

ÖZET

Hazîni'nin Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi

İsmail AVCI

**Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Âdem CEYHAN
Temmuz 2007, 565 sayfa**

Bu çalışmada, Hazîni'nin manzum kırk hadis tercümesinin ulaşılabilen 3 yazma nüshası üzerinden tenkitli metni ortaya konulmuş ve eserin incelemesi yapılmıştır. Çalışmaya konu olan 3800 beyitlik mesnevi, kırk hadis türündeki eserlerin en hacimli olarak bilinmektedir.

İki bölümden oluşan çalışmanın giriş kısmında, “hadis” ve “edebiyat” kavramlarının bir araya gelişi konu edilmiş ve klasik Türk edebiyatı içinde önemli bir yere sahip olan kırk hadis türü üzerinde durulmuştur. Arap, Fars ve Türk edebiyatındaki kırk hadis geleneğine ve Türk edebiyatında bu türdeki eserlerle ilgili yapılan çalışmalara da burada değinilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde Hazîni hakkında bilgi verildikten sonra, kırk hadis tercümesi şekil, dil, üslup ve muhteva özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. İkinci bölüm ise eserin tenkitli metnine ayrılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hazîni, Mesnevi, Hadis-Edebiyat İlişkisi, Kırk Hadis Geleneği, Şerh.

ABSTRACT

Hazîni's Poetic Translation of The Forty Hadith Commentary

İsmail AVCI

**Master Thesis, Turkish Language and Literature Department
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Âdem CEYHAN
July 2007, 565 pages**

In this study an edition critic based on the available three manuscripts of the poetic translation of forty hadith of Hazîni has been prepared and the work has been analyzed. It has been known that the subject of this study the mesnevi with 3800 verses is the largest among the forty hadith type works.

In the introduction of the study relations of “hadith” and “literature” concepts have been examined and form of forty hadith that has a very important place in the classical Turkish literature has been emphasized. The traditions of forty hadith in Arabic, Persian and Turkish literature and the works of this form in Turkish literature have been touched upon here. In the first chapter of the study after introducing Hazîni the translation of forty hadith has been examined in terms of form, language, style and content. Second chapter is spared for the edition critic of the work.

Key Words: Hazîni, Mesnevi, Hadith-Literature Relations, The Tradition of Forty Hadith, Commentary.

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatında, hem mensur hem de manzum olarak kaleme alınan kırk hadis türündeki eserler önemli bir yer tutar. Bu türdeki eserlerin ilk örnekleri Arap edebiyatında verilmiştir. Önceleri daha çok didaktik bir karakterde ve mensur olarak yazılan kırk hadisler, İranlı ve Türk sanatkârların elinde, zamanla edebî bir hüviyet kazanmış ve başarılı manzum örnekler verilmiştir. Türk edebiyatında bu türdeki bilinen ilk eser, 14. yüzyılda Kerderli Mahmud tarafından mensur olarak kaleme alınan Nehcü'l-Ferâdis'tir. Bu konuya bizde en çok ilgi gösterenler şairler olmuştur. Ali Şir Nevâî, Fuzûlî, Hâkânî, Nâbî ve Münif gibi önde gelen birçok şairin kırk hadis tercümesi ve/veya şerhi vardır. Manzum olarak yazılan kırk hadislerde daha çok kıt'a ve mesnevi nazım şekilleri kullanılmıştır. Kıt'alar hâlinde yazılanların bir kısmı Molla Câmî'den tercümedir. Mesnevi nazım şekliyle yazılanların başında ise Hazînî ve Hâkânî'nin eserleri gelir.

Hazînî'nin kırk hadisi, manzum olanlar içinde, bilinen en hacimli eserdir. Kırk hadisler arasında öne çıkmasına rağmen, şimdiye kadar herhangi bir çalışmaya konu olmamıştır. Bu sebeple eserin tenkitli metni hazırlanmaya çalışılmış ve müellifiyle birlikte tanıtılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın ilk kısmında, Türkçe ve İngilizce *Özet, Ön Söz, İçindekiler, Transkripsiyon Alfabesi ve Kısaltmalar* yer almaktadır. Bunları, *Giriş* ve biri *Hazînî ve Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi*, diğeri *Eserin Nüshaları ve Tenkitli Metin* olmak üzere iki ana bölüm ile *Sonuç* bölümü takip etmektedir. Son kısımda ise *Dizin* ve *Kaynakça* bulunmaktadır.

Giriş bölümü, *Hadis-Edebiyat İlişkisi, Kırk Hadis Geleneği ve Türk Edebiyatında Kırk Hadisler Üzerine Yapılan Çalışmalar* şeklinde üç başlık olarak düzenlenmiştir. Hadis-edebiyat ilişkisinden söz edilirken, hadislerin edebîlikleri, edebî eserlerde mealen veya iktibas yoluyla kullanılmaları ve doğrudan edebî eserlerin konusunu teşkil etmeleri üzerinde durulmuştur. *Kırk Hadis Geleneği* başlığı altında ise, kırk hadislerin yazılma nedenleri, tasnifleri ve genel özellikleri ile Arap, Fars ve Türk

edebiyatındaki kırk hadis geleneğinin seyri konusunda bilgi verilmiştir. Türk edebiyatında kırk hadislerle ilgili yapılmış tespit edilebilen çalışmalarla bu bölüm tamamlanmıştır.

Hazînî ve Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi adını taşıyan birinci bölümde, Hazînî hakkında bilgi verildikten sonra, Hazînî'nin tercüme ettiği orijinal eser ve müellifi tanıtılmıştır. Ardından manzum tercümenin adı, yazılış sebebi ve yılı ile ilgili bilgiler sıralanmış; son olarak da eser şekil, dil, üslup ve muhteva özellikleri açılarından değerlendirilmiştir.

İnceleme sırasında kullanılan örnek beyitlerin eserde kaçınıcı beyit oldukları, parantez içinde numaraları verilerek belirtilmiştir. Ayrıca, metinde Arapça 2 şiir yer almaktadır. Bu şiirler metne eski harfli kopyalarıyla alınmış ve dipnotta gerekli açıklama yapılmıştır.

İkinci bölüm, *Eserin Nüshaları ve Tenkitli Metin* başlığını taşımaktadır. Burada önce nüshalar tanıtılmış ve metnin oluşturulmasında gözetilen esaslar üzerinde durulmuş, sonra da tenkitli metin verilmiştir.

Eserin tenkitli metninin hazırlanıp incelenmesiyle ortaya çıkan neticeler *Sonuç* bölümünde toplanmıştır. Bu bölümden sonra, tenkitli metinde geçen şahıs, yer ve eser adlarını ihtiva eden *Dizin* yer almaktadır. Son kısım ise *Kaynakçaya* ayrılmıştır. Dipnotlarda geçmediği hâlde sıkça kullanılan kaynaklarla kırk hadisler üzerine yapılan çalışmalar da *Kaynakçaya* dâhil edilmiştir.

Tez konumun belirlenmesi de dâhil olmak üzere, çalışmamın her aşamasında değerli görüşleriyle bana yol gösteren ve her türlü kolaylığı sağlayan hocam Doç. Dr. Âdem CEYHAN'a, zamanlarını ayırarak tezimle ilgilenen hocalarım Doç. Dr. Bahattin KAHRAMAN ve Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim GÜLHAN'a, yardımları için Arş. Gör. Ersoy TOPUZKANAMIŞ ve Arş. Gör. Halil İbrahim ŞAHİN'e teşekkür ederim.

İsmail AVCI
Balıkesir 2007

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	viii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
1. Hadis-Edebiyat İlişkisi	2
2. Kırk Hadis Geleneği	4
a. Arap Edebiyatında Kırk Hadis	8
b. Fars Edebiyatında Kırk Hadis	8
c. Türk Edebiyatında Kırk Hadis	9
3. Türk Edebiyatında Kırk Hadisler Üzerine Yapılan Çalışmalar	13
I. BÖLÜM	19
HAZİNÎ VE MANZUM ŞERH-İ HADÎS-İ ERBAÎN TERCÜMESİ	19
A. HAZİNÎ	19
B. MANZUM ŞERH-İ HADÎS-İ ERBAÎN TERCÜMESİ	23
1. Hazînî'nin Tercüme Ettiği Orijinal Eser ve Müellifi	23
2. Eserin Adı, Yazılış Sebebi ve Yılı	25
3. Şekil Özellikleri	28
4. Dil ve Üslup Özellikleri	32
5. Muhteva Özellikleri	46
II. BÖLÜM	53
ESERİN NÜSHALARI VE TENKİTLİ METİN	53
A. ESERİN NÜSHALARI VE TENKİTLİ METİNDE TAKİP EDİLEN YOL	53
1. Nüshaların Tanıtımı ve Nüsha Ailesi	53
2. Metnin Oluşturulmasında Gözetilen Esaslar	57
a. Tenkitli Metin Kurma	57
b. İmla	58
B. TENKİTLİ METİN	60
SONUÇ	545
DİZİN	548
KAYNAKÇA	553
ÖZ GEÇMİŞ	565

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

A, a	ا	ñ	گ
Ā, ā	آ	O, o	او
B, b	ب	Ö, ö	او
C, c	ج	P, p	پ
Ç, ç	چ	R, r	ر
D, d	د	S, s	س
Ḍ, ḍ	ض	Ṣ, ṣ	ث
E, e	أ	Ş, ş	ص
F, f	ف	Ş, ş	ش
G, g	ك	T, t	ت
Ġ, ġ	غ	Ṭ, ṭ	ط
H, h	ه	U, u, Ū, ū	او
Ḥ, ḥ	ح	Ü, ü	او
Ḫ, ḫ	خ	V, v	و
I, ı	ي	Y, y	ی
İ, i, Ī, ī	ي	Z, z	ز
J, j	ژ	Ž, ž	ض
K, k	ك	Ẓ, ẓ	ذ
Ḳ, ḳ	ق	Ẕ, ẕ	ظ
L, l	ل	’	ء
M, m	م	‘	ع
N, n	ن		

Farsça kelimelerdeki “vav-ı ma’dûle”, “hâce” kelimesinde olduğu gibi “” işareti ile gösterilmiştir.

KISALTMALAR

A	: Ankara nüshası
a.s.	: Aleyhisselam.
age.	: Adı geçen eser.
agm.	: Adı geçen makale.
agy.	: Adı geçen yazma.
B	: Bursa nüshası
b.	: bin.
Bkz./bkz.	: Bakınız.
Çev.	: Çeviren.
doğ.	: Doğum yılı.
DTCF	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.
Düz.	: Düzenleyen.
H.	: Hicri.
Haz.	: Hazırlayan, hazırlayanlar.
Hz.	: Hazret-i.
M.	: Miladi.
Nu.	: Numara.
öl.	: Ölüm yılı.
r.a.	: Radiyallahu anh.
S	: Sivas nüshası.
s.	: Sayfa.
s.a.v.	: Sallallahü aleyhi vesellem.
t.y.	: Tarih yok.
TDE	: Türk Dili ve Edebiyatı.
TDK	: Türk Dil Kurumu.
Trc./trc.	: Tercüme yılı, tercüme eden.
TTK	: Türk Tarih Kurumu.
vd.	: Ve diğerleri.
vr.	: Varak.

GİRİŞ

Toplum hayatının bütün yönlerinden izler taşıyan klasik Türk edebiyatı, beslendiği kaynaklar bakımından bu izleri temellendirecek bir çeşitlilik gösterir. Başta Kur'an ve hadisler olmak üzere dinî ilimler, İslam tarihi, tasavvufi konular, peygamberlerle ilgili hikâyeler, mucizeler ve kerametler, tarihî ve efsanevi kişiler, dönemin ilimleri, millî kültür ve yerli ürünlerle edebiyatın ana malzemesi olan dile ait unsurlar, sanatkârlar tarafından işlenmiş ve geniş bir edebî birikim vücuda getirilmiştir.

Klasik Türk edebiyatı, işlediği konular bakımından az veya çok dinî bir karakter taşır. Bu durum, hem muhteva hem de şekil bakımından edebî eserleri etkilemiştir. Dinî olsun olmasın mensur veya manzum eserlerin hemen hepsinin besmeleden sonra hamdele ve salveyle başlayıp dua ve münacat ile bitmesi bu etkinin uzantısıdır.¹

İnsana ve hayata dair bütün her şey bu edebiyatın konusunu teşkil eder. Öyle ki hemen her konu, zaman içinde edebî bir tür olarak şekillenmiş durumdadır. Mustafa Tatçı, bütün dünya edebiyatının türlerin çeşitliliği bakımından incelenmesi durumunda, bizdeki edebî tür genişliğinin diğer milletlerde kesinlikle görülmeyeceğini, Tanzimat'a kadar yazılan edebî türlerin sayısının dört yüze yakın olduğunu ve Türk dünyasının bir bütün olarak düşünülmesi hâlinde bu sayının daha da artacağını belirtir.² Gerçekten de edebiyat tarihine bakıldığında, dinî konulu mevlit, hilye, miraciye gibi türlerden şehrengiz, rûzname, kıyafetname, taziyetname gibi türlere kadar akla gelebilecek her konuda eserler verildiği görülür.

Bunlar içerisinde "kırk hadis" türü önemli bir yer tutar. Kırk hadisin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bu türdeki eserler, hem ortaya çıktıkları Arap edebiyatında hem de Fars ve Türk edebiyatında sanatkârlar tarafından büyük ilgi görmüş ve bu konuda çok sayıda eser verilmiştir. Kırk hadisler, "hadis" ve "edebiyat" kavramlarının

¹ Âmil Çelebioğlu, "Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler", **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları**, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1998, s. 349.

² Mustafa Tatçı, **Edebiyattan İçeri: Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1997, s. 6.

yan yana kullanıldığı eserlerdir. Bu sebeple iki kavramın bir araya gelişi üzerinde kısaca durmakta fayda vardır.³

1. Hadis-Edebiyat İlişkisi

Bilindiği üzere hadisler, Hz. Muhammed'in sözleridir. Bu sözlerin edebiyatla ilişkisini iki noktada aramak gerekir. Birincisi, hadislerin doğrudan edebî oluşlarıdır. Hz. Muhammed, Arapların en fasih ve beliğ konuşanı olarak kabul edilmektedir.⁴ Bunun sonucu olarak da söylediği sözlerde edebî bir hususiyet vardır.⁵ Ancak bu özellik onun, lafzen rivayet edilen hadisleri için geçerlidir.⁶ Hadislerin edebî açıdan üstün olmaları, sahihlikleri için bir işaret olarak kabul edilmiş ve bu konuyu ele alan müstakil eserler yazılmıştır.⁷

Hadis ve edebiyatı bir araya getiren ikinci husus ise iki başlık hâlinde düşünülebilir. Bunlardan ilki, hadislerin kısmen veya bütün olarak edebî eserlerde yer almasıdır. Sanatkârlar, bazen mealen, bazen de kısmen veya aynen alıntılar yaparak eserlerinde hadislere yer vermişler, böylelikle söylediklerini örneklendirme, fikirlerini destekleme yoluna gitmişlerdir. Aşağıdaki beyitlerde sırasıyla “İlim Çin’de de olsa arayıp almız”, “Ölmeden önce ölünüz” ve “Hayra delalet eden hayrı işleyen gibidir” hadislerinin şiirde nasıl kullanıldığı görülmektedir.

Utlubü’l-ilme velev bi’s-Sîyni tasdîk eyleyen

İlme gâyet virmeyüp hem-vâre cüst ü cûdadur

³ Hadis-edebiyat ilişkisinden bahsederken “Hadis Edebiyatı”, “Hadis İlimleri Edebiyatı”, “Hadis Edebiyatı Tarihi” gibi adlarla yazılan eserlerin de (İsmail Lütfi Çakan, **Hadis Edebiyatı, Çeşitli-Özellikleri-Faydalanma Usulleri**, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2003; Mücteba Uğur, **Hadis İlimleri Edebiyatı**, Ankara, Diyanet Vakfı Yayınları, 1996; Yusuf Ziya Kavakçı, **Hadîs Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, İrfan Yayınevi, 1966) olduğunu belirtmek gerekir. Ancak bu eserlerde, hadislerin edebî eserlerde kullanılması veya bizzat eserlerin konularını teşkil etmesi değil, başlangıçtan bugüne kadar hadis etrafında oluşmuş olan literatür, hadis kaynakları ve bu konularda yazılan eserler kastedilmektedir.

⁴ M. Yaşar Kandemir, **Mevzû Hadîsler, Menşe’i, Tanıma Yolları ve Tenkîdi**, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1980, s. 177.

⁵ İbrahim Bayraktar, **Edebî ve İlmî Açından Hadîs**, İzmir, Işık Yayınları, 1993, s. 36-37.

⁶ **age.**, s. 17.

⁷ Örnek olarak, İbrahim Bayraktar, **age.**; Adem Dölek, **Edebî Açından Hadîslerde Teşbîh ve Temsiller**, Erzurum, Ekev Yayınları, 2001; Ramazan Kazan, **Edebî Üslûp Açısından Hadis Metinleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005, gibi eserler verilebilir. Ayrıca bu çalışmalarda da konuyla ilgili yazılmış müstakil eserler hakkında bilgiler vardır.

Aşkiyâ ölmezden ön öl kim hadîs-i aşkda

Âşıkın şânındadır *mûtû ve kable en-temût*⁸

Kaddüm gibi hâk-i kademüñ öpdi na'lçeñ

Meşhûrdur *e'd-dâlü 'ale'l-hayri ke-fâ'il*⁹

Hadis-edebiyat ilişkisindeki diğer nokta ise, hadislerin doğrudan edebî eserin konusunu teşkil etmesidir. Kırk, seksen, yüz gibi belirli sayılarda bir araya getirilen hadislerin şerhleri ve tercümeleri yapılmış; böylelikle zengin bir literatür oluşmuştur.¹⁰ Belirli sayıda hadislerin derlenmesiyle yazılmış bu tür eserler, halkın dinî kültürünün şekillenmesinde önemli roller oynamış ve hadisleri yaygın kitle kültürüne taşımada bir araç olmuştur.¹¹ Bunlara ilave olarak hadislerin, özellikle, dekoratif sanatlardan sayılabilecek hat sanatında da yoğun bir biçimde işlendiğini; özellikle Osmanlı döneminin çeşitli mimari eserlerinde, kitabe ve levhalarında tezyinî bir enstrüman olarak kullanıldığını da eklemek gerekir. Bu hadisler, kısa, manaları açık, fasih ve belîğ olanlardan seçilmiştir. Ayrıca hat sanatında kullanılan hadislerin çoğunluğu, kırk hadis ve benzeri eserlerde yer alan hadislerle aynı temalara sahiptir.

Bütün bunlardan, hadislerin, İslami kültürde yalnızca inanç, hukuk, hikmet, siyaset, ahlak gibi alanlarda değil, aynı zamanda sanat, edebiyat, estetik gibi alanlarda da ortaya çıktığı; Müslüman birey ve toplumun yalnızca zihnini, varlık anlayışını değil, bedii zevkini de etkilediği anlaşılmaktadır.¹²

Kırk hadisin toplanması ve bunların tercüme veya şerhlerinin yapılması gibi Kur'an'dan seçilmiş kırk ayeti¹³, dört halifenin, özellikle de Hz. Ali'nin kırk veciz

⁸ İskender Pala, **Divan Edebiyatı**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1997, s. 46.

⁹ Agâh Sırrı Levend, **Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar**, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1984, s. 105.

¹⁰ Yüz hadisler konusunda şu çalışma yapılmıştır: Nihat Öztoprak, **Klasik Türk Edebiyatında Manzum Yüz Hadisler**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1993.

¹¹ Mehmet Emin Özafşar, "Osmanlı Eğitim, Kültür ve Sanat Hayatında Hadis", **Türkler**, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 11, 2002, s. 364.

¹² **agm.**, s. 366.

¹³ Merdümî (öl. 970/1563)'nin kırk ayet ve kırk hadisi kıtalar halinde tercüme ettiği ve **Tuhfetü'l-İslâm** adını verdiği eseri, kırk ayet tercümeleri için örnek gösterilebilir. Eser, Ahmet Sevgi tarafından yayımlanmıştır. Ahmet Sevgi, **Merdümî, Tuhfetü'l-İslâm (Manzûm Kırk Âyet ve Kırk Hadis Tercümesi)**, Konya, 1993. Yine aynı araştırmacı tarafından Okçu-zâde Mehmed Şâhî (1562-1630)'nin eseri üzerine bir çalışma yapılmıştır: Ahmet Sevgi, "Okçu-zâde'nin Manzum Kırk Âyet Tercümesi", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 1, 1994, s. 145-155.

sözünü¹⁴, Mevlânâ'nın Mesnevî'sinden alınmış kırk beyti¹⁵ açıklayan veya çoğu dinî konularda olmak üzere belirli hususları kırk başlık halinde izah eden eserler¹⁶ de vardır. Bunlar da kırk hadisler gibi hem manzum hem de mensur olarak kaleme alınmışlardır. Kırk sayısı ile doğrudan ilgili olan bu eserlerin yazılmasında kırk hadis türündeki eserlerin etkili olduğunu ve onlara örnek oluşturduğunu söylemek mümkündür.

2. Kırk Hadis Geleneği

“Kırk hadis”, “hadîs-i erbaîn”, “tercüme-i hadîs-i erbaîn”, “şerh-i hadîs-i erbaîn”, “çihl hadis”, “hadîsü'l-erbaîn”, “erbaîn”, “çalis hadis” gibi adlarla anılan kırk hadis türü dinî, ahlaki, toplumsal ve edebî mahiyette ortaya konulan birçok eserle Arap, İran ve Türk edebiyatında çok fazla rağbet görmüş; böylelikle zengin bir dinî edebiyat sahası meydana getirmiştir. Bu türdeki eserlerin yazılmasına sebep olan, yine Hz. Peygamber'in bir hadisidir. Hemen bütün kırk hadis kitaplarının mukaddimelerinde görülen ve son kısmı bazen farklı olarak da yazılabilen, kırk hadislerin tasnifinde veya bunların tercüme ve şerhlerinin yapılmasında temel hareket noktası olan hadis şudur: “Ümmetim için din emirlerine dair kırk hadis ezberleyeni Allah fakihler ve âlimler zümresi arasında diriltir.” Abdülkadir Karahan ve Selahattin Yıldırım anılan hadisin yanında, kırk hadislerin yazılmalarında, bu türdeki eserlerin içeriğinden, özellikle de mukaddimelerinde müelliflerin işaret ettiği hususlardan hareketle başka sebeplerin de olduğunu belirtirler.¹⁷ Bu sebepleri şöyle sıralamak mümkündür:

¹⁴ Dört halifenin, özellikle de Hz. Ali'nin vecizelerini konu alan eserler, edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir. Bu konuda yapılmış en kapsamlı çalışma Âdem Ceyhan'a aittir. Âdem Ceyhan, **Türk Edebiyatı'nda Hazret-i Ali Vecizeleri**, Ankara, Öncü Kitap, 2006.

¹⁵ Bu konuda yapılmış bir çalışma için bkz.: İsa Çelik, “Tasavvufî Şerh Edebiyatı Bağlamında Mesnevî Şerhlerinden Kırk Beyit Yorumu Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 23, 2004, s. 33-56.

¹⁶ Bu konuda yapılmış bir çalışma için bkz.: Mehmetrahim Sait, **Kitâb-ı Kırk Suâl (Metin ve İndeks)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

¹⁷ Abdülkadir Karahan, **İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs**, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991, s. 5-18; Selahattin Yıldırım, **Osmanlı'da Kırk Hadis Çalışmaları 1**, İstanbul, Osmanlı Hadîs Araştırmaları, 2000, s. 20-31.

- a. İslami kültürde kırk sayısı ile ilgili inanışlar.¹⁸
- b. Hz. Muhammed'in şefaatine nail olmak,
- c. Hayır dua almak, rahmetle yâd edilmek,
- ç. Sıkıntıları unutmak, faydasız geçen zamanı telafi etmek,
- d. Dinî emirlere ve halka hizmet etmek,
- e. Daha önce bu türde eser verenlere benzemek, bu geleneği devam ettirmek,
- f. Dost veya talebe ricasını yerine getirmek,
- g. Hadis ilminde veya edebiyatta bilgili olduğunu göstermek,
- h. Ulema sınıfında itibarlı görünmek,
- ı. Bazı konuları açıklamak, ders olarak okutulacak bir eser bırakmak,
- i. Maddi sebepler, büyüklere hoş görünmek.

Abdülkadir Karahan adı geçen eserinde, kırk hadisleri şöyle bir tasnife tabi tutmuştur:¹⁹

A. Şekil bakımından

1. Mensur olanlar
2. Nesir-nazım karışık olanlar
3. Manzum olanlar

B. Muhteva bakımından

1. Muhtevanın şekli
 - a. Yalnız hadis metinleri
 - b. Kısa izahlar veya tercüme ve izahlarla hadis metinleri
 - c. Ayet ve hadisler veya mevza ve hikâyelerle takviye edilenler
2. Seçim prensibine göre
 - a. Kutsi hadislerden seçilenler
 - b. Peygamberin hutbelerinden seçilenler
 - c. Senetleri sahih hadislerden seçilenler

¹⁸ Kırk sayısı ile ilgili inanışlar İslami kültürde önemli bir yer tutar. Bu sayıyla ilgili olarak Abdülkadir Karahan'ın yukarıda adı geçen eserinden başka şu kaynaklara bakılabilir: Abdülkadir Karahan, "İslâmiyette 40 Adedi Hakkında", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Cilt IV, Sayı 3, 1951, s. 265-273; Annemarie Schimmel, **Sayıların Gizemi**, Çev.: Mustafa Küpüşoğlu, İstanbul, Kabalcı Yayınları, 2000; Necip Asım, "Kırk Sayısının Aslı", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Mecmuası**, Cilt II, 1926, s. 390-392; Kerim Yund, "Türk Dilinde Kırk", **Türk Dili**, Cilt II, Sayı 23, 1953, s. 749-752; H. Avni Yüksel, "Türk Folklorunda Kırk Sayısı", **Milli Kültür**, Sayı 9, 1982, s. 43-46.

¹⁹ Abdülkadir Karahan, **age.**, s. 20-39.

- ç. Zıt isnatlı, 7 ve 10 ile alakalı veya isnatsız hadislerden seçilenler
 - d. 40 rakamına dayanılarak tertip edilenler
 - e. Ezberlenmesi kolay ve kısa hadislerden seçilenler
 - f. Veciz, camialı hadislerden seçilenler
 - g. Fasih ve sahih hadislerden seçilenler
 - h. Noktasız harflerden seçilenler
3. Muhtevanın mahiyeti (konu)
- a. Kur'an'ın faziletleri
 - b. İslamın şartları
 - c. Hz. Muhammed, âl ve ashabı
 - ç. Tasavvuf ve tarikat
 - d. Dünyevi meşgaleler ötesi
 - e. İlim, âlim
 - f. Siyaset ve hukuk
 - h. Cihat
 - ı. Toplumsal ve ahlaki hayat
 - i. Bir kavim, bir bölge veya bir şehrin fazileti
 - j. Tıp
 - k. Mizah ve mutayebe
 - l. Hüsn-i hat
 - m. Aynı anda birden fazla konuyu ele alanlar.

Kırk hadis türündeki eserler yukarıda da belirtildiği gibi manzum, mensur veya manzum-mensur karışık olarak yazılmışlardır. Daha çok kıt'a ve mesnevi nazım şekliyle²⁰ kaleme alınan Farsça ve Türkçe manzum kırk hadis tercümelerinde en çok aruzun *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* ve *müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün* vezinleri kullanılmıştır. Kıt'alar halinde yapılan çihl hadis tercümelerinin en şöhretlisi Abdurrahman Câmî (817-898/1414-1492)'nin eseridir.²¹ Mesnevi nazım

²⁰ Kıt'a ve mesnevinin yanında çok az olmakla birlikte bu tür eserlerde kaside nazım şekli de kullanılmıştır. Örnek olarak Kaşıkçı Ali Rıza Efendi (1883-1969)'nin eseri gösterilebilir. Kaşıkçı Ali Rıza, **Kırk Hadis**, Haz.: Mahmut Kanık-Fatma Z. Kavukçu, Ankara, Hece Yayınları, 2006.

²¹ Abdurrahman Câmî'nin bu eseri, içlerinde Ali Şîr Nevâtî, Fuzûlî, Rihletî, Nâbî gibi isimlerin de bulunduğu 9 mütercim tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Ahmet Sevgi bu tercümelemleri karşılaştırmalı olarak bir araya getirmiştir. Ahmet Sevgi, **Molla Câmî'nin Erba'n'ı ve Manzûm Türkçe Tercümelemleri**, Konya, 1999.

şekliyle yazılanlarda ise Hâkânî Mehmed Bey (öl. 1015/1606-7)'in eseriyle üzerinde çalıştığımız Hazînî'ye ait eser önde gelir.

Kırk hadis türündeki eserlere çoğu zaman belli bir ad verilmez, genellikle tür adıyla anılırlar. Bununla beraber nadiren bazı müelliflerin eserlerine belli bir ad verdikleri de görülür. Örnek olarak Hâkânî'nin **Miftâhü'l-Fütûhât**'ı²², Okçu-zâde Mehmed Şâhî (970/1562-1039/1630)'nin **Ahsenü'l-Hadîs**'i²³ verilebilir.

Kırk hadis türündeki eserler, çoğunlukla müstakil olarak kaleme alınmıştır. Ancak bunun yanında, Usûlî (öl. 945/1538), Münîf (öl. 1155/1742) ve Sâdıkî'nin kırk hadislerinde olduğu gibi, divanların ya da başka eserlerin başında veya herhangi bir kısmında da bulunabilmektedir.²⁴

Bazen bu türdeki eserlerde yer alan hadis sayısı 40'ın üzerinde olabilmektedir. Mesela Nevevî'nin ve Hâkânî'nin eserlerinde 42 hadis vardır. Ayrıca, içinde 40 hadisten çok daha fazla hadis bulunan, ancak kaynaklarda kırk hadis olarak geçen eserler de vardır. Karahan bunu, "Fakat ara sıra $2 \times 40 = 80$ veya $3 \times 40 = 120$ hadîsi nazma çekenler, yahut da yüz hadîsi kırk hadîs niyetine tercüme ve şerh edenler bizde de, İran edebiyatında da görülebilmekte..." şeklinde açıklar.²⁵ Mütercimlerin tercüme ettikleri hadislerin miktar ve kaynaklarını belirtmemeleri, eserlerin nüshalarındaki farklılıklar veya hadislerin yanında, eserde başka bazı tercümelerin de olması ve bunların fark edilmeden esere dâhil olduğunun zannedilmesi böyle yanlışmalara sebep olmaktadır.²⁶ Bu sayısal farklılıklara rağmen, kırk sayısının bu türdeki eserler için genel bir isim olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.²⁷

Kırk hadislerde işlenen konular çeşitlidir. Bazı eserler tek bir konuyu ele alır, ancak çoğunluk farklı konuları işleyen kırk hadislerdedir.

²² Eser üzerinde bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır. Müzahir Kılıç, **Hâkânî: Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Hadîs-i Erba'in'in Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.

²³ Eser üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Âlim Yıldız, "Okçu-zâde Mehmed Şâhî ve Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi: Ahsenü'l-Hadîs", **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt XVII, Kış-İlkbahar 2003, s. 115-148.

²⁴ Abdülkadir Karahan, **age.**, s. 299.

²⁵ **age.**, s. 170.

²⁶ Âdem Ceyhan, "Usûlî'nin Hadis ve Vecize Tercümeleleri", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Sayı 30, 2003, s. 153.

²⁷ Müzahir Kılıç, "Edebiyat Tarihi Bakımından Kırk Hadisler", **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 18, 2001, s. 94.

Kırk hadis türündeki eserler, ilk ortaya çıktıkları dönemde, doğrudan öğretime yönelik olarak hazırlanmış birer hadis mecmuası şeklindedir. Öncelikle okuyucuya bilgi vermeyi ve onu eğitmeyi amaçlayan bu tür eserlerin yazılmalarında, sanat göstermekten ziyade didaktik bir amaç güdülmüştür. Ancak âlim ve şairlerin kalemlerinde bu konu, zamanla ve menşelerinden uzaklaştıkça edebî bir hüviyet kazanmıştır.²⁸

a. Arap Edebiyatında Kırk Hadis

Erbaûn hadis türündeki eserlerin ilk örnekleri Arap edebiyatında verilmiştir. Abdülkadir Karahan Arap edebiyatındaki erbaûn hadisleri Nevevî (631/1233-676/1277) öncesi ve sonrası olarak iki grupta değerlendirir. II/VIII. asırda Abdullah b. Mübârek (öl. 181/797) ile başlayan erbaûn hadis, kısa zamanda geniş rağbet ve alaka görmüş, nicelik ve nitelik bakımından gelişip serpilmiş ve özellikle M. XIII. asırda kemalini bulmuştur. Bu asırda Nevevî'nin topladığı **Erbaûn Hadis**, devrinden başlayarak bu güne kadar türün en önemli, en tanınmış ve en çok şerh edilmiş kırk hadisi olmuştur. Arapça erbaûn hadislerden bir kısmı, Türk ve Fars kökenli sanatkârlar tarafından meydana getirilmiştir. Karahan'ın verdiği bilgilere göre Arap edebiyatında bu türdeki eserlerin sayısı 252'dir.²⁹ Bu sayı, türe gösterilen ilgi bakımından dikkat çekicidir. Karahan ayrıca eserinde, erbaûn hadis tertipleyenleri ve eserlerini zaman sırasına göre liste hâlinde vermiştir.³⁰

Arap edebiyatındaki eserlerin hemen hepsi mensur olarak kaleme alınmıştır ve çok azında manzum parçalara rastlanır. Bu durum Arapçadaki eserlerin daha çok ulema ve meşayih tarafından kaleme alınmış olması ve bu tür eserlerde esasen edebî bir gayeden ziyade ilmî ve telkinî bir amacın güdülmesiyle açıklanabilir.³¹

b. Fars Edebiyatında Kırk Hadis

Farsçada "çihl hadis" olarak adlandırılan bu geleneğin başlangıcı, VI/XII.-VII/XIII. asırlara rastlar. İlk örnek Farâvî'nin 500/1107'de tercüme ettiği eserdir. Fars edebiyatında bu türde eser veren en önemli kişi Abdurrahman Câmî'dir. Onun manzum olarak kıtalar hâlinde tercüme ettiği eseri, zamanından başlayarak asırlarca hem Fars

²⁸ Abdülkadir Karahan, *age.*, s. 319-320.

²⁹ *age.*, s. 320-321.

³⁰ *age.*, s. 71.

³¹ *age.*, s. 21.

hem de Türk sanatkarları üzerinde etkili olmuştur. Nesir-nazım karışık çihl hadislerin en güzel ve zengin örneğini ise, X/XVI. asır başlarında Hüseyin Vâiz Kâşifî (öl. 910/1505) vermiştir. Daha sonraları birçok çihl hadis mütercim ve şârihi yetişmişse de şöhret, değer ve nüfuzca bunları aşan olmamıştır. Bu arada, Nevevî ve Bahâüddîn Âmilî (öl. 1030/1621) gibi Arapçanın bilinen erbaûn sahiplerinin eserleri de ayrıca tercüme ve şerh edilmiştir. Böylece anonim olanlarla birlikte 50'ye yakın çihl hadis mütercim ve şârihi tespit edilmiştir.³² Bu mütercim ve şârihler, Abdülkadir Karhan'ın eserinde zaman sırasına göre verilmiştir.³³

Fars edebiyatında çihl hadisler çoğunlukla nesir-nazım karışık veya manzum olarak kaleme alınmıştır. Abdülkadir Karahan, çihl hadislerin iki önemli özelliğinden bahseder. Bunlardan birincisi, ilk ürünlerden itibaren bu eserlerin dinî karakterinin hemen yanında kuvvetli bir edebî vasfın da yer alması, hatta edebî vasıflarının zamanla öne geçmesidir. Karahan bunu, İran zekâsında şiir ve sanata karşı mevcut olan kabiliyet ve istidat, âlim ve sûfîlerle birlikte şair ve ediplerin bu konuya ilgi duyması ve anılan türü, kuru bir talimî sahadan kurtarma eğilimiyle açıklar. İkinci özellik ise, Şii âlim ve ediplerin kaleme aldıkları eserlerde, daha çok Hz. Ali'nin faziletleri, imameti ve menkıbeleri hakkındaki hadislerin toplanıp tercüme veya şerh edilmiş olmasıdır.³⁴

c. Türk Edebiyatında Kırk Hadis

Kırk hadis tercüme ve şerhlerine edebî bakımdan en fazla ilgi gösteren ve birinci sınıf sanatkarların kalemiyle bu sahada en çok manzum örnek verenler Türkler olmuştur. Osmanlı müelliflerinin Arap ve Fars dillerinde kaleme aldıkları kırk hadisler de vardır. Fakat bunlardan hiçbiri, Türklerin ana dilleri ile yazdıkları kırk hadis tercüme ve şerhleri derecesinde edebî-didaktik bir değere ulaşamamış ve Türkçede olduğu nispette bu sahanın ilk plandaki mahsulleri arasına girememiştir.

XIV. asırda Mahmud b. Ali (öl. 761/1360)'nin **Nehcü'l-Ferâdis** adlı eseriyle Türk edebiyatında görülmeye başlanan kırk hadisler³⁵, XV, XVI ve XVII. asırlarda

³² **age.**, s. 321-322.

³³ **age.**, s. 132.

³⁴ **age.**, s. 93-94.

³⁵ **Atebetü'l-Hakâyık**'ın Türk edebiyatındaki ilk manzum kırk hadis tercümesi olabileceğine dair görüşler vardır. Seyfullah Korkmaz "Atebetü'l-Hakâyık Türk İslâm Edebiyatında İlk Türkçe Manzum Hadis Tercümesi midir?" (**Türk Kültürü**, Sayı 450, 2000, s. 603-613) adlı makalesinde, eserin manzum bir hadis tercümesi olduğunu, buradaki hadislerin sayısının tahminen 40'ı bulunduğunu ve bu

rağbet gören dinî bir edebiyat türü olarak gelişip genişlemiş ve bu, XVIII. asrın ilk yarısına kadar devam etmiştir. XVIII. asrın ikinci yarısından itibaren ara sıra dikkate değer manzum örnekler olmakla birlikte, bu türdeki eserlerin sanat yönleri zayıflamaya başlamıştır. Ancak zamanımıza kadar muhtelif konularda ve daha çok didaktik mahiyette olmak üzere eserler yazılmaya devam etmiştir.

Türkçe kırk hadis musannifleri arasında nicelik ve nitelik bakımından şairler önde gelir. Türk şairlerinin kırk hadis tercümeleri ile uğraşmalarında, XV. asrın ikinci yarısından itibaren Câmî'nin geniş çapta tesiri olmuştur.³⁶ Câmî'nin çihil hadisi, Türk edebiyatının önde gelen 9 şairi tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Nevevî'nin eserinin de Osmanlı müellifleri üzerinde, özellikle XVIII. asırdan itibaren etkili olduğu görülür. Hemen her büyük Türk şairi, her asırda, mümkün olduğunca bir kırk hadis tertip etmeye çalışmıştır. Padişahların, devlet büyüklerinin destekleri, kalem erbabının bu ananeyi yaşatma gayreti ve halkın gösterdiği rağbet, hilye, siyer, mevlit gibi edebî-dinî türlerle birlikte, hatta onların başında, kırk hadis tercüme ve şerhlerinin çoğalmasına ve yayılmasına hizmet etmiştir. Edebiyatımızda kırk hadis tercüme ve şerhlerinin sayısı, son tespitlerle 120'ye yaklaşmaktadır. Bu sayı, türün zenginliğini göstermesi bakımından önemlidir.³⁷ Karahan, adı geçen eserinde Türk edebiyatındaki

yönüyle manzum kırk hadislere benzediğini belirtir. Bu konuda söyledikleri şunlardır: "... eserin her bir bâbındaki hadislerle ve bunların manzum tercümelerine bakınca da *Atebetü'l-Hakâyık*'ın Türkçe manzum hadis tercümelerinden ilki olduğunu söylemek de mümkündür. Eser, bu yönüyle Türk İslâm edebiyatındaki manzum 40 hadis tercümelerine benzetilmektedir. Aslında Edip Ahmed, hadisleri, manzum olarak tercüme etmekle, Türk İslâm edebiyatında bir öncü olmuştur. Bu yönüyle o, hadisleri Türkçe şerh ve tercüme ederek *Nehcü'l-Ferâdis* (trc. 815/1358)'i yazan Mahmud b. Ali'den, kırk hadisi Farsça manzum tercüme eden Camî (trc. 886/1481)'den (...) ve Ali Şir Nevâi (1441-1501)'den çok öncedir. Ayrıca, eserde gördüğümüz tercüme, Kur'an ve hadislerin Türkçeye çevrilmesi yolunda atılmış ilk önemli adımlardır." (s. 604). "Sonuç olarak, yukarıda verdiğimiz hadisler ve manzum tercümeleri göz önüne alındığında; Edip Ahmed'in *Atebetü'l-Hakâyık* isimli eserinin, Türk İslâm edebiyatının manzum ilk hadis tercümesi olduğunu söylemek mümkündür. Eserdeki manzum hadis tercümelerinin sayısı, tahminen 40'ı bulmaktadır. Bu yönüyle eser, edebiyatımızda, kendisinden daha sonraki yıllarda ortaya çıkmış olan manzum kırk hadis tercümelerinin de öncüsü durumundadır." (s. 612). **Atebetü'l-Hakâyık**'ın, hadislerin manzum tercümeleri açısından değerlendirildiği bir başka çalışma için bkz.: Abdülkadir Palabıyık, **Hadis Açısından İlk Devir İslâmî Türk Edebiyatı Eserleri Üzerinde Bir İnceleme (Başlangıçtan XIII. Yüzyıl Sonlarına Kadar)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.

³⁶ Molla Câmî'nin Osmanlı edebiyatına etkisi için bkz.: Muhsin Macit, "Molla Câmî'nin Osmanlı Edebiyatına Tesiri I", **Erdem**, Cilt 7, Sayı 20, 1991, s. 519-529.

³⁷ Abdülkadir Karahan, **age.**, s. 139-142.

kırk hadis mütercimlerini zaman sırasına göre bir liste hâlinde vermiştir.³⁸ Yeni tespitlerle birlikte edebiyatımızdaki kırk hadis mütercimleri şunlardır:

XIV. asır

Mahmud b. Ali (öl. 761/1360)

XV. asır

Ali Şîr Nevâî (1441-1501)

XVI. asır

Hazînî (trc. 930/1524)

Usûlî (öl. 945/1538)

Emir Mukaddes (trc. 951/1544)

Melâmî Dede (trc. 960/1553)

Fuzûlî (öl. 963/1556)

Merdümî (öl. 970/1563)

Nev'î (trc. 977/1569)

Abdülmeccid b. Nasuh (trc. 978/1570)

Âşık Çelebi (trc. 979/1571)

Fevrî (öl. 978/1571)

Selâmî Mustafa (öl. 993/1585)

Mecdî (öl. 995/1587)

Âlî (trc. 1005/1597)

Harîmî, Ali Dede Bosnavî (öl. 1007/1598)

Ali b. Mustafa (XVI. asır)

³⁸ **age.**, s. 311. Karahan eserinde, XV. asır mütercimleri arasında Kemâl Ümmî (öl. 880/1475?)'yi de gösterir. Ancak, "Bazı divan nüshalarında yer aldığı gibi müstakil nüshası da bulunan eser yaklaşık 200 beyitlik bir mesnevi olup ölüm hakkındaki bir hadisin şerhinden ibarettir. (...) Menziller hâlinde kaleme alınan mesnevide ölüme hazırlanan sâliklerin sahip olması gereken özellikler on menzilde dört armağandan meydana geldiği için kitap **Kırk Armağan** adını almıştır." **İslâm Ansiklopedisi**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, Cilt 25, 2002, s. 230. Yine listede yer alan Kastamonulu Latîfî (896/1491-990/1582)'nin **Sübhatü'l-Uşşâk**'ı da kırk değil, bir yüz hadis tercümesidir. Karahan bunu, "Bu bahsin başı ile sonu karşılaştırılınca Latîfî'nin kırk hadis adı altında yüz hadis topladığı sabit oluyor." şeklinde belirtmiş ve "**Sübhatü'l-Uşşâk** üzerinde duruşumuzun sebebi, bunun, bir kırk hadis niyeti ve ondan gelecek ecr ve mesûbat ümidi ile yazıldığıнын sarahaten ifade edilmiş olması ve bizim de böyle bir örnek tanıtmamızın faydalı olacağı mülâhazası iledir." (**age.**, s. 190) diyerek Latîfî'nin bu eseri üzerinde durma sebebini açıklamıştır. Eser, Ahmet Sevgi tarafından yayımlanmıştır. Ahmet Sevgi, **Latîfî, Sübhatü'l-Uşşâk**, Konya, 1993. Ayrıca eser, manzum yüz hadisler konusunda Nihat Öztoprak tarafından yapılan ve daha önce adı geçen doktora çalışmasında, tespit edilen diğer beş adet yüz hadis metniyle birlikte incelenmiştir.

Rihletî (XVI. asır)

XVII. asır

Hâkânî (trc. 1012/1603)

Seyyid Kadrî (III. Mehmed devri, 1595-1603)

Feyzî-i Kefevî (öl. 1025/1616)

Kemâleddin Mehmed (959-1090/1552-1621)

Okçu-zâde (öl. 1039/1630)

Ankaralı İsmâîl Rüsûhî (öl. 1041/1631)

Sehî Mehmed (öl. 1055/1645)

Hibrî Ali (öl. 1080/1669)

Abdurrahman Hibrî (öl. 1087/1676)

Nâbî (trc. 1085/1674)

Abdülkerim Celvetî (öl. 1100/1689)

Süleyman İzmirî (öl. 1102/1691)

Fethî-i Karamanî (öl. 1106/1694)

XVIII. asır

Abdullah b. Mehmed (trc. 1115/1703)

Osman-zâde Tâ'ib (trc. 1120/1708)

İshak Hocası Ahmed (öl. 1120/1708)

Hikmetî (III. Ahmed devri, 1703/1730)

Hasan b. Ali (trc. 1122/1710)

Süleyman Fâzıl (öl. 1134/1722)

Vahdetî Osman (öl. 1135/1723)

Bursalı İsmail Hakkı (trc. 1137/1724)

Münif (trc. 1146/1733)

Abdülgaffar Kırımî (öl. 1157/1744'ten sonra)

Urfalı Nüzhet Ömer (öl. 1192/1778)

Turhal Şeyhi Mustafa (öl. 1197/1783)

Seyyid İbrâhim (öl. 1197/1783)

Müstakim-zâde Sâdeddin (trc. 1200/1786)

Süleyman Feyzî Efendi (öl. 1212/1797)

XIX. asır

- İsmail Müfid (öl. 1217/1802)
İbrâhim Hanif (öl. 1217/1802)
Köstendilli Şeyhî (öl. 1232/1827)
Abdullah b. İsmail (trc. 1233/1818)
Hikmet (trc. 1243/1828)
Abdülaziz Ahmed (öl. 1277/1861'den sonra)
Sâdık Pravarî (öl. 1290/1873)
Mustafa Cem'î (trc. 1290/1874)
Hüseyin Remzî (trc. 1309/1892)

XX. asır

- Zühdî (1854-1914)
Mehmed Emin Nâmî (trc. 1322/1904-1327/1909)
Ömer Ziyaeddin (II. Abdülhamid devri, 1876-1909)
Âlemcan Barudî (trc. 1908)
Cebbar-zâde Mehmed Ârif (öl. 1339/1920)
Ahmed Naîm (trc. 1343/1925)
Harputlu Kemâleddin (1866-1936)
Hasan Basrî Çantay (doğ. 1303/1887)
A. Hamdi Akseki (trc. 1945)
Kaşıkçı Ali Rıza (1883-1969)

Kırk hadis türünde eserler, sadece Arap, Fars ve Türk dillerinde yazılmamıştır. Urduca kırk hadisler olduğu gibi, Endonezya ve Güney Afrika'da kaleme alınan kırk hadisler de vardır. Karahan, Urdu dilinde yazılmış 7, Endonezya'da ve Güney Afrika'da basılmış birer kırk hadis tespit etmiştir.³⁹

3. Türk Edebiyatında Kırk Hadisler Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türk edebiyatında kırk hadisler üzerine yapılmış gerek kitap yayını ve tez çalışması gerekse makale boyutunda bir hayli çalışma vardır. Bunlardan bir kısmı genel

³⁹ *age.*, s. 355-364.

manada türü ele alan çalışmalar, bir kısmı ise metin neşirleridir. Metin neşirlerinde de türle ilgili bazı bilgilerin verildiği görülür.

Kırk hadisler üzerine yapılmış en kapsamlı çalışma Abdülkadir Karahan'a aittir. Onun **İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs** adlı çalışması, bu türün doğuşu, yazılış sebepleri, Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında kırk hadisler, bunların tasnifi gibi konularda en geniş bilgi alınabilecek kaynak durumundadır. Selahattin Yıldırım'ın **Osmanlı'da Kırk Hadis Çalışmaları 1** adını taşıyan eseri ise, Arapça ve Türkçe olarak yazılan kırk hadisler ve müellifleri hakkında tanıtıcı bilgiler içerir. Ahmet Sevgi de bu konuya ilgi duyan araştırmacılardan. **Molla Câmî'nin Erba'in'i ve Manzûm Türkçe Tercüme** adını taşıyan eseriyle, Molla Câmî'nin Erba'in'ini Türkçeye tercüme eden 9 mütercimmin eserini karşılaştırmalı olarak bir araya getirmiştir.

Türk edebiyatında kırk hadislerle ilgili tespit edilebildiğimiz çalışmalar şunlardır:

- Akay, Hasan. "Nâbî'nin Manzûm Kırk Hadis Tercümesi", **İslâmî Edebiyat**, Sayı 2, 1989, s. 9-13.
- Aksoy, Hasan. **Mustafa Ali'nin Manzûm Kırk Hadîs Tercüme**, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1991.
- Aksoy, Hasan. "Fevrî'nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi", **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 13-15, 1995-1997, s. 121-130.
- Aksu, Cemal. "Hanîf'in Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi Şerhi", **İlmî Araştırmalar**, Sayı 17, 2004, s. 17-34.
- Aşkın, Mehmet. **Darekutnî'nin Kırk Hadîs Adlı Eseri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.
- Ata, Aysu. **Nehcü'l-Ferâdis, Cennetlerin Açık Yolu III (Dizin-Sözlük)**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.
- Ceyhan, Âdem. "Usûlî'nin Hadis ve Vecize Tercüme", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Sayı 30, 2003, s. 147-188.

- Cihan, Sadık. “Taşköprüzâde Ahmed Efendi’nin ‘Letaifü’n-Nebî’ İsimli Kırk Hadîsi” **Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 4, 1980, s. 41-77.
- Cihan, Sadık. “Nüzhet Ömer Efendi ve Hadîs-i Erba’în Tercümesi”, **On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 5, 1991, s. 35-67.
- Cihan, Sadık. “Şeyhî ve Hadîs-i Erba’în Tercümesi”, **On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 9, 1997, s. 5-27.
- Durak, Hasan Hüseyin. **Usfûrî’nin Kırk Hadîs Şerhinin Tahkîk, Tahrîc, Terceme ve Tenkidi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Durmaz, Ahmet. **Urfalı Nüzhet Bin Ömer Efendi (Hayatı, Eserleri) ve Erbaîni**, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi, 1976.
- Fırat, İbrahim. **Beyhakî’nin Kitâbü’l-Erba’în’i (Tahkîk, Tahrîc ve Takdîm)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- Gültekin, Ayşe. **İsmail Hakkı Bursevî’nin Kırk Hadîs Şerhi Üzerine Tahrîc ve Tenkid Çalışması (Son 20 Hadis)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- Gültekin, Hikmet. **İsmail Hakkı Bursevî, Kırk Hadîs Şerhi Transkripsiyonu ve Hadîslerin Tahrîc ve Tenkîd Kritiği (İlk 20 Hadis)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- İsmail Hakkı Bursevî. **Şerh-i Hadîs-i Erbaîn**, Haz.: Mustafa Utku, Bursa, Uludağ Yayınları, 1999.
- Karahan, Abdülkadir. “Kırk Hadîs Tercümelerine Umûmî Bir Bakış ve Ankaralı İsmail Rüsûhî’nin Tercüme-i Hadîs-i Erba’în’i”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Mecmuası**, Cilt X, 1951-1953, s. 235-242.
- Karahan, Abdülkadir. “Hadîs-i Erba’în Nev’inin Doğuşu ve Âmilleri”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt I, Sayı 1, 1952, s. 76-82.

- Karahan, Abdülkadir. “Tercüme Edebiyatından Nümûneler Üzerine Çalışmalar I: Câmî'nin Erba'în'i ve Türkçe Tercümeleri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Cilt IV, Sayı 4, 1952, s. 345-371.
- Karahan, Abdülkadir. “Hakanî'nin Kırk Hadis Tercümesi”, **Türk Dili**, Sayı 16, 1953, s. 199-203.
- Karahan, Abdülkadir. “Tercüme Edebiyatından Nümûneler Üzerine Çalışmalar II: Türk Edebiyatında Arapçadan Nakledilmiş Kırk Hadîs Tercüme ve Şerhleri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Cilt V, 1953, s. 59-84.
- Karahan, Abdülkadir. “Abdurrahman Câmî'nin Seyyid Osmanzâde Tarafından Tercüme Edilmiş Bilinmeyen Bir Kırk Hadîs Tercümesi”, **Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi Prof. M. Tayyib Okıç Armağanı**, 1978, s. 71-86.
- Karahan, Abdülkadir. **İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs**. Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- Kaşıkçı Ali Rıza. **Kırk Hadis**, Haz. Mahmut Kanık-Fatma Z. Kavukçu, Ankara, Hece Yayınları, 2006.
- Kılıç, Müzahir. **Hâkânî: Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Hadîs-i Erba'în'in Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- Kılıç, Müzahir. “Edebiyat Tarihi Bakımından Kırk Hadîsler”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Prof. Dr. M. Sadi Çöğenli Özel Sayısı**, Sayı 8, 2001, s. 93-101.
- Korkmaz, Seyfullah. “Nâbî'nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümeleri”, **Türk Kültürü**, Sayı 459, 2001, s. 404-420.
- Koyunoğlu Müzesi'nde Kırk Hadis Mecmuası, Şehrî İbrahim**, Haz. Mustafa Çıpan-Ahmet Efe, Konya, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2003.
- Köse, Semra. **Nev'î'nin Üç Eseri: Nevâ-yı Uşşâk, Faslün fi-fazilet'il-Işk, Terceme-i Hadîs-i Erba'în**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.

- Küçük, Sebahattin. “Münîf’in Kırk Hadîs Tercümesi”, **Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi**, Cilt XII, Sayı 1, 1997, s. 89-107.
- Kürkçüoğlu, Kemal Edip. **Fuzûlî Kırk Hadis Tercümesi**, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1951.
- Necip Asım. “Hadîs-i Erba’în Tercümeleri” **Millî Tetebbular Mecmuası**, Cilt II, Sayı 4, 1331, s. 143-165.
- Nehcü’l-Ferâdis, Cennetlerin Açık Yolu I (Metin), II (Tıpkıbasım)**, Haz.: Janos Eckmann, Yayımlayanlar: Semih Tezcan-Hamza Zülfikar, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2004.
- Nevevî. **Kırk Hadîs Tercüme ve Şerhi**, Trc.: İbrahim Hatiboğlu, İstanbul, İnsan Yayınları, 1990.
- Niyazioğlu, Ahmed Cemâl. **Tirmizî’den Erbaûn Hadîs**, İzmir, Anadolu Matbaası, 1994.
- Özkeş, İhsan. “Somuncu Baba (Şeyh Hamid Veli) ve Kırk Hadis Şerhi”, **Somuncu Baba ve Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Sempozyumu Tebliğleri**, (Mayıs 1991, Darende/Malatya), Ankara, 1997, s. 25-28.
- Özkürkçüler, Ayşe. **Şeyh Sadreddin Konevî’nin Hadîsçiliği ve Şerhu’l-Erba’îne Hadîsen Adlı Eseri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- Sadreddin Konevî. **Şerh-i Hadîs-i Erbaîn**, Trc.: Ekrem Demirli, İstanbul, İz Yayıncılık, 2002.
- Sevgi, Ahmet. “Âşık Çelebi’nin Kırk Hadîs Tercümesi Üzerine Bir İnceleme”, **Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 2, 1988, s. 43-53.
- Sevgi, Ahmet. “Azmî’nin Hadîs-i Erba’în Tercümesi”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 9, 2001, s. 107-132.
- Sevgi, Ahmet. “Câmî’nin Kırk Hadîsi’nin Türkçe ve Arapça Manzûm Bir Tercümesi Üzerine”, **Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi Âmil Çelebioğlu Armağanı**, Sayı 7, 1993, s. 517-536.
- Sevgi, Ahmet. “Mevlânâ Cemâl Efendi’nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi”, **İslâmî Edebiyat Dergisi**, Sayı 3, 1988, s. 25-27.

- Sevgi, Ahmet. “Müfid’in Arapça Manzûm Kırk Hadîs Şerhi”, **İslâmî Edebiyat**, Cilt III, Sayı 1, 1990, s. 9-13.
- Sevgi, Ahmet. **Molla Câmî’nin Erba’în’i ve Manzûm Türkçe Tercümeleri**, Konya, 1999.
- Sevgi, Ahmet. **Tuhfetü’l-İslâm (Manzûm Kırk Âyet ve Kırk Hadîs Tercümesi)**, Konya, 1993.
- Sırma, İhsan Süreyya. “II. Abdülhamid’in Hilafeti Hakkında Yazılmış Bir Risale ve Bununla İlgili Kırk Hadis”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, Sayı 33, 1980-1981, s. 375-400.
- Ünal, İsmail Hakkı. “İslâm Kültüründe Kırk Hadîs Geleneği ve Şeyh Hâmid-i Velî’nin Hadîs-i Erba’în Şerhi”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt XXXIX, 1999, s. 137-146.
- Yıldırım, Selahattin. **Osmanlı’da Kırk Hadîs Çalışmaları 1**, İstanbul, Osmanlı Hadîs Araştırmaları, 2000.
- Yıldız, Âlim. “Okçu-zâde Mehmed Şâhî ve Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi: Ahsenü’l-Hadîs”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt XVII, Kış-İlkbahar 2003, s. 115-148.
- Yılmaz, Ali. “Edebiyatımızda Kırk Hadisler”, **İlim ve Sanat**, Sayı 15, 1987, s. 85-88.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. **Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevî’nin Kırk Hadis Şerhi**, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1990.

I. BÖLÜM

HAZİNÎ VE MANZUM ŞERH-İ HADÎS-İ ERBAİN TERCÜMESİ

A. HAZİNÎ

Türk ve Fars edebiyatı tarihinde Hazînî mahlasını taşıyan on kişi vardır. Ancak, gerek XVI. yüzyıl gerekse sonraki yüzyıllarda yazılan tezkire ve diğer biyografik eserlerde⁴⁰, elimizdeki kırk hadis tercümesinin sahibi olan Hazînî'yle ilgili bilgiye rastlanamamıştır. Hazînî de eserinde kendisiyle ilgili bilgi vermemiştir. Onunla ilgili tek bilinen, kırk hadis şerhini XVI. yüzyılda tercüme ettiği'dir. Eserin, *Hâtimetü'l-Kitâb* bölümündeki tercüme yılını veren beyit şudur:

Muşafânuñ hicretinden iy hümâm
Kim toköz yüz otuz ıl geçdi tamâm (3799)

Beytin ikinci mısrasındaki hicri 930 yılı, miladi 1524 yılına karşılık gelmektedir. Bu da Hazînî'nin XV. yüzyılın ikinci yarısıyla XVI. yüzyılın ilk yarısı arasında yaşamış olabileceğini düşündürmektedir. Ancak burada ilginç olan, Hazînî mahlasını taşıyan diğer kişilerden bir kısmının da XVI. yüzyılda yaşamış olmalarıdır. Kırk hadis şerhini tercüme eden Hazînî'yi dışarıda tuttuğumuzda, XVI. yüzyılda yaşadığı bilinen bu mahlastaki kişilerin sayısı 5'tir. Bu durum, elimizdeki eserin bu Hazînî'lerden herhangi birine ait olabileceği ihtimalini de akla getirmektedir. Ancak elde bilgi olmadığından bu konuda bir fikir yürütmek ve net bir şey söylemek mümkün görünmemektedir. Bu sebeple biz, Hazînî mahlaslı kişilerle ilgili bilinenleri sıralamakla yetineceğiz.

⁴⁰ Hazînî ile ilgili olarak XVI. yüzyıl ve sonrası tezkirelerden başka bakılan başlıca kaynaklar: Müstakîm-zâde Süleyman Sa'deddin Efendi, *Mecelletü'n-Nisâb (Tıpkıbasım)*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000; Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri I-II-III ve Ahmed Remzî Akyürek Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi (Tıpkıbasım-Dizin)*, Haz.: Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 2000; Nev'îzâde Atâî, *Hadâyıku'l-Hakâyık fi Tekmileti's-Şakâyık (Şakâyık-ı Nu'mâniye ve Zeyilleri)*, Haz.: Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989; Şemseddin Sami, *Kâmûsu'l-A'lâm*, I-VI, İstanbul, 1306-1314 H.

Hazîni, Sultân Ahmed-i Hisârî (doğ. 939/1532-941/1534)

Hazîni'yle ilgili ilk bilgileri veren Fuad Köprülü'dür. Köprülü, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar** adlı eserinde Hazîni'nin **Cevâhirü'l-Ebrâr min Emvâc-ı Bihâr** adlı eserini tanıtmış ve Yesevîliğin usûl ve adabına dair bilgileri buradan aldığını belirtmiştir.⁴¹ Hazîni'nin eserleri üzerine yapılan çalışmalarda doğum yılı 939/1532-941/1534 arası olarak gösterilmiştir.⁴² Günümüzde Tacikistan sınırları içinde kalan Hisar'da doğan Hazîni, hayatının ilk yarısını burada geçirmiş, daha sonra uzun süre İstanbul'da kalmıştır. Ölüm yılı belli değildir.⁴³ Hazîni'nin yukarıda verilen eserinden başka **Câmi-i Mürşidîn, Menba'u'l-Ebhâr fî Riyâzi'l-Ebrâr, Tesellâ'u'l-Kulûb, Dû Mersiye, Hucetü'l-Ebrâr** ve **Dîvân** olmak üzere 6 eseri daha vardır.⁴⁴

Yukarıdaki bilgilerden hareketle, tahminen miladi 1532-1534 yılları arasında doğan Hazîni'nin, kırk hadis şerhini manzum olarak Türkçeye aktaran Hazîni'yle aynı kişi olamayacağı anlaşılmaktadır.

Hazîni-i Esterâbâdî (öl. 939/1532)

Mîr Seyyid Hüseyin Kâzî-i Esterâbâdî, Herat şehrinin kadısıdır. 1532'de Horasan'ın istilası sırasında Şiilikle itham edilip öldürülmüştür. Basılmış bir divanı vardır. Sa'îd-i Nefîsî onun mahlasının Hüznî olduğunu, ancak yanlışlıkla bazı kitaplarda Hazîni olarak kaydedildiğini bildirmiştir.⁴⁵ Üzerinde çalıştığımız manzum kırk hadis şerhinin S nüshasında "Nâzımı nihâyetde kenârına işâret olundığı vechle Hüznî isminde bir zât olduğu soñradan anlaşılırmıştır (vr. 1b)." şeklinde sonradan bir not düşülmüştür. Ancak bunun yanlış okumadan kaynaklandığı görülmektedir.

Hazîni-i Gûnâbâdî (öl. XVI. yüzyıl)

Asıl mesleği tüccarlıktır. Ancak şiir de yazmıştır. Kaynaklarda 940/1534 yılında tertip ettiği bir divanın olduğu yazılıdır.

⁴¹ Fuad Köprülü, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991, s. 368.

⁴² Cihan Okuyucu, **Hazini, Cevâhirü'l-Ebrâr min Emvâc-ı Bihâr (Yesevî Menâkıbnamesi)**, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1995 s. VI; Samire Mahmudova, **Hazîni'nin 'Menba'u'l-Ebhâr fî Riyâzi'l-Ebrâr' Adlı Eserinin Tahkîk, Neşir ve Değerlendirilmesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000, s. 3; İbrahim Kunt, **Hazîni ve Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, s. 30.

⁴³ Cihan Okuyucu, **age.**, s. VI-VII.

⁴⁴ İbrahim Kunt, **age.**, s. 41-56.

⁴⁵ **age.**, s. 26.

Hazîni-i Kâtib (öl. XVI. yüzyıl)

İsmi Mevlânâ Abdülhayy'dır. Uzunca bir süre Mîrzâ Kâmrân (öl. 956/1549)'ın hizmetinde bulunmuştur.

Yukarıda ismi anılanlar dışında, Hz. Ali ile ilgili birçok kasideyi içeren bir divanı bulunan Hazîni-i Geylânî, Hz. Hüseyin'in soyundan gelen ve ismi Mîr Seyyid Muhammed olan Hazîni-i Meşhedî, tüccar ve hünerli bir şair olan Hazîni-i Yezdî, ismi Emîr Celâleddîn Hasan olan Hazîni-i Erdestânî veya Salâyî-i Erdestânî, Abdurrahman Câmî'nin talebelerinden Kâsım-ı Kâhî (öl. 988/1580)'nin müridi Hazîni-i Çâçî ve adı Mîrzâ Muhammed Rızâ olan ve İmam Rızâ (öl. 203)'nın neslinden gelen bir başka Hazîni daha vardır.⁴⁶

Kırk hadis mütercimi Hazîni'nin hayatı ve eğitim durumuyla ilgili elde bilgi olmasa da, kültürü ve edebî birikimi hakkında, eserinden hareketle bazı çıkarımlar yapmak mümkündür. Hazîni, mensur olarak kaleme alınmış Arapça bir eseri, nazmen Türkçeye tercüme etmiştir. Bu sebeple onun, Arapçayı oldukça iyi bildiği rahatlıkla söylenebilir. Ayrıca, hadislerden müteşekkil bir eseri seçmiş olması, hadis konusunda da bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Bunun yanında, mensur olan bir eserin manzum olarak farklı bir dile aktarılması, aynı zamanda edebî bir yeteneğin de ifadesidir. Hazîni'nin dili kullanmadaki ve ifadedeki rahatlığı, beyitleri türün gerektirdiği ve halkın anlayabileceği bir açıklıkla art arda sıralaması buna bağlıdır. Eserde, az olmakla birlikte, âşıkane tarzda beyitlere de rastlanır. Bir meclisi tasvir ettiği aşağıdaki beyitler, onun şiir konusunda geleneğe yabancı olmadığını gösterir.

Oturup mey-ḥānede mest ü ḥarāb
Gice gündüz nūş idüp cām-ı şarāb (3433)

İşleridür bāde içmek rüz u şeb
Dem-be-dem 'ayş u temāşā vü ṭarab (3435)

Böylesince kırk kişi mest ü ḥarāb
Ara yirde şāhid ü şem' ü şarāb (3440)

Çarşularında muğannī sāz ider
Çeng ü ney kânūn ile āvāz ider (3441)

⁴⁶ age., s. 26-27.

Meclis ehlinüñ kamu göñli feraḥ
Elde sāḳī yüridür gülgün ḳadeḥ (3442)

Cām şındı yire dökildi şarāb
Tevbe ḳılmağa iderlerdi şitāb (3474)

B. MANZUM ŞERH-İ HADÎS-İ ERBAÎN TERCÜMESİ

1. Hazînî'nin Tercüme Ettiği Orijinal Eser ve Müellifi

Hazînî'nin tercümesini yaptığı **Şerh-i Hadîs-i Erbaîn**'in müellifi Muhammed b. Ebî Bekr el-Uşfûrî'dir. Müellifin Arapça olarak kaleme aldığı mensur eseri üzerine Hasan Hüseyin Durak tarafından bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır. Durak, Muhammed b. Ebî Bekr'le ilgili şu bilgileri vermektedir:

“Muhammed B. Ebî Bekir adını taşıyan pek çok müellif vardır. Ancak “Uşfûrî” nisbesiyle meşhur olanına ne Keşfü'z-zünûn ve zeyillerinde ne de Mu'cemü'l-Müellifin ve el-Âlam gibi biyografik ve bibliyografik kaynaklarda rastlamak mümkün oldu. Muhammed b. Ebî Bekir'in “Şerh-i Hadîs-i Erbaîn” adını taşıyan eserinin sadece matbu nüshalarında rastladığımız bu nisbet, bize daha sonra konulmuş gibi geliyor. Müellifin ilk hadisini şerh ederken anlattığı “uşfûr (serçe)” hikâyesi, diğer şârihlerden farkını belirtmek için müellifine alem olmuş gibi görünmektedir. Müellifin hayatı ile ilgili olarak yaptığımız araştırmalar neticesinde vefat tarihine ulaşamadık.”⁴⁷

Uşfûrî eserine bir mukaddimeyle başlar. Allah'a hamt, Hz. Muhammed'e salat ve selamdan sonra, uzun zaman günah ve isyan denizinde yüzdüğünü, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak ve şeytana ters düşmek, cehennemden kurtulmak ve cennete girmek istediğini belirtir; Hz. Muhammed'in kırk hadislerin yazılmasına sebep olan ve bu türdeki hemen her eserin mukaddimesinde geçen hadisini verir. Ashabın rivayet ettiği, seçkin âlimlerin ve büyük imamların senetleriyle Hz. Muhammed'e ulaşan kırk hadisi topladığını, bunlara çeşitli eserlerde anılan ve âlimlerden işitilmiş hikâyeler katarak eserini yazdığını söyler. Bu eser vesilesiyle Allah'ın merhametini diler ve okuyanların da kendisine duada bulunmalarını ister. Mukaddimeden sonra esere konu olan hadisler gelir. Önce hadis metinleri verilmiş, daha sonra bunlar ayetler ve başka hadislerle açıklanmış, konuya uygun hikâyelerle desteklenmiştir. 39. hadis diğerlerinden farklı olarak neredeyse tek başına bir kırk hadis mahiyetindedir. Burada önce kırk hadislerin yazılmasına sebep olan hadis verilmiş, daha sonra da kırk adet hadis sıralanmıştır.

Hasan Hüseyin Durak ve Abdülkadir Karahan Türkiye, Mısır ve Avrupa kütüphanelerinde, esere ait onlarca yazma ve matbu nüshanın bulunduğunu tespit etmişlerdir. Bu da eserin, Osmanlılar tarafından çok yazılıp okunduğunu ve şöhretinin

⁴⁷ Hasan Hüseyin Durak, **Uşfûrî'nin Kırk Hadis Şerhi'nin Tahkik, Tahrîc, Terceme ve Tenkidi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, s. 4.

gölgelenmeden son zamanlara kadar devam ettiğini göstermektedir. Karahan, Hazînî'nin eseri tercüme etmesini de yine bu şöhrete bağlar.⁴⁸ Çalışmada belirtilmemesine rağmen, Durak'ın sadece esere ait bir nüshayı alıp Türkçeye aktardığı anlaşılmaktadır. Ancak burada kullanılan nüshanın da hangi nüsha olduğu belirtilmemiştir.

Hasan Hüseyin Durak eseri, **Şerh-i Hadîs-i Erbaîn** olarak anar⁴⁹, ancak Usfûrî, eserine bir ad vermemiştir. Hazînî ise, Usfûrî'nin eserinden bahsederken, iki yerde (61, 3788) Hadîs-i Erbaîn ibaresini kullanır. Bizim, Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde yazma eserler arasında görebildiğimiz bir nüshasında da⁵⁰, esere bir ad verildiğine dair kayıt yoktur. Sadece eserin sonunda, “temmet hadîsü'l-erbaîn”⁵¹ ibaresi yer almaktadır.

Muhammed b. Bekr el-Uşfûrî'nin eseri Hazînî'den başka, Sâdıkî tarafından da Türkçeye tercüme edilmiştir. Ancak Abdülkadir Karahan, mütercimim kimliğinin tespit edilemediğini belirtir. Sâdıkî sadece, Muhammed b. Ebî Bekr'in eserindeki 39. hadisi nazmen Türkçeye aktarmıştır. *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* veznindeki 85 beyitlik mesnevi ile ilgili Karahan şunları söyler:

“Vezin, kafiye, kelime tekniği, ifade tarzı bakımlarından aksaklıklarla mahmul olduğu gibi, tercüme itibarı ile de gevşek ve başarısız gözüken bu birkaç sayfalık Erbaîn müsveddesi, mevzuumuzu aydınlatacak veya yeni bir şey söylemeğe imkân verecek bir hususiyet taşımaktan uzaktır. Sâdıkî'nin 55 vr. tutan Mecmûa-i eşar'ının başında bulunan bu kısım Kemal Ümmî, Usûlî gibi şairlerden başlayarak Münif'e kadar birkaç şairde görebildiğimiz tarzda Divan başlarında veya aralarında bir de 40 hadîs faslı bulundurmak yolunda muvaffak olmamış bir risale olmaktan başka bir şey ifade etmemektedir.”⁵²

Usfûrî'nin kırk hadis şerhinin yazma ve matbu nüshalarından hareketle Osmanlılar tarafından çok yazılıp okunduğunu yukarıda söylemiştik. Hazînî ve Sâdıkî'nin Türkçe tercümelerinin yanında, eserin Urduçaya da çevrildiğini yine Karahan haber vermektedir. Muhammed Abdüsettar Tunkî tarafından yapılan tercüme Lahor'da 29 Muharrem 1326 (3 Mart 1908)'da basılmıştır. Genel görünümü bakımından bu **Çalis Hadîs Tercümesi** Usfûrî'nin kırk hadisinin biraz genişletilmiş şeklinden ibarettir. 160 sayfadan oluşan bu eserden, mütercimim bir hayli kültürlü olduğu, Arapçayı iyi bildiği

⁴⁸ Abdülkadir Karahan, **age.**, s. 170.

⁴⁹ Hasan Hüseyin Durak, **age.**, s. 4.

⁵⁰ Balıkesir İl Halk Kütüphanesi, **yazma eser**, Nu.: 87, vr. 34a-77b.

⁵¹ **agy.**, vr. 77b.

⁵² Abdülkadir Karahan, **age.**, s. 297-299.

ve uygun hikâyelerle eseri zenginleştirmek bakımından oldukça emek sarf ettiği söylenebilir.⁵³

2. Eserin Adı, Yazılış Sebebi ve Yılı

Önceki bahislerde, kırk hadis türündeki eserlerin çoğu zaman adlandırılmadığını ve tür adıyla bilindiklerini belirtmiş; Usfûrî'nin de kırk hadisi bir araya getirip şerh ettiği eserine bir ad vermediğini ve eserin daha sonradan **Şerh-i Hadîs-i Erbaîn** olarak anıldığını söylemiştik. Hazînî de bu sebeple birlikte, eserine Usfûrî'den tercüme etmesinin de etkisiyle olsa gerek bir ad vermemiştir. Ancak hem şerh olması hem de nazmen Türkçeye tercüme edilmesi nedeniyle eseri, **Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi** olarak anmak mümkündür.

Hazînî, uzunca bir hamdele ve salveleden sonra, 36 beyitlik *Sebeb-i Nazm-ı Kitâb* bölümünde, önce Usfûrî'nin eserini niçin yazdığını, yine onun mukaddimesinden nazmen tercümeyle şöyle verir:

Şeyh zâhid 'âlim ü 'âbid imâm
Kim Muḥammed bin Ebū Bekr iy hümâm

Didi bir gün cürmümi zîkr eyledüm
Ol geçen eyyâmumı fikr eyledüm

Ma'şiyet deryâsına ğarḳ olmuşam
Öz elümle kendüm oda şalmuşam

Fikr kıldum ne kılam ben iy 'aceb
Ola ol benüm necâtuma sebeb

Ḳalmuşam baḫr-i ma'âşide ebed
Çıkmağa oddan baña ola meded

Bundan özge ṭapmadum ben bir mecâl
Ḳurtara oddan beni bî-ḳîl ü ḳâl

(...)

Böyle buyurmuşdı ol şâh-ı 'Arab
Her kim itse sünnetümi müsteḫab

⁵³ age., s. 356-357.

Sünnetümden kırk hadîşi cem' ide
Ümmetüm içre özini şem' ide

Rûz-ı maḥşerde aña olam şefî'
Ḥazret-i Ḥaḳda ola ḳadri refî' (41-51)

Bu beyitlerden sonra, kırk hadislerin yazılmasında ana sebep olan Hz. Muhammed'in hadisi gelir ve Usfûrî'nin, eserini yazma sebebi ve nasıl yazdığıyla ilgili beyitlerle devam edilir:

Şeyḫ aydur çün bunı gördüm yaḳîn
Cem' ḳıldum pes hadîş-i erba'în

Cümlesi mesned ile anuñ ḳamu
Her birini naḳl ḳılmış bir ulu

Her birini bir şaḫābe söylemiş
Rāvîler andan rivāyet eylemiş

Şoñra andan söyledi bilgil yine
Bir ḫikāyet her hadîşüñ üstine

Va'z u aḫbār u rivāyāt u ğarîb
Eyledüm ilḫāk aña ben dil virip

Var ümîdüm bu sebeb birle meger
Özümi ḳurtaram ez-nār-ı saḳar (52-57)

Bundan sonraki beyitlerde Hazînî, şeyh olarak andığı Usfûrî'nin eserini tamamlayarak işini bitirdiğini ve sıranın kendisine geldiğini belirtir; eseri tercüme etme sebebini söyler:

Çünkü şeyḫ öz işini ḳıldı tamām
Yitdi nevbet bu faḳîre iy hümām

Bu maḫalde bu faḳîr ü pür-günāh
Fi'l-i cürm ile ḫaḫā' vü işi āh

Bir nice dîn ḳardaşı ile bile
Meclis içre otururken cem' ile

Araya geldi Hādīş-i Erba'în
Bir nice söz naql olındı iy emîn
Ba'zı kimse meclis içre söyledi
İltimās itdi vü ilhāh eyledi
Gel bu demde sen qabûl it bir nefes
Qılasın nazmına sen bunuñ heves
Bir nice yāruñ sözün qıldum qabûl
Buldum uşbu nazma anuñçün vuşûl
Türk diliyle terceme nazm eyledüm
Tāqatüm yitdükce tibyān eyledüm
Çünkü böyle iltimās itdi bular
Bu işi benden temennā qıldılar
Pes muqırr oldum bunı gördüm şavāb
Eyleyem bu iltimāsa ben cevāb
Pes qalem aldum ele ender-zamān
Nazmına meşgûl oldum ben hemān
Nazm idüben Türkî qıldum terceme
Lāyıq ola umaram her encüme
İsti'ānet isteyüp bundan hemān
Şuğl qıldum bu işe ender-zamān
Eyledüm ben şimdi maqşûda şürü'
Kim beyān ola uşûl ü hem fūrū' (58-71)

Yukarıdaki beyitlerden de anlaşılacağı üzere Hazînî, Uşfûrî'nin eserini yazma sebebiyle ilgili düşüncelerini paylaşmakta ve onları bir anlamda kendi düşünceleri gibi dile getirmektedir. Önce Uşfûrî'nin de belirttiği şekilde kendisinin de günahkâr bir kul olduğunu, yaptığı bütün işlerde hata ettiğini ve bu yüzden de ömrünün ahla geçtiğini belirtir. Bağışlanma ümidiyle, arkadaşlarının tavsiyesi ve teşvikiyle eseri nazmen Türkçeye aktarmayı kabul ettiğini söyler.

Hazîni, daha önce başka bir münasebetle söylediğimiz gibi eserini 930/1524 yılında tercüme etmiştir. *Hâtimetü'l-Kitâb* bölümünde tercüme yılını şu beyitte verir:

Muşafânuñ hicretinden iy hümâm
Kim tokuz yüz otuz ıl geçdi tamâm (3799)

3. Şekil Özellikleri

Hazîni, Uşfûri'nin mensur olarak kaleme aldığı Arapça eseri, mesnevi nazım şekliyle Türkçeye tercüme etmiştir. Eserin toplam beyit sayısı 3800'dür ve bu hâliyle, Türk edebiyatında manzum kırk hadisler arasında, bilinenlerin en hacimlisidir. Hazîni bu sayıyı *Hâtimetü'l-Kitâb* bölümünde,

Üç biñ oldı hem sekiz yüz beyt bu
Hağğa irişdi bi-'avn-i ferd hū (3798)

beytiyle verir. Eser tercüme edilirken hacim hemen hemen iki misli artmıştır. Manaya bağlı kalınmakla beraber serbest bir tercüme yolu seçilmiştir. Eserde bazı yerler şerhin şerhi durumundadır.

“Beyit sayısının çok olması yüzünden, aruzun hangi bahrinden olursa olsun, mesnevîde daima kısa kalıplar kullanılmıştır.”⁵⁴ Âmil Çelebioğlu 13, 14 ve 15. yüzyıl mesnevilerinde en çok kullanılan iki veznin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* ve *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* olduğunu tespit etmiştir.⁵⁵ Kırk hadis türündeki eserlerde de en çok kullanılan üç vezinden birinin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* olduğunu yukarıda belirtmiştik.⁵⁶ Hazîni de 16. asırda tercüme ettiği eserini, baştan sona aruzun remel bahrinin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazmıştır. Farklı olarak sadece, kaside nazım şekliyle yazılan 5 beyitlik Arapça bir şiirin 8 beyitlik tercümesinde *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbı kullanılmıştır. Bu kısım, eserin 2151. beytinden sonra yer almaktadır.

Hâzîni'nin eserinde, zaman zaman vezin hatalarına rastlanmaktadır. Bu hataların genellikle, içinde uzun “î” bulunan kelimelerde yoğunlaştığı görülür. Vezin gereği *pes*,

⁵⁴ İsmail Ünver, “Mesnevî”, *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, Sayı 415-416-417, 1986, s. 432.

⁵⁵ Âmil Çelebioğlu, *Türk Edebiyatı'nda Mesnevi (XV. Yüzyıla Kadar)*, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 1999, s. 376-377.

⁵⁶ Bkz.: Kırk Hadis Geleneği bölümü.

çün, kim, iy gibi doldurma kelimelere çokça başvurulmuştur. Bu bakımdan vezin konusunda pek başarılı olduğu söylenemez. Ancak bu türdeki eserlerin sanat göstermekten ziyade öğretime yönelik olarak yazıldıkları ve metnin tahkiyevi özelliğiyle hacmi göz önünde alındığında bu hatalar normal karşılanabilir. Bunun yanında, tenkitli metnin kurulmasında kullanılan 3 nüshanın da çok özenli olmadığına bakılırsa, vezin hatalarının bir kısmının da müstensihlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

Bazen vezin gereği, az da olsa “sehl”, “kavm”, “beyt” gibi kelimeler “sehel”, “kavim”, “beyit” şeklinde yazılmıştır:

Bir sehel iş anları tebdîl ider
Uşbu ‘âlemde yine ta’zîl ider (572)

Yâ kavim siz cenneti eyleñ taleb
Ceħd idüp çok çok çeküp renc ü ta’ab (834)

Üç beyit medħ itmişem didi saña
Dilerem ki söyleyem yâ Muştafa (2003)

Eserde kafiye olarak seçilen kelimeler üç dilden de olmakla birlikte çoğunlukla Arapça veya Farsçadır:

Yüridendür gök yüzinde mihr ü mäh
Anlaruñçün encümi iden sipäh (7)

Āline evlādına olsun selām
Anlaruñla zeyn olur her bir kelām (38)

Gördiler çün düşdi gökden ol hemān
Ağzımı açup çıkardılar revān (684)

Didi Şābit yâ yigit virgil haber
Kānadatur anuñ evi iy mu’teber (1663)

Yine ‘Abdu’llāh didi kim yā cüvān
Bu kadar ‘aybı ki sen kılduñ beyān (2242)

Bunuñ üste bir hikāyet bu zamān
Güş kılgıl söyleyem ben yā fülān (3158)

Kafiye kelimeleri çoğunlukla Arapça ve Farsçayken rediflerde ağırlık Türkçe kelimelerdedir:

Tañrı adın ben dañi yād eyleyem
Sözi andan soñra bünyād eyleyem (4)

Hağ resülinden rivāyet eyledi
Didi ki Seyyid hikāyet eyledi (135)

Fikr kılgıl sen ki aħvālūñ nedür
Gör Hudāya lāyık a'mālūñ nedür (963)

Olmamışduñ 'āşī hem Allāha sen
Tā'at iderdüñ hem ol dergāha sen (1224)

Muṣṭafāyı nice maḥzūn eyledi
Uşbu ğayret bağrumı hūn eyledi (2105)

Şimdi kırk yıl oldı ki 'işyān ile
Kulluğūñdan kaçmışam tuğyān ile (2997)

Böyle idi dā'imā 'adetleri
Bunlar ile var idi ülfetleri (3285)

Terk kılmayınca dünyā şöhretin
Bulmağ olmaz bilgil uhrā devletin (3765)

Tercümede cinasa örnek olabilecek beyitler vardır. *Okumak* ve *ok* kelimeleri ile dört beyitte yapılan cinas ilgi çekicidir:

Cānumı virdüm Muḥammed 'aşkına
Var iken bu özge kimse 'aşkı ne (2747)

Şād u hurrem gider idi işine
Dañi konağūñ katında işi ne (2871)

Bir dañi kim içmemişem bāde ben
Virmedüm 'ömri anuñla bāda ben (3188)

Ola hem-sāye saña cennetde ol
Ol durur çonşuñ hağīkat bilmiş ol (3408)

- Cebrā'îl çün bu nidā'yı işide
Muştafâ ile diler bir iş ide (3514)
- Uşbu âyetdür ki atdı ol oķı
Ma'nāsını fikr idüp sen daķ oķı (2954)
- Biri daķı atdı bir oķı yine
Ya'nî bu âyet dürür oķı yine (2962)
- Oķugıl kim Tañrınıñ oķı budur
İster iseñ âyeti oķı budur (2963)
- Çün *feñrû* âyetini oķıdı
Eyle degdi kim şanasın oķ idi (2965)

Belli bir konuyu işleyen, bağımsız bir kitap olarak yazılmış mesnevilerin planları, büyük oranda birbirine benzer. Bu genel plan, giriş, asıl konu ve bitiş bölümlerinden oluşur. Giriş bölümünde genellikle besmele, tevhit, münacat, na't, miraç, mucizat, dört halife ile padişah ve devlet büyüğünün övgüsü ve sebab-i telif yer alır. Asıl konunun işlendiği kısım ana bölümdür. Burada ele alınan konular eserden esere değişir ve bu değişkenlik, bölümün genel planında da kendisini gösterir. Son kısım bitiş bölümüdür ve hacimli mesnevilerde bu bölüm asıl konudan *hâtıme*, *hâtımetü'l-kitâb*, *hâtıme-i kitâb*, *hatm-şuden-i...*, *tamâm-şuden-i...* gibi belli başlıklarla ayrılır. Burada Allah'a hamt ve dua edilir, eserin adı, beyit sayısı, yazılış tarihi, vezni gibi bilgiler yer alır ve okuyucudan hayır dua isteği dile getirilir. Bir mesnevide, sıralanan bu kısımların tamamı her zaman bulunmayabilir ya da burada anılmayan bazı kısımlar da eklenebilir, ancak genel plan bu şekildedir.⁵⁷

Mesnevinin bu genel planına Hazîñî'nin eseri de büyük oranda uyar. Besmele ile başlayan ve hamdele ve salveyle devam eden 35 beyitlik mukaddime kısmı ile 36 beyit tutan ve eserin yazılış sebebinin açıklandığı *Sebeb-i Nazm-ı Kitâb* kısmı ilk bölümü oluşturur. Bunu, *El-Hadîsü'l-Evvel* başlığıyla başlayan ve 3686 beyit tutan 40 hadisin ayet, başka hadisler ve hikâyelerle açıklandığı ana bölüm takip eder. Üçüncü bölüm ise nasihat, münacat ve duadan oluşan 43 beyitlik *Hâtımetü'l-Kitâb* bölümüdür.

⁵⁷ İsmail Ünver, *agm.*, s. 432-447.

Yukarıda bahsedildiği şekilde bu bölümde, Allah'a hamt ve duadan sonra eserin beyit sayısı, yazılış yılı gibi bilgiler verilmiştir.

4. Dil ve Üslup Özellikleri

Klasik Türk edebiyatında mesneviler, diğer edebî türlere oranla dilleri daha sade olan eserlerdir. Ancak yazıldıkları döneme göre dil özelliklerinde farklılıklar vardır. 14. asırda yazılan bir mesnevi ile 16. ya da 18. asırda yazılan bir mesnevi aynı dil özelliklerine sahip değildir. Mesnevilerde dil ve anlatım bakımından farklılık gösteren üç ayrı kısım vardır. Bunlardan biri başlıklardır. Mesnevilerde başlıkların dili genellikle Farsçadır, ikinci sırayı Arapça alır. Başlıkları Türkçe olan mesneviler sayıca azdır. Türkçe bir mesnevide başlıkların Arapça veya Farsça olmasında müstensihlerin de tasarrufu söz konusudur. Kesin bir ölçü olmamakla birlikte, tasavvufi mesneviler ile aşk mesnevilerinde başlıklar genellikle Farsça, dinî konulu eserlerde ise Arapçadır.⁵⁸ Hazînî'nin eserinde, büyük oranda eserin Arapça aslına sadık kalınmakla birlikte, Arapça ve Farsça başlıkların bir arada kullanıldığı görülmektedir. Hadis metinlerinden önce kullanılan başlıkların tamamında dil Arapçadır. *El-Hadîsü'l-Evvel*, *El-Hadîsü's-Sânî* gibi. Ancak hikâyelerde ve diğer kısımlarda hem Arapça hem de Farsça başlıklar kullanılmıştır. Bu farklılığı, mütercimim tercihiyle ya da yukarıda belirtildiği şekilde müstensihlin tasarrufuyla açıklamak mümkündür.

Mesnevilerin tevhit, münacat, na't ve övgü gibi kısımlarını içeren giriş bölümlerinde, işlenen konulara bağlı olarak dil genellikle ağırdır. Asıl konunun ele alındığı ana bölümde ise, eserin yazılış amacına göre değişmekle birlikte, dil daha sadedir.⁵⁹ Hazînî'nin eserine bu açıdan bakıldığında, gerek giriş bölümünde gerekse asıl konunun işlendiği ana bölümde anlaşılır bir dilin kullanıldığı görülür. Zaten eserin konusu da bunu gerektirmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, kırk hadisler her şeyden önce öğretime yönelik olarak hazırlanmış eserlerdir. Okuyucuyu bilgilendirmeyi ve eğitmeyi amaçlayan bu tür eserlerde, sanat göstermekten ziyade didaktik bir amacın olduğu bilinmektedir. Şair de eserini vücuda getirirken bunun farkındadır ve halkın rahatlıkla istifade edebileceği bir dili tercih etmiştir. Aşağıda verilen beyitlerden ilk grup eserin giriş bölümünden, ikinci grup ilk hadisten sonra anlatılan serçe

⁵⁸ agm., s. 457.

⁵⁹ agm., s. 457-458.

hikâyesinden, üçüncü grup ise bitiş bölümünden alınmıştır. Üç grupta da dilin açık ve anlaşılır olduğu, mesajın tasannuya düşülmeden verilmeye çalışıldığı görülür.

Muştafâ mâh-1 'Acem şâh-1 'Arab
Oldı ol 'âlem vücûdına sebeb

Dürlü dürlü mu'cizât-1 enbiyâ'
Her kerâmet zâhir itse evliyâ'

Cümlesi andan kılpdur iktibâs
Hem şefâ'atin kıllurlar iltimâs

Da'vet itdi anı Mi'râca Celîl
Oldı hem Rûhu'l-emîn aña delîl

Oldı Cebrâ'îl aña hem reh-nümâ
Tâ irişdiler be-Sidrü'l-müntehâ

Çaldı Sidrü'l-müntehâda Cebrâ'îl
Gel gidelüm didi bâ-emr-i Celîl (20-25)

(...)

Bir hikâyet istimâ' it şimdi sen
Bu hadîş üstine iy hulk-i hasen

Ol 'Ömer Haţţâb emîrû'l-mü'minîn
Ol Medîne güşesinde iy emîn

Gördi tutmuş bir kesî bir serçeni
Eylemiş maĥbûs oynadur anı

Raĥm kıldı kuşa ol demde 'Ömer
Aldı şatun anı oğlandan meger

Alup anı ol dem âzâd eyledi
Çurtarup maĥbûs iken şâd eyledi

Geçdi bunuñ üstine bir rûzgâr
Eyledi çün kim fenâ'dan ol güzâr (80-85)

(...)

Irmagıl göñlüñi Hağdan bir nefes
Andan özge nesneye kılma heves

Terk kıl hırş u hevāyı zīnhār
Dünyeyi koy ‘uqbāyı kıl ihtiyār

Dünyeyi sevmek hisābın virmege
Degmez anuñ bu ‘azābın görmege

Dünye için dīni elden şalmagıl
Aldanup biş gün hayāta kalmagıl

Bu fenā’nuñ sevgüsin terk eylegil
Göñlüñi Allāh ile berk eylegil

Terk kılmayınca dünyā şöhretin
Bulmağ olmaz bilgil uhrā devletin (3760-3765)

Kırk hadis tercümesinde bugün için kullanımdan düşmüş arkaik kelimeler önemli yer tutar. Bunlardan, incelediğimiz metinde üç yerde geçen ve **Tarama Sözlüğü**’nde⁶⁰ *baş* geçmek, *öne düşmek* anlamları verilen *başlamak* fiili, günümüzde rastlanmayan *iletmek*, *ulaştırmak*, *götürmek* anlamında kullanılmıştır.

Āhire oldur yitüren her işi
Toğrı yola *başlayan* her azmısı (3)

Öñlerine düşe Ađmed ol zamān
Başlaya tā bunları süy-ı cinān (1479)

Ben didüm ki sen beni ilet eve
Kıbre *başlarsın* beni ive ive (2675)

Sözlükte bulamadığımız *yozlamak* fiilinin de *yalan söylemek*, *sözü saptırmak* anlamına gelecek şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Hađđ ayıda toğrı söyle *yozlama*
Var mıdur noğşanı anuñ gizleme (2641)

⁶⁰ Kelimelerin anlamları **Yeni Tarama Sözlüğü**’nden alınmıştır. Sözlükte olmayan anlamlar ise metinden çıkarılan anlamlardır. **Yeni Tarama Sözlüğü**, Düz.: Cem Dilçin, Ankara, TDK yayınları, 1983.

Yine sözlükte *şafak vakti, hayret, şaşma, şaşılacak şey, hayret edilen şey* anlamlarına gelen ve metinde birçok yerde geçen *tañ* kelimesinin, bu anlamlarının yanında eserde doğrudan *yarın, gelecek, ilerideki zaman* anlamlarında da kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Dünyede böyle mazarrat kıldı çün
Özüñüñ hâli n'ola *tañlaki gün* 1258)

Tañla çün kim irişe maşşer günü
Mü'min iseñ şıdık ile diñle bunı (1277)

Bu üç örneğin dışında, eserde geçen arkaik kelimelerden bazıları şunlardır:

Acıg: Acı, dert, ıstırap. (2674, 2678, 2757, 3672)

Angal (انگال): Koyun ve kuzunun boynuna geçirilen tasma. Kelime sözlükte “ingil” şeklindedir. (1350, 1396, 3550)

Arkuru: Birbirinin tersine, çaprazlama. (1514)

Balk urmak: Parlamak, parıldamak, ışık saçmak. (3116, 3117, 3212)

Başlu: Yaralı. (264)

Bayık: Açık, belli, gerçek, kesinlikle. (3080)

Cankı: Danışık kurulu. (2025, 2812)

Cıda: Süngü, kargı, mızrak, harbe. (771, 782)

Çatlu: Çevrelenmiş, sarılmış, dolanmış, çatılmış. (1351)

Çav: Yüksek ses; haber, şöhret, nam. (1988)

Çizginmek: Dönmek, dolaşmak. (2593, 2769)

Deprenmek, depretmek: Hareket etmek, kımıldamak, sarsılmak, kımıldatmak, sarsmak. (1099, 1742, 3372, 3375)

Egin: Sırt, arka. (891, 1638, 2094, 2143)

Eñek: Çene, çene kemiği, gerdan. (782)

Geñince: İstenildiği gibi, isteğe göre, rahat rahat, isteğe uygun olarak. (1938)

Giñlik: Bolluk, genişlik, ferahlık. (1279, 1283)

Imızganmak: Uyuklamak, azıcık uyumak. (2378)

İrgürmek: Ulaştırmak, eriştirmek. (2863)

İрте (gün): Ertesi, gelecek sabah, şafak sökme zamanı, yarın. (3237)

İvmek: Acele etmek. (233, 469, 2675)

Kakımak: Öfkelenmek, kızmak, itiraz etmek, karşı gelmek, azarlamak, takdir etmek. (2028)

Kayır: Kum, kalın kum, çakıl. (3206)

Kayıtmak: Geri dönmek, geri gelmek. (520, 522, 784, 1175, 1645, 1647, 1648, 1658, 1760, 2541, 2590, 2606, 2896, 3050, 3446, 3450)

Kayu: Kaygı, endişe, tasa. (1523)

Kırak: Kenar, kıyı, uç, sınır, çevre, ufuk. (1238)

Kıynak: Yırtıcı hayvan pençesi. (815)

Ohramak: Mırıltı şeklinde kişnemek, için için inlemek. (2241)

Ötmek: Geçmek, aşmak. (237, 1420, 1584, 2945, 2946, 3506, 3645)

Sagalmak: Hastalıktan kurtulmak, şifa bulmak, iyileşmek. (1266)

Sagınmak: İyi düşünmek, mülahaza etmek; sanmak, zannetmek. (2958, 2967)

Sağış, san: Sayı, adet, miktar, hesap. (919, 3206, 3207, 3224)

Sançmak: Saplamak. (1520)

Saru: -e doğru, tarafına. (143, 233, 607, 1342, 1348, 3249)

Sayru: Hasta. (847)

Sındurmak: Kırmak, parçalamak. (1513)

Süñük: Kemik. (1513)

Tutruk: Ateş tutuşturacak çer çöp. (990)

Tütün: Duman. (2166)

Uç: Sebep, vesile. (977, 1830)

Ulalmak: Büyüme, yetişme; yaşlanma; artma, çoğalma. (226, 354)

Utmak (ütmek): Yenme, oyunda kazanma, yararlanma. (3291, 3270)

Uyak: Uyanık, uykusuz, uykusuzluk. (3592)

Yaşurmak: Saklamak, gizlemek, örtmek, kapatmak. (3300)

Yavıtmak: Kaybetme, saklamak. (644)

Yavuk: Yakın, akraba. (803)

Yayak: Yürüyerek giden, yaya, piyade, binitsiz. (1325)

Yıgmak: Men etme, engel olma, esirgeme, yoksun bırakma. (3198)

Yiygü: Yiyecek. (960, 1146, 1151, 1153, 1154)

Yügürmek, yügrük: Koşmak, hızlı gitmek, hızlı giden, çok koşan, yürük. (1325, 1872, 2588, 3275, 3337, 3343)

İncelenen eserde yer yer deyim ve atasözlerine de rastlanır. Aşağıda verilen beyitler, deyimlerin eserdeki kullanımlarına örnektir.

Dil vermek: Atasözleri ve deyimleri içine alan eserlerde⁶¹ *konusma gücü vermek, gönül vermek* gibi anlamlarla karşılanan deyim, incelediğimiz eserde iki beyitte geçmektedir. Deyimin bu iki beyitte *gönül vermek* anlamını da düşünmek mümkündür, ancak *söylemek, dile getirmek, söze dökmek* anlamıyla kullanıldığı da söylenebilir.

Va'z u aḥbār u rivāyāt u ğarīb
Eyledüm ilḥāk aña ben *dil virip* (56)

Çün Ḥadīṣ-i Erba'īni bu ğarīb
Türke kıldı terceme uş *dil virip* (3788)

Dil bir etmek: *Gönül birliği etmek, ağız birliği etmek* anlamlarına gelen bu deyim, sadece bir beyitte geçer.

Cem' olup bir yire tedbīr itdiler
Cümle ol tedbīre *dil bir itdiler* (2948)

Yüz tutmak: *Yüzünü çevirip bir yere doğru gitmek* anlamındaki deyim, şu beyitte geçmektedir:

Ḳovdı çün Mūsā anı andan yine
Bu kezin *yüz tutdı* yazı yüzine (1835)

Yine yukarıdaki deyim benzer olarak *yüzünü bir yere çevirmek* anlamındaki *yüzünü tutmak* deyimini de bir beyitte şöyledir:

Yüzünü tutdı göge çok ağladı
Āteş-i āh ile baĝrın taĝladı (611)

Örnek beyitlerle verilenler dışında, eserde geçen diğer deyimlerden bazıları şunlardır:

⁶¹ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, 2 Cilt, İstanbul, İnkılap Yayınları, t.y.; Millî Kütüphane Başkanlığı, *Türk Atasözleri ve Deyimleri*, 2 Cilt, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001; E. Kemal Eyüboĝlu, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, 2 Cilt, İstanbul, 1973; Şinasi, *Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye*, Haz.: Süreyya Beyzadeoĝlu, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2003; *Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler I-II*, Ankara, TDK Yayınları, 2004; *Yeni Tarama Sözlüğü*, Düz.: Cem Dilçin, Ankara, TDK Yayınları, 1983.

Aklını cem eylemek (288), *ayağına düşmek* (2690), *bağrını dağlamak* (611, 1886, 3034), *başını koymak* (2094), *belini bağlamak* (630, 760), *doğru yol varmak* (634), *fikre batmak* (299), *göz alabildiğine* (1505), *kulak urmak* (185, 3566), *gûş tutmak* (2567), *tüyü ürpermek* (643), *yanıp yakılmak* (1378), *yer öpmek* (1970, 2065), *yüz sürmek*, *yüzünü yere sürmek* (212, 626, 1946, 2062), *yüzünü yırtmak* (1845).

İncelenen eserde geçen atasözleri ve kalıp kullanımların yer aldığı bazı beyitler ise şunlardır:

Dir 'Alī *māldār olanuñ dünyede*

Çok olur düşmāni bilgil iy dede (318)

Çok olur dünyāda 'ilm ehline yār

Kim anı görse özine dōst tutar (319)

(İlim dost kazandırır, mal düşman. Mal insana düşmandır.)

İl ile olur kamu her iş ki var

Pes anuñçün kılmazam ben zār zār (1541)

Olmazam ğamgīn aña hem ser-nigūn

İl ile olan kara gündür düğün (1542)

(El ile gelen düğün bayramdır.)

Ben bunu bildüm ki *noqşānlıq kamu*

Atuñ iyesinden olur iy ulu (2262)

Pes atnuñ 'āşī olduğı hemān

İyesi cürminden olur bil 'ayān (2266)

(Mal sahibine çeker. Mal sahibinden belli olur.)

Böyle toğmışdur yine gitmiş bile

Gör aña pes n'eyledi bu hāl ile (2795)

(Böyle gelmiş, böyle gider.)

Bir nice kişi gerek ola refīk

Kim diyildi *er-refīk şümme't-tarīk* (3463)

(Önce yoldaş, sonra yol)

Nazm içinde līk kıldum muhtaşar

'Ākile bir harf işāretdür yiter (3701)

(Ārife bir işaret yeter.)

Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi'nde akıcı bir dil ve ifade özelliği dikkati çeker. Gerek hadislerin açıklandığı kısımlarda, gerekse bu hadislere uygun

hikâyelerin anlatıldığı bölümlerde beyitlerin birbiri ardınca, zahmetsiz bir söyleyiş ve akıcı bir üslupla sıralandığı görülür. Önce bir başlıkla hadisin kaçınıcı hadis olduğu belirtilir. *El-Hadîsü'l-Evvel*, *El-Hadîsü'l-Âşir* gibi. Arkasından bazı durumlarda hadis metni verilerek açıklamaya geçilir. Bu kısımlarda ilk beyitler genellikle birbirine benzer. İlk beyitte hadisin kaçınıcı hadis olduğu belirtildikten sonra ravi adı zikredilir. Burada *gûş eyle, diñle, istimâ' it, añla, işit* gibi hitap kelimeleri vardır. Asıl konuya da çoğu zaman *Mustafa didi, dir işitdüm Mustafa, Mustafa'dan rivayet eyledi* gibi ibarelerle giriş yapılır. Aşağıda sırasıyla 10. ve 30. hadislerin anlatıldığı kısımların ilk beyitleri örnek olarak verilmiştir.

Bu hadîş-i 'āşirinci oldı pes
İstimâ'ına anuñ kılgıl heves

Naql ider bunı Küleyb ibni Huzem
Gûş kılgıl kılmaya gönñlünde gam

Dir işitdüm kim Muhammed Muşafâ
Didi ol bedrû'd-dücâ' nürü'l-verâ (831-833)
(...)

Bu otuzuncı hadîş oldı 'ayân
Gûş kılgıl sen bunı ez-dil ü cān

'Āmirî ibni Rebî'a söyledi
Muşafâdan bu sözi naql eyledi

Muşafâ didi ki bir kişi eger
Fevt olsa dünyeden kılsa güzer (2833-2835)

Asıl konu anlatılırken bazen başka hadis veya ayetlere başvurulur, her hadisten sonra da bir veya daha fazla hikâye anlatılır. Hikâyelerin anlatıldığı kısımlarda, bazen doğrudan olayların anlatımına geçilirken çoğu kez ilk beyitlerde, bir giriş mahiyetinde olmak üzere, hadislerde olduğu gibi birbirine benzer ifadeler yer alır. Mesela:

Hem yine diñle münāsib bu söze
Bir hikâyet aydayın şimdi size (104)

Bir hikâyet diñle imdi iy ulu
Hem içi dürlü naşîhatdür tolu (2229)

Bir hikâyet var durur yâd eyleyem
Gûş iderseñ cân u dilden söyleyem (3393)

Hem hadisler hem de hikâyelerin sonunda, genellikle dua cümleleri içeren beyitler vardır:

Çullaruñuñ yâ İlâhe'l-'âlemîn
Niyyetini hayr kıldurgıl hemîn (116)

Veh meger kim fazlı ile ol Hudâ
Eyleye rahmet bize yevmü'l-cezâ' (1209)

Yâ İlâhî sen yakından kılma dūr
Kılma Aħmedden cüdâ yevmü'n-nüşūr (2394)

Bazı yerlerde daha önce geçen bir hadise veya anlatılan bir hikâyeye gönderme yapılır, ravilerle ilgili farklılıklara işaret edilir veya anlatılacak çok şeyin olduğu, ancak kısaca izah yolunun seçildiği ve akıllı kişiye bunun yeteceği belirtilir:

Ol durur ecri anuñ kim añladuñ
Anı altıncı hadîşde diñleduñ (702)

Bir rivâyetde 'Ömerdür didiler
Böyledür ba'zı rivâyet mu'teber (885)

Naẓm içinde lîk kıldum muhtaşar
'Âķile bir ĥarf işâretdür yiter (3701)

Eserde, ikinci şahsa hitap ve karşılıklı konuşma üslubu hâkimdir. Gerek hadis gerekse hikâye başlıklarından sonraki ilk beyitlerde, yukarıda da verilen *gûş eyle*, *diñle*, *istimâ' it*, *añla*, *işit* gibi hitap ifadeleri diğer kısımlarda da yer alır. Hz. Ali'nin kendisine gelip mal ve ilimle ilgili soru soran on kişiyle karşılıklı konuştuğu bölüm, hikâye içinde karşılıklı konuşma üslubuna güzel bir örnektir:

Geldi anlaruñ biri kıldı su'âl
Yâ 'Alî dir 'ilm mi yigdür yoksa mâl (306)

Didi 'ilm oldu mîrâş-ı enbiyâ'
Mâl Çârûndan ĥalupdur bî-ħafâ' (309)

- Hem daḥi Hāmān u Şeddāddan durur
Daḥi ol Fir'avn-ı bī-dāddan durur (310)
- Ol bu söz ile rücū' itdi revān
Geldi ikincisi anda ol zamān (311)
- Didi 'ilm efḍal durur māldan hemān
Didi kim nedür delīlūñ kıl beyān (313)
- Didi sen māla olursın pāsbān
'İlm saña pāsbāndur bil 'ayān (314)
- Bu cevābı aldı gitdi ol daḥi
Geldi üçüncisi ol dem iy aḥī (315)
- Anlaruñ tek ol daḥi kıldı ḥiṭāb
'İlm efḍaldür diyü virdi cevāb (316)
- Dir 'Alī māldār olanuñ dünyede
Çoḡ olur düşmānı bilgil iy dede (318)
- Çoḡ olur dünyāda 'ilm ehline yār
Kim anı görse özine dōst tutar (319)
- Didi mālı dā'im uğrı aparur
Māl gidicek iyesi maḥrūm ḡalur (334)
- Uğrı aṣlā 'ilme hīç kār eylemez
'İlm iyesi uğrılardan ḡam yimez (335)
- Gitdi ol geldi onıncısı revān
Anlaruñ tek şordı ol daḥi hemān (351)
- İmdi virgil 'ilm ile māldan ḡaber
Ḳanḡısı efḍal durur iy mu'teber (352)
- Māllu olan kişi göñli ulalur
Hem rubūbiyyetden ol da'vī ḡılır (354)
- Ehl-i 'ilm olur tevāzu'da müdām
Virdi anlaruñ cevābını tamām (357)

Eserde zaman zaman bazı mısraların veya beyitlerin aynen ya da benzer şekilde tekrarlandığı görülür. Hatta art arda gelen üç dört beytin başka bir yerde aynı sırayla verildiği kısımlar vardır. Toplam 9 beyit veya mısra bu şekilde birkaç kez tekrarlanmıştır. Buna, yukarıda değinildiği şekliyle başlıklardan sonraki benzer beyitleri de eklemek mümkündür. Bu, aynı fikrin farklı yerlerde birkaç kez tekrar edilmesinden ve içerik değişse bile konunun hadis gibi belli bir husus etrafında dönmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu tekrarlar, eser içinde göze batmamakta, tam tersine her bölümde ifadenin belli bir düzeyde ilerlemesini ve bölümler arasında üslup açısından bütünlük kurulmasını sağlamaktadır. Ayrıca tekrarlanan kısımlardan bazıları, ahenk bakımından kulağa hoş gelen mısralardan oluşmaktadır. Nâzımın bu kısımları, tercüme edilen orijinal eserdeki aynı fikrin yeniden ifadesi durumundaki yerlerin zorlaması hariç tutulursa, bilerek tekrarladığını düşünmek mümkündür. Beyitlerden bazıları şunlardır:

Didi kim Allāh saña virdi selām
Pes selām ardınca başladı kelām (1773)

Buldum anı çün aña virdüm selām
Pes selām ardınca başladum kelām (2557)

(...)

Seyyid-i 'ālem Muḥammed Muştafā
Şadr u bedr-i 'ālem ü şāhib-vefā (16)

Bu sözi çün kim işide Muştafā
Şadr u bedr-i 'ālem ü şāhib-vefā (1459)

Aşağıdaki beyitler sırasıyla 1062, 1063, 1064 ve 1065. beyitlerle aynıdır. Bu kısım, farklı kişilere sorulan sorulara aynı cevapların verildiği kısımdır:

Eyleyem tamu çapusunda maḳām
Ümmetüñden koymayam ben ḥāşş u 'ām

Cümlesini ben girüye döndürem
Anları dārü'n-na'ime gönderem

Ol zamān görsem eyā ḥayra'l-beşer
Kim beni ol dem melā'ikler eger

Hem düşem gavvâş olup od içine
Çıkaram kâmusını ben hem yine (1039-1042)

Eserde yer yer kelime tekrarlarıyla söyleyiş gücünün yükseldiği beyitler vardır. Aşağıda örnek olarak verilen beyitlerdeki “aman, yardım et!” manasındaki *el-gıyâş* kelimesinin tekririyle oluşan ahenk dikkat çekicidir:

El-ğıyâş iy fahr-i ‘âlem el-ğıyâş
Mefhar-ı evlâd-ı Âdem el-ğıyâş
El-ğıyâş iy mehbiţ-i Rûhu'l-emîn
Gelgil iy maħbûb-ı Rabbü'l-‘âlemîn

El-ğıyâş li'llâhi fi'llâh el-ğıyâş
El-ğıyâş iy şâhib-i câh el-ğıyâş

İy günâhkârlar penâhı el-ğıyâş
İki ‘âlem pādşâhı el-ğıyâş

El-ğıyâş iy haste diller merhemi
El-ğıyâş iy kimsesizler hem-demi (1440-1444)

Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi'nde, aliterasyon ve asonans örnekleri ahengi sağlayan birer unsur olarak göze çarpar:

(k ünsüzü)
Kodı arkamda kanadın ol maħâl
Komadı baş kalduram bu oldu ħâl (246)

Onını daħi kabûl itmek gerek
Yoksa döndermek gerekdür tütma şek (3077)

(m-n ünsüzü)
Şimdi geldüm ehlümi gördüm bugün
Cümlesi ğamgîn oturur ser-nigün (2101)

Uşbu nev' ilen geçer ħâlüm benüm
Vird ü gerdüm cümle ef'âlüm benüm (3195)

- (r ünsüzü)
Cem' olup bir yire tedbîr itdiler
Cümle ol tedbîre dil bir itdiler (2948)
- (s-z ünsüzü)
Söyledüm kim böyle gamgîn nişesiz
Kim çekersiz fikr ile endîşe siz (2102)
- Ba'zısından kullarınıñ ol Çalap
Ba'zısıyla şavmaz olursa ğazab (2930)
- Yir yüzinden eksük olmazdı fesād
Ol fesāddan olmayaydı kimse şād (2931)
- (ş ünsüzü)
Leşker ile uşta kılmışdur kemîn
Oldılar bu işde ğāyet sehmgîn (2947)
- Qılduğum işe peşimān olmuşam
Qatı bed-ħāl ü perişān olmuşam (2980)
- (a-ı ünlüsü)
Böyle didi qatı qatı ağıladı
Āhlar kıldı ki bağrın tağıladı (984)
- (i-e ünlüsü)
Kimini mü'min kimin kāfir ider
Kimini zāhid kimin fācir ider (12)
- Kimine virdi nübüvvet hil'atin
Kimine virdi velāyet şevketin (13)
- Didi yigdür 'ilmi yig bilmek yaqîn
'İlmi yig bilmekligüñ yigdür hemîn (355)
- (ö-u-ü ünlüsü)
Dir elüñden geldügi nedür digil
Göñlüñi şād eyle bir söz söylegil (1059)

Çün uyandum uyğudan ben yā resūl
Çurumış gördüm elüm iy pür-uşul (1526)

(ân harf grubu)

Çün bunı işitdi Selmān ol zamān
Ol zamānda eyledi āh u figān (941)

Beyitlerde ilk mısranın son kelimeleri ile ikinci mısranın ilk kelimelerinin aynı olması da ahengi ve ifadeyi güzelleştiren bir başka unsurdur. Bunun yanında, bir beyti oluşturan dizelerin aynı ünsüz veya ünlülerle başlaması da ahengi arttırır. Örnekler:

Didi maḥlūḳāta her kim raḥm ider
Raḥm ider aña Ḥudā-yı dādger (76)

Çün bunı işitdi Selmān ol zamān
Ol zamānda eyledi āh u figān (941)

Yidüre ḳamuya dürlü ni'meti
Ni'meti kim vaşfa gelmez lezzeti (2516)

Meskeni anuñ yine hem nār olur
Nār içinde işi āh u zār olur (2526)

Ola hem-sāye saña cennetde ol
Ol durur ḳonşuñ ḥaḳīḳat bilmiş ol (3408)
(...)

İstimā' eyle ikisin daḥ i yār
İstegil ḳansın ḳılursañ iḥtiyār (874)

Bir buyur yā Muştafā kim n'idelüm
Biz buña şimdi ne tedbīr idelüm (1729)

Her receb ayında 'ādetdür bize
Herçi var ulu kiçi cümlemüze (1968)

Çorḳa ol şaḥş anı görende revān
Çorḳma diyü ola aña mihrbān (2224)

'Arşa seyrān ide açup bāl ü per
'Arşa irende sücūda ḳoya ser (3515)

Hazîni'nin edebî yönünden bahsedilirken de değinildiği üzere, eserde az olmakla birlikte, âşıkane şiir üslubunu hatırlatan beyitlere de rastlanır:

Oturup mey-ḥānede mest ü ḥarāb
Gice gündüz nūş idüp cām-ı şarāb (3433)

İşleridür bāde içmek rüz u şeb
Dem-be-dem 'ayş u temāşā vü tarab (3435)

Böylesince kırk kişi mest ü ḥarāb
Ara yirde şāhid ü şem' ü şarāb (3440)

Karşularında muğannī sāz ider
Çeng ü ney ḳānūn ile āvāz ider (3441)

Meclis ehlinüñ ḳamu göñli ferah
Elde sākī yüridür gülgün ḳadeḥ (3442)

Cām şındı yire dökildi şarāb
Tevbe ḳılmağa iderlerdi şitāb (3474)

5. Muhteva Özellikleri

Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi, *bismele* beytiyle başlar ve tevhit, münacat ve na'tla devam eder. Giriş bölümü diyebileceğimiz bu ilk bölümde, eserin niçin nazmedildiği anlatılır; Hz. Muhammed'in kırk hadis toplamının faziletiyle ilgili hadisi zikredilir. Eser, bir kırk hadis kitabı olduğundan ana çatısını hadisler oluşturur. 40 ana hadisin altında, bunları açıklamak üzere ayetler, konuyla ilgisi olan başka hadisler ve hikâyeler vardır. Ayetlerin bir kısmı, beyitlerde bir iki kelimeyle iktibas yoluyla, bir kısmı ise metniyle birlikte verilmiştir. Eserde geçen toplam ayet sayısı 32'dir. Bu ayetlerden bazıları birbirinin tekrarı durumundadır.

Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi'nde, hadislerden çok azının metni verilmiştir. 40 ana hadisten sadece 2., 7. ve 17. hadislerin metinleri vardır. Eserde ana başlıkla verilenlerin yanında, *El-Hadîsü'l-Uhrâ*, *Fî-Hadîs-i Âher-i Resûl 'Aleyhi's-selâm* gibi başlıklarla, başka hadislerin de açıklandığı görülür. Ancak gerek ana hadisler gerekse hikâyeler anlatılırken, herhangi bir başlık olmaksızın bir hadisin açıklaması olduğu anlaşılan kısımların yanında, 7. hadisten sonraki *Hikâyet-i Uhrâ* örneğinde

olduğu gibi, hikâye başlığıyla verilip de yine hadisleri anlatan yerler de vardır. Bütün bunlar düşünüldüğünde eserdeki hadis sayısı 80’i aşmaktadır.

Eserde, hikâyeler önemli bir yer tutar. Hemen her hadisten sonra *Hikâyet*, *Hikâyet-i Uhrâ* gibi başlıklarla konuya uygun hikâyeler anlatılmıştır. Belli bir başlıkla verilmese bile, hadislerin açıklandığı kısımlara da küçük hikâyeler yerleştirilmiştir. Eserde toplam 40 hikâye anlatılır. Bazı başlıklar *Hikâyet-i Behrâm-ı Mecûsî*, *Hikâyet-i İbrâhîm İbni Edhem* gibi hikâyenin konusunu yansıtabilecek şekildedir. Anlatılan hikâyeler, eserin içeriğine uygun olarak dinî konuludur ve genellikle yapılan iyi bir işten dolayı bağışlanmayla veya kahramanların Müslüman olmalarıyla son bulur. Çoğu zaman Hz. Muhammed ve ashâbı ile İslam büyüklerinin hikâyelere konu olduğu görülür. Bazen hikâyenin kim tarafından nakledildiği veya nereden alındığı belirtilir. Mesela 10. hadisten sonra *Hikâyet-i Uhrâ* başlığıyla verilen 3. hikâyenin **Behcetü’l-Hadâ’ik fi-Mev’izetü’l-Halâ’ik** adlı eserden alındığı belirtilmiştir. Eserdeki hikâyelerin bir bölümü Alaaddin Zündüsî (öl. 400/1009)’nin **Ravzatü’l-Ulemâ** adlı eserinde geçmektedir.⁶² Bazı hikâyelerin kaynağı ise Kur’an’dır.

Ayet, hadis ve hikâyelerden başka eserde yer yer Arapça ibareler ve dua cümleleri de vardır.

Kırk başlık hâlinde açıklanan hadislerle bunlara uygun olarak anlatılan hikâyelerin konuları, eserdeki başlıklarla birlikte aşağıda özet olarak verilmiştir. Eser içinde geçen ayetlerle ana hadisleri destekleyici mahiyetteki diğer hadis metinleri ve Arapça ibareler ise dipnotta açıklandığı için buraya alınmamıştır.

BAŞLIKLAR	İÇERİK
Giriş (1-71)	Giriş bölümü tevhit, münacat ve na’la başlar. <i>Sebeb-i Nazm-ı Kitâb</i> başlığıyla eserin niçin nazmedildiği anlatılır, kırk hadis toplamının faziletiyle ilgili hadis zikredilir.
El-Hadîsü'l-Evvel (72-116)	Konusu, yeryüzündeki canlılara merhametle yaklaşmadır. Bu kısımda Hz. Ebû Bekir’in, bir çocuktan oynadığı serçeyi para karşılığı olarak serbest bırakmasıyla ilgili hikâye de anlatılır.
Hikâyet-i Münâsib	İsrailoğulları içinde yaşanan kıtlığı, bu kavimden bir kişinin insanlara yardım konusundaki iyi niyetini ve Allah’ın bu iyi niyeti sebebiyle o kişiye merhametini konu alır.
El-Hadîsü's-Sânî (117-221)	Konusu, rahmetten ümidini kesmemedir.
Hikâyet-i Uhrâ	Ömrü ibadetle geçen, ancak halka ümitsizlik aşladığı için rahmetten mahrum edilen bir kişinin hikâyesi anlatılır.
El-Hadîsü'l-Uhrâ	Konusu, inanan kişinin Allah korkusu taşımasıdır.

⁶² Hasan Hüseyin Durak, *age.*, s. 115.

Hikâyet-i Uhrâ	Hiz. Musa zamanında daima kötülük yapan bir kişinin öldükten sonra halk tarafından yıkanıp defnedilmeden bir mezbeleye atılmasını, ölmeye önce Allah'a dua etmesi ve bağışlanması sebebiyle Allah'ın emri üzerine Hiz. Musa tarafından bulunup usulünce defnedilmesini konu alır.
El-Hadîsü's-Sâlis (222-287)	Konusu, Allah'ın yaşlılara sabah akşam nazar ettiği ve yaşlıların Allah'tan utanmaları ve böylelikle azaptan kurtulmalarıdır.
Hikâyet	Ebû Mansur'un vefatına az bir zaman kala yaşlı bir köleyi azat etmek istemesi anlatılır.
El-Hadîsü'r-Râbi' (288-361)	Konusu, ilim öğrenmenin fazileti ve sevabıdır.
Hikâyet	Hiz. Muhammed'in kendisinin ilmin şehri, Hiz. Ali'nin de kapısı olduğunu söylemesi üzerine, Hâricîlerin Hiz. Ali'yi kıskanmalarını ve ona ilim ve malla ilgili sorular sormalarını konu alır.
El-Hadîsü'l-Hâmîs (362-428)	Konusu, kötü bir iş yaptıktan hemen sonra iyi bir iş yapmak ve kelime-i tevhidin insanı cehennemden uzaklaştırması ve cennete yaklaştırmasıdır.
Hikâyet-i Uhrâ	Bir kişinin Arafat'ta yedi taşı eline alıp kelime-i şehadet getirmesi ve rüyasında bu taşların cehennemin yedi kapısını kapatarak cennete girmesini sağlaması hikâyeye edilir.
Hikâyet-i Uhrâ	Hiz. Musa'nın, insanların ateşe atılmasıyla ilgili sorusunu ve Allah'ın bu soruya verdiği cevabı konu alır.
El-Hadîsü's-Sâdis (429-635)	Konusu, cuma günü ve cuma namazıdır.
Hikâyet-i Uhrâ	Hiz. Ebû Bekir'in nasıl Müslüman olduğu anlatılır.
Hikâyet-i Uhrâ	Uzun süre ateşe tapan iki kardeşin, ateşin kendilerini yakıp yakmayacağını denemelerini ve küçük olanın Müslüman olmasını konu alır.
El-Hadîsü's-Sâbi' (636-694)	Konusu, lâ ilâhe illallâh deyince titreyen kişinin ömrünün uzatılacağı ve Allah'ın velîleri yanına almakta acele etmesidir.
Hikâyet-i Uhrâ	Başlık hikâyeye olarak verilmiştir, ancak anlatılan lâ ilâhe illallah diyenin dört bin büyük günahının affolunacağına dair hadîsidir.
Hikâyet-i Uhrâ	Asi bir padişahın Müslümanlarca yakalanıp bir küpün içine kapatılmasını, o padişahın putlardan yardım istemesine rağmen karşılık bulamamasını ve Müslüman oluşunu anlatır.
El-Hadîsü's-Sâmin (695-743)	Konusu, cuma namazının faziletidir.
Haber-i Âher	Allah'ın meleklerle yeryüzünde insan yaratacağını söylemesini ve Beyt-i Ma'mur'un yapılmasını anlatır.
El-Hadîsü't-Tâsi' (744-830)	Konusu, Allah'tan utanıp günah işlememe, tövbe, kalbi Allah'a çevirme, verilen rızka şükür ve rızık için ibadetten kaçmamadır.
Hikâyet-i Uhrâ	Yeşil bir kuşun, timsahların ağzında kalan balık parçalarıyla beslenmesini anlatır.
Hikâyet-i Uhrâ	Eşkiyalar tarafından kaçırılıp ıssız bir yere eli kolu bağlı olarak bırakılan bir tüccara, bir karganın her gün bir parça ekme getirmesi, İbrahim Edhem'in de bir av esnasında bu olaydan haberdar olması sebebiyle tahtından ve malından vazgeçmesi hikâyeye edilir.
El-Hadîsü'l-Âşir (831-1139)	Konusu, cennet ve cehennemdir.
Hikâyet-i Beşâret	Hikâyeye olarak verilmiştir, ancak anlatılan, cennetliklerin cennete girdikten sonra ebediyen orada kalacakları, hep sağlıklı ve genç olacakları, nimet içinde yüzecekleri ve asla üzülmeceklerine dair bir hadîstir.
El-Hadîsü'l-Uhrâ	Konusu, Hiz. Musa'nın Allah'a en son cennete kimin gireceğini ve ne kadar mülkü olacağını sorması, Allah'ın da cehennemde kalan son Müslümanı rahmetiyle çıkarıp cennete koyacağını ve ona dünya krallarının dördünün yeri kadar yer vereceğini söylemesidir.
Fî-Sıfâtî'n-Nirân	Konusu, cehennemle ilgili gelen bir ayet üzerine Hiz. Muhammed'in ağlaması ve cehennemin vasıflarıdır.

Hikâyet-i Mansûr İbni 'Ammâr	Mansûr ibni Ammâr'ın Kûfe'de bir gece, işlediği günahlardan dolayı pişmanlık içinde yalvaran ve tövbe eden bir kişinin sesini duyması, bunun üzerine ona azap ayetini okuması ve ertesi günü o kişinin azap ayetini duyunca öldüğünü öğrenmesi hikâye edilir.
Hikâyet-i Uhrâ	Hz. Muhammed'in Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Fatma ve Hz. Ayşe'nin yanında bulunduğu bir sırada, onlara ümmetinin yüklerinin ağır olduğunu ve bu sebeple kıyamet günü için endişelendiğini söylemesi, onlardan ümmetinin kıyamette kurtulması için neler yapacaklarını sorması ve cevap alması, sonra Cebrail'in gelerek Allah'ın ümmetini cennete koyacağını müjdelemesi anlatılır. Hikâyenin, Behcetü'l-Hadâ'ik fî-Mev'izetü'l-Halâ'ik adlı eserden alındığı belirtilmiştir.
El-Hadîsü'l-Hâdî 'Aşer (1140-1270)	Konusu, yoksullara yardım ve cömertliktir.
Hikâyet-i Uhrâ	Bir kadının rüyasında cimriliği yüzünden cehenneme giden annesiyle cömertliği sayesinde cennete giden babasını görmesi, yanmak üzere olan annesine cennetteki babasından aldığı bir miktar suyu vermesi ve elinin kurumaması, sonra da Hz. Muhammed'e gelip elini iyileştirmesini istemesi hikâye edilir.
El-Hadîsü's-Sânî 'Aşer (1271-1487)	Konusu, dört halifenin kıymetli taşlardan yapılmış tahtlar üzerinde oturup cennettekilerle su vermeleri, cehennemin dalgalandığı bir sırada oradakilerin cennettekileri görmeleri ve cehennemin dibine itilmeleri ile kalbinde hardal tanesi kadar iman olanın şefaatle cehennemden çıkacağıdır.
Hikâyet	Kıyamet günü cennete önce hangi ümmetin gireceği, Hz. Muhammed'in kendi ümmetinden cehenneme gidenleri yüzlerindeki iman eserinden tanıyıp şefaatçi olacağı anlatılır.
El-Hadîsü's-Sâlis 'Aşer (1488-1558)	Konusu, Hz. Muhammed'in bir gün mescitte insanların çok güldüğünü görünce onlara ölümü ve kabri hatırlamalarını söylemesi, inanan kişinin kabirde rahat edeceği ve cenneti göreceği, inanmayanların ise sıkıntı yaşayacağıdır.
Hikâyet-i Uhrâ	Hz. Osman'ın cehennemden bahsedilince orada yansa bile yalnız olmayacağı için ağlamaması, kabirden bahsedilince ise tek başına kalacağı için ağlaması anlatılır.
El-Hadîsü'r-Râbî 'Aşer (1559-1610)	Konusu, Hz. Muhammed'in Cebrail'e ümmetinin hesaba çekilip çekilmeyeceğini sorması, Cebrail'in de Hz. Ebû Bekir hariç hepsinin hesaba çekileceğini söylemesi, ancak Hz. Ebû Bekir'in cennete girmek için dünyadayken kendisini sevenlerin de yanında olmasını istemesidir.
Hikâyet-i Uhrâ	Hz. Muhammed'le ashaptan bazı kişilerin oturduğu sırada bir köpek tarafından ısırılan iki kişinin, arka arkaya Hz. Muhammed'in yanına gelmesi ve köpeğin dile gelerek bu iki kişinin Hz. Ebû Bekir'le Hz. Ömer'e sövmelerinden dolayı onları ısırıldığını söylemesi anlatılır.
El-Hadîsü'l-Hâmis 'Aşer (1611-1683)	Konusu, yaşayanların amellerinin ölmüş olan atalarına arz edileceği, eğer iyi bir işse onların Allah'a şükredebilecekleri, kötüyse hidayete ermeleri için dua edecekleridir.
Hadîs-i Uhrâ	Konusu, ölmüş olanlara sövmenin kabirde eza görmelerine sebep olacağı, ihşanda bulunmanın da onların sevinmelerini sağlayacağıdır.
Hikâyet-i Uhrâ	Sâbitü'l-Bennânî'nin cuma gecesi rüyasında ölmüş bir kişiyi görmesi, diğer ölümlere yiyecek içecek verilirken o kişiye verilmemesi, buna da diğer kişilerin çocuklarının, akrabalarının kendilerine hayır duada bulunmalarının sebep olduğunu söylemesi anlatılır.
El-Hadîsü's-Sâdis 'Aşer (1684-1786)	Konusu, İhlas suresidir.
Sebeb-i Nüzûl-i Sûretü'l-İhlâs	İhlas suresinin niçin indirildiği anlatılır.

Hikâyet	Hiz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında Sürâka adlı kişinin onu öldürmeye çalışması ve daha sonra Müslüman olması anlatılır.
Hikâyet-i Uhrâ	Hiz. Muhammed'in borcu olan bir kişinin namazını kılmayacağını söylemesi ve Cebrail'in gelerek o kişinin günde yüz defa İhlas suresini okuduğunu, bu sebeple borcunun ödendiğini bildirmesi üzerine Hiz. Muhammed'in o kişinin namazını kılması hikâye edilir.
El-Hadîsü's-Sâbi' 'Aşer (1787-1888)	Konusu, bir müminin hastalanması hâlinde Allah'ın meleklerle 'Kulumun sağlıklı ve rahat iken yaptığı en güzel amellerini yazın.' demesidir.
Hikâyet-i Diğer	Bir kişi hasta olmadan Allah'ın dört melek göndereceği ve o kişinin gücünü kuvvetini alacağı, böylelikle bütün günahlarından arınacağı, Allah'ın o kişiye şifa vermek istediğinde bütün gücünü vereceğini ancak günahlarını vermeyeceği anlatılır.
Hikâyet-i Uhrâ	Hiz. Musa zamanında yaptıklarıyla halkı bıktıran bir kişinin Allah'ın emriyle şehirden sürülmesi, ancak gittiği yerde de halka rahat vermediği için oradan da kovulması ve bir çöle gitmesi, burada hastalanması, sonra ana babasını anması ve Allah'a dua etmesiyle bağışlanması, Allah'ın emriyle Hiz. Musa tarafından defnedilmesi anlatılır.
El-Hadîsü's-Sâmin 'Aşer (1889-1947)	Konusu, imanı en çok beğenilenlerin Hiz. Muhammed'i görmediği hâlde ona iman edenler olduğudur.
Hikâyet	Kâfirlerin Hiz. Muhammed'i öldürmeye çalışmaları, Tarık adlı bir kişinin Kâbe'nin duvarı üzerine çıkararak oradan taş yuvarlaması, ancak taşın düşeceği yerden başka bir taşın çıkararak Hiz. Muhammed oradan ayrılıncaya kadar onu korumasıyla ilgili mucize ve Tarık'ın da bunu görünce Müslüman olması hikâye edilir. Ayrıca ahir zamanda Müslüman olanların imanının en yüksek derecede olduğu da anlatılır.
El-Hadîsü't-Tâsi' 'Aşer (1948-2151)	Konusu, puta tapan bir kişinin Hiz. Muhammed'e gelip putlara kurban kestiklerini, putun Hâşimî soyundan bir peygamber geleceğini söylediğini anlatması, Hiz. Muhammed'in de ona İslamı öğretmesi ve o kişinin Müslüman olmasıdır. Hadisten sonra üç beyitlik Arapça bir şiir vardır.
Hikâyet-i Uhrâ	İslamı kabul eden ilk kişiler anlatılmıştır.
Fi't-Terceme	Beş beyitlik Arapça bir şiirin tercümesi verilmiştir.
El-Hadîsü'l-'İşrûn (2152-2213)	Konusu, hayâdır.
Hikâyet-i Uhrâ	Hiz. Muhammed'in yanına çok günah işlediğini söyleyen bir kadının gelmesi, Allah'tan utanması ve affedilmeyeceğinden korkması, Hiz. Muhammed'in ise tövbe edenlerin bağışlanacağını anlatması hikâye edilir.
El-Hadîsü'l-Hâdî ve'l-'İşrûn (2214-2268)	Konusu, Müslüman kardeşini dünyada sevindiren ve mutlu edenin ahirette bunun karşılığını alacağıdır.
Hikâyet	Abdullah b. Mübârek'in pazarda kusurlu olduğu söylenen bir at satın alması, ancak ata inançlı bir kişi olduğunu söylemesi, atın bunu duyunca hüner göstermesi hikâye edilir.
El-Hadîsü's-Sânî ve'l-'İşrûn (2269-2352)	Konusu, çoluk çocuğun geçimi, ibadet, şeytandan uzaklaşma ve ölüm için hazırlık yapma hususunda sıkıntı çekmenin günahlara kefarete olacağıdır.
Hikâyet	Günah işlediğini söyleyen bir kişinin Hiz. Muhammed'e gelmesi, ancak utandığı için günahını söyleyememesi, bunun üzerine Hiz. Muhammed'in günah işlerken Allah'tan utanmadığı için o kişiyi kovması, Cebrail'in gelerek küçük bir çocuğu sevmenin bile günaha kefarete olacağını söylemesi anlatılır.
El-Hadîsü's-Sâlis ve'l-'İşrûn	Konusu, Ayete'l-Kürsî'yi on defa okuyanın şeytanın ve sultanın

(2353-2394)	şerrinden korunacağıdır.
Hikâyet	Geçmiş ümmetlerin peygamberlere mucize olmadan inanmamaları, ümmetinin Hz. Musa'dan Allah'ı kendilerine göstermesini istemeleri, uyuyup uyumadığını sormaları ve Hz. Musa'nın da onlara Allah'ı anlatması ve İslam ümmetinin en hayırlı ümmet olduğu anlatılır.
El-Hadîsü'r-Râbi' ve'l-'İşrûn (2395-2416)	Konusu, ikiyüzlülerin kıyamette pişmanlık içinde olacakları, bu yüzden ihlaslı olunması gerektiği, riyanın küçük şirklerden olduğudur.
El-Hadîsü'l-Hâmis ve'l-'İşrûn (2417-2519)	Konusu, cennetin ve içindekilerin, nefsinin arzularına boyun eğmeyip Allah'ın rızasını gözetmeler için yaratıldığıdır.
Hadîs-i Uhrâ	Konusu, cennette yeme içmenin ve tuvalet ihtiyacının olup olmadığıdır.
El-Hadîsü's-Sâdis ve'l-'İşrûn (2520-2628)	Konusu, cömertlik ve cimriliktir.
Hikâyet-i Behrâm-ı Mecûsî	Behrâm-ı Mecûsî'nin cömertliği ve Müslüman olması anlatılır.
El-Hadîsü's-Sâbi' ve'l-'İşrûn (2629-2705)	Konusu, kıyamette herkese yaptığı işlerin karşılığının eksiksiz verileceği ve kimsenin haksızlığa uğramayacağıdır.
Hikâyet-i İbrâhîm İbni Edhem	İbrahim b. Edhem'in Müslüman olup kölelerini azat etmesi, kölelerinden birinin sarhoşken ona vurması ve İbrahim b. Edhem'in bunun kendisi için cennete girmesine yardımcı olacağını söylemesi hikâye edilir.
El-Hadîsü's-Sâmin ve'l-'İşrûn (2706-2808)	Konusu, zulmeden, isyan eden, hile yapan, Allah'ı unutan, ölümü hatırlamayan, tamahkâr olan, nefesine uyan ve malını hayır için harcamayan kişinin kötülüğüdür.
Hikâyet	Ömer b. Abdülaziz zamanında yapılan bir savaşta Bizans'a esir düşen bir kişinin tamahkârlığı, din değiştirmesi ve öldürülmesi anlatılır.
El-Hadîsü't-Tâsi' ve'l-'İşrûn (2809-2832)	Konusu, hayırla yâd edilen bir ölünün cennete, şerle yâd edilenin ise cehenneme gideceğidir.
Hikâyet-i Uhrâ	Hikâye olarak verilmiştir, ancak üç kişinin hayırla yâd ettiği bir ölünün cennete gireceğine dair bir hadis açıklanmıştır.
El-Hadîsü's-Selâsûn (2833-2905)	Konusu, vefat eden ve şerli olduğu Allah tarafından bilinen bir kişinin hayırla anılması hâlinde bağışlanacağıdır.
Hikâyet-i Tarâr	Yalancı bir kişinin insanları kandırarak yemek yiyip ücretini onlara ödetmesi, ölümüne yakın da iki kişiye para verip kendisinin iyi bir insan olduğunu söylemelerini istemesi, o iki kişinin de böyle demesi nedeniyle bağışlanması anlatılır.
El-Hadîsü'l-Hâdî ve's-Selâsûn (2906-3003)	Konusu, insanlardan bir kısmının maruz kaldığı belaların başka insanların eliyle defedilmesidir.
Hikâyet-i Fudayl İbni 'Iyâz	Yol kesip kervanları soyan Fudayl b. Iyaz'ın Müslüman olması ve bunun sebebi anlatılır.
El-Hadîsü's-Sânî ve's-Selâsûn (3004-3110)	Konusu, ümmetin iyilerinin ve kötülerinin kimler olduğudur.
Der-Haberest ez-Resûl-i Hudâ 'Aleyhi's-selâm	Bir gece Hz. Muhammed'in mescide gitmesi ve orada Hz. Ebû Bekir, Hz. Ali ve Mu'âz b. Cebel'in namaz kılmalarını, namazda Kur'an'ı hatmetmeye çalışmalarını ve namaz esnasında ağlamalarını, Hz. Muhammed'in de bunun sebebini sormasını hikâye eder.
El-Hadîsü's-Sâlis ve's-Selâsûn (3111-3143)	Konusu, cuma günü gusletmenin ve cuma namazının faziletidir.
El-Hadîsü'r-Râbi' ve's-Selâsûn (3144-3199)	Konusu, doğruluk, şükür, hayâ ve güzel huydur.
Ve 'Alâ Hâzâ Hikâyet-i Ca'fer-i Tayyâr	Câfer-i Tayyâr'ın Müslüman oluşu, yalandan, zinadan ve içkiden uzak durması sebebiyle Allah katında derecesinin yükseltilmesi anlatılır.

El-Hadîsü'l-Hâmis ve's-Selâsûn (3200-3227)	Konusu, bağışlanma dilemenin günahları affettireceğidir.
El-Hadîsü's-Sâdis ve's-Selâsûn (3228-3381)	Konusu, Fâtiha, Ayete'l-Kürsî ve Âl-i İmrân'daki “şehidallahü” ve “kulillahümme” ayetlerinin okunmasının faziletidir.
Hikâyet-i Der-Devr-i 'Îsâ 'Aleyhi's-salâtü ve's-selâm	Havârîlerden Nevfel'in İran kistrâsına giderek onu imana davet etmesi ve onun da halkıyla birlikte imana gelmesi anlatılır.
El-Hadîsü's-Sâbi' ve's-Selâsûn (3382-3482)	Konusu, herhangi bir mecliste otururken Allah'a dua etmenin ve bağışlanma dilemenin, o meclisteki kötü hâllere kefarete olacağıdır.
Hikâyet-i Hazret-i Şeyh Bâyezîd-i Bistâmî	Bâyezîd-i Bistâmî'nin cennette komşusu olacak seksen kişiyle ilgili gördüğü rüya anlatılır.
El-Hadîsü's-Sâmin ve's-Selâsûn (3483-3585)	Konusu, cehenneme konulan Müslümanların sonra oradan çıkarılmaları ve kâfirlerin bunu görünce Müslüman olmamaları nedeniyle duydukları pişmanlıktır.
Fî-Hadîs-i Âher Resûl 'Aleyhi's-selâm	Konusu, cehennemde kırk bin yıl Allah'a yalvaran bir Müslümanın Cebrail'in şefaatiyle oradan çıkarılıp cennete koyulmasıdır.
El-Hadîsü't-Tâsi' ve's-Selâsûn (3586-3701)	Konusu, kırk hadis öğrenmenin ve başkalarına da öğretmenin sevabıdır. Ayrıca bu kırk hadisin neler olduğu da burada verilmiştir.
El-Hadîsü'l-Erba'ûn (3702-3757)	Konusu, ahir zamanda ortaya çıkacak kötü insanların kimler olduğudur.
Hâtimetü'l-Kitâb (3758-3800)	Eserin son bölümüdür. Burada eseri okuyanlara nasihat edilir, onlardan dua beklendiği belirtilir, Allah'tan bağışlanma dileğinde bulunulur.

II. BÖLÜM

ESERİN NÜSHALARI VE TENKİTLİ METİN

A. ESERİN NÜSHALARI VE TENKİTLİ METİNDE TAKİP EDİLEN YOL

1. Nüshaların Tanıtımı ve Nüsha Ailesi

Çalışmada, Hazînî'nin **Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi**'nin tespit edilebilen üç yazma nüshası kullanılmış ve bu nüshalar, buldukları illerin baş harfleriyle adlandırılmışlardır. Nüshalar, karşılaştırmalı metin kurulurken verilen bu harflerle ifade edilmişlerdir. Eserin nüshaları şunlardır:

A Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi İsmail Saib Sencer Koleksiyonu, Nu.: 738.

Baş: Bi'smi'llâhi'r-raḥmāni'r-raḥîm
İbtidâsında her işüñ iy ḥakîm

Sonu: Nazma geldi çün tamâm oldu kitâb
Pes didüm v'Allâhü a'lem bi's-şavâb

Varak: 97.

Ölçüler: 204x145 – 159x46.

Satır: 19.

Yazı: Nesih, harekeli, başlıklar ve cetveller kırmızı.

Kâğıt: Su yolu filigranlı Avrupa kağıt.

Cilt: Kahverengi meşin. Cilt zarar görmüş, yıpranmış.

Müstensih: Hâfız Dervîş Mehmed İbni Mi'mârü't-Ṭosyevî.

İstinsah tarihi: Yok.

İstinsah kaydı: Temmetü'l-kitâb bi-'avni'llâhi'l-melikü'l-vehhâb 'alâ-yedi 'abdi'z-za'îfi'n-naḥîf ḳalîlü'l-iḥsân keşîrû'l-'işyân el-faḳîr el-ḥaḳîr el-Hâfız Dervîş

Mehmed ibni Mi'māru'ṭ-Ṭosyevī ğafara'llāhü lehü ve li-vālideyhi ve aḥsenü ileyhimā ecma'īn.

Eserin ön kapak dış yüzünde sonradan yapıştırılan bir kâğıt üzerinde “Terceme-i Ḥadīṣ-i Erba'īn” yazılıdır, kapağın iç yüzü boştur. 1a'da “Şerḥ-i Eḥādīṣ-i Erba'īn-i Manzūm ez-te'lif el-merḥūm Ḥazīnī der-tārīḥ 930 'aded-i ebyāt 3800” kaydı, 2 beyitlik Arapça bir şiir, aşağıdaki kıt'a ve 2a, 61a ve 97b'de de geçen okunamayan bir mühür vardır. Ayrıca 96b-97b arasında Arapça dua cümleleri ve karalamalar vardır.

Seni zemm eylerse ḥalk-ı cihān
Gelmesün fevrī saña emr-i ba'īd ğarīb
Kimi işbāt ider Ḥudāya şerīk
Kimi eyler resūlini tekzīb

**B Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesi Orhan Kitaplığı,
Nu.: 328.**

Baş: Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm
İbtidāsında her işüñ iy ḥakīm

Sonu: Raḥmet eylesün Ḥudā ol kişiye
Du'ā' kıla bunı yazan kişiye

Varak: 122.

Ölçüler: 195x127 – 150x75.

Satır: 15.

Yazı: Ta'lik, başlıklar kırmızı.

Kağıt: Sarımtırak, filigranlı.

Cilt: Kahverengi meşin, hendesî yuvarlak basma şemseli. Cilt zarar görmüş, yıpranmış.

Müstensih: İbrāhīm bin Mehmed.

İstinsah tarihi: Yok.

İstinsah kaydı: Āmīn yā Rabbe'l'ālemīn temme bi-'avni'llāhi'l-meliki'l-vehhāb 'alā-yedi 'abdi'z-za'īfi'l-ḥaḳīri'l-faḳīr el-müznib el-muḥtāc ilā raḥmetu'llāhi İbrāhīm bin Mehmed ğafara'llāhü lehü ve li-vālideyhi.

Eser, 1b-119a arasındadır. Eserin ön kapak dış yüzünde sonradan yapıştırılan bir kâğıt üzerinde “Manzūm Ḥadīṣ-i Erba'īn” yazılıdır. 1a'da “Fārisī Erdebīlī”, “el-

muhibbū'd-dā'ī İbrāhīm ibni el-Hāc Seferdār”, “‘Ṭayyār Maḥmūd Paşanuñ' memhürdur.” kaydı, Farsça bir beyit ve birinde “Kütüb-hāne-i Cāmi'-i Şerīf Sulṭān Orḥān Ğāzī der-Burūsa 1201”, diğesinde “Aḥmed Vefīk” yazılı iki mühür vardır. 119b boştur. 120a-122b arasında ikisi “Münācāt-ı Şeyḫ Sa'dī Raḥmetu'llāhi 'Aleyh”, diğeri “Münācāt-ı Nāşırī” başlığını taşıyan Farsça üç şiir vardır, üçüncü şiir eksiktir.

S Sivas Ziya Bey Kütüphanesi Eski Yazılı Eserler Bölümü, Nu.: 100.

Baş: Ben anuñ vaşfını Tevrāda 'ayān
Daḫi İncīl ü Zebūr içre beyān

Sonu: Dapsa ger nazmında bunuñ bir saḫam
'Afv idüben çekmeye buña raḫam

Varak: 113.

Ölçüler: 206x150 – 165x95.

Satır: 15.

Yazı: Ta'lik kırması, başlıklar kırmızı.

Kağıt: Aharlı, sarımtırak, filigranlı.

Cilt: Kahverengi meşin, sırtı kahverengi deri, üstü kabartma kâğıt kaplı.

Müstensih: Bilinmiyor.

İstinsah tarihi: Yok.

İstinsah kaydı: Yok.

Eser, 2a'da başlamakta ve 112b'de sona ermektedir. Baştan ve sondan bazı varaklar koptuğundan eksiktir.

Ön kapağın iç yüzünde ve 1a'da bazı Arapça ibareler ve karalamalar vardır. 1b'de:

“Ḥadīş-i erba'ın manzūmesi”,

“Nāzımı nihāyetde kenārına işāret olunduğı vechle Ḥüznī isminde bir zāt olduğı soñradan añlaşılışdır. Bu kitāb bir ḥadīş-i mü'ellefi nazmen terceme itdigi gibi sebeb-i vürüdını daḫi tafşīlen beyān ve aña münāsib ḫikāye naql ider. Açık Türkcedir, mūcib.”,

“Manzūm ve mufaşşal güzel bir kitābdır. Faḫaṭ yedinci ḥadīşe ḫadar evveli yoḫdur. Nāzımı da kim olduğı ma'lūm degildir. Eḫādīş arasında ba'zan münāsib ḫikāyeler de vardır. Mevlā mü'ellif ve şāḫib ve kātib ve ḫāri'ine raḫmet ide.” yazılıdır.

2a'da “Kütüb-hāne-i Ziyā” yazılı bir mühür vardır.

113a'da Tokatlı İshak Efendi'nin Nazmü'l-'Ulûm adlı eserine, Ebû Ahmed b. Ahmed Behisnî tarafından yapılmış şerhe ait eserden bir bölüm vardır.

113b'de:

“İmâm Mehmed Mar'aşîniñ manzûm luğatı da şöyle başlar: İlâhî nâmuñ itdüm tâc-ı nâm, Ki nâmum şâyi' ola hâşş u 'âm” kaydından sonra,

“Bu kitâb Tokadlı İshâk Zincânî nâm zâtıñ manzûm luğat kitâbı, ismi Nazmü'l-Le'âlî olacaktır. Birinci beyti ‘Güldür besmele gül-zâr-ı 'ilmüñ, Revâcı revnaķı bâzâr-ı 'ilmüñ’ diyerek başlıyor. Ammâ şerhi olan bu kitâbıñ manzûm dîbâcesinden anlaşıldığına göre şârih Ahmed Behisnî isminde bir zâtdır. Bu manzûme parçasınıñ aķsâm-ı mütebâķisi bulunur ise istifâdeyi mücib olur. Mü'ellifiñ şöhreti Mü'eyyed-zâde olacaktır, Hâyâtî böyle diyordu.” yazılıdır. Ancak hemen ardından “Hâyır, bu luğat manzûmesi degildir, 'aķâ'iddir, Hâyâtîde olan bu degildir.” şeklinde not düşülmüştür.

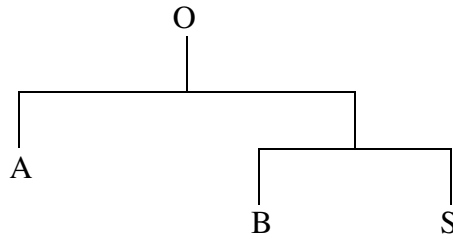
Yukarıda özellikleri verilen ve tenkitli metnin kurulmasında kullanılan nüshalardan A nüshasında 3629, B nüshasında 3421, S nüshasında ise 3230 beyit vardır. Eserin toplam beyit sayısının 3800 olduğu göz önüne alındığında, S nüshasının baştan ve sondan bazı varaklarının kopmuş olması da hesaba katılsa bile, müstensihlerin eser üzerinde oldukça fazla tasarrufta buldukları söylenebilir. Her üç nüshada da ara ara bazı beyitler atlanmıştır. Art arda gelen bazı beyitler ise birleştirilerek tek beyit hâline getirilmiştir. Müstensihlerin büyük oranda beyitlerdeki kelimeleri değiştirdikleri, çoğu zaman farklı kelimeleri tercih etmeye çalıştıkları görülmektedir. Özellikle, *pes*, *hem*, *çün*, *kim* gibi kelimelerin geçtiği hemen her beyitte, nüshalar birbirinden ayrılır. Yine aynı anlama gelen kelimelerden de farklı olanı yazma eğilimi vardır. Mesela aşağıda verilen beyitteki *zevce* kelimesi B'de *hâtûn*, S'de ise *'avret* olarak yazılmıştır.

Uşğından tıfl olan daħi bile
Zevcesi daħi bileydi cem' ile (523)

S nüshası, A ve B'ye göre oldukça özensiz yazılmıştır. Bu nüshada çoğu zaman kelimelerin yanlış yazıldığı, bazı kelimelerin ise atıldığı ve buna bağılı olarak vezin hatalarının çoğaldığı görülür.

Üç nüshada da istinsah tarihi yoktur. Bu sebeple hangisinin daha eski olduğu hakkında net bir şey söylemek mümkün değildir. B ile S nüshaları metinde, A ile S nüshaları ise imlada büyük oranda birleşmektedirler. B nüshası diğeri iki nüshaya göre

biraz daha sağlam görünmektedir. Bu sebeple metin kurulurken, vezin, anlam ve kafiye'nin elverdiği ölçüde bu nüshadaki kelimeler tercih edilmeye çalışılmıştır. Ancak harekeli olan A nüshası, B ve S'ye göre imlada kendi içinde daha tutarlıdır ve bu yüzden A'nın imlası esas alınmıştır. Nüshaların gerek metin gerekse imla özelliklerine bakıldığında, birbirlerinden istinsah edilmediği anlaşılmaktadır. Ancak B ve S'nin metinde büyük oranda birleşmeleri, bu iki nüshanın aynı kaynağı kullandıklarını düşündürmektedir. Buradan hareketle nüshalar arasındaki ilişkiyi şöyle vermek mümkündür:

2. Metnin Oluşturulmasında Gözetilen Esaslar

Tenkitli metin oluşturulurken takip edilen yol ve imlada gözetilen esaslar, Tenkitli Metin Kurma ve İmla başlıklarıyla aşağıda maddeler hâlinde verilmiştir.

a. Tenkitli Metin Kurma

1. Tenkitli metin kurulurken, nüshaların hiçbiri esas alınmadan, üç nüsha da göz önünde bulundurularak şairin kaleminden çıkması muhtemel şekle ulaşmaya çalışılmıştır. Vezin, anlam, kafiye ve eserin ifade özellikleri bakımından en uygun olan kelimeler metne dâhil edilmiş, farklar ise dipnotta verilmiştir.

2. Eserdeki beyitler, mesnevi nazım şekliyle yazılan eserler üzerine yapılan çoğu çalışmada olduğu gibi 1, 5, 10... şeklinde numaralandırılmıştır. Sadece kaside nazım şekliyle yazılan Arapça bir şiirin 8 beyitlik tercümesine 1, 2, 3... şeklinde numara verilmiştir.

3. Beyitlerdeki farklar numaralarla, başlıklar ile ayet, hadis, Arapça ibareler ve diğer açıklamalar yıldızla "*" verilmiştir. Ancak aynı mısra da veya bir beytin her iki mısrasında da açıklanması gereken yerler varsa, 17. ve 18. beyitlerde olduğu gibi hem numara hem de yıldız kullanılmıştır.

4. Dipnotta farklar verilirken beyitlerin ilk mısraları için “a”, ikinci mısraları içinse “b” kısaltmaları kullanılmıştır. Her mısra için ayrı dipnot kullanılmış (5a, 5b gibi), ancak beytin her iki mısrasındaki fark aynıysa bu, 5a/b, 6a/b şeklinde verilmiştir.

5. Dipnotta farklar gösterilirken önce metne alınan kısım yazılmış, arkasından iki nokta “:” konulmuş, sonra da nüsha adlarının alfabetik sırası gözetilerek farklar verilmiştir ve bu farklar virgülle “,” ayrılmıştır. Eğer aynı mısra içinde iki ayrı fark varsa, bu ikisi arasına eğik çizgi “/” konulmuştur.

6. Nüshalarda olmayan kısımlar için yok anlamında kısa çizgi “-” kullanılmıştır.

7. Ayet ve hadislerden yapılan iktibaslar ile Arapça ibareler metinde ilk geçtikleri yerde italik yazılmış ve dipnotta gerekli açıklama yapılmıştır. Tam metin olarak verilen ayetler dışındaki bu türden kısımlar, metnin ilerleyen bölümlerinde geçiyorsa italik yazılmakla yetinilmiş, tekrar açıklama yapılmamıştır.

8. Eserde yer yer vezin hatalarına rastlanmaktadır. Bunlar da dipnotta beyit veya mısrası yazılarak “Vezin tutmuyor.” şeklinde belirtilmiştir.

9. Nüshalarda art arda gelen beyitlerden bazıları birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir. Bunlar da dipnotta verilmiştir.

10. Bazı beyitler üzerinde müstensihlerce çok fazla değişiklik yapılmıştır. Bu sebeple beytin sadece bir iki kelimesi diğer nüshalarla ortaktır. Böyle durumlarda tek tek fark vermek yerine farklı olan beyit dipnota alınmıştır.

b. İmla

1. Arapça ve Farsça birleşik kelimeler ve tamlamalarda muzaf ile izafet kesresi arasına kısa çizgi “-” konulmuştur. *sâhib-vefâ, tûl-i emel* gibi.

2. Arapça ve Farsça bütün ön ekler getirildiği kelimedenden kısa çizgi ile ayrılmış, Farsça son eklerle türetilen kelimelerin ekleri ayrılmadan yazılmıştır. *bî-haber, dergâh, şeytânveş* gibi.

3. Atıf vavı “u, ü, vu, vü” şeklinde gösterilmiştir. *subh u şâm, kîl ü kâl, enbiyâ’ vü evliyâ’* gibi.

4. Arapça tamlamalar *hayrî'l-beşer* örneğinde olduğu gibi yazılmıştır.

5. Vezin gereği düşen vokaller kesme işaretiyle gösterilmiştir. *n'idelüm, n'ola* gibi.

6. Tamlama şeklinde olanlar da dâhil olmak üzere, özel adların ilk harfleri büyük yazılmış ve aldıkları ekler kesme işaretiyle ayrılmamıştır. *Ahmedden, Mûsâya* gibi.

7. Özellikle, noktalı harflerin yazımındaki yanlışlıklar düzeltilerek asıl imlasına uygun olarak yazılmış, bu konuda ayrıca açıklama yapılmamıştır.

8. *İmek* fiili vezin ve kafiye mecburiyeti olmadıkça ekleştirilmeden ayrı bir kelime olarak yazılmıştır. *tevhîd idi, diñler iseñ* gibi.

9. *Pâdşâh, âşkâr, âşnâ* gibi medli okunan kelimeler, burada olduğu gibi arada ünlü türetilmeden yazılmıştır.

10. *‘Aşk, ‘ayân* gibi kelimelerin, burada olduğu gibi geniş vokalli şekilleri tercih edilmiştir.

11. *Dâ’im, kâ’im* gibi hem hemze hem de “ye” ile yazılabilen kelimelerde metne uyulmuştur.

12. Lafza-i Celâl ile yapılan tamlamalar Arapça telaffuzuna uygun olarak okunup yazılmıştır. *li’llâh, bi’llâh* gibi.

13. Sonu çift ünsüzle biten kelimeler, bir uzun bir kısa hece olarak okunması gereken yerler ile vasl olan yerlerde çift ünsüzle, diğer yerlerde tek ünsüzle yazılmıştır.

14. Fiil çekim ve bildirme ekleri kafiye mecburiyeti olmadıkça yuvarlak-dar şekilde kullanılmıştır. *sebedür, biridür, virür* gibi. Ancak metinde düz-geniş yazılmışsa buna uyulmuştur. *görer* gibi.

15. Birinci teklik şahıs bildirme ekinin vokali düz-geniş (a-e) okunmuştur. *benem, gelmişem* gibi.

16. Üçüncü tekil şahıs eki düz-dar (ı-i) okunmuştur. *oldı, güli* gibi. Ancak kafiye gereği metinde yuvarlak yazıldıysa buna uyulmuştur.

17. Arapça asıllı bazı kelimelerin yazılışında uzatma bulunmadığı halde, bilinen okunuşlarına uygun olarak uzun okunmuştur. *lâkin, Allâh, hâzâ* gibi.

18. *Ança, niçe, egerçe* gibi kelimelerin *anca, nice, egerçi* şekilleri tercih edilmiştir.

B. TENKİTLİ METİN

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

A 1b 1 *Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm*

B 1b İbtidāsında her işüñ iy ḥakīm

Kim ki *bi'smi'llāh* ile girse işe
Tañrı tevfiķiyle ḥatme irişe

Āḥire oldur yitüren her işi
Ṭođrı yola başlayan her azmışı

Tañrı adın ben daḥi yād eyleyem
Sözi andan řoñra bünyād eyleyem

5 Kādir ü Ḥayy u Kādīm ü Zül'-celāl
Vāḥid ü ferd ü Ḥakīm ü bī-miřāl

'Ālemi oldur 'ademden var iden
Yiri kā'im gökleri devvār iden

Yüridendür gök yüzinde mihr ü māḥ
Anlaruñçün encümi iden sipāḥ

Zātı birliği řıfātı çoķ durur
Mişli zıddı hergiz anuñ yoķ durur

1-465. beyitler arası varakların kopması nedeniyle S'de yoktur.

2. beyit A'da yoktur.

3a Āḥire oldur yitüren : Āḥir ol durur bitüren A.

3b Ṭođrı : Doğrı B.

4a eyleyem : eyleyem A.

4b sözi : söze A / eyleyem : eyleyem A.

6a oldur : kevn-i B.

7a yüridendür : yürir itdi B.

7b Anlaruñçün : mihr ü māḥı B.

8a birliği : birlikde B.

8b zıddı hergiz anuñ yoķ : řibḥi zıdd u niddi yoķ B.

- Kimse andan oğmadı ol kimseden
Cümle maħlūkātı oldur yaradan
- 10 Ādemi zīnet yaratdı ‘āleme
Ma’rifetle nūr virdi Ādeme
- Cismi kılmışdur müşerref cān ile
Kıldı insānı řerīf īmān ile
- B 2a Kimini mü’min kimin kāfir ider
Kimini zāhid kimin fācir ider
- Kimine virdi nübüvvet ħil’atin
Kimine virdi velāyet şevketin
- Enbiyā’yı ‘āleme gönderdi tā
Kullarına göstere rāh-ı Ĥudā
- A 2a 15 Evvelā Ādem olaruñ āħiri
Muřtafādur cümle ‘ālem serveri
- Seyyid-i ‘ālem Muħammed Muřtafā
şadr u bedr-i ‘ālem ü řāħib-vefā

9a oğmadı : doğmamış B.

10. beyit B'de yoktur.

11b Kıldı insānı : Ādemi kılmış A.

12a mü’min kimin kāfir : kāfir kimin mü’min A.

12b fācir : zālim B.

13a/b virdi : virür A.

14a tā : ol A.

14b Kullarına göstere rāh-ı Ĥudā : Göstereler bilmeyene oğrı yol A.

15a Ādem olaruñ : çün Ādem olur A.

16. ve 17. beyitler B'de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

şadr u bedr-i ‘ālem ü řāħib-vefā

Ol durur ħatm-i rüsül ü enbiyā’

Ol durur hatm-i rüsül hayrül-beşer
Mu'cizâtıdur anuñ *şakku'l-kamer**

Oldı *levlāk** ü *le-'amrük*** tãc aña
*Ḳābe kavseyñ** oldı hem Mi'rãc aña

Åhirin geldi egerçi şüreti
Cümledin öñdin olupdur hilḳati

20 Muştafã mâh-ı 'Acem şãh-ı 'Arab
Oldı ol 'ãlem vücūdına sebeb

Dürlü dürlü mu'cizât-ı enbiyã'
Her kerãmet zãhir itse evliyã'

Cümlesi andan ḳılupdur iḳtibãs
Hem şefã'atin ḳılurlar iltimãs

Da'vet itdi anı Mi'rãca Celîl
Oldı hem Rũḫu'l-emîn aña delîl

* 17b "Saat yaklaştı ve ay yarıldı." (Kur'ân-ı Kerîm, Kamer, 54/1) anlamındaki ayetten iktibas. Bu ibare Kur'an'da *şakka'l-kamer* şeklindedir.

* 18a "*Levlãke levlãk le-mã-ḥalaḳtü'l-eflãk'*" (Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım.) cümlesinin ilk kelimesidir. Mehmet Yılmaz, Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözlük (Ansiklopedik Sözlük), İstanbul, Enderun Kitabevi, 1992, s. 113.

** 18a "(Ey resulüm), senin ömrüne andolsun ki, onlar sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı." (Kur'ân-ı Kerîm, Hicr, 15/72) anlamındaki ayetten iktibas.

* 18b "İki yay aralığı kadar, yahut daha az (kaldı)." (Kur'ân-ı Kerim, Necm, 53/9) anlamındaki ayetten iktibas.

18b hem : pes B.

19b cümledin : cümleden A.

20b Oldı ol : Ol imiş A.

21b kerãmet zãhir itse : ne deñlü ger var ise A.

22b şefã'atin : şefã'atden B.

23b hem : pes B.

Oldı Cebrā'īl aña hem reh-nümā
Tā iriřdiler be-Sidrū'l-müntehā

25 Kaldı Sidrū'l-müntehāda Cebrā'īl
Gel gidelüm didi bā-emr-i Celīl

Didi Cebrā'īl ki bundan yuğaru
Yoę durur seyrüm iřit iy māh-rū

Ger başam bundan yuğaru bir ęadem
Cismümi eyler tecellī ke'l-'adem

B 2b Gitdi Aħmed ęaldı ęün Rūħu'l-emīn
Ķābe ęavseyne irişdi ol Emīn

Diledi ol gice Ķaędan ümmetin
Ümmete ęurtardı Ķaęķuñ raħmetin

30 Cümle 'iřyān ehline oldı řefī'
Andan olmiş cümlenüñ ęadri refī'

Fi'l-meşel encüm cemī'-i enbiyā'
Māh-ı bedr oldı arada Muřtafā

24a hem : ęün B.

24b be-Sidrū'l-müntehā : ki oldur müntehā A.

25a Sidrū'l-müntehāda Cebrā'īl : anda Cebrā'īl ęün gitdi ol A.

25b gidelüm didi bā-emr-i Celīl : yuğaru gidelüm didi resül A.

26a yuğaru : yuğaru B.

26b yoğ durur : yoğ durur B / işit : daħi B.

27a yuğaru : yuğaru B.

28b Emīn : yaęīn B.

29a ol gice Ķaędan : Ķazretten ol dün B.

29b Ümmete ęurtardı Ķaęķuñ raħmetin : Anlara ęurtardı Ķaędan řefķatin B.

30. beyit A'da yoktur.

31b oldı arada : oldur orada B.

Hem şeffî'ü'l-müznibîn-i 'âlem ol
Hem cemî'-i enbiyâ'ya hâtem ol

Cānib-i Hāḡdan şalāt ile selām
Pāk-rūḡına iriřsün şubḡ u şām

Āline evlādına ařḡābına
Ehl-i beytine daḡı aḡbābına

35 Olsun etbā'ma yüz biñ āferīn
Āline aḡbābına iy ehl-i dīn

A 2b

Sebeb-i Nazm-ı Kitāb*

Çün bugün ol Hālıḡa ḡamd eyledüm
Cān u dilden hem řenāsın söyledüm

Şoñra ben aldum ḡalem andan ele
Medḡ oḡudum Muřafāya řıdḡ ile

Āline evlādına olsun selām
Anlaruñla zeyn olur her bir kelām

Yā aḡī gel göñlüñi ḡıl müctemī'
Cān ḡulaḡıyla baña ol müstemī'

32a şeffî'ü'l-müznibîn-i : şeffî'-i mücrimānī B.

33b şubḡ u şām : ve's-selām B.

* Der-Sebeb-i Nazm-ı Īn Kitāb A.

36b Cān u dilden hem : Hem dil ü cāndan A.

37a ben aldum ḡalem andan : andan ben ḡalem aldum B.

37b Medḡ oḡudum : Ni'met oḡudum B.

38a olsun selām : medḡ āferīn B.

38b Anlaruñla zeyn olur her bir kelām : Hem oḡudum yine bā-řıdḡ u yaḡīn B.

- 40 Virse tevfiķ ol Hudā-yı Müste‘ān
İdeyüm ben şimdi maķşüdü beyān
- Şeyh zāhid ‘ālim ü ‘ābid imām
Kim Muḥammed bin Ebū Bekr iy hümām
- B 3a Didi bir gün cürmümi zıkr eyledüm
Ol geĉen eyyāmumı fikr eyledüm
- Ma‘şiyet deryāsına ğarķ olmuşam
Öz elümle kendüm oda şalmışam
- Fikr kıldum ne kılam ben iy ‘aceb
Ola ol benüm necātuma sebeb
- 45 Kalmışam baħr-i ma‘āşīde ebed
Çıkmaĝa oddan baña ola meded
- Bundan özge tapmadum ben bir mecāl
Kırtara oddan beni bī-kıl ü kāl
- Ol cihān faħri şefī‘ü'l-müznibīn
Tāc-ı ‘ālem mehbiṭ-i Rūḥu'l-emīn

40b İdeyüm ben şimdi maķşüdü beyān : Aydayın bir maķşüdü şimdi ‘ayān A.

41b Kim Muḥammed bin Ebū Bekr iy hümām : Ol Muḥammed İbn-i Muḥtār ol zamān B.

42b fikr : zıkr B.

43b Öz elümle kendüm oda : Özümü nāra elümle B.

44a ne kılam ben : ki ne kılam B.

44b Ola ol benüm necātuma : Ol necātum çün ola benüm B.

45. ve 46. beyitler A'da şöyledir:

 Kırtara baħr-i ma‘āşīden beni
 Rāzī ola benden ol Ḥayy u Ğanī
 Bundan özge bulmadum hīĉ bir sened
 Kim beni kırtarmaĝa ola meded

Şadr u bedr-i 'âlem ü hayrû'l-beşer
Zâhir itmiş lafz-ı deryâ-yı güher

Böyle buyurmuşdı ol şâh-ı 'Arab
Her kim itse sünnetümi müsteḥab

50 Sünnetümden kırk ḥadîşi cem' ide
Ümmetüm içre özini şem' ide

Rûz-ı maḥşerde aña olam şefî'
Ḥazret-i Ḥaḳda ola ḳadri refî'

* قال النبى عليه السلام من جمع اربعين حديثا من سنتى دخل فى شفاعتى

Şeyḫ aydur çün bunı gördüm yaḳîn
Cem' ḳıldum pes ḥadîş-i erba'in

Cümlesi müsned ile anuñ ḳamu
Her birini naḳl ḳılmış bir ulu

A 3a Her birini bir şaḥâbe söylemiş
Rāvîler andan rivâyet eylemiş

48a Şadr u : Şadr-ı A.

48b Zâhir itmiş lafz-ı deryâ-yı : Lafzı deryâsından aḳıtmış A.

49. buyurmuşdı ol şâh-ı 'Arab : Böyle demiş her kişi çekse ta'ab A.

49b Her kim itse sünnetümi müsteḥab : Sünnetümi eyleye ol müntaḥab A.

50b içre özini : içinde özin A.

51a maḥşerde : maḥşer ben A.

51b Ḥaḳḳda : Ḥaḳḳdan B.

* - A. "Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Kim sünnetime dair kırk hadis toplarsa şefaataime dahil olur." İbnü'l-Cevzî, el-İlelül-Mütenâhiye, I, 121.

52a çün bunı gördüm : ki bunı gördüm bil B.

52b pes: ben B.

54. beytin mısraları A'da yer deḡiştirmiştir.

54b Vezin tutmuyor.

- 55 Şoñra andan söyledi bilgil yine
 Bir hikāyet her hadīşüñ üstine
- B 3b Va'z u aḥbār u rivāyāt u ġarīb
 Eyledüm ilḥāk aña ben dil virip
- Var ümīdüm bu sebep birle meger
 Özümi kırtaram ez-nār-ı saḡar
- Çünki şeyḡ öz işini kıldı tamām
 Yitdi nevbet bu faḡīre iy hümām
- Bu maḡalde bu faḡīr ü pür-günāh
 Fi'l-i cürm ile ḡaḡā' vü işi āh
- 60 Bir nice dīn ḡardaşı ile bile
 Meclis içre otururken cem' ile
- Araya geldi Ḥadīş-i Erba'īn
 Bir nice söz naḡl olındı iy emīn
- Ba'zı kimse meclis içre söyledi
 İltimās itdi vü ilḡāḡ eyledi
- Gel bu demde sen ḡabül it bir nefes
 Ḡılasın nazmına sen bunuñ heves
- Bir nice yāruñ sözün ḡıldum ḡabül
 Buldum uşbu nazma anuñçün vuşül

55a söyledi bilgil : ben getürdüm dir B.

56b ilḡāk : ilḡāḡ A.

57b ez-nār-ı : ol nār-ı A.

59b ile : ilen B.

63a Gel bu demde sen ḡabül it bir : Didiler n'ola ḡabül itseñ A.

64. beyit B'de yoktur.

65 Türk diliyle terceme nazm eylegil
Ṭāḳatũnce gel beyān it söylegil

Çünkü böyle iltimās itdi bular
Bu işi benden temennā kıldılar

Pes muḳırr oldum bunı gördüm şavāb
Eyleyem bu iltimāsa ben cevāb

Pes kalem aldum ele ender-zamān
Nazmına meşgūl oldum ben hemān

Nazm idüben Türke kıldum terceme
Lāyık ola umaram her encüme

70 İsti'ānet isteyüp bundan hemān
Şuḡl kıldum bu işe ender-zamān

Eyledüm ben şimdi maḳşūda şürü'
Kim beyān ola uşul ü hem fūrü'

65a Türk diliyle : Türkī idüp A / eylegil : eyledüm A.

65b Ṭāḳatũnce gel beyān it söylegil : Ṭāḳattüm yitdükce tibyān eyledüm A.

67a muḳırr : faḳīr B.

67b bu : ol B.

68. beytin mısraları A'da yer deḡiştirmiş olup şöyledir:

Nazmına çün meşgūl oldum ben hemān

Hem kalem aldum ele ender-zamān

69b Lāyık ola umaram : Umaram lāyık ola A. "encüm" kelimesi "encümen" olarak düşünülebilir.

70a hemān : yaḳīn A.

70b Şuḡl kıldum bu işe ender-zamān : Meşgūl oldum bu işe ben ba'd-ezīn A.

71b Kim : Tā A / ü hem : ile A.

B 4a **El-Ḥadīṣü'l-Evvel**

A 3b Budur evvelki ḥadīṣ ez-erba'ın
Gūş kılgıl şıdķ ile iy pāk-dīn

Rāvīler böyle rivāyet kıldılar
'An'aneyle bu sözi söylediler

İstimā' itgil eyā şāhib-naẓar
Bu sözi naķl eyledi İbni 'Ömer

75 Diñle 'Abdu'llāh bunı böyle didi
Faḥr-i 'ālemden rivāyet eyledi

Didi maḥlūkāta her kim raḥm ider
Raḥm ider aña Ḥudā-yı dādger

Raḥmi çok kıllara Ḥayy u bī-zevāl
Raḥm ider didi resül-i bī-mişāl

Kim ki Ḥaķ ḥalkına kılmaz şefķati
Nice umar ol Ḥudādan raḥmeti

Raḥm idüñ siz yirde Ḥaķķuñ kılına
Tā ki raḥmet ide size bulına

72a Budur evvelki ḥadīṣ ez-erba'ın : Bu durur evvel ḥadīṣ-i erba'ın A.

73a kıldılar : eyledi B. Vezin tutmuyor.

73b 'An'aneyle bu sözi söylediler : 'An'aneylen ol bize böyle didi B.

74a şāhib-naẓar : şāhib-vücüd B.

74b 'Ömer : Mes'üd B.

76a maḥlūkāta her kim raḥm ider : maḥlūkuma kim ki raḥm ide A.

76b ider aña Ḥudā-yı dādger : ide yevmü'l-cezā' aña Ḥudā A.

77a çok kıllara Ḥayy u : olan kıllara ol B.

78a ki Ḥaķ ḥalkına : za'if olana B.

79. ve 80. beyitler B'de yoktur.

80 Bir hikāyet istimā' it şimdi sen
Bu hadīş üstine iy hulq-i hasen

Ol 'Ömer Haṭṭāb emīrū'l-mü'minīn
Ol Medīne gūşesinde iy emīn

Gördi tutmuş bir kesī bir serçeni
Eylemiş maḥbūs oynadur anı

Raḥm kıldı kuşa ol demde 'Ömer
Aldı şatun anı oğlandan meger

Alup anı ol dem āzād eyledi
Kurtarup maḥbūs iken şād eyledi

85 Geçdi bunuñ üstine bir rūzgār
Eyledi çün kim fenā'dan ol gūzār

Bir gice bir şahş anı düşde görer
Didi ḥālūñ nite oldu yā 'Ömer

Bu қараңғу evde ḥālūñ söylegil
Nice oldu sen anı şerḥ eylegil

81a Ol 'Ömer Haṭṭāb : Evvel 'Abdu'llāh B.

81b gūşesinde : gūçesinde B.

82a tutmuş : dutmuş B / bir kesī bir serçeni : bir oğlan bir serçe'i A.

83a kuşa ol demde 'Ömer : ol kuşa ol dem ol er B.

84a Alup anı ol dem : Çünkü aldı anı B.

84b Kurtarup maḥbūs iken : Kurtaruban ol kuşu B.

85b çün kim : çünkü B.

86b nite oldu yā 'Ömer : nitedür iy pür-hüner B.

87a Bu қараңғу evde : Ol cihānda n'oldı A.

87b anı : baña A.

- Söylegil Allāh saña ne eyledi
Nice düşdi anda bāzāruñ didi
- B 4b Pes emīrū'l-mü'minīn virdi cevāb
Kim işüm oldı şavāb-ender-şavāb
- 90 Haq Te'ālā cürmümi 'afv eyledi
Rūhumı raḥmet ḥ̣ānıyla toyladı
- A 4a Pes yine ol şahş aña söyledi
Ne sebebdür ki saña raḥm eyledi
- Haq seni cūduñ için mi itdi zād
Yoḳsa 'adlūñden mi olduñ ber-murād
- Yoḳsa zūhdūñden mi bulduñ şefḳati
Kim saña oldı Ḥudānuñ raḥmeti
- Didi bu didüklerūñ iy māh-rū
Ḳılmadılar fā'ide bunlar ḳamu
- 95 Didi beni ḳabre ḳoyup gitdiler
Bir ḳaranḡu evde çün terk itdiler

88a saña ne eyledi : senūñle n'eyledi A.

88b düşdi : oldı A.

89a cevāb : ḥaber A.

89b oldı şavāb-ender-şavāb : ender-şavāb oldı şavāb B.

90b ḥ̣ānıyla : ḥūnıyla A. Vezin tutmuyor.

91b sebebdür ki : sebep oldı A.

92a cūduñ için mi itdi zād : cūduñda itmiş mi āzād B.

92b ber-murād : bu murād B.

93a zūhdūñden : raḥmetūñden B.

93b raḥmeti : ḥürmeti B.

94. beyit B'de yoktur.

95a Didi : Çün A / ḳoyup : ḳoyuban A.

95b Bir ḳaranḡu evde çün : Ol ḳara yirde beni A.

Geldiler iki ferişte nā-gehān
Heybetinden gitdi 'aqlum ol zamān

Çünkü bu hāl ile gördüm anları
Ditredi yaprağ gibi a'zām varı

İkisi tutup beni turgurdılar
Oturınca geldi karşıma olar

İtmek isterken baña bular su'āl
Bir nidā' geldi ne-gāhın bu maḥāl

100 İy melekler kulumı siz terk idüñ
Anı korkıtmañ yanından tiz gidüñ

Raḥm kılmışdı fenā'da bir kuşa
Lā-cerem 'uqbāda raḥmet irişe

Çünkü maḥlūqātuma raḥm itdi ol
Raḥmetüm ḥ'ānına andan buldı yol

Raḥmet eyle kamuya sen iy Raḥīm
Kullaruña ruzī kıl dārū'n-na'im

96b ol zamān : der-zamān B.

97b Ditredi yaprağ : Titredi yaprağ B.

98a tutup : dutup B.

98b Oturınca : Oturicağ A / olar : bular A.

99a İtmek isterken : Dilediler ideler B.

99b maḥāl : mecāl B.

100a kulumı siz : ol kulumı B.

100b korkıtmañ : korhıtmañ B.

102a maḥlūqātuma : maḥlūquma B / itdi : eyledi B.

102b ḥ'ānına : ḥūnına A.

103a kamuya sen : sen kamuya A.

103b Vezin tutmuyor.

Hikāyet-i Münāsib*

- B 5a Hem yine diñle münāsib bu söze
Bir hikāyet aydayın şimdi size
- 105 Var idi bir zāhid ü ‘ābid ‘ayān
Ol Benī Īsrā’īl içre bir zamān
- Açlık irişdi Benī Īsrā’īle
Bir gün ol zāhid meger eyyām ile
- Gider iken yola bir gün ol hümām
Gördi kumdan bir depe ol nīk-nām
- Böyle fikr itdi ki un olaydı bu
Vire idüm bunu açlara kamu
- A 4b Kurtaraydum tā ki açlıktan meger
Bu Benī Īsrā’īli ben ser-te-ser
- 110 Ol zamān peygamberine ol Hūdā
Vaḥy kıldı var fülāna muştıla

* Hikāyet-i Uḥrā B.

104a yine diñle : daḥi bir de A.

104b aydayın : aydam B.

105a zāhid ü ‘ābid ‘ayān : ‘ābid ü zāhid kişi A.

105b Ol Benī Īsrā’īl içre bir zamān : Benī Īsrā’īl idi ṭā’at işi A.

106a Vezin tutmuyor.

107a ol hümām : nā-gehān B.

107b kumdan bir depe ol nīk-nām : bir kumdan tepeyi evvel ‘ān B.

108a olaydı : olsaydı A.

108b Vire idüm bunu açlara : Açlara bunu vireydüm ben B.

109b Bu : Ol B / ser-te-ser : ser-be-ser B. Vezin tutmuyor.

110b fülāna : fülānı B.

Ol depe un olduđunuñ ecrini
Hem saña virdi yağın Rabbüñ Ğanī

Defterine eyle yazdurdum tamām
Eylemiş ola taşadduğ iy hümām

Rağm kıldı çün benüm kıllaruma
Dervīş ü miskīn ü yoğsullaruma

Çünki ol hayr içün itmişdi ğaraž
Rağmet itdüm şimdi ben dağı 'ivaz

115 Her kimüñ ki hayra ola niyyeti
Lā-cerem Hađdan iriše rađmeti

Ƙıllaruñuñ yā İlähe'l-'ālemīn
Niyyetini hayr kıldurgıl hemīn

El-Hadīşü's- Şānī

عن ابن مسعود رضي الله تعالى عنه قال رسول الله صلى الله تعالى عليه
و سلم الفاجر الراجي برحمة الله تعالى اقرب الى الله من العابد المقنط*

111a depe un olduđunuñ: dađuñ un olduğın B.

111b Hem saña virdi yağın Rabbüñ : Yazdurupdur ol Hudāvend-i B.

112a yazdurdum : yazdurdı B.

112b iy : ol A.

113b miskīn ü yoğsullaruma : yoğsul miskīnlerüme A. Vezin tutmuyor.

115a ki hayra ola niyyeti : kim niyyeti pes hayr ola A.

115b iriše rađmeti : aña rađmet gele A.

116a Ƙıllaruñuñ : Niyyetini A.

116b Niyyetini hayr kıldurgıl : Ƙıllaruñuñ hayra itdürgil A.

* - B. "Abdullah bin Mesud (r.a.)dan rivayet edilmiştir. Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: Allahü Te'âlâ'nın rahmetini uman günahkâr, Allah'a, onun rahmetinden ümidini kesen âbiddin daha yakındır.". el-Hindî, Alaaddin Müttakî, Kenzu'l-Ummal fi Süneni'l-Akvâl ve'l-Ef'âl, Haleb, Cilt III, 1969-1977, s. 140, Hadis Nu.: 5869.

Bu ikincisi durur ez-erba'în
Diñle bumı şıdķ ile iy pāk-dīn

B 5b İbni Mes'ūddan durur uşbu haber
Muştafādan naķl ider ol mu'teber

Ƙıldı Aħmedden rivāyet ol hūmām
Bu sözüñ isnādı andandur tamām

120 Muştafā didi ki bir fācir kişi
Dā'imā ümmīd ola Ğaķdan işi

Raħmetine Tañrınıñ yaķındur ol
Ol kişiden kim 'ibādet ķıla bol

Ğalkı nevmīd ide raħmetden müdām
Ƙullarımı ķorķuda her şubħ u şām

Ğikāyet-i Uħrā*

Bu söze ķuvvet Mu'ammer söyledi
Zeyd Eslemden rivāyet eyledi

A 5a Var idi öñdin zamānda bir kişi
Ʀā'at idi Tañrıya dün gün işi

120b Dā'imā ümmīd ola Ğaķķdan : Ƙorķa Ğaķķdan hem Ğayır ola A.

121a Tañrınıñ : Allāhuñ A / yaķındur ol : yaħın durur B.

121b ķıla bol : ķıladur B.

122b ķorķuda her : ķorħuda ol B.

* - A.

124a öñdin zamānda bir kişi : dir bir kişi evvel zamān A.

124b Ʀā'at idi Tañrıya dün gün işi : 'Ömri geķmişdi 'ibādetle tamām A.

125 Tā'atine tekve kılmışdı özi
Halka nā-ümmīdlik dā'im sözi

Çorqudurdı kılları ol tünd-hū
Nā-ümīd iderdi raħmetden kamu

Çünki naql itdi fenā'dan ol kışı
Hażret-i Haħdan umardı baħşışı

Pes didi Haħ hażretine iy Hudā
Ne yaraħ itdüñ kıtuñda sen baña

Haħ hiṭāb itdi ki ben itdüm yaraħ
Kılmışam saña cehennemde ıuraħ

130 Didi yā Rabbī 'ibādātum kıanı
Zühd ü ıaķvām ile ıā'atüm kıanı

Söyledi Haħ kıllarımı sen müdām
Raħmetümden nevmīd eyledüñ tamām

Nevmīd itdüm şimdi raħmetden seni
Halkı ıorqudup ögerdüñ sen seni

125b nā-ümmīdlik dā'im : nevmīdlik idi dün gün B.

126a Çorqudurdı kılları : Çorqudurdı kıllarım B.

126b iderdi : eylerdi B.

128b yaraħ : yarağ B.

129a ben : nār B / yaraħ : yarağ B.

129b Kılmışam saña cehennemde ıuraħ : Anda kılmışam seniñçün ben durağ B.

130b Zühd ü ıaķvām : İctihād A.

131a Söyledi Haħ : Haħ didi ki A.

132a Vezin tutmuyor.

132b ıorqudup : ıorqudup B / ögerdüñ sen seni : bilmezdüñ beni A.

B 6a Pes gerek kul hā'if ü rācī ola
Haḡ katında tā ki ol nācī ola

El-Ḥadīṣü'l-Uhrā*

Bunuñ üste bir daḡi diñle ḡaber
Böyle didi Bū Hureyre mu'teber

135 Haḡ resülinden rivāyet eyledi
Didi ki Seyyid ḡikāyet eyledi

İtmemişdi bir kişi zerre 'amel
Eylemişdi dünyede tül-i emel

Līk Haḡḡı birlemiştir ol yaḡīn
Elde tevḡīd idi ümmīdi hemīn

Çün ecel yaşduḡına başın ḡodı
Ehline böyle vaşiyet eyledi

Ben ölenden soñra oda urasız
Kül olunca cismümi yandurasız

140 Hem külümi yil güninde siz yine
Şavuruñ baḡruñ ki gide ḡa'rına

* - A.

134a üste bir : üstine A.

134b Bū Hureyre : İbn-i Mes'ūd B.

135b ki : kim A.

137b Elde tevḡīd idi ümmīdi : Allāha tevḡīd bu dest-āvīz A.

138a yaşduḡına : şanduşına B.

140a yil güninde : göndere yil B.

140b baḡruñ : baḡre A.

Söyledi bunu vü bağlandı nefes
Murg-ı rûhı uçdı boş kaldı kafes

Didüğini işlediler ol zamân
Yandurup kül itdiler anı revân

A 5b Hem külini tutuban deryâ şaru
Böyle şavurdılar anı sū-be-sū

Ḳabzasına aldı Allāh nā-gehān
Pes aña şorup didi kim yā fülān

145 Kendözüne böyle niçün eyledüñ
Yandurup deryāya şavurduñ özüñ

Didi ḳorḳuñdan senüñ iy Kirdgār
Kim çok olmışdum ḳatuñda şermsār

B 6b Nice varam ḥazrete ben rû-siyāh
Ḥavf ḳıldum gelmege iy pādşāh

Ol sebebden oda yandurdum bu dem
Tā vücūdum ola diyü ke'l-'adem

141a vü : çü B.

142a ol zamân : herçi var B.

142b revân : i yār B.

143a tutuban : dutuban B.

143b şavurdılar : savurdılar B.

144b şorup : sordı B / didi kim : didiler A.

145a Kendözüne : Kendözününi B.

145b deryāya şavurduñ : deryā saru şavurduñ B.

146a ḳorḳuñdan : ḥavfuñdan B.

146b çok : çoḫ B.

147a Nice varam ḥazrete : Ḥazretüne cism ile B.

148a bu dem : müdām A.

Bu sözi çünki işitdi Müste'ân
Baħr-i raħmet cūşa geldi ol zamân

150 Haħ Te'âlâ ol kula raħm eyledi
Cürmüni cümle bağışladum didi

Çünki ikrâr eyledüñ 'işyānuña
Kılmaduñ ısrâr sen tuğyānuña

Pes saña ben daħi raħmet eyledüm
Rūħuñi öz fażlum ile toyladum

Sen Muħammed ümmetinüñ iy Kerīm
Cürmüni 'afv it bağışla yâ Raħīm

Ĥikāyet-i Uħrâ*

Bunuñ üste bir Ĥikāyet diñlegil
Kālbüni şāf eyle 'ibret añlagıl

155 Var idi Mūsâ zamānı bir kişi
Dünyede fişķ u fücür idi işi

Çün ecel irdi o şaħşa nâ-gehān
Dünyeden naql itdi uħrāya revān

149a Bu sözi çünki işitdi : Bunu işitdi Ĥudâ-yı B.

149b ol zamân : der-zamân B.

151b ısrâr : inkâr A.

153a Sen : Hem A.

153b 'afv : raħm A.

* Ĥikāyet A.

155a Var idi : Vardı A / zamānı : zamānında A.

156b revān : 'ayān A.

Anı gördiler kerih ol dem meger
Koymayup kabre yabana atdilar

Didiler kim fasik idi bu 'ayan
Ani mu'minlerle komaklik yaman

Yumag ile defnini terk itdiler
Goturup bir mezbeleye atdilar

160 Musaya vahy itdi ol dem Muste'an
Eyledi bu shshun ahvalin beyan

Didi ya Musa oru tur simdi tiz
Var habibum defn qil yuyup temiz

A 6a Ol guruh-ı evliya'nun biridur
B 7a Sureta oldi hakikat diridur

Ani yuyup kilmadi kimse kefen
Koymadilar kabre dahi turma sen

Var ani yuyup kefenle sen revan
Qil namazin dahi defn eyle heman

157. beyit A'da yoktur.

158b komaklik : koymaqlik B.

159a Yumag ile defnini : Yumagi defn itmegi B.

160a itdi ol dem : eyledi ol A. Vezin tutmuyor.

160b beyan : 'ayan A.

161a tur : dur B.

161b yuyup : yugil B.

162a guruh-ı : guruhu A.

163a kilmadi kimse : kimse kilmadi A.

163b Koymadilar : Komadilar A / dahi turma : durgil simdi B.

164a yuyup kefenle : kefenle yuyup B.

164b namazin : namazini B / eyle : it B.

165 Vardı Mūsā isteyü gitdi anı
Ol araya kim dimişdi ol Ğanī

Buluban kūy ehlini ol dem şorar
Yā Müselmānlar baña virüñ haber

Kūyuñuzda öldi mi bir ehl-i hāl
Kim veliyyu'llāh ola uşbu mecāl

Didiler ol kavm aña kim yā resūl
Ol şıfatlu kimsene ölmüş degül

Ölmemişdür bil yaķın iy pāk-dīn
Yigregın bilür İlāhü'l-'ālemīn

170 Pes yine Mūsā didi kim herçi var
Kimsene öldi mi eyleñ āşkār

Didiler dün bunda öldi bir kişi
Dünyede fişķ u fücūr idi işi

Görmedük lāyık yuyup defn eylemek
Bundan ötrü çekmedi kimse emek

165b Ol araya kim dimişdi : Oraya kim dimiş idi A.

166a Buluban kūy ehlini ol dem şorar : Pes anı kūçede sorardı meger B.

167a Kūyuñuzda : Kūçede B / - : dir B.

167b uşbu mecāl : ol muhāl A.

168b kimsene ölmüş degül : kimse bunda bilmiş ol B.

169a bil yaķın : yaķında A.

170a kim herçi var : ki her ki var B.

172b çekmedi kimse : çekmedük aña A.

Sürüyüp yābāna atmışuz anı
Böyle var aḥvāli iy cānlar cāmı

Didi Mūsā baña anı gösterüñ
Neredür anuñ mekānı gösterüñ

175 Andan ötrü Ḥaḫ baña vaḥy eyledi
Var ḥabībümdür anı getür didi

Mūsāya gösterdiler ol mürdeni
Oldı ḥayrān çün baḫup görđi anı

B 7b Didi yā Rabbī baña emr eyledüñ
Var ḥabībümdür anı getür didüñ

Ḳavmi anuñ fısqını işbāt ider
Evliyā' zümresine nice gider

Luṭf idüp bildür baña aḥvālini
Nicedür tā bilem anuñ ḥālını

180 Mūsāya vaḥy itdi Rabbü'l-'ālemīn
Anlaruñ şāhidligi ḥaḫdur yaḫīn

173a atmışuz : salmışuz B.

173b Böyle var aḥvāli : Bilürüz aḥvālin A. Vezin tutmuyor.

174b anuñ mekānı gösterüñ : anı baña ḥaber virüñ A.

175. beyit A'da yoktur.

176a ol : çün B. Vezin tutmuyor.

176b baḫup : baḫup B.

178b Evliyā' zümresine nice gider : Yā İlähī bunca ḥāletdür dir B.

180a Vezin tutmuyor.

180b şāhidligi : şāhidlığı B.

Anlaruñ didügi gibidür hemān
Diñle bākīsın idem saña ‘ayān

A 6b

Hālet-i nez‘a gelicek ol kişi
Pes şeffī‘ itdi özine üç işi

Ger kamu mücrimleri kılsa su‘āl
Yarlıgadum cümlesin bī-ķıl ü ķāl

Kendü nefsin istedi ol hōd hemān
Nice raħm itmeydüm aña ol zamān

185 Didi yā Rabbī ol üç nedür digil
Haķ didi şimdi ķulağ ur diñlegil

Çün ecel yitdi nidā’ ķıldı baña
Didi kim sen hōd bilürsin iy Hudā

Fısk iderdüm gerçi ben fı-küllı hāl
Līk cem‘ olmışdı bende üç hışāl

Biri bu kim fısk işe meşğül idüm
Līk bu nefsüñ elinde ķul idüm

181a gibidür : gibi ol A.

181b bākīsın idem saña : yaķının saña idem A.

184a nefsin istedi ol hōd hemān : nefsinı diledi hōd hemān B.

184b itmeydüm aña ol zamān : itmeydim aña ol demin B.

185a ol üç nedür digil : o nedür söylegil B.

185b şimdi : Mūsā B.

186a Çün ecel yitdi : Ölüm iricek A.

187b bende : baña B.

188a Biri : bir B / fısk işe : fıskı ger B.

188b Līk : Gerçi B.

Fısk iderdüm lîk ikrâh eyleyüp
Kılduğum iş cümlesi şerdür diyüp

190 Yâ İlâhî fısk iden demde benüm
Var idi yanumda hem uç hem-demüm

Bir hevâ birisi yavuz hem-nişîn
Biri şeytân ile olmuşdum qarîn

B 8a Bu üçü şaldı beni ma'şiyete
Kim beni kıomadı bunlar hıdmete

Sen bilürsin sırrı hōd iy pādşāh
Bu sözüme pes ne hācetdür güvāh

Hem ikinci fısk iderdüm gerçi ben
Fısk içinde işler idüm herçi ben

195 Ben severdüm cümle şālih kıulları
Gönlüme hoş gelmiş idi yolları

Anlar ile tırup oturmak baña
Fısk ehlinden yig idi iy Hudā

Dünyede şālihleri yā Müste'an
Yig severdüm fısk ehlinden 'ayān

191a Bir hevâ birisi : Biri hevâydı ki B.

191b Biri şeytân ile olmuşdum : Bir daği hem şeytân olmuşdı A.

192a şaldı : saldı B.

192b kıomadı : kıoymadı B.

193a Sen : Pes B / sırrı : hāli B.

193b pes : hōd B.

195a cümle : lîk A.

196a oturmak baña : oturmağı ben A.

196b Fısk ehlinden yig idi iy Hudā : Yig severdüm gerçi bildün cümle sen A.

Gelse yanuma meger iki kişi
Biri řālih birisinũñ fiřk işi

řālihũñ yahşi tutardum ħürmetin
Bitürürdüm evvel anuñ ħācetin

200 ħürmetine anlaruñ iy pādřāh
'Afv kılgıl cürümü sen yā İlāh

A 7a Hem üçinci söyledüm kim yā Kerīm
Yarlığar iseñ beni sen yā Raĥīm

Enbiyā' vü evliyā' mesrūr olur
Hem daĥi maĥhūr řeytān ħör olur

Yoğ eger kılsañ 'azāb ile cezā'
Ġamlu olur enbiyā' vü evliyā'

Ol la'īn řeytān yine ħandān olur
Kim anuñ ħandānlığı çendān olur

205 Ben bilürem yā İlāhī sen yağīn
Enbiyā' vü evliyā'nuñ řādısın

Yig seversin řādılığından İblīsũñ
İşi şerr ü mekr ü ħīle telbīsũñ

198a yanuma meger : nā-geh yanuma B.

199a tutardum : dutardum B.

201a söyledim kim : şöyle bilgil A.

201b Yarlığar iseñ : Yarlığar olsañ B / sen : kim B.

202b maĥhūr řeytān ħör : řeytān za'īf ü ħ'ār B.

203a Yoğ : Yoğ B.

204b ħandānlığı : ħandānı şad B.

205b evliyā'nuñ : evliyā' vü A.

206a řādılığından : řādısinden A. Beytin vezni tutmuyor.

- B 8b Pes bu dem cürmümi 'afv it yā Raḥīm
Luṭf idüp erzānī kı l dārü'n-na'īm
- Bilgil iy Mūsā bunu şimdi yaḳın
Kim vesīle budur ortada hemīn
- Bu sebebden anı āzād eyledüm
Luṭfum ile rūḥımı şād eyledüm
- 210 Didi yā Mūsā yaḳın bil bunu sen
Diler isem 'ālemüñ cürmini ben
- Cümlesin 'afv eylesem kılsam 'atā'
Luṭfuma inkār iden eyler ḥaṭā'
- Ḥāşşa kim bir kimse şuçını bile
Yüz sürüp dergāhuma zārī kıla
- Özi ol cürmine ikrār eyledi
Bildirdi öz şuçını izhār eyledi
- Keremümle raḥmet itdüm ben aña
İşle yā Mūsā didüğümü saña
- 215 Ṭur örü sen emri yirine getür
Yu temiz ṭut ḳap revān anı götür

207a bu dem cürmümi 'afv it yā : benüm cürmümi bu dem iy B.

207b Luṭf : 'Afv B. Vezin tutmuyor.

210b Diler isem 'ālemüñ cürmini : Dilesem ki 'ālemi bu demde B.

211a Cümlesin : Cürmini B.

211b eyler : ider A.

212-214. beyitler arası B'de yoktur.

215a Ṭur örü sen emri : Dur revān emrümü B / getür : yitür B.

215b ṭut : dut B.

Defn kılgıl kim habībümdür o kul
Kim anuñ kıla namāzın bilmiş ol

Yarlıgaram cürmini 'afv eylerem
Raḥmetüm ḥ'āniyla anı toylaram

Ṭurdı Mūsā yudı hoş i'zāz ile
Kıldılar qavmi namāzını bile

Öz eliyle qabrine qodı anı
Menziline gitdi ol cānlar cānı

A 7b 220 Hürmetine anlaruñ iy Zü'l-minen
Cürümü 'afv eyleyüp bağışla sen

Hem olaruñ himmetinden iy Ğanī
Luṭfuñ ile bī-naşīb itme beni

El-Ḥadīşü's-Şāliş*

Diñle üçinci ḥadīşi şevk ile
Tā anı nazma getürdüm zevk ile

İbni Mālik kim Enes dürür adı
Bu ḥadīşi ol rivāyet eyledi

216b anuñ kıla : kıla anuñ A.

217a Yarlıgaram : Yarlıgayup A.

217b ḥ'āniyla : ḥünından A.

218a Ṭurdı : Durdı B.

219b cānlar : cānum A. Vezin tutmuyor.

221a himmetinden iy : hürmetine yā A.

* Hikāyetü'l-Ḥadīşü's-Şāliş B.

222a şevk : şıdık B.

222b zevk ile : ben bile B.

223a Mālik kim Enes dürür : 'Abbās bil ki meşhürdur B.

Didi kim buyurdu ol fahr-i cihān
Ol şeffî'-i mücrimān-ı ins ü cān

225 Luṭfı ile ol Ḥudā-yı dādger
Ṭañ u aḥşam pīrlere eyler nazār

Dir ki geçdi 'ömrüñ ulaldı yaşuñ
Süñügüñ inceldi vü ditrer başuñ

Yaḫın oldı hem saḫar u bī-ḫaber
İdesin bizden yaña şimdi güzer

Tevbe kılgıl şimdi eylegil ḫayā'
'Āşīlīgi ḫo rücū' itgil baña

Pīrligüñden ben utanuram bu dem
Pes 'azāb idem saña cezā' idem

230 Bir ḫikāyet geldi diñlegil i yār
Hem münāsibdür buña göñlüñ uyar

Pīrlerüñ gör Ḥaḫ katında ḫürmetin
Pādşāhuñ ḫapusında ḫurbetin

Gider idi bir gün ol Şīr 'Alī
Ṭañ namāzına meger kim ol velī

Gördi mescid şaru gider bir ḫoca
Ḥoş gelince gider ivmez zerrece

Ol pīre ḫürmet kıilup Şīr-i Ḥudā
İlerü varmaḫlığı görmez revā

224-252. beyitler arası, varaklardan birinin kopması nedeniyle B'de yoktur.
228b Vezin tutmuyor.

235 Koca gider işe ardınca 'Alī
İlerü atmazdı andan ol velī

Vaqt irişdi kim toğaydı āftāb
Mescide irişdiler min-küllü bāb

Koca girmez mescide ötdi gider
Ol meger Naşrānīdür pīr-i saķar

A 8a Girmedī mescide çün ol bed-liķā'
Bildī Naşrānīdür anı Murtażā

Girdi mescide 'Alī gördi meger
Kim rükū' itmiş resūl-i mu'teber

240 Ol rükū'ı eyle uzatmış resūl
Bir kıyām ile rükū'dan daħi bol

Tā 'Alī kıldı cemā'atle namāz
Fāriğ olup kıldılar Hāķķa niyāz

Dir şahābe bu namāzda yā resūl
Niçün uzatduñ rükū'ı böyle bol

Görmemişdük böyle itdügüñ senüñ
Bize ma'nāsın beyān eyle bunuñ

Didi ol dem ki rükū' itdüm hemīn
Küdegī gibiydi siz bilüñ yaķīn

245 Diledüm başumı kalduram revān
Tā ki Cebrā'īl irişdi ol zamān

237b Vezin tutmuyor.

Ḳodı arḳamda ḳanadın ol maḫāl
Ḳomadı baş ḳalduram bu oldı ḫāl

Ḳünkü gitdi başumı ref` eyledüm
Vāḳı`a budur ki uş size didüm

Didiler kim nite böyle itdi ol
Bu işi şormamışam didi resül

Ḥāzır oldı yine Cebrā`il emīn
Yā resūla'llāḫ didi bilgil yaḳīn

250 `Alī isterdi cemā`atle namāz
Ḳıla mescidde idüp Ḥaḳḳa niyāz

Yolda ta`cīl gider idüm nā-gehān
Yitdi bir fertüt pīre ol zamān

Bilmedi ki ol kişi Naşrān idi
Ol cehennem yolına erzān idi

B 9a Pīr olduğına ḫürmet eyledi
Ol edeb ḫaḳḳın ri`āyet eyledi

Pes baña emr itdi Tañrı ki yürü
Ṭut rükü`dan ḳaḳmasun peygamberi

255 Ḳalmasun tā kim cemā`atden `Alī
Gelsün irişsün namāza ol velī

250a Vezin tutmuyor.

253b Ol edeb : Cehd idüp A.

254a Tañrı ki : Allāḫ kim A.

254b Ṭut rükü`dan ḳaḳmasun : Ḳomagıl ḳılmağa sen A.

A 8b Bu 'aceb midür eyā şāhib-vefā
Ol durur bundan 'aceb didi Һudā

Eyledi ol dem baña böyle Һiṭāb
Қoymağıl Һoğmağa bir dem āftāb

Tīz iriş Һutgıl қanaduñla revān
Ol 'Alīnūñ Һürmetine bu zamān

Nite kim bir pīre Һürmet eyledi
Ol edeb Һaққın ri'āyet eyledi

260 Şeyḫ Naşrānīden ötrü Kirdgār
Bunca luṭf itdi 'Alīye āşkār

Қıl таşavvur özüñe sen iy cüvān
Öz Һayālūñden bunı eyle 'ayān

Bir Müselmān pīre Һürmet қıласın
Gör ki sen nice merātib bulasın

Һürmetine pīrlерüñ iy pādşāh
Şaқla bizi itme şeyṭāna tebāh

256a 'aceb midür : 'aceb durur A.

256b didi : kim ol A.

257a baña böyle : Mīkā'ile A.

257b Һoğmağa : doғmağa B.

258a Һutgıl : dutgıl A.

258b Һürmetine : Һürmetinden B.

260. ve 261. beyitler B'de yer deғiştirmiştir.

260a Naşrānīden ötrü : Naşrānī için ol B.

262b merātib : Һasenāt A.

263b Şaқla bizi itme şeyṭāna tebāh : Şerr-i şeyṭāndan bizi eyle nigāh B.

Āb-rūyı haqqıçün yaşıllaruñ
Çeşm şuyı haqqıçün başlularuñ

265 Kim bizi senden yaña irşād kııl
Hem cehennemden daħi āzād kııl

Hikāyet*

Gel yine sen müstemī' ol iy beşer
Bu hikāyet üstine bir de haber

B 9b Ol Ebū Manşūr şeyh-i nāmdār
Māturīdī dirler aña āşkār

Virdi üstādı sözünden ol haber
Söyledi bu nev' ile ol mu'teber

Çünki üstādına irişdi ecel
Seksene irmişdi 'ömri o maħal

270 Ol Ebū Manşūra emr itdi yüri
Didi tur bāzāra var iy dīn eri

Sen benümçün bir kul iste şatun al
Bunca ola 'ömri anuñ bu maħal

264. beyit A'da yoktur.

* Hikāyetü'l-Hadīşü's-Sāliş B.

266a beşer : püser A.

266b Bu hikāyet üstine bir de : Bunuñ üste bir daħi diñle B.

267b Māturīdī dirler : Māturīd didiler B.

268a sözünden : dilinden A.

268b nev' ile : nev' ilen B.

270a Manşūra : Manşūr A.

270b tur : dur B.

271a benümçün bir kul iste : benüm için ki bir kul B.

271b maħal : mecāl B.

Al getür anı kim āzād eyleyem
Ben özümçün ol güne zād eyleyem

Ṭurdı bu Manşūr anı kıldı taleb
Gezdi ol çok yirleri çekdi ta'ab

A 9a Her kime şorsa virürlerdi cevāb
Ol bulunmaz hīç yire kıılma şitāb

275 Kandedür seksen yaşar kul bu zamān
Olmamış āzād ola ol nā-tüvān

Pes Ebū Manşūr gelüp virdi haber
Söyledi ahvāli aña ser-te-ser

Çün işitdi secdeye koydı başın
Gözlerinden hem revān itdi yaşın

Yüzini toprağa sürüp söyledi
Hālıka 'arż-ı münācāt eyledi

Didi iy Ğaffār u Ḥayy u Zü'l-celāl
İy Kerīm ü iy Raḥīm ü bī-mişāl

272a anı kim : kim anı A.

273a Ṭurdı : Durdı B.

273b ol çok yirleri çekdi ta'ab : çok yirleri pes çekdi emek B.

274a şorsa virürlerdi : sorsa virür idi B.

275a Kandedür : Handedür B.

275b nā-tüvān : bu zamān B.

276a Ebū : Ebā B.

276b ser-te-ser : ser-be-ser B.

277a koydı : kodı A.

278a toprağa sürüp söyledi : toprağa koydı ağladı B.

278b 'arż-ı : 'arż u B.

280 Kullaruñ seksen yaşında kul yaq̃ın
Görmediler lāyık āzād olmadın

Didiler kul mı olur seksen yaşar
Sen kerīmsin cümleden iy Kirdgār

B 10a Sen q̃amudan mihrbānsın iy Kerīm
‘Afv idici sensin iy Berr ü Raḥīm

Nice lāyık göresin bu dem beni
Kılmayasın oddan āzād iy Ğanī

Zārīsine raḥm idüp Perverdgār
Yarlıqadum didi ol dem āşkār

285 Ben seni luṭfumla āzād eyledüm
Raḥmet ile rūḥuñı şād eyledüm

Kullaruña raḥm kılgıl iy Hudā
Kıl ḥalāş oddan be-‘aşq-ı Muştafā

Raḥmetüñden bī-naşīb itme bizi
Ḥāşş kullaruñla kıl ḥaşrumuzı

El-Ḥadīşü'r-Rābi*

Dinle dördinci ḥadīşi bu zamān
‘Aqluñı cem’ eyle iy ārām-ı cān

280a yaşında kul : yaşar kulu A.

282b Berr ü Raḥīm : Rabbü'r-raḥīm B.

283b kılmayasın : kılmasın B.

284a Vezin tutmuyor.

286a raḥm : luṭf B.

* El-Ḥadīşü'r-Rābi’ ‘an-İbrāhīm İbni ‘Alqame A.

- Didi İbrāhīm işitdüm ben yaqîn
‘Alqameden bu hadîsi iy emîn
- 290 Ol daħi didi ki ‘Abdu'llāhdan
Böyle işitdüm ben iy hulk-i ħasen
- Didi ‘Abdu'llāh ki didi Muştafā
Şadr u bedr-i ‘ālem ü şāhib-vefā
- A 9b Kim ‘ilimden ögrene bir bāb eger
Dünyesine dīnine nef'i deger
- Ādemüñ ħalk olduğından iy emîn
Altı biñ elli yıl olmışdur hemîn
- Bir kişi gündüz oruç gice namāz
İtmiş olsa Ĥālīka ‘arz-ı niyāz
- B 10b 295 Cümlesini kılmış ola Ĥağ ħabül
Biri merdūd olmaya iy pür-uşül
- Ol ħula anuñ şevābını Kerīm
Yazdurur aña kıilup luţf-ı ‘amīm

289b iy emîn : hem hasîn B.

292a ‘ilimden : ‘ālimden A.

292b Dünyesine dīnine : Dīnine dünyāsına B.

293a Ādemüñ ħalk olduğından iy emîn : Dünyāniñ ‘ömrini Ĥağğ yazar aña B.

293b Altı biñ elli yıl olmışdur hemîn : Kim yidi biñ ıldur iy ehl-i vefā B.

294a Bir kişi gündüz oruç gice : gündüz oruç gicesi kıla B.

294b olsa : ola B / ‘arz-ı niyāz : ‘arz u niyāz B.

295a Cümlesini kılmış ola : Kılmış olsa cümlesini A.

296a şevābını : şavābını B.

296b kıilup luţf-ı ‘amīm : ħamu Rabbü'r-raħīm B.

Hikāyet*

Bir hikāyet diñle imdi şıdķ ile
Bu hadīş üste getüreyüm dile

Muştafā didi ki 'ilmüñ şehriven
Çapusıdur ol 'Aliyyü Bü'l-Hasan

Çün Havāricler işitdi bu sözi
Fikre batdılar gicesi gündüzi

300 Pes 'Alīye eyledi anlar hased
Ol hadīşi itmek isterlerdi red

Anlaruñ ulularından on kişi
Cem' oluban tanışurlar bu işi

Didiler buña şoralum bir su'al
Her birimüz ayru ayru bir maḥāl

Cümlemüze ger virürse bir cevāb
Pes olur işi 'Alīnūñ nā-şavāb

* - B.

297b hadīş üste getüreyim : hadīşi uşta getürdüm A.

298a 'ilmüñ şehriven : 'ilm şehriven B.

300a eyledi: başladı B.

300b Ol : Bu B / itmek : bulmaq B.

301b tanışurlar : danışurlar B.

302a şoralum : soralum B.

302b Her birimüz ayru ayru : Ayrı ayrı her birimüz A.

303a ger virürse bir : girü virürse A.

303b nā-şavāb : bā-şavāb A.

Yoksa her birümüze bir nev' ile
Ol cevāb aydup bizi rāzī kıla

305 Muştafā didügi gibi ol 'Alī
Pes çapusu ola 'ilmüñ ol velī

Geldi anlaruñ biri kıldı su'āl
Yā 'Alī dir 'ilm mi yigdür yoksa māl

Didi māldan 'ilm efđaldür yaqın
'İlmi efđal bilmegüñ yigdür hemīn

Didi yigligi nedendür söylegil
Gel dil ile anı takrīr eylegil

B 11a Didi 'ilm oldı mīrāş-ı enbiyā'
Māl Qārūndan çalupdur bī-ħafā'

A 10a 310 Hem daħi Hāmān u Şeddāddan durur
Daħi ol Fir'avn-ı bī-dāddan durur

Ol bu söz ile rücū' itdi revān
Geldi ikincisi anda ol zamān

304a birümüze bir nev' ile : bir nev' ile birümüze A.

304b Ol cevāb aydup bizi rāzī kıla : Vire cevāb rāzī olavuz ol söze A.

305b çapusu ola 'ilmüñ : ola 'ilmüñ çapusu A.

307b bilmegüñ : bilmegi A.

308b anı : şimdi A.

309a Vezin tutmuyor.

310a daħi Hāmān u : Hāmān çardaşı B.

311a ile rücū' itdi revān : birle rücū' itdi hemān A.

311b Geldi ikincisi anda ol zamān : Didügüm nedür delīlüñ kııl beyān A.

Ol daħi ancılayın ıldı su'āl
Didi 'ilm efđal mi olur yoksa māl

Didi 'ilm efđal durur māldan hemān
Didi kim nedür delīlūñ ıl beyān

Didi sen māla olursın pāsbān
'İlm saña pāsbāndur bil 'ayān

315 Bu cevābı aldı gitdi ol daħi
Geldi üçincisi ol dem iy aħī

Anlaruñ tek ol daħi ıldı ħiṭāb
'İlm efđaldür diyü virdi cevāb

Dir delīlūñ bu söze nedür digil
Bunı sen taqrīr idüp Őerħ eylegil

Dir 'Alī māldār olanuñ dünyede
Çođ olur dūŐmānı bilgil iy dede

Çoğ olur dünyāda 'ilm ehline yār
Kim anı görse özine dōst utar

320 Gitdi ol dördincisi geldi revān
Şordı ol da anlaruñ tek der-zamān

313b delīlūñ : dilūñle B.

315a cevābı : cevābın A.

317b Bunı sen : Sen bunı B / idüp : ilen B.

318b Çođ olur dūŐmānı : Çođ olur dūŐmeni B.

319a Çoğ : Çoğ B.

319b anı görse özine dōst utar : görürse özine ol dōst dutar B.

320b Şordı ol da : Sordı ol dağ B.

Didi ki 'ilm ile maldan söylegil
Kankısı efdal durur şerh eylegil

'İlm efdaldür didi sen tutma şek
Pes ki maldan 'ilmi yig bilmek gerek

Didi ki nedür delilün bu söze
Anı bildür tiz 'ayān eyle bize

B 11b Didi maldan viricek noşşān olur
Virdübine şāhibi pişmān olur

325 Nice kim 'ilmi taşarruf itseler
Karşu artar hūb olur iy mu'teber

Gitdi ol daḡ ol cevāb ile o dem
Geldi bişincisi daḡi şordı hem

Söylegil 'ilm ile mālī iy 'Alī
Kankı efdaldür beyān it iy velī

Dir 'Alī kim 'ilm maldan yig olur
'Aklı olan bu sözüñ remzin bilür

321a ki : kim A.

321b Kankısı : Hanksı B.

322a tutma : dutma A.

322b bilmek : sevmek B.

323a ki : kim A.

325a itseler : ideler A.

325b iy : ol A.

326a daḡ : da A.

326b daḡi şordı : şordı ol da A.

327a Söylegil 'ilm ile mālī iy : Söyledi kim 'ilm ile māl yā A.

327b Kankı : Hanksı B / beyān it iy : cevāb vir yā A.

- A 10b Daḥi hem aydur delīlūñ söylegil
 Yigligini bize ma'lūm eylegil
- 330 Dir 'Alī bu söze isterseñ delīl
 Māl yıǵanı dā'im oqurlar baḥīl
- 'İlm iyesine velī dirler kerīm
 Dā'im aña taḥsīn eylerler 'azīm
- Gitdi ol daḥi o söz ile tamām
 Geldi altıncısı şordı iy hümām
- Anlaruñ tek virdi aña daḥ cevāb
 Didi ki göster delīlūñ bā-şavāb
- Didi mālı dā'im uğrı aparur
 Māl gidicek iyesi maḥrūm qalur
- 335 Uğrı aşlā 'ilme hīç kār eylemez
 'İlm iyesi uğrılardan ğam yimez
- Gitdi ol geldi yidincisi durar
 'İlm yig mi yoqsa māl mı dir şorar

329a Daḥi hem : Ol daḥi B.

330a isterseñ : istersen B.

330b oqurlar : oḥurlar B.

331a 'İlm : - A.

331b taḥsīn eylerler : qadr iderler bil B.

332a daḥi o söz : da ol cevāb A.

332b şordı : anda B.

333a aña daḥ : anlara A.

333b ki : kim A.

334b iyesi : şāḥibi A.

336a geldi yidincisi : da geldi yidinci A.

336b yig mi : yigdür B / māl mı : māl B.

Didi yigdür 'ilmi yig bilgil yaķın
'İlmi yig bilmekligüñ yigdür hemın

Didi bu söze delıl göster baña
Tā ki ben varam işüme bā-şafā

B 12a Didi ki maķşer günü māl yıģanuñ
Cümle isterler ħisābını anuñ

340 'İlm ehli niceye olur şefi'
Nicelerüñ menzilin eyler refi'

Geldi sekizinci çünki gitdi ol
Ol daħi şordı yine iy pür-uşül

'İlm efđal mi olur dir yoķsa māl
Dir 'Alı ki 'ilm yigdür itme ķāl

Didi göstergil delıl eyle temiz
Anı işidüp gidem ben tız-be-tız

Didi ħursa māl bir nice zamān
Çürüyüp tebdıl olur bilgil 'ayān

345 Çürümez 'ilm ebter olmaz bellü bil
Ol eger ħursa nice yüz kerre yıl

338a söze : işe A.

338b bā-şafā : ħoş şafā A.

339a Didi ki maķşer günü māl yıģanuñ : Dir 'Alı maķşerde māl yıģanlaruñ A.

339b ħisābını anuñ : ħisābın anlaruñ A.

341a çünki : vü çün A.

341b yine : aña A.

342b ki : kim A.

343b işidüp : güş idüp A.

345b ħursa nice yüz kerre yıl : durursa nice yüz biñ il B.

Gitdi ol geldi toquzıncı revān
Yā ‘Alī dir eylegil bu dem beyān

‘İlm māluñ qanqısı efđal durur
Eyle tafşıl bu baña mücmel durur

A 11a ‘İlmi yigdür didi māldan lā-muḡāl
Mālı yig bilmeklige yoqdur mecāl

B 12b Dir delīlūñ var mıdur söyle baña
Tā ki ben muṭī‘ olam cāndan saña

350 Didi māl qalbi qara eyler yaqīn
Dilleri pür-nür ider ‘ilm iy emīn

Gitdi ol geldi onıncısı revān
Anlaruñ tek şordı ol daḡı hemān

İmdi virgil ‘ilm ile māldan ḡaber
Qanqısı efđal durur iy mu‘teber

‘İlm efđaldür didi aña ‘Alī
Dir delīlūñ var mı durur iy velī

346a toquzıncı : doquzıncı B.

347a qanqısı : ḡansısı B.

348a ‘İlmi yigdür didi : ‘İlm yigdür dir A.

348b yoqdur : yoḡdur B.

349a Dir : Di A.

349b ben muṭī‘ olam cāndan : cāndan muṭī‘ olam B.

350b Dilleri pür-nür ider ‘ilm : ‘İlm nür eyler cānı A.

351a revān : tamām A.

351b daḡı hemān : da iy hümām A.

352a İmdi virgil ‘ilm ile māldan ḡaber : Didi kim ‘ilm ile māldan vir cevāb B.

352b Qanqısı efđal durur iy mu‘teber : ḡansı efđaldür cevāb it bā-şavāb B.

353b var mı durur iy : var mıdur didi B.

Māllu olan kişi göñli ulalur
Hem rubūbiyyetden ol da'vī kıılır

355 Didi yigdür 'ilmi yig bilmek yaķın
'İlmi yig bilmekligüñ yigdür hemİN

Didi bu söze delİL göster baña
Tā ki ben varam işüme bā-şafā

Ehl-i 'ilm olur tevāzu'da müdām
Virdi anlaruñ cevābını tamām

Anlara didi 'Alī iy merdümān
Bilüñüz kim 'ömrüm olduķca hemān

Şorsañuz bu nev' ile min-küllü bāb
Her biriñüze virürem bir cevāb

360 Çünkü anlar bunu böyle bildiler
Cümlesi turup İmāna geldiler

Ehl-i 'ilmüñ hürmetine iy Hudā
Bī-naşīb itme bizi yevmü'l-cezā'

354a Māllu olan kişi göñli ulalur : Māl kişinüñ göñlünü ulu kıılır A.

355. ve 356. beyitler A'da yoktur.

357b cevābını : cevābın B.

358b hemān : tamām B.

359b bir : ben B.

360b turup : durup B. Vezin tutmuyor.

El-Ḥadīşü'l-Ḥāmis*

Erba'ından bu bişincidür yine
Söylerem ben şıdık ile diñleyene

A 11b Dir Ebū Z̄er Muştafāya söyledüm
B 13a Sen baña eyü 'amel öğret didüm

Ol beni kıla cehennemden ba'īd
Hem daḥi yandurmaya nār-ı şedīd

365 Muştafā aydur ki kılsañ bir ḥaṭā'
Bir şevāb iş tābi' itgil sen aña

Ma'şiyetden işleseñ bir fi'li sen
İşle ardınca anuñ fi'l-i ḥasen

Yaḥşı fi'lüñ ol yamanı maḥv ider
Pes yaman yaḥşı gelen yirden gider

Dir Ebū Z̄er ben didüm yā Muştafā
Uşbu remzi sen beyān eyle baña

* El-Ḥadīşü'l- Ḥāmis 'an-Ebī Derdā A.

362b Söylerem : Söyleyem A.

363a Z̄er Muştafāya : Derdā resüle A.

363b eyü 'amel : eyle 'ilm B.

364b Hem daḥi : Kim beni B.

365a aydur ki kılsañ : didi ki kılıñ B.

365b itgil : eyle B.

367a yamanı : günāhı B.

367b yirden : yirde A.

368a Dir Ebū Z̄er ben didüm yā Muştafā : Didi Bū Derdā didüm ben yā resül A.

368b Uşbu remzi sen beyān eyle baña : Bu rumūzı gel beyān eyle uşul A.

Zıkr-i *lā-ilāhe illa'llāh* hem*
Ol ḥasenātdan mıdur iy pür-kerem

370 Muştafā didi ne'am iy ehl-i dīn
Ḥasenātuñ aḥseni oldur yaḳın

Ḥikāyet-i Uḥrā**

Bunuñ üste bir ḥikāyet geldi uş
Cān u dilden sen bu sözi eyle gūş

Varmış idi bir kişi ḥacca meger
Gör ki nice eyledi ol mu'teber

Ḥācılar çün 'Arafāta ṭurdılar
Ḥazrete kıldı münācātı bular

Bir kişi aldı eline yidi taş
Zārī kıldı gözlerinden dökdi yaş

375 Aytdı yā taşlar güvāh oluñ baña
Ben şehādet iderem birdür Ḥudā

* 369a "Allah'tan başka ilah yoktur" anlamında kelime-i tevhidin ilk bölümü.

** Ḥikāyet-i Münāsib A.

371a üste bir : üstine A.

371b sen bu sözi : bu ḥadīşi B.

372a bir kişi ḥacca : ḥacca bir kişi A.

373a 'Arafāta : 'Arefeye B.

374a Bir : Ol A / taş : daş B.

374b dökdi : tökdi B. Vezin tutmuyor.

375a Aytdı : Didi A.

375b iderem : eylerem B.

قل ايها الاحجار اشهدوا و انى اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا
رسول الله*

Hem Muḥammed ḥaḳ resūlidür anuñ
İhtiyār itdügi ḳulıdur anuñ

B 13b Çünki bunı didi pes diñle yine
Ḥālıḳ ol dem uyḳu virdi gözine

A 12a Çün uyudı düşde gördi ol cüvān
Nā-gehān ḳopmıṣ ḳiyāmet ol zamān

Maḥşer ehli çağrışur vā-ḥasretā
Çünki bunı böyle gördi ol fetā

380 ‘Adl için mīzān ḳurıldı nā-gehān
Ḥaḳḳ u bātıl şorılır yaḥşı yaman

Çünki yitdi nevbet ol şaḥşa meger
Şordılar a‘mālin anuñ ser-te-ser

Müstahaḳḳ oldı ‘azāba ol kişi
Āh ḳıldı artdı ol dem teşvīşi

* - B. “Taşlara bana şahitlik yapın dedi. Ben şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın resulüdür.”

377a bunı didi : didi bunı B.

377b uyḳu virdi gözine : uyḳu virdi çeşmine B.

378b ol zamān : der-zamān B.

380a ḳurıldı : ḳurılmış A.

380b şorılır : sorılır B.

381a yitdi nevbet : nevbet irdi A.

381b Şordılar a‘mālin anuñ ser-te-ser : Sordular a‘mālini pes ser-be-ser B.

382b Vezin tutmuyor.

Bunı sürdiler cehennemden yaña
Görelüm imdi n'ider Allāh aña

Çün cehennem ağzına yitürdiler
Geldi ol dem nā-gehānī bir ҳacer

385 Şaldı tamunuñ қapusına özin
Virmedi yol bunı şalmağa yaқın

Leşkerine Mālik emr itdi revān
Қoparuñ таşı қapudan bu zamān

Leşkeri Māliküñ ol dem geldiler
Таşa çok çok zīr u bālā қıldılar

Қoparabilmediler таşı meger
Bir қapuya daһi қıldılar güzer

Geldiler ol şahşı yine тутмаға
Ol қapudan daһi oda atmaға

390 Geldi ol taşdan biri daһi o dem
Şaldı özini қapuya der-қadem

383a Bunı sürdiler : Sürdiler bunı B.

383b imdi n'ider Allāh aña : ki şimdi n'eyler ol Hūdā B.

384a cehennem ağzına : cehenneme anı B.

384b ol dem nā-gehānī : nā-gehin oraya B.

385a tamunuñ : damunuñ B.

385b şalmağa : salmaқа B.

386b Қoparuñ : Didi tīz A.

387. beyit B'de yoktur.

388a таşı : daşı B.

389a тутмаға : dutmaға B.

389b daһi oda atmaға : yine oda atmaқа B.

390a taşdan : daşdan B / o dem : meger B.

390b özini қapuya der-қadem : ol қapuya özin ol meger B.

Hem aña daḡ zūr-ı bāzū itdiler
Yine andan daḡi ‘āciz gitdiler

El-muḡaṣṣal yidi ḡapuyı tamām
Cümle gezdürdiler anı iy hümām

B 14a Her birini ḡaplamıṣ ṡaṣuñ biri
ḡayrete vardı melā’ikler varı

Çünki bumı böyle gördiler hemān
Anı ‘Arṣa iletürler ol zamān

395 ‘Arz kıldılar ḡudāya ḡālını
Didiler ḡaḡḡa anuñ aḡvālını

ḡaḡ Te‘ālā kıldı luṡfindan nidā’
Didi yā ḡulum beṣāretdür saña

A 12b Ṣāhid itdüñ özüñe ṡaṣı yaḡīn
ḡılmadı ḡaḡḡuñı zāyi’ ol hemīn

Pes nice ben ḡaḡḡuñı zāyi’ kılam
Ṣāhidem ben daḡi anı bilürem

391a daḡ zūr-ı bāzū itdiler : da zīr u bālā kıldılar A.

391b gitdiler : ḡaldılar A.

392a El-muḡaṣṣal : El-ḡaṣṣalı A.

393a ṡaṣuñ : daṣuñ B.

393b melā’ikler varı : melekler her biri B.

394b iletürler : aparurlar B.

397a ṡaṣı : daṣı B / yaḡīn : ‘ayān A.

397b ol hemīn : bu zamān A.

398a Pes nice ben ḡaḡḡuñı zāyi’ kılam : Cennete iletürler anı bu dem A.

Haḡ melā'iklere emr itdi revān
Cennete iltūñ ḡulumı bu zamān

400 Cennete ilettiler anı bu ḡāl
Gördi baḡlu girmege yoḡdur mecāl

Pes ŧehādet itdi ol dem ŧevḡ ile
Açdı ḡapuyı revānī zevḡ ile

Feth-i *lā-ilāhe illa'llāh* durur*
Hem *Muḡammedün resūlu'llāh* durur

ḡapu açıldı revān girdi kiŧi
Açılıban gitdi göñli teŧvīŧi

ŧükr ḡıldı çün uyandı uyḡudan
Göñli āzād oldı ol dem ḡayḡudan

405 ŧükr ider dergāha kim iy pādŧāh
Bizi tevḡīd ehli ḡılduñ yā İläh

399a melā'iklere : zebānīlere B.

399b Cennete iltūñ ḡulumı bu zamān : Ol ḡulumı aparuñ süy-i cinān B.

400a ilettiler : apardılar B.

400b yoḡdur : yoḡdur B.

401a itdi ol dem ŧevḡ ile : geldi ol dem ol ḡula B.

* 402a/b “Allah'tan baŧka ilah yoktur, Muhammed onun elçisidir” anlamında kelime-i tevḡid.

402a Feth-i : Ya'nī A.

402b *Muḡammedün* : Muḡammed ḡaḡḡ B.

403. beyit B'de yoktur.

403b Vezin tutmuyor.

404a uyḡudan : uyḡudan B.

404b ḡayḡudan : ḡayḡudan B.

405a ider dergāha kim : dergāhuña ki B.

ılduñ ümmet Muşafāya sen bizi
Hem anuñla eylegil aşrumuzu

ürmetine Amedüñ iy Kirdgār
azretüñde ılma bizi şermsār

ikāyet-i Urā*

B 14b

Zāhid ü müftī imām u seyyidī
Öz atasından rivāyet eyledi

ūra vardı bir gün ol Mūsā Kelīm
Pes münācāt itdi aa iy kerīm

410 alkı lu idüp yaratduñ ez-‘aā’
Terbiyet itdüñ olara bā-şafā

Yaradursın asen-i şüretde hem
Ādem oqlunı amu iy zü'l-kerem

Anlara virdüñ firāvān ni‘meti
Her birine dürlü dürlü zīneti

Pes ıyāmetde oları añla sen
Nite yaarsın oda iy Zü'l-minen

406b eylegil : eyledüñ A.

* ikāyet A.

408a Zāhid ü : Zāhid-i A.

409b aa iy : aña k'iy B.

410a lu idüp : lufuñdan B / ez-‘aā’ : iy udā B.

410b itdüñ : ılduñ B.

413a añla : dañla B.

413b yaarsın : yaarsın B.

- A 13a Vaḥy kıldı Ḥaḫ ki yā Mūsā revān
 Ṭur ekin ek sen oturma bu zamān
- 415 Ṭurdı ol dem pes revān ekdi ekin
 Terbiyet virdi şuwardı ba'd-ezīn
- Çünki biçin vaḫti irişdi tamām
 Biçdi hem dögdı vü anı ol hümām
- Ḥāşılın getürdi Mūsā ol zamān
 Ḥaḫḫ aña kıldı ḥiṭāb ol dem revān
- Kim ekinüñ n'eyledüñ Mūsā digil
 N'eyledüğüñ hem bilem şerḥ eylegil
- Didi kim dögdüm getürdüm yā Ğanī
 Didi der-çāh itmişem bu dem anı
- 420 Didi yā Mūsā digil kim bīş ü kem
 Yazıda hīç nesne koyduñ mı bu dem

414b Ṭur ekin ek sen : Dur ekin ekgil B.

415a Ṭurdı : Durdı B.

415b virdi şuwardı : kıldı suwardı B.

416a biçin : biçmek B.

416b vü anı ol hümām : anı hoş şādmān B.

417a Ḥāşılın getürdi Mūsā ol zamān : Çün getürdi ḥāşılın Mūsā revān B.

417b ol dem revān : ender-zamān B.

418a Mūsā : baña A.

418b N'eyledüğüñ hem bilem şerḥ eylegil : N'eyledüğüñi bilem tīz söylegil A.

419a kim : ki B.

419b Didi der-çāh itmişem : Hem kapuya koymışam B.

420a digil kim : beyān it A.

420b Yazıda : Terk idüp A.

Aytdı yā Rabbī belī terk eyledüm
Ol ki hayrı yoğ idi getürmedüm

Pes Hudā Mūsāya ol dem söyledi
Ben dađi bilgil eyā Mūsā didi

B 15a

Oda mađlūđumdan anı yađaram
Anda zerre olmaya hayr u kerem

Ol durur hayr olmayan kim ez-beşer
Birlemeklige beni ol ‘ār ider

425 Kul ki *lā-ilāhe illa'llāh* ol
‘Ār iderdi söylemeklige o kul

Bilgil iy Mūsā hađıkat şimdi sen
Ol sebebden yandururam anı ben

Yā İlāhī kullaruñı luğf ilen
Ehl-i tevđid eylegil iy Zü'l-minen

Ehl-i tevđidden bizi kılma cüdā
Anlaruñla haşr kılğıl iy Hudā

421b yoğ idi : yoğ idi B.

422a Hudā Mūsāya ol dem söyledi : didi ol dem Hudā-yı Müste‘ān B.

422b didi : ‘ayān B.

423a yağaram : yağaram B.

424. beyit B'de yoktur.

425a ki : - A / ol : çün B.

425b ‘Ār iderdi söylemeklige o kul : Söylemege ‘ār ide iy reh-nümün B.

426. beyit A'da yoktur.

El-Hadîşü's-Sâdis

Uşbu altıncı hadîşi diñle sen
Cân kulağıyla işidüp añla sen

430 Bu haberden çünki cânuñ hażz ala
Şek degül kim raħmete lâyıķ ola

Ol Ebū Naşr uşbu nev'e söyledi
Vasıfîdür şehrini anuñ didi

Bū Duħādan böyle işitdüm haber
Böyle dimişdi baña ol mu'teber

A 13b Söyledi ki didi Şiddîķü't-taķī
Ol Ebū Bekr-i 'Atîķ ü müttakī

Bir 'Arab geldi resüle söyledi
'Arz idüben hālını şerħ eyledi

435 Dir 'Arab böyle işitdüm yā resül
Sen dimişsin cum'a kılsa kankı kıl

İki cum'a arasında her haṭā'
İşlese cümle kefaretdür aña

Daħi kılsa her kişi biş vaķt namāz
Vaķti fevt itmese kılsa ol niyāz

430b degül kim : degülse A.

432a Bū Duħādan : Bir recülden B.

432b dimişdi : dimişdür A.

433. beyit B'de yoktur.

435b kankı : ħansı B.

437b fevt itmese kılsa ol : koyup itmeyüp itse A.

- Ol namāzlar arasında her haṭā'
İşlese cümle kefāretdür aña
- B 15b Sen mi dimişsin bunı yā Muṣṭafā
Söylegil ki derdüme ola devā
- 440 Ben dimişem didi ol faḥr-i cihān
Daḥi arturdu didi ol dem revān
- Cum'a güninde varup ğusl eylemek
Cum'aya varmaḫ için çekse emek
- Cürme bunlar hep kefāretdür ḫamu
Pes bunı benden işit iy nīk-ḥū
- Cum'a için her kişi kim bir ḫadem
Yürise ol cürmine ḫılsa nedem
- Ol yigirmi yıl 'ibādet menzilin
Bula didi ol resūl'l-mürselīn
- 445 Cum'adan ol kimse ki fāriḡ ola
İki yüz yılañ şevābını bula

438b cümle : anlar B.

439b ki derdüme ola : kim ola derdüme A.

440b didi : idi A.

441a güninde varup : günü varuban A.

441b varmaḫ için çekse : varmaḫlıḫa çekmek B.

442a hep : daḥ B.

442b bunı benden işit iy nīk-ḥū : didi benden işit iy māh-rū B.

443b Yürise ol : Yüriyüben A.

444b resūl'l-mürselīn : resūl'l-müttaḫīn B.

445. beyit A'da yoktur.

Olmış ola cum'a hazretde kabül
Kim bunu böyle buyurmuşdur resül

Kim kebâyirden kılsa ictināb
Haq şağire cürmine kılmaz 'itāb

Hikāyet-i Uḫrā*

Bu ḥadīşüñ rāvīsi iy mu'teber
Bil ki Şādīqdan durur añla ḥaber

Gör ki İslāmına ne düşdi sebeb
Sen bunu bilmeklige eyle taleb

450 Tācir idi Şāma gitdi ol meger
Gice yaturken ne-gāh bir düş görer

Gördi uyqusında kim şems ü kamer
Koynına gelüp ikisi hem girer

A 14a Alup anları eline ol zamān
Gögsine başaşar oluban mihrbān

-
- 446a Olmış ola cum'a hazretde kabül : Cümle hazretde kabül olmuş ola A.
446b Kim bunu böyle buyurmuşdur resül : Haqq Te'ālā rahmet ide ol kula A.
447a Kim : Ger A.
* Hikāyetü'l-İslām Ebū Bekr Raḍiya'llāhu 'Anhu A.
448a Vezin tutmuyor.
448b Bil ki Şādīqdan durur añla : Ol Yār-ı Gār Şiddīk durur diñle A.
449b Sen : Pes A.
450a gitdi ol : gitmişdi A.
451a uyqusında kim : uyqusında ki B.
451b Koynına gelüp ikisi hem : İkisi dağ dāmeni altda B.
452a Alup : Aldı B.
452b başaşar : basar B.

- B 16a Hem ridāsını olara geydürür
Uyanuban uyğudan ol dem ʔurur
- ʔurdı yirinden şabāhın ol ‘azīz
Bir mu‘abbir istedi ayda temiz
- 455 Bir keşīşe vāqı‘asın söyledi
Bu düşün ta‘bīrini buyur didi
- Söyledi rāhib ne yirlüsin digil
Hem qabīleñi daħi şerħ eylegil
- Söyledi kim Mekkedür ilüm ‘ayān
Hem Benī Hāşimdenem bellü beyān
- Şan‘atun nedür didi şimdi bu dem
Didi tācirlikdür işüm dem-be-dem
- Hem didi çıkar zamānuñda senün
Bir kişi adı Muħammeddür anuñ
- 460 Bil ki Hāşimden qopar ol serveri
Ol olur āħir zamān peygamberi

453b Uyanuban uyğudan ol dem ʔurur : Uyanur ol demde uyğudan durur B.

454a ʔurdı : Durdı B.

454b ayda temiz : vü buldı tīz A.

455a Bir keşīşe : Ol kişiye A.

455b buyur didi : bir bir didi A.

456a digil : özüñ B.

456b qabīleñi daħi şerħ eylegil : qablün daħi kim durur senün B.

457a kim : ki B / ilüm : yirim B.

457b Benī : Didi B.

458b tācirlikdür : tācirliħdür B.

459a Hem didi çıkar : Pes didi çıxar B.

460b Ol olur : Olur ol A.

Olmasaydı ol yaratmazdı Hudā
‘Arş u Kürsî hem daḥi arz u semā

Ne nebî yaradur idi ne melek
Enbiyā’nuñ seyyididür ʔutma Şek

Sen girersin dînine anuñ yaḳîn
Hem vezîr olursın aña iy emîn

Hem ḥalîfesi olursın sen anuñ
Vāḳı’añ ta’bîri budur uş senüñ

S 2a 465 Ben anuñ vaşfını Tevrâtda ‘ayān
Daḥi İncîl ü Zebûr içre beyān

Görmişem getürmişem aña ĩmān
Uş anuñ dînindeyem ben bu zamān

Ḳorḳuban Naşrānîlerden daḥi ben
Örtmişem İslāmımı bil Şimdi sen

B 16b Çünki bu sözi işitdi ol ulu
Ḳalbi nerm oldı vü nûr oldı ʔolu

462a nebî yaradur idi : peygamber yaradurdi B.

462b ʔutma : dutma B.

464a ḥalîfesi : Őahābesi B.

466a Vezin tutmuyor.

466b ben : işbu B.

467a Ḳorḳuban : Ḳorḳuban B / daḥi : lîk B, S. Vezin tutmuyor.

467b Örtmişem : Őaḳlaram A.

468a Çünki bu : Çün kim ol A.

468b ʔolu : dolu B.

Oldı müştāk ol resūli görmege
Hem iverdi hıdmetine irmege

A 14b 470 Mekkeye çün geldi Şiddīk ol zamān
Muştafāyı istedi buldı revān

Oldı görgeç yüzünüñ şevki ziyād
Gün gele mihri olurdu izdiyād

Eylemezdi ansızın bir dem qarār
Geçdi bunuñ üstine bir rüzgār

Pes Muḥammed söyledi bir gün aña
Bunca kim gelüp gidersin sen baña

Bunca kim şöbet kılursın iy ‘aceb
Sen Müselmān olmamağa ne sebep

475 Nite bilmezsın beni sen ḥaḳ resūl
Yanuma sen kim gelürken böyle bol

469b Hem iverdi : Tā iverdi B, İver idi S.

470a çün geldi Şiddīk : geldi giricek B.

470b buldı : tapdı B.

471. beyit A'da yoktur.

471a görgeç yüzünüñ : göricek yüzünü S.

471b olurdu : oldu S.

472b bunuñ üstine bir : bir dem bunuñ üste B, bunuñ üste andan S.

473b kim : ki S.

474. beytin mısraları S'de yer değiştirmiştir.

474a kim : ki B.

474b olmamağa : olmaduęuñ B, olmadığına S.

475b kim : ki S / gelürken : gelürsin B, S.

Didi olsañ ger nebī iy pāk-zāt
Sende elbette gerekdür mu'cizāt

Söyledi yitmez mi mu'ciz ol saña
Gördügüñ düş Şāmda iy hūb-liqā'

Anı ta'bīr eyledi rāhib 'ayān
Didi ki aña getürmişem ĩmān

Çünkü bu sözi işitdi ol güzīn
Turdı hoş ĩmān getürdi ba'd-ezīn

S 2b فقال اشهد ان لا اله الا الله و انك محمد رسول الله حقاً*

480 Söyledi ol demde ki birdür Hudā
Sen resūlisin anuñ yā Muştafā

Evvel ĩmān ol getürdi Aḥmede
Er kişilerden yaqīn bil dünyede

476a olsañ ger : sen olsañ B, S.

476b Sende elbette gerekdür: Senden elbette gerek bir B.

477a mu'ciz ol : bu mu'ciz B, mu'ciz bu S.

477b Gördügüñ düş Şāmda iy : Şāmda gördügüñ vāqı'a A, Gördügüñ vāqı'a Şāmda B / hūb-liqā' : hūb taña A.

478a ta'bīr eyledi rāhib : rāhib ta'bīr eyledi A.

478b ki : kim A, S. Vezin tutmuyor.

479a Çünkü bu sözi işitdi : Çün kim işitdi bu sözi A / güzīn : yaqīn A, B.

479b Turdı : Durdı B, S.

* - A, B. "Şehadet ederim, Allah'tan başka ilah yoktur, sen Allah'ın resulüsün dedi."

480a demde ki birdür : dem ki bir durur A.

480b Sen resūlisin anuñ yā : Hem resūlidür Muḥammed B.

481a ĩmān ol : ol ĩmān B.

481b dünyede : iy dede B, S.

Lîk 'avretlerden ĩmāna gelen
Ol Ĥadīcedür yaĥĩn bil bunı sen

B 17a Hürmetine anlaruñ sen iy Ĥudā
Irma anlardan bizi yevmü'l-cezā'

Hikāyet-i Uĥrā*

Mālik-i Dīnār vaĥtinde meger
İki ĥardaş var idi iy mu'teber

485 Oda ĥaparlardı anlar şubĥ u şām
Biri seksen üç yaşamışdı tamām

Otuz üç idi kiĥisinüñ yaşı
Oda ĥapmaĥ idi bunlaruñ işi

Didi bir gün kiĥisi kim iy aĥĩ
Biz bu odı şınayalum gel aĥĩ

A 15a Bize bu ĥürmet ider mi görelüm
Biz bu işüñ ma'nāsına irelüm

482a 'avretlerden : 'avretlerde S.

482b Ĥadīcedür : Ĥadīce ana A, daĥ Ĥadīce idi S.

483a anlaruñ : bunlaruñ B.

483b Irma : Ayırma B, Yırma S / - : sen S.

* Hikāyet-i Münāsib A.

484a vaĥtinde : zamānında S.

485a ĥaparlardı : tapınmışdı B, daparlardı S.

486b ĥapmaĥ idi : tapınmaĥdı B, dapmaĥ idi S / bunlaruñ : anlaruñ S.

487b şınayalum : sinayalum B, S.

488a Bize bu : Bize hĩĥ A, Hĩĥ bize S / ider : ĥılır B, S.

488b Vezin tutmuyor.

Bize daħi ıapmayanlar gibi ol
Görelüm yandurmaĝa eyler mi yol

490 Ger bizi yandurmaz ise bilelüm
Aña daħi yaħşı ĥidmet kılalum

Yoĝ eger yandursa terk itmek gerek
Ĝayrı Tañrı isteyü gitmek gerek

Eyle olsun didi kıardaşı aña
Ben muıı' em her ne kim dirseñ saña

S 3a Ol zamānda varup od yandurdılar
Bir zamān kıarşusın alup ıurdılar

Didi kııçisi ulusına revān
Oda evvel sen elüñ uzat hemān

495 Didi ulusı ki yoĝ sen başlaĝıl
Nice kim bilürsin eyle işlegil

489a Bize : Bizi S / ıapmayanlar : dapmayanlar B, S.

489b eyler : ider A.

490b ĥidmet : ĥürmet B.

491. beyit A'da yoktur.

491a Yoĝ : Yoĝ B.

491b Ĝayrı : Özge B.

492b kim : ki B.

493a zamānda varup : zamān varuban S / yandurdılar : yaħdılar S.

493b zamān : sā'at A, B / ıurdılar : durdılar B, S.

494b Oda evvel : Evvel oda S.

495a yoĝ : yoĝ B.

495b kim bilürsin eyle : ki bilürsin anı A, bilür iseñ B.

Kiçisi koydı elin od üstine
Barmağın yandurdı ol dem destine

B 17b Çünkü yağıdı barmağın āh eyledi
Döndi ol dem oddan ikrāh eyledi

Didi ol dem otuz üç yıldur tamām
Eylerem saña 'ibādet şubḥ u şām

Bu kadar kulluğumuñ haqqı kanı
Yandurup sen şimdi incitdüñ beni

500 Didi iy kardaş gel imdi gidelüm
Bir kerīm Tañrıya kulluğ idelüm

Biş yüz ıl incitmiş olsağ biz anı
Toğrı varsağ yarlıgaya ol Ğanī

Geçe bizden ol bir istiğfār ile
Yarlıgaya bizi bir ikrār ile

496a koydı : qodı A.

496b ol dem : anda S.

497a yağıdı barmağın : yağıdı barmağın B, yandı barmağı S.

497b ol dem : andan B, anda S.

498a Didi ol dem : Didi andan B, Söyledi kim S.

499a kanı : ḥanı B.

499b Yandurup sen : Yanduruban A / incitdüñ : acıtdüñ A.

500a gel imdi : şimdi S.

500b kulluğ : kulluğ A.

501a biz : - S.

501b Toğrı : Doğrı B, S / yarlıgaya : kulluğıla B, 'afv kıla S.

502a istiğfār ile : istiğfār ilen S.

502b - : biz S / ikrār ile : ikrār ilen S.

Bir şehâdetle bizi âzâd ide
Cürmümüz 'afv eyleyüp dil-şâd ide

Eyle olsun didi ¼ardaşı da¼ı
Didi gel imdi gidelüm iy a¼ı

505 Bir kişiye varalum ki bize ol
Mürşid olup göstere ol ¼o¼rı yol

Bize ta'lim ide İslâm dînini
Ma¼v ide tâ gönümüzüñ jengini

Fikri böyle eylediler ol zamân
Mâlik-i Dînâra varalum hemân

A 15b Bize tâ 'arz eyleye İslâmı ol
S 3b Göstere bize ¼akı¼at ¼o¼rı yol

İkisi da¼ı ¼uruban vardılar
Mâliki Başra içinde buldılar

510 Gördiler va'z eylemekde ol emîr
Ba¼lamıř hem yanına cem'-i keşîr

503a şehâdetle : şehâdetlen S.

503b Cürmümüz : Cürmümüzi S / eyleyüp : eyleye B, idüp S.

504b imdi : şimdi S.

505a bize : bizi B.

505b ol ¼o¼rı : bir do¼rı B, S.

506-508. beyitler arası B'de yoktur.

506b jengini : kînini S.

507a böyle : eyle S.

508a Bize tâ : Tâ bize S / İslâmı : İmânı S.

508b bize : - S / ¼o¼rı : do¼rı B, S.

509a ¼uruban : duruban B, S.

509b buldılar : gördiler B.

510b Ba¼lamıř hem : Hem ba¼lamıř B, Kim ba¼lamıř S.

Çünkü gördiler bu hâlde ol emîn
Virdi ulusına iğvâ' ol la'în

Didi kardaş ben Müselmân olmazam
Kulluğunu oduñ elden şalmazam

'Ömrümüñ bu nev' ile geçdi çoğı
Aşşı kılmaz döndüğüm şimdi daħi

Ben Müselmân olsam imdi bu zamân
Ol Muḥammed dīnine girsem hemân

B 18a 515 Ehl-i beytüm cümle ta'n eyler baña
Ser-zenîş eyler kamu tırmaz aña

Ta'nesinden anlaruñ bu dem yaķın
Hem baña yigdür cehennem iy emîn

Kiçisi didi ki iy kardaş 'ayân
Ta'nesi bir demdür anlaruñ hemân

Unıdurlar bir iki demden girü
Sen yaķın bilgil mü'ebbeddür tamu

Çoķ aña bu nev'e ilḥāḥ eyledi
Pend idüben dürlü sözler söyledi

512b Kulluğunu oduñ : Od kulluğunu B, S / şalmazam : koymazam A.

513a bu nev' ile geçdi çoğı : geçdi bu nev' ile çoğı B, bu nev' ilen geçdi çoğı S.

513b Aşşı : İşi S / döndüğüm şimdi : şimdi döndüğüm B, şimdi girü S.

515b kamu tırmaz aña : kamu doymaz aña A, cümlesi her yaña S

517a 'ayân : inan S.

518b tamu : damu B.

519a Çoķ : Çoğ B.

519b Pend : Nuş A.

- 520 İtmedi hergiz kabûl anuñ sözün
Pes kayıtdı döndürüp andan yüzün
- Didi sen bil iy şakî ibni şakî
Yoğ durur cânuñda çün dîn revnağı
- Çün kayıtdı ol girü gitdi revân
Geldi kiçisi ilerü ol zamân
- S 4a Uşağından tıfl olan dağı bile
Zevcesi dağı bileydi cem' ile
- Meclise girdi oturdı ol hümâm
Tâ ki Mâlik fâriğ oldı ez-keâm
- 525 İlerü geldi o yigit der-çadem
'Arz kıldı kışşasını hem o dem
- Didi İslâmı baña 'arz eylegil
Nice dimek gerek anı söylegil
- A 16a Mâlik İslâmı aña 'arz eyledi
Tav'-ı rağbetle şehâdet söyledi

521a iy : - B, yâ S.

521b Yoğ durur cânuñda : Yoğ durur yanuñda B.

522a girü : kebîr A.

522b ol zamân : der-zamân S.

523a Zevcesi : Hâtûni B, 'Avreti S.

524a oldı : ola B.

525a o : ol B, S.

525b hem : pes B.

527b rağbetle : rağbetlen B, S / söyledi : eyledi A.

Ehl-i beyti hem Müselmān oldılar
Küfri koyup ehl-i İmān oldılar

Şādılığdan ol cemā'at cümlesi
Ağlayup feryād kıldılar besī

B 18b 530 Turdı meclisden çıkup gitmek diler
Mālik aña söyledi iy mu'teber

Bir dem eglen bu cemā'atden saña
Tā ki ben cem' eyleyem kaftan bahā

Bu sözi çün kim işitdi ol cüvān
Söyleme dir bu sözi iy mihrbān

Hîç gerekmez kimseden nesne baña
Ben tevaqqu' eyleyem Hağdan yaña

Anuñ için gelmedüm İmāna ben
Hağ nesne vire iy hulki-ı hasen

535 Dīnümi dünyāya şatmam bil 'ayān
Bunu didi gitdi yolına revān

Vardı bir vīrāne içre ol zamān
Buldı bir ev kıldı özine mekān

528a Ehl-i beyti hem : Ehli hem cümle S.

528b ehl-i İmān oldılar : hem İmāna geldiler A.

529a Şādılığdan : Şādılığından S.

529b Ağlayup : Ağlaşup S.

530a Turdı : Durdı B, S / çıkup : çıkup B.

533b tevaqqu' eyleyem : tevekkül iderem B, yüzümni dutmuşam S.

535a bil 'ayān : bu zamān A.

536a zamān : hemān A.

Aç şusız ol gice anda yatdılar
Şabr kıilup Hâlıkâ şükr itdiler

S 4b Şubh olıcağ didi 'avret iy kişi
Kâlbümüzi aldı açlık teşvîşi

Bir iş işle bâzâra var bu zamân
Ücretini al ta'âma vir revân

540 Pes hemân bâzâra vardı ol yigit
İşlemege bulmadı bir iş işit

Didi şimdi ben varayum bu maḥal
İşleyem Allâh için bugün 'amel

Vardı ol bir mescide girdi revân
Terk olınmışdı 'ibâdetden 'ayân

Hîç kimse anda kılmazdı namâz
Hîç cemâ'at görmez idi çok u az

537a şusız ol : u şusız B.

538a olıcağ didi 'avret : oldı ḥâtûnı dir A, B.

538b Kâlbümüzi aldı : Kâlbümi aldı bu A. Vezin tutmuyor.

539a Bir iş işle bâzâra var : Var bâzâra bir iş iste B, S. Vezin tutmuyor.

539b al ta'âma vir : ta'âma virgil A.

540a Pes hemân : Ol zamân B, S.

540b İşlemege bulmadı bir iş : İstedi bulmadı işi sen B, İstedi bulmadı bir işi ki S.

541a şimdi : şehre S / varayum : varayın A.

541b İşleyem Allâh için : Allâh için işleyem A / bugün : dün gün B.

542. ve 543. beyitler A'da birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Vardı ol bir mescide girdi revân

Kimse kılmazdı namâz anda 'ayân

542a bir : - S.

543b çok : çoğ B.

- Vardı hoş anı süpürdi kıldı pāk
Koymadı hem hār u has u anda hāk
- B 19a 545 Kıldı anda aḥşama degin namāz
Hālîkına eyledi 'arz-ı niyāz
- Menziline gitdi aḥşam oldu çün
Didi ehli bulmaduñ mı iş bugün
- A16b Ehl-i beytine didi oluñ āgāh
Baña iş işletdi bugün pādşāh
- İşledüm sultān için bugün didi
Lîk bugün haqqumı ol virmedi
- Var ümîdüm tañla vire ol hoca
Yatdılar pes aç u maḥzūn ol gice
- 550 Çün şabāh oldu yine ol bā-ta'ab
Varuban bāzāra iş kıldı taleb
- Yine iş işletmedi kimse aña
Döndi girü geldi mescidden yaña

544a hoş anı : anı hoş A, ol anı B.

544b hem hār u has u anda : hîç hār u hāsāk ile B, S.

546a aḥşam oldu çün : çün kim oldu şām A.

546b ehli bulmaduñ mı iş bugün : 'avreti işledüñ mi iy hümām A.

547a Vezin tutmuyor.

548b haqqumı ol : haqqumızı S.

549a Var ümîdüm : Virmedi çün A / tañla : dañla B, yarın S.

549b pes : hem A.

550a bā-ta'ab : bî-ta'ab A, S.

551a aña : baña S.

Kıldı t̄ā'at yine aḥşama degin
Geldi aḥşam ol evine iy emīn

S 5a 'Avreti didi yine kim iy ḥelāl
Sen eli boş nite geldūñ n'oldı ḥāl

Bulmaduñ mı sen bugün daḥi 'amel
Uşta ağlaşur uşaḡuñ bu maḥal

555 Didi kim bilgil bugün daḥi yaḡīn
İşlemişdüm dünki sulṭāna hemīn

Virmedi bugün umaram tañla ben
Cum'a gūnidür vire şabr eyle sen

Ol gice daḥi yine aç yatdılar
Ḥālīka şıḡındılar şükr itdiler

Çün şabāh oldı yine t̄urdı öri
Vardı bāzāra yine ol ḡayḡulı

Her nice kim istedi iş bulmadı
Ḥaḡdan özge hīç ümīdi ḡalmadı

552b ol evine iy emīn : öz evine ol emīn A, evine göñli ḥazīn S.

553. ve 554. beyitler B'de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

'Avreti didi yine kim yā ḥelāl

Uşta ağlaşur uşaḡuñ bu mecāl

553a yine : aña A.

553b nite geldūñ n'oldı ḥāl : nişe geldūñ bu mecāl S.

555a kim bilgil bugün daḥi : bugün daḡ bilgil S.

555b dünki : dañla B.

556a tañla : dañla B, yarın S.

557b şıḡındılar : sıḡındılar B / şükr : şabr S.

558a t̄urdı : durdı B, S.

558b Vardı bāzāra yine ol : Yine ol bāzāra vardı S / ḡayḡulı : ḡayḡulı B.

- 560 Yine vardı mescide ol şāh-bāz
Şıdk ile kıldı iki rek'at namāz
- B 19b El götürdi hoş münācāt eyledi
Hālıķına 'arz-ı hācāt eyledi
- Söyledi ki yā İlāhī seyyidī
Hem şefī' itdi özine Aḥmedi
- Rūzī kılduñ dīn-i İslāmı baña
Başuma koyduñ benüm tāc-ı hüdā
- Uşbu dīnüñ ḥürmetiçün yā Ğanī
Luṭf idüben sen esīr itme beni
- A 17a 565 Cum'a günü ḥürmetiçün iy Hudā
Luṭf göster şimdi bu demde baña
- Sen 'iyālüm fikrini benden götür
Anlaruñ rızķını luṭfuñdan yitür
- Ḳalbümi ṭoldurdu fikri anlaruñ
Ol ḥarābe içre aç yatanlaruñ

560a Yine vardı : Vardı yine S.

560b ile : ilen S.

561a götürdi : götürüp B.

561b 'arz-ı hācāt : 'arz u hācāt B.

562a ki : kim S.

562b itdi : itdüñ A.

563a baña : hüdā S. Vezin tutmuyor.

563b koyduñ : koduñ A.

564a Uşbu : İşbu A.

564b Luṭf idüben sen esīr itme : Kim anuñ birle şerīf itdüñ A, Kim anuñlan sen şerīf itdüñ S.

565. ve 566. beyitler A'da yer deġiştirmiştir.

567a ṭoldurdu : doldurdu B, S.

- S 5b Nefsüm için itmezem senden su'âl
Sen bilürsin hâlümü iy Zü'l-celâl
- Ben utanuram olardan uşbu dem
Korqaram şimdi olardan daği hem
- 570 Tā ki tebdīl ola hāli anlaruñ
Ola bu işden zevāli anlaruñ
- Nite kim dīn içre anlar bu mecāl
İstikāmet tutmamışlar hem kemāl
- Bir sehel iş anları tebdīl ider
Uşbu 'ālemde yine ta'zīl ider
- Çünkü bu nev'e münācāt itdi ol
Uşbu nev' ile tazarru' kıldı bol
- Ṭurdı meşgūl oldı yine ṭā'ate
Bağladı belini muhkem hıdmete
- 575 Çünkü kā'im oldı ol dem āftāb
Cum'aya çıkdı revān ol nīk-şāb

568b hālümü : hālını A, hōd S.

569b Korqaram şimdi olardan daği : Korqaram daği olardan simdi B, S.

571a Nite : Nişe B / mecāl : muhāl A.

571b tutmamışlar : dutmamışlar B, bulmamışlar S.

572b Uşbu 'ālemde yine ta'zīl : İşbu 'ālemden tağyır A.

573a itdi ol : eyledi A.

573b Uşbu nev' ile tazarru' kıldı bol : Hālīka hem 'arz-ı hālın söyledi A.

574a Ṭurdı : Durdı B, S.

574b muhkem : yine S.

575b çıkdı revān : çıhdı yine B.

B 20a Cünkü bunı böyle bildüñ diñle sen
Gel 'ıyâli hâlini dağ añla sen

Açlığı artdı 'ıyâlüñ çün yaman
Oldılar ol günde gâyet nâ-tüvân

Geldi bir şahş ol zamānda çapuya
Turdı bir dem muntazır hem çapuya

Çapu kaçdı çıkdı 'avret taşkaru
Gördi anda bir yigit var mäh-rü

580 Gördi altundan elinde bir tabağ
Bir müzehheb yağlık üste çün varak

İçi tolu dürr ü cevher sım ü zer
Dağı çok ni'met yanınca bî-şümār

Didi iy hātün bunı algıl revān
Kim size sulţān ayırdı bu zamān

S 6a Pādşeh kim işlemiş zevcün aña
Ücretidür kim getürdüm uş saña

576b hâlini dağ : hâlini de A, hâlini şimdi S.

577a Açlığı : Açlıkı B / 'ıyâlüñ çün yaman : uşağınuñ hemān A, 'ıyâlinüñ hemān B.

577b gâyet : çatı S.

578b Turdı bir dem : Durdı ol dem B, Durdı bir S / çapuya : dapuya B, S.

579a Çapu kaçdı çıkdı 'avret taşkaru : Kaçdı çapu çıhdı 'avret daşharu B, S.

579b anda bir yigit var : kim durar bir yigit B, kim durur bir yigit S.

580b yağlık üste çün varak : yağlıg örtmiş çün varak A, yağlıg üste pür-varak S.

581a tolu : dolu B, S.

581b çok ni'met yanınca : çoğ ni'met yanında B.

582a iy hātün : hātün sen A.

582b Kim size sulţān ayırdı : Bunı size virdi sulţān A.

583a işlemiş : işledi S / aña : 'ayān A.

583b kim getürdüm uş : uş getürdüm kim A.

Sen gelende zevceñe virgil haber
Bu iki gün ücretidür m̄a-ħazar

A 17b 585 Söyle ol işinde taḫṣīr itmesün
Cehd kılsun hīç te'ħīr itmesün

Ol işinde yaḫṣı kılsun ictihād
Ücretini biz daḫ idelüm ziyād

Ĥāṣṣa kim bugün de cehd itsün ḫatı
Pādṣeh ḫatında ola ĥürmeti

Ger bugün az daḫi olsa iş yaḫīn
Çok giçer pādṣāh ḫatında hemīn

Kim ki çok işlerse anuñ ĥidmetin
Pādṣeh bilür anuñ keyfiyyetin

590 Çünki bunı didi ol gitdi revān
Ṭurdu ol 'avret ayaḡa der-zamān

B 20b Bir nice altun getürdi ol bile
Gitdi bāzāra revānī zevḫ ile

585a ol işinde : ki ol işde A, uş işinde B.

585b hīç : daḫi A.

586b daḫ idelüm : de kılalum A.

587a Ĥāṣṣa kim bugün de cehd itsün : Ĥāṣṣ bugün cehd ide S.

587b ḫatında : yanında B.

588. beyit A'da yoktur.

588b Çok : Çoḫ B.

589a çok : çoḫ B / ĥidmetin : ĥürmetin A, S.

590a bunı didi ol gitdi revān : didi bunı gitdi ol hemān S.

590b Ṭurdu : Durdu B, S.

591a nice : iki A.

591b revānī zevḫ : revān şevḫ S.

Çünkü bāzāra irişdi nīk-zen
Vardı řarrāfuñ şatına diñle sen

Virdi çün řarrāfa altunuñ birin
Bunu ĥurde eyle didi nāzenīn

Altunu aldı vü bağdı yüzine
Fıkr kıldı bir zamān öz özine

595 Beñzemez çün gördi bu altunlara
şordı pes teftīř idüp ol servere

Didi bunu çandan almışsın digil
Ĥavf kıılma ĥālūñi ‘arz eylegil

Nice müddetdür ki řarrāf olmuşam
Nice nice aķçe virüp almışam

S 6b Böyle altun görmemişem dağı ben
Bunuñ aĥvālını şoğrı söyle sen

592b řarrāfuñ şatına : řarrāfuñ yanına B, řarrāf şatına S.

593b eyle didi nāzenīn : eylegil dir nāzenīn B, eyle dir iy nīk-dīn S.

594. ve 595. beyitler S'de yer değiştirmiştir.

594a aldı vü bağdı : çün aldı bağdı B, aldı çü bağdı S.

594b öz özine : kendü özine A, S.

595a çün gördi bu altunlara : dir gördüğümüz altuna S.

595b teftīř idüp ol servere : teřviř idüp ol servere B, teftīř idüp ol ĥāṭūna S.

596a çandan : ĥandan B.

596b ĥālūñi ‘arz : dođrusın řerĥ B.

597b aķçe : ağçe B.

598b şoğrı : doğrı B, S.

ıŒa'ı 'arz eyledi hātūn aña
İŒidüp Œarrāf anı aldı aña

600 Bil ki NaŒrānī idi ol Œarrāfi
Kūfrinūñ altında ĩmānı hāfi

Çünki bu hāli iŒitdi der-zamān
Turdı ol ĩmāna geldi bī-gümān

Didi ĩmānı baña 'arz eylegil
Nice dimek gerek anı söylegil

'Arz-ı İslām itdi ol hātūn aña
oydı başına anuñ tēc-ı hüdā

Virdi biñ dirhem gümüş hātūna hem
Bunu harc eyle didi sen çekme ğam

605 Bu dükense gel yine benden yaña
Dağı in'am eyleyem her dem saña

Bunu aldı gitdi bāzāra hātūn
Dürlü ni'met aldı anda ol Œatun

599. beyit B'de yoktur.

599a eyledi : itdi S.

599b İŒidüp Œarrāf anı aldı aña : odı başına anuñ tēc-ı hüdā A.

600a Vezin tutmuyor.

600-603. beyitler arası A'da yoktur.

600b Kūfrinūñ altında ĩmānı : Kūfrūñ altında ĩmāndur B.

604a gümüş hātūna hem : dađı ol hātūna B, hātūna Œimdi hem S.

604b Bunu harc eyle didi sen çekme ğam : Hem bunu da eyle hārlı çekme ğam A, Bunu harc eyle dağı sen ğam yine B.

605a gel yine : yine gel A.

606a gitdi bāzāra : bāzāra gitdi S. Vezin tutmuyor.

606b ni'met aldı anda ol : ni'metler alup anda A, ni'metler aldı anda S.

- B 21a Daħi nedür ihtiyâcı aldı ol
Pes evi şaru gözetdi tutdı yol
- Çünkü bunu bildüñ iy hulk-i hasen
Ol kişi hâlini işit şimdi sen
- A 18a Nice oldı anı daħi söyleyem
Güş kılgıl nicedür şerh eyleyem
- 610 Kıldı çün kim cum'a'ı ol muhterem
Çıkdı cāmi'den dili pür-hemm ü gam
- Yüzünü tutdı göge çok ağladı
Āteş-i āh ile bağrın tağladı
- Varabilmez menziline eli boş
Nār-ı hasretten yüregi kıldı cüş
- S 7a Mendilini oturur yire düşer
Anı toprağ ile toldurdı meger

607a nedür ihtiyâcı : ihtiyâc ne ise A, B.

607b Pes evi saru gözetdi dutdı : Yine evi aşra tutuban tutdı A, Pes evi saru gözledi dutdı S.

608a bunu bildüñ : bildüñ anı A.

608b hâlini işit : hâlin işitgil A, hâlini diñle S.

609a daħi : dağ hem S.

609b nicedür : anı da A.

610a kim : ki B.

610b dili : gönül A.

611a tutdı : dutdı B, S / çok : çoğ B.

611b Āteş-i āh ile bağrın tağladı : Āteşin āh ile bağrın dağladı B, Āteş-i āh ile bağrın dağladı S.

612a Varabilmez menziline : Menziline varabilmez A.

612b Nār-ı : Tā S.

613a oturur : oturup A.

613b toprağ ile toldurdı : toprağ ile doldurdı B, toprağ ilen doldurdı S.

Mendilini kıldı toprakdan tolu
Aldı gider anı gönli kaygulu

615 Ehl-i beyti göre anı şād ola
Tā ki bir dem kaygudan āzād ola

Şorsalar bunı diyem ki un durur
Bunı kazandum size üç gün dūrūr

Menziline geldi çün bu nev' ile
Gāh feryād ide geh zārī kıla

Çünki yitdi çapusına ol cüvān
Ehl-i beytin cümle gördi şādmān

Gerçi özi kaygulu zār u hazīn
Geldi ehlinüñ güler buldı yüzün

620 Gördi evi toptolu raht u çumāş
Aş u etmek dürlü ni'met çurı yaş

614. beyit S'de yoktur.

614a toprakdan tolu : toprağdan dolu B.

614b kaygulu : kaykulu B.

615a Ehl-i beyti göre anı : Göre anı ehl-i beyti S.

615b kaygudan : kaykudan B.

616a Şorsalar : Şorsa S / diyem ki : dimege A, diyem kim S.

617a Gāh : Gāhī A / geh zārī kıla : gāhī zevk ile A, gāh zārī kıla S.

618a yitdi çapusına : çapusına geldi A.

618b beytin cümle gördi : beyti gördi cümle A, S.

619a kaygulu zār u : zār u kaykulu B.

619b buldı : gördi B.

620a toptolu : dopdolu B, S.

620b çurı : çuru B.

Hātūnından kışşa'ı kıldı su'āl
Didi 'arz eyle baña kim n'oldı hāl

B 21b Uşbu nice ni'met ü esbāb u raht
Çandan olmışdur digil iy nīk-baht

Çışşa'ı 'arz eyledi çün 'avreti
Bildi vardur Haç katında çurbeti

Çışşasını cümle aña söyledi
Her ne kim görmüş idi şerh eyledi

625 Bildi bunca ni'meti kim ol hümām
Kim aña Allāh ayırmışdur tamām

Secde kıldı yüzünü sürdi yire
Şükr idenler pes ki çok ni'met göre

Secdeden baş çaldurup çurdu örü
Vardı mendile baça ol mäh-rü

621a Hātūnından : Hātūndan S. Vezin tutmuyor.

621b kim : ki B.

622a Uşbu nice : Uşbu bunca B, Uş bunca S / raht : māl S.

622b Çandan olmışdur digil iy nīk-baht : Çandan olmışdur didi iy nīk-baht B, Çandan olmışdur digil iy nīk-hāl S.

623. beyit S'de yoktur, A'da ise 623. ve 624. beyitler yer değiştirmiştir.

623b vardur Haç katında : Haç katında vardur A.

624b kim : ki S.

625a bunca : cümle A.

625b Kim aña Allāh ayırmışdur : Pes aña Hālīkı virmışdür A.

626a sürdi : urdı B.

626b idenler pes ki çok : idene şeksüzün A, idenler pes ki çok B.

627-630. beyitler arası S'de yoktur.

627a çurdu : durdı B.

627b baça : baça B.

- A 18b Mendili ışıkde kıymışdı cüvān
Olmaya tā toprağ olduğı 'ayān
- Vardı açdı mendili ol mu'teber
Toptolu undur anı bakup görer
- 630 Yine bir dağ secde kıldı ħazrete
Bağladı bilini dün gün tã'ate
- Didi her kim Ħaqq ile olur yağın
Ħađ dağı anuñ ile olur hemın
- Çünki bu nev'e merātib buldı ol
Koymadı elden ölince toğrı yol
- Her kıla olsa Ħudānuñ rağmeti
Dā'imā Ħađdan irişür ni'meti
- Ħürmetine toğrı yol varanlaruñ
Toğrı yol üste muğım olanlaruñ
- 635 Toğrı yoluñ eylegil bize naşīb
Müstecāb it bu du'āyı yā mücīb

628a kıymışdı : kımışdı A.

628b toprağ : toprağ B.

629b Toptolu : Dopdolu B / bakup : bağup B.

630a dağ : de A.

630b bilini dün gün tã'ate : dün gün bilini ħidmete A.

631a ile : ilen S.

631b anuñ ile olur : anuñla olur bil A, anuñ ilen olur S.

632-635. beyitler arası S'de yoktur.

632b Koymadı : Kıomadı A / toğrı : doğru B.

634a toğrı : doğru B

634b Toğrı : Doğrı B / yol üste muğım olanlaruñ : yolda hem muğım ħuranlaruñ A.

635a Toğrı : Doğru B.

635b du'āyı : du'ā'ı A.

El-Hadīşü's-Sābi'

عن عبدالصمد بن معقل قال سمعت ان وهب بن منبه رضى الله تعالى عنه يقول قرأت في آخر زبور داود صلوات الله عليهم ثلاثين سطرا قال يا داود هل تدري أى المؤمن من أحب الى ان أطيل حياته قال لا قال الذى اذا قال لا اله الا الله اقتشعر جلده و ارتعدت مفاصله فانى أكره له بذلك الموت كما يكره الوالد لولده و لاكن لا بد له منه إني أريد أن أسره فى دار سوى هذه الدار فان نعيمها بلاء و رخاءها شدة و فيها عدو لا يألونكم خيالا يجرى منكم كمجرى الدم من أجل ذلك عجلت أوليائى الى الجنة لو لاذلك لمامات آدم و ولده حتى ينفخ فى الصور*

- B 22a Erba'inden bu yidincidür şahîh
Diñle şimdi söyleyem rüşen şarîh
- A 19a Diñle Ma'kal oğlı ol 'Abdü's-şamed
S 7b Bu hadîşe andan olmışdur sened
- Dir Veheb ibni Münebbihden 'ayān
Böyle işitdüm didi ben bir zamān
- Dir Zebūruñ āhirinde görmişem
Kim otuz satır anda yazılmış behem

* - B, S. "Abdüssamed bin Ma'kal'den rivayet edilmiştir. Vehb bin Münebbih (r.a.) şöyle dedi: Davud (a.s.)'un Zebur'unun sonunda otuz satır okudum. Allahu Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu yazıyordu: Ey Davud, bilir misin hangi müminin hayatını uzatmak isterim? Hayır dedi. Allahü Teâlâ: O kimsenin ki, lâ ilâhe illallâh dediği zaman cildi titrer ve mafsalları çözülür. Nasıl baba çocuğunun ölmesini istemezse ben de onun ölmesini istemem. Ama çaresiz ben onu bu yurttan değil, kendi yurdunda sevindirmek isterim. Çünkü dünyanın nimetleri beladır. İçinde bir düşman vardır ki size fesat çıkarmakta kusur etmez. İcinizde kanın dolaştığı gibi dolaşır. Bundan dolayı velilerimi cennete sokmakta acele ederim. Böyle olmasaydı Âdem ve çocukları İsrâfil Sûr'a üfürünceye kadar ölmezdi.". Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh el-Esbehanî, Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabâkatü'l-Esfiyâ, Beyrut, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1984, Cilt IV, s. 46.

636b şimdi : imdi B.

637b hadîşe andan : hadîş kim B, hadîş andan S.

638. beyit A'da yoktur.

638a Münebbihden : Münebbihle B.

638b bir : bu B.

639b Kim otuz satır anda yazılmış behem : Satırı hem otuz yazılmış bulmuşam A.

640 Hax Te'ālā Dāvūda vaḫy eyledi
Hiç bilür misin ki yā Dāvūd didi

İsterem ki eyleyem 'ömrin dırāz
Didi Dāvūd bilmezem iy kār-sāz

Didi yā Dāvūd ki bilgil kankı kul
Dise *lā-ilāhe illa'llāh* bol

Cümle tüyi ürpere ol dem anuñ
Ditreye a'zāları daḫ hem anuñ

Görürem ölümü kerh ben aña
Nice kim oḫlunu yavıtmaz ana

645 Lāzım olmış līk anuñ ölmegi
Ol kuluñ bizden yañaya gelmegi

Tā ki düşmen fitnesinden kırtula
Ol kulumuñ cümle 'aybı örtile

İsterem bir evde kılam anı şād
Bu evüñ ğayrı ola ol hoş-nihād

640a Hax Te'ālā Dāvūda vaḫy eyledi : Bunda yazmış anda ki yā Dāvūd sen A, Böyle yazmış anda ki yā Dāvūd sen B.

640b ki yā Dāvūd didi : kankı kulı ben A, hınsı kulı ben B.

642a yā Dāvūd ki bilgil : beni yād iderse A / kankı : hınsı B, S.

642b bol : ol S.

643b Ditreye : Titreye B, S.

644a ölümü kerh ben : eyle göre mevte A, eyle kerh bunı S. Vezin tutmuyor.

644b kim oḫlunu yavıtmaz : kim oḫlunu avudur A, oḫluna yavıtmaz S / ana : ata B.

645b bizden yañaya : bizden yaña hem A, benden yañaya S.

646a kırtula : kırtulur B.

646b örtile : örtülür B.

647a bir evde kılam : kılam bu evde B.

647b Bu evüñ : Bol anuñ B, Bu anuñ S / ol : iy A, - S.

Ni'metidür bu evüñ 'aynül-belā
İçi ʔolu miḥnet ü renc ü 'anā

Bil yaḳīn kim dünyenüñ içi ʔolu
Ḥāṣṣ ʔullarumçün olmuṣdur 'adū

650 Evliyā'yı ol cihetden ötrü ben
Ta'cīl idüp iletürem dünyeden

B 22b ʔurtula tā fitnesinden düşmenüñ
S 8a Tā fesād olmaya işinde anuñ

Cennet içinde göre ni'metleri
Bula andan gūn-e-gūn rāḫatları

Ḥikāyet-i Uḫrā*

Bu ḫadīṣi daḫ yine iy mu'teber
İbni Mālik ol Enes virdi ḫaber

Muṣṭafādan naḳl ʔıldı ol ulu
Dir işitdüm söyledi ol māh-rū

655 Kim ki *lā-ilāhe illa'llāh* diye
Ṭāḳatince anı ol medḫ eyleye

648a bu evüñ : bu anuñ B, S.

648b ʔolu : dolu B, S.

649a kim dünyenüñ içi ʔolu : ki dünyenüñ içi dolu B, dünyānuñ içi dolu S.

650a Evliyā'yı : Evliyā'ı S.

650b iletürem : aparuram B.

651a ʔurtula tā : ʔurtulasın A.

652a göre ni'metleri : ire ni'metlere A, virem rāḫatları S.

652b Bula andan gūn-e-gūn rāḫatları : İre anda gūn-be-gūn rāḫatlara A, Bula andan yüz levn rāḫatları B.

* Ḥikāyet-i Uḫrā Fī-Hāzā'l-Ma'nā S, - A.

653a daḫ yine : diñlegil A.

655b anı ol : ol anı A.

Dökilür cürm-i kebâyirden yaķın
Ol ķuluñ dört biñ günāhi iy emīn

A 19b

Hikāyet-i Uhṛā*

Bir hikāyet diñle imdi bu zamān
Bu ḥadīṣüñ üste iy ārām-ı cān

İbni ‘Abdu’llāh ki adı Bekr idi
Rāvīlerden ol rivāyet eyledi

Didi ol kim pādşehlerden biri
‘Āṣī idi Tañrıya dīnden beri

660 Tañrıyı terk eylemişdi ol kişi
Rūz u şeb bütlerle olurdu işi

Kaşdına anuñ Müselmānlar ne-gāh
Kim ğazā’ya çıkdılar olup āgāh

Üstine leşker çeküben vardılar
Leşkerin anuñ ser-ā-ser kırdılar

656a Dökilür : Tökilür B, S.

* Hikāyet A, Hikāyet Fī-Hāzā’l-Ḥaber S.

657a imdi : şimdi S.

657b ḥadīṣüñ üste : ḥadīṣ üstine A.

658a İbni ‘Abdu’llāh ki adı Bekr idi : Bu ḥadīṣi İbni ‘Abbāsdan didi B.

658b Rāvīlerden ol rivāyet eyledi : Rāvīler bize rivāyet eyledi A, Rāvīler andan bize böyle didi S. Vezin tutmuyor.

659b Vezin tutmuyor.

660a eylemişdi : itmiş idi S.

660b bütlerle olurdu : putlar ile idi A, bütlerlen olurdu S.

661b çıkdılar olup : çıhdılar oluñ B. Vezin tutmuyor.

662a leşker çeküben : anuñ leşker dirüp S.

662b ser-ā-ser : ser-te-ser S.

Kendüsini çünkü diri tutdılar
Anı öldürmege çok fikr itdiler

B 23a Didiler buña ne nev' ile cezâ'
S 8b Virelüm bu döndüğüçün ez-Ḥudā

665 Cümle anda fikri böyle kıldılar
Anı bir küpüñ içine şaldılar

Ağzını anuñ şıvadılar revān
Altına od urdılar ender-zamān

Çünkü oduñ ıssısı geçdi aña
Göñlüni döndürdi bütlerden yaña

Didi kırtar yā Hübel bundan beni
Sevdüğümüñ hürmeti için seni

Didi yā 'Uzzā beni eyle ḥalāş
Kılmışam kılluq nice yıl saña ḥāş

670 Şıgayup başuñ silerdüm tozuñı
Şimdi gel döndürme benden yüzüñi

663a Kendüsini : Kendözünü S / tutdılar : dutdılar B, S.

663b öldürmege çok : öldürmege çoq B, öldürmek için S.

664a ile : ilen S.

664b Virelüm bu döndüğüçün : Vire bu döndüğü için S.

665a böyle : eyle S.

665a bir küpüñ : kumçuma A / şaldılar : saldılar S.

666a şıvadılar : sıvadılar B, S.

667b Göñlüni : Yüzünü S / bütlerden : putlardan A.

669a beni eyle ḥalāş : ḥalāş eyle beni A.

669b Kılmışam kılluq nice yıl saña ḥāş : Daḥi artuq hürmet idem ben seni A.

670a Şıgayup : Sıgayup B, S / başuñ : başuñı A / tozuñı : yüzüñ A.

670b Şimdi : İmdi B / döndürme : döndürmegil A / yüzüñi : yüzüñ A.

Ben saña bunca ki t̄ā'at kılmışam
Secde idüp çok 'ibādet kılmışam

Bu belādan sen h̄alāř eyle beni
'Ām içinde şimdi h̄āřř eyle beni

Her nice kim anlara eyler nidā
Dağı çok zağmet virürdi od aña

Gördi çün kim yokdur anlardan ümīd
Zārī kılduğınca od olur ředīd

A 20a 675 Çünkü nevmīd oldu anlardan yağın
Döndi yüzün süy-ı Rabbü'l-'ālemīn

Bir yüce āvāz ile kıldı nidā
Didi kim ben řāhidem birdür Hūdā

Hem resūlidür Muđammed Muřafā
Döndüm anlardan yaña ben bī-hafā

S 9a Bir yağış yağdurdı anda ez-kerem
Ol yanan od üstine iy muğterem

671b çok 'ibādet kılmışam : çoğ 'ibādet itmişem B.

672a h̄alāř eyle beni : beni eyle h̄alāř A.

672b 'Ām içinde şimdi h̄āřř eyle beni : Kılmışam kılluk nice yıl saña h̄āř A, 'Ālem içre şimdi h̄āřř eyle beni S.

673b çok zağmet : zağmet hem A, çoğ zağmet B.

674a yokdur anlardan : yok durur andan A, yoğdur anlardan B.

674b Vezin tutmuyor.

675b yüzün : ol dem B.

676. ve 677. beyitlerin ikinci mısraları A'da yer değiştirmiştir.

676. beytin mısraları S'de yer değiştirmiştir.

676a yüce : üce B / ile : ilen S.

678a yağış yağdurdı anda : yağmur yağdurdı Allāh S.

Odı söndürdi kamu maḥv eyledi
Gör ki şimdi Ḥālīk aña n'eyledi

680 Kuş kimi gider hevāda küp hemān
Diri *lā-ilāhe illa'llāh* 'ayān

Vardı bir kavmüñ içine düşdi ol
Tañrı bilmezlerdi nedür ya resül

Bilmez idi anlar İmān dīn nice
Yāhū mezheb millet ü āyīn nice

Daḥi bilmezler idi ecr ü şevāb
Bir yimek içmek bilürler zād u āb

Gördiler çün düşdi gökden ol hemān
Ağzını açup çıkardılar revān

685 Didiler kimsin bize toğrı digil
Bu ne ḥāletdür bize şerḥ eylegil

Vāқи' olan kışşayı bir bir didi
Anlara ḥālin kamu 'arz eyledi

679-706. beyitler arası, varaklardan birinin kopması nedeniyle B'de yoktur.

679. beyit S'de yoktur.

680a kimi gider hevāda küp : olup kumkuma hevāya A.

681b Tañrı bilmezlerdi nedür ya : Tañrıyı bilmez nedür yāḥūd A.

682a Bilmez idi anlar İmān : Ne bilürlerdi anlar kim S.

682b mezheb millet ü āyīn : millet mezheb anı S. Vezin tutmuyor.

683a Daḥi bilmezler idi : Bilmezler idi nedür S.

684a çün : ki S / ol hemān : çün 'ayān S.

685a toğrı : doğrı S.

686a kışşayı : kışşa'ı A.

686b ḥālin kamu : kamu ḥālin A.

Pādşeh idüm didi yirüm fülān
Bu durur kışşam daħi bilüñ 'ayān

Çünkü bunı böyle gördiler bular
Cümlesi ol dem Müselmān oldılar

Çün Müselmān oldılar bunlar kamu
Bildiler ki bir dürür ol ferd hū

690 Her kişiye kim kılursa Hāq nazar
Dirilür kāfir ĩmān ile gider

Bir kulına olmasa fazlı eger
Kılsa ol biñ yıl 'ibādet ser-be-ser

Ṭā'atin eyler yüzine cümle red
Ol olur evvel yolu üstine sed

A 20b Ṭā'ati merdūd olandan iy Hudā
Kılma bizi raħm kıl yevmü'l-cezā'

S 9b Fazluñ olan kullaruñdan eylegil
Raħmetüñ h'āniyla bizi toylagıl

687b durur : dur S.

689. beyit S'de yoktur.

690b ile : ilen S. Vezin tutmuyor.

691a olmasa : kılmazsa S.

691b ser-be-ser : ser-te-ser S.

692a Ṭā'atin : Ṭā'ati A.

693b raħm kıl : fazl idüp A.

El-Ḥadīşü's-Şāmin*

695 İy 'azīzüm cem' kıl 'aqluñı hoş
Gel sekizinci ḥadīşi eyle gūş

Ol 'Alī ibni Ebī Ṭālib meger
Böyle virdi Muştafādan ol ḥaber

Cum'a günü didi çün bañ virile
Mescide ol dem cemā'at dirile

Her ḳapusında anuñ yitmiş melek
Gelüp anda otururlar ṭutma şek

Gözedürler mescide varanları
Adlu adıyla yazarlar anları

700 Bir kişi gelse namāza iy hümām
Minber üste oturan demde imām

Olmaz ol gün anuñ ecrinden ḳalīl
Muştafā dimişdür anı bellü bil

Ol durur ecri anuñ kim añladuñ
Anı altıncı ḥadīşde diñleduñ

* El-Ḥadīşü's-Şāmin 'Aliyyü İbni Ebī Ṭālib Raḍiya'llāhü Te'ālā 'Anhü A.

695a kıl : ḳılgıl S.

696a meger : yaḳīn A.

696b Böyle virdi Muştafādan ol ḥaber : Didi işitdüm resülden ol emīn A.

698b Gelüp anda otururlar ṭutma : Kim gelüp anda oturur dutma S.

700b üste oturan demde : üstinde oturanda A.

701b Muştafā dimişdür anı : Bunu Aḥmed buyurupdur A.

702. ve 703. beyitler A'da yer deḡiştirmiştir.

İki cum'a arasında her haṭā'
İşlese cümle kefaretdür aña

Haber-i Aher*

Çünkü bunu aḥlādūñ iy mu'teber
Diñle şimdi virelüm andan haber

705 Didi Allāh yā melā'ikler bilūñ
Bu işi siz cümleñüz ma'lüm kıluñ

Yir yüzinde yaraduram ben yaḳīñ
Bir ḥalīfe kim ola anda emīñ

B 23b Pes melekler didi kim iy Zül'-minen
S 10a Yir yüzinde yaradursın nişe sen

Bir gürühı kim fesād ehli ola
Yir yüzinde ḳan döküp 'işıyāñ kıla

Biz saña tesbīḥ ü tehlīl iderüz
Daḥi taḳdīs ile teclīl iderüz

* - A.

704b virelüm andan : virem bir daḥi S.

706b kim : ki S.

707a didi kim : didiler A.

708b döküp : tüküp B, döke S.

709b Daḥi taḳdīs ile : Hem daḥi ta'zīm A.

709. ve 710. beyitler S'de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Biz saña tesbīḥ iderüz iy Ğanī

Biz yiterüz birmeklige seni

- 710 Sen yaratma ol gürühi iy Ğanī
Biz yiterüz birlemeklige seni
- A 21a Hışma geldi nā-gehān ol ferd Rab
Eyledi ol demde anlara ğazab
- Didi siz ben bildüğüm bilmezsünüz
Söylemeñüz didi epsem ıuruñuz
- Pes melekler ıorıusından ol zamān
Yidi kez ‘Arşı ıavāf itdi revān
- Hāı Te‘ālā anlara emr eyledi
Yir yüzinde siz bir ev yapuñ didi
- 715 Ādem oğlanları ger kılsa ğaıā’
Yidi kerre ol ıavāf itsün aña
- Cürmini ‘afv eyleyem tā anlaruñ
Çizginüp aña ıavāf idenleruñ
- Pes Hūdānuñ buyruđını ıtudılar
Yir yüzinde Ka‘be bünyād itdiler

710. beyit A'da yoktur.

711a nā-gehān ol : ol zamān S.

712b Söylemeñüz didi epsem ıuruñuz : Söylemeñ siz şimdi ıuruñ didüñüz A, Söylemeñ şimdi duruñ siz didüñüz S.

713a ıorıusından : ıorıusından B.

713b kez : kerre S.

714b yapuñ : ıtutuñ A.

715a Ādem : Ādemüñ A / ger kılsa : kılsa A, kılsa her B.

717a ıtudılar : dutdılar B, S.

Çün nübüvvet Nūḥa yitdi iy ulu
Tutmuş idi 'ālemi kāfir ḳamu

Vardı dördinci göge ḳıldı ḳarār
Ol mekānda ṭur didi Perverdḡār

720 Nūḥ Ḥaḳdan diledi ḳopdı ṭūfān
Ref' ḳıldı Ḥaḳḳ anı ber-āsmān

Beyt-i ma'mūr oldı pes adı anuñ
Adına lāyıḳ bu bünyādı anuñ

B 24a Ḥaḳ yaratdı bir mināre ol zamān
Beyt-i ma'mūruñ yanında iy cūvān

S 10b Ol minārenüñ uzunluḡı yaḳın
Biş yüz ıllık yol durur bilgil hemīn

Çünki bunı bildüñ imdi diñle sen
Göñlüñi cem' eyle yaḫşı añla sen

718a Çün nübüvvet : Çünki nevbet A, S.

718b Tutmuş idi 'ālemi kāfir ḳamu : Olmuş idi 'āleme ṭūfān ṭolu A.

719. ve 720. beyitler A'da yer deḡiştirmiştir.

719b ṭur : dur B, S.

720a Vezin tutmuyor.

720b Ref' ḳıldı Ḥaḳḳ anı ber-āsmān : Ḥaḳḳ götürdi anı sūy-ı āsmān B.

721a Beyt-i ma'mūr : Beytü'l-ma'mūr B / oldı : idi S.

721b bu : ki S.

722a Ḥaḳ : Çün A.

722b iy cūvān : bil hemān S.

723b ıllık : yıllıḳ A, yıllık S / bilgil hemīn : añla hemīn A, añla çünin S.

724a bunı bildüñ imdi : bildüñ imdi bunı A.

725 Çünkü cum'a günü ola Cebrā'îl
Ol mināre üzre çıkar bellü bil

Bir yüce āvāz ile oğur ezān
Cem' olur anda melā'ik ol zamān

Minberüñ üstine İsrāfîl yine
Pes çıkup huṭbe oğur döne döne

Hem Mîkâ'îl olur anlara imām
Pes şalāta ṭurup eylerler kıyām

Çün namāzdan kim olur anlar ferāğ
Diñle imdi kim ne dirler ṭut ḳulağ

A 21b 730 Ol zamānda Cebrā'îl eyler ḳiṭāb
Pes didi kim ne ḳadar ecr ü şevāb

Bu ezāndan ḥāşıl oldıysa baña
Ben bağışladum be-'aşğ-ı Muştafā

725a ola Cebrā'îl : olsa bellü bil S. Vezin tutmuyor.

725b üzre çıkar bellü bil : üste çıkar bellü bil B, üste çıkar Cebrā'îl S.

726a yüce āvāz ile oğur : üce āvāz ile oğur B, üce āvāz ilen oğur S.

727a üstine İsrāfîl : İsrāfîl üstine S.

727b çıkup huṭbe oğur : çıkup huṭbe oğur B.

728a Vezin tutmuyor.

728b ṭurup : durup B, S.

729a kim olur : olıcağ A.

729b kim ne dirler ṭut : ne didi ṭutgıl A.

730a Vezin tutmuyor.

730b didi kim ne ḳadar : aydur kim ne ḳadar A, dir kim nedür B.

731a oldıysa : olursa A.

731b Ben : Pes A.

Yir yüzinde oğuyanlara ezān
Pes yine sen diñle imdi bu zamān

Söyler İsrāfīl ḥaṭīblikden baña
Ḥāşıl olsa ne kadar faẓl u 'aṭā'

Yir yüzindeki ḥaṭībleri kamu
Didi kim bağışladum ben iy ulu

735 Pes Mīkā'īl dir imāmetden Ḥudā
Ne kadar ecr ü 'aṭā' yazar baña

Cum'a güninde olanlara imām
Dir bağışladum olara ve's-selām

B 24b Pes didi cümle melā'ik bā-şavāb
Ne kadar bu cum'adan ecr ü şevāb

S 11a Bize ḥāşıl olsa bilüñ bu zamān
Cem'ine bağışladuğ cümle 'ayān

732a oğuyanlara : oğuyanlara B.

732b sen diñle imdi bu zamān : gel diñle imdi bu zamān A, sen diñle imdi hem-çünān S.

733a Söyler İsrāfīl ḥaṭīblikden : İsrāfīl daḥi aydur yine A.

734b ulu : māh-rū A, S.

735a Pes : Hem A / imāmetden : imāmlıqdan A. Vezin tutmuyor.

735b 'aṭā' yazar baña : şevāb virür aña A.

736a olanlara imām : imām olanlara A.

736b olara ve's-selām : oları anlara A.

736. ve 737. beyitler S'de şöyledir:

Kim bağışladum anı bilüñ yaḫīn

Yir yüzindeki imāmlara hemīn

Pes melā'ikler didiler yir yüzün

Bu namāzda her 'aṭā bilüñ yaḫīn

738a Bize ḥāşıl olsa bilüñ bu zamān : Bize ḥāşıl olsa siz bilüñ hemān A, Bizüm için kim olur ḥāşıl hemān S.

738b Cem'ine bağışladuğ cümle : Biz kamu bağışlaruz anı B, Didiler bağışladuğ cümle S.

Cum'a günü kim imām ile bile
Ol gelüp cum'a namāzını kıla

740 Uşbu didüğüm kamu ecr ü şevāb
Diñledüğün bu su'al ile cevāb

Kim Muḥammed ümmetinüñdür kamu
Ġayrına yoқdur naşīb iy māh-rū

Şükr dergāhuña kim iy dādger
Bizi kılduñ ümmet-i ḡayrū'l-beşer

Ol melā'ik ḡürmetine yā İlāh
Kılma bizi ḡazretünde rū-siyāh

El-Ḥadişü't-Tāsi'

Bu toқuzıncı ḡadīşi 'aşk ile
Diñler iseñ ben getürdüm uş dile

745 Kim Mu'āz ibni Cebel iy ehl-i dil
Naql kıldı Muştafādan bellü bil

739a ile : ilen S.

740a Uşbu didüğüm : İşbu dinenler A, Uşbu didi kim S.

740b ile : ilen S.

741a Kim : Hep A, İş B.

741b Ġayrına yoқdur naşīb iy māh-rū : Ġayrıya yoқdur naşīb iy māh-rū A, Ġayrına yoқdur naşīb bil iy
'amū B.

742a - : Çoқ A / kim : - A.

743b Kılma bizi ḡazretünde : Kılma maşşerde bizi sen B, Bizi kılma ḡazretünde S.

744a toқuzıncı : doқuzıncı B.

744b getürdüm uş : getürürem B, getürdüm S.

745a iy ehl-i dil : ol ehl-i dīn S.

745b bellü bil : ol yaқın S.

- Didi kim didi resül-i bî-miṣāl
Kim didi Ğaffār u Ḥayy u lā-yezāl
- Sen iy Ādem oğlı kıl benden ḥayā'
Terk idüp 'iṣyānı dön benden yaña
- A 22a Ben utanuram saña yevmü'l-ḥisāb
Oda yandurup virem dürlü 'azāb
- Tevbe kıl yā Ādem oğlı sen bu dem
Enbiyā' tek tā kerāmetler virem
- 750 Yā benī Ādem saña virem 'ayān
Ḳalbüñi döndürme benden bir zamān
- B 25a Döndürürseñ ḳalbüñi benden eger
Ḳılmazam nuṣret saña işit ḥaber
- Yā benī Ādem eger maḥşer günü
Ḥazretüme sen gelende bil bunı
- S 11b Yir gök ehlinüñ şevābı ser-be-ser
Ger senüñle bile olsa iy beşer

746a bî-miṣāl : Zü'l-celāl S.

746b Kim didi : Dir ol B, S.

747a Sen iy Ādem oğlı kıl benden : Didi kim iy Ādem oğlı kıl B.

747b Terk idüp 'iṣyānı dön benden yaña : 'Āşīlīgi terk idüp döngil baña A, S.

748b virem : ḳılam A.

751a Döndürürseñ : Dönderürsen B.

751b işit : bilgil A, diñle S.

752b Ḥazretüme : Ḥazretümde A.

753a Yir gök ehlinüñ şevābı ser-be-ser : Yir ü gök ehli şevābını eger A.

753b senüñle : senüñlen S.

Ger baña inanmasañ kim ben saña
Rızkuñı her dem virürem bî-cefâ

755 Sen seni merzûk hem râzık beni
Ger yaqîn bilmez olursañ iy denî

Bilmeseñ kim yeñi olduqca günüñ
Rızkuñı yeñi kılluram ben senüñ

Bilmeseñ yevmen cedîd rızkan cedîd
Bu işe inkâr itseñ sen şedîd

Ol senüñ ecr ü şevābuñ bilmiş ol
Birisini eylemem senden qabûl

Terk kıllma tã'atümi rızık için
Rızkuñı irişdirürem gün-be-gün

760 Rızık için ger tã'ati terk eyleseñ
Bilüñi dünyâ için berk eyleseñ

Vâcib olur eyleyem saña 'azâb
Oda yandurup kıllam dürlü 'iğâb

754a inanmasañ kim ben : inanmayasın kim A.

754b her dem virürem bî-cefâ : ben virürem her dem saña A, her dem virürem bā-şafâ B.

755a seni : beni A.

756a kim yeñi : ki ne ki A.

757b Bu işe inkâr itseñ sen şedîd : Bu işe inkâr idenlerdür şedîd A, Bilmeseñ kim bundadır rızka kilîd B.

758. beyit A'da 753. beyitten sonra yazılmıştır.

759a tã'atümi : tã'tüñi A.

760. ve 761. beyitler A'da yer değiştirmiştir.

760a Rızık için ger tã'ati : Rızık için tã'ati B, Rızkuñ için tã'atüm S.

760b Bilüñi dünyâ için : Dünye için bilüñi A.

761a olur eyleyem saña : oldur kim saña kıllam A.

761b yandurup kıllam : yanduram idem A / 'iğâb : 'itâb A, ğazab S.

Yā benī Ādem bu biş hāşşiyyeti
Şaqlar olsañ tīz bulasın cenneti

Cennetümi size erzānī kılam
Hem behiştüñ sizi sulţānı kılam

Haq Te'ālā kılları te'dīb ider
Tā'atine kılları terġīb ider

B 25b 765 Sen eyā mü'min yime ġam rızq için
Rızkuñ iriştirür Haq gün-be-gün

Rızkuñ için terk kılama tã'ati
Tā ola saña Hudānuñ raħmeti

A 22b Kim buyurmuşdur Hudā-yı Kirdġār
Ol kelām içinde bunı āşkār

S 12a Yir yüzinde her ne ki var cān-ver
Rızkı Haq üstindedür iy mu'teber

وما من دابة فى الارض الا على الله رزقها*

762b Şaqlar : Saqlar B, S / bulasın : bulasıñ B, bulursıñ S.

765b iriştirür Haq : iriştirürem A, iriştirür S.

766b ola saña : saña ola B.

767a Kirdġār : dādġer A, S.

768a cānever : cānver B, cānāver S.

768b üstindedür : üstinedür A, üstinde S.

* - A. "Yeryüzünde yaşayan hiçbir canlı yoktur ki rızkı Allah'a baġlı olmasın.". Kur'ân-ı Kerīm, Hūd, 11/6.

Hikāyet-i Uḥrā*

Eyle kim gelmiş haberde iy ulu
Ḥālīk u Perverdgār u ferd hū

770 Bir yaşıl kuş yaradupdur der-hevā
Gūş kılgıl vaşfını aydam saña

Arḳasında bir cıda nisbetlü şey
Yaradupdur ol Ḳadīm ü ferd Ḥay

Bir anuñ tek yine ḳarnında daḥi
Yaradupdur sen işitgil yā aḥī

Hem yaradupdur yine Perverdgār
Bir balık nisbetlü nesne āşkār

Baḥr içinde bir neheng ol pādşāh
Yaradup durur yine olgıl āgāh

775 Baḥr içinde ḳūtıdur anuñ semek
Ḳılmış anuñ işini balık yimek

* Hikāyet A, Ve ‘Alā-Hāzā Hikāyet S.

769a Eyle kim gelmiş : Böyle gelmişdür S.

769b u : ol S.

770a yaşıl : yeşil A.

771a Arḳasında : Arḥasında B / nisbetlü şey : nisbetlüsi S.

771b ferd Ḥay : luḥf issi S.

772. beyit B'de yoktur.

772b yā : iy A.

773. beyit A ve S'de yoktur.

774. beyit A ve B'de yoktur.

774b Vezin tutmuyor.

775a Baḥr içinde ḳūtıdur anuñ : Ḥaḳḳ yaratmış baḥr içinde bir A.

775b Ḳılmış anuñ işini : Ya'nī kim virdi aña B, Ya'nī kim işi durur S.

Arasına dişinüñ balık eti
Girübeni incidür anı kıatı

Dişlerine çünkü et zaħmet virür
İncidür çok çok aña miħnet virür

Çıkarur başını deryādan revān
Ağzını açup turur ol bir zamān

Ol yaşıl kuş ol zamān gökden iner
Pes gelür anuñ dehānına kıonar

B 26a 780 Ol nehengüñ ağzına ol dem girer
Etleri dişi arasında görer

Ol eti dişi arasından kıamu
Çıkarup yir anı iy ol nık-ħü

Eñegine kıayanur iki cıda
Çiyneyüp kıoymaz ki ol kıuşı yuda

S 12b Dişlerini arıdur anuñ tamām
Uçuban gider hevāya şād-kām

777a/b virür : ider S.

777b çok çok : çoħ çoħ B.

778a Çıkarur : Çıħarur B.

778b açup turur ol bir : açup durur ol bir B, açar durur hem ol S.

779a yaşıl : yeşil A / gökden iner : içre iner A.

779b Pes gelür : Hem gelüp A / kıonar : girer B.

780a girer : oturur S.

780b arasında görer : arasından götürür S.

781. beyit S'de yoktur.

781a Ol eti dişi : Eti dişüñ B.

781b Çıkarup : Çıħarup B / ol : - B.

782a Eñegine : Aña yine A / kıayanur : dayanur B, S.

782b Çiyneyüp kıoymaz ki : Ol nehengi kıomaz A.

ayıdur balık dağı hem yirine
ıl ta'accüb Tañrınıñ tadĩrine

785 Rızını uşuñ balık ağzından ol
Yaradupdur yitürür her demde bol

Rāhatına balıđuñ ol ferd Rab
Eylemişdür yine ol uşı sebab

A 23a Birbirisine sebebdür ol iki
Hikmeti çok Hālıkuñ bunuñ teki

ankı birini getüre ul dile
Pes gerek kim her zamān şükrin ıla

Çün yitürür rızuñı her dem Hudā
Aşsısı yoğ am u teşvīşüñ saña

Hikāyet-i Uħrā*

790 Bir hikāyet geldi şimdi bu mağal
Bu hadīşüñ üste gelmişdür meşel

Gör ki İbrāhīm Edhem n'eyledi
Taht u tācını nice terk eyledi

784a dağı hem yirine : yirine hem yine B.

785a ağzından : dişinden A, B.

787b çok : çoğ B.

788a ankı : Hānsı B, S.

789a Hudā : Saña A.

* Başlıktan 830. beyte kadar olan kısım A'da yoktur.

790a geldi şimdi : diñle imdi S.

791b Taht u tācını : Tāc u tahtını S.

Tevbesine gör ki ne oldu sebeb
Diñleyüben bu sözi kılgıl 'aceb

Leşkerini cem' idüp bir gün tamām
Ava çıkmışdı meger kim ol hümām

B 26b Düşdi bir yirde revānī ol 'azīz
Süfre açıldı öñinde tīz-be-tīz

795 El uzatdı tā ki ol yiye ta'am
Diñle imdi kışşasını iy hümām

Bir ğurāb indi hevādan der-zamān
Süfreden bir etmegi kapdı revān

S 13a Götürüp uçdı revān süy-ı hevā
Gördi İbrāhīm anı kaldı taña

Ṭurdı ol dem atına oldu süvār
Ol kuşuñ ardınca gitdi berkvār

Gözledi ol kuşu anda ol kadar
Çıkdı bir taġuñ başına ol meger

792a oldu : düşdi S.

792b kılgıl : añla S.

793b çıkmışdı : çılmışdı B.

794a revānī : meger kim S.

794b açıldı : açdılar S.

795b kışşasını iy hümām : kışşasın iy nīk-nām S.

796a der-zamān : ol zamān S.

797b kaldı : beti S / taña : daña B.

799b Çıkdı : Çıhdı B.

800 Ğā'ib oldı orada çün ol ğurāb
Sürdi ardınca revān idüp ŗitāb

Çıkdı sulţān dağı ol taĝ üstine
Ol ğurābı tā ki görmek kaşdına

Çıkdı taĝa dört yaña kıldı nazār
Gördi ırāđdan qaraltusın meger

Çünki gördi kaıçı urdı atına
Tā ki yavuk geldi anuñ katına

Uçdı kuş gitdi hevāya der-zamān
Gördi İbrāhīm yirinde bir cüvān

805 Baĝlamışlar elin ayaĝın anuñ
Gördi sulţān çünki ađvālin anuñ

Arķası üste bıraķmışlar anı
Gördi sulţān çün anı yandı cānı

Atdan indi bendini ref eyledi
Ol belāların revān def eyledi

800a orada çün ol ğurāb : gözinden çün ol zamān S.

800b Sürdi ardınca revān idüp ŗitāb : Deprenince sürdi atını revān S.

801a Çıkdı sulţān dağı ol taĝ : Çıhdı İbrāhīm o daĝuñ B.

801b Ol ğurābı tā ki görmek kaşdına : Görmek isterdi ğurābı destine B.

802a Çıkdı taĝa : Daĝa çıhdı B.

802b Gördi ırāđdan qaraltusın meger : Baķuban çünki qaraltusın görer B.

803b yavuk : yaķun B.

805b sulţān çünki : İbrāhīm çün B / ađvālin anuñ : evvel çağın S.

806a Arķası : Arķası B / bıraķmışlar : bıraķmışlar B.

806b Vezin tutmuyor.

807b revān : anuñ S.

- Ol kişinüñ hālını kıldı su'āl
Didi sırruñı 'ayān it n'oldı hāl
- B 27a Bu ne hāletdür ki uğramış saña
Bileyüm hālün beyān eyle baña
- 810 Ol kişi didi aña ki diñlegil
Hālümi taqrır ideyüm añlagıl
- Tācir idüm didi iy şāh-ı cihān
Üstüme geldi harāmī nā-gehān
- S 13b Kamu eşvābumı yağma kıldılar
Beni bunda bağlayuban şaldılar
- Yidi gündür bundayam ben iy ulu
Budur aḥvālüm işit iy nīk-hū
- Ol gurāb her günde bir etmek baña
Kim getirür uş 'ayān olsun saña
- 815 Oturur gögsümüñ üste der-zamān
Anı kıynağı ile toğrar revān

808a Ol : O S.

810a ki : kim S.

810b Hālümi taqrır ideyüm : İdeyüm hālümi saña 'arz S.

811a şāh-ı cihān : şāh yaqın S.

811b nā-gehān : añsızın S.

812b şaldılar : saldılar S.

814b Kim getirür uş 'ayān olsun saña : Aluban gelür baña eyler gıdā B.

815. ve 816. beyitler S'de yer değıştirmiştir.

815a der-zamān : ol zamān S.

815b Anı kıynağı ile toğrar : Doğrar etmegi kanadıyla revān S.

Loḡma loḡma aḡzuma virür anı
Yidi gündür böyle şaḡlar ol beni

Gör ki bu vīrānede ol dādger
Rızḡkumı kesmez benüm iy mu'teber

Gördi İbrāhīm çün ol ḡāli 'ayān
Tevbe kıldı Ḥaḡḡa döndi ol zamān

Düşdi atından çıkardı raḡtını
Terk kıldı cümle tāc u taḡtını

820 Ḳullarını cümle āzād eyledi
'Uḡbā içün özine zād eyledi

Vaḡf kıldı cümle emlākın tamām
Gencini baḡş eyledi bā-ḡāşş u 'ām

Bir 'abā kıldı cihānda ihtiyār
Bir 'aşā aldı eline şehryār

Ka'be'i ārzūlayup düşdi yola
Daḡi raḡbet kılmadı altun pula

B 27b Ḳūt-ı yevmī almadı özine zād
Ḥoş tevekkül kıldı Ḥaḡḡa i'timād

818a 'ayān : revān S.

818b ol zamān : der-zamān S.

819a çıkardı : çıḡardı B.

820b Vezin tutmuyor.

823a ārzūlayup : ārzū kıilup B.

824a yevmī : yevm S.

824b i'timād : i'tiḡād B.

825 Bir gün aç koymadı anı ol Hudā
Ka'be'i kıldı tavāf ol bārḥā

Ƙıldı Allāha tevekkül ol hümām
Dünyeden ol ḥāl ile geçdi tamām

S 14a Eyle terk itdügi için ol Ğanī
Evliyā'nuñ serveri itdi anı

Yā İlāhī luṭfuñ ile kııl nazār
Ƙullaruñ ḥāline sen iy dādger

Sen olardan bizi maḥrūm eyleme
Dünye vü 'uḳbāda mezmūm eyleme

830 Bize fetḥ eyle ḳanā'at ḳapusın
Göñlümüze rüzī kııl 'ilme'l-yaḳīn

El-Ḥadīşü'l-'Āşir*

Bu ḥadīş-i 'āşirinci oldı pes
İstimā'ma anuñ kılgıl heves

825b Ka'be'i kıldı tavāf ol bārḥā : Tavāf kıldı Ka'be'i buldı hüdā S.

826b ile : ilen S.

827b itdi : kıldı S.

828b Ƙullaruñ ḥāline sen : Bu za'īf Ƙullarıña S.

830a Bize fetḥ eyle ḳanā'at : Fetḥ kııl bize 'ināyet S.

830b Vezin tutmuyor.

* El-Ḥadīşü'l-'Āşir 'an-Kilāb İbni Ḥuzem Raḍiya'llāhu Te'ālā 'Anḥü A, El-Ḥadīşü 'Āşir S.

831a pes : hem A.

831b anuñ kılgıl heves : bunuñ cehd it behem A, kııl bunuñ sen heves S.

Naql ider bunı Küleyb ibni Huzem
Güş kılgıl kıalmaya göñlüñde ğam

Dir işitdüm kim Muḥammed Muştafa
Didi ol bedrü'd-dücā' nürü'l-verā

Yā kavim siz cenneti eyleñ taleb
Cehd idüp çok çok çeküp renc ü ta'ab

835 Kıaçıñuz hem cehd idüp siz nārdan
Kırtulasız tañla āh u zārdan

Her kışı kim cenneti ārzü kıılır
Gözlerine ol nice uyķu alur

Kim cehennemden kaçır iy nık-nām
Pes aña olmaķ gerek uyķu ḥarām

B 28a Didi ki cennet nihān olmış yaķın
Miḥnet ü zaḥmet içinde bil hemīn

832a ider bunı Küleyb ibni Huzem : kııldı bunı Selmān iy emīn B.

832b Güş kılgıl kıalmaya göñlüñde ğam : Güş kılgıl kıalmaya göñlüñde kīn B, Dir kim bunı güşuña al bu dem S.

833a Dir : Dirken A.

834b çok çok : çoḥ çok B.

835b tañla : dañla B, S.

836b ol nice uyķu alur : ol kaçan uyķu A, pes nice uyķu B.

837a Kim cehennemden kaçır iy nık-nām : Her kışı kim cenneti ister müdām S.

837b uyķu : uyķu B.

838. beyit A'da yoktur, S'de ise şöyledir:

Dimiş Aḥmed cennet olmuşdur nihān

Dürlü miḥnet içinde bil 'ayān

Hem nihān olmuş durur nār-ı saḡar
Şehvet ü lezzet içinde iy beşer

840 Olmasun maḡrūr oluban şehvete
Aldanup māyil olasız lezzete

Çünkü şehvet ḡaḡḡ işe māni' ola
Āḡiretde ol sizi maḡrūr kıla

Ḥikāyet-i Beşāret*

Bu ḡadīşi böyle didi Bū Sa'īd
Dir işitdüm Muştafādan ol sa'īd

Böyle didi ol şefi'ü'l-müznibīn
Ḥaḡ ḡabībi mehbiṡ-i Rūḡu'l-emīn

Ol zamān ki cennet ehli cennete
Girüben irişe dürlü ni'mete

A 23b 845 Çaḡıra ol dem münādīler 'ayān
Cennet ehline diyeler ol zamān

Aydalar vardur sizünçün bir ḡayāt
Görmeyesiz siz daḡi hergiz memāt

839a Hem nihān olmuş durur nār-ı : Kim nihān olmuş durur didi A, Hem didi gizlidür nār-ı S.

839b beşer : püser B.

840. beyit S'de yoktur.

840a Olmasun maḡrūr oluban şehvete : Olmaya maḡrūr olasız cennete A.

841a Çünkü şehvet ḡaḡḡ işe māni' ola : Şehvet ārzüsü size māni' olur B, Olmasun ārzü size māni' ola S.

841b Āḡiretde : Āḡiretten A, S / kıla : kıılır B.

* Ḥikāyet-i Uḡrā B, - S.

842-850. beyitler arası S'de yoktur.

842a ḡadīşi : ḡadīşde A.

844a ki : kim A.

845b diyeler : dirler B.

Size bir sağlık virüpdür ol Ehad
Daği şayru olmayasız tã ebed

Bir yigitlik virdi size pãdřãh
Pĩr oluban olmayasız siz tebãh

Size bir ni'met virüpdür ol Hudã
Olmayasız daği hergiz bĩ-nevã

850 Ger bunu sen bilmek isterseñ yađĩn
İstegil Ŗur'ãn-ı Rabbü'l-'ãlemĩn

و نودوا ان تلکم الجنة اورثتموها بما کنتم تعملون*

S 14b **El-Hadĩřü'l-Uhrã****

B 28b Bu hadĩři dağ Muğire söyledi
Muřtafãdan ol bunu nağl eyledi

Dir münãcãt itdi ol Mũsã Kelĩm
Didi kim baña haber vir iy Kerĩm

Cennete ağir giren iy pãdřãh
Ne şadar bulur merãtib yã İlãh

847. beyit B'de yoktur.

848b Pĩr oluban olmayasız : Olmayasız pĩr oluban A.

850b İstegil : Uştadur A.

* - A, S. "Ve bir ses işte geğmişte edip eyledikleriniz sayesinde kazandığınız cennet bu diye yankılanacak.". Kur'ãn-ı Kerĩm, A'raf, 7/43.

** Hikãyet-i Muğire Rağiya'llãhu Te'ãlã 'Anhũ A, Haber-i Ağer S.

851a hadĩři dağ : hadĩři de A, hadĩři hem S.

Didi ki sen diñle yā Mūsā ‘ayān
Çünkü şorduñ ideyüm saña beyān

855 Ehl-i ĩmānı cehennemden kamu
Kim çıkaram kalmaya kiçi ulu

Od içinde zerre ĩmānlusını
Ben çıkaram koymayam kamuşını

Lĳk bir kişi kılur anda hemān
Çıkaram öz raħmetümle ol zamān

Cennetüñ kamuşına çün kim gele
Girmege bulmaya yol ‘āciz kıla

Ol kula aydam ki girgil cennete
Ėarķ olgıl anda dürlü ni‘mete

860 Ayda kim nice girem iy pādşāh
Kim saña kamu ‘ayāndur yā ĩlāh

854a ki sen : Allāh A, S.

854b ideyüm : eyleyem S.

855. ve 856. beyitler S'de yer değiştirmiştir.

855b Kim çıkaram : Kim çışaram B, Tā çıkaram S.

856b çıkaram : çışaram B.

857a kılur : kıla S.

857b Çıkaram : Çışaram B / raħmetümle : raħmetümlen S.

858b bulmaya yol : yol bulmaya A, yir bulmaya S.

859a Ol kula aydam ki : Pes aña diyem ki A, Pes aña aydam kim S.

859b anda dürlü : dürlü dürlü S.

860a Ayda kim nice girem iy : Nice gireyüm diye ol S.

860b Kim : Hep A.

- Öz yirine her kişi kılmış karār
Herkes itmiş menzilini iřtiyār
- A 24a Girmege yir kıalmamış dağı baña
Sen bilürsin bākīsini iy Ğudā
- Ben diyem rāzī olur iseñ aña
Yir virem ben cennet içinde saña
- İki sulţānuñ yirini dünyede
Kim senüñçün virem iy mātem-zede
- 865 Ayda kim ben rāzīyem iy Zül-celāl
Rağm idüp her ne virürseñ bu mahāl
- S 15a Pes diyem ki cennete gir bu zamān
Yirüñüñ miķdārını görgil 'ayān
- B 29a Ol kıadar kim va'de kıldum ben saña
İki ol miķdār idem şimdi 'aţā'
- Pes aña Ğaķ vire dört sulţān yirin
Kim ne miķdār ola diñle her birin

861a Öz yirine her kişi : Özine her kişi yir B.

861b Herkes itmiş menzilini : Her kişi itmiş menāzil A, Her kişi itmiş öz yirini S.

862. ve 863. beyitler B'de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Girmege yir kıalmamış dağı baña

Yir virem cennet içinde ben saña

862b bākīsini : bākīsini S. Vezin tutmuyor.

863b virem ben : virürem A.

864a yirini : yirince ola S.

866a diyem : diye A.

866b görgil : bilgil B.

867b İki ol miķdār idem şimdi : Ol kıadar şimdi iki kılam A, İki anca eyleyem şimdi S.

868a aña Ğaķ vire : vire Ğaķķ aña S / yirin : yirini S.

868b diñle her birin : aydam her birin A, bilgil her birini S.

Çün Horāsān u 'Irāk ola tamām
Hem Yemen mülkinde daħi Mısr u Şām

870 Āħirine böyle in'ām idicek
Haqq aña bu nev'e ikrām idicek

Fikr kıl evvel girenler cennete
Ol irişür nice dürlü ni'mete

Cennetüñ çokdur şıfâtı iy emîn
Söylemek olmaz anuñ biñde birin

Fî-Şıfâtı'n-Nîrân*

Şimdi lâyıq bu durur iy mu'teber
Söyleyem bu dem cehennemden haber

İstimā' eyle ikisin daħ i yār
İstegil kınsın kılursañ ihtiyār

875 Ol Enes kim ibni Mālik didiler
Bize andan böyle irişdi haber

869a Çün : Kim A.

869b Yemen : vire B / daħi : ola A.

870a Āħirine : Āħire S.

871a Fikr kıl evvel : Kıl fikr evvel A.

872a iy emîn : bil yaqîn B.

* Hikāyet-i Fî-Cehennem A, Şıfāt-ı Cehennem B.

873 ve 874. beyitler S'de başlıktan öncedir.

873b Söyleyem bu : Söyleyem bir A, Söyleyene bir S.

874a eyle ikisin daħ : it ikisinden de A.

874b kınsın kılursañ : kınsın kılursan B, S.

875a Ol Enes kim ibni Mālik didiler : İbni 'Abbāsdan olındı bu haber B, Ol Enes kim ibni Mālikdür dir S.

875b Bize andan böyle irişdi haber : Muştafādan naql ider ol mu'teber B.

Didi bu āyet inende Muṣṭafā
Ḳatı ḳatı ağladı ol müctebā

Ḥaḳ yidi ṭamuya va'de eyledi
Ṭoldurayum sizi ādemden didi

A 24b *وان جهنم لموعدهم اجمعين لها سبعة ابواب لكل باب منهم جزء مقسوم*

Ağlar idi Muṣṭafā aṣḫābı hem
Cümlesinüñ göñli idi pür-elem

S 15b Gerçi aṣḫāb ağlar idi zār zār
Līk bilmezler idi ḥāl āṣkār

B 29b 880 Kim ne āyet indürüpdür Cebrā'ıl
Ağlaşurlardı olup ḥayrān zelīl

İdemezdi kimsene ḥāli su'āl
Otururlardı ḳamu göñli melāl

'Ādetiydi Muṣṭafānuñ iy ulu
Ḥāṭırı olan maḥalde ḳaygulu

Fāṭıma'ı göricek olurdı ṣād
Olur idi ḥāṭırı gamdan āzād

876b ḳatı ağladı : ağladı didi A.

877a yidi ṭamuya : Te'ālā ṭamuya A, yidi damuya B.

877b Ṭoldurayum sizi ādemden : Doldururam ben sizi ādem B, Doldururam sizi ādemden S.

* “Berikilerin hepsi için vaat edilen varış yeri muhakkak ki cehennemdir. O cehennem ki yedi kapıdan girilir, her kapıdan onlardan günahlarının niteliğine göre ayrı bir kabile hâlinde.”. Kur'ân-ı Kerîm, Hicr, 15/43-44.

879b Līk bilmezler idi ḥāl : N'oldı bilmez ḥāli anlar A, Līk bilmezler idi ḥāli S.

880a Vezin tutmuyor.

880b Ağlaşurlardı olup ḥayrān zelīl : Ağlaşurlar idi olup ḥacīl S.

883b Olur idi : Pes olurdı S. Vezin tutmuyor.

Ṭurdı gitdi ‘Abdu'r-raḥmān ibni ‘Avf
Fāṭıma’ı kıla bu işden vuḳūf

885 Bir rivāyetde ‘Ömerdür didiler
Böyledür ba’zı rivāyet mu‘teber

Vardı hoş ikrām ile virdi selām
Fāṭıma aldı selāmını tamām

Fāṭıma didi ki kimsin iy beşer
‘Abdu'r-raḥmān diyüben virdi ḥaber

Didi bunda nite geldüñ söylegil
Ḥācetüñi sen baña ‘arz eylegil

‘Abdu'r-raḥmān didi yā faḥrū'n-nisā’
Bilmezem ben kim ne ṭuydı Muştafā

890 Bilmezem ne indürüpdür Cebrā’ıl
Ağlayup gözyaşını eyler sebıl

884a Ṭurdı : Durdı B, S. Vezin tutmuyor.

884b kıla : ide S / vuḳūf : vaḳaf A, vaḳf B.

885. beyit B’de yoktur.

886a ile : ilen S.

886b selāmını tamām : selāmın iy hümām S.

887a ki kimsin iy : ki kimsüñ yā B, kimsüñ yā S.

887b ‘Abdu'r-raḥmān diyüben : ‘Abdu'r-raḥmānam diyü A, ‘Abdu'r-raḥmānam diyüp S. Vezin tutmuyor.

888a nite : nişe B.

888b Ḥācetüñi sen : Ḥācetüñ nedür S.

889a Vezin tutmuyor.

889b Bilmezem ben kim ne ṭuydı : Bilmezem ben kim ne duydu B, Bilmezüz kim ne duyupdur S.

890a Bilmezem ne indürüpdür : Kim ne āyet getürüpdür S. Vezin tutmuyor.

890b Ağlayup gözyaşını eyler sebıl : Muştafā ağlar olup maḥzūn-dil S.

Fāṭıma aydur girü ṭur bu zamān
Egnüme raḥtum alayın iy cüvān

Tā resūlüñ ḥidmetine varayın
Anuñ aḥvālını bir bir ōrayın

Fāṭıma çün geydi raḥtını revān
Ne idi raḥtı işit kılam beyān

S 16a Eski ōemle pāresiydi gōñlegi
Geydi anı ol ḥātūnlaruñ yigi

A 25a 895 Ḥurma yaprağından ol faḥrū'n-nisā'
On iki yirde yamamışdı yama

'Abdu'r-raḥmān gördi bu ḥālde anı
Āḥ kıldı derd ile yandı cānı

Pes el urdı ol mübārek başına
Ġarḳ kıldı cismini gözyaşına

B 30a Didi vā-veylā dirīğā āḥ āḥ
Derd ilen ḥālüm benüm oldı tebāḥ

891a ṭur : dur B, S.

891b alayın : geyeyüm B.

892b Anuñ aḥvālını bir bir : Nedür aḥvāl andan S.

893. beyit B'de yoktur.

894b Geydi anı : Geymiş idi S. Vezin tutmuyor.

895. beyit B'de yoktur.

895a yaprağından ol faḥrū'n-nisā' : çöpinden aña ḥayrū'n-nisā' A.

895b yama : aña S.

896a 'Abdu'r-raḥmān gördi bu ḥālde : Çün 'Ömer gördi bu ḥāl ile A, Çün bu ḥāl ilen 'Ömer gördi S.
Beytin vezni tutmuyor.

896b ile : ilen S.

898b ilen ḥālüm benüm oldı : ile oldı benüm ḥālüm A.

Kayşer ü Kistrā geyer zībā ḥarīr
Bu nice ḥālet durur yā dest-gīr

900 Muştafānuñ kızına iy Zü'l-minen
Eski şemleden virürsin pīrehen

On iki yirde yama urmuş aña
Ḥurma yaprağından ol fahrü'n-nisā

Çün resül katına geldi Fāṭıma
Gördi düşmiş Muştafā katı ğama

Fāṭıma didi ki yā ḥayra'l-beşer
‘Abdu'r-raḥmān raḥtımı ‘aceb görer

Ol Ḥudānuñ ḥaqqı için yā ata
Kim seni kıldı cihāna muḳtedā

905 Vardur evümüzde biş yıldur yaḳīn
Bil ‘ayān bir çoç derisi iy Emīn

Hem yir üste döşegümüz kendözin
Döşegümüz kiçe daḡ oldur hemīn

899a zībā : dībā A.

899b yā : iy A.

900a Muştafānuñ kızına : Muştafā ferzendine B, S.

901a iki : - S / yama urmuş : yamamışdı A.

901b yaprağından : çöpinden A.

902a resül katına : resülün kıta B.

902b düşmiş Muştafā : Muştafā düşmüş S.

903b ‘Abdu'r-raḥmān raḥtımı ‘aceb görer : Raḥtımı gördi ‘aceblendi ‘Ömer A, S. Vezin tutmuyor.

904a ḥaqqı için yā ata : ḥaqqı çün yā beyyināt A.

904b seni kıldı cihāna muḳtedā : baña virdi hediye keremāt A, saña virdi şerī‘atlen hüdā S.

905a Vardur evümüzde biş yıldur : Evümüzde var durur biş yıl A.

906b Döşegümüz kiçe daḡ : Örtümüz kiçe daḡı A.

Yaşduğumuz bir deridür hem-çünān
Hurma yaprağıdur içinde 'ayān

Muştafā didi ki dime yā beşer
Fātımaçün ğam yime iy mu'teber

S 16b 910 İtmiş ola Hakk anuñ şāyed yirin
Cennet içre bā-gürüh-ı sābıķın

Fātıma geldi oturdı ol zamān
Didi iy Tañrı habībi mihrbān

Nite böyle ağladuñ katı katı
Bize ma'lūm eylegil bu hikmeti

Muştafā didi aña iy duhterüm
Çeşmümüñ nūrı vü hem nık-ahterüm

B 30b Cebrā'ıl āyet getürdi bu zamān
Ol cehennem vaşfını kıldı beyān

A 25b 915 Dir ki şamunuñ yidi kapusı var
Her birinüñdür 'azābı şad hezār

Didi Zehrā yā nebī sen bu zamān
Bir kapusı vaşfını eyle beyān

907a Yaşduğumuz : Yasduğumuz S.

908a beşer : 'Ömer A, S.

908b ğam yime : yime ğam S.

910a İtmiş ola Hakk anuñ şāyed : Hakk anuñ itmiş ola şāyed A, Tañrı anuñ eylemiş durur S.

911b Didi iy : Dir aña A.

913a vü hem : benüm A, eyā S.

914a bu : ol A.

915a şamunuñ : damunuñ B, S.

Muṣṭafā didi ki bir dem diñlegil
Söyleyem ʔutgıl ʔulağun añlagıl

Gör ki ne vardur saña idem beyān
Eñ yuṣaru ʔapusında bil ‘ayān

Var ulu ʔağlar ki oddandur ʔamu
Şanı yitmiş biñ durur iy māh-rū

920 Daḫi yitmiş biñ dere oddan yaḫīn
Yine her derede vardur sehmgīn

Her dere içinde yitmiş biñ daḫi
Şehr vardur cümle oddan iy aḫī

Var durur her şehr içinde bī-ḫuşūr
Yine yitmiş biñ daḫi köşk ü ʔuşūr

Var durur her ʔaşr içinde bī-gümān
Hem yine yitmiş biñ ev oddan ‘ayān

Var durur her evde bilgil iy aḫī
Nārdan şandūk yitmiş biñ daḫi

917a bir dem : bir bir S.

917b ʔutgıl : dutğıl B, dut S.

918a vardur saña idem : virdi baña didüm A.

918b Eñ yuṣaru : Anuñ yuḫaru B, Anuñ yuṣaru S.

919a ulu ʔağlar : durur dağlar B, ulu dağlar S.

920b derede : dağun B, S.

922. beyit A'da yoktur.

923b Hem yine yitmiş biñ : Yine yitmiş miñ daḫ B.

924a Var durur her : Vardur her bir S / iy : yā B.

924b şandūk yitmiş biñ : yitmiş biñ şandūk A.

- 925 Var durur her şandūk içre bî-hisāb
Daħi yitmiş biñ daħi oddan ‘azāb
- Her birisi biri birinden biter
Bu durur vaşfi işitdũñ mu‘teber
- S 17a Fātıma bunı işitdi destine
Āh kıldı düşdi yüzi üstine
- Didi veyl şümme veyl aña kim
Ola anuñ meskeni nār-ı caħīm
- B 31a Çün cehennem vaşfin işitdi olar
Āh kıldı yaquban cān u ciger
- 930 Didi n'olaydı beni iy pādşāh
Kāş bir çoç itmiş olsañ yā İlāh
- Zebħ idüben tā yiyelerdi beni
Tağıdalar idi a‘zām varını
- Hurd idüp hem üstüh‘ānumı kamu
Atalardı pāre pāre sū-be-sū
- Tā işitmeydüm cehennem zıkrini
Çekmeyeydüm hem ‘azābuñ fikrini

925. ve 926. beyitler S'de yoktur.

925a durur her şandūk içre : her şandūk içinde B.

926b mu‘teber : muhtaşar A.

928a Vezin tutmuyor.

929a olar : ‘Ömer A, S.

929b yaquban : yaquban B, S.

931b Tağıdalar : Dağıdalar B, S.

932-938. beyitler arası A ve B'de yoktur.

Geldi ol zamān Ebū Bekr iy aḥī
İşit imdi kim ne didi ol daḥi

935 Didi n'olaydı beni sen iy Ḥudā
Bir kuş itmiş ola idūñ der-hevā

Ṭağ u şahrāda gezeydüm bī-maḡar
Ḳūt ideydüm özüme berg ü şecer

Hem olaydı menzilüm şāḥ-ı dıraḥt
Nārı görmeyüp olaydum nīk-baḥt

Pes 'Alī çıḡdı ne-gāhın taşḡaru
Ḳorḡudan olmuş idi beñzi şaru

Ṭoğmamış olsam n'olaydı anadan
Gelmemiş olsam n'ola dünyāya ben

940 Yā beni n'olaydı yutsaydı sibā'
Ḳılmayaydum nār zıkrin istimā'

Çün bunu işitdi Selmān ol zamān
Ol zamānda eyledi āḥ u fiğān

Çıḡdı Selmān ol zamān aydur baña
Zārī ḡılup eyleyüp vā-veylā vā

939a Ṭoğmamış : Doğmamış B, S.

939b Gelmemiş olsam : Gelmiş olmasam A.

940a Yā beni n'olaydı yutsaydı : Yā beni n'ola yimiş idi B, Tā n'olaydı yiye idi beni S.

941. beyit A ve S'de yoktur.

942-949. beyitler arası S'de yoktur.

942a Çıḡdı : Çıḡdı B.

942b Vezin tutmuyor.

A 26a Ağlayu gitdi revān sūy-ı baķı'
 Kıldı zārī anda bā-şavt-ı refi'

 Zārī kılıur seyr ider ender-ķubūr
 Ben ne kılam dir idi yevmü'n-nüşūr

945 Dir yüküm ağır durur menzil ıraķ
 Ol sebebden var durur cānda firāķ

 Menzilüm uzaķ azıgum çün kalīl
 Vāy eger tañla olam hōr u hacīl

 Var yolumda dürlü dürlü 'uķdeler
 N'ola hālüm bilmezem ender-saķar

 Böyle diyüp ağlar idi zār zār
 Gözlerinüñ yaşı oldı cūybār

S 17b 950 Ol bu hāletde idi irdi Bilāl
 Didi yā Selmān haber vir n'oldı hāl

 Kim seni kaygulu gördüm bu zamān
 Bunca niçündür digil āh u fiğān

 Didi vā-veylā benümçün yā Bilāl
 Hem senüñçün dağı yine bu mecāl

944a kılıur : kılıup A. Vezin tutmuyor.

945a menzil ıraķ : yolum ırağ B.

945b cānda firāķ : cānumda dağ B.

946a uzaķ azıgum çün : hem azıgumdur key A.

946b tañla : dañla B.

949b Gözlerinüñ yaşı oldı cūybār : Gözlerinden yaş tökerdi bī-şümār B.

950a hāletde idi irdi : hālde idi çün irdi A, hālde idi ki ağladı S.

951. beyit S'de yoktur.

952b mecāl : muħal A.

B 31b Muştafâ virdi cehennemden haber
 Kim anı hergiz işitmesün beşer

 Bunda geydüñ tonları kuṭnî ketân
 Tañla kim nâr-ı saķar olur ‘ayân

955 Yâ Bilâl oddan olursa hil‘atüm
 N'olasıdur bilmezem ol hâletüm

 Didi kim veyl baña vü hem saña
 Yâ Bilâl tut kulaġuñ benden yaña

 Gicelerde hoş ferâgat nâz ile
 Yaturuz döşekde yüz biñ sâz ile

 ‘Avret ile hoş mu‘âniķ oluban
 Hoş yaturuz kol boyuna şaluban

 Tañla şeytân ile maķrûn olavuz
 Oddan aġlâl ile mescûn olavuz

953a virdi : didi B.

953b hergiz işitmesün : işitmesün hergiz B.

954a tonları kuṭnî : hem harîr kuṭnî A, donlar durur B.

954b Tañla kim : Dañla kim B, Anda çün S.

955. beyit S'de yoktur.

956a Vezin tutmuyor.

956b Yâ Bilâl tut kulaġuñ : Dut kulaġuñ yâ Bilâl B.

957a/b ile : ilen S.

958a mu‘âniķ : muvâfiķ B.

958b şaluban : saluban B, S.

959a Tañla : Dañla B, Yarın S.

959b mescûn : maġlûķ A, maġbûn B.

960 Ger olursa şuyumuz mā'-i hamīm
Yiygümüz zaqqūm u yirümüz caḥīm

Çün işitdi bu sözi ol dem Bilāl
Zārī kıldı ol daḥi tutdı melāl

Böyle anlar kılıcaḥ ḥavf u ḥaṭar
Sen eyā miskīn özüñe kıl nazār

A 26b Fıkr kılgıl sen ki aḥvālūñ nedür
Gör Ḥudāya lāyık a'mālūñ nedür

Böyle geçürdi olar leyl ü nehār
Sen yatarsın hoş ferāḡat şāhvār

965 Yā İlahī fi'lümüze baḫmagıl
Sen bizi ṭamu odına yaḫmagıl

Luṭfuñ ile kıl nazār iy pādşāh
Ḥıṣmuñ odıyla bizi kıılma tebāh

960. beyit S'de yoktur.

960b yirümüz : me'vāmuz B.

961b tutdı : itdi A, dutdı B. Vezin tutmuyor.

964b şāhvār : ḥ'ācevār A, B.

965a baḫmagıl : baḥmagıl B, S.

965b ṭamu : damu B, S / yaḫmagıl : yaḥmagıl B, S.

966. beyit S'de yoktur.

966a Luṭfuñ ile kııl : Luṭf ile kılgıl A.

966b odıyla bizi kıılma : adına bizi itme A.

Hikāyet-i Maṣṣūr İbni ‘Ammār*

- B 32a Bir hikāyet geldi iy cān-ı peder
Bu ḥadīṣüñ üstine ḥoş mu‘teber
- S 18a Didi Maṣṣūr ibni ‘Ammār iy emīn
Nice oldı söyleyem keyfiyyetin
- Ḥacca giderdüm didi ben bir zamān
Kūfeye irişdi yolum nā-gehān
- 970 Ol yir içre nā-gehānī bir gice
Bir işüm düşdi işitgil sen nice
- Gice yoluma giderken nā-gehān
Ben işitdüm bir āvāz anda ‘ayān
- Çün kulağ urdum ben anı diñledüm
Hem didüğini anuñ ben añladum
- ‘İzzetüñ ḥağğı didi iy pādşāh
Gerçi kıldum ḥazretüñde ben günāh
- Ol günāh itmekde mağşūdum yağīn
Bu degüldi yā İlähe'l-‘ālemīn

* Hikāyet-i Uḥrā B, S.

967-982. beyitler arası B 32b'de tekrar yazılmıştır. Bu sebeple bu kısım atlanmış ve doğrudan B 33a'dan devam edilmiştir.

970a Ol yir içre nā-gehānī : Kūfedeydüm dir ne-gāhın B, Kūfede didi ne-gāhın S.

970b sen nice : iy ḥı‘āce A, B.

971a Gice yoluma giderken : Gicede yolum giderdüm B, Yoluma gider iken S.

971b Ben işitdüm bir āvāz anda : Bir āvāz oldı kulağuma A, Bir āvāz oldı yine anda B. Vezin tutmuyor.

972a kulağ urdum ben : kulağum urdum A.

972b Hem didüğini anuñ ben : Her ne didüğünü anuñ A, Hem anuñ ne didüğünü S.

973b ben : çok B.

975 Kim senüñ emrüñe ben idem hilâf
Urmaz idüm ma'şiyetde dürlü lāf

Ma'şiyet kim işler idüm iy Ğanī
Bilür idüm hem günāh olduĝını

Bir ḥaṭā' durur velīkin iy Ḥudā
'Ārız oldı nefsum uçından baña

'Afvuña maĝrūr olup iy pür-kerem
Hem daḥi başdum bu yola ben ḳadem

Hem şekāvet daḥ baña oldı mu'īn
Kim ma'āşī işlere oldum ḳarīn

980 Şimdi fazluñdan umaram iy Çalap
İtmeyesin baña ḳahr ile ĝazab

A 27a Eyleyesin bu benüm 'özüñ ḳabül
Ḳılmayasın sen beni nāra vuşül

Luṭf u fazluñ olmasa iy pādşāh
Kim benüm ḥālüm ḳatı olur tebāh

975a emrüñe ben idem : emrüñe idem ben A, ben emrüñe idem S.

976. beyit S'de yoktur.

977a ḥaṭā' durur velīkin : ḥaṭā'dur līk baña S.

978b daḥi başdum bu yola ben : bu yola ben daḥi başdum A.

979a şekāvet daḥ baña oldı mu'īn : şekāvet perde olmışdur baña A, şefā'at daḥ baña oldı mu'īn S.

979b Kim ma'āşī işlere oldum ḳarīn : Ḳomadı kim ben varam senden yaña A.

980a Şimdi : İmdi B / Çalap : Ḥudā A.

980b İtmeyesin baña ḳahr ile ĝazab : Ḳahruñ ile beni gönderme oda A.

981a Eyleyesin bu benüm : Luṭfuñ ile eylegil A.

981b Ḳılmayasın : Ḳılma yā Rabb A.

982. beyit S'de yoktur.

- B 33a Böyle didi ağlayup zārī kılup
 Kıldı gözyaşın revān şuçın bilüp
- Böyle didi kıatı kıatı ağladı
 Āhlar kıldı ki bağrın tağladı
- S 18b 985 Söyledi Maşūr ‘Ammār ol zamān
 Çünkü gördüm sākin oldu ol cüvān
- Hağ kelāmından bir āyet okudum
 Ol cehennem vaşfi idi kim didüm
- يا ايها الذين امنوا قوا انفسكم و اهليكم ناراً و قودها الناس و الحجاره
 عليها ملئكة غلاظ شداد لا يعصون الله ما امرهم و يفعلون ما يؤمرون*
- Kim bu āyet ma’nāsı ğālib budur
 Söyleyem algıl kıulağa hem-çüdüdür
- Kıllara eyler hiđāb ol Müste’ān
 Kim eyā mü’minler işidüñ ‘ayān
- Nefsüñüzlen ehlüñüzi dir İlāh
 Kıorkıp oddan hıfz idüñ kıılmañ ğünāh

983a ağlayup : añlayup S.

983b Kıldı gözyaşın : Dökdi yaşını A, Tökdi yaşını S.

984. beyit A'da yoktur.

985. beyit A ve B'de yoktur.

986a okudum : oğudum B.

986b vaşfi idi kim : vaşfıydı çün kim A, vaşfidur ki ben S.

* “Siz ey imana ermiş olanlar! Yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten kendinizi ve size yakın olanları koruyun. Onun başında gözetici olarak bulunanlar emrettiği hiçbir şeyde Allah'a karşı gelmeyen, ama daima kendilerinden isteneni yapan kararlı ve azimli meleklerdir.”. Kur’ân-ı Kerim, Tahrim, 66/6.

987. beyit B ve S'de yoktur. 987a'nın vezni tutmuyor.

989a Nefsüñüzlen ehlüñüzi : Nefsüñüz hem ehlüñüz A, Nefsüñüzi ehlüñüzi S.

989b Kıorkıp : Kıorkıp B / hıfz : cehd A.

- 990 Tıtrugı ādem durur anuñ kamu
Dađı tařlardur didi ol ferd hū
- Var melekler anuñ ũstine yağın
Her birisidūr be-gāyet sehmgın
- ‘Āřı olmazlar Hağ emrine kamu
Pes kılurlar her ne dirse mū-be-mū
- Oğudum bu āyeti şın ol zamān
Yūceden bir na‘ra urdı nā-gehān
- B 33b Bir nice hū didi epsem oldu pes
Gelmedi hiç dağı andan řoñra ses
- 995 Gıtdūm andan yoluma ol dem revān
řubđ irişdi ‘ālem oldu şın ‘ayān
- Ol yire geldūm ki ađvāli bilem
Ol ne hāletdūr anı ma‘lūm kılam
- A 27b Bir cemā‘at oldu gōrdūm āřkār
Ađlařurlar cūmlesi ‘uryān u zār

990a Tıtrugı ādem durur anuñ : Tıtrugı ādem olur anuñ A, Tıtrugı ādem durur oduñ S.

990b taşlardur : daşlardur B, S.

992a kamu : olar B. Vezin tutmuyor.

992b Pes kılurlar her ne dirse mū-be-mū : Kim kılurlar her ne dir ol dāđger B.

993a Oğudum : Oğudum B, S / şın : ben B.

993b Yūceden bir na‘ra urdı nā-gehān : Bir ũceden na‘ra kıldı der-zamān B.

994a hū didi : yađardı B.

994b řoñra ses : bir nefes S.

995b ‘ālem oldu şın : ‘āleme oldu A, şın cihān oldu S.

996a ađvāli : ađvālūm B.

997a oldu gōrdūm : gōrdūm anda A.

997b Ađlařurlar cūmlesi ‘uryān u : Ađlařurlardı kamuřı zār S.

Bir 'acūze arada eyler bükā'
Yüzini göge tutup eyler nidā'

Kim o şahşuñ anası ölmüş meger
Gözyaşın döküp iderdi nevhalar

S 19a 1000 Söyler idi ağlayup ol bī-nevā
Haq Te'ālā görelüm virsün cezā'

Ol kişi kim oğlum öldürdi benüm
Oda düşmiş uş yanar cān u tenüm

Oğluñı kim öldürüpdür didiler
Anuñ aḥvālin bize virgil ḥaber

Didi kim turmışdı kılurdı namāz
Eyler idi Hālīka 'arz-ı niyāz

Bir kişi gice içinde nā-gehān
Oğudı bu āyeti kim ol zamān

1005 Kim içi dürlü 'azāb idi anuñ
Miḥnet ü ḥavf u 'itāb idi anuñ

998b Yüzini göge tutup eyler nidā' : Gör ki dutup yüzini eyler nidā' B, Yüzini dutup göge eyler şadā S.

999a o şahşuñ anası ölmüş : o şahşuñ anası imiş A, kişinüñ anası imiş S.

999b Gözyaşın döküp : Yaş tüküp gözden S.

1000b görelüm : göreyin A, göreyüm S.

1001b düşmiş : düşdi S.

1002b Anuñ aḥvālin : Sen bu aḥvāli S.

1003a kim turmışdı : ki durmışdı B, kim durmışdı S.

1004b Oğudı bu : Oğudı bir B, Oğurdı bu S.

1005a Kim : Pes A.

1005b Miḥnet ü ḥavf u : Cümle miḥnetlen S.

Ol hiṭābı çün işitdi āškār
Düşdi cān ışmarladı bī-iḥtiyār

Didi Maṣṣūr ibni ‘Ammār ol gice
Düşde gördüm ol cüvānı gör nice

Söyledüm ki Ḥaḫ senüñle n'eyledi
Ḥālını tırdı baña ‘arz eyledi

B 34a Didi Ḥaḫ virdi merātib kim baña
Kim şehīd olanlara kıldı ‘aṭā’

1010 Bedr güninde şehīd olanlara
Ol şevābı yazmış idi anlara

Hem beni de kıldı anlardan biri
‘Āḫil iseñ añlagıl sen bu sırı

Ben aña şordum ki yine ne sebep
Ḥaḫ saña kıldı bu luṭfi iy ‘aceb

Didi kim anlar şehīd oldu yaḫīn
Cümle kāfir kılcında iy emīn

1006b ışmarladı : ısmarladı B, esfārladı S / bī-iḥtiyār : ol bī-ḫarār A.

1007a ol : bir A.

1007b gör : kim A, ol S.

1008b durdı baña ‘arz : ol dem baña ‘arz A, durdı baña şerḫ S.

1009b şehīd olanlara kıldı ‘aṭā’ : şehīdler irmiş idi hem aña A, şehīd-i Bedre kılmışdı ‘aṭā’ B.

1010b şevābı : şevāb kim A, S.

1011a de kıldı anlardan : daḫi kıldı anlarıñ S.

1011b añlagıl sen : añlayu gör A.

1012a ki yine ne : yine kim ne A, ki ne oldu S.

1012b Ḥaḫ : Kim A, S / iy ‘aceb : ferd Rab S.

1013a kim : ki B / yaḫīn : i yār S.

Ben de Hâk rızâ'sın iderdüm taleb
Bu benüm haqquma ol oldu sebab

1015 Tañrı kılıcıyla ben oldum şehîd
Ol sebebden ötrü ben oldum sa'îd

S 19b Vir sa'âdet kullaruña iy Ğanî
Kılma maħrûm âhîretde sen beni

A 28a **Hikâyet-i Uħrâ***

Güş kılgıl bir dem iy ārâm-ı cân
Bir hikâyet ideyüm şimdi beyân

Kim ki bunı güş iderse şıdķ ile
Ol gerek özini cennetlik bile

Behcedendür naqli bu sözüñ yaķın
Diñle bunı şıdķ ilen iy pāk-dīn

1020 Otururdu bir gün ol faħr-i cihân
Ol şeffî'-i mücrimân-ı ins ü cân

1014. beyit B ve S'de yoktur.

1015. beyit A'da yoktur.

1015a Tañrı : Hâk S.

1016b Kılma maħrûm âhîretde sen : Şakla bizi ırmasun kibr S.

* Hikâyet-i Münāsib A, Hikâyet-i min-Behcetü'l-Hâķâyık B.

1017b ideyüm şimdi beyân : ideyin şimdi beyân A, ideyüm şimdi 'ayân B.

1018a Kim : Her A, B / güş iderse : işidürse B.

1019a Behcedendür : Behîcdendür B. B'de mısranın yanında "bî-ma'nā ism" yazılmıştır.

1019b ilen : ile A.

1020. beyit B'de yoktur.

Hem Ebū Bekr ü 'Ömer 'Osmān daḥi
Hem yine ol Şīr-i Raḥmān iy aḥī

B 34b Fāṭıma vü 'Āyişe daḥi bile
Otururlardı resūlu'llāh ile

Ol güzīn-i enbiyā' ol dem ne-gāh
Tutdı yüzini göge kıldı bir āh

Nevḥa kıldı āh idüben ağladı
Cümle aşḥābuñ yüregin tağladı

1025 Ağladı ol nev'e kim faḥr-i cihān
Cümle ağlatdı oları ol zamān

Gerçi ağlaşurdı anlar daḥ kamu
Līk bilmezlerdi ḥālī iy ulu

Kim ne içün ağladı ol dem resūl
Ol sebebden oldılar katı melūl

Ol Refīk-i Ğār geldi ilerü
Muştafāya didi kim iy māh-rū

1021a Ebū Bekr ü 'Ömer 'Osmān : bileydi cümle aşḥāblar B.

1021b Hem yine ol Şīr-i Raḥmān : Yine hem ol ehl-i beyti B.

1022a Fāṭıma vü 'Āyişe : Ḥadīce hem Fāṭıma B.

1022b Otururlardı : Otururdı hem B.

1023b Tutdı : Dutdı B, S / kıldı bir : bir kıldı A.

1024a Nevḥa kıldı āh : Nevḥa āh S.

1025a kim : ol A.

1025b oları : anları S.

1026a anlar daḥ : bunlar da A.

1026b ulu : 'amū A.

1027a Kim : Hem A / dem : - S.

1028a Ol Refīk-i Ğār : Evvel ol Şiddīk-i Ğār A, Evvel Şiddīk-i Ğār S.

1028b kim : ki B.

Ne sebebden ağladuñ qatı qatı
Bize ma'lüm eylegil bu hikmeti

S 20a 1030 Kim fedā' olsun saña cānum başum
Uş yağıldı derd ile içüm taşum

Pes didi ol dem Muḥammed Muştafā
İy benüm toğrı refiķüm bā-şafā'

Söylegil kim ben nice ağlamayam
Ḥasret odıyla ciger tağlamayam

Ümmetüm öñinde var çok dürlü kār
Anuñ için ağlaram ben zār zār

Yükleri ağır durur menzil ırağ
Ol sebebden var durur cānda firāk

A 28b 1035 Yolları ırağ günehleri öküş
Bilmezem ki nite olısdur iş

1030a Kim : Hem A / cānum başum : cānum tenüm A, cān u başum B.

1030b Uş yağıldı : Kim yığıldı A, Uş yağıldı B / içüm taşum : cānum tenüm A, iç ü daşum B.

1031a dem : - S.

1031b toğrı : doğru B, doğrı S.

1032a Söylegil kim : Diñlegil kim A, Söylegil sen B.

1032b tağlamayam : dağlamayam B, S.

1033a çok : çoğ B.

1033b Anuñ için : Ol sebebden S.

1034a ırağ : ırağ B.

1034b durur cānda firāk : durur cānumda dağ B, cānumda dürlü dağ S.

1035a ırağ günehleri öküş : şa'b günehleri yöğüş B, şa'b günāhları yöğüş S.

1035b ki nite olısdur : ki nice olasıdur B, kim nite olasıdur S.

Dir ol Ebū Bekr-i Şiddīk u şafā'
Yoluña cānum fedā' yā Muştafā

Hātırıñı hoş ıtutgıl yā resūl
Şol mübārek göñlüñi kıılma melūl

Ol zamān kim 'adl ü mīzān kıırıla
Ŧamuya kim 'āşī kıullar sürile

B 35a Eyleyem Ŧamu kıapusında maķām
Ŧmmetüñden kıoyamayam ben hāşş u 'ām

1040 Cümlesini ben girüye döndürem
Anları dārü'n-na'īme gönderem

Ol zamān görsem eyā hayra'l-beşer
Kim beni ol dem melā'ıklar eger

Hem düşem ğavvāş olup od içine
Çıkaram kıamusını ben hem yine

Yanduralar anlaruñ için beni
Tā idem taħfif olaruñ yüküni

1036a Dir ol Ebū Bekr-i Şiddīk u şafā' : Didi ol Bū Bekr-i Şiddīk bā-şafā' A, Didi ol dem ol Şiddīk bā-şafā' B.

1036b cānum : cān u baş S.

1037a ıtutgıl : dutgıl B, S. Vezin tutmuyor.

1037b Şol : Hem A / kıılma : itme B.

1038a kim : ki B / 'adl ü mīzān : 'adl-i mīzān A, S.

1038b Ŧamuya : Damuya B, S. Vezin tutmuyor.

1039-1042. beyitler arası A ve S'de yoktur.

1043. beyit B'de yoktur.

1043b olaruñ : anlaruñ S.

Çün işitdi şād oldı Muşafā
Eyledi Şiddīka şıdk ile du‘ā’

1045 Yüzini döndürdi ‘Ömerden yaña
Didi sen de söylegil iy müctebā

Ümmetümçün sen ne işlersin digil
Sen beni kayğudan āzād eylegil

Söyledi ‘Ömer ki iy fahr-i cihān
Yoluña bi’llāh fedā’dur baş u cān

S 20b Yoq benüm Şiddīka nisbet tākatüm
Ol iden işe irişmez kuvvetüm

Ümmetüñ ‘āşilerinüñ ben yaqın
Cürminüñ üçden birin aldum hemİN

1050 ‘Ömere kıldı du‘ā’ döndi yine
Baqdı ‘Oşmānuñ hemān-dem yüzine

1045a ‘Ömerden yaña : ‘Ömere sarı A, ‘Ömerden şaru S.

1044b ile du‘ā’ : ile şafā’ B, ilen du‘ā’ S.

1045b Didi sen de söylegil iy müctebā : Söylegil iy qullaruñ nġk-aqteri A, Didi sen daq söylegil iy māh-rū S.

1046a Ümmetümçün sen ne işlersin digil : Ümmetümçün sen daqi bir söylegil A, Ümmetüm için ne işlersüñ digil S.

1046b Sen : Hem A.

1047a ‘Ömer ki : ol da ki B, ‘Ömer kim S.

1047b fedā’dur baş u : fedā’ baş ile B.

1048a Yoq : Yoq B, S.

1048b Ol iden : İtdügi A.

1049a Ümmetüñ ‘āşilerinüñ : Cürmini ümmetlerinüñ S.

1049b Cürminüñ üçden birin aldum : Rub’ cürmin ben qabül itdüm A, Üç ülişinden birin S.

1050a ‘Ömere : Aña pes B / döndi : qurdu A.

1050b Baqdı ‘Oşmānuñ hemān-dem yüzine : Baqdı ‘Oşmān yüzine ol āyine A, Baqdı Zī’n-nüreynüñ o demde yüzine B.

Didi sen daḡ söyle iy şāhib-ḡayā'
İy refīk olan behişt içre baña

Ümmetimüñ sen günāhından digil
Ne getürürsin baña şerḡ eylegil

Didi 'Oşmān n'eyleyem yā Muştafā
Yoḡ 'Ömerce tākātüm iy reh-nümā

Cürmini ümmetlerüñ ben yā resül
Dört bölükden birini kıldum ḡabül

1055 Çün aña kıldı du'ā' faḡr-i cihān
Döndi aydur yā 'Alī eyle beyān

B 35b Sen ne işlersin baña ḡoḡrı digil
Ümmetüm ḡaḡḡında bir cüd eylegil

Açdı aḡzın ol emīrū'l-mü'minīn
Yā resūla'llāḡ didi bilgil yaḡīn

A 29a Ben daḡı ḡañla elümnden geldüḡin
Anlar için işleyem iy pāk-dīn

1051a Didi sen daḡ söyle iy : Söyle sen daḡı eyā A, Didi sen daḡı söylegil iy S.

1051b İy refīk olan behişt içre baña : Sözüñ ile ola tā derde devā' A.

1052. beyit A ve B'de yoktur.

1053a n'eyleyem : ne kılam A.

1053b Yoḡ : Yoḡ B.

1054b bölükden birini : baḡışden birini B, ülişden birisin S.

1056a işlersin : işlerseñ A, işlersüñ S / ḡoḡrı : doḡrı B, S.

1057a Açdı aḡzın : Aḡzın açdı A.

1058a ḡañla : anda A.

1058b Anlar için işleyem : Anlaruñcün işleyem A, Anlaruñcün eyleyem S.

Dir elüñden geldügi nedür digil
Göñlüñi şād eyle bir söz söylegil

1060 Söyledi ol demde ol Şīr-i Hudā
Diñlegil aydam saña yā Muştafā

Ol zamān ki haqq u bātıl şorıla
Dūzaħa kim 'āşī kullar sürile

Eyleyem tamu kapusunda maķām
Ümmetüñden koymayam ben hāşş u 'ām

S 21a Cümlesini ben girüye döndürem
Anları dārü'n-na'īme gönderem

Ol zamān görsem eyā hayra'l-beşer
Koması beni melā'ikler eger

1065 Düşeyüm gavvāş olup od içine
Çıkarayum tamudan bir bir yine

Anları ben döndürüp girü kılam
İsteyüp bir bir anı taleb kılam

1059 ve 1060. beyitler A'da yer değiştirmiştir.

1059a Dir elüñden geldügi : Didi elden geldügin A.

1059b bir söz : tīz bir A, bir tīz B.

1061a ki : kim A, - S / şorıla : sorıla S.

1061b Vezin tutmuyor.

1063a ben girüye : girüye ben B.

1064a eyā : ki yā A.

1064. ve 1065. beyitler B'de yoktur.

1064b Koması beni melā'ikler eger : Kim beni anda melā'ikler yiger S.

1065a Düşeyüm : Düşeyin A.

1065b Çıkarayum tamudan bir bir yine : Çıkarayın tamuda birbirine A.

1066a döndürüp : göndürüp A, S.

1066b bir bir anı taleb kılam : yine birisinde bulam B, yine birisinden dağ bulam S.

Cümle anlar çıkmayınca şamudan
Çıkmayam dahi ben iy hulk-i hasen

Pes aña kıldı du'â' hayrû'l-beşer
Fâtımaya kıldı ol demde nazar

Didi sen de söylegil yâ Fâtıma
Düşmişem bu iş için katı gama

1070 Ümmetümçün söylegil sen ne kadar
Sa'y idersin söyle iy nür-ı başar

Pes didi ol demde ol hayrû'n-nisâ'
Yâ resûla'llâh saña cānum fedâ'

Ol zamān ki kırıla şorğu hisāb
Şorıla yahşı yaman cürm ü şevāb

B 36a Bir zamān anda tevaqquf eylegil
Ben gelince anda mühlet dilegil

Ben gelince virmesün anlar hisāb
Koymagıl şorılmağa cürm ü şevāb

1067a şamudan : damudan B.

1067b Çıkmayam : Çıkmayam B.

1069a Didi sen de söylegil yâ Fâtıma : Ümmetüm hakkında sen de söylegil B.

1069b Düşmişem bu iş için katı gama : Aytı gönlünü maña ma'lüm kııl B.

1070a Ümmetümçün söylegil sen : Ümmetüm hakkında sen de A, Ümmetüm hakkında söyle sen S.

1070b idersin söyle iy : idersün söylegil B.

1072a ki kırıla şorğu : kim şorıla şoru A, kim kırıla şorğu S.

1072b cürm ü şevāb : cürm ü şavāb A, hayr u şevāb B.

1073. ve 1074. beyitler A ve S'de yoktur.

1075 Çünki hâzır olam anda ol zamān
Ben elümden geldügin idem hemān

Muştafā aydur eyā çeşmümde nūr
Cismümün rūhı vü gönülümde sürür

Hâzır olıcağ ne işlersin digil
Diñleyem bir bir 'ayān it söylegil

Fātıma didi ki tañla yā ata
Ol zamānda kim irişem hâzrete

Ümmetün görem günāhın ben hemān
Ağır ola tã'atinden ol zamān

A 29b 1080 Ben Hāsanuñ ağulu pīrāhenin
S 21b Ol dem aluram ele iy pāk-dīn

Şaluram anı terāzū gözine
Ger anuñla dağı olmazsa yine

Hem Hüseynüñ dağı kanlu gönlegin
Koyaram üstine anuñ ben yağın

1075a olam : oldum S.

1076a aydur eyā çeşmümde nūr : didi eyā çeşmüm nürü A, didi eyā çeşmümde nūr S.

1076b Cismümün rūhı vü gönülümde sürür : Ki çeşmüm nürü vü gönülüm sürürü A, Çeşmümün rūhı çeşmümde sürür S.

1077b Diñleyem bir bir : Sen baña bunu S.

1078a tañla : diñle A.

1078b zamānda kim irişem : zamān kim irişem ben A, zamān kim irişem S.

1079a görem : gördüm S.

1080. beyit S'de yoktur.

1081. ve 1082. beyitler S'de yer değıştirmiştir.

1081a Şaluram : Saluram B, S / gözine : üstine B.

1081b Ger anuñla dağı olmazsa : Ger anuñla dağı olmasa B, Anuñ ilen dağı olmazsa S.

1082a Hem : Ben S / gönlegin : gömlegin A.

Ger anuñla daħi olmazsa tamām
Açaram başumı ol dem ve's-selām

Dökerem saçumı ol dem yüzüme
Toldurup Һasret yaşını gözüme

1085 Yine mīzānuñ gözine ol zamān
Mıķna'amı daħi koyam ben revān

Tā ağır gele olaruñ t̄a'ati
İre Allāhuñ olara raħmeti

Döndi anda hem yine Һayrū'l-beşer
'Ăyişeye pes revān kıldı nazār

B 36b Didi ki iy ümmetümüñ anası
Ben bu işden kaygulu oldum besī

Ümmetüm 'āşīlerine bu zamān
Sen ne dirsın kıl baña bu dem 'ayān

1083. beyit S'de yoktur.

1083b başumı : başumını B.

1084a Dökerem saçumı :Tökerem saçumını B, S.

1084b Toldurup Һasret yaşını : Doldurup Һasret yaşını B, Doldurup Һasretlü yaşı S.

1085a mīzānuñ : terāzū B.

1085b daħi koyam ben : koyaram daħi A, daħ koyaram ben S.

1086a ağır gele olaruñ : ola ağır olaruñ A, gele ağır anlaruñ S.

1086b Allāhuñ olara : anlara İlāhuñ A, anlara Һudānuñ S.

1087a Döndi anda hem yine : Aña daħ kıldı du'a' B, Döndi andan daħi ol S.

1087b 'Ăyişeye pes revān : Pes 'Ăyişeye revān B, 'Ăyişeye ol zamān S.

1088a ki iy ümmetümüñ : sen ümmetlerümüñ B, kim iy ümmetümüñ S.

1088b işden : işde B.

1089b dirsın kıl baña bu dem : dirsın dī baña bu dem A, dirsün kıl baña şimdi S.

1090 Söyledi kim yā nebīler serveri
Cümle ‘ālem ḥalkınuñ sen bihteri

Eyle olur mı ki ol günde baña
Ḥalk muḥtāc ola mı direm saña

Didi ger muḥtāc olurlarsa digil
Sen ne kılırsın baña bir söylegil

Söyledi pes ‘Āyişe iy yüzi gül
Söylemek anı saña lāyık degül

Muḥtafā didi ki dimezseñ baña
Söylegil sözüñi şimdi ataña

1095 Didi ki dimem aña daḥ yā resül
Ben aña daḥ dimegi kılmam kabül

Pes didi kim var ‘Alīye di anı
Ḳurtarur mısın görem ğamdan beni

S 22a Pes aña da söylemem dir ‘Āyişe
Muḥtafā kıldı ta‘accüb bu işe

1090a kim : ki B.

1091a günde : günüñ A.

1091b ola mı direm saña : olup ide ilticā’ B, ola benden yaña S.

1092a Didi ger muḥtāc olurlarsa : Didiler muḥtāc olur ise A, Didi muḥtāc olur olsa S.

1092b bir söylegil : şerḥ eylegil A.

1094a ki dimezseñ : dimezseñ sen S.

1094b sözüñi şimdi : şimdi sözüñi A, sözüñi bu dem B.

1095a ki dimem aña daḥ : ki dimem aña da A, kim dimen aña daḥ S.

1095b kılmam : kılmam B, S.

1096a kim : ki B.

1096b Ḳurtarur : Ḳurtara A.

1097a da söylemem : daḥ söylemen S.

1097b kıldı ta‘accüb : taḥayyür kıldı S.

Didi bārī Fāṭımaya ıl beyān
Ne ki sylerdin anı eyle ‘ayān

Didi ki dimem aña da yā nebī
Bu sze depretmezem hergiz lebi

1100 Pes didi kim kime dirsın anı sen
Sylegil tā kim bilem ālūñi ben

Didi kim anı udāya sylerem
ācetūmi ben aña ‘arz eylerem

A 30a Bunı didi ırdı girdi alvete
Yūzini dndürdi ol dem azrete

B 37a Mına‘ın aldı baından ol zamān
açını yūzine ağıtdı revān

Hem yine gīsūların aldı ele
Derd ilen ol zamān geldi dile

1105 Pes didi kim yā İlähī seyyidī
Byle didi atı atı aqladı

1098. ve 1099. beyitler A'da yoktur.

1098a Didi bārī Fāṭımaya ıl beyān : Pes didi kim Fāṭımaya sylegil S.

1098b Ne ki sylerdin anı eyle ‘ayān : ālūñi Őimdi aña ‘arz eylegil S.

1099a da : da B.

1099b depretmezem : tepretmezem B.

1100a kim kime dirsın anı sen : ki kime dirsūñ sen anı B, kime dirsūñ anı sen S.

1100b kim bilem ālūñi ben : bileyūm ben ālūñi B, kim bilem sırrıñı ben S.

1101b aña : aa A.

1102a ırdı : durdı B, S.

1103a Mına‘ın : Mına‘asın A / ol zamān : hemān A.

1103b açını yūzine ağıtdı : açını yūzine dağıtdı B, S.

1105. beyit A'da yoktur.

1105a kim : ki B.

Yā İlāhī ḥāzretūñden diledüm
Kıl beni mü'minler anası didüm

Hācetüm maḳbūl kılduñ iy Ğanī
Göñlüme şalduñ bularuñ mihrini

Hoş gelür mi anaya iy pādşāh
Oda yanup uşağı ola tebāh

Vara özi cennete yalñuz gire
Yā İlāhī bunı kim cā'iz göre

1110 Yā İlāhe'l-'ālemīn luḫf işlegil
Anlaruñ suçın baña bağışlagıl

Anları gönder benümle cennete
Cennet içinde irişdür ni'mete

S 22b Sen beni daḫ yoḫsa ṭamuya apar
Anlaruñla yanayum iy Kirdgār

1106a diledüm : dilerem B.

1106b Kıl beni mü'minler anası didüm : Kıl beni mü'minler anası direm B, Beni mü'minler anası kıl didüm S.

1107a kılduñ : itdün A, kılgıl B.

1107b bularuñ : olaruñ B, anlaruñ S.

1109a özi cennete yalñuz : yalñuz cennete özi B.

1109b bunı kim : kim bunı B.

1110b Anlaruñ : Bunlaruñ A / suçın : suçın B, S.

1111. ve 1112. beyitler B'de yer deĝiştirmiştir.

1111a benümle : benümlen S.

1111b irişdür : irişsün A, irişe B.

1112. beyit A ve S'de şöyledir:

Anlaruñla ya beni iy Kirdgār

Ṭamuya bile ilet Perverdgār

Sen beni daḫ yoḫsa ṭamuya ilet

Anlaruñlan yandur beni iy Eḫad

Veh gerekmez bu baña kim iy Kerîm
Varup anlarsız görem dârü'n-na'îm

Buni didi ağladı çün ol zamân
Âh kıldı idüben zâr u figân

1115 Anca kıldı ol zamân feryâd u zâr
Cümle ağlaşdı melekler bî-ķarâr

Peyk-i ĥazret ol zamân geldi yire
Ĥaķ selâmın getürüp peygâmbere

Pes didi kim yâ Muĥammed şâd ol
Ėam yime sen ķayĖudan âzâd ol

B 37b Didi kim Allâĥ saña viridi selâm
Pes selâm ardınca başladı kelâm

'Âyişe ĥaķķında anlar söyledi
ĖayĖuñı yâ 'Âyişe def' it didi

1120 Biz seni kılduķ resüle çün ĥelâl
Lâyıķ olmaya baña kim bu mecâl

1113a Veh : Pes A.

1113b Varup anlarsız görem : Varup anlarsız görem A, Varam anlarsız girem B.

1114a ağladı çün ol zamân : zârı zârı ağladı B, zârı zârı ol zamân S.

1114b Âh kıldı idüben zâr u figân : Âh idüben cân u ciger dağladı B, Ağladı vü kıldı çoķ âh u figân S.

1115b ağlaşdı : ağladı B.

1116a Peyk-i ĥazret : Ĥazret-i peyk A.

1116b getürüp : iltüben S.

1118b başladı : hem oldu A.

1119a anlar : Allâĥ A, S.

1119b def' it : gider S.

1120a resüle çün : çün resüle S.

1120b baña kim bu mecâl : saña kim bu muĥâl A, kim baña bu mecâl S.

Ṭamu odıyla virem saña cezā'
Bu saña yā 'Āyişe olmaz revā

A 30b Daḥi hem ben görmezem lāyık anı
Kim uşağundan cüdā kılam seni

Göñlüni yā 'Āyişe şād eylegil
Özüni kayğudan āzād eylegil

Söyledi luṭf ile Rabbü'l-'ālemīn
Ṭañla maḥşer olıcağ bilgil yaqīn

1125 Ben seni evlāduña irişdürem
Anlar ile ben seni görüşdürem

Göndereyüm hem senüñle cennete
Anları ġarq eyleyem hem raḥmete

Cümlesine virelüm ḥūr u kuşūr
Cennet içre kıllalar 'ayş u sürür

Başlarına nürdan tāc uralum
Her birine ḥulleler geydürelüm

1121a Ṭamu : Damu B / virem saña : saña virem A, S.

1122a Daḥi hem : Hem daḥi B.

1122b Kim : Hem A.

1124-1126. beyitler arası S'de yoktur.

1125b ile : birle A.

1126a hem senüñle : senüñle ben B.

1126b hem : ben A.

1127a virelüm : vireyüm A.

1127b sürür : ḥuzūr S.

1128a nürdan tāc uralum : nūr u tāclar urayum A.

1128b geydürelüm : geydüreyüm A.

Cennet içinde mü'eyyed olalar
'İşret idüp hoş temāşā kıllalar

S 23a 1130 Buni işitdi resül tırdı örü
Hālîka şükr eyledi ol mäh-rü

Hem şahābe cümlesi şād oldılar
Hurrem olup evlerine geldiler

Şükr dergāhuña kim iy dādger
Bizi kılduñ ümmet-i hayrül-beşer

B 38a Yā İlähî rahmet ilen kıll meded
Bizi ayırma olardan tā ebed

Bizi olara irişdür 'an-ķarīb
Raḥmetüñden kıllma bizi bī-naşīb

1135 Luṭf kılgıl sen bize iy pādşāh
Bizi İmāndan ayırma yā İläh

Ḳalbümüzi ğıll u ğışdan eyle şāf
Gönlümüzde ķoyma zerķ ü dilde lāf

1129a içinde : içre hoş S.

1130a resül tırdı : resül durdı B, nebî durdı S.

1130b Hālîka : Tañrıya S.

1131a şahābe cümlesi şād : yine cümlesi şādān A.

1132. beyit S'de yoktur.

1132b kılduñ : kıldı A.

1133a rahmet ilen : rahmet ile A, rahmetüñlen S.

1133b olardan : anlardan S.

1134-1137. beyitler arası S'de, 1134., 1136. ve 1137. beyitler ise A'da yoktur.

Pāk kı́l bizi kũdũretden kı́amu
Ya'nĩ dũndũr uezũne iy ferd hũ

Ol zamān kim Őorasın bizden ĥisāb
Dilũmũze vir cevāb u bā-Őavāb

Bu Ĥazĩnĩ 'ācizi redd eyleme
Yolına a'mālini sedd eyleme

El-ĤadĩŐũ'l-Ĥadĩ 'AŞer

1140 GũŐ kı́lgıl bu ĥadĩŐi iy beşer
Erba'ĩnden bu durur ĥadĩ 'aşer

Ca'fer-i Őadık rivāyet eyledi
Didi kim atam ĥikāyet eyledi

Ol daĥi hem virdi ceddinden ĥaber
Ya'nĩ ol Őĩr-i Ĥudādan iy beşer

A 31a Bũyle didi ol emĩrũ'l-mũ'minĩn
Ol 'Aliyyũ'l-MurtaŐā vũ pāk-dĩn

Didi bir gũn MuŐafā kı́atdan meger
Ben eve geldũm işit iy mu'teber

1137b Vezin tutmuyor.

1138a kim Őorasın : ki soralar B.

1139a redd : dũr A.

1139b sedd : nār A.

1141b atam : babam S.

1142b ol : kim B. Vezin tutmuyor.

1143b vũ : ol A, - S.

1144a MuŐafā : resũl A.

- 1145 Fāṭıma atına girdüm ierü
Oturur Selmān ile ol hūb-rū
- B 38b Fāṭımaya sōyledüm ol dem ‘ayān
Var mıdur yanuñda yiygü ıl beyān
- Fāṭıma didi ki bi’llāh iy hūmām
Yanumuzda yo durur hergiz a‘ām
- Līk vardı altı dirhem iy emīn
Bil anı Selmān getürmişdür yaın
- S 23b Yūñ getürmişdür egirmekün baña
Ücretidür bu anuñ yā Murtażā
- 1150 Yā ‘Alī Şimdi Ḥasan birle Ḥüseyn
A durur gāyet ol iki nūr-ı ‘ayn
- Dilerem ki anlara yiygü alam
Kim olaruñ göñlüni hurrem ılam
- Pes ‘Alī didi ki yā faḥrū'n-nisā’
Ae’i Şimdi berü virgil baña

1145a atına : yanına B.

1145b ile ol hūb-rū : ile pes rū-be-rū A, ilen ol māh-rū S.

1146a ‘ayān : revān A.

1146b Var mıdur yanuñda yiygü ıl beyān : Evde yiygü var mıdur hī bu zamān S.

1147a bi’llāh iy : bi’llāh yā A, v’Allāh iy S.

1147b yo : yo B.

1148b yaın : hemīn A.

1149b bu anuñ yā Murtażā : yā Murtażā bu aña S.

1151b Kim olaruñ göñlüni hurrem ılam : Anlaruñ hem yüzini hurrem bulam A.

1152a faḥrū'n-nisā’ : ḥayrū'n-nisā’ B.

1152b Ae’i : Aeni S.

Varayum bāzāra ŧimdi bu zamān
Anlara yiygü alayum ben revān

Fāṭıma virdi ‘Alīye aḳçeni
Yiygü almağa alup gitdi anı

1155 Gider iken gördi yolda bir kiŧi
Gör ki ne didi nice oldu iŧi

Çağırur söyler ki kim ola bugün
Ḳarz vire Tañrıya iy reh-nümün

Kim taŧadduḳ ide bā-‘aşḳ-ı Ḳudā
Birine elli vire Ḳālıḳ aña

Çün bunı ‘Alī iŧitdi ol zamān
Virdi ol dirhemleri aña revān

Ol kiŧiye aḳçeni ṭapŧurdu Ḳoŧ
Fāṭıma ḳatına geldi eli boŧ

1160 Fāṭıma gördi ki boŧ geldi ‘Alī
Ğamlu olup söyledi kim yā velī

1153a ŧimdi : bilgil B.

1154a aḳçeni : aḳçeyi A.

1155a gördi yolda : yolda gördi B.

1156a söyler : aydur S.

1156b Tañrıya iy : Tañrı yolına ol S.

1157b elli vire Ḳālıḳ aña : Ḳālıḳ vire elli aña A, elli ide Allāh edā’ S.

1158a bunı ‘Alī iŧitdi : ‘Alī iŧitdi anı A, ‘Alī iŧitdi bunı S.

1158b aña : ol dem S.

1159a ṭapŧurdu : dapŧurdu B, S.

1159b ḳatına : yanına B.

B 39a Sen eli boş nite geldüñ bu zamān
Uş Hasan birle Hüseyñ ağlar yaman

A 31b Didi yā binti nebī sen yime ğam
Hağ Te'ālāya anı borç virmişem

Fātıma işitdi anı oldı şād
Yağşı varmışsın didi iy hoş-nihād

S 24a Pes 'Alī çığdı evinden ol zamān
Muştafā katına varmağa revān

1165 Bir kişiyi gördi ol demde meger
Kim eline bir deve almış yider

Çün yakın geldi 'Alīnüñ katına
Pes selām virdi 'Alīnüñ zātına

Ol 'Arab didi aña yā Bü'l-Hasan
Gel benümle bu zamān luş eyle sen

1161a nite : nişe B.

1161b Uş : Ol B / ağlar : açdur S.

1163a işitdi anı : anı işitdi A. işitdi bunı B.

1163b Yağşı varmışsın didi iy : İyü varmışsın didi iy A, Yağşı varmışsın didi ol S.

1164a çığdı : çığdı B.

1164b katına : yanına B / varmağa : vara tüz A / revān : 'ayān S.

1165a kişiyi gördi ol demde : kişiyi gördi kim ol dem A, kişi gördi ki ol demde S.

1165b Kim : Pes A, Hem S.

1166a yakın : yağun B, yavuğ S / katına : yanına B.

1166b Pes selām virdi 'Alīnüñ zātına : Hoş selām itdi 'Alīnüñ şanına B, Pes selām virdi hemān-dem zātına S.

1167b Gel benümle bu zamān luş eyle : Ger benümle bu zamān luş eyle A, Gel benümlen luş eyle şimdi S.

Eksügüm vardur deve'i şataram
Al bahā'sın vir baña iy muhterem

Ol emīrū'l-mū'minīn didi revān
Yoğ durur nağdüm elümde iy cüvān

1170 Bir ğarībem bilgil iy Şīr-i Hudā
Şağlayabilmem bunı iy reh-nümā

Elde nağdüñ yoğ ise bilgil yağīn
Virürem te'hīr ilen daği hemīn

Al bunı benden velī bu şart ile
Viresin hağğı kaçan düşse ele

Didi kim söyle bahā'sını revān
Nice virürsin anı kılğıl beyān

Didi yüz dirhem dūrür iy Bū'l-Hasan
Ger virürseñ tut mehārın şimdi sen

1168a deve'i şataram : deveni sataram B, deve'i sataram S.

1168b muhterem : pür-kerem A.

1169a Ol : Pes S.

1169b Yoğ : Yoğ B.

1170. ve 1171. beyitler B'de yer değıştirmiştir.

1170a bilgil : didi S.

1170b reh-nümā : Murtażā S.

1171a yoğ : yoğ B / yağīn : 'ayān S.

1171b ilen : ile A / hemīn : hemān S.

1172b hağğı kaçan : hağğın haçan B.

1173. beyit S'de yoktur.

1173a kim : ki B.

1173b nice : Niceye A / kılğıl : kıl A.

1174a iy : yā B.

1174b Ger virürseñ tut mehārın : Ger virürseñ dut zimānın B, Dut yularını revān ol S.

B 39b 1175 Didi aldum ol emīrū'l-mū'minīn
Çün anı aldı kayıttdı ba'd-ezīn

Bir 'Arab uğrar yine yolda aña
Yā 'Alī dir bu deve'i şat baña

Şataram didi 'Alī alsañ eger
Dir bahā'sın söylegil iy mu'teber

Didi üç yüz dirhemi virgil baña
Al deve'i tīz revān ol yoluña

Didi aldum şaydı ol dem aqçeni
Pes 'Alīye cümle tapşurdı anı

S 24b 1180 Pes devesini 'Alī teslīm ider
Yuların tutdı anuñ yidüp gider

A 32a Vardı bāzāra 'Alī aldı ta'ām
Ol Ḥasan birle Ḥüseyne şād-kām

1175a ol : pes S.

1175b ba'd-ezīn : ol emīn A.

1176a aña : baña A.

1176b bu deve'i şat : bu deve'i sat B, deveni satgıl S.

1177a Şataram : Sataram B, S.

1178a dirhemi virgil baña : dirhemi virseñ eger A, dirheme virsin maña B.

1178b Al deve'i tīz revān ol yoluña : Bu devenüñ yuları saña deger A, Bu deve bilgil ki haqqā olur saña B.

1179. ve 1183. beyitler B'de yer değiştirmiştir.

1179a ol dem aqçeni : olda aqçeyi A.

1179b Pes : Çün S / tapşurdı : dapşurdı B, S.

1180a Pes devesini 'Alī : Hem deveyi 'Alī çün S.

1180b tutdı anuñ yidüp : dutdı anı çeküp B, dutdı anı aldı S.

1181a aldı : ala B.

1181b Ol Ḥasan birle Ḥüseyne : Tā kıla oğlanlarını B.

Aldı anı çün eve geldi girü
Anı gördi geldi Zehrā māh-rū

Fāṭıma çün bağıdı gördi ağıçeni
Didi kim ıandan getürdüñ sen anı

Bir deve aldum didi ben bu zamān
Viricek yüz dirheme bilgil 'ayān

1185 Bil anı ben va'de ile almışam
Gör ki bey'ümde ne aşıı kılmışam

ıavl kıldum ele düşicek virem
Diñle şimdi kim yine ne söylerem

Ol mağal geldi yine bir müřterī
Diñle kim bu söz degüldür serserī

Virdüm üç yüz dirhem ü nağde anı
Gör işümi nice oñardı Ğanī

Böyle didi çün bunu şır-i Ğudā
ıııdı yine ğıtdi bāzārdan yaña

1182a girü : revān B.

1182b Anı gördi geldi Zehrā' māh-rū : İtdüğini řordı Zehrā' mihrbān B.

1183a bağıdı : bağıdı B / ağıçeni : ağıçeyi A.

1183b Didi kim ıandan : Didi ki ıandan B, Sordı kim ıandan S / anı : bunu A.

1184b Viricek yüz dirheme bilgil : Virecege dirheme dir yüz A, Virecegüm yüz dirhem S.

1185a Bil : Uş B / ile : ilen S.

1186. beyit A ve B'de yoktur.

1187a mağal : mağalde A, S / müřterī : 'Arab A.

1187b kim bu söz degüldür serserī : bunu 'aşı ile iy hoş-edeb A, kim bu sözi iy serserī S.

1188b Gör işümi nice oñardı : İşümüzi hoş oñardı ol S.

1190 Ol devenüñ şâhibin eyler taleb
Şartı eyle kılmış idi ol 'Arab

B 40a Viresin anı ele düşcek didi
Vardı ol 'ahd üste anı istedi

İstedi çok anı bulabilmedi
Hîç kişi anuñ nişânın virmedi

Kaygulu gönli 'Alî döndi girü
Mescide geldi revân ol sevgülü

Muştafâya geldi çün virdi selâm
Muştafâ aldı selâmını tamâm

S 25a 1195 Pes yüzine bakdı güldi Muştafâ
Kayguñı def` it didi yâ Murtażâ

Kışşanı şimdi senüñ iy Bü'l-Hasan
Sen mi virürsin haberi yoksa ben

Dir 'Alî yâ Muştafâ sen kıl beyân
Lafz-ı dür-bāruñ ile eyle 'ayân

1190a şâhibin : iyesin S.

1191a anı ele düşcek : ele düşicegez A.

1192a çok anı : çoğ anı B, anı çok S.

1192b Hîç kişi anuñ nişânın virmedi : Anca cehd itdi nişânın almadı A.

1193a 'Alî : gelüp S.

1193b Mescide geldi revân ol sevgülü : Vardı Resül katına geldi ilerü A.

1194b selâmını tamâm : selâmın hoş hurrem S.

1195a güldi : gördi B.

1196b virürsin haberi yoksa : virürsin haber yoğsa ki B, haber virürsin yoksa S.

1197a kıl beyân : söylegil S.

1197b Lafz-ı dür-bāruñ ile eyle 'ayân : Luţf u ihsân eylegil sen kıl beyân A, Lafz-ı dür-bāruñla sen şerh eylegil S.

Yā 'Alī dir diñle şimdi söyleyem
Ne idi hikmet saña 'arz eyleyem

Ol 'Arab kim idi sen söyle baña
Kim deveyi va'deye şatdı saña

1200 Dağı bildüñ mi kim idi ol 'Arab
Kim anı senden şatun aldı 'aceb

A 32b Dir 'Alī ki bilmedüm ben yā resül
Didi meger bildüresin kimdür ol

Ol ki şatdı anı Cebrā'ıl idi
Hem alan dağ anı İsrāfıl idi

Altı dirhem virdüñ Allāh yolına
Çünkü raħm eyledüñ Allāh kulına

Birisine elli virdi ol Hudā
Ellisine kıldı hem üç yüz 'aṭā'

1205 Dünyede böyle 'aṭā' kıldı Kerīm
Kim bile kim tañla n'eyler ol Raħīm

1198a şimdi : imdi B.

1198b 'arz : şerh S.

1199b Kim deveyi va'deye şatdı : Hem deve va'de ile şatdı A, Kim deveni va'deye virdi B.

1200a bildüñ mi kim idi : kimdi bilmedüñ mi A, bilmedüñ mi kim idi S.

1200b şatun : satun S.

1201a Dir 'Alī ki bilmedüm ben : Didi anı 'Alī bilmem A, Dir 'Alī kim bilmezem ben S.

1201b Didi meger bildüresin : Sen meger bildüresin ki B, S.

1202a şatdı : satdı B, S.

1202b Hem alan dağ anı : Hem alan bilgil ki A, Anı alan dağı hem S.

1203b Çünkü raħm eyledüñ Allāh kulına : Gör ki ol Hālık saña n'itdi yine B, S.

1205b bile kim tañla : bilür kim dañla B, bile maşşerde S.

B 40b Böyle kıldı sülük anlar müdām
Anlaruñ bu idi virdi şubḥ u şām

Ellerinde küt-ı yevm olsa hemān
Sā'ile virürler idi ol zamān

Biz kaçan bulısaruz ol menzili
Döndürürüz yüz göricek sā'ili

S 25b Veh meger kim fazlı ile ol Ḥudā
Eyleye rahmet bize yevmü'l-cezā'

Ḥikāyet-i Uḥrā*

1210 'Āyişe ḥāṭūn ki ümmü'l-mü'minīn
Böyle kıldı ol rivāyet iy emīn

Geldi bir 'avret resülūñ ḡatına
Nice idi ḥālını diñle yine

Ḡurumışdı sağ eli anuñ yaḡīn
Söyledi kim yā Muḥammed yā Emīn

1206a sülük anlar : anlar sülük S.

1207b virürler idi : virür ziyādın A.

1208a kaçan bulısaruz : ḡaçan bulısar B, kaçan bulasıyuz S.

1208b Döndürürüz yüz : Yüz çevirürüz S.

1209a kim fazlı ile : ki fazlı ilen S.

* Ḥikāyet A.

1210a 'Āyişe : Ḥadīce B / ki ümmü'l : kim emīrü'l S.

1211a ḡatına : yanına B.

1211b ḥālını diñle yine : diñlegil ḡāleti ne A.

1212a sağ : sağ B, S.

1212b Muḥammed yā Emīn : resülü'l-mürselīn A.

Luţf idüp kılgıl du‘ā’ sen bu zamān
Kim elüm şıhhat bula iy mihrbān

Muştafā didi ki aña ne sebeb
N'oldı ki oluñ urumışdur ‘aceb

1215 Didi kim grdm dşmde ben ‘ayān
şyle kim opmış ıyāmet nā-gehān

Hem cehennem ıpkızıl olmış yanar
Bir yañadan cennet olmış āřkār

Cennet ehli vāřıl olmış raşmete
Hem cehennem ehli dşmiş mişnete

A 33a Yidi apusını grdm āřkār
Birisinde anamı grdm yanar

Bir elinde var idi bir vuşla et
Yimiş idi od elinden drl let

B 41a 1220 Bir elinde daş bir eski pāresi
Ol ikisi olmış anuñ āresi

Anlaruñla odı zinden orur
āletini grenñ cismi err

1213a sen : - B.

1214a ki aña ne : aña kim ne A, aña n'oldı S.

1214b N'oldı ki oluñ urumışdur : N'oldı kim oluñ urudı iy A, Niçn oluñ urumışdur S.

1215a ben ‘ayān : bu gice A.

1215b nā-gehān : bu gice A.

1216b olmış : oldı S.

1217a raşmete : cennete B, S.

1219a vuşla : vaşla A.

1220a Bir elinde daş bir : Bir elinde hem A, Birisinde daş bir B.

Söyledüm aña ki iy ana neden
Böyle yanarsın bu od içinde sen

S 26a Sen helälüne muṭī' idüñ yaḳīn
Rāzī idi daḫi senden ol emīn

Olmamışduñ 'āṣī hem Allāha sen
Ṭā'at iderdüñ hem ol dergāha sen

1225 Yā ana pes söyle ne oldu sebep
Kim saña kılmış durur Tañrı ğazab

Didi yā kızum işitgil söyleyem
Hālümü saña hikāyet eyleyem

Ben baḫīl idüm fenā' da bil yaḳīn
Anuñ için çekerem cezā' hemīn

Eylemişdür Haḫ baḫīllerüñ yirin
Burada bilgil bunı bellü yaḳīn

Didüm iy ana baña eyle beyān
Ol et ile eskiyi eyle 'ayān

1223a helälüne : ehlüne S.

1223b daḫi : yine S. Vezin tutmuyor.

1224a Vezin tutmuyor.

1224b iderdüñ hem ol : itdüñ hem ulu A.

1225a söyle ne oldu : buña ne oldu S.

1227a yaḳīn : ḳatı S.

1227b çekerem cezā' hemīn : çekerem ben zaḫmetin B, gördüm ben bu miḫneti S.

1228a baḫīllerüñ yirin : baḫīller menzilin S.

1228b Burada bilgil bunı bellü yaḳīn : Bu cehennemüñ içinde bil yaḳīn A, Burada bilgil yaḳīn bellü hemīn B.

1229a Didüm iy ana baña eyle beyān : Didi eyle iy ana baña 'ayān B.

1229b eyle 'ayān : eyle beyān B, sen bu zamān S.

1230 andan almışsın oları sylegil
Vaşfını bildür baña şerh eylegil

Syledi kim yā kızum bil bunu sen
şadaa virmış idüm dnyāda ben

Virmış idüm Ha yolına az u o
Līk bu ikisi idi daı yo

Uşta anı virdiler baña bu dem
zmi oddan anuñla oruram

Pes yine didm ki iy ana digil
ancarudadur atam sen sylegil

B 41b 1235 Didi kim atañ saı idi yaın
ıldı ramet aña Rabb'l-'ālemīn

Ol varup cennetde ılmışdur arār
Uş saıler menziline āřkār

A 33b Ol aradan ben yine ıldum gzer
Gıtdm atam yanına bilem haber

1230a andan : andan B, S / oları : buları A, - S.

1232a o : o B.

1232b ikisi idi daı yo : ikiden zge daı yo B.

1233a baña bu dem : şimdi baña S.

1233b zmi oddan anuñla oruram : Bundan ğayrı yoĝ idi ñdin řoña S.

1234a didm : didi B.

1234b ancarudadur atam : ancarudadur atam B, andatur atam baña S.

1235a kim : ki B, - S.

1235b ıldı ramet aña : Aña ramet ıldı S.

1236b Uş : Ol B.

1237a ben : n S.

1237b Gıtdm : Varup S.

S 26b Yā resūla'llāh anı gördüm 'ayān
 Ḥavz-ı Kevşer kırağında nā-gehān

Cennet ehline şu virür ser-be-ser
Böyle gördüm anı yā ḥayra'l-beşer

1240 Alur idi Murtażādan ol ḳadeḥ
 Şu virüben ḥalkı eylerdi feraḥ

Çünkü gördüm atamı bu işde ben
Didüm ata Tañrıñ için söyle sen

Ol anam saña muṭī' idi yaḳīn
Rāzī idi daḥi Rabbü'l-'ālemīn

Ol cehennemde çeker dürlü 'azāb
Teşnelikden ḥōd anuñ ḥāli ḥarāb

Sen cinān ehlin şuvarursın ḳamu
Ol şusuzlıḳdan yanar ender-ṭamu

1245 Ḥaḳ rızā'sıçün n'ola sen yā ata
 Bir içim şu ḳılasın aña 'aṭā'

1238b nā-gehān : ol zamān B.

1239. ve 1240. beyitler A'da yer deḡiştirmiştir.

1239a şu virür : virürdi B.

1240b virüben ḥalkı eylerdi : virürdi ḥalkı ḳılurdi A.

1241b ata Tañrıñ : aña Tañrı A.

1242a Ol anam : Ḥātūnuñ A, B.

1242b Vezin tutmuyor.

1243a Ol : Uş S.

1244a cinān : cihān B, S.

1244b ender-ṭamu : ender-damu B.

1245a yā : iy A.

Didi yā kızum bu sözi söyleme
Bilmedüğüñ nesneye sa'y eyleme

Nite kim anañ baḥl̄l idi kıatı
Ol sebebden kim çeker bu zaḥmeti

Uş baḥl̄ller menziline iy oḡul
Yanuban miḥnet çeker nār içre ol

Muṣṭafānuñ ḥavzı olmuşdur ḥarām
Kim baḥl̄l ü mücrime iy n̄ik-nām

B 42a 1250 Didi iy ata bir içim şu baña
Virgil anı kim içüp bulam şafā'

S 27a Avcumı ṭoldurdı atam ol zamān
Aldum anı anama gitdüm revān

Vardum içürdüm çün ol şuyı aña
Kulaḡuma irdi nā-geh bir şadā

Didi kıurutsun elüñi ol Çalap
Dünyede olsun saña Ḥaḳdan ḡazab

1247a Nite : Nişe B.

1247b kim : ki A.

1248a Uş : Ol B.

1248b miḥnet çeker nār : zaḥmet çeker nār A, miḥnet çeker od S.

1249b ü mücrime : mücrimlere A.

1250a iy : yā B.

1250b kim içüp : içüben B.

1251a Avcumı ṭoldurdı atam ol zamān : Bir kıadeḥ şu virdi baña hem atam A.

1251b Aldum anı anama gitdüm revān : Aluban gitdüm anı içe anam A.

1252a Vardum içürdüm çün : Vardum içürdüm hem A, Varuban içürdüm S.

1252b Kulaḡuma irdi : İrdi kıulaḡuma S.

1253a elüñi : kıoluñi B.

1253b olsun saña Ḥaḳdan : hem böyle olsun bu A, olsun saña böyle S.

Kim şuvarduñ bir baħīli bu maħal
Muştafa ħavzından iy ħā'in daġal

1255 Bunı kılmışdur aña Allāh ħarām
Nite şuvarduñ anı iy nā-tamām

A 34a Çün uyandum uyķudan ben yā resūl
Ķurumuş ġördüm elüm iy pūr-uşūl

Çün işitdi āħ kıldı Muştafa
Didi kim anuñ baħīlligi saña

Dünyede böyle mażarrat kıldı çün
Özüñüñ ħāli n'ola tañlaki ġün

Muştafa ķoydı 'aşasını revān
'Avretüñ elinüñ üste ol zamān

1260 Didi iy Ġaffār u Ĥayy u Zü'l-celāl
İy Raħīm ü vey Kerīm ü bī-zevāl

Pāk-zātuñ ħürmetiçün yā İlāh
Luţf kılgıl bu zamān iy pādşāh

1254a şuvarduñ bir baħīli : şu virdüñ bir baħīle A.

1255b iy nā-tamām : itdüñ tamām A.

1256a uyķudan : uyħudan B, S.

1257a Çün işitdi āħ kıldı : İşidüben kıldı āħ ol A.

1258a böyle mażarrat kıldı : iken ziyāni degdi A.

1258b Özüñüñ ħāli n'ola tañlaki ġün : Nice ol ħāli anuñ pes bugün A.

1259a ķoydı : ķodı A.

1259b üste ol zamān : üstine 'ayān A.

1261-1263. beyitler arası A'da yoktur.

1261b bu zamān : şimdi sen S.

Hem daħi bu vāķı'anuñ ħürmeti
Bu za'ifeden gidergil zaħmeti

Ƙolını Ƙılgıl mübeddel ŧıħħate
Tā ki vara ŧükr ide bu ħikmete

Ĥaħ Te'ālā ol du'a'sını Ƙabül
Eyledi ħün kim anı Ƙıldı resül

1265 Ol za'ifenüñ hem eli oldu ħoŧ
Vir ŧalavāt Muŧafāya bā-ħurüş

'Avretüñ Ƙolı ŧağaldı der-zamān
Yine evvelki kimi oldu 'ayān

B 42b Sen olaruñ ħürmetine yā İläħ
Kim baħİllerle bizi Ƙılma tebāħ

S 27b Ƙalbümüzden ħubb-ı dünyāyı götür
Sen yirine kendü ħubbuñı getir

'Aŧŧ-ı maħŧerde sen iy Rabb-i Ġanī
Ƙılma maħrüm ħavz-ı Aħmedden beni

1270 Ol ħürühdan Ƙıl bizi sen iy Ĥudā
ŧerbet iħerlerdi ħavz-ı Muŧafā

1262b gidergil : gider bu B.

1264. ve 1265. beyitler B ve S'de yoktur.

1266-1270. beyitler arası A'da, 1270. beyit ise S'de yoktur.

1267b baħİllerle : baħİllerlen S.

1268b getir : yitür B.

1269a sen iy Rabb-i : yine sen iy S.

El-Hadīşü's-Şānī 'Aşer

Erba'ından on ikinci uş budur
Bunu kulağında şakla hem-çüdür

'İkrimedendür rivāyet bu haber
Diñle bunu şıdķ ile iy mu'teber

İbni 'Abbāsdan didi kim bir su'āl
Ben işitdüm söyledi ol bu mecāl

Kim bu āyet ma'nāsını şordılar
Ne durur bu sözde maķşūd didiler

1275 Söyledi Furķān içinde ol Ğafūr
Kim *neza'nā* didi hem *mā fi's-şudūr**

İbni 'Abbās anlara viridi cevāb
Didi kim diñleñ cevābı bā-şavāb

1271. beyit B'de yoktur.

1271b şakla : saħla S.

1272a 'İkrimedendür : Didi Selmāndan B.

1272b ile : ilen S.

1273a 'Abbāsdan : 'Abbāsda B.

1273b söyledi ol bu mecāl : kim şorıldı bu maħāl A.

1274a Vezin tutmuyor.

1274b bu sözde maķşūd : maķşūd bu sözden A.

* 1275b "O zaman biz onları içlerinde kalmış olabilecek nahoş duygu ve düşüncelerden arındıracağız ve böylece birbirleriyle kardeş olarak mutluluk tahtları üzerinde karşı karşıya oturacaklar." (Kur'ân-ı Kerîm, Hicr, 15/47) anlamındaki ayetten iktibas.

1276a cevāb : haber B.

1276b cevābı bā-şavāb : cevāb-ı mu'teber B.

Ṭaňla çün kim iriſe maḥſer günü
Mü'min iseñ ſıdķ ile diňle bunı

Bir büyük taḥtı getüreler revān
Kim kıızıl yāķütđan ola 'ayān

Giňligi yigirmi ağaç ola hem
Belki artuķ ola ol olmaya kem

A 34b 1280 Olmaya bir vuſla anda bil yaķīn
Cümle ķudretđen ola iy pāk-dīn

Ol Ebū Bekr-i ſıddīķ Yār-ı Ğār
Geçüp anuñ üstine ide ķarār

Pes getüreler ki bir taḥtı da hem
Ol yaſıl yāķütđan ola muḥterem

B 43a Giňligi ola bunuñ daḥ ol ķadar
S 28a Geçüp üste otura anuñ 'Ömer

1277. beyit B'de yoktur.

1277a Ṭaňla : Daňla S.

1277b ile : ilen S.

1278a getüreler : getürdiler S.

1278b kıızıl yāķütđan ola : yāķütđan ola bil ol taḥt B.

1279a ağaç : arſun A, fersaḥ S.

1279b ol : vü A, - S.

1281a Ebū Bekr-i ſıddīķ Yār-ı Ğār : 'Alī ibni Ebī Ṭālib i yār B. Vezin tutmuyor.

1281b ide : kııla B.

1282. ve 1283. beyitler A'da yer deĝiſtirmiſtir.

1282a getüreler ki bir taḥtı da hem : yine bir taḥt daḥi hem-çünān A, getürürler yine bir taḥt daḥi hem S.

1282b yaſıl : yiſil A, saru S / muḥterem : iy cüvān A.

1283a Giňligi ola bunuñ daḥ : Ola büyüklüĝi daḥi A.

1283b Geçüp üste otura anuñ 'Ömer : Geçüben otura ol taḥta 'Ömer A, Geçüp üste otura 'Abbās meger B.

Bu daħi yine ola anlarca hem
Ol daħi kimüñdürür diñle bu dem

1285 Geçüben otura ol 'Oşmān aña
Hem dinildi cāmi'-i K̄ur'ān aña

Hem yine bir taħt daħi iy ħ̄āce
Ola aġ yāķūtdan ol ġāyet yüce

Ola anlarca büyüklüġi anuñ
Yahşısı diñle kim şafā' bula cānuñ

Ol emīrū'l-mü'minīn Şīr-i Ĥudā
Geçüben otura aña Murtażā

Bunu bildüñ şimdi sen diñle yine
Ne dürür maķşūd anı aña yine

1290 Taħtları Ĥaķķ emr ile ol zamān
Gölgesine 'Arşuñ iltürler revān

Çünki varup anda eylerler ķarār
Pes yine emr eyler ol dem Kirdġār

1285. beyit B'de şöyledir:

Geçüp üste otura anuñ Ĥasan
Mü'min iseñ diñlegil bunu da sen

1285b Hem : Kim S.

1286a Vezin tumuyor.

1286b aġ yāķūtdan ol : ol yāķūt aġ A.

1287b bula : bulsun B. Vezin tutmuyor.

1288b Geçüben otura aña Murtażā : Geçüp otura Ĥüseyn ol dem aña B.

1290a ile : ilen S.

1290b Gölgesine 'Arşuñ : Getürüben 'Arşa B.

1291a eylerler : iderler B.

Hem dikerler anda bir hayme 'azīm
Anı daḡ dürden yaratmış ol Kerīm

Diñle şimdi sen büyüklüğün anuñ
Söyleyem tā kim şafā' bula cānuñ

Kim ola ol hayme ol nev'e ulu
Yir gök ehli içine girse kamu

1295 Daḡi herçi halk idüpdür ol Hudā
İçine girse anuñ iy hūb-liqā'

Bir bucağında ola anuñ hemīn
Gör yine n'eyler İlāhü'l-'ālemīn

S 28b Pes gele ḡazretten ol dem dört kadeḡ
Diñle bunu kim bula cānuñ feraḡ

B 43b Ala Şiddīk ol kadeḡuñ birisin
Ala birin daḡ 'Ömer anda yaḡīn

A 35a Hem yine 'Oşmān ala birin daḡi
Birisin de Şīr-i Yezdān iy aḡī

1292a dikerler : de gelür A, tikerler B.

1292b daḡ : da A.

1293a büyüklüğün : ululuğın B.

1293b Söyleyem tā kim şafā' bula : Tā şafā' bula söyleyem S. Vezin tutmuyor.

1294a Kim ola ol hayme ol nev'e : Ola hem ol nev'e ol hayme A.

1295a herçi : her ne A.

1297a gele : yine B.

1297b kim bula cānuñ feraḡ : ola cānuñ pür-feraḡ B.

1298a Ala Şiddīk : 'Alī ala B.

1298b birin daḡ 'Ömer anda yaḡīn : 'Abbās daḡi anuñ birisin B.

1299a yine 'Oşmān ala birin : ala birin yine ḡasan B.

1299b Birisin de Şīr-i Yezdān : Birisin de ala ḡüseyn B, Hem birin daḡ S.

1300 Ol kadehlerden ierler yir yirin
Ŗuvarurlar cennet ehlin ba'd-ezīn

Bu durur bilgil ol āyetden murād
Kim *neza'nā* didi ol Rabbü'l-'ibād

Buyurur ol demde Rabbü'l-'ālemīn
Kim açarlar ol cehennem apusın

Götürilür kāfir öñinden hiçāb
Rāfīzīlerüñ öñinden de niğāb

Pes görürler baup anlar ol zamān
Ol Ŗağābe menzilin bellü beyān

1305 Biz bulara anda inkār eyledük
Kendümüzi bunda der-nār eyledük

Kim sevenler bunda oldılar kerīm
Sevmeyenler uş yanar nār-ı cağīm

Ŗamu ağzına ekerler yine sed
Pes yanarlar anlar anda tā ebed

1300b Ŗuvarurlar cennet ehlin : Cennet ehlin Ŗuvarurlar S.

1301b Kim : Hem A.

1302a Buyurur : Emr ider S.

1303b Rāfīzīlerüñ öñinden de : Hem Hāricīler öñinden dağ B, Hem Rāfīzī arşusından S.

1304a baup : bağup B, S.

1304b Ol Ŗağābe : Ehl-i beytüñ B.

1305a Biz bulara anda : Dünyede bunlara A.

1305b Kendümüzi bunda der-nār : Kendümüz nār içre bīzār A.

1306a Kim sevenler bunda oldılar kerīm : Anları seven bulur cennet 'azīm A.

1306b uş yanar nār-ı cağīm : hem yanar nār-ı cağīm A, yanar uş ender-cağīm S.

1307a Ŗamu : Damu B, S.

1307b yanarlar : alurlar S.

Pes didi sultān-ı cem‘-i enbiyā’
Şadr u bedr-i ‘ālem ü şāhib-vefā

Her kişide olsa bir zerre ĩmān
Ben şefā‘at eylerem aña ‘ayān

1310 Ol cehennemden çıkup āzād olur
Def‘ olur endūhı anda şād olur

S 29a Yā İlāhī luţfuñ ile kıl meded
‘Āşī kullara sen iy ferd Eħad

Çılma maħrūm ol şefā‘atden bizi
Anlaruñla eylegil haşrumuzı

Hikāyet*

B 44a Gel bunı diñle yine iy pāk-dīn
İbni ‘Abbāsdan rivāyetdür yaķīn

Kim bu āyet ma‘nāsında söyledi
Uşbu envā‘ ile tefsīr eyledi

1309a Vezin tutmuyor.

1310a çıkup : çıkup B.

1310b Def‘ olur endūhı : Gidüben kayğusı A, Def‘ olup anlar S.

1311a ile : ilen S.

1311b Vezin tutmuyor.

1312. beyit B’de yoktur.

1312b Anlaruñla : Anlar ile S.

* Şıfat-ı Ehl-i Nār min-Ümmet-i Muħammed ‘Aleyhi’s-selām B, Rivāyet-i İbni ‘Abbās S.

1313a Gel bunı : Şıdķ ile S.

1314a Vezin tutmuyor.

1314b ile : ilen S.

ربما يود الذين كفروا لو كانوا مسلمين*

- A 35b 1315 Enbiyā'lar cennete çün kim gire
Menziline her birisi kim ire
- Enbiyā'dan şoñra bilgil iy ulu
Cennete öñdin giren kimdür kamu
- Cümleden öñdin girenler cennete
İrişe anda firāvān ni'mete
- Olasıdur ol Muḥammed ümmeti
Ümmet iseñ tutma dilde rībeti
- Şoñra giren tamuya bilgil 'ayān
Hem bu ümmetden olasıdur hemān
- 1320 Çünki bunı bildüñ imdi diñlegil
Ne dürür maqşūd bundan añlagıl
- Çün ola maḥşer günü şorğu ḥisāb
Kime raḥmet vireler kime 'azāb

* “Bir vakit gelecek ki bu gerçeği inkâra kalkışanlar keşke Allah'a boyun eğip Müslüman olsaydık diye yerinecekler.”. Kur'ân-ı Kerîm, Hicr, 15/2.

1315a gire : girer B.

1315b birisi kim ire : birisi kim irer B, biri çünkim ire S

1316. beyit A'da yoktur.

1318a Olasıdur ol : Giriser evvel A.

1318b tutma dilde : dutma dilde B, kıılma bunda S.

1319a tamuya bilgil : damuya bilgil B, tamuya kimdür S.

1319b Hem : Pes S / olasıdur : olısardur A.

1320a bildüñ imdi diñlegil : böyle bildüñ diñle sen B.

1320b bundan añlagıl : anı añlagıl A, bunı añla sen B.

1321a Çün : Kim S / şorğu : şoru A, sorğu B.

1321b Kime raḥmet vireler kime : Kimisi raḥmet bula kimi A, Kime raḥmet virile kime S.

Maḥşer ehli ʔura ol dem fevc fevc
İrişer feryād u zārı tābe-bevc

Sürile cümle Şırāʔuñ üstine
Baḫmaya ol günde kimse dōstına

S 29b Ra'd nisbet kimisi şakar revān
Kimisi yıl tek eser bilgil 'ayān

1325 Yügrük atlar tegi kimi segride
Kimi yayaḫ gibi āheste gide

Kim Şırāʔ üstinde yıllerle ʔala
Kimi düşer dūzaḫa zārı ʔıla

B 44b Pes Muḫammed ümmetinden ol zamān
Bir gürüh ola Şırāʔ üste 'ayān

Kim Şırāʔ üstinde bend olmuş ola
Āh u feryād eyleyüp ʔalmış ola

1322a ʔura : dura B, S / fevc fevc : mevc mevc A.

1322b İrişer feryād u zārı tābe-bevc : 'Āşīye gele elem hem fevc fevc A.

1323a Sürile : Süreler A.

1323b Baḫmaya ol günde kimse : Baḫmaya ol günde kimse B, Baḫmaya kimse anda hıç S.

1324a şakar : geçer A.

1324b Kimisi yıl tek eser bilgil : Kim eser yıl kimi geçer bil B.

1325a Yügrük atlar tegi kimi segride : Yügrük atlar tek kimisi geçeler A, Kimisi yügrük atlar tek segride B.

1325b yayaḫ gibi āheste gide : yürüyü yürüyü geçeler A.

1326a Şırāʔ üstinde yıllerle ʔala : geçe āsānlıḫ ile ʔurtula A.

1326b dūzaḫa : damuya S.

1327. beyit S'de yoktur.

1327b üste : üzre A.

1328a Kim : Ol A.

Çün göre baķup oları Muştafa
Ümmetidür bile ol şāhib-vefa

1330 Ol sebebden kim olar zāhir olur
Dest-namāz āşarı ilen bilinür

Çün buları tanıya ol dem resül
Şol mübarek hātırı ola melül

A 36a Ol zamānda ayda kim yā Cebrā'īl
Sen bu aķvāli baña bir söylegil

Ne sebebden ümmetüm qalmış durur
Ol Şırāţ üstinde ħabs olmiş durur

Ħaķ meleklerden yaña ide ħiţāb
Kim çeküñ anlaruñ üstine ħicāb

1335 Görmesün tā kim Muĥammed anları
Ol Şırāţ üstinde bend olanları

Anlaruñ üstine çekilüp niķāb
Ara yirde ola çün kim bu ħicāb

Görmeye daĥi oları Muştafa
Anlar anda göreler dürlü cefa

1329a baķup : baķup B, S.

1330a kim olar : ki olar A, kim anlar S.

1330b Dest-namāz āşarı ilen : Vużü'nuñ āşarı ile A, Āb-dest eřeri ilen S.

1332a Vezin tutmuyor.

1333b Şırāţ üstinde : Şırāţuñ üste B.

1334b Kim çeküñ anlaruñ üstine : Karşusına olaruñ çeküñ B.

1335. ve 1336. beyitler B'de, 1336. beyit ise S'de yoktur.

1337a daĥi oları : bunları daĥi A.

1337b göreler dürlü : tā kim göreler S.

Vara çün gire Muḥammed cennete
İrişe anda firāvān ni'mete

Çün kıyāmet ehline kıla nazar
Eyle şana anda ol ḥayrū'l-beşer

1340 Cennete girdi cemī'-i ümmeti
Şād ola anda resūla'llāh katı

S 30a Lezzetine ola meşgūl cennetūñ
Nedür aḥvāli ne bilür ümmetūñ

Ḥaḳ buyura kim zebānīler gire
Tā cehennem şaru bunları süre

Ṭapşura kamu buları Mālike
Dök diye bunları nār-ı hālike

Çün göre bunları Mālik ol zamān
Ayda siz kimsiz baña eyleñ beyān

1345 Siz ne ümmetsiz diyüñ ṭoğrı baña
Ben bu dem görüp sizi ḳaldum ṭaña

1338a çün gire Muḥammed : Muḥammed kim gire S.

1339a Çün kıyāmet : Çünki cennet S.

1339b şana anda : sağına ki B.

1341a ola meşgūl : meşgūl ola A, ola mağrūr B.

1341b bilür : bilsün B.

1342. beyit B'de yoktur.

1342b Tā : Kim A.

1343a Ṭapşura kamu buları : Dapşura kamu buları B, Dapşura bunları kamu S.

1343b Dök diye bunları : Dir atūñ bunları A, Bunları tök diye S.

1344a bunları Mālik : Mālik buları A.

1345. ve 1346. beyitler B'de yoktur.

1345a ṭoğrı : doğrı S.

Yā şaķīler ben şanurdum kim daħi
Ķalmamıřdur hīĉ kimesne dūzaħī

Ne Ķavimsiz siz baña virũn ħaber
Kim gōrinũr sizde ĩmāndan eşer

B 45a Kim ki geldiye cehennemden şaru
Ĥāli neydi anlaruñ bilũñ Ķamu

Elleri ayaķları bağlu idi
Derd ile yũrekleri tağlu idi

1350 Gerdeninde anlaruñ aęlāl idi
Hem selāsillen daħi angal idi

A 36b Cũmlesi řeytān ile maķrũn idi
Ķatılı řeytān ile maębũn idi

Yũzleri ũste ĉekerlerdi Ķamu
Ķara idi yũzleri kiĉi ulu

Zişt ĉaķır gōzlu idi cũmlesi
Kim bu ħāl ile olurdu her kesī

1348a geldiye cehennemden şaru : gelmiş idi sizden ilerũ A.

1348b Ĥāli neydi anlaruñ : Aydaym ħāllerini A.

1349a ayaķları : ayağları B, ayaĥları S.

1349b tağlu : dağlu B, S.

1350a Gerdeninde anlaruñ : Boyunlarında anuñ A, Ger dũnyāda anlar S.

1350b selāsillen : selāsiller A.

1351. beyit B'de yoktur.

1351a/b ile : ilen S.

1352a ũste : ũzre A.

1353a Zişt ĉaķır gōzlu idi : Yũzleri zişt gōzi ĉaķır A.

1353b ile : ilen S.

Bu 'alāmet sizde yokdur ne 'aceb
Bu kerāmet sizde vardur ne sebeb

1355 Ayagunuz ellerinuz boş kamu
Cümleñüz zībā vü tāze iy ulu

S 30b Hoş ayak üste yürürsüz her taraf
Sizde niçündür 'aceb bunca şeref

Siz kime ümmet olursız söyleyün
Hāliñüzi baña ma'lüm eyleyün

Aydalar kim sen bunu şorma daği
Derdümüz yā Mālik arturma aħī

Biz utanuruz ki senden bu zamān
Kim saña aħvālümüz ola 'ayān

1360 Sen velīkin bu kadar olgıl āgāh
Bize Qur'an indirüpdür ol İlāh

Daği ol ümmetdenüz bil iy hümām
Kim ramazānı tutanlarduğ tamām

1354a yokdur : yoğdur B, S.

1354b kerāmet sizde vardur ne : kerāmete nedür sizde A, kerāmetde nedür sizde B.

1355b Cümleñüz zībā vü tāze iy ulu : Sizde niçündür 'aceb bu iy 'amū A.

1356. beyit A'da yoktur.

1356a ayak üste yürürsüz : yürürsüz ayağ üste S.

1357a söyleyün : söyleñüz A.

1357b eyleyün : eyleñüz A.

1358a sen bunu şorma daği : yā Mālik şorma aħī A, bunu şorma iy aħī S.

1358b Derdümüz yā Mālik arturma aħī : Derdümüzü hem de arturma daği A, Derdümüzü arturma çok daği S.

1359b aħvālümüz ola : ola aħvālümüz S.

1360a Vezin tutmuyor.

1361b Kim ramazānı tutanlarduğ : Ramazān ayın tutarlardı B, S.

Hem tavāf idenlerüz biz Ka'beyi
Hem bilürdük birdür ol Ḥayy u Ğanī

Hem daḥi biz ol ğazā' idenlerüz
Kāfir için ḥarbi çok kılanlaruz

Ol kavimüz kim alurduḡ dest-namāz
Hem cemā'atle kılrduḡ biz namāz

B 45b 1365 Bize buyrılmışdı hem daḥi ezān
Ğusl kıлмаḡ hem cenābetden 'ayān

Mālik ayda yā şaḡīler pes niçün
Siz cehennem ehli olmuşsuz bugün

Bu 'ameller sizi niçün söyleñüz
Ṭamudan kırtarmadı şerḥ eyleñüz

Diyeler kıлма bize çok ser-zeniş
Geldi bizüm başumuza uşbu iş

Ser-zeniş eylerdi bize ol İläh
Hem melekler böylesince gāh gāh

1362a idenlerüz biz : idenler idük A.

1362b birdür ol Ḥayy u Ğanī : bir dürür ol Rabbi A.

1363a biz ol ğazā' idenlerüz : bilgil ğazā'ya gidenüz B.

1363b ḥarbi çok kılanlaruz : ḥarbe nīze urunuz B.

1364. beyit B'de yoktur.

1364a kavimüz : kavmdük A.

1364b cemā'atle : cemā'atlen S.

1365a Bize buyrılmışdı hem daḥi : Hem bize buyurmuş idi ol A, Bize buyurmuşdı daḥi hem S.

1366a ayda : aydur A.

1367b Ṭamudan : Damudan B, S.

1368a Diyeler : Didiler B.

1369. ve 1370. beyitler A'da yoktur.

- 1370 Güç ile kurtulmuşuz ol ta'neden
Ta'ne eylersin bize hem yine sen
- S 31a Bu söz üstinde iken bunlar ne-gāh
Bir nidā' iriše ez-sūy-ı İlāh
- Aydalar kim ol gürūhı siz revān
Tamuya ulaşduruñ uşbu zamān
- A 37a Eñ yuqaru qapusına dūzañuñ
Tiz oluñ siz bu gürūhı birañuñ
- Ayda Mālik yā şağīler diñleñüz
Bu kelāmı fehm idüben añlañuz
- 1375 Fehm ider misiz bu sözi iy 'aceb
Kim size irişdi Allāhdan ğazab
- Aydalar kim cümlemüz bildük 'ayān
Līk mühlet vir bize sen bu zamān
- Bir iki dem hālümüze ağlayup
Cānumuzı hasret ile tağlayup

1371a söz üstinde iken bunlar ne-gāh : sözüñ üste iken bunlar ne-gāh B, sözüñ üste iken nā-gehān S.

1371b iriše ez-sūy-ı İlāh : irişdi Tañrıdan ol zamān S.

1372a Aydalar : Çağıra S.

1372b Tamuya : Damuya B.

1373a Eñ yuqaru : Siz yuqaru B, Hem yuqaru S.

1373b birañuñ : birañuñ B, S.

1374a diñleñüz : bilüñüz B.

1374b fehm idüben : siz bilüben B, fehm idüñ bir S.

1375a Fehm ider : İşidür S.

1375b Kim : Hem A.

1376a Aydalar kim cümlemüz : Ayda anlar kim bellü S.

1376b bu : bir S.

1377b tağlayup : dağlayup B, S.

Nevha idüp ün çeküp zārī kılıp
Ağlaşalum bārī yanup yağılıp

Ayda Mālik kim bu sözi söylemeñ
Olmaz işdür siz buña sa'y eylemeñ

B 46a 1380 Size ben mühlet virebilmem yağıñ
İşlemem illā ki Tañrı buyruğın

Mālike eyleye Haqq ol dem nidā'
Sen olaruñ hācetine kııl revā

Bir dağı çekdürme zağmet anlara
Vir diye bu demde mühlet anlara

Ağlasun nefsi olaruñ bir zamān
Rağm idüp sen anlara virgil amān

Mālik anda anlara mühlet vire
Zārī zārī ağlaşalar yek-sere

1385 Zārī kılıp cümlesi feryād ide
Her biri yüz nevhalalar bünyād ide

1378. beyit S'de yoktur.

1378b yağılıp : yağılıp B. Vezin tutmuyor.

1379a Ayda Mālik : Mālik ayda A.

1380a virebilmem : virebilmen B, S.

1380b İşlemem : İşlemen B, S.

1381b hācetine kııl : hācetin eyle A.

1382a Bir dağı çekdürme zağmet : Bir dağı zağmet çekürme A, Çoğ da çekdürme zağmet B.

1392b Vir diye bu demde : Ayda virdüm bil ki A.

1383a Ağlasun nefsi olaruñ bir : Ağlasun nefsinin anlar ol A, Nefsi ağlasun anlar bir S.

1384a anda : andan B.

1384b ağlaşalar : ağlaşurlar S. Vezin tutmuyor.

1385a Zārī kılıp cümlesi : Cümle anlar zār u A, Zārī zārī cümle S. Vezin tutmuyor.

- Olalar eşnāf eşnāf iy ‘azīz
Birbirinden ayrılup ola temiz
- S 31b Ola bir şımf anda Ƙur’ān oƘuyan
Bir gürūhı hācılar ola ‘ayān
- Bir gürūhı ola yine ğāziler
Ʀola anlardan cemī’i yazılar
- Bir gürūhı daħi ‘avretler ola
Ağlaşa bunlar daħi şaĝa şola
- 1390 Aydalar yā Rabb şimdi n’idelüm
Nār zaħmına nice şabr idelüm
- Yoğ idi gün ıssısına şabrumuz
Buña nice şabr idelüm şimdi biz
- A 37b Vāh nice şabr idelüm nīrāna biz
Vāh libāsumuz olan ƘaƦrāna biz
- Ol fenā’ dārında yüz biñ nāz ile
Dürlü ħil’atler geyerdük sāz ile

1386. beyit B’de yoktur.

1386b ayrılup ola : ayırup ide S.

1387a şımf : şaff B / oƘuyan : oğuyan B.

1388. beyit B’de yoktur.

1388a ola : dağ hem S. Vezin tutmuyor.

1388b Ʀola : Dola S.

1389b daħi şaĝa şola : daħi zārı kıla B, Ƙamu şağ u şola S.

1390a yā Rabb şimdi : şimdi İlähī A.

1391a Yoğ : Yoğ B.

1392. beyit B ve S’de yoktur.

1393a ile : ilen S.

1393b ħil’atler geyerdük sāz ile : ħil’at geyer idük sāz ilen S.

Nerm hil'atler daħi zībā ħarīr
Biz geyerdük iy Kerīm ü dest-gīr

Döşenüp dürlü döşek zībā vü nerm
Tekye uruban yaturduĸ nerm ü germ

Yirine oddan anuñ aĸlāl ola
Hem selāsil hem daħi angal ola

Biz nice şabr idelüm aña bu dem
Bize raħm it iy Kerīm ü pür-kerem

B 46b Dürlü ni'metler virürdüñ nefse ĸüt
Ol fenā'da iy Ķadīm ü lā-yemüt

Hem şovuĸ şular içerdük her zamān
Bezm-i 'işretler ĸılurduĸ şādmān

1400 Hālümüzi sen bilürsin iy Kerīm
Uş yirüz zaĸĸum hem içerüz ħamīm

Böyle diyüp ağlaşa anlar ĸamu
Āh vā-veylā diyüp kiçi ulu

1394. beyit S'de yoktur.

1394a zībā : dībā A.

1395a vü nerm : ħarīr A.

1395b Tekye uruban yaturduĸ nerm ü germ : Uş cehennem içre etimüz erir A.

1396a Yirine oddan anuñ : Uş ħarīrlar yirine A.

1396b selāsil hem : selāsiller A.

1397a Biz nice : Nice biz S.

1398b iy : ol B.

1399 ve 1400. beyitler S'de, 1400. beyit ise B'de yoktur.

1399a şovuĸ şular : savuĸ şular B.

1399b ĸılurduĸ : ĸılurduĸ B.

1401a diyüp ağlaşa : ağlaşa hemīn A, diyüp ağlaşur S.

1401b vā-veylā diyüp : u veyle diyüben A.

Zārī zārī ağlaşalar bir zamān
Yine anda bir nidā' ola 'ayān

Pes yine 'Arşdan yañadan bir āvāz
Ayda yā Mālik işi itme dırāz

Sen yiter virdūñ bulara mühleti
Geldi şimdi uş cehennem nevbeti

1405 Her kişi öz kılduğı fi'lūñ hemīn
Uşbu gün çeksün cezā'sın iy emīn

S 32a Her kişi öz va'desin görmek gerek
Cümle bunlar şamuya girmek gerek

Bu nidā'yı çünki Mālik işide
Ol gürūha hem yine tefhīm ide

Söyleye kim yā şekāvet ehli siz
Bu sözi işitdūñüz mi cümleñüz

Şuyduñuz mı bu ne ündür ne maķāl
Hīç bilür misiz ki nite oldı ħāl

-
- 1402a bir : ol S. Vezin tutmuyor.
1402b anda : ol dem S.
1403a Vezin tutmuyor.
1404a virdūñ : virgil B, S.
1404b şimdi : imdi B.
1405a kişi : kesī B / hemīn : yaķīn A, B.
1405b çeksün cezā'sın : cezā'sın çeksün S.
1406a kişi : kesī B.
1406b şamuya : damuya B.
1407b hem : pes B.
1408b işitdūñüz : añladuñuz S.
1409a Şuyduñuz : Duyduñuz B, Bildūñüz S.
1409b Hīç bilür misiz ki : Fehm kılduñuz mı S.

1410 Aydalar kim añladuđ biz ser-be-ser
Bu ne ħãldür añlagıl iy bĩ-ħaber

Süreler şamuya anlar gireler
Ağlaşalar ol zamãn zãr ideler

Pĩrleri seşüp süreler ilerü
Pes yigitler sürile andan girü

A 38a Anlaruñ ardınca ´avretler ola
Her biri yüz nev´ ile zãrĩ kıla

B 47a Ağzına çün kim yiteler řamunuñ
Řalmaya başında ´ağlı řamunuñ

1415 Pes melekler anlara şarşu çışa
Bunlaruñ yüzine heybetle başa

Cümlesi bĩ-rahm u heybetlü ola
Cümlesi zişt ü řalãbetlü ola

Biñ zebãnĩ her birisini řuta
Cümle bir bir anları oda ata

1410a añladuđ : añladuđ B / ser-be-ser : n'oldı ħãl A.

1410b Bu ne ħãldür añlagıl iy bĩ-ħaber : Añladuñsa degüriyle ħãle řãl A.

1411a şamuya : damuya B / anlar gireler : andan buları B, S.

1411b ol zamãn : cümlesi S / zãr ideler : zãrĩ zãrĩ B, S.

1412b sürile : süreler A.

1413b ile : ilen S.

1414b Şalmaya başında ´ağlı : ´Ağlı başından gide çün A, ´Ağlı başdan gider anda S.

1415a çışa : çışa B.

1415b heybetle başa : heybetlü başa B, heybetlen başa S.

1417a şuta : duta B, S.

1417b Cümle : Şamu S.

Ol cemā'at dūzaḥa çün kim gire
Her kişi kendü 'azābını göre

Çün buları yandura od sehmgīn
Ṭuta ba'zīnuñ ṭopuđına degin

1420 Ba'zīnuñ dizine degin yandura
Ötmeyüben yuğaru anda ṭura

S 32b Ba'zīsīnuñ gögsine irişe hem
Ṭurmadan yağa buları dem-be-dem

Od bularuñ ḳalbine ḳařd ide pes
Yüzlerin yağmağa hem ide heves

Yine ol demde İlähe'l-'ālemīn
Mālike eyler nidā' kim iy emīn

Pes yüzinden bunlaruñ odı gider
Yüzlerini yağmasun nār-ı sağar

1425 Dilleriyle ḳalbine hem rağm ḳıl
Yağmasun ol yirleri nāra digil

1418b kişi : kesī B / 'azābını : cezā'sını S.

1419a yandura od : nāra yağa B.

1419b Ṭuta ba'zīnuñ ṭopuđına : Duta ba'zısı ṭopuđına B, Ba'zīnuñ yana dopuğına S.

1420a Ba'zīnuñ : Ba'zısı B.

1420b yuğaru anda ṭura : yuğaru anda dura B, yuğaru anda dura S.

1421b Ṭurmadan yağa : Durmadın yağa B, S.

1422b yağmağa : yağmağa B, yağmağa S.

1424b yağmasun : yağmasun B.

1425a Dilleriyle : Dillerine B, Dilleriyle S.

1425b Yağmasun ol yirleri : Yağmasun ol yirleri B, Yağmasun bunları sen S.

Yüzleriyle baña eylerdi sücüd
Anlara kılsam gerekdür luḫ u cüd

Dil ile ikrār idüp baña müdām
Ḳalb ile taḫdīḳ iderlerdi tamām

Ol sebebden anlara raḫm eylegil
Oda çoḳ te'kīd idüben söylegil

B 47b İḫideler bu nidā'yı çün bular
Zārī kıilup ol zamān ağlaşalar

1430 Muḫtafāyı ol zamān yād eyleyüp
Ağlaşalar zār u feryād eyleyüp

Yā Muḫammed eylegil bize meded
Senden özge bize raḫm itmez Eḫad

A 38b Aydalar kim yā Eba'l-Ḳāsım amān
Yit bizüm feryādumuza bu zamān

İy günāhkārlar ümīdi yit bize
İy adı cennet güli sen yit bize

1426a Yüzleriyle : Yüzleriyle A / eylerdi : kılırdı B.

1427a idüp baña müdām : idüpdürler maña B.

1427b iderlerdi tamām : idüpdürler maña B.

1428b çoḳ : çoḫ B.

1429a bu : ol A.

1429b Zārī kıilup ol zamān : Ol zamān zārī kıilup A, Zārī zārī ol zamān S. Vezin tutmuyor.

1430a eyleyüp : ideler A, idüp S.

1430b zār u feryād eyleyüp : zār u feryād ideler A, zārılık bünyād idüp S.

1431b Senden özge bize raḫm itmez Eḫad : Nār-ı saḳar yaḳdı cānı bī-'aded A.

1432b Yit bizüm : Sen yitiş A.

1433. beyit B'de yoktur.

Yā 'āşī kıllara olan dest-gīr
Bir meded kılgıl ki kılduķ nā-güzīr

1435 Bize iy faħra'l-kıyāmet bir meded
Cānumuza irdi āfet bir meded

S 33a İy sekiz cennet kıpusın fetħ iden
Ümmetini ŧamuya kıoyup giden

İy adıyla bağlanan bāb-ı sağar
Başumuza gör bizüm geldi neler

İy şefī' olan cemī'-i mücrime
Vey sirāc olan yine her encüme

Yit bizüm feryādumuza yā nebī
Her kışı ħaste ola sensin emi

1440 El-đıyāş iy faħr-i 'ālem el-đıyāş
Mefħar-ı evlād-ı Ādem el-đıyāş

El-đıyāş iy mehbiŧ-i Rūħu'l-emīn
Gelgil iy maħbūb-ı Rabbü'l-'ālemīn

El-đıyāş li'llāhi fi'llāh el-đıyāş
El-đıyāş iy şāħib-i cāh el-đıyāş

1434a Vezin tutmuyor.

1434b kılduķ : kılduğ B.

1435a faħrū'l-kıyāmet : faħr-i kıyāmet B.

1436b ŧamuya : damuya B.

1437a bāb-ı : nār-ı S.

1438. ve 1439. beyitler S'de yoktur.

1439a Yit : İr A.

1439b Her kışı ħaste ola sensin emi : Vey serā işigi ħaste maŧlabı A.

1442. beyit S'de yoktur.

İy günāhkārlar penāhı el-ġıyāş
İki 'ālem pādşāhı el-ġıyāş

El-ġıyāş iy haste diller merhemi
El-ġıyāş iy kimsesizler hem-demi

1445 Başumuza senden ayru gör neler
Geldi bizüm gel gör iy ħayra'l-beşer

B 48a Raĥm kılgıl ħālümüze bu zamān
Bu 'azāb içinde kalduķ nā-tüvān

Bu za'īf ümmetlerüñ ender-caĥīm
Uş 'azāb içre çeker endüh u bīm

Ṭākatümüz kalmadı yā Muştafā
Nār içinde çekmege cevır ü cefā

Böyle diyüp zār u feryād ideler
Aĥmed adın dem-be-dem yād ideler

1450 Mālike ol dem tazarru' ideler
Yalvarup çok çok tevaķķu' ideler

1443. beyit B'de yoktur.

1443b İki 'ālem : Her dü-'ālem A.

1445. beyit S'de yoktur.

1445a gör : vāh A.

1446b Bu : Biz S.

1447. beyit S'de yoktur.

1447b Uş : Bu A.

1448b Nār : Od B.

1450a ol dem : anda A, andan S.

1450b çok çok : hem çok A, çoķ çoķ B.

- A 39a Biz Muḥammed ümmetiyüz bil ‘ayān
Ḥālümüz olsun saña şimdi beyān
- Sen Muḥammed ḥürmetine yürü var
Kılgıl aña ḥālümüzüzi āşkār
- İşidüp Mālīk olara raḥm ide
Tura cennetden yaña ol dem gide
- Ellerin kulağına qoya revān
Kim mü’ezzīn nisbetinde ol zamān
- 1455 Bir yüce āvāz ile idüp nidā’
Yā Muḥammed diye ol şāḥib-vefā
- S 33b Cennet içre sen gezersin şād-kām
‘İşret ü zevk ü şafā’ idüp müdām
- Şol za‘īf ümmetlerüñ ender-caḥīm
Uş yanarlar oluban zār u saqīm
- Qalmadı oda olaruñ tākātī
Kim zebūn olmış durur anlar qatı

1451a bil ‘ayān : bu zamān B.

1452. beyit A'da yoktur.

1453a olara : anlara S.

1453b Tura : Dura B, S.

1454a kulağına qoya : qoya kulağına A, ura kulağına S.

1454b Kim : Hem A, Pes S.

1455a yüce : üçe B.

1455b Yā Muḥammed diye ol : Mālīk ol dem çağıra A.

1456a içre sen : içinde A.

1456b idüp : ile B.

1458a olaruñ : anlaruñ S.

1458b Kim : Uş B.

Bu sözi çün kim işide Muştafâ
Şadr u bedr-i 'âlem ü şâhib-vefâ

1460 Şıçrayup tura yirinden bî-ķarâr
İne tahtından revân bî-ihtiyâr

B 48b Atlana ol dem Burâķa çün nebî
Ķamçıluyup tîz süre ol merkebi

Diye 'accil şümme 'accil yâ Burâķ
Kim za'îf ümmet çekerler ihtirâķ

Şabr idemezler cehennem zaķmına
Ayaġuñı sen revân götür yine

İşide bunı götürü ayaġın
Ol cehennem aġzına başa hemîn

1465 Bunlaruñ feryâdın işide resül
Aġlaya ol dem ola ķatı melül

Muştafânuñ şavtını işideler
Yir yirin feryâd u zârî ideler

Mâlîke ayda Muġammed ol zamân
Sen cehennem aġzını açgıl revân

1459a çün kim işide : çünki işide B, çün kim işitdi S.

1460a Şıçrayup tura : Şıçrayup dura B, S.

1461b Ķamçıluyup tîz : Ķamçıluyuban A / merkebi : yil gibi B.

1463b Ayaġuñı sen : Ayaġuñı tîz A, Sen ayaġuñı S.

1464b Ol : Kim A, Pes S / başa : basa B, S.

1465b Aġlaya : Aġlayup B.

1466b zârî : zâr S.

1467b Sen : Kim A.

Gel cehennemden çıkargıl ümmetüm
Anlaruñ çıkmağınadur himmetüm

Ayda Mālik yā Muḥammed diñlegil
Ḥālūmi ‘arz eyleyem sen añlagıl

1470 Tañrıdan emr olmayınca yā resūl
Ben çıkarmazam oları bilmiş ol

A 39b İşıde bunı Muḥammed āşkār
S 34a Döndüre andan Burākı bī-ķarār

‘Arş ayağına gele ol dem yine
Pes revān anda Burākından ine

Ḥālıķa ide sücūd ol dem revān
Diye iy sulţān-ı Ḥayy u cāvidān

Bu mıdı va‘düñ benümle iy Ḥudā
Böyle mi ‘ahd itmiş idüñ sen baña

1475 Ümmetümi koymayayduñ tamuya
Raḥm idici çünki sensin ķamuya

1468a Gel : Sen A, Tīz S / çıkargıl : çıkargıl B.

1468b çıkmağınadur : çıkmağınadur B.

1469a diñlegil : Muştafā S.

1469b Ḥālūmi ‘arz eyleyem sen añlagıl : Buyruğıñ baş üstine iy müctebā S.

1470b Ben çıkarmazam oları : Ben çıkarmazam oları B, Ķorķaram çıkarmağa sen S.

1472a ‘Arş ayağına : ‘Arşuñ altına S.

1473a Ḥālıķa ide : Hem ide Ḥaķķa S.

1473b Diye : Ayda S.

1474a benümle : benümlen S.

1474b itmiş idüñ : eylemişdüñ S.

1475a koymayayduñ : yandurayduñ B, yandururduñ S.

B 49a Gel benümle bu zamān luṭf işlegil
Anları Şimdi baña bağışlagıl

Cümlesin bağışlaya ol dem Ḥudā
MuŐtafāya eyleye faẓl u ‘aṭā’

Çıkara Őamudan anları resūl
Tā olalar ḥazrete anlar ḳabūl

Öñlerine düşe Aḥmed ol zamān
BaŐlaya tā bunları sūy-ı cinān

1480 Nehr-i ḥayvāna gire anlar yine
Ṭamu zaḥmı tenlerinden arına

Cennete varup muḥalled olalar
‘İŞret idüp ḥoŐ temāŐā ḳılalar

Çünkü kāfirler göreler bunları
Zārīliḳ ide ḳamusı yir yiri

Aydalar n'olaydı kim dünyāda biz
Kim Müselmān ola idük cümlemüz

Ḳurtulayduḳ Şamudan biz de meger
Ḳalmayayduḳ tā ebed ender-saḳar

1476a benümle : benümlen S / işlegil : eylegil S.

1478a Çıkara Şamudan : Çıḫara damudan B.

1478b olalar ḥazrete anlar ḳabūl : ki ola ḥazrete anlar vuŐul A, ki ola anlar ḥazretde ḳabūl S.

1479a Öñlerine düşe Aḥmed : Düşe Aḥmed öñlerine S.

1479b Başlaya tā bunları : İlete tā anları A.

1480b Ṭamu zaḥmı tenlerinden : Tenlerinden damu zaḥmı B.

1482b ḳamusı yir yiri : ḳamu her birleri B. Vezin tutmuyor.

1483a kim : ki B.

1484. beyit A'da yoktur.

1485 Pes ol āyet kim diyildi āşkār
Bu ḥadīṣüñ evvelinde herçi var

S 34b Bu durur andan murādum söyledüm
Uş size bir bir kamu şerḥ eyledüm

Ol durur Ḥaḳdan ümīdüm kim bizi
Yaḳmaya tamu odına hem sizi

El-Ḥadīṣü's-Şāliṣ 'Aşer

Erba'ından on üçüncü bunu bil
Ḳalbüñi şāf eyle şimdi gūş ḳıl

Bū Sa'īddendür rivāyet bu haber
'Aşḳ ile diñle bunu iy mu'teber

1490 Didi bir gün ol Muḥammed Muştafā
Mescide girdi ne-gāhın bā-şafā

A 40a Gördi söyleşür ḳamusı yir yirin

B 49b Cümle dünyā sözine meşḡül hemīn

1485a ol : bu A.

1485b herçi var : gūşvār B.

1486. beyit A'da yoktur.

1486a Bu durur andan murādum : Murād andan budur kim S.

1487. beyit B'de yoktur.

1487a ümīdüm kim : ümīdümüz A.

1487b Yaḳmaya : Yaḳmaya S.

1488b Ḳalbüñi şāf eyle şimdi : Ḳalb-i şāf ile anı A.

1489. beyit S'de yoktur.

1490a bir gün ol : kim bir gün S.

1490b ne-gāhın : ne-gāh ol A.

1491a söyleşür ḳamusı : ki söyler ḳamusı B, söyleşmekdedürler S.

1491b Cümle dünyā sözine meşḡül hemīn : Dünyā sözine olar meşḡül hemīn B, Dünyā sözi ḳaplamışdur dillerin S.

Söyledi kim anlara n'oldı size
Bārī n'olmuşdur sizüñ 'aqluñuza

Görürem bu hāl içinde ben sizi
Başdan aparmış durur dünyā sözi

Hādīmü'l-lezzātı idüñ siz kelām
Ya'nī mevt zıkrini eyleñ şubḥ u şām

1495 Ol giderür cümle-i lezzetleri
Cānda koyar ol öküş ḥasretleri

Siz ḥaḳīḳat bilüñüz iy ḥāşş u 'ām
Ḳabruñüz söyler size her gün kelām

Bunı dir kim uş benem ğurbet evi
Yalıñuzluḳ menzili vaḥşet evi

Dir benüm evüm dürür beytüt-türāb
Hem benem ḳurt ḳuş evi bil iy şebāb

Daḫi didi ol resūlu'llāh yine
Ḳanḳı mü'min ḳul ki girse ḳabrine

1492a Söyledi kim anlara : Anlara söyledi kim A.

1492b Vezin tutmuyor.

1493b aparmış durur : iletmişdür ḳamu S.

1494a Hādīmü'l-lezzātı idüñ siz : Hādīmü'l-lezzātdan siz idüñ S.

1494b mevt zıkrini : bunuñ zıkrin B, ölüm zıkrin S. Vezin tutmuyor.

1495a giderür : aparur B, iletür S.

1495b Cānda : Cāna A.

1496b her gün : günde B.

1497a Bunı dir : Pes aydur B, S / ğurbet : 'ibret S.

1497b Yalıñuzluḳ menzili vaḥşet evi : Yalḳuzuñ menzili hem vaḥşet yiri B.

1498a evüm dürür : adum durur A, S.

1499b Ḳanḳı : Ḥansı B, S / girse : gire S.

S 35a 1500 abri aña dir ki hoş geldüñ şafâ'
Merhabâ her dem hezârân merhabâ

Aram üstinde gezen demlerde hem
Kim severdüm ben seni iy muhterem

Çün bugün mihmân iriřdüñ sen baña
Ne kıloram şimdi gör ben da saña

Çünkü aramda gezen demlerde ben
Râzî idüm senden iy hul-i şasen

Ben da elden geldüginde bu zamân
Râzî kılam kim olasın şadmân

1505 abrine vüs'at vire anuñ Hudâ
Göz yiten yire degin olur ziyâ'

B 50a abrine cennet apusu açıla
Hürîler gelüp aña münis ola

Mü'minüñ sözini bildüñ diñle sen
şimdi kâfirler sözini añla sen

1500a abri aña dir ki : abri dir ki aña B, Dir aña abri ki S / şafâ' : baña B.

1500b hezârân : saña şad S.

1501a Aram : Aram B / hem : ben B.

1501b Kim severdüm ben seni iy muhterem : Râzî idüm senden iy hul-i şasen B.

1502a Çün : Hoş A / baña : bize S.

1502b da saña : de saña A, da size S.

1503a Çünkü aramda gezen demlerde ben : Gezdüğüñ vaqtinde hem aramda ben A.

1503b idüm senden iy hul-i şasen : olurum ki senden ben de ben B. Vezin tutmuyor.

1504a da : de A.

1504b kim : ki S. Vezin tutmuyor.

1505b yiten yire degin : irince yol aña A.

1506b gelüp aña : aña gelüp B. Vezin tutmuyor.

1507b kâfirler : gel kâfir A.

Ḳabre çün kim ḳoyalar kāfirleri
Ne dir aña ḳabri gör iy dīn eri

Diye lā-ehlā saña lā-merḥabā
İy utanmaz kāfir iy ehl-i ḥaḫā'

A 40b 1510 Sen gezen demlerde arḳamda benüm
Yoḳ idi senden yavuz hīç düşmenüm

Olmış idüñ 'āṣī çün Allāha sen
Senden olmamış idüm hem rāzī ben

Çünki sen benden yaña geldüñ bu dem
Gör ki ben daḫi saña şimdi n'idem

Pes anuñ ḳabri ḳavuşa ol zamān
Şındura süñüklerin anuñ 'ayān

Geçe ḳaburğaları ol dem ḳamu
Heybetinden birbirinden arḳuru

S 35b 1515 Bu ḥadīşi söyleyen demde resül
Gör nice ḳılmış işāret anda ol

1508a Ḳabre çün kim ḳoyalar kāfirleri : Ḳabrine çünki ḳoyalar kāfiri B.

1508b aña ḳabri gör : ḳabri işit B, S.

1509a lā : yā B.

1510b Yoḳ idi senden yavuz hīç : Bil yaḳīn ki olmuş idüñ B.

1511a Vezin tutmuyor.

1511b Senden olmamış idüm hem rāzī : Allāh olmamışdı rāzī daḫi A. Vezin tutmuyor.

1512a sen benden yaña geldüñ : benden saru geldüñ uş S.

1513b Şındura süñüklerin anuñ 'ayān : Şındura sümüklerin anuñ revān B, Şındura kemüklerin imdi 'ayān S.

1514a ḳaburğaları ol dem : ḳaburğası ol demde A, ḳaburğaları anuñ S.

1514b arḳuru : iy ulu B, arḫuru S.

1515b ḳılmış işāret anda : ḳıldı işāret ol dem S.

Birbirinden ellerinüñ barmağın
Bil geçürdi ol resülül-müttağın

Söyledi ol dem yine fahr-i cihān
Qabrine anuñ gelür yitmiş yılan

Yir yüzine çıksa ger anuñ biri
Dem urıcağ qalmaya kimse diri

Yir yüzinde bitmeye hergiz nebāt
Qalmaya hıç nesne ender-kā'ināt

1520 Anı şańça qabr içinde yir yirin
Maşşer olunca yağın bil hem-çünin

B 50b Pes yine ol fahr-i 'ālem söyledi
Bir çemendür qabr cennetden didi

Hem cehennemden dağı bir hufredür
Diñle bu sözüñ murādı kim nedür

Her kimüñ kim ola a'māli eyü
Qabri gülşen olur aña ne qayu

1516b Bil : Kim A / resülül-müttağın : resül-i müttağın S.

1517b anuñ gelür : gelür anuñ S.

1518a çıksa : çıksa B.

1518b urıcağ : uraydı A.

1519b hıç : bir S.

1520a Anı şańça qabr içinde : Şańçar anuñ qabr içinde A, Uralar anı qabrde B.

1520b Maşşer olunca yağın bil hem-çünin : Tā kıyāmet acısı gitmez yağın A.

1521b qabr cennetden : qabri içinde B.

1522a Hem cehennemden dağı bir hufredür : Hem çemenden dağı bir hufre dürür B, Pes cehennemden dağı bir şofradur S.

1522b kim nedür : ne dürür B.

1523b gülşen olur aña ne qayu : aña gülşen olur sü-be-sü B, aña gülşen olur iy nık-ğü S.

Her kimüñ kim ola a'māli yaman
Ḳabri anuñ hem cehennemdür hemān

1525 Yā İlahī raḥmet ile kııl nazar
Ḳabrümüzi eyleme nār-ı saḳar

Ḥikāyet-i Uḫrā*

Bu ḥadīşüñ üstine iy mu'teber
Diñle şimdi söyleyeyin bir ḥaber

A 41a Didi ol Bū Bekr İsmā'īl 'ayān
Güş kılgıl bir dem iy ārām-ı cān

Didi 'Oşmān ibni kim 'Affān durur
Şöhreti hem cāmi'-i Ḳur'ān durur

Var idi peygamberüñ aşḫābı hem
Diñle aḥvālini şimdi sen bu dem

S 36a 1530 Ger cehennem vaşfını işitse ol
Ağlamazdı hīç olmazdı melül

1524b anuñ hem cehennemdür hemān : anuñçün bil cehennemdür 'ayān B.

1525a raḥmet ile : raḥmetüñlen S.

1525b nār-ı : bizüm A.

* Ḥikāyet-i Ebū Bekr İbni İsmā'īl A, Ḥikāye-i Uḫrā S.

1526a üstine iy mu'teber : üste diñle bir ḥaber S.

1526b Diñle şimdi söyleyeyin bir ḥaber : Şimdi sende var ise ma'rifetden eşer S.

1527a Didi ol Bū Bekr İsmā'īl : Hem bu söz İbni 'Abbāsdan 'ayān B.

1527b kılgıl bir dem : kııl bu sözi A.

1528. beyit B'de yoktur.

1528a ibni kim : kim ibni S.

1529. beyit A ve S'de yoktur.

1530a Ger cehennem vaşfını işitse : Kim cehennem vaşfin işidende B.

1530b hīç olmazdı : olmaz idi hem A.

Ya kıyāmetden işitse ol haber
Ağlamazdı bil yakīn ol mu'teber

Līk kabr añılsa yanında hemīn
Olur idi ağlayup endūh yakīn

Didiler kim yā emīre'l-mü'minīn
Söyle hikmet bunda nedür iy emīn

Sen cehennem vaşfin işitseñ eger
Ġam yimezsın hergiz ez-nār-ı saķar

1535 Diyeler yāhūd saña maşşer sözün
İşidende anı olmazsın ħazīn

B 51a Añsalar kabri yanuñda aşķār
Kim sen ağlarsın hemān-dem zār zār

Söyledi pes ol emīrū'l-mü'minīn
Didi hikmet bu durur yā Müslimīn

Ol zamānda kim kıpar yevmü'l-kıyām
Ġāzır olur anda cümle ħāşş u 'ām

Hem cehennemde daħi bilūñ ķamu
Ġāzır olur anda hep ehl-i ķamu

1531a Ya : Tā S / ol : hem S.

1532a kabr añılsa yanında hemīn : kabri añsalar yanında ger B.

1532b Olur idi ağlayup endūh yakīn : Kıygu olup kılır idi giryeler B.

1535b anı : hergiz A.

1536a Añsalar kabri yanuñda : Bir kimesne kabri añsa A.

1537b yā : iy B.

1538a kim : ki B.

1539. beyit S'de yoktur.

1539b ķamu : damu B.

1540 Halk ile bile oluram ol zamān
Anlar ile oluram yaḥşı yaman

İl ile olur kamu her iş ki var
Pes anuñçün kılmazam ben zār zār

Olmazam ğamgīn aña hem ser-nigūn
İl ile olan kara gündür düğün

Qabr içinde līk tenhā oluram
Yalıñuz vaḥşet içinde qaluram

Yalıñuz anda qavm u qardaşdan ırağ
Veh ne bir mūnis var anda ne çerāğ

1545 Qabr içinde oluram zulmetde ben
'Akreb ü yılan ile vaḥşetde ben

Qabri añanda anuñçün aqlaram
Cānumı ḥasret odiyla taqlaram

Hem yine miftāhı qabrüñ bil yaqīn
Olur İsrāfil elinde yevm-i dīn

1540a ile : ilen S.

1540b Anlar ile : Anlaruñla A, Anlar ilen S.

1541. beyit S'de yoktur.

1541a olur : olan A.

1541b Pes anuñçün kılmazam ben zār zār : Cümle maḥlūk birbirin mūniz ider A.

1542b ile : ilen S.

1543b Yalıñuz : Yalquz u B.

1544a Yalıñuz : Yalquz B.

1544b Veh ne bir mūnis var anda : Vāh ki anda ne mūnis var A.

1545. beyit S'de yoktur.

1546. beyit A'da yoktur.

1546b odiyla : adına S.

1547b Olur İsrāfil elinde : İsrāfil elinde olur A.

A 41b Kim anı açmaz eli yevmü'n-nüşür
S 36b Ya'nî miftâhı anuñdur nefh-i şür

Bu idi anuñ sözi ki her zamān
Siz yaqīn bilüñ beni yā merdümān

1550 Her kime kim bu cihān zindān olur
Qabri anuñ Ravza-i Rıdvān olur

B 51b Her kimüñ kim olsa dünyā cenneti
Qabr içinde ola anuñ miḥneti

Kim ki terk itdiyse dünyā şöhretin
Bulur ol elbette 'uqbā devletin

Didi ḥayrū'n-nās oldur dünyeni
Terk ide terk itmedin dünyā anı

Ḥālıķı görmezdin öñdin ol hemān
Bu ola fikri anuñ kim her zamān

1555 Ḥaķ rızā'sın dem-be-dem ide taleb
Tā ola anuñ necātına sebep

Girmedin qabrini ma'mūr eyleye
Tā cehennemden özin dūr eyleye

1548b miftāhı anuñdur : miftāhıdur anuñ A. Vezin tutmuyor.

1549b yā : iy B.

1550b Ravza-i : rāḥat-ı B.

1551a olsa dünyā : dünye ola B, dünyā olur S.

1551b Qabr içinde ola anuñ : Qabri dolar 'azāb u B, Qabri anuñ olur 'azāb S.

1552b Bulur ol : Ol dapar B, Ol bulur S.

1554a görmezdin öñdin ol hemān : görmez öñdin ol yaqīn A.

1554b Bu ola fikri anuñ kim her zamān : Der-gehe varmağı fikr ide hemīn A.

1555a dem-be-dem ide : eyleye dem-be-dem S.

Yā İlāhī luṭfuñ ile kı́l meded
‘Āşī kullara sen iy ferd Eḫad

Sen cehennemden bizi dūr eylegil
Āḫiret dārında mesrūr eylegil

El-Ḥadīşü'r-Rābi' ‘Aşer

Bu ḫadīşi diñlegil iy nīk-ḫū
Erba'ından oldı on dördinci bu

1560 Ol Enes kim ibni Mālikdür ‘ayān
Böyle kı́ldı ol rivāyet bī-gümān

S 37a Söyledi kim Cebrā'īle Muştafa
Yā aḫī didi beyān itgil baña

Kim benüm ümmetlerüm şorgu ḫisāb
Hīç görürler mi baña virgil cevāb

Didi Cebrā'īl ki iy faḫr-i cihān
Anlaruñ vardur ḫisābı bil ‘ayān

Cümlesi görmek gerek şorgu ḫisāb
Her ne kı́ldıysa ḫamu cürm ü şevāb

1557b Vezin tutmuyor.

1558b dārında : evinde A.

1560a ‘ayān : adı A.

1560b Böyle kı́ldı ol rivāyet bī-gümān : Mervīsidür bu ḫadīş böyle didi A.

1561a kim : ki A. Vezin tutmuyor.

1561b itgil : eyle A.

1562a Kim : Hem A / ümmetlerüm : ümmetüme B.

1562b Hīç : Didi A / virgil : vir A.

1563b ‘ayān : gümān S.

1564a şorgu : sorgu B, S.

1564b şevāb : şavāb A.

B 52a 1565 Lîk ol Bū Bekr-i Şiddîkūñ yaķın
Hāķ hīsābın şormaz ancak bil hemîn

A 42a Tañla ki maḥşer ola yā Muştafā
Pes Ebū Bekre diyiserdür Hūdā

Kim eyā Şiddîķ girgil cennete
Ėarķ olgıl dürlü dürlü ni'mete

Pes diye Bū Bekr-i Şiddîķ ol zamān
Girmezem ben cennete yā Müste'ān

Dünyede her kim ki sevmişdür beni
Böyle alup girmeyince ben anı

Hikāyet-i Uḫrā*

1570 Hem Enesdendür yine uşbu ḫaber
Bunu isnād eyleyen ol mu'teber

Didi bir gün Muştafā yanında biz
Cem' oluban otururduķ cümlemüz

1565a ol Bū : Bū B, ol Ebū S.

1565b şormaz : sormaz S.

1566a Tañla : Dañla B, S.

1566b Pes : Kim S / diyiserdür : dir ol dem B, diyesidür S.

1567a Kim eyā : Gelgil A / girgil : gel gir B.

1567b olgıl : kılgıl B.

1568b ben cennete yā Müste'ān : cennete ben iy cāvidān B, ben cennete bilüñ 'ayān S.

1569a sevmişdür : sevmişdi A.

* - A, S.

1570a yine : - S.

1570b Bunu isnād eyleyen ol : Bunuñ isnādı ile iy A, Bunuñ isnādı andandur iy S.

1571a yanında : ḫatında S.

1571b Cem' oluban otururduķ : Otururduķ cem' oluban A, Cem' oluban otururduķ S.

Geldi aşhābdan ne-gāhın bir kişi
Diñlegil kim nice olmuşdı işi

İki ayağı dizinden yaralu
Çıpkızıl çana boyanmış iy ulu

Pes aña ol demde şordı Muştafā
Bu ne hāletdür ki uğramış saña

1575 Yā resül didi kulağ ur diñlegil
Söyleyem aḥvālümü sen añlagıl

S 37b Ol fülān şahşuñ çapusından meger
Ben geçerdüm nā-geh iy ḥayra'-beşer

Kelbi anuñ ayağımı dişledi
Uşta bu işi benümle işledi

Bir zamān aña otur didi resül
Nice olur görelüm iy pür-uşül

Geldi oturdı resülün yanına
Diñle imdi kim nice oldu yine

1572a Geldi aşhābdan : Ol zamān geldi S.

1572b olmuşdı : olmuşdur A.

1573b Çıpkızıl : Hem kızıl B / boyanmış iy ulu : boyanmışdı çamu S.

1574a ol demde şordı : şordı o demde A.

1575a resül : nebī S.

1575b aḥvālümü : aḥvalini A.

1576b Ben geçerdüm : Geçer idüm S.

1577b Uşta bu işi benümle : Uş bu işi ol benümlen S.

1578a aña otur didi : otur didi aña S.

1578b olur : oldu B / iy : dir A.

1579. beyit A ve B'de yoktur.

B 52b 1580 Geldi bir kişi dağı ender-zamān
Ol dağı ařđāb idi bilgil ‘ayān

Yaralu ayakları anuñ dağı
Kıpkızıl kana boyanmış iy ağı

Hem aña dağ yine şordı Muřtafā
Nice oldu ĥāletüñ digil baña

Yā resūla'llāh didi bilgil ‘ayān
Gider idüm yoluma ben nā-gehān

Ol fülān řađıřuñ çapusından yağın
Öter idüm diñlegil iy pāk-dīn

1585 Ayağumı dişledi anuñ iti
Veh beni ol ġāyet incitdi çatı

A 42b Muřtafā ařđāba didi ol zamān
Ayağa řuruñ oturmañ siz revān

şurdılar cümle ayağa ol mecāl
Diñlegil kim nice oldu şimdi ĥāl

1580a dağı ender-zamān : dağ hem ol zamān S.

1581a ayakları : ayağları B, ayağları S.

1581b Kıpkızıl : Hem kızıl B.

1582a dağ yine şordı : da yine şordı A, dağ şordı yine S.

1582b Nice oldu ĥāletüñ digil : Nice oldu ĥālüñi digil A, Bu ne ĥāletdür digil şimdi S.

1583b idüm : iken S.

1584b Öter : Gider A.

1585b Veh beni ol ġāyet : O beni ġāyetle S.

1586a ařđāba didi : ayağa durdı B, ařđāba aytdı S.

1586b řuruñ oturmañ siz revān : duruñ oturmañ bu zamān B, S.

1587a şurdılar ayağa : Durdılar ol dem B, Durdılar ayağa S / mecāl : mađāl A.

1587b Diñlegil kim nice : Diñlegil nişe A.

Muṣṭafā aydur ki ʔuruñ varalum
Ol kişinüñ kelbini öldürelüm

Cümlesi tîgin ele aldı bular
Ḳamu ol demde ayağa ʔurdılar

1590 Çünki varup çevre aldılar anı
İstediler dökeler andan ʔanı

S 38a Gördi bunı ʔurdu ol kelb ol zamān
Düşdi peygamber ayağına revān

Dile geldi söyledi ol dem meger
Dir amān virgil eyā ḥayra'l-beşer

Yazuğum luṭf eyle öldürme beni
Bilürem ben Tañrıyı daḥi seni

Yā resūla'llāh getürmişem ĩmān
Ol Ḥudāya hem saña ben bī-gümān

B 53a 1595 Tañrıyı ḥaḳ bilmişem seni resūl
Luṭf idüben redd ʔılma it ʔabūl

1588a ʔuruñ : duruñ B, S.

1589a Cümlesi : Ḳamusı S.

1589b Ḳamu : Cümle S / ʔurdılar : durdılar B, S.

1590a anı : iti A.

1590b ʔanı : ʔatı A.

1591a ʔurdu : durdu B, S.

1592b Dir amān virgil eyā : Baña amān virgil iy A.

1593a eyle : idüp B.

1593b Bilürem : Tanıram B.

1594a Vezin tutmuyor.

1595a ḥaḳ : bir A.

1595b it : sen B.

Söyledi ol demde peygamber aña
Niçün incitdün buları di baña

Diñle didi yā Muḥammed söyleyem
Ben saña ḥālūmi ma'lūm eyleyem

Didi bir kelbüm za'if ü nā-tüvān
Daḥi cin ḳavmindenem bilgil 'ayān

Bu işümi sen benüm görme ğarīb
Ḥaḳ baña emr eylemişdür yā ḥabīb

1600 Kim Ebū Bekr ile sögse 'Ömere
Ḥaḳ beni eyler ḥavāle anlara

Dişleyüben eyleyem anı helāk
Cānı der-dūzaḥ ola vü cismi ḥāk

Şanma kim bunı özümde işledüm
Ḥaḳ baña emr eyledi ben dişledüm

Nişe kim anlar sögerdi dā'imā
Şiddīḳ ile 'Ömere iy meh-liḳā'

1597a Diñle didi yā Muḥammed : Yā nebī bilgil bu demde B.

1597b Ben : Tā S.

1598b Daḥi : Līk S.

1599a ğarīb : 'acīb S.

1599b Ḥaḳ : Kim S / yā ḥabīb : ol Çalap S.

1600a Bekr ile sögse : Bekre söger hem B.

1601b Cānı der-dūzaḥ : Tā yiri dūzaḥ S.

1602a Şanma : Sanma S.

1602b Ḥaḳ baña emr eyledi ben : Ol Ḥudānuñ emri ile A, Ol Ḥudā emr eyledi ben S.

1603a Nişe : Niçün S / anlar : bunlar A.

1603b Vezin tutmuyor.

Anlara kıldı resül ol dem nazar
Dir bilür misiz bu kelbi kim ne der

A 43a 1605 Ağlayuban oldılar hūr u hacīl
Şād iken oldılar ol dem münfa'il

S 38b Didiler *estağfiru'llāhe'l'azīm**
Vir bize tevbe sen iy hūlk-i 'azīm

Tevbe virdi anlara fahr-i cihān
Şād u hurrem oldılar anda revān

Şükr dergāhuña kim iy pādşāh
Olmaduğ biz anlara hem kīne-h'āh

Çün muhibbüz anlara ez-cān u dil
Sen olaruñ hürmetine iy Celīl

1610 Raḫmetüñden bizi maḫrūm eyleme
Dünye vü 'uqbāda mezmūm eyleme

B 53b **El-Ḥadīşü'l-Hāmis 'Aşer**

Diñler iseñ söyleyem ez-cān u dil
Erba'inden on bişinci bunı bil

1604b bu kelbi : uşbu it A, kim bu it S.

1605b Şād iken : *Şummü bükmün* A, S.

* “Yüce Allah'tan af dilerim.”

1606b Vir bize tevbe sen : Tevbe virgil bize S.

1607. beyit B'de yoktur.

1607b oldılar anda : döndiler andan A.

1608a kim : ki B.

1608b anlara hem : anlaruñla A, anlaruñlan S.

1609b iy : yā A.

1610. beyit S'de yoktur.

Bu ḥadīṣ Süfyāndan oldı āṣkār
Dir Enes didi bunı iy ṭođrı yār

Kim dimiṣdür ol Muḥammed Muṣṭafā
Server-i evlād-ı Ādem müctebā

Bir kişi dünyāda kılsa bir ‘amel
Ger eyü ola vü ya kārı dağal

1615 Ol ulusına olur ḳamu ‘ayān
Nice kim bilürdi dirlikde beyān

Ger atası ola yāḥūd anası
Ḳardaşı ya uṣađı ya her nesi

Ḳıldıđı işden ḳamu ṭutar ḥaber
Yahşı olsa ṣād oluban ṣükr ider

Ger yavuz olsa olur ḳatı melül
Ḥālıḳa ol dem münācāt eyler ol

Dir Ḥudāya anca öldürme bunı
Ṭođrı yola ṣalmayınca yā Ğanī

1612b ṭođrı : doğrı B, S.

1613b evlād-ı Ādem : ādem Muḥammed B.

1615a ḳamu : anuñ S.

1615b Nice kim bilürdi dirlikde beyān : Nice kim dirlikde bilürdi beyān A, Dirliğinde nice bilürdi hemān S.

1616b ya uṣađı ya : oğlı kıızı S.

1617a Ḳıldıđı : İtdüği A, Ḳıldıđuñ S / ṭutar : dutar B, S.

1619a anca : Şimdi A.

1619b Ṭođrı : Doğrı B, S.

1620 Evvel aña vir hidāyet iy mu'īn
Sen anuñ cānımı algıl ba' d-ezīn

Ḥadīṣ-i Uḥrā*

A 43b Didi daḥi ol resūlü'l-müttaḳīn
S 39a Aḥmed ü Maḥmūd ḥatmü'l-mürselīn

Meyyit incür ḳabri içinde yaḳīn
Nice kim dirlikde incinür hemīn

Pes didiler yā resūla'llāh digil
Meyyiti ne incidür şerḥ eylegil

Didi cehd idüñ ḳıla görmeñ ḥaḫā'
Hem daḥi ḳılmañ ḥuşūmet mā-cerā

1625 Ḳonşuñuzı cehd idüb incitmeñüz
Kimse ilen hīḫ yavuzluḫ itmeñüz

Bir kişiyile ger ḥuşūmet idesiz
Birbiriñüze hücūmet idesiz

1620. beytin mısraları B'de yer deḡiştirmiştir.

1620b Sen : Pes S.

* ez-Kelām-ı Ḥadīṣ-i Resūl 'Aleyhi's-selām A, - S.

1621a Didi daḥi ol resūlü'l-müttaḳīn : Hem de didi ol resūlü'l-mürselīn A, Didi daḥi ol şefi'ü'l-müznibīn S.

1621b ḥatmü'l-mürselīn : imāmü'l-müttaḳīn A.

1622a ḳabri : ḳabruñ A, ḳabr S.

1623b şerḥ eylegil : bir söylegil S.

1624a ḳıla görmeñ : ki itmeñüz B.

1625a idüb : idüñ A.

1625b ilen : ile A.

1626a idesiz : ḳılasız A.

1626b Birbiriñüze : Birbiriñüzlen S.

Sen aña sögerseñ ol söger saña
Yaşşı gelmez bil ki bu işler aña

Hem ataña anaña söger dañi
Dañi geçmiş aqrabā'ña iy añi

İncür ol işden ulular bil yañın
Yaşşı diñle tütma şek sen iy emîn

Ĥikāyet-i UĤrā*

1630 Bir Ĥikāyet diñle şimdi cān ile
Bu Ĥadīş üste getürdüm ben dile

Evliyā'lardan biri iy meh-liķā'
Şābitü'l-Bennānī dirlerdi aña

'Ādeti bu idi anuñ iy emîn
Cum'a gicesi olıcağ ol hemîn

Gider idi ol qabirlerden yaña
Tā münācāt ide ol Ĥağdan yaña

Uyğu girmezdi gözine tā seşer
'Ömri bu nev' ile geçerdi meger

1627b Yaşşı : İyi S.

1629a İncür ol işden ulular : İncinür ol işden olur A, Ulular incür ol işden S.

1629b tütma şek sen iy emîn : bunu bil hem-çünin S.

* Ĥikāyet-i Münāsib A, Ĥikāyet-i Āşer S.

1630. beyit A'da yoktur.

1631b Vezin tutmuyor.

1632b Cum'a gicesi : Kim şeb-i cum'a B / hemîn : emîn A, yañın B.

1633b ide ol Ĥağdan yaña : eyleyeydi bā-Ĥudā A, eyler idi ol Ĥudā B.

1634a Uyğu : Uyğu B, S.

1634b ile : ilen S.

S 39b 1635 'Ādetince yine bir gice daḥi
Varmış idi maḳbereye iy aḥī

Başını ḳoymışdı dizi üstine
Anlaruñ ḥālını bilmek ḳaşdına

Gördi kim çıḳdı ne-gāh ehl-i ḳubūr
Cümlesinüñ ḥāṭırı ḥoş pür-ḥuzūr

B 54b Cümlesi egnine geymiş ḥoş libās
Yüzleri aḳ işleri şükr ü sipās

Her birisinüñ öñinde bir ṭabaḳ
Dürlü ni' metler içinde bu nesak

A 44a 1640 Ol arada var idi bir nev-cüvān
Beñzi şaru işi āh ilen fiḡān

Ser-nigün olmuşdı göñli ḳayḡulu
Pāre pāre ṭonı cānı ḳorḳulu

Aḳıdurdı gözlerinden ḳanlu yaş
Eyler idi ol bu nev' ile ma'āş

1636a ḳoymışdı : ḳomışdı A.

1637a kim çıḳdı : ki çıḳdı B.

1637b ḥoş : hep A.

1638a Cümlesi egnine geymiş : Egnine geymiş ḳamusı S.

1638b aḳ : aḡ B, S.

1639b bu nesak : luṭf-ı Ḥaḳ A.

1640a Ol arada var idi bir nev-cüvān : Aralarında var idi bir cüvān S.

1640b işi āh ilen fiḡān : ḳatı ḡamḡīn nā-tüvān S.

1641. ve 1642. beyitler B'de yer deḡiştirmiştir.

1641b Pāre pāre ṭonı : Pāre pāre şavbı B, Raḥt pāre pāre S / ḳorḳulu : ḳorḳulu B.

1642a Aḳıdurdı : Aḥıdurdı B, S.

1642b ile : ilen S.

Ne ʔabaḫ vardur öñinde ne ʔa'ām
Böyle maġmūm otururdu iy hūmām

Döndi ʔabrine ʔubūr ehli ʔamu
Hurrem ü ʔandān olup kiçi ulu

1645 Bu yigit ʔayıtdı maġbūn u ʔazīn
Şordı Şābit ol yigitden ʔāletın

Didi aña bu ne ʔāletdür digil
ʔancarudansın baña şerḫ eylegil

Bunlara geldi öküş dürlü ʔa'ām
Şād-kām olup ʔayıtdılar tamām

Di saña niçün ʔabaḫ gelmez 'aceb
Böyle sen maġbūn ʔayıtduñ ne sebeb

Bunlaruñ içinde sen zār u ʔazīn
Senden özge cümle ʔandān iy emīn

S 40a 1650 Didi diñle yā imāme'l-müslimīn
Ben ġarībem bunlaruñ içre yaḫīn

1643b Böyle maġmūm otururdu iy hūmām : Ğamlu idi göñli işi nā-tamām S.

1644a ʔabrine ʔubūr ehli : ʔabr ehli ʔubūrına A.

1644b Hurrem ü : Cümlesi S.

1645b yigitden ʔāletın : yigitden bir kezın B, cüvānuñ ʔāletın S.

1646a Didi : Şordı S.

1646b ʔancarudansın : ʔancarudansın B, S.

1648a Di saña niçün ʔabaḫ : Pes ʔabaḫ saña niçün A, Didi ki saña ʔabaḫ B.

1649b özge cümle ʔandān : özgesi feraḫdur B.

1650b bunlaruñ içre yaḫīn : bunlar içinde yaḫīn A, bunlaruñ içre hemīn S.

Yoğ durur bir kimsenem yoğsul ğanı
Ħayr u iğsān ile yād ide beni

Ağrabā'sı vardur anlaruñ añar
Ħayr u iğsān eyleyüp leyl ü nehār

Kiminüñ atası var ya ħardaşı
Kiminüñ evlādı var irkek dişi

B 55a Dā'imā bunlara virürler şa'am
Ya du'a' ile añarlar řubħ u řām

1655 Bunlara cum'a gicesinde gelür
Anlar anda her ne iğsān ki ħılır

Bunlaruñ çün ħālını bildüñ 'ayān
Pes benüm ħālümü diñle bu zamān

Ħacca ğitmişdüm gelürdüm Ka'beden
Hem ğötürmişdüm anamı bile ben

Ka'be'i çün kim řavāf itdük yağın
Ħaydup yitdük bu şehre iy emīn

1651a Yoğ : Yoğ B.

1651b ile yād ide : ide añā ol beni A, eyleyüp yād ide S.

1652a anlaruñ : anları B.

1654a Dā'imā bunlara virürler : Bunlara her dem-be-dem virür S.

1654b ile : ilen S.

1655b iğsān ki : kim iğsān S.

1656a Bunlaruñ çün : Çün bularuñ S.

1657a Ħacca ğitmişdüm : Ħacı idüm ben A, B.

1657b anamı bile : bile anamı A.

A 44b Burada irdi baña hükmi-î İllâh
 Bunda kaldum ben olup iy yüzi mâh

1660 Çünkü bunda defn kıldılar beni
 Dinleğil sen şimdi anam hâlini

 Bir kişiye vardı anam iy ulu
 Hiç beni aınmadı kaldum kaygulu

 Vâh unıtmışdur beni yâd eylemez
 Kaygudan bir lahze âzâd eylemez

 Didi Şâbit yâ yigit virgil haber
 Kandadur anuñ evi iy mu'teber

 Varuban hâlûñi aña bildürem
 Hiç seni aınar mı anañ bir görem

S 40b 1665 Söyledi pes ol yigit kim yâ imâm
 Şol fülân kûçede olur bil anam

 Adını virdi haber dañi evin
 Ger saña inanmasa iy pâk-dîñ

1659a Burada irdi : İrdi burada S.

1660b sen şimdi : şimdi sen A.

1661a Bir kişiye vardı anam : Vardı anam bir kişiye S.

1661b kaldum : oldum A.

1662a Vâh : Çün B.

1662b Kaygudan bir lahze âzâd : Hâtırumı kaygudan şâd S.

1663b Kandadur : Handadur B, S.

1664a Varuban hâlûñi aña bildürem : Bildüreyüm hâlûñi varup aña S.

1664b Hiç seni aınar mı anañ bir görem : Görmege rañm ider mi ol saña S.

1665a Söyledi pes ol yigit : Pes ol yigit söyledi S.

1665b kûçede olur bil : kûçe içindedür S.

Bu nişānı söylegil ol dem aña
Ol nişān birle inana ol saña

Di ki yüz mişkāl gümüş virmiş saña
Ol atasından mīrāř qalmış aña

B 55b Söyle haqqumdur baña virsün anı
Qılmasun qabr içre zārıncı beni

1670 Didi Şābit vardum anı istedüm
Buldum anı oğlınuñ hālın didüm

Çün işitdi düşdi 'avret bī-qarār
Turdı ağladı revān ol zār zār

Şābite qaşurdı aqçe'i revān
Dir vekīl itdüm seni buña 'ayān

Yahşı kıl bunı faqīre miskīne
Kim bunı virdüm ben oğlum hayrına

Aldı Şābit çün ulaşdurdı anı
Oğlınuñ hayrına iy cānum cānı

1667b nişān birle inana ol : nişān ile inanmasa B, nişānla inana tā ki S.

1668b qalmış : olmiş B. Vezin tutmuyor.

1669b qabr içre zārıncı : rencīde qabrüm içinde S.

1670a anı istedüm : istedüm anı S.

1670b Buldum anı oğlınuñ hālın didüm : Oğlınuñ hālın didüm dapdum anı S.

1671a düşdi : oldı B.

1671b Turdı : Durdı B, S / revān ol : revānı S.

1672a qaşurdı aqçe'i : dapşurdı aqçeni B, dapşurdı aqçe'i S.

1672b itdüm seni buña : seni buña kıldum S.

1673a faqīre : faqīr ü B. Vezin tutmuyor.

1673b virdüm ben : ben virdüm S.

1674b iy cānum : řād oldı S. Vezin tutmuyor.

1675 Oldı çün cum'a gicesi iy hümām
Maḳbereye gitdi yine ol imām

Vardı anda çok münācāt eyledi
Ol Hudāya 'arz-ı hācāt eyledi

Bir zamāndan şoñra gördi ol ulu
Nā-gehān ḳabr ehli çıḳdı sū-be-sū

A 45a Ol yigidi gördi yine ol ulu
Hoş libās ile kim olmuş tāze-rū

Yüzi nurlu olmuş idi göñli şād
Olmış idi cümle ḳayḡudan āzād

S 41a 1680 Didi ol dem yā imāme'l-müslimīn
Saña raḥm itsün İlähe'l-'ālemīn

Hālūmi gördüñ baña raḥm eyledüñ
Ben za'îfi luṭfuñ ile ṭoyladuñ

1675a Oldı çün cum'a gicesi iy hümām : Çünki oldı cum'a gicesi yine S.

1675b Maḳbereye gitdi yine ol imām : Vardı Şābit pes yine ḳabr üstine S.

1676a Vardı anda : Vardı yine A, Yine anda S.

1677. beytin mısraları B'de yer deḡiştirmiştir.

1677a ulu : imām A.

1677b Nā-gehān ḳabr ehli çıḳdı sū-be-sū : Çıḳdı ḳabr ehli ne-gāh hep tamām A, Çıḳdı ḳabr ehli ne-gāhın sū-be-sū B.

1678. beyit B'de yoktur.

1678a yine : bu dün S.

1678b ile kim olmuş tāze-rū : ilen irişdi sevgülü S.

1679a olmuş idi : başı ḳalḡu B, S.

1679b cümle ḳayḡudan : ḳayḡudan göñli S. Vezin tutmuyor.

1680a yā : iy A.

1680b Saña raḥm itsün İlähü'l-'ālemīn : Raḥmet itsün saña Rabbü'l-'ālemīn S.

1681a baña : benüm B.

1681b ile ṭoyladuñ : ilen doyladuñ S.

Oldı ma'lüm pes bu işden kim ulu
Yavuz iş görende olur kaygulu

Hayr u ihsân eyleyicek şād olur
Dillerinde şādlık bünyād olur

El-Ḥadīşü's-Sādis 'Aşer

Bu on altıncı ḥadīşdür iy ulu
Kim bunu diñlerse olur bahtlu

B 56a 1685 Ol emīrū'l-mü'minīn kān-ı saḥā'
Böyle didi ol 'Aliyyü'l-Murtażā

Kim bize buyurdu ḥatmü'l-mürselīn
Ṭañ namāzını kılıcaḳ iy emīn

Kim oḳursa *ḳul hüva'llāhü eḥad**
Şıdḳ ile on kerre anı bā-'aded

İrmeye ol şaḥşa hīç nev'e günāh
Nice kim olursa şeyṭān kīne-ḥ'āh

Cehd idüp ezdürmeye anı la'īn
Kim olur ol ḥırz-ı Rabbü'l-'ālemīn

1682b görende olur : olur meyyite B.

1685b didi ol : buyurdu S.

1686a Kim bize buyurdu : Hem buyurmuşdur o A, Didi kim buyurdu S.

1686b Ṭañ namāzını kılıcaḳ : Dañ namāzınıñ soñunda S.

1687a oḳursa : oḳursa B.

* 1687a “De ki o, tek Allah'tır.” (Kur'ân-ı Kerīm, İhlâs, 112/1) anlamındaki ayetin iktibası.

1687b ile : ilen S.

1688a nev'e : ol nev' S.

1688b nice kim : Her nice S.

1689a idüp : ide A.

1689b Kim olur ol : Kim ola ol A, Kim dürür S.

1690 Hem didi bunı resūlu'llāh yine
Oḡusa bir kez bunı her kimsene

Pes aña virür Hūdāvend-i cihān
Yüz şehīdūñ ecrini bil hem-çünān

Kim bunı oḡursa üç kez iy hümām
Hāt-m-i Ḳur'ān eylemiş tekdür tamām

Her kim on bir kez oḡursa bil yaḡīn
Ol ḡula cennetde Rabbü'l-'ālemīn

Kim binā' eyler bir ev yāḡūtdan
Şekk ḡılma bil yaḡīn bu sözi sen

S 41b **Sebeb-i Nüzūl-i Sūretü'l-İhlāş***

1695 Diñle imdi 'aşḡ ile iy pür-uşūl
Ne sebeb oldı ki bu oldı nüzūl

A 45b Ne sebeb oldı ki bunı ol Hūdā
Gökden indürdi yire iy meh-liḡā'

1690a didi bunı resūlu'llāh : Übeyy ibni Ka'ba aytdı A.

1690b Oḡusa bir kez bunı : Oḡusa bir kez anı A, Oḡuya yüz kez bunı S.

1691b hem-çünān : iy cüvān B.

1692a bunı oḡursa : oḡursa bunı A.

1692b eylemiş tekdür : eylemişcedür B.

1693a oḡursa : oḡusa B.

1694a Kim : Hem A.

1694b ḡılma : dutma B.

* - A.

1695a 'aşḡ ile : şıdḡ ilen S.

1696a Hūdā : Eḡad A.

1696b yire iy meh-liḡā' : bize ferdü's-Şamed A, yire ol meh-liḡā' B.

Dir Übeyy ibni Ka'b iy muhterem
Daħi Cābir ibni 'Abdu'llāh hem

Daħi Şu'be 'İkrime iy pāk-dīn
Hem yine Bū'l-'Āliye daħi çünīn

Böyle didiler olar iy māh-rū
Mekkenūñ kāfirleri kiçi ulu

1700 Bir araya cümlesi yığıldılar
Muştafāya bu su'ālī kıldılar

B 56b Aytdılar Tañrı şıfātın söylegil
Ne şıfatlıdur bize şerħ eylegil

Di kızıl altun mıdur yoħsa gümüş
Ya baħır mı ya demür mi ne imiş

Kim bizüm ma'būdumuz bilgil yaħīn
Buncılayın nesnelerdendür hemīn

Oldı peygamber biraz anda sükūt
Kim ne āyet göndere ol lā-yemūt

1697. ve 1698. beyitler B'de yoktur. 1697a'nın vezni tutmuyor.

1698b daħi çünīn : daħ hem-çünīn S.

1699a didiler olar iy māh-rū : kıldılar rivāyet iy ulu B, buyurdı anlar iy māh-rū S.

1700b kıldılar : sordılar B.

1701a Aytdılar Tañrı : Didiler Tañrıñ S.

1701b şıfatlıdur bize : şıfatladur anı A, şıfatlandur bize S.

1702a Di kızıl altun mıdur yoħsa : Kim kızıl altun mıdur yoħsa B, Kızıl altundan mıdur yoħsa S.

1702b baħır mı ya demür mi : baħır mıdur demür mi B, demür mi ya baħır mı S.

1703b hemīn : emīn A.

1704b Kim ne āyet göndere ol : Ne āyet indüre diyü A.

1705 Peyk-i hazret geldi gökden ol zamān
Kıldı Allāhuñ şifātını beyān

Yā Muḥammed *kuḷ hūva'llāhü eḫad**
Söylegil sen daḫi *Allāhü's-ṣamed*

Söylegil ya'nī ki Tañrım bir dürür
Ol cemī'i işlere kâdir dürür

Yimez içmez kimseye muḫtâc yok
Līk olur ḫalk aña muḫtâc çok

Lem yelid dürür *ve lem yūled* yaḫīn*
Hem *velem yekün lehü küfüven eḫad* çünīn

S 42a 1710 Kimse andan toḡmamış ol kimseden
Daḫi mişli zıddı yok bil bunı sen

Hikāyet*

Bir rivāyetde daḫi var bir ḫaber
Böyle didi rāviyān-ı mu'teber

* 1706a/b “De ki o, tek Allah'tır. Allah, öncesiz ve sonrasız, bütün var olmakta olanların sebepsiz sebebi.”

(Kur'ân-ı Kerîm, İhlâs, 112/1-2) anlamındaki ayetlerin iktibası.

1707a ya'nī ki Tañrım : ki ya'nī Tañrı B, sen ya'nī Tañrım A.

1708a muḫtâc yok : muḫtâcı yok A, muḫtâcı yoḫ B.

1708b muḫtâc çok : muḫtâcı çok A, muḫtâc çoḫ B.

1709. beyit S'de yoktur. A ve B'de ise ikinci mısranın vezni bozuktur.

* 1709a/b “O doğurmamıştır, doğurulmamıştır ve hiçbir şey onunla mukayese edilemez.” (Kur'ân-ı Kerîm, İhlâs, 112/3-4) anlamındaki ayetlerin iktibası.

1710a toḡmamış : doḡmamış B, S.

1710b yok : yoḫ B.

* Rivāyet-i Uḫrā S, - B.

1711a rivāyetde daḫi var bir ḫaber : rivāyet daḫi iy mu'teber B, rivāyet daḫi vardur dur ḫaber S.

1711b rāviyān-ı mu'teber : rāviyān mazī ḫaber B, pes rāviyān mu'teber S.

Ol zamān kim şadr u bedr-i Muştafā
Mekkedden çıkdı kaçup ol reh-nümā

Hağ buyurdı kim Medīneye gide
Varuban halkı dīne da'vet ide

A 46a Çünki kāfırlar bu hāli bildiler
Cem' olup bir yirde canķı kurdılar

1715 Didiler kaçmış Muḥammed bu gice
Tīz buña tedbīr idüñ yigit koca

B 57a Her kişi kim döndüre anı girü
Aramuzda ol bizüm olur ulu

Yüz bidev māye virelüm biz aña
Tüyi kıızıl gözi kara hoş-liķā'

Yüz bidev at virelüm yüz karavaş
Hem bu miķdārlu daḥi aķçe kumāş

Ger ele girmez olursa bu mecāl
Kim bilesidür ki şoñra n'ola hāl

1712a zamān kim şadr u bedr-i : zamānda kim Muḥammed S.

1712b Mekkedden çıkdı kaçup ol reh-nümā : Hicret itdi Mekkedden ol müctebā S.

1713a kim : ki B.

1713b Vezin tutmuyor.

1714a bildiler : gördiler S.

1714b Cem' olup bir yirde canķı kurdılar : Cümle gelüp bir yire cem' oldılar A.

1715b Tīz buña tedbīr : Pes bu tedbīri A, Buña bir tedbīr S.

1717a bidev māye : bedev deve S.

1717b Tüyi : Tügi B.

1718. beyit S'de yoktur.

1719a girmez olursa bu mecāl : girmezse şimdi bu muḥāl A.

1719b bilesidür ki şoñra n'ola : biliserdür ki şoñra n'ola A, bilür kim ne olısar şoñra S.

1720 Bir kişi tırdı ayağa ol zamān
Adı anuñ bil Sürākaydı ‘ayān

Didi kim ardından anuñ yiteyüm
Öldüreyüm yoğsa diri tıtayum

Hā diyince anı bunda yitürem
Ger budur maęşüduñuz tız bitürem

Yır yirin hağ yazdılar aña kamu
Virmege ol mālı bil kişi ulu

Tırdı ol dem atına oldu süvār
Görelüm ki şimdi n'eyler Kirdgār

S 42b 1725 Gider idi yola ol hayrū'l-beşer
Yoldaşı Şiddīķ idi anuñ meger

Didi Şiddīķ yā resūla'llāh digil
Şimdi ne tedbīr idelüm söylegil

Bir qaraltu zāhir oldu bu zamān
Ardumuzdan yiter imdi nā-gehān

1720a tırdı : durdı B, S.

1720b bil Sürākaydı : Sürāka idi B.

1721a kim ardından anuñ yiteyüm : kim ardından anuñ yiteyin A, ki bir demde aña yeteyim B.

1721b Öldüreyüm yoęsa : Öldüreyin yāhū A, Öldüreyüm yāhū S / tıtayum : dutayım B, dutayum S.

1722b Ger : Kim A / tız : ben B.

1723b Virmege : Virmek için A / bil : hep S, - A.

1724a Tırdı : Durdı B, S.

1725a idi yola ol : idi ol yola B, iken yola ol S.

1725b Yoldaşı Şiddīķ idi anuñ : Ol Bū Bekr ile idi daři B.

1726. ve 1727. beyitler B'de yer değiştirmiştir.

1726a Şiddīķ : Bū Bekr B.

1727a zāhir oldu bu : oldu zāhir bu B, zāhir oldu ol S.

1727b Ardumuzdan : Ensemüzden B.

Kim Sürāka nisbetidür ol süvār
Ardumuzdan yitdi bizüm āşkār

Bir buyur yā Muştafā kim n'idelüm
Biz buña şimdi ne tedbīr idelüm

1730 Muştafā ol demde lā-taḥzen didi
Didi yā Şiddīk kōrkma sen didi

B 57b Kim bizümlendür İlāhü'l-'ālemīn
Ḥavf kıлма ol bize olur mu'īn

Hem bular bu sözde iken nā-gehān
Ol Sürāka ḥışm ile yitdi revān

A 46b Çekdi tīgini revān depdi atın
Muştafānuñ üstine bā-ḥışmgīn

Tīgini kıldı ber-süy-ı hevā
Muştafāya çalmağa ol nā-sezā

1735 Atınuñ ayağı dizine degin
Yire batdı der-zamān bilgil yaķīn

1728a nisbetidür ol : nisbetidür bu B, nisbetlödür ol S.

1728b Ardumuzdan yitdi bizüm : Ensemüzden yitdi bu dem B, Ardumuzdan geldi bizüm S.

1729a Bir buyur yā Muştafā : Yā resūla'llāh buyur A.

1730b Didi : Ya'nī A, S / kōrkma : kıyırma A, kōrkma S.

1731a bizümlendür : bizümledür A.

1731b Ḥavf kıлма ol : Her zamānda ol A, Kōrkma bu demde B.

1732a Hem bular : İşbular B, Pes bunlar S.

1732b ḥışm ile yitdi : yitdi ḥışm ile B, ḥışm ilen yitdi S.

1733a Çekdi tīgini revān depdi atın : Kılıcını çekdi tepdi ańsızın S.

1733b bā-ḥışmgīn : bā-ḥışm u kīn A.

1734. beyit A'da yoktur.

1734b Muştafāya çalmağa : Muştafāyı çalmağa B.

Pes didi kim el-amān yā Muştafā
Tañrıñ için sen baña kılgıl ‘aṭā’

Sen beni bundan ḥalāş eyle hemīn
Kılmayam daḥi senüñle buğz u kīn

Kıldı anuñçün du‘ā’ ol dem resūl
Ḥazret-i Ḥaqq eyledi anı kabūl

Çün ḥalāş oldu yine kaçd eyledi
Muştafāyı yine urmaq diledi

1740 Aldı tīgin yine āheng eyledi
Tā iki bölmeklige heng eyledi

S 43a Atınuñ tutdı yine yir ayağın
Tā yitince göbeline iy emīn

Çün biline dek yire batdı atı
Kalmadı deprenmege hīç ṭāḳati

Muştafādan diledi yine amān
Dir amān yā seyyid-i āḥir zamān

1736b kılgıl ‘aṭā’ : eyle du‘ā’ A, kılgıl revā B.

1737b Kılmayam daḥi senüñle : İtmeyem daḥi senüñle A, Kılmayam senüñle daḥi S.

1739. ve 1740. beyitler B’de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Çün ḥalāş oldu yine kaçd eyledi

Tā iki bölmeklige kaçd eyledi

1741a tutdı yine yir : yir dutdı yine B, dutdı yine yir S.

1741b Tā yitince : İrişince S.

1742a Çün biline : Göbeline S / batdı : gitdi A, girdi B.

1742b deprenmege : teprenmege B.

ıl du'ā' bu dem yine yā Mutafā
'Ahdüm üste eyleyem bu kez vefā

1745 Tek bu işden sen alā eyle beni
a bilür incitmeyem daı seni

ıldı ol demde du'ā' adr-ı Emīn
oydı atınuñ ayaını zemīn

B 58a aılı ü nevbet ol fi'li yaman
ad ıldı Mutafāya ol zamān

ünkü ıldı ol tamām ü nevbeti
Gördi baarmaz zebūn oldu atı

ıradı dūdı atından ol zamān
Mutafānuñ ayaın öpdı revān

1750 Pes didi gel sen baa virgil aber
Tarıñnuñ vafından iy ayra'l-beer

Nice nesnedür senüñ Tarıñ digil
Ne ıfatlıdur baa er eylegil

Kim saa buncılayın mu'ciz virür
Ol nice bu işlere ādir dūrür

1744a bu : bir S.

1744b üste : üzre A.

1746b oydı atınuñ ayaını : odı atınuñ ayaını A, Atınuñ ayaını oydı B.

1748b baarmaz : bu işi B.

1749a ıradı : ırayup B, ıradı S.

1750a gel : kim A, ki B / aber : amān A.

1750b vafından iy ayra'l-beer : vafını hem eyle beyān A.

1751a senüñ Tarıñ : Tarıñ senüñ S.

1752a buncılayın : bunuñ kimi B.

- A 47a Kızıl altundan mıdur söyle baña
Ya gümüş midür 'ayân eyle baña
- Muştafâ başını şaldı bir zamân
Kim ne âyet göndere ol Müste'ân
- 1755 Bir zamândan şoñra geldi Cebrâ'îl
Didi kim yâ Muştafâ olma hacîl
- Oğudı pes *kul hüval'lâhü ehad*
Vir cevâbın söyle *Allâhü's-şamed*
- S 43b Sözini çün kim tamâm itdi resül
Pes Sürâka işidüp kıldı kabül
- Didi İslâmı baña 'arz eylegil
Nice dimek gerek anı söylegil
- Muştafâ imâni 'arz itdi aña
Hoş Müselmân oldu ol öñdin şoña
- 1760 Kayıdup gitdi yolına ol zamân
Muştafâ dağ yolına oldu revân
- Hikâyet-i Uğrâ***
- Yine bir dürlü daği diñle haber
Cân ile ol müstemi' iy mu'teber

1754a Muştafâ başını şaldı : Başını saldı Resül S.

1755a Vezin tutmuyor.

1755b kim : ki B.

1756a Oğudı : Oğıdı B.

1759b ol : pes S.

1760b dağ yolına oldu : da oldu yolına A.

* Hikâyet-i Âher A, Rivâyet-i Uğrâ S.

B 58b *Ḳul hüval'llāhü eḥad* fazlın yine
Söyleyem ben bir daḥi diñleyene

Böyle kıldılar rivāyet kim resül
Şol Medīne ḳapusunda pür-usül

Otururdu bir nice aşḥāb ile
Ḥaḳ sözini aluban her dem dile

1765 Bir cenāze gördiler geldi geḳer
Muştafā ol dem aña şaldı nazār

Pes resül aḥvālını şordı anuñ
Didi borcı var mıdur söyleñ bunuñ

Didiler dört dirhem anuñ borcı var
Bu durur borcı ki didük āşkār

Çünki işitdi bu sözi ol Emīn
Söyledi aşḥāba kim bilüñ yaḳīn

Ben bu şahşuñ üstine ḳılmam namāz
Bunuñ için itmezem Ḥaḳḳa niyāz

A 47b 1770 Dört direm ki borçlu ola bir kişi
Olmaya cānında anuñ teşvīşi

1764b aluban her dem : alubanı ol B.

1765b Muştafā ol dem: Çün resülü'llāh B.

1766a Pes resül : Ol zamān B / şordı : sordı B, S.

1767b Bu durur borcı ki didük : Bu durur ancaḳ didük biz B, Daḥi bundan özge yoḳdur S.

1770a ola bir : olsa bir A, ola çün S.

1770b Vezin tutmuyor.

- Ola borçlu kılmaya anı edā'
Ben aña kılmam namāz olmaz revā
- S 44a Cebrā'īl Hāḡ ḡazretinden ol zamān
Geldi itdi Tañrı fermānın beyān
- Didi kim Allāh saña virdi selām
Pes selām ardınca başladı kelām
- Cebrā'īl aydur işit yā Muştafā
Hāḡḡ anuñ borcını kılmışdur edā'
- 1775 Ādemī şeklinde gönderdi beni
Tā edā' kıldum ben anuñ borcını
- Ṭur namāzın kııl anuñ sen yā resūl
Hāḡḡ anı maḡfūr idüp kıldı ḡabūl
- B 59a Her kim anuñ üstine kılsa namāz
Cümle cürmin yarlıḡar ol bī-niyāz
- Muştafā şordı aña yā Cebrā'īl
Ol bu fażlı ḡandan aldı söylegil

1771a Ola : Gide S.

1771b aña kılmam namāz olmaz : aña kıılmaḡ namāz olmaz A, namāz kıılmaḡ olmaz aña S.

1772a Vezin tutmuyor.

1772b itdi : didi A / beyān : 'ayān A.

1774a Vezin tutmuyor.

1774b Hāḡḡ anuñ borcını kılmışdur : Eyledi Hāḡḡ anuñ borcını S.

1776a Ṭur namāzın : Namāzını B, Dur namāzın S.

1776b idüp kıldı : idüpdür kııl A.

1777a kılsa : kııla B.

1778a şordı aña : buyurdi ki B, didi aña S. Vezin tutmuyor.

1778b ḡandan : ḡandan B, S.

Cebrā'īl aydur oqurdu bā-'aded
Günde yüz kez *kul hüval'llāhü eḥad*

1780 Andan oldu bu kerāmetler aña
Diñle daḥi bākīsın aydam saña

Her kim oqursa bunı yā Muştafā
Şıdķ ile 'ömrinde bir kez bā-şafā

Gitmeye dünyādan ol kişi 'ayān
Görmeyince yirini ender-cinān

Oquyan biş kez namāzda hem bunı
Söyleyem diñle anuñ daḥ fazlını

Ṭañla maḥşer qurılıcaķ iy Emīn
Qavminüñ cümle günāhkārın yaķın

1785 Ol şefā'at ide Ḥaḳdan dileye
Cümlesin ṭamudan āzād eyleye

Ol şefā'at ehline sen yā Kerīm
Luṭf ile bağışla bizi yā Raḥīm

1779a aydur oqurdu : aydur oqurdu B, didi oqurdu S. Vezin tutmuyor.

1780a Andan : Neden A. 1780b'nin vezni tutmuyor.

1781b ile 'ömrinde : ilen ger günde S.

1782b Görmeyince yirini : Tā yirini görmedin S.

1783a Oquyan biş kez namāzda hem : Kim oḥur biş vaķt namāzında B, Oquyan hem biş vaķt namāzda S.

1783b daḥ : da A.

1784a Ṭañla maḥşer qurılıcaķ iy Emīn : Dañla maḥşer günü olcaķ bil yaķın B, Yarım maḥşer günü olcaķ iy Emīn S.

1784b yaķın : hemīn B.

1785a Ol şefā'at ide : Şefkat idübeni A, Ol şefā'at idüp S.

1785b ṭamudan : damudan B, S.

1786b Luṭf ile bağışla bizi : Luṭfını bize bağışlagıl S.

El-Hadîşü's-Sâbi' 'Aşer

عن أبي امامة الباهلي رضى الله عنه تعالى عنه أن رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم قال إذا مرض العبد المؤمن امر الله تعالى الى الملائكة إن أكتبو عبدي أحسن ما كان يعمل فى الصحة و الرخاء*

A 48a Gel yine gönülünü kılgıl müctemi'
S 44b Cān kulağıylan baña ol müstemi'

Erba'ından on yidinci oldu bu
Kim içi gevherdür anuñ toptolu

'Aklıñı cem' eyleyüp diñle haber
Rāvīsidür Bū Ūmāme mu'teber

1790 Dir işitdüm Muştafādan bu sözi
Böyle buyurdu Muḥammed kendözi

B 59b Kankı mü'min kul ki ol haste düşe
Tākati kalmaya anuñ hiç işe

Ḳuvveti kalmaya anuñ tã'ate
Şabr kıla ol belā vü miḥnete

* - B, S. "Ebû Ūmāme (r.a.)'nin rivayetine göre resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Mümin kul hastalandığı zaman Allahü Teâlâ meleklerle 'Kulumun sağlıklı ve rahat iken yaptığı en güzel amellerini yazın' der.". Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as, Süneni Ebi Dâvud, Cenâiz, Dârü'l-Fikr, Cilt II, t.y., Hadis Nu.: 2686.

1787a gönülünü kılgıl : sen gönülünü kılgıl A, gönülünü kılgıl sen S.

1787b kulağıylan : kulağın tut A.

1788a on yidinci oldu : oldu on yidinci A.

1788b toptolu : dopdolu B, S.

1789b Vezin tutmuyor.

1791a Kankı : Hansı B, S.

1791b ki : kim A.

1792. beyit S'de yoktur.

1792a Ḳuvveti : Tākati B.

Pes nidā' kıılır Hūdāvend-i cihān
Yā melekler siz yine yazuñ hemān

Şağlığında ne kadar hayr u şevāb
Ol kıılırdı rüz u şeb min-küllü bāb

1795 Yazuñ anı bilüñ andan dağı çok
Luţfumuñ deryāsınuñ pāyānı yok

Birine bir dağ yazalar ol kıuluñ
Defterinüñ üstine bellü bilüñ

Hikāyet-i Dīger*

Bir rivāyetde dağı bir söz yine
Hoş haberdür şıdķ ilen diñleyene

Ger düşerse haste bir mü'min kişi
Kānķı nev' olur ise irkek dişi

Hakķ aña eyler musallaţ dört melek
Tā ki her biri bitüre bir dilek

1800 Emr ider birine algıl kuvvetin
Hem birine dağı ağızı lezzetin

1793a kıılır : kııla A.

1793b hemān : 'ayān B.

1794. beyit B'de yoktur.

1795a bilüñ : bel ki B, S / çok : çoğ B.

1795b yok : yoğ B.

1796a bir dağ yazalar : bir dağı yazar A, dağı yazarlar B.

* Ve Fī-Hāber-i Āher B, - S.

1797b haberdür şıdķ ilen : şafādur şıdķ ile A.

1798a bir mü'min : mü'min bir A.

1798b Kānķı : Hānsı B, S.

- Dir birine daḡ yüzünüñ nūrın al
Zerd ola tā çehresi qalmaya al
- A 48b Dir birine daḡ yine ol ferd hū
Al gōtür anuñ günāhını kamu
- Ger ecel yitmiş ise sen çekme bāk
Anadan toḡma günāhdan ola pāk
- S 45a Yitmemişse Haḡ yine virür şifā'
Gör kıılır aña nice dürlü 'aḡā'
- 1805 Kuvvetin alan ferişteye yine
Dir ki ilet kuvvetin koy yirine
- Ol ki almışdı hem aḡzı lezzetin
Dir aña daḡı yirine koy hemīn
- Yüzünüñ nūrın alana hem-çünān
Dir ki yirinde ilet koygıl revān
-
1801. ve 1802. beyitler S'de yer deḡiştirmiştir.
1801a daḡ yüzünüñ : hem gözinüñ A.
1801b Zerd ola : Şarara A / al : ḡāl A.
1802a Dir birine daḡ yine : Birine daḡı aydur A, Yine birine daḡı S.
1802b Al : Dir S.
1803a ise sen çekme bāk : ise bī-ters ü bāk A, olsa bī-ters ü bāk S.
1803b toḡma günāhdan ola : doğmuş gibi ol gide B, doğma günāhdan gide S.
1804b dürlü : fazl u S.
1805b Dir ki ilet : Dir ki apar B, Diye ilet S / koy yirine : koygıl yine B.
1806a almışdı hem : almış idi A, hem almışdı S.
1806b Dir aña daḡı yirine : Dir aña kim sen yirinde B, Aña daḡ dir ki yirinde S.
1807a Yüzünüñ : Gözinüñ A, Beñzinüñ B.
1807b yirinde ilet koygıl : ilet yirine qogıl A, yirinde apar koygıl B.

Yirlü yirinde koyarlar çün bular
Gör günāhını götüren ne kılar

Başını koyar sücūda ol zamān
Pes ayıdur iy Hudāvend-i cihān

1810 Dördümüze dört işi emr eyledüñ
Tīz bitürdük her ne kim sen söyledüñ

Yine emr itdüñ olara iy Hudā
Alduğın yirlü yirinde koya

Emr kılmaduñ baña hem iy Ğanī
Kim iletem yirine koyam anı

Yā İlāhī kııl baña daħi ‘ayān
Kim nice itmek gerekdür kııl beyān

Ol zamānda baħr-i raħmet kııla cūş
Yir gök ehli işidüp ide ħurūş

1815 ‘İzzetüm haħķı diye ol dem Hudā
Luţf u cūdumdan benüm olmaz revā

1808a Yirlü yirinde koyarlar çün : İlete çün kim yirine koya A.

1810a Dördümüze dört işi : Dördümüzi dört işe A.

1810b Tīz bitürdük : Biz bitürdük A, Biz yitürdük S.

1812b iletem : aparam B.

1813. beyit A'da yoktur.

1813a kııl baña daħi : baña daħi kııl S.

1813b Kim nice itmek gerekdür kııl beyān : Ğancaru idem bunu iy cāvidān B.

1814a kııla : ide S.

1814b Yir gök ehli işidüp : İşidüp yir gök ehli A, B.

Bir ara yzly uluma cd idem
Hoş-dil idüp tli'in mes'd idem

Raħmetm Őuyıyla ağardam yüzin
Lyık olmaya baňa kim ba'd-ezn

Yüzine srtem arasını yine
Ol ulumuň gönli benden incine

Ol ferişte diye ol dem y Gan
ancaruya iltem anuň cürmini

S 45b 1820 Emr ider ol dem aňa ol Z'l-cell
Cürmini ilet anuň deryya Őal

Ol ferişte n anı baħre Őalur
Baħr iinde varur ol timsħ alur

Ne dürür timsħ ya'n kim neheng
Gnlni nerm eyle olma bağrı seng

1816. beyit A'da yoktur.

1816a ara yzly uluma cd idem : yüzi ara uluma luťf idüp B.

1816b idüp : idem B / idem : idüp B.

1817b kim : ki S.

1819. beyit B'de yoktur.

1820a ider : ide A.

1820b ilet : apar B / Őal : sal B, S.

1821a n anı baħre : Allh emriyle B.

1821b Baħr iinde varur ol : Baħrn iinde varur A, Varuban baħr ire ol B.

1822a ya'n : işit B.

A 49a

B 60b

Hikāyet-i Uḫrā*

Bunuñ üste bir daḫi diñle ḫaber
Maʿrifetden var ise sende eṣer

Var idi Mūsā zamānında ʿayān
Şol Benī İsrāʿīl içre bir cüvān

1825 Kim be-gāyet fāsıḫ idi ol kişi
Cümle fişḫ olmışdı ʿömrinde işi

Menʿ idebilmezdi hīç kimse anı
Almaz idi hīç kimüñ ol pendini

Çün anuñ fişḫında ʿāciz ḫaldılar
Ḥazret-i Ḥaḫḫa tazarruʿ ḫaldılar

Ḥaḫ bularuñ zārīsin ḫıldı ḫabūl
Diñle imdi nice oldı ol fużūl

Mūsāya vaḫy eyledi kim yūri var
Anı ol şehrūñ içinden sür çıḫar

* Hikāyet A, Hikāye Fī-Hāzāʿl-Ḥaber S.

1823a Bunuñ üste bir daḫi diñle : Buña beñzer diñle imdi bir A.

1823b sende : cānda A.

1824. ve 1825. beyitler S'de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Vardı Mūsā zamānında bir kişi

Cümle fişḫ olmışdı ʿömrinde işi

1824b Vezin tutmuyor.

1825a ol : bir B.

1826b hīç kimüñ ol : ulularuñ A, hīç kişinüñ S.

1827a ḫaldılar : oldılar B, S.

1828a Vezin tutmuyor.

1829b çıḫar : çıḫar B. İlk mısranın vezni tutmuyor.

1830 Tā ki anuñ fısqı uçından bugün
Kim o şehrüñ üstine od düşmesün

Çün işitdi geldi Mūsā ol zamān
Şehr içinden kıovdı anı ol hemān

Çünki çıkdı şehr içinden h'ār u zār
Yine bir kūya varup kıldı qarār

Bir nice gün anda kıldı çün ma'āş
Anda daħi fısqı yine oldu fāş

Yine Mūsāya Hudā emr eyledi
Var anı andan daħi sürgil didi

1835 Kıovdı çün Mūsā anı andan yine
Bu kezın yüz tıtdı yazı yüzine

S 46a Vardı bir şahrāya düşdi ol zamān
Yoķ idi anda halāyıkdan nişān

B 61a Anda ādem yoķ idi hem merg' u mūr
Ne şu var idi ne vahş u ne tuyūr

Bir nice gün gezdi anda mübtelā
Tākati kıalmadı oldu bī-nevā

1830b o : bu A / düşmesün : yağmasun A, S.

1831b hemān : revān B, S.

1832a çıkdı : çııdı B.

1833a anda kıldı çün : kıldı çün anda B.

1833b fısqı yine oldu : fısqı oldu yine A, yine fısqı oldu S.

1835a Kıovdı : Sürdi S / yine : hemān A.

1835b tıtdı : dutdı B, S / yazı yüzine : zār ile 'ayān A.

1836b Yoķ : Yoğ A, Yoħ B.

1837a Anda ādem yoķ : Ādem anda yoğ A, Anda ādem yoħ B.

Düşdi haste oldu pes hâli harâb
Yüzi gözi toptolu gerd ü türâb

1840 Ol zamânda hâlin aındı ağladı
Bağrını hasret odıyla tağladı

A 49b Didi kim başum çatında bu zamân
Anam olsa hâlümi görse 'ayân

Ağlayaydı hâlümi böyle görüp
Hem tutaydı başumı hâlüm şorup

Atam olsaydı benümle ger bu dem
Ol göreydi kim neler çekmekdeyem

Ger ölürsem hoş temiz yuya idi
Kabrüme tertîb ile kıya idi

1845 Ger helâlüm bunda olsaydı benüm
Yüzini yırtup kılaydı şivenüm

Bunda hâzır olsa ger oğlanlarum
Ol benüm cānum içinde cānlarum

1839b toptolu : dopdolu B, S.

1840a zamânda hâlin aındı : zamânda hâlin aınup A, zamân hâlini aındı B.

1840b tağladı : dağladı B, S.

1841a kim : ki B.

1841b Anam : Atam S.

1842b tutaydı : dutaydı B, S.

1843. beyit B'de yoktur.

1843b çekmekdeyem : çekdün o demS.

1844a hoş : hem A / yuya : yuyar B.

1844b ile kıya : ile kıoyar B, ilen kıya S.

1845b kılaydı : kılurdu B.

Hem cenāzem ardına düşüp olar
Ağlaşalardı benümçün zār zār

Zārī kılp aydalardı iy Hudā
Raḥmetüñle atamuzı yarlığa

Atamuz kim ol zā'if idi ğarīb
'Āşī idi Haḫ katında bī-naşīb

1850 Ol ki sürilmiş idi yirden yire
Anı hōr itmişdi 'ālem yek-sere

Uş eli boş kıldı dünyādan güzār
Uş gider maġbūn u hōr u şermsār

S 46b Zārīsine anlaruñ şāyed Hudā
Raḥm ideydi kendü luḫfindan baña

B 61b Böyle didi Haḫka tıtdı yüzini
Pes getürdi dile kendü sözini

Söyledi kim iy Hudā-yı pür-kerem
Çün beni anlardan ayırduñ bu dem

1847a Hem : Kim B, Veh S / ardına düşüp : bile yürüyüp B.

1847b Ağlaşalardı : Ağlaşurlardı B.

1848a Vezin tutmuyor.

1848b Raḥmetüñle : Raḥmetüñlen S.

1849b Vezin tutmuyor.

1851a kıldı dünyādan : dünyādan kıldı S.

1852a Vezin tutmuyor.

1853a tıtdı : dutdı B, S.

1853b Pes getürdi dile kendü sözini : Hem yitürdi anda kendü özini A.

1854b anlardan ayırduñ : ayırduñ anlardan B.

1855 Hem vatandaşdan sen beni dūr eyledüñ
Dünyede merdūd u maḳhūr eyledüñ

Eyledüñ maḳrūm olardan sen beni
Raḫmetüñden ḳılma maḳrūm iy Ğanī

Ḳalbūmi yaḳdı olaruñ firḳati
Cümlesinüñ ḳaldı cānda ḫasreti

Cümlesinden çünki ol dem nā-murād
Ḳıl beni şimdi cehennemden āzād

Baḫr-i raḫmet cūşa geldi ol zamān
Gör anuñla n'eyledi ol Müste'ān

1860 İki ḫūrī ol zamān itdi zuḫūr
Zāhiri hem bāḫımıydı külli nūr

A 50a Anası şeklindedür anuñ biri
Zevcesi nisbet biri gör bu sıırı

Daḫi cennetden biraz ğilmān aña
Uşağı şeklinde gönderdi Ḥudā

1855. beyit A'da yoktur.

1856a olardan sen beni : olardan beni sen B, anlardan sen beni S.

1856b iy Ğanī : bārī sen B.

1857a Ḳalbūmi yaḳdı olaruñ : Baḫrumı yaḳdı olaruñ B, Ḳalbūmi yaḳdı anlaruñ S.

1858a çünki : çün kim B.

1858b beni şimdi cehennemden : cehennemden beni şimdi S. Vezin tutmuyor.

1859a cūşa : mevce B / zamān : mecāl B.

1859b anuñla : anuñlan S / Müste'ān : Zü'l-celāl B.

1860a itdi : oldı B, S.

1862b Ḥudā : oña A.

Bir melek girmiş atası şekline
Geldi başı katına ol dağ yine

Çevre yanında oturdılar bular
Ta'ziye tutup kamu ağlaştılar

1865 Çün buları gördi yanında cüvān
Ol şıfatlar birle kim didüm 'ayān

Şād olup gönli açıldı kayğudan
Hak̄k anı kırtardı cümle kırkudan

Cānını tapşurdi ol dem hazrete
Ġark̄ oldı dürlü dürlü rahmete

S 47a Mūsāya Allāh yine vaḥy eyledi
Var fülān şahrāya yā Mūsā didi

B 62a Dōstlarumdan biri anda bu mecāl
Eylemişdür bu fenā'dan intikāl

1870 Terk kıldı bu fenā' külhānını
Bāk̄ī gülzāra irürdi cānını

1863a girmiş : girdi A, B.

1863b ol dağ : ol da A, kendü B.

1864b tutup : dutup B, S.

1865b kim : ki S.

1866b Hak̄k anı : Anı Hak̄k A / kırkudan : kırkudan B, S.

1867a tapşurdi : dapşurdi B, S.

1868a Vezin tutmuyor.

1869a mecāl : maḥal A. Vezin tutmuyor.

1870b Vezin tutmuyor.

Tîz yûri yuyup anı gôtür revân
Kıl namâzını daħi defn it hemân

Çün bunı işitdi Mûsâ bî-ķarâr
Yügürüp gitdi oraya berķvâr

Gördi Mûsâ tanıdı fi'l-ħâl anı
Aytdı yâ faẓl iyesi Ĥayy u Ġanî

Tanıdum ben ol kişidür bu hemîn
Emr kılduñ sürdüm anı iy mu'în

1875 Bu ne luẓf olur ne faẓl u ne 'aṭâ'
Şimdi dōstum diyü eylersin nidâ'

Ĥūrî ğilmân u melâ'ik ṭoṭolu
Çevresin almış oturlar kamu

İy Ĥudâ bunı 'ayân eyle baña
Ben bu sırrı görüben kıldum ṭaña

Ĥaḫ nidâ' kıldı ki yâ Mûsâ 'ayân
Ol durur ki tanıduñ bellü beyân

1871a yuyup anı gôtür : dut ķap gôtür anı B, S.

1872a işitdi Mûsâ : Mûsâ işitdi S.

1874a bu : bil S.

1875a ne faẓl u ne : bu ne faẓl u B.

1876a u melâ'ik ṭoṭolu : hem melâ'ik dopdolu B, melâ'ikler dopdolu S. Vezin tutmuyor.

1876b oturlar : öri ṭurmuş A.

1877a Ĥudâ bunı 'ayân eyle baña : Ĥudâvendâ bunı eyle 'ayân A.

1877b kıldum ṭaña : oldum beyân A, kıldum daña B.

1878a 'ayân : hemân A.

1878b ki : kim S.

Çün vaţandan kıldum anı bî-nevâ
Ehl-i beytinden daħi kıldum cüdâ

1880 Aç şusız kıaldı dükendi tākati
Haste düşdi zaħmeti oldu kıatı

Cümlesinden oldu nevmîd ol yaķın
Döndi ol dergāhuma tıtdı yüzün

Ağladı kıldı tazarru' bî-gerān
Ol sebebden 'afv kıldum bil 'ayān

Oldı çün bî-kes ġarîb ü bî-nevâ
Ata ana ehl-i beytinden cüdâ

A 50b Görüben ol ġālını raħm eyledüm
S 47b Raħmetüm ħ'ānıyla anı toyladum

B 62b 1885 Bir ġarîb itse cihāndan intiķāl
Ağlar aña yir gök ehli lâ-muħāl

Çünki maħlūķ anuñ için ağlaya
Raħm idüp āh ile bağrın tağlaya

Ben kıamulardan raħîmem bil 'ayān
Sehl işden yarlığaram bî-gümān

1879a kıldum anı bî-nevâ : ben anı kıldum cüdâ S.

1879b Ehl-i beytinden daħi kıldum cüdâ : Daħi ehlinden cüdâ vü bî-nevâ S.

1880. beyit B'de yoktur.

1880a kıaldı dükendi : tükendi gitdi S.

1881a oldu nevmîd : nâ-ümîd oldu A.

1881b ol : pes S / tıtdı : dutdı B, S.

1886a maħlūķ anuñ için : maħlūķum anuñ çün B.

1886b idüp : ide S / tağlaya : dağlaya B, S.

1887a bil 'ayān : bî-gümān S.

Bir bahāne isterem cūd itmege
Bendemi ferhunde mes'ūd itmege

El-Ḥadīṣü's-Şāmin 'Aşer

Erba'inden on sekizinci ki bu
Diñle bunı şıdķ ile iy nīk-ḥū

1890 İbni 'Abbāsdan durur uşbu haber
Muştafādan naql ider ol mu'teber

Söyledi ki didi bir gün Muştafā
Ol cihānuñ faḥri ḥatm-i enbiyā'

Kimüñ ĩmānı 'acebdür söyleñüz
Ḳullarında Tañrınuñ şerḥ eyleñüz

Didi aşḥābı 'acebdür yā resül
Ol melā'ikler ĩmānı pür-uşül

Eyle inanmış Ḥudāya kim olar
Zerre şekk itmezler iy ḥayra'l-beşer

1895 Muştafā didi ki söyleñ ne sebeb
Kim olur ĩmānı anlaruñ 'aceb

1888a/b itmege : eyleyem B.

1889b Diñle bunı : Bunı diñle A / ile : ilen S.

1890a uşbu : işbu A.

1891b ḥatm-i : şāh-ı A.

1892b Tañrınuñ : Ḥālīķuñ S.

1893a Didi aşḥābı 'acebdür yā resül : Didiler aşḥāb melā'ikler dürür B.

1893b Ol melā'ikler ĩmānı pür-uşül : Kim olar Ḥaķķuñ nürın zāhir görür B. Vezin tutmuyor.

1894a Eyle inanmış Ḥudāya kim olar : Kim Ḥudāya eyle inanmış bular A, Ḥaķķı anlar eyle birlemişdür yaķın S.

1894b şekk itmezler iy ḥayra'l-beşer : şekki ḳalmamışdur iy Emīn S.

1895b ĩmānı anlaruñ : anlaruñ ĩmānı S.

Nürını Hâkkuñ görürler bî-ħicâb
Bî-ħicâb olur olara hem ħiṭâb

Nice şekk ider olar pes Tañrıya
Hâkkuñ emrin pes olar nice şaya

A 51a Pes didiler enbiyâ'dur enbiyâ'
Anlaruñ ĩmānı olur bî-riyâ'

B 63a Kim 'acā'ib anlaruñ ĩmānıdur
S 48a Halka Allāhı hem olar tanıdur

1900 Didi peygamber yine kim ne sebep
Kim olur ĩmānı anlaruñ 'aceb

Her ne emri kim buyurur ol Celîl
Enbiyâ'ya iltür anı Cebrā'îl

Pes 'aceb olmaz olarda daḡ ĩmān
Hâkdan olur anlara her iş 'ayān

Didiler anlar yine kim yā ħabîb
Ola pes aşḡābuñ ĩmānı 'acîb

1896a Nürını Hâkkuñ görürler : Dire Hâkḡ nürını bunlar A, Nürını görürler Hâkkuñ S.

1896b olara : anlara S.

1897b olar : anlar S.

1899a 'acā'ib anlaruñ ĩmānıdur : 'acā'ib anlar ĩmānı durur A, 'aceb pes anlaruñ ĩmānıdur S.

1899b tanıdur : bildürür A.

1900. beyit A'da yoktur.

1900a kim : - S.

1900b ĩmānı anlaruñ : anlar ĩmānı S.

1901a emri kim buyurur : emr buyurdu S.

1901b Vezin tutmuyor.

1902a 'aceb olmaz olarda daḡ : olarda daḡ 'aceb olmaz S. Vezin tutmuyor.

Her ne emri sen diseñ yā Muştafā
Cümle şıdķ ile inanurlar aña

1905 Didi anlara resūl ol dem revān
Ne sebebdendür anı eyleñ beyān

Nice āyetler ile hem beyyināt
Hem görürler dürlü dürlü mu'cizāt

Pes didi anlar buyurgıl yā resūl
Bize ma'lūm eylegil kimlerdür ol

Didi anlardur ki görmezler beni
Ne şahābemden görürler kimseni

Ne kerāmet göreler ne mu'cizāt
İnmeye hem anlara gökden berāt

1910 Līkin ĩmāna geleler şıdķ ile
Millet-i Hāķķa uyalar şıdķ ile

Her rivāyet benden işitse olar
Cān ķulağıylan anı gūş ideler

1904a emri sen diseñ : emr diyesiñ S.

1904b ile inanurlar : ile inanırız A, ilen inanurlar S.

1905a revān : 'ayān B.

1905b Ne sebebdendür anı eyleñ beyān : Didi anlardur beni görmez 'ayān A.

1906-1908. arası beyitler A'da yoktur.

1909b hem anlara gökden berāt : gökden olara beyyināt A, gökden hem anlara berāt S.

1910a Līkin : Līk S.

1910b Millet-i Hāķķa uyalar : Hāķķa ķul olup inana A / şıdķ : 'aşķ S.

1911b ķulağıylan : ķulağıyla A.

Dīn içinde ardaşumdurlar olar
Hem şeff' em anlara r z-ı Ő m r

Hik yet*

BunuŃ üste bir hik yet diŃlegil
Gel res l Ń mu' ciz tın aŃlagıl

B 63b Mekken Ń k firleri bir gün meger
S 48b Ol Eb  Cehl Ń evine geldiler

1915 Meşveret ılmaĝa gitdiler amu
MuŐtaf  fikrinded r kişi ulu

Didiler buŃa ne tedb r idelüm
Nice ĥ le nice tezv r idelüm

Olavuz Őerrinden anuŃ t  em n
T zrek yimek gerek bunuŃ ĝamın

Bu söz üstinde idi bunlar amu
T r k adlu kişi girdi içerü

Didi öldürmek anı  s n ola
Ger amuŃuz ben did g mi ıla

1912a ardaşumdurlar : ardaşum durur A.

1912b r z-ı Ő m r : daŃla ki var B.

* F -Bey n-ı Mu' ciz t-ı Res l ' Aleyhi's-sel m A, - B.

1913a üste bir :  stine A.

1913b Gel : Hem A, Ol S.

1914a Mekken Ń : Mekke B / meger : durdılar B.

1914b geldiler : girdiler A, vardılar B.

1916a/b idelüm : idevüz B.

1917b yimek gerek bunuŃ : yimek gerek anuŃ : itmek gerek bunuŃ B.

1919b Ger amuŃuz : amuŃuz ger S.

A 51b 1920 Didiler cümle muṭī' olduk saña
Sen eger bir çāre eylerseñ aña

Didiler anı nice öldüresin
Sen bizi şād eyleyüp güldüresin

Söyledi her gün görürem kim varup
Ka'benüñ dīvārına arça urup

Oturur ol nīk ü bedden bī-ḥaber
Rūzgārı uşbu nev' ile geçer

Ṭursa varsa bir kişi uşbu zamān
Ka'benüñ üstine çıksa nā-gehān

1925 Bir büyük taşu alup gitse bile
Şalsa anuñ başı üste ḍarb ile

Ol taşuñ ḍarbından ol ola helāk
Yir yüzi şerrinden anuñ ola pāk

Çünkü bu sözi kamu iştdiler
Cümlesi ol fikre taḥsīn itdiler

1920a olduk : olduḡ S.

1920b Sen : Pes A / eylerseñ : idersin B.

1922a görürem kim : görürdüm kim A, görürdüm ki S.

1922b arça : arḥa B.

1923a Oturur ol nīk ü bedden : Oturur ol nīk-cānān A, Ol oturur nīk ü bedden B.

1923b ile : ilen S.

1924a Ṭursa : Dursa B, S / uşbu : işbu A.

1924b çıksa : çıḥsa B.

1925a taşu : daşı B, S.

1925b Şalsa : Salsa B, S.

1926a taşuñ : daşuñ B, S.

1926b Yir yüzi şerrinden anuñ : 'Ālem anūn fitnesinden B.

1927a Çünkü bu sözi : Bu sözi çün kim B.

- Didiler ki şimdi bunda kim ola
Varuban başına anuñ taş şala
- B 64a İçlerinde bir kişi dağ var idi
Kim Şihāb idi anuñ bellü adı
- S 49a 1930 Didi destūr virseñüz baña bu dem
İdeyüm ben anı dünyādan ‘adem
- Şād olup cümle didiler yürü var
Anı öldür bizi kayğudan çıkar
- Vardı bir pinhān yirden ol zamān
Ka‘benüñ üstine çıkdı ol revān
- Қudreti yitdükce bir taş aldı ol
Böylesince götürüp hem geldi ol
- Таşı boyunca götürdi ol yine
Tā ki şala ol resülüñ üstine
- 1935 Çün taşı şaldı aşāğa ol kişi
Gör ki nice oldı taқdīrüñ işi

1928a ki : kim A, - S.

1928b taş şala : daş sala B, S.

1930a baña bu dem : bu dem baña A.

1930b İdeyüm ben anı dünyādan ‘adem : Cānını yoğ ideyin şimdi saña A.

1931b Anı öldür : Öldür anı S / çıkdı : çıhdı B.

1932b çıkdı ol : pes çıkdı A, ol çıhdı B.

1933. beyit B'de yoktur.

1933a Қudreti : Қuvveti S / taş : daş S.

1933b götürüp hem : götürüben S.

1934a Таşı : Daşı B, S.

1934b Tā ki şala ol : Tā ki şalaydı A, Salmağa anı S.

1935a Çün taşı şaldı aşāğa : Çün aşāğa şaldı daşı B, Daşı çün saldı aşāğa S.

1935b Gör ki nice oldı : Gör nice oldı çü B, Nice olai gör ki S.

Ka'be dīvārından ol dem nā-gehān
Bir ulu taş çıktı diñle iy cüvān

Ṭutdı ol taşı hevāda bir zamān
Tā yirinden ṭurđı ol faħr-i cihān

Çün yirinden Muştafā kıldı güzer
Hoş geñince yire düşdi ol ḥacer

A 52a Ka'be taşı gitdi yine yirine
Kıl ta'accüb Tañrınıñ taqđirine

1940 Çün Şihāb ol mu'cizi gördi 'ayān
Düşdi peygamber ayağına revān

Geldi ĩmāna Müselmān oldı ol
Küfri koyup ehl-i ĩmān oldı ol

Geldi Ṭāriķ daħi anuñla bile
Ol daħi oldı Müselmān şıdķ ile

Nice bunuñ kimi mu'ciz gördiler
Anlar ĩmāna güç ile geldiler

1936b taş çıktı : daş çığdı B, daş çığdı S / iy cüvān : der-zamān A.

1937a Ṭutdı ol taşı : Dutdı ol daşı B, S.

1937b ṭurđı : durdı B, S.

1939a taşı gitdi yine : daşı gitdi yine B, daşı yine gitdi S.

1941. beyit A ve B'de yoktur.

1942b oldı Müselmān : Müselmān oldı S.

1943a kimi : gibi A.

1943b ile : ilen S.

Bu zamānda pes yaq̄in bilgil ‘ayān
Şıdk ile her kim getirürse ĩmān

1945 Kim Müselmān ol durur taşdıķ ide
İşidüp bu sözleri taħķik ide

Kendözini Haķķuñ emrine vire
Ol apuda yüzini yire süre

B 64b Bunuñ ĩmānı olardan hūb olur
Haķ atında t̄a‘ati mergūb olur

S 49b **El-Ĥadīşü't-Tāsi' ‘Aşer***

On toķuzuncı ĥadīşdür bu şahīh
Hem ‘Alīdendür rivāyet bu şarīh

Didi ki bir gün resūlu'llāh ile
Otururduķ cümle yanında bile

1950 Dīn-i ĩslām yiñle olmışdı zuhūr
‘Āleme yayılmış idi uşbu nūr

1944. beyit B'de yoktur.

1944a bilgil : bilūñ S.

1944b Vezin tutmuyor.

1945. beyit A ve S'de yoktur.

1946. beyit S'de yoktur.

1947a olardan hūb : anlardan yig S.

1947b mergūb : maķbūl B.

* El-Ĥadīşü't-Tāsi' ve'l-'Aşer A.

1948a ĥadīşdür bu şahīh : ĥadīş budur şahīh A, ĥadīşdür bu şarīh S.

1948b bu şarīh : hoş şarīh A, bil şahīh S.

1949a ki : kim A.

1949b Otururduķ : Otururduh S.

Kim ki gelmişdi İmāna şıdķ ile
Otururlardı resūlu'llāh ile

Bir kişi oldu ne-gāhın āşkār
Bir cemāze māyeye olmuş süvār

Azmış idi hem devesi hem özi
Toza bulaşmış idi yüzi gözi

Bildük anuñ biz ırakdan geldügin
Bilmedük ammā ne kişi olduĝın

1955 Yanumuzda çünkü tırdı bir zamān
Söze geldi ba'd-ezīn açdı zebān

Pes didi kim siz baña toĝrı diyüñ
Kim Muḥammed kankıñuzdur söyleyüñ

Uş benüm didi Muḥammed bellü bil
Bende neyse ḥācetüñ 'arz eylegil

Söyledi ki sen mi eylersin beyān
Tañrınıñ emrin baña uşbu zamān

A 52b Yoksa ben bütler sözini söyleyem
Ne buyurmuşdur saña 'arz eyleyem

1951a Vezin tutmuyor.

1954a anuñ biz ırakdan : anı biz uzaķdan B, anı biz ırakdan S.

1955a çünkü tırdı : çünkü durdı B, durdı çünkü S.

1955b ba'd-ezīn : söyledi S.

1956a toĝrı : doĝrı B, S.

1956b Kim Muḥammed kankıñuzdur : Kim Muḥammed ḥansıñuzdur B, Ḥansıñuzdur Muḥammed S.

1957b neyse : nedir B.

1958a ki : kim S.

1959a Yoksa : Yoḥsa A, B / sözini sözün mi S.

- 1960 Didi peygamber aña kim yā yigit
Ben diyem Tañrınıñ emrin sen işit
- B 65a Şarḫ-ı İmānı beyān itdi resūl
Rūkn-i İslāmı fūrū' u hem uşūl
- Çün tamām itdi sözini Muştafā
Didi kim sen daḫ beyān eyle baña
- Ne buyurmuşdı saña büt yā aḫī
Cümlesin şerḫ eyle bir bir sen daḫi
- S 50a Diñle didi yā resūl ben söyleyem
Ser-güzeştümi saña 'arz eyleyem
- 1965 Bil ki Ğassān ibni Mālīkdür adum
'Āmirī kavmindenüm toḡrı didüm
- Var durur bir ḫācımız bizüm ulu
Kızıl altundan muraşsa'dur tolu
- Hem aña ḫonmuş durur la'l ü güher
Bütler içre yoḫdur andan mu'teber

1960b Tañrınıñ emrin : Allāh sözini A, Tañrım işini S.

1961b fūrū' u hem : fūrū'ı hem A, fūrū' ilen S.

1962b Didi kim sen daḫ beyān eyle : Sırruñı sen de beyān eyle A, Didi sen daḫi beyān itgil S.

1963. beyit S'de yoktur.

1963a buyurmuşdı saña büt : buyurmuşdur saña put A.

1963b şerḫ eyle bir bir : bir bir beyān it A.

1964b Ser-güzeştümi saña 'arz : Ser-güzeştüm saña ma'lüm B, Ser-güzeştümi saña şerḫ S.

1965b toḡrı : doḡrı B, S.

1966a Var durur bir ḫācımız : Bir bütümüz var durur S.

1966b tolu : dolu B, S.

1967a ḫonmuş durur : ḫondurmuşdur S.

1967b yoḫdur : yoḫdur B.

Her receb ayında ‘âdetdür bize
Herçi var ulu kiçi cümlemüze

Eylerüz her kişi bir qurbân aña
Bizde ‘âdetdür daği öñdin şoña

1970 Karşusunda secde kı lup yir öpüp
Dürlü hâcet dilerüz aña tapup

Yâ resûl çün böyle bildüñ bu işi
Adı ‘İşâm bizde vardur bir kişi

Vardı bir gün eyledi qurbân aña
Hem tapu kıldı biraz andan yaña

Didi qurbân eyledüm çün ol zamân
Büt içinden bir âvâz oldu ‘ayân

Didi iy ‘İşâm îmân oldu zuhûr
Gitdi zulmet âşkâr oldu nûr

1975 Kâfirüñ kanı dökildi bî-şümâr
Küfr ehli cümle oldu târ-mâr

1968a Her : Hem A.

1968b Herçi var ulu kiçi : Her ki var ulu kiçi A, Kiçi ulu herçi var S.

1969a Eylerüz her kişi : İderüz her yılda B.

1969b Bizde ‘âdetdür daği : Bize ‘âdet böyledür B, S.

1970a kı lup : urup S.

1971a çün böyle bildüñ : böyle bildüñ çün S.

1972b tapu : dapu B.

1973a eyledüm çün ol zamân : eyledüm çün kim aña A, eyledi çün kim revân B.

1973b oldu ‘ayân : geldi baña A. Vezin tutmuyor.

1974a iy : yâ S. Beytin vezni tutmuyor.

1975a dökildi bî-şümâr : tükildi âşkâr B.

1975b cümle oldu : oldu cümle S.

B 65b Dīn-i İslām zāhir oldı uşbu gün
Bil ki oldı cümle bütler ser-nigūn

Çün ‘İşām işitdi bütten bu sözi
Na’ra urdı yaş ile ıoldı gözi

A 53a Geldi bize hālını virdi haber
S 50b Oldı göñli cümlenüñ zīr ü zeber

Bir nice günden işitdük nā-gehān
Mekkede bir kimse olmışdur ‘ayān

1980 Didiler eyler nübüvvet da’vīsın
Enbiyā’nuñ hātemiyem dir yaqīn

Bir nice gün geçdi bunuñ üstine
Ṭārīk adlu bir kişi vardı yine

Vardı ol dağ anda kurbān eyledi
Kıldı secde dürlü ihsān eyledi

Büt içinden geldi yine bir āvāz
Didi kim yā Ṭārīk oldı iş dırāz

Gönderildi ıoğrı peygamber bugün
Tā ki halk içinde ola reh-nümūn

1976b bütler : putlar A, işler S.

1977b ile ıoldı : ile doldı B, ilen doldı S.

1980a Vezin tutmuyor.

1980b hātemiyem : hātemi hem B.

1982a ol dağ anda : ol da aña A, anda yine S.

1983a Büt : Put A. Vezin tutmuyor.

1984a ıoğrı : doğrı B.

1985 Vaḥy göndermişdür aña ol Celîl
Ḥāmil-i vaḥyidür anuñ Cebrā'îl

Bu sözi Ṭārık işitdi anda çün
Zārî kıldı kaygulu oldu zebûn

Geldi bize anı ma'lûm eyledi
Her ne söz kim büt dimişdi söyledi

Hem senüñ çavuñ daḥi çıkdı kavî
Didiler kim çıkdı şāh-ı ma'nevî

Kimi didi toğrıdur kimi yalan
Bir iki gün böyle geçdi hem-çünān

1990 Ben daḥi ṭurdum yine yā Muşafā
'Ādetümce eyledüm ḳurbān aña

B 66a Çünki ben ḳurbānı kesdüm ol zamān
Oldı bir āvāz hem anda 'ayān

S 51a Bir yüce āvāz ile didi şarîḥ
Dile geldi söyledi rüşen faşîḥ

1985b vaḥyidür anuñ : vaḥy oldu aña S. Vezin tutmuyor.

1986b Vezin tutmuyor.

1987a bize anı : anı bize B.

1987b büt : - B.

1988a/b çıkdı : çığdı B.

1989a didi : aydur A / toğrıdur : doğrıdur B, gerçekdür S.

1989b hem-çünān : bil 'ayān B.

1990a ṭurdum : durdum B, S.

1991a Çünki : Çün S.

1992. ve 1993. beyitler A'da yer değiştirmiştir.

1992a yüce : üce B, S / ile : ilen S.

1992b Dile geldi söyledi : Diñledüm anda anı A.

Didi yā Ğassān ki haqq oldu zuhūr
Āşkāre oldu 'ālem içre nūr

Haq nebī geldi cihāna uşbu gün
Hāşimīdür Mekkedendür reh-nümün

1995 Dōstları anuñ selāmetlik göre
Düşmenine çok nedāmetler ire

Ola dünyāda hidāyet pīşesi
Dīne da'vet ola hep endīşesi

A 53b Ol kıyāmetde şeffī' ola yine
Evvel āhir cümle ĩmān ehline

Bunı didi kopdı yirden ol zamān
Düşdi yire ser-nigün oldu hemān

Böyle görgeç turdum oldum bī-ķarār
Bir devenüñ üstine oldum süvār

2000 Bunca zaħmetler çeküp geldüm saña
Ser-güzeştüm uşbudur yā Muştafā

Çün resūlu'llāh bu sözi kıldı gūş
Hoş Te'āla'llāh diyüp itdi ħurūş

1993a yā : iy S.

1995b çok nedāmetler : çok nedāmetler B, çok melāmetler S.

1996b ola hep : eylemek S.

1998b Düşdi yire : Yire düşdi S / oldu hemān : oldu nihān A, ol nā-gehān B.

1999a görgeç turdum : görgeç durdum B, görcek durdum S.

2000b Ser-güzeştüm uşbudur yā Muştafā : Sen daħi bugün şeffī' olgıl baña B.

2001. beyit B'de yoktur.

2001b Hoş Te'āla'llāh diyüp itdi : Haqq Te'āla'llāh bunı kıldı A.

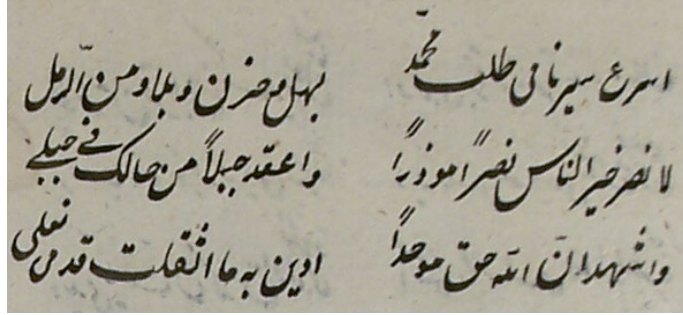
Didi Ğassān yā Muḥammed uşbu dem
Bir sözüm var līk destūr isterem

Üç beyit medḥ itmişem didi saña
Dilerem ki söyleyem yā Muştafā

Virdi peygamber icāzet ol zamān
Didi üç beyti ‘Arabca hoş ‘ayān

2005 Pes aña ĩmānı ‘arz itdi resūl
Turdı şıdk ile Müselmān oldu ol

B 66b
S 51b

Hikāyet-i Uḫrā**

Çünkü bunu böyle bildüñ iy aḫī
Diñle imdi şıdk ile bir söz daḫi

2002a Didi Ğassān : Pes didüm kim S.

2003a Üç beyit medḥ itmişem didi : Zīre üç beyt itmişem medḥ ben A.

2003b Dilerem ki söyleyem yā Muştafā : Dilerem ki söyleyem ben şapuña A, Söyleyem vir icāzet şimdi baña S.

2004b beyti : beyt ol A.

2005b Turdı şıdk ile : Durdı şıdk ile B, Durdı şıdk ilen S.

* “Muhammed’i istemede biz hızlı davrandık. Çöl kentlerinin birinde hüznü kolaylaştırarak insanların en hayırlısına ona sığınarak ben yardımcı olurum ve iplerinden bir ipini kendi ipime bağlarım. Allah’ın bir olduğunu kabul ederek şehadet ederim, Allah haktır. Ayağımda ayakkabı olduğu sürece ben ona inanırım.”

** Haber-i Uḫrā S / Başlıktan 2156. beyte kadar olan kısım A’da yoktur.

2006b ile : ilen S.

Kimler idi evvel İmāna gelen
Diñle bir bir söyleyem takrİR ilen

Çünkü vaħy indi resūle iy emİN
Geldi İmāna Ĥadīce ba'd-ezİN

Andan evvel Ebū Bekr Şiddīķ şafā
Geldi andan ol 'Aliyyü'l-Murtażā

2010 Geldi andan şoñra Zeyd iy muħterem
Bir kenİzek geldi andan şoñra hem

Ĥamzanuñ cāriyesiydi bellü bil
Zerr idi adını yaħşı añlagıl

Geldi 'Oşmān ibni 'Affān ba'd-ezān
Şoñra andan hem Zahİreydi 'ayān

Pes 'Ubeyde ibni Cerrāħ iy aħİ
Geldi andan şoñra hem Talħa daħi

Pes Zübeyr İmāna geldi hem yine
On kişidür kim bular girdi dİne

2008a indi resūle iy emİN: itdi resūle bil yaķİN B.

2009a Ebū Bekr Şiddīķ şafā : ol Ebū Zerr bİ-ħafā' B. Vezin tutmuyor.

2010. beyit B'de şöyledir:

Bir kenİzek geldi andan iy hümām

Diñler iseñ söyleyem anı be-nām

2011a bellü bil : añlagıl B.

2011b adını yaħşı añlagıl : adı anuñ sen bellü bil B.

2012a Geldi 'Oşmān ibni 'Affān : Ca'fer-i Tayyār geldi B.

2013b hem : - S.

2014b On : Ol B / girdi : geldi B. Vezin tutmuyor.

2015 Çün bular ĩmāna geldiler bile
Bir nice gŭn gezdiler hem sırr ile

Çılmadılar kāfir içre āşkār
Böyle geçdi bunlar endek rŭzgār

B 67a Ba'd-ezān ĥazretten aytdı Cebrā'ıl
Didi yā Aĥmed selām itdi Celıl

S 52a Didi buyurdı Ĥudā bu demde ĥur
Dĭn-i ĩslāmı cihāna kııl zuhŭr

Bir yŭce yire çıķuban söylegil
Ĥalkı sen ĩmāna da'vet eylegil

2020 Çıķdı ol demde Ĥubeyse Muştafā
Bir yŭce āvāz ile kııldı şadā

Didi söyleñ siz ki Tañrı bir dŭrŭr
Ol cemı'ı işlere kādır dŭrŭr

Daĥı hem söyleñ Muĥammed Tañrınuñ
Ĥulıdur hem ĥaķ resŭlidŭr anuñ

و قال علیه السلام قولوا لا اله الا الله محمد رسول الله*

Mekke ķavmi bu sözi işitdi çŭn
Cŭmle ġamġın oldu ķaldı ser-nigŭn

2017a Vezin tutmuyor.

2018a bu demde ĥur : oturma dur S.

2019a çıķuban : çıķuban B.

2019b Ĥalkı sen : 'Ālemi B.

2020a Çıķdı : Çıķdı B.

2020b ile kııldı şadā : ilen şalā' S.

* - A. "Resulullah (s.a.v.) Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın elçisidir deyiniz dedi."

Var idi şehri içre bir ev ki ulu
Dār-ı Nedve ad virürlerdi kamu

2025 Ya'nî ki cankı evi dirler aña
Tanışuğ yiri idi öñdin soña

İşidüp bunı kamuşı turdılar
Meşveret kıлмаğa anda vardılar

Didiler görüñ Muhammed n'eyledi
Uş nübüvvet da'vāsını eyledi

Ol bizüm ma'būdumuz söger kaçır
Hem bizi bir özge Tañrıya oqır

Üç yüz altmış büt ki şimdi bizde var
Cümlesini kıлмаğ ister ḥār u zār

2030 Çağırur ki kamu hācları koyuñ
Siz gelüñ bu ben didüğüme uyuñ

B 67b Pes didiler söyleyüñ ki n'idelüm
Biz bu işe nice tedbîr idelüm

2024a içre : içinde S.

2025a ki : kim S. Vezin tutmuyor.

2027b da'vāsını : resüllük S. Vezin tutmuyor.

2028a söger : söğüp B.

2028b Hem : Kim B.

2029a şimdi : - S.

2029b kıлмаğ ister : ister kıлмаğ S.

2030a ki kamu hācları : kim bu kamusını S.

2031a söyleyüñ ki : söyleñ āhir S.

Kim re'îsi Mekke şehrinüñ kamu
Hâzır idi cümlesi kiçi ulu

S 52b Söyleyem bir bir işitgil adların
Anda idi evvel ol Şeybe la'în

Hem Rebî'a 'Utbe daği hem Velîd
Daği Şafvân hem yine Şahr-ı pelîd

2035 Hem yine Ka'b ibni Eşref iy ağı
Esved ibni Yağuşdur biri daği

Hem birinüñ dağ Kinânedür adı
Ol Rebî'a oğlıdur râvî didi

Kim kamu rü'esâ'-i Mekke bular
Uşbulardur şehir içinde ulular

Söylediler kim Muhammedüñ 'aceb
Böyle didüğine ne ola sebep

Böyle demekden murâdı ne ola
Böyle niçün çağırur şağa şola

2032a re'îsi : irisi B.

2032b kiçi ulu : kıldı 'ulüvv B.

2033b ol Şeybe la'în : Şeybe bil yağın B.

2034a daği hem : vü daği B.

2035a yine : daği B.

2035b Yağuşdur : Yağuş B. Vezin tutmuyor.

2036a dağ : - S.

2036b râvî didi : biri daği B.

2037a Vezin tutmuyor.

2037b Uşbulardur : Kim bulardur S.

2038a Muhammedüñ : Muhammed iy S.

2038b ola : idi B.

2039b şağa şola : sağa sola B.

2040 Ol bizüm Tañrımıza niçün söger
Hem özinüñ Tañrısın bile öger

Kimseye göstermez anı ol nedür
Ol kızıl altun mıdur yoqsa nedür

Dir ki üç yüz altmışuñ terkin uruñ
Bir bilinmez nesneye karşı turuñ

Birisi turdı ayağa söyledi
Anuñ için bunca ne guşsa didi

Ol Muḥammed bir faḫīr aç kişidür
Bī-nevālīk dā'im anuñ işidür

2045 Anuñ için böyle didi kim bugün
Viresiz bir pāre māl ola sükün

Didiler bu nice sözdür ki didüñ
Bu nice sözdür uşaq tek söyledüñ

B 68a Ol Muḥammed bir yavuz sāḫir dürür
Siḫr içinde ol cihānda bir dürür

Dünyede bir müddet ol diri tura
Az zamānda çoq kişiler azdura

2041. beyit B'de yoktur.

2043b bunca : bunda B.

2044b Bī-nevālīk : Bī-nevālīg B.

2045a Anuñ için böyle didi kim : Böyle didügi anuñ oldur S.

2046b nice sözdür uşaq tek : uşaq sözidür ki S.

2047b içinde ol cihānda bir dürür : idüben çoḫ ḫalāyīk azdurur B.

2048b çoq : çoḫ B.

- S 53a Dirilüben bir ulu enbüh ola
‘Älem içre toptolu endüh ola
- 2050 Def’ kılmazsız bunu ger bu mecāl
Kim bilür kim nice olur şöñra hāl
- Pes Velīde söylediler kim digil
Sen bunuñ tedbīrini şerh eylegil
- Didi ki ne söyleyem buña cevāb
Ger becid tutmazsız iş olur harāb
- Döndi aydur ki gelün üç gün tamām
Siz baña mühlet virün iy hāşş u ‘ām
- Göreyüm hīç çāre olur mı aña
Var ümīdüm ki bu iş bütten oña
- 2055 Bu söz ilen olurına gitdiler
Üç günüñ şabrın muqarrer itdiler
- Çünki bunlar işlü işine gider
Diñle imdi ol Velīdi kim n’ider
- İki büt düzdürmiş idi ol la‘īn
Ne şıfatludur diyem diñle yaqīn

2049b içre : içi S.

2050b nice olur : ne olısdur S.

2054a hīç : bir S.

2054b ki bu iş bütten : kim bu iş elbette S.

2056b ol Velīdi kim : kim ol Velīdi S.

2057a büt : put S / la‘īn : yaqīn S.

2057b diñle yaqīn : bil hem-çünīn S.

ızıl altundan dzildiŒdr amu
Hem cevhir dürr  mercn otolu

Hem geyrmiŒler aa dürlü libs
Gr ne tertb eylemiŒ ol n-sips

2060 İki zerrn krs dzdrmiŒ yine
Her birin oymıŒ birinn üstine

Vardı t kim anlara ide apu
Girüben ıldı scd öpdi apu

B 68b üç gün üç dn arŒularında urup
ıldı apu yüzini yire urup

Üç güne dek yimedi hergiz a'm
Bütlere ıldı tazarru' Œub u Œm

n çinci gün tamm oldu Veld
Gr ne didi btlerine ol peld

S 53b 2065 Didi üç gündür ki size aparam
arŒuŒuzda dem-be-dem yir perem

2058a dzildiŒdr : dzildiŒdi S.

2059a geyrmiŒler : geydrmiŒdi S.

2059b eylemiŒ : eylemiŒdr S.

2060a dzdrmiŒ : dzdrmiŒdi S. Vezin tutmuyor.

2060b birin oymıŒ : birisin oymıŒdı S.

2061a kim : ki B.

2061b öpdi : rtti B.

2062b urup : sürüp S.

2063a güne dek : imez  S.

2063b Bütlere : Putlara S.

2064b btlerine : putlarına S.

Bu kadar kulluğuma eyleñ kerem
Siz baña toğrı haber virüñ görem

Ol Muḥammed ḥālını eyleñ 'ayān
Ḥaḳ mıdur bāḫıl mıdur kıluñ beyān

Gör ki şeyṭān n'eyledi ol dem aña
Nice mağbūn eyledi diyem saña

Ol şeyāḫīnden birisi ol zamān
Mūsfer idi adı hem bellü beyān

2070 Ol bütüñ girdi birisi ağızına
Gör ki ne söyler anı diñle yine

Ağızın açdı büt dilinden söyledi
Ol Muḥammed bir yalancıdur didi

Aña inanmañ ki peygamber degül
Her ne dirse sözünü kıılmañ kabül

Çün bunı Velīd işitdi oldı şād
Pes didi kim ḥāşıl oldı uş murād

Ṭaşkaru çıqdı didi kāfırlere
Bu sözi ma'lūm kııldı yek-sere

2066a kulluğuma : kulluğumı B.

2067a 'ayān : beyān B.

2067b kıluñ beyān : eyleñ 'ayān B.

2070a birisi : birinüñ S.

2073a bunı Velīd işitdi : Velīd işitdi bunı S.

2073b kim : ki B / uş : iş B.

2074a çıqdı : çığdı B.

2074b ma'lūm kııldı : işitdi cümle S.

- 2075 Pes didiler yā Velīd oturma ʔur
Kim bu işde hem bize lāyık budur
- Cümle meydāna yığıldı ḥāşş u ʔām
Uşbu şehrūñ bayı yoqsulı tamām
- B 69a Ol Muḥammed ʔarşusunda söyleye
Tā yalanın ḥalkā maʔlūm eyleye
- Çün işide bu sözi ola ḥacīl
İtmeye daḥi bizümlen ʔāl u ʔīl
- Muştafāya didiler uşbu sözi
Fikre vardı bir dem anda kendözi
- 2080 Cebrāʔīl geldi didi iy nūr-ı pāk
Bu iş için ʔutmagıl göñlüñde bāk
- S 54a Bil anuñçün kim bu işi işledi
Ol Velīddür ki bunı böyle didi
- Mekkenüñ ʔāfirleri kiçi ulu
Geldiler meydāna ol dem sū-be-sū
- Orta yire ʔoydılar çün ol büti
N'eyledi gör ol Velīd adlu iti
- Bezediler anı dürlü raḥt ile
Ortalarında oturdu baḥt ile

2076b bayı yoqsulı : yoqsulı bayı S.

2080a Vezin tutmuyor.

2080b ʔutmagıl göñlüñde bāk : dutma göñlüñi ğamnāk S.

2081a Bil : Veyl S.

2084b Ortalarında : Orta yirde B.

2085 Pes çağırıldılar resūli der-zamān
Turdı geldi ol dem ol fāhr-i cihān

İbni Mes'ūd daḫi yanınca bile
Geldi hem ol daḫ resūlu'llāh ile

Geldi bir yirde oturdı Muştafā
Şadr u bedr-i 'ālem ü şāhib-vefā

Yine Mūsfer girdi ol büt karnına
Söyledi pes bir nice herze yine

Didi peygamber degül inanmañuz
Bir yalancıdur buña aldanmañuz

2090 Çünkü kāfirler işitdi oldı şād
Şanasın ki tapdılar kām-ı murād

İbni Mes'ūd oldı bu işden hacīl
Yā resūla'llāh ne hāletdür digil

B 69b Didi ğamgīn olmagıl sen bu işe
Tīz ola kim bize nuşret irişe

Bunı didi döndi peygamber girü
Uğradı bir atlu anda rü-be-rü

Bir yaşıl ŧon egnine geymiş idi
Dīn yolında başını koymış idi

2086b Geldi hem ol daḫ : Geldiler ol dem B.

2087b Şadr u bedr-i 'ālem ü şāhib-vefā : Fāhr-i 'ālem şāhib-şürü'-ı hüdā B.

2088a Yine Mūsfer girdi ol büt : Girdi yine Mūsfer ol put S.

2090b Şanasın ki tapdılar kām-ı : Sanasuñ kim dapdılar kāmīl S.

2091b resūla'llāh ne hāletdür : nebī didi ne hāletdür bu S.

2093a döndi peygamber : Muştafā döndi S.

2095 Düşdi atından hemân-dem ol hümâm
Yürüyüp peygambere virdi selâm

Didi peygamber ne kişisin digil
Gizleme hâlünü toğrı söylegil

S 54b Ben 'aceblendüm selâmuñdan senüñ
Bu faşâhatlü kelâmuñdan senüñ

Didi cin kavmindenem ben yâ resül
Söyleyem hâlüm saña iy pür-uşül

Nüh peygamber zamânında yaķın
Gelmişem ĩmâna ben bil iy Emîn

2100 Ayru düşdüm ben vaţandan bil 'ayân
Nirededür bilmezem idem beyân

Şimdi geldüm ehlümü gördüm bugün
Cümlesi ğamĝin oturur ser-nigün

Söyledüm kim böyle ğamĝin nişesiz
Kim çekersiz fikr ile endişe siz

Pes didi kim nice kayĝu çekmeyem
Aĝlayup seyl kimi yaşum dökmezem

2095a Düşdi : İndi S.

2095b Yürüyüp : Yüridi S.

2099b Gelmişem ĩmâna ben bil : Ben ĩmâna gelmiş idüm S.

2100a düşdüm ben vaţandan bil : düşmişdüm vaţandan ben S.

2100b bilmezem idem beyân : bilmez idüm hânmmân S.

2101b Cümlesi ğamĝin oturur : Cümle ğamĝin otururlar S.

2103a kim : ki B.

2103b dökmezem : tökmezem B.

Gör ki Müsfer adlu mel'ün n'eyledi
Büt dilinden nice sözler söyledi

2105 Muştafâyı nice maḥzūn eyledi
Uşbu ğayret baĝrumı ḥūn eyledi

Tañrınıñ düşmānlarını kıldı şād
Tapdılar anlar bu ma'nādan murād

B 70a Çünkü andan bu sözi ben diñledüm
Ol senünle n'itdügini añladum

Ol sebebden tende ḳanum kıldı cūş
Na'ra urup eyledüm ol dem ḥurūş

Gitdüm ardınca anı kıldum helāk
Yā resūla'llāh anuñçün ṭutma bāk

2110 Uş Şafa Merve arasında anı
Öldürüp aḳıtmışam andan ḳanı

Uş ḳılıcum üste ḳanıdur anuñ
Öldüğine bu nişānıdur anuñ

Mezbeleye atmışam başın anuñ
Gör nice kem itmişem yaşın anuñ

2104a Müsfer adlu : ol Müsfer S

2104b Büt : Put S.

2107a bu sözi ben : ben bu sözi S.

2107b senünle : senünlen S.

2108a sebebden : ğāzabdan S.

2108b ol dem : ben de B.

2110. beyit B'de yoktur.

2112a Mezbeleye atmışam : Ḳılıç ilen kesmişem S.

S 55a Kelbe beñzer şimdi anuñ şüreti
Cism ü resmi vü cemî'i hey'eti

Çün resûlu'llâh işitdi bu sözi
Hurrem oldı hâırırı güldi yüzi

2115 El götürdi pes aña kıldı du'â'
Kim saña Haq vire hayrından cezâ'

Didi Aḥmed söylegil aduñ baña
Mesken ü mevlüd u bünyäduñ baña

Didi 'Abher oğlıyam adum Mehîñ
Hem maḳâmumı diyem iy pāk-dîñ

Uş ıurağum ıūr-ı Sîñädur benüm
Menzilüm oldur maḳâm u meskenüm

Pes didi kim gel icâzet vir baña
Varayum bu demde bütlerden yaña

2120 Bütlerüñ ağızına girüp söyleyem
Pes ḳamu kāfirleri hicv eyleyem

2113a şimdi : yatur S.

2113b Cism ü : Cismi S.

2115b saña : aña B.

2116b Mesken ü : Meskenüñ S.

2117b maḳâmumı diyem : maḳâmum diyem saña S.

2118b maḳâm u : durağum S.

2119a kim : ki B.

2119b bu demde : ben şimdi S.

2120b hicv : maḳzûn S.

Nice kim Müsfer hacîl itdi seni
Ben hacîl idem olaruñ varını

Muştafa aydur icâzetdür yüri
Var bugün hõr eylegil kâfirleri

B 70b Çarnına girdi Hübelüñ ol zamân
Gör nice sözler kıılır şimdi beyân

Ol günüñ tañlası kâfirler kamu
Geldi meydâna tolup kiçi ulu

2125 Hem resûlu'llâha i'lâm itdiler
Özlerin gör nice bed-nâm itdiler

Hâzır oldı meclise çünki resûl
Bir nice aşhâb ile şâhib-uşûl

Pes getürdiler Hübeli araya
Tâ meger ki işlerine yaraya

Dürlü hil'atler aña geydürdiler
Çarşusunda secdeye baş urdılar

2121a kim Müsfer : Müsfer ki B.

2121b idem olaruñ : ideyüm anlaruñ S.

2122a aydur : didi S.

2122b bugün hõr : hõr S.

2123a Çarnına girdi : Girdi içine B.

2124a tañlası : yarındası S.

2124b tolup : yine S.

2126a çünki : çün kim S.

2127b ki : bu B.

- S 55b Koydılar anı yine taht üstine
 Yığılup bir nice bed-baht üstine
- 2130 Secde kıılup çok tazarru' itdiler
 Yüzlerini cümle aña tıtdılar
- Didiler kim yā Hübeler söyle yine
 Sen bu cādüyı hacıl eyle yine
- Söyle rüşen bize anuñ hālını
 Bu aradan kesgil anuñ kālını
- Dile geldi ol Hübeler didi revān
 Kim bilüñ yā Mekke kavmi pes 'ayān
- Bu Muhammed bir resül-i haq durur
 Hem dīni haqdur sözi muṭlaq durur
- 2135 Özi haqdur dīni haqdur sözi haq
 Yolu haqdur resm ile āyīni haq
- Ol sizi toğrı yola da'vet kıılur
 Kim aña uyarsa oddan kıurtulur

2129b Yığılup : Yıkıılup B.

2130a çok : çoğ B.

2131a kim : ki B.

2131b Sen : Pes B.

2133b pes 'ayān : siz revān S.

2134b Vezin tutmuyor.

2135. beyit S'de yoktur.

2136b aña uyarsa : uyarsa aña B.

Siz amu bātılda hem eŐnāmuñuz
Cümle azğun hāŐŐ ile ‘avāmuñuz

B 71a Her kişi aña inansa Őād olur
Hem cehennemden daħi āzād olur

Her kim inanmaz anuñ yiri caħīm
Yidügi zağğum içindügi ħamīm

2140 Siz aña inanuban taŐdīk idüñ
Bir nebī-i ħağ durur taħķīğ idüñ

Ol durur ‘ayne'l-yağīn ez-ħāŐŐ u ‘ām
Enbiyā’nuñ ħātemi ħayrū'l-enām

Buni iŐitdi Ebū Cehl-i la‘īn
Ayağa ħurdı hemān bā-ħıŐmgīn

Ol bütı aldı yire urdı revān
Őoydı egninden libāsın ol zamān

Balta ilen pāre pāre eyledi
Lāyık özi gibi nāra eyledi

2145 Pes evine gitdi ħamgīn ü ħazīn
Evde yağdı anı Ebū Cehl la‘īn

2137a bātılda hem eŐnāmuñuz : bātıldasız ecsāmuñuz B.

2137b ile : ilen S.

2138a kişi aña inansa : kim aña uyarsa S.

2140a inanuban : inanuñuz B.

2140b Bir nebī-i : Bu nebīdür B.

2142b Ayağa ħurdı hemān bā-ħıŐmgīn : Pes evine gitdi ħamgīn ü ħazīn B.

2143-2145. beyitler arası B'de yoktur.

S 56a

Oldılar kâfirler anda şermsâr
Evlerine gitdi cümle ḥâr u zâr

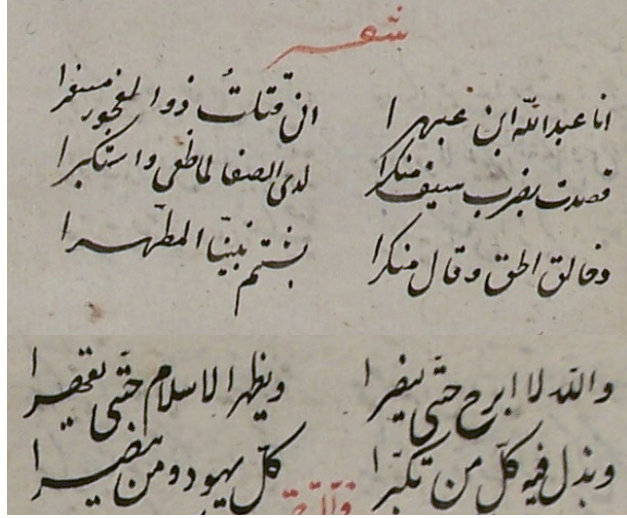
Döndi mansûr u muzaffer Muştafa
Şād u hurrem göñli yine pür-şafâ'

Şād olurlar cümle aşhâbı kamu
Hurrem olup döndiler kiçi ulu

Söyledi ol demde ol cinne resûl
Döndüreyüm aduñi iy pür-uşûl

2150 Didi 'Abdu'llāh 'Abher ad aña
Çün işitdi oldı ol dem şād aña

Ol zamān bir şî'r inşā' eyledi
Pes 'Arab dilince anı söyledi

B 71b

2148a olurlar : oldı S.

* “Ben Abher oğlu Abdullah’ım. Yoldan sapmışları başlarını uçurarak öldürdüm. Kılıç darbesiyle inanılmaz bir şekilde vurmak üzere saldırdım. Safa’nın yakınında azıp kibirlenince, hakkın yaratıcısına karşı çıkınca ve inkâra yönelince, temiz peygamberimize küfrederek hakaret edince İslam ortaya çıkıp üstün gelinceye kadar yemin olsun ki daima onun yardımına koşacağım. İslamın gelişiyile bütün kibirlenenler, Yahudiler ve Hristiyanlar rezil olacaklar.”.

Fi't-Terceme*

Mefā'îlün Mefā'îlün Fe'ûlün

- 1 Ki 'Abdu'llāham el-ḥaḫḫ ibni 'Abher
Ḳılıcumdan benüm ḳatlı oldı Müsfer
- 2 Çü tîḡümni anuñ boynına çaldum
Kesüp başın tenini ḳıldum ebter
- S 56b 3 Şafa Merve arasında bir it tek
Yatur murdār cismi şimdi bî-ser
- 4 Anı ḳatlı eyledüm ben ol sebebden
Ḥilāf idüp çü Ḥaḫḫa itdi münker
- 5 Sögerdi ol Muḫammed Muştafāya
Bu İslāmuñ dīnini ide mazḫar
- 6 'Azīz ola aña uyan cihānda
Zelīl ola ḳamu küfr ehli yek-ser
- 7 Ḳılıncından Yehūdī vara ḳahra
Döke Naşrānīler ḳanın mükerrer
- 8 Zebün ola elinde cünd-i Kisrā
Yıḳıla heybetinden mülk-i Ḳayşer

* - S.

1b benüm : ki B.

3b cismi şimdi : şimdi cismi S.

4b çü Ḥaḫḫa itdi : söyledir S.

5a Muḫammed : resül S.

5b Bu İslāmuñ dīnini ide : Ki nūr idi vücudı Ḥaḫḫa mazḫar S. Vezin tutmuyor.

7b ḳanın mükerrer : ḳanımı yek-ser S. Vezin tutmuyor.

El-Ḥadīşü'l-‘İşrūn*

Bu yigirminci ḥadīşi diñle sen
Cānuña raḥmet irişür añla sen

Rāvīsidür İbni Mes‘ūd bu sözün
Cān kulağıyla işit devşür özün

Söyledi kim Muştafā bir gün didi
Cümle aşḥābına böyle söyledi

2155 Ḥazret-i Ḥaḫdan didi kıluñ ḥayā’
Kendü ḥaḫkınca be-gāyet muntehā

Biz didük ki yā resūla’llāh ḫamu
Eylerüz Ḥaḫdan ḥayā’ kiçi ulu

Muştafā didi didügüm bu degül
Ol ḥayā’ ben söyledügüm bu degül

A 54a Līk her kim Tañrıdan eyler ḥayā’
Şaḫlaya başımı ez-kibr ü hevā

* El-Ḥadīşü ve'l-‘İşrūn A, El-Ḥadīşü ‘İşrīn S.

2152a diñle sen : diñleseñ S.

2152b añla sen : añlasañ S.

2153a Vezin tutmuyor.

2153b kulağıyla işit devşür : kulağıyla işitgil uş B, kulağıylan işit dürüş S.

2154. beyit B'de yoktur.

2155a didi : - S.

2155b Kendü ḥaḫkınca be-gāyet muntehā : Şaḫlaya başımı ez-kibr ü hevā B.

2156-2357. beyitler arası, varakların kopması nedeniyle B'de yoktur.

2156a ki : - S.

2157b Ol ḥayā’ ben : Belki bilmem A.

2158b Şaḫlaya : Şaḫlaya S / hevā : riyā’ A.

Ḳarnını daḥi ḥarāmıdan dūr ide
Kĩni gōñlinden çıkarı nūr ide

S 57a 2160 Gıce gündüz hem ölümün yād ide
Hem belā vaktinde gōñlin şād ide

Kim ki ister ise ‘uḳbā devletın
Dünyenüñ terk ide külli şöhretın

Her ki bu ḥaşletleri işler müdām
Ol ḥayā’ itmiş olur Ḥaḳdan tamām

Hem yine didi Muḥammed Muştafā
Bil ki cüz’idür ĩmānuñ hem ḥayā’

Her kişinüñ kim ḥayā’ sı olmaya
Ehl-i ĩmānam dise düz gelmeye

Ḥikāyet-i Uḥrā*

2165 Bu ḥadīşe hem münāsıbdür yine
Ḥoş naşīḥatdür bunı diñleyene

Muştafā ḳatında bir gün bir ḥātün
Āḥ idüben nefesi olmuş tütün

2159b nūr : dūr S.

2160a hem ölümün yād ide : ölümün yād eyleye S.

2160b gōñlin şād ide : gōñlini şād eyleye S.

2161. beyit S'de yoktur.

2162a Her ki : Kim ki S.

2163b Bil ki cüz’idür ĩmānuñ hem : Kim yaḳīñ ĩmān cüz’idür S. Vezin tutmuyor.

* - A.

2165a münāsıbdür : münāsib bil S.

2166a ḳatında bir gün bir ḥātün : ḳatına bir ḥātün kişi S. Vezin tutmuyor.

2166b Āḥ idüben nefesi olmuş tütün : Geldi görgil kim nite oldu işi S.

Ağlayurağ söyledi yā Muřtafā
Bir ulu cürm itmişem ılgıl devā’

Bilmeyben işlemişem bir günāh
Olmişam Hağ haşretinde r-siyāh

Muřtafā aydur yri var tevbe ıl
Cürmüni ‘afv ide Cebbār u Celīl

2170 Didi tevbe eylesem ben yā resl
Bilürem Hağ tevbemi eyler şabl

Yir yüzinde işlemişem ben günāh
Ol gnāhuma benüm olmiş gvāh

řāhid olur ol baņa rz-ı řmār
Yā Muşammed ıl devā’ oņa bu kār

Pes aņa ol dem yine didi resl
řād ttgıl gnlni olma mell

řāhid olmaz ol saņa rz-ı řmār
Hem kelāmında dimişdür Kirdgār

2167a Ağlayurağ : Ağlayuban S.

2168a işlemişem : eylemişem A.

2168b Olmiřam Hağ haşretinde : Hařretinde Hađķuñ oldum A.

2170b Bilürem Hağ : Hağ bilürem S.

2171a işlemişem : eylemişem A.

2172a ol baņa rz-ı řmār : rz-ı maşşer ol baņa S.

2172b ıl devā’ oņa bu kār : bir devā’ eyle buņa S.

2173a aņa : buņa S.

2173b ttgıl : ılıl S.

2174b Hem : Kim S.

A 54b 2175 Rūz-ı maḥşer cümle tebdīl ola yir
Gördüğüñ yirler bir özge ola dir

S 57b *يوم تبدل الارض غير الارض*

Yine ol ḥātūn kişi didi revān
Yā Muḥammed bir daḥi bundan yaman

İşbu gökler ki mu'allaḫdur hevā
Turur üstümde benüm yā Muştafā

Bu günāhumı bilüpdür hem olar
Şāhid olurlar baña rūz-ı şümār

Yine peygamber didi kim ğam yime
Gök bu envā' ile ḳalmaz ol deme

2180 Haḫ Te'ālā gökleri ol dem durer
Bir sicil mişlinde iy ehl-i nazār

يوم نطوى السماء كطى السجل للكتب

Didi ḥātūn kim Kirāmen Kātībīn
Cürmümi anlar yazupdur iy Emīn

2175. beyit A'da ayetten sonradır.

2175b yirler bir özge ola dir : bir bir özüñe ola yir A.

* - B. "O gün yer başka bir yer olacak." Kur'ân-ı Kerīm, İbrāhīm, 14/48.

2177. ve 2178. beyitler S'de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Uşbu gökler kim mu'allaḫdur durar

Şāhid olurlar baña rūz-ı şümār

2179a kim : ki S.

2179b ol : o A.

** - A, B. "O gün göğü kitapların dürülmesi gibi düreceğiz." Kur'ân-ı Kerīm, Enbiyâ, 21/104.

2181b yazupdur : yazmışdur S.

Defterüme yazılıp dur ser-be-ser
Çäre nedür buña yā hayra'l-beşer

Ġam yime didi anuñçün sen daħi
Söyleyem dermānın anuñ iy aħī

Hağ kelāmından yine virür haber
Kim şevāb işler günāhın 'afv ider

ان الحسنات يذهبن السيئات*

2185 Hem yine didi Muḥammed Muştafā
Kim ki tevbe kılsa bā-şıdķ u şafā'

Kim tazarru' eyleyüp zārī kıla
Tevbe idüp dönse Hağķa şıdķ ile

Ol günāhı itmemiş gibi olur
Luṭf ile Hağ yarlığar mağfūr olur

قال النبي عليه السلام التائب من الذنب كمن لا ذنب له**

Pes yine 'avret didi kim yā resūl
Bir iş içün daħi olmuşam melūl

2182a yazılıp dur : yazmışdur hep S.

2182b yā : iy S.

2183a sen daħi : daħi sen S.

2183b iy aħī : daħi ben S.

2184b şevāb işler günāhın 'afv : işler günāhı maḥv S.

* - A, B. "Muhakkak ki iyi eylemler kötü eylemleri giderir." Kur'an-ı Kerim, Hüd, 11/114.

2186. beyit S'de yoktur.

2187a olur : 'ayān S.

2187b Luṭf ile Hağ yarlığar mağfūr olur : 'Afv ider anuñ cürmini Müste'ān S.

** - A, B. "Peygamber (s.a.v.) günahından tövbe eden hiç günahı olmayan gibidir buyurmuştur." İbni Mâce, Muhammed b. Yezid el-Kazvinî, Beyrut, Dâru'l-Fikr, Zühhd, Hadis Nu.: 4240.

2188a Pes yine 'avret didi kim : Didi 'avret anda bil sen A.

Ol melâ'ikler bilürler hâlümi
İşledüğüm hayr u şerr ef'âlümi

S 58a 2190 Şāhid olurlar kıyāmetde baña
Yā resūla'llāh ne dirsın buña

Dir ferışteler unıdurlar kamu
Öglerinden giderür ol ferd hū

Eyle sâbitdür hadîşde bu şahîh
Muştafānuñ kavlidür rüşen şarîh

Çankı kul kim tevbe eyler şıdk ile
Tevbesinde hem tazarru' çok kıla

A 55a Tevbesini Hakk anuñ eyler kabül
Hem bunı böyle buyurmışdur resül

2195 Hâfız idi ol melekler kim aña
Kim bilürler işini öñdin soña

Hak bularuñ hâtırından gidere
Unıdurlar cürmin anuñ yek-sere

2189a Ol melâ'ikler : Melâ'ikler A.

2190a olurlar kıyāmetde : olur kıyāmetde ol S.

2191a Dir ferışteler unıdurlar : Didi ferışteler unıdur A.

2192a Eyle sâbitdür : Eyle kim gelmiş A.

2192b Muştafānuñ kavlidür rüşen : Muştafā kavli dürür işbu A.

2193a Çankı : Hınsı S / eyler : kılsa S.

2194b Hem : Kim S.

2195b bilürler işini : bilürlerdi işin S.

2196b Unıdurlar : Unıdalar A.

Hem dir a'zâlarına ol dem Hudâ
Sırrını örtüñ bunuñ yevmü'l-cezâ'

Didi 'avret bu çamusın yâ resül
Luţf idüben söyledüñ kıldum kabül

Lîk diñle ol zamânda haşr ola
Cümle maḥlûkât ol dem neşr ola

2200 Anda biñ dürlü hacâletler gelür
Bendeñe yüz dürlü hâletler gelür

Ḥazret-i Ḥaḫḫa varanda yâ resül
Nice ḫâḫat kılam anda ben fuzül

Şermsâr olup çalam ben rû-siyâh
Ol gün için ağlaram ben âh u vâh

S 58b Nite kim işitmişem senden yaḫîñ
Bu ḫadîşi iy güzîñ-i mürselîñ

Kim kaçan olsa kıyâmet sâ'ati
Ba's̄ ide Ḥaḫḫ ol cemî'i milleti

2197a dem : - S.

2198a çamusın : didüğüñ A.

2199a diñle ol zamânda : ol zamân ki S.

2200a biñ : senüñ çün S.

2200b Bendeñe : Bendeye hem S.

2202b gün için ağlaram ben âh u vâh : günü ben ağlaram iy yüzü mâh S.

2203a Nite : Nişe S.

2203b güzîñ-i mürselîñ : güzîñü'l-mürselîñ A.

2204a Kim : Her S.

2204b Ḥaḫḫ ol cemî'i milleti : ol Ḥaḫḫ cemî'i ümmeti S.

2205 Anda mücrimler günāhın yād ide
Āh idüp yüz zārīlık bünyād ide

Utanalar Tañrıdan ol dem kamu
Ol hacāletden olalar ser-fürū

Başlarından der dökile Şu kimi
Dört yanında mevc ura hem cū kimi

Şu ine ol dem kiminüñ dizine
Göbegine irişe kiminüñ yine

Şu kimisinüñ boğazına çıka
Ol hacāletler beni oda yağa

2210 Böyle didi zārī kıilup ağladı
Bağrını ĥasret odıyla tağladı

İy Müselmānlar o günü yād idüñ
Tevbe kıilup nāle vü feryād idüñ

Ĝāfil olmañ ol zamāndan zīnhār
Yolumuzda nice dürlü 'uğde var

2205b Vezin tutmuyor.

2207a der dökile : der gele hem A.

2207b Dört yanında mevc ura hem : Mevc ura çün yanında S.

2208. beyit A'da yoktur.

2208b Vezin tutmuyor.

2209a kimisinüñ boğazına çıka : kiminüñ boğazına çıkar S.

2209b Ol : Bu S / yağa : yağar S.

2210a kıilup : kııldı S. Vezin tutmuyor.

2210b odıyla tağladı : odıylan dağladı S.

2211b kıilup : idüñ A.

Vāy aña kim tevbeye taqşır ide
Tevbeye cehd itmeye te'hır ide

A 55b **El-Ḥadīşü'l-Ḥādī ve'l-‘İşrūn***

S59a Cān kulağıyla yine gūş eylegil
Dünye şuglını ferāmūş eylegil

2215 Bu yigirmi biridür ez-erba'ın
Diñle bunı şıdķ ile iy ehl-i dīn

İbni ‘Abbāsdan irişdi bu haber
Ol durur rāvīsi bunuñ mu'teber

Söyledi kim ol Muḥammed Muştafā
Server-i evlād-ı Ādem müctebā

Didi bir şahş a irişse bir kişi
Olsa ger ol şahş anuñ dīn kardaşı

Bir söz ilen gönlini şād eylese
Şādlık gönlinde bünyād eylese

2220 Gönlini bir nev'e şād itse anuñ
Ḥātırın hoş tutsa hem ol kimsenüñ

2213. beyit A'da yoktur.

* El-Ḥadīşü'l-Ḥādī ‘İşrūn B, S.

2214a kulağıyla yine : kulağın baña S.

2215a Bu yigirmi biridür ez-erba'ın : Erba'ından bu yigirmi bir olur A.

2215b Diñle bunı şıdķ ile iy ehl-i dīn : Devlet anuñdur ki bundan ḥazz alır A.

2217a ol Muḥammed : didi bir gün A.

2217b Server-i : Mefḥar-i A.

2218b ger : - A.

2219a/b eylese : eyleye A.

2220a nev'e : vech A.

2220b tutsa hem : dutsa ger S.

Ol feraħdan yaradur ol ferd hū
Bir güzel şūret ki ola nīk-hū

Dünyede āfātı andan def` ide
Her mazarrat kim irişe ref` ide

Rūz-ı maħŝerde yine olup ƙarīn
Ƙoymaya olmaƙlıĝa gōñli ħazīn

Ƙorƙa ol ŝaħŝ anı görende revān
Ƙorƙma diyü ola aña mihrbān

2225 Diye kimsin söylegil toĝrı baña
Nişe kim rüşen degüldür bu baña

Ayda ben ol ŝādam iy nīk-hū
Ŗol fülān demde oluban rü-be-rü

Sen fülānuñ gōñlini ŝād eyledüñ
Ŗol yıƙuƙ gōñlini ābād eyledüñ

Bil beni andan yaratmışdur Ĥudā
Mūnis olam tā bu demde ben saña

2221b ŝūret : ŝūretlü S.

2222a āfātı : āfeti S.

2223a olup : olur A.

2223b Ƙoymaya olmaƙlıĝa gōñli ħazīn : Böyle yanınca gider iy merd-i dīn A.

2224. beyit A'da yoktur.

2225a toĝrı : doĝrı S.

2225b rüşen degüldür bu baña : `acebe ƙaldum ben saña A.

2226a Ayda : Diye A / nīk-hū : nīk-h`āh A.

2226b Ŗol fülān demde oluban rü-be-rü : Kim fülān rencīdeye varup negāh A.

2227a Sen : Kim S.

2227b yıƙuƙ : yıƙuƙ S.

2228b Mūnis olam : Mūnisem S.

S 59b

Hikāyet*

Bir hikāyet diñle imdi iy ulu
Hem içi dürlü naşīhatdür ʔolu

2230 Ol ekābirden birisi kim adı
Kim Mübārek ibni ‘Abdu’llāh idi

Gördi bāzār içre bir gün ol emīn
Bir kişi bir at şatar iy merd-i dīn

A 56a

Didi her kim virse kırk dirhem baña
Ben bu atı virürem elbet aña

Anda pes İbni Mübārek söyledi
Nite şatarsın bunu ucuz didi

Ol kişi aydur bunuñ çoğ ‘aybı var
Söyleyem bir bir işitgil āşkār

2235 Didi ‘aybın söyle bunuñ diñleyem
Hem hikāyet nite dürür añlayam

* Hikāyetü Fī-Münāsebet S.

2229a imdi iy ulu : şimdi cān ile S.

2229b Hem içi dürlü naşīhatdür ʔolu : Bu hadīşüñ üste uş geldi dile S.

2230a kim : ki S.

2230b ibni : oğlı S.

2231a Gördi : Girdi A.

2231b şatar : satar S.

2232b Ben bu atı virürem elbet : Virürem ben bunu elbetde S.

2233a Anda pes : Pes aña S.

2233b Nite : Nişe S / ucuz : erzān S.

2235b Hem hikāyet nite dürür : Anı ben ma‘lüm idüben S.

Didi ger dūşmān ile ceng eyleyem
Hem anı qovmaġa āheng eyleyem

Anca durur haşm kırtulup qaçar
Buncılayın yirde çok qanum içer

Ya 'adūdan qaçmaġa kılsam taleb
Depinüp tırur yirinde bī-sebeb

Tā baña dūşmān irişür dārb ider
Pes bunuñla kışı nice harb ider

2240 Bir ulu 'aybı dağı budur yine
Ger kışı busuya gire gizlene

Oğranur kışner ün ider bī-mağal
Anda vardur bunca bu kār-ı dağal

Yine 'Abdu'llāh didi kim yā cūvān
Bu qadar 'aybı ki sen kılduñ beyān

S 60a Bu bahā'ya ol girān ola henüz
Anı alana ziyān ola henüz

2236a Didi ger dūşmān ile : Bir kışıyle didi ger S.

2236b Hem : Ben S.

2237a Anca durur : Durur anca S.

2238b Depinüp tırur : Dayanup durur S.

2239a dūşmān irişür : ol dūşmen irişüp S.

2239b bunuñla : bunuñlan S.

2240b Ger kışı busuya gire : Her kışı bir şuya girüp A.

2241a ün ider : orada S.

2241b Anda vardur bunca bu kār-ı : Vardur anda bunca kār-ı S.

2242a 'Abdu'llāh didi kim yā : didi kim 'Abdu'llāh iy A.

Hāşılı ol demde 'Abdu'llāh anı
Aldı şākirdi için ol tuhfeni

2245 Geçdi andan soñra birkaç rūzgār
Harb ü darb oldu ne-gāhın āşkār

Çün gāzā'ya gitdiler ol dem meger
İşledi at anda çok dürlü hüner

Ol at ilen ol kişi meydān ara
Key bahādırlık kıtur cevlan ara

Haykırup meydān ara ceng eyledi
Heybetiylen düşmeni teng eyledi

Didi şākird yine 'Abdu'llāh revān
Bunda hikmet ne dürtür eyle beyān

2250 Olmadı bir 'ayb anda āşkār
Çok hüner gösterdi bunda bī-şümār

Didi şākirdi aña kim iy ulu
Ol 'ayıblar var idi bunda kamu

2244a anı : atı A.

2244b şākirdi için ol tuhfeni : şākird için ol tuhfe atı A.

2246b dürlü :- S.

2247a ilen ol kişi : ile ol biş A.

2247b ara : ura A.

2248a Haykırup meydān ara : Haykırup cevlan ura A.

2248b Heybetiylen düşmeni teng : Heybetiyle düşmeni deng A.

2249b dürtür : idi S.

2250a anda : bunda S.

2250b hüner gösterdi : hünerler kıldı A.

2251. beyit A'da yoktur.

- A 56b Ol kişiden çünki aldum bunı ben
Gör kulağına ne didüm diñle sen
- Söyledüm ki tevbe kıldum ben Hâğa
Her günâhı terk kıldum muṭlakā
- Tevbe kıldum döndüm Allāhdan yaña
Olmayam ‘āşī daği öñdin şoña
- 2255 Sen daği terk eylegil hem bu zamān
Ol ‘ayıblar ki olur sende ‘ayān
- Nice kim ben cürmümi terk eyledüm
Göñlümi Allāh ilen berk eyledüm
- Terk kııl sen daği külli ‘aybuñı
Şimdi göñlüñden çıkargıl reybuñı
- S 60b Bu sözi çün kim ben aña söyledüm
Bu şıfatlar birle taqrīr eyledüm
- Başı ilen ol işāret eyledi
Hāl diliylen ol muṭī‘ oldum didi

2252a çünki : kim S.

2253a Hâğa : şafā’ S.

2253b Her günâhı : Kim günāhum S.

2255a terk eylegil hem : gel terk kııl S.

2255b ki : kim S.

2256. ve 2257. beyitler A'da yoktur.

2259a ilen : ile A.

2259b diliylen : diliyle A.

2260 Başını taħrīk kıldı üç kezın
Añladum remz ile didügi sözın

Bıldüm anı ben ki dil-şād oldı ol
Terk-i 'iřyān itdügümü bildi ol

Ben bunı bildüm ki noķşānlıķ ķamu
Atuñ iyesinden olur iy ulu

Şāhibini çün günāhlu bile ol
Pes hünerin ne yüz ile kıla ol

Her ki küfr ile ola ata süvār
Atı aña la'net oķur āşkār

2265 Arķasından düşene degin hemīn
La'net oķur kāfire bilgil yaķın

Pes atınuñ 'āřī olduğı hemān
İyesi cürminden olur bil 'ayān

Bu sebebden şādlıđı ol Hudā
Şüret idüp gönderür yevmü'l-cezā'

2260a taħrīk kıldı üç kezın : saldı üç kez söyledi S.

2260b ile didügi sözın : ilen ben ne kim didi S.

2261b itdügümü : itdügüm çün S.

2262a Ben bunı bildüm ki : Pes bildüm ki bunı A.

2262b iyesinden : ayasında A.

2263b hünerin : hüneri S.

2264a Her ki küfr ile ola ata : Pes ki kāfirler ata olcaķ S.

2264b aña : anuñ A.

2265a Arķasından : Arķasından S

2266a atınuñ : olaruñ A. Vezin tutmuyor.

2266b İyesi cürminden olur bil : Şāhibinüñ ola cürminden A.

Hem gelür ol şāhibine ol zamān
Yoldaş olup cennete iltür revān

El-Ḥadīşü's-Şānī ve'l-'İşrūn

Güş kılgıl bir dem imdi şıdķ ile
Tā getürem bu ḥadīşi daḡ dile

2270 Bu yigirmi ikidür ez-erba'īn
Diñle bunı şıdķ ilen iy pāk-dīn

A 57a Şol Sa'īd ibni Müsebbib söyledi
Kim 'Alīden ol rivāyet eyledi

S 61a Dir 'Alī ibni Ebī Ṭālib meger
Çıkdı evden bir şabāḡ kıldı sefer

Yolda nā-gāḡ uğradı Selmān aña
Hem selām itdi revān ez-cān aña

Ḥālını şordı 'Alī anuñ revān
Didi aḡvālūñ nedür eyle beyān

2275 Söyledi nice şabāḡlanduñ bugün
Ġamlu mısın ya feraḡ iy reh-nümūn

2269a bir dem imdi : imdi bir dem A.

2269b getürem bu ḥadīşi daḡ : getürdüm bir ḥadīş daḡı A.

2270b ilen : ile A.

2271a Şol : Kim A.

2271b Kim : Hem A.

2272b evden bir şabāḡ kıldı sefer : evinden şabāḡ kıldı güzer A.

2273b revān : - S.

2275a Söyledi nice şabāḡlanduñ : Söylegil nice şabāḡa dek A.

Didi Selmān yā emīre'l-mū'minīn
Ne şorarsın hālūmi iy pāk-dīn

Bu şabāh ıurdum yirūmden yā emīr
Dört ğamuñ ara yirinde nā-güzīr

Dir emīrū'l-mū'minīn ol dört nedür
Çekdüğüñ endīşe birle dert nedür

Didi evvel ol ki ğam fikr-i 'ıyāl
Çūt ister benden anlar māh u sāl

2280 Daħi Allāh qorqusınuñ fikridür
Bu fikir hem cān u göñül zıkrıdür

Emr ider tã'ate beni rüz u şeb
Tutmasam hālüm n'ola emrin 'aceb

Bir daħi şeytān oqur ma'siyete
Varmağa qoymaz beni ol tã'ate

Qorqaram Haqdan beni dūr eyleye
Ol beni mağbūn u maqħūr eyleye

2277a Bu şabāh ıurdum yirūmden yā emīr : Ben şabāh durdum yirūmden yā emīn S.

2277b ara yirinde nā-güzīr : arasında nā-güzīn S.

2279a Didi evvel ol ki ğam fikr-i : Ğamumuñ evvelkisi fikr ü A.

2279b Çūt ister benden anlar : Anlar ister çütü benden A.

2280b hem cān u göñül : din gün göñülün S.

2281a tã'ate beni rüz u : tã'at baña ol rüz S.

2281b Tutmasam hālüm n'ola emrin : Dutmasam emrin hālüm n'ola S.

2282b qoymaz : qomaz A.

2283b maqħūr : maħrūm A.

Bir yañadan dañi 'Azrā'ıl ğamı
Cānuma ol şaldı dürlü mātemi

2285 Cānumuñ kaçındadur eyler taleb
N'ola ol sâ'atde hālüm iy 'aceb

Uşbu dört ğam birle dil-teng olmuşam
Bu cihetden katı bed-reng olmuşam

S 61b Didi yā Selmān beşāretdür saña
Uşbu ğamlar hoş işāretdür saña

Her birinde var durur bir mertebe
Uğraduñ bu işde yañşı meksebe

Sen teki ben dañi bir gün nā-gehān
Muştafā yanına vardum bil 'ayān

A 57b 2290 Yā 'Alī dir nicedür hālüñ senüñ
Söylegil tā bilem añvālüñ senüñ

Nice tırmuşsın yirüñden bu şabāñ
Ğamlu mısın yoksa bulduñ mı felāñ

2284b ol şaldı : saldı ol S.

2285a kaçındadur eyler taleb : kaçında ol rüz u şeb S.

2285b N'ola ol sâ'atde hālüm iy : Ol sâ'atde n'olısar hālüm A.

2287. ve 2288. beyitler A'da yer değıştirmiştir.

2287a yā Selmān : Selmāna A.

2287b hoş : hūb A.

2291a tırmuşsın : durmuşsın S.

2291b bulduñ : dapduñ S.

Ben didüm aña ki yā hayra'l-beşer
Türmişam dört gam ile ben bu seher

Biri budur yokdur evümde çok az
Şudan özge nesne ola küt u sâz

Bir gamum dağ tã'at-i Hağdur yağın
'Ağıbet fikri dūrür bir dağ hemîn

2295 Dağı 'Azrã'ıl gamıdur bir gamum
Bilmezem kim nice ola ol demüm

Didi peygamber beşâret yâ 'Alî
Kılma gamgîn göñlüni sen yâ velî

Hem hicâb olur oda gam-ı 'ıyâl
Perdedür oddan saña fî-küllî hâl

Ġam-ı tã'at hem saña virür 'ayân
Bil yağın mağşer 'azâbından amân

2292a aña ki : ki diñle A.

2292b Türmişam : Durmişam S / ile : bile S.

2293a Biri budur yokdur evümde : Bir bu kim evümüzde yokdur S.

2293b ola küt u : ki ola küt S.

2294a dağ : hem A.

2294b dağ : de A.

2295b ol : - S.

2296b Kılma : Dutma S / sen : - S.

2297a Hem : Kim S.

2297b Perdedür oddan saña fî : Perde olur oddan aña A.

2298a hem saña virür 'ayân : fikr olur saña amân A.

2298b amân : 'ayân A.

‘Āķıbet fikri ġazā’ dur bil yine
Bu ġamuñ iin de Őād kılgıl yine

2300 YıtmiŐ ıluñ ā’atinden bil yaķın
Efdal olur ‘āķıbet fikri hemın

‘Azrā’ıl fikri kefāretdür yine
Kıldıġuñ cürm ü zünubuñ cem’ine

S 62a Yā ‘Alı bil ullaruñ rızķı hemān
Haķ Te’ālā üstedür bellü beyān

Nef’ ü zarrı yoķ durur ġamuñ saña
Rızķ iün bu kılduġuñ hemmüñ saña

Bu adar var ki saña ecr ü Őevāb
Andan ötrü yazılır min-küllü bāb

2305 Őākir ol Haķķa vü sen hem ol muķı’
Haķ atında menzilüñ ola refı’

Pāk olgıl olasıñ Haķķa Őadık
Raķmetine tā seni kıla ġarık

Ben didüm ki Őükrden nedür murād
Ben nice Şükr eyleyem iy hoş-nihād

2299a ġazā’ dur bil : ‘Azrā’ıl olan S.

2299b Őād kılgıl : Őādı kııl A.

2300a ıluñ : yıllık A.

2301a fikri : ġamı A. Vezin tutmuyor.

2302b üstedür : üstine A.

2304a Bu adar var ki : Yoķ durur vardur A.

2305a Haķķa vü sen hem ol : didi Haķa sen hem S.

2306. beyit S’de yoktur.

2307. beyit A’da yoktur.

Dir Müselmān olduĝuñçün ŧükr kıł
Sen özüñe uşbu ŧükri farz bil

Ben didüm ki ya muṭī' olmağ nedür
Söyle tā kim bileyüm iy sözi dūr

A 58a 2310 Didi *lā-ḥavle ve lā* digil müdām*
Ḥavlü kuvvet cümle andandur tamām

Pes didüm yimek murādı yā resül
Söyle tā bilem nedür iy pür-uşül

Didi çün kim göñlüñe gele ĝazab
Yuda görgil sen anı bā-luṭf-ı Rab

Kim ĝazab yudmağ yağın bil yā 'Alī
Tañrı hışmın söndürür bil yā velī

Ağır eyler hem terāzūñı 'ayān
Hem saña rüzī kılır dārü'l-cinān

2315 Didi Selmān yā emīre'l-mü'minīn
Def kılsun Ḥağ senüñ göñlüñ ĝamın

Olmuş idüm ben bu ĝamlardan zebün
Şād kılduñ sen beni iy reh-nümün

2309a Ben didüm ki ya : Didi Selmān kim S.

2309b bileyüm iy sözi dūr : bilem ol söz nitedür A.

* 2310a/b “*Lā-ḥavle ve lā-ḥuvvete illā bi'llāhi'l-'aliyyi'l-'azīm* (Kuvvet ve kudret ancak yüce Allah'a mahsustur.)” tesbih cümlesinden iktibas. Mehmet Yılmaz, age., s. 101.

2311a yimek : demek A.

2314b Hem : Kim A.

Hâşşa kim fikr ü ğam-ı ehl ü 'ıyāl
Çatı dil-teng eylemişdür bu mecāl

S 62b Didi yā Selmān işitdüm ben yaqīn
Muştafādan bu ħadīşi hem-çünīn

Kim 'ıyāl için yimezse hemm ü ğam
Kisvet ü kııtdan ötürü bīş ü kem

2320 Bil ki cennetden aña yoğdur naşīb
Böyle buyurmuş durur bunu ħabīb

Didi Selmān dimemiş ola resūl
Bu ħadīşi pes eyā şāhib-uşūl

Kim 'ıyāl issi olan bulmaz felāğ
Tā ebed bulmaz dimişdür ol necāğ

Pes didi 'Alī ki yā Selmān işit
Ol degüldür iş sen anı fikr it

Anda ol kim ola pes kesbüñ ħarām
Ger ħelāl olsa ne ğam iy nīk-nām

2325 Pes 'ıyāli rızkı için ğam yiye
Hem cinān müştāk olur ol kimseye

2317b Çatı dil-teng eylemişdür bu mecāl : Teng-dil itmişdür beni hem bī-mecāl A.

2319a için : issi A.

2320a aña : saña A.

2321a dimemiş ola : dimemişde midür S.

2322b dimişdür ol : dimiş dürtür A.

2323a didi 'Alī : 'Alī didi A.

2323b sen anı : anı sen A.

2324a Anda ol kim ola pes : Andadur ol kim ola S.

2325. beyit S'de yoktur.

Kesb iderse her kişi mālî helâl
Raḥmet eyler aña Ḥayy u Zü'l-celâl

Ḥikāyet*

Bunuñ üste bir ḥikāyet var ‘ayān
Diñle imdi söyleyem ben bu zamān

A 58b Muştafā katına geldi bir kişi
Söyleyem ki nice olmuşdı işi

Yā resūla'llāh didi ol bī-nevā
Bir günāh itdüm baña kılgıl devā'

2330 Muştafā aydur günāhuñ söylegil
Göreyüm var mı devā' şerḥ eylegil

Söyleyebilmem didi ben yā resūl
Eylerem senden ḥayā' iy pür-uşūl

Didi benden utanursın bu zamān
Cürmüñi dimeklige sen yā fülān

S 63a Kılmaduñ sen niçün Allāhdan ḥayā'
Ol günāhı işledüñ iy mübtelā

2326b eyler : ider S.

* Ḥikāyet-i Fī-Hāzā'l-Ma'nā S.

2327a üste bir ḥikāyet var ‘ayān : üstine ḥikāyet var iy cān A.

2328b Söyleyem ki nice olmuşdı : Diñle imdi kim nice olmuş S.

2329a ol : - S.

2331a Söyleyebilmem : Söyleyebilmen S

2333a sen : pes S.

Hâzır idi Hâk görürdi ol seni
Niçün ol cürmi kıldurduñ iy deni

2335 Tur yanumdan çık bu demde sen hemîn
Yağmaya tā üstümüze od yaqın

Turdı kişi çıkdı gitdi kırkudan
Ağladı nevmîd oluban kaygudan

Ol zamānda geldi Cebrā'îl emîn
Söyledi kim yā şefî'e'l-müzribîn

Niçün ol 'āşiyi nevmîd eyledüñ
Kırkudup sen bunca te'kîd eyledüñ

Ol günāhuñ var durur keffāreti
Ol kulumı nite incitdüñ qatı

2340 Nice ki çok itmiş olsa ol günāh
Var kefarete olmaya pes rû-siyāh

Muştafā didi aña yā Cebrā'îl
Ne dürür aña kefarete söylegil

2334a Hâzır idi Hâk görürdi ol : Şāni'üñ her dem göre turur A.

2335a Tur yanumdan çık bu demde sen hemîn : Dur benüm çık yanumdan bu demde züd S.

2335b od yaqın : gökden od S.

2336a Turdı : Durdı S / kırkudan : kırhulu S.

2336b kaygudan : kaygulu S.

2337b kim yā şefî'e'l-müzribîn : ki yā resülü'l-mütteķîn A.

2339b kulumı nite incitdüñ : kulum uş benden incindi A.

2340a ki çok itmiş olsa : çok eylemiş ise S.

2341a yā : - S. Vezin tutmuyor.

Didi kim bir oğlı var anuñ şabī
Ger evine varduğı dem yā nebī

Karşusına gelse ol oğlan hemān
Ger yüzünü öpse anuñ ol zamān

Dağı bir nesne eline virse hem
Kılsa hurrem hātırından gitse ğam

2345 Yimiş ola yoksa ğayrı nesne ne
Şād olup göñli anuñla eglene

Ol şabīcük çünkü andan şād ola
Göñli ol dem kayğudan āzād ola

A 59a Cürmine bilgil kefaretdür anuñ
Göñline andan beşaretdür anuñ

S 63b İmdi bilgil uşağı şād eylemek
Hem anuñ rızkı için kayđu yimek

Hem zünüb için kefaretdür kamu
Dađı oddan kırtarur iy nīk-hū

2342a kim bir oğlı var : bir oğlı vardur S.

2342b nebī : ebī A.

2344a bir : - S.

2344b hurrem : şādī A.

2345a Yimiş ola yoksa : Bir yimiş ola yā S.

2345b Şād olup göñli anuñla : Kim anuñ göñli anuñlan S.

2346a çünkü : çün kim A.

2346b ol dem : anuñ A.

2347b Göñline andan : Cānına bundan A.

2346a İmdi bilgil : Pes bilindi S.

2349a Hem : Kim S.

2350 Hem kelāmında buyurmuşdur Çalap
Ol daği neye beşāretdür ‘aceb

Ni‘met ü esbāb u mülk ü mālūñuz
Daği hem evlāduñuz timşālūñuz

Sizūñ içün fitnedür didi Kerīm
Līk Hāq katındadır ecr-i ‘azīm

انما اموالکم و اولادکم فتنه و الله عنده اجر عظیم*

El-Hādīşü's-Şāliş ve'l-‘İşrūn

Bīst siyyum erba‘inden bu durur
İçi tolu gevher ü lü‘lü’ dūrür

İbni Mālīkden rivāyetdür yine
Hoş haberdür şıdk ilen diñleyene

2355 Dir Enes kim didi ol hayrū'l-beşer
Enbiyā’-i hātım resūl-i mu‘teber

Ümmetümden her kişi tūrup şabāh
Uyķusından uyanup bula felāh

2350b neye : yine S.

2351b hem evlāduñuz : evlād-ı şemer A.

2352a Sizūñ içün : Kim sizūñ çün S.

2352b Līk : Dir S.

* - A, B. “Mallarınız ve çocuklarınız sizin için bir imtihandır. Allah katında ise büyük bir ecir vardır.”.

Kur’ân-ı Kerīm, Teğābūn, 64/15.

2353a Bīst siyyum : Hem yigirmi üç A.

2353b tolu : dolu S / lü‘lü’ dūrür : incū durur A.

2354b ilen : ile A.

2355b resūl-i : resūl iy S. Vezin tutmuyor.

2356a tūrup : durup S.

2356b Uyķusından : Uyķusından S.

Āyete'l-Kürsī okusa bā-şümār*
On iki kez bā-sükün u bā-vaqār

B 72a Pes ʔuruban alsa ol dem dest-namāz
Kılsa ol demde namāzı bā-niyāz

Şaqlar anı şerr-i şeytāndan Çalap
Azdurabilmez nice kılsa ʔaleb

2360 Nice cehd itse la'īn-i rū-siyāh
Azdurabilmez oluban kīne-ḥ'āh

Cevr-i sultāndan yine ola emīn
Böyle dimişdür resūl-i pāk-dīn

S 64a Ol ʔadar virür şevāb aña Celīl
Ḥatm-i ʔur'ān itmiş ola eyle bil

Rūz-ı maḥşer çünki ʔabrinden ʔura
Başına nūrdan anuñ Ḥaḫ tāc ura

Şu'le vire ehl-i dünyāya tamām
Nūr ala şevḫinden anuñ ḥāşş u 'ām

* 2357a Kur'ān-ı Kerīm'in 2. suresi Bakara'nın 255. ayeti.

2358. beyit A'da yoktur.

2358b demde : dem S.

2359a Şaqlar : Saqlar B, S / Çalap : İlāh S.

2359b nice kılsa ʔaleb : oluban kīne-ḥ'āh S.

2360. beyit A ve S'de yoktur.

2361a sultāndan : şeytāndan B.

2361b dimişdür : buyurmuş S.

2363a ʔura : dura B, S.

2363b Başına nūrdan anuñ Ḥaḫ : Ḥaḫ nūrından başına bir A, Başına Ḥaḫ nūrdan bir S.

2364a dünyāya : İmāna B.

2364b ala : ola A.

2365 Pes Enes didi yine kim yā resūl
Her gün oqınmaq gerek mi söyle ol

Muştafā didi ki her cum'a günü
On iki kez her kim oqursa bunı

A 59b Hāşıl olur ol şevāb aña yaqın
Bu yaqındür tütma şekk iy pāk-dīn

Yılda bir kez oqur ise hem yine
Şek degül irişür anuñ müzdine

Hikāyet*

Diñle imdi iy Muḥammed ümmeti
Bir hikāyet gide göñlüñ kürbeti

2370 Hoş beşāretdür bu siz mü'minlere
Muştafānuñ ümmetine yek-sere

Nişe kim evvelki peygamberlerüñ
Ümmeti öñdin geçen serverlerüñ

2365a Enes didi yine kim : didi İbni Enes kim A, didi kim yine Enes S.

2365b oqınmaq : oqınmaq B.

2366b oqursa : oqursa B.

2367a olur : olup A.

2367b tütma : dutma B, S / pāk-dīn : emīn A.

2368. beyit A'da yoktur.

2368a Yılda bir kez oqur ise hem yine : İlda bir cum'a günü daḫi anı B.

2368b Şek degül irişür anuñ müzdine : Ger oqursa bil dapar ol müzdini B.

* Hikāyetü Fī-Hāzā'l-Ma'nā S.

2370b Muştafānuñ : Ol Muḥammed B.

2371a Nişe : Nite A.

2371b öñdin : evvel A.

B 72b Kim olurdu 'aklı hem fehmi all
Bu sze ger istesen okdur dell

Enbiy'ya pes inanmazlar idi
Szlerini oğru anmazlar idi

Grmeyince drl drl mu'cizt
Nice yt ile drl beyyint

2375 Eyle ki sylerdi Ms mmeti
Kim anı ğamğn iderlerdi at

Dirler idi Tarıyı bize 'ayn
Gster iy Ms anı bell beyn

S 64b Hem yine bir ğun didiler kim digil
H uyur mı Tarı bize sylegil

Var idi Tevrt iinde yazılı
Tarı uyumaz mızğanmaz diy

* لا تاخذہ سنة ولا نوم

2372a hem fehmi : v fehm S.

2372b Bu sze ger istesen okdur dell : 'Akı kem ğalk itmi anları Cell S.

2373a pes : bil B.

2373b oğru anmazlar : doğru sanmazlar B, S.

2374b beyyint : mu'cizt S.

2375a ki : kim S.

2375b Kim : Hem A.

2376b an : bize A, - S.

2377a kim : ki A.

2377b uyur : uyar B.

* - A, S. "O ne uyur ne de uyuklar.". Kur'n- Kerm, Bakara, 2/255.

Anlara Mūsā haber virdi meger
Gördüğün Tevrāt içinde muhtaşar

2380 Didiler niçün uyumaz ol 'aceb
Uyumadüğün anuñ nedür sebep

Hağ Te'ālā Mūsāya emr eyledi
Var elüñe iki şīşe al didi

2382 Kıl ikisin dağı şu ile tolu
Her birin tut bir elüñde iy ulu

Vardı Mūsā aldı iki şīşeni
Tolduruban şu ile tutdı anı

Virdi uyku Hağ Te'ālā çeşmine
Nice oldı hāli sen diñle yine

2385 Şındı ol dem şīşeler düşdi yire
Hağ hiṭāb itdi yine ol servere

A 60a Ümmetüñe sen yüri var söylegil
B 73a Bu mişāli anlara şerḥ eylegil

2379a Anlara Mūsā : Anlar Mūsāya S.

2379b muhtaşar : mu'teber A.

2380a ol : iy A.

2381a Vezin tutmuyor.

2381b elüñe : elüñde B.

2382a Kıl ikisin dağı şu ile tolu : İkinin de şu ile toldur anuñ A, İkinin dağı şu ile tolu S.

2382b iy ulu : şīşenüñ A.

2383b Tolduruban şu ile tutdı : Dolduruban su ile dutdı B, S.

2384a uyku : uyku B, S.

2384b hāli sen diñle : hāli diñlegil B, pes anı diñle S.

2385a Şındı : Sındı B, S / düşdi : düşüp S.

Ger uyursa dir Hudā-yı bī-zevāl
Hayy u Qayyūm u Qadīm ü Zü'l-celāl

'Ālem ü ādem kamu olur helāk
İns ü cinn ü hem semek birle simāk

Sen bunı anlara temşil eylegil
Gördüğüñ gibi 'ayān it söylegil

2390 Haq Te'ālā bu Muḥammed ümmetin
Kendü luḫfindan ögüpdür bil yaqīn

* كنتم خير امة اخرجت للناس*

Ümmetüñ yahşısı didi ol Çalap
Bize fazl itdi yine ol ferd Rab

S 65a İstemezler mu'cizāt u hem meşel
Ne delīl ister ne ḫüccet ne 'ilel

Muṣṭafādan bu deme degin yaqīn
Olmadı tebdīl ü tağyīr uşbu dīn

Yā İlāhī sen yaqından kılma dūr
Kılma Aḫmedden cüdā yevmü'n-nüşūr

2387-2419. beyitler arası A'da yoktur.

2387a uyursa : uyarsa B.

2386a Sen : Pes B.

2389b gibi : kimi B.

2390b ögüpdür : ögmişdür S.

* - A. "Siz insanlığın iyiliği için çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz.". Kur'ân-ı Kerīm, Âl-i İmrân, 3/110.

2391. beyit S'de yoktur.

2392b delīl ister ne ḫüccet : ḫüccet ister anlar S.

2393b tebdīl : tedbīr B.

2394. beyit S'de yoktur.

El-Ḥadīṣü'r-Rābi' ve'l-'İşrūn

2395 Bīst çārüm erba'inden bunu bil
Diñleyüp gūş itmek için sa'y kııl

Hem Enesdendür yine bu daḡ yaḡın
Kim bunuñ isnādı ol durur hemīn

Muştafādan naql idüben söyledi
Bize bu nev'e rivāyet eyledi

Ol zamānda kim ḡopa yevmü'l-ḡiyām
Kim münādī çağıra bā-ḡāşş u 'ām

B 73b Ḳanı ol ḡā'at ḡılanlar Tañrıya
Anlaruñ ḡalbinde var idi riyā'

2400 Ḳanı dir hem yine muḡliş bendeler
Ḳanı taşdıḡ ile ḡöñli zindeler

Anları oḡur Ḥudā-yı bī-zevāl
Dirilüp gelsün ḡamusı bu mecāl

Kim getürsün her kişi a'mālını
Ḥāzır itsün cümle-i ef'ālını

2395b Diñleyüp gūş itmek : Dileyüp öğrenmek S.

2396a yaḡın : şarīḡ S.

2396b ol durur hemīn : andandur şaḡīḡ S.

2397b nev'e : nev'le S.

2399a Ḳanı ol ḡā'at ḡılanlar : Ḥanı ol ḡā'at ki ḡıldıñ B.

2399b Anlaruñ ḡalbinde var idi : Var idi anlaruñ ḡalbinde B.

2400a Ḳanı dir hem : Ḥanda varmış B.

2400b Ḳanı : Ḥanı B.

2401a oḡur : oḡur B.

2402a kişi : kesī B.

Her kesî Mevlâdan alsun ücretin
Kıldığı fi'lüñ cezâ' vü kıymetin

Didi peygamber ki ol demde 'ayân
Ol riyâ'lu kullara bilgil hemân

2405 Hâşıl olmaz tã'atinden iy emîn
Lîk hasretle nedâmetdür hemîn

Hem şekâvetdür yine andan biten
Ol riyâ'lu cism ile cândan biten

S 65b Didi peygamber yine ol dem meger
Yâ benî Âdem size toğrı haber

Söyledi ihlâş ile ol zînhâr
Kim riyâ'dan dūr oluñ leyl ü nehâr

Hem yine didi resül-i müctebâ
'Âlemüñ fahri Muḥammed Muştafâ

2410 Korkaram ki şirk-i aşğar kıllalar
Kim olar yanmağa lâyıķ olalar

Söylediler Muştafâya ol zamân
Nedür ol şirk-i aşğar kıll beyân

2404a ki : kim S.

2404b bilgil hemân : bil hem-çünân S.

2405b hemîn : yaķın B.

2409b Muḥammed Muştafâ : vü ḥatm-i enbiyâ' B.

2410a Korkaram : Korkaram B.

2410b olar : anlar S.

2411b Vezin tutmuyor.

Söyledi ki şirk-i aşgardur riyā'
Kim riyā'lu ul yaramaz Tañrıya

añla ün ola ıyāmet sā'ati
Ortaya gele olaruñ ā'ati

B 74a ünkü muhlişler oları göreler
Gülüşüp anlara taşgır ideler

2415 Yā İlahī luţfuñ ile ıl meded
Kim bizi urtar riyā'dan iy Şamed

Eyle muhliş ullaruñla hem-nişin
Rüz-ı maşşer yā İlahe'l-'ālemīn

S 66a **El-adışü'l-āmis ve'l-'işrūn**

Erba'īnden bil ki budur bīst penc
La'l ü gevherdür ser-ā-ser dürlü genc

Bunı assān oğlı ol 'Abdü'ş-şamed
Eyledi Süfyān-ı Şevrīden sened

Didi Süfyānuñ atına bir gice
āzır oldum diñlegil imdi nice

2412a Söyledi ki : Söyledüğüm S.

2412b ul yaramaz : ullar irmez S.

2413a añla : Dañla B, Yarın S.

2413b olaruñ : anlaruñ S.

2414b taşgır ideler : ā'na uralar A.

2415a ile : ilen S.

2415b Kim : Hem A.

2416. beyit S'de yoktur.

2417a bil ki budur : bu durur bil ki S.

2419a atına : yanında B.

2419b diñlegil imdi : diñle imdi sen A.

2420 Mağribi kılduğ anuñ ile bile
Hağ sözini dem-be-dem alup dile

İhtiyār itdüm ben anuñ ħalvetin
Hem ġanīmet bildüm anuñ şöbetin

Pes didüm kılsun saña Hağ rahmeti
Görmegil hergiz ġam ile miġneti

N'ola ger luğf eyleyüp iy yüzi māh
Hağ arasına çıkasın ġāh ġāh

Hidmetüñe iriše kiçi ulu
Bay u yoğsul her ne kim vardur ġamu

2425 Muştafādan nağl idesin sen ħaber
Nice buyurmışdur ol ħayrū'l-beşer

İşidüp senden alalar fā'ide
Açasın ħ'ān-ı lebüñden mā'ide

Muştafānuñ sözlerin yād ideler
Kim kıyāmet ġünine zād ideler

2420a anuñ ile : anuñlan çoğ S.

2420b dem-be-dem alup : aluban her dem A.

2421b bildüm : dapdum B, S.

2422b ile : ilen S.

2423b çıkasın : çığasın B.

2424b yoğsul : yoğsul B, S / kim vardur : var ise A.

2426b lebüñden : keremden A.

2427b Kim kıyāmet ġünine : Özlerine ol ġüne A, B.

- B 74b Bunu işitdi didi Süfyān baña
S 66b Bir ḥadīṣ naql ideyüm diñle saña
- A 60b Didi nice kişidür evvel digil
 Kim senüñ ḳatuñda Mañşūr söylegil
- 2430 Ben didüm ki bir imāmdur ol emīn
 Pīşvādur ümmete ol pāk-dīn
- Didi İbrāhīmi daḫi söyle sen
 Nice kişidür baña şerḫ eyle sen
- Pes yine ben söyledüm ki ol hümām
 Pīşvādur ümmete hem ḫaḳḳ imām
- Didi kim bilür misin sen yā aḫī
 ‘Alḳameyle İbni Mes‘ūdı daḫi
- Nice kişidür olar virgil ḫaber
 Kim ḫayālūñde senüñ iy mu‘teber
- 2435 Ben didüm ki diñlegil iy toḡrı yār
 Olur aşḫābuñ ulusından olar

2428a işitdi : işidicek S.

2428b Bir ḥadīṣ naql ideyüm diñle : Bu ḥadīṣi naql ideyüm dir A, Bir ḥadīṣ naql eyleyem diñle S.

2429. beyit B'de yoktur.

2429b ḳatuñda : ḫālūñde A.

2431a söyle sen : söylegil A.

2431b eyle sen : eylegil A.

2432a ben : - S.

2432b hem ḫaḳḳ : ḫaḳḳ ol A.

2433a kim : ki B.

2433b ‘Alḳameyle : ‘Alḳame A, ‘Alḳameylen S.

2434b Kim : Hem A.

2435a ki : kim S / toḡrı : doḡrı B, S.

2435b olar : anlar S.

Pes didi Süfyān-ı Şevrī diñlegil
Aydayum maqşūdı şimdi añlagıl

Kim baña Manşūr virmişdür haber
Ol da İbrāhīmden işitmiş meger

‘Alqameden didi İbrāhīm daħi
Kim işitdüm bu hadīşi iy aħī

‘Alqame daħi didi ki hem-çünān
İbni Mes‘ūddan işitdüm ben ‘ayān

2440 Didi ‘Abdu'llāh bin Mes‘ūd yaqīn
Muştafādan naql idüp ol pāk-dīn

Muştafā didi Hudā-yı Zü'l-celāl
Cennet-i ‘Adni yaratdı bī-mişāl

Cebrā’īle emr kıldı ol Celīl
Söyledi kim yüri var yā Cebrā’īl

Cennet-i ‘Adne varup kılgıl nazār
Vaşfını bilgil anuñ diñle haber

2437b da : daħi B, S.

2438. beyit S'de yoktur.

2438b bu hadīşi : Muştafādan A.

2439a ki : kim A, - S.

2440a bin : ibni S.

2440b ol : iy B.

2441b ‘Adni : ‘Adn S.

2442a/b Vezin tutmuyor.

2442b kim : ki S.

2443b Vaşfını : Hey’etin S / diñle : dutgıl S.

B 75a ullarumun ne yaratdum anda ben
S 67a Var temāā eyleyüp fikr eyle sen

2445 Cebrā'īl un vardı girdi cennete
 Uradı anda firāvān ni'mete

 Hūrīlerden birisi ıdı ne-gāh
 Kim gürüdü Cebrā'īle hem-ü māh

 ıldı hānde Cebrā'īli gürdi un
 Diñle imdi sen yine iy reh-nümün

A 61a Dilerinüñ u'lesinden nā-gehān
 oldı cennet nūr ile ol dem revān

 Görge anı secde ıldı Cebrā'īl
 Anı ağındı meger nūr-ı Celīl

2450 Yine ol hūrī aña ıldı nidā'
 Yā emīna'llāh diyü söyler aña

 Bauñı aldur didi sen bu zamān
 Cebrā'īl baını aldurdu revān

2445a Vezin tutmuyor.

2446a ıdı : ıdı B. Beytin vezni tutmuyor.

2446b Kim : Pes A, un S.

2447a ıldı hānde : aldı hāndān S. Vezin tutmuyor.

2448b oldı : Doldı B, S / nūr ile : nürdan A, nür ilen S.

2449a Görge anı : Gürdi anı A, Göricek S. Vezin tutmuyor.

2449b Anı ağındı : Anı andı kim A, Anı sandı S.

2451a Vezin tutmuyor.

2451b baını aldurdu revān : baını aldurdu hemān A, aldurdu baını revān S.

Didi sübhâne Qadīm ü Zü'l-celāl
Kim senüñ hüsnuñ yaratmış bî-mişāl

Pes didi ol hürī anda iy emīn
Sen bilür misin ki Rabbü'l-'ālemīn

Kimüñ için halk idüpdür ol beni
Luṭf u ihsānı öküş Hayy u Ğanī

2455 Didi kimüñçün yaratmışdur digil
Sen bunı bildür baña şerḥ eylegil

Pes didi ki diñlegil yā Cebrā'īl
Kim beni halk eylemişdür ol Celīl

Ol kişi için ki ol leyl ü nehār
Eyleye Haḫḫuñ rızā'sın ihtiyār

Terk idüp nefsi hevāsını qoya
Cān u dilden Haḫḫuñ emrine uya

B 75b Muştafādan kıldılar bir dem su'āl
S 67b Cennetüñ keyfiyyetinden bu mecāl

-
- 2452a Didi sübhâne : Didi sübhâne'l A, Cebrā'īl didi B.
2452b senüñ hüsnuñ yaratmış : yaratmış ola seni B, seni yaratmış çün S.
2453a iy : yā B. Vezin tutmuyor.
2453b Sen : Kim A.
2454a halk idüpdür ol : ol yaratmışdur B.
2454b öküş : yögüş B.
2455b Sen : Hem A, Kim B.
2456a ki : kim S. Vezin tutmuyor.
2457b Haḫḫuñ : halkuñ B.
2458a hevāsını : rızāsını S.
2458b Cān u dilden Haḫḫuñ : Hem cān u dilden S.
2459b mecāl : muḫāl A.

2460 Kim neden oldu binā'sı cennetüñ
Söyle vaşfını o dār-ı rahmetüñ

Söyledi ol demde ol fahr-i cihān
Diñleyüñ ben söyleyem yā mü'minān

Nuğredür bir kerpüci biri kıızıl
Balçığıdır müşg ü 'anber bellü bil

Za'ferāndur toprağı taşı güher
Hem daħi yāķüt-ı aħmer tut haber

Hadīş-i Uhṛā*

Yine bir āher haberde iy emīn
Böyle işitdüm yaķın bil hem-çünīn

2465 Bir kişi geldi resülün ğatına
Ol kitābilerden idi bil yine

A 61b Yā Eba'l-Ķāsım diyüben söyledi
Bir su'ālüm var durur şerħ it didi

2460a Kim : Di A.

2460b o : ol S.

2461b Diñleyüñ ben : Diñlegil ben A, Diñleñ şimdi S.

2462a kerpüci : bucağı S.

2462b 'anber : ezfer B.

2463a toprağı taşı : toprağı daşı B, S.

2463b daħi : yine B / tut : bil B, dut S.

* El-Ħadīşü Ħikāyetü Ķāsım A, El-Ħadīşü Uhṛā S.

2464a āher : āħir A.

2464b yaķın bil hem-çünīn : bunı bilgil hemīn B.

2465a kişi : kesī B / ğatına : yanına B.

Ehl-i cennet hîç yimek yir mi digil
Şu içer mi hem baña bir söylegil

Muştafâ didi ki yir anlar ta'âm
Şu içerler daği bilgil iy hümām

Pes kâsem yād eyledi ol dem resûl
Ol Hudānuñ haqqıçün iy pür-uşûl

2470 Kim elindedür benüm nefsum anuñ
Diñle şıdık ile ki şād ola cānuñ

Cennet ehlinüñ birisine Hudā
Yüz kişinüñ kuvvetin eyler 'ağā'

Yimek içmek şehvet ü arzū heves
Her birinde yüz kişice ola pes

S 68a Yir içer ol bu kadar eyler şafā'
Bevl ü gā'itden aña irmez ezā

2467b Şu içer mi hem baña bir söylegil : Su içerler mi maña bir söylegil B, Su içer mi hem baña şerh eylegil S.

2468a ki yir anlar : yir bilgil B, yeyirler S.

2468b Şu : Su B, S / bilgil : ol dem B.

2469b Hudānuñ : Allāhuñ S.

2470a elindedür : elüñde S.

2470b Diñle : Dutgıl S / cānuñ : hālün B. Vezin tutmuyor.

2472. beyit B'de yoktur.

2472a şehvet ü : hem S.

2472b ola : olur S.

2473a ol bu : bu B, ol S.

2473b Bevl ü : Hem S.

- B 76a Kim yise içse yāhūd kılsa cimā'
Derlemekdür hāceti kıl istimā'
- 2475 Der dökilüp çünkü cisminden açar
Müşg ü 'anber tek anuñ teni қоқар
- Muştafā didi yine ehl-i cinān
Yüz yigirmi şaff olur bilgil 'ayān
- Ümmetümden olasıdur sekseni
Şek getürmez bu söze illā denī
- Özge ümmetlerden ola kırk şafi
'Akl ehline bu söz olmaz hafī
- Her şafuñ uzunluğı bil iy emīn
Maşrıq u mağrib arasınca yaqīn
- 2480 Dünya inince ola ini anuñ
Böyledür resmi ile ini anuñ
- Hem yine didi nebiyyü'l-Muştafā
Cennet ehline nidā' eyler Hudā

2474a Kim : Pes S. Vezin tutmuyor.

2474b Derlemekdür hāceti : Terlemekdür hāceti A, Hāceti bir derlemekdür S.

2475a dökilüp : tökilüp B, S / açar : ahar B, S.

2475b teni қоқар : ıssı қоқар B, ıssı қоқар S.

2477. ve 2478. beyitler S'de yer değıştirmiştir.

2477b illā : dün S.

2479b Maşrıq u mağrib arasınca : Mağrib ü maşrıq arasında A, Maşrıq u mağrib arasıdur S.

2480b Böyledür resmi ile : Böyle dürür söylesem A.

2481a Hem : Pes A / nebiyyü'l : Muḥammed S.

Çağıra yā cennet ehli ol Çalap
Aydalar *lebbeyk* eyā ma'būd u Rab*

Pes diye yā kullarum ʔođrı diyüñ
Rāzī olduñuz mı benden söyleyüñ

Aydalar kim rāzīyüz biz yā Ğafūr
Olmışuz in'āmuña 'abden şekūr

A 62a 2485 Böyle ni'met kim bize kılduñ 'aṭā'
Kim ola olmaya rāzī iy Ğudā

Pes diye ol pādşāh-ı bī-zevāl
Şād oluñ iy kullarum siz bu mecāl

Size bundan dağı yig ni'met virem
Sizüñ ile işleyem fażl u kerem

S 68b Aydalar yā Rabbenā şerḥ eylegil
Ne olur bundan ulu ni'met digil

2482a Çağıra yā cennet ehli : Çağıra yā ehl-i cennet A, Pes diye yā ehl-i cennet S.

* “*Lebbeyk Allāhümme lebbeyk lā-şerīke leke lebbeyk inne'l-ḥamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülke lā-şerīke lek* (Allah'ım emret, emrine hazırım. Senin bir ortağın yoktur, emret. Şüphesiz hamt ve nimet sana mahsustur. Mülke senin ortağın yoktur.)” telbiye cümlesinden iktibas. Mehmet Yılmaz, age., s. 109-110.

2483a diye : ayda A / ʔođrı : doğrı B, S.

2483b Vezin tutmuyor.

2484a Aydalar kim : Ayda anlar A, Aydalar S.

2484b Vezin tutmuyor.

2484b Olmışuz in'āmuña : Ni'metüñe olmuşuz S.

2485a kim : ki A.

2485b Kim ola : Kim dürtür S. Vezin tutmuyor.

2486b mecāl : muḥāl A.

2487a Sizüñ ile işleyem : İşleyem sizüñ ile A, Sizüñ ilen eyleyem S.

2488a Rabbenā : Rabb bize A.

2488b ulu : dağı S.

- B 76b Hâk diye iy cennet ehli ba'd-ezîn
 Size Rıdvânı mübâh itdüm yakîn
- 2490 Kılmazam şimden girü size ğazab
 Gör nice in'âm ider ol ferd Rab
- Pes münādîler kıla ol dem nidâ'
 Aydalar yâ ehl-i cennet merhabâ
- Size bir dirlik virüpdür ol Ehad
 Kim ölümü görmeyesiz tâ ebed
- Size bir sağlık virüpdür ol Kerîm
 Olmayasız daği ma'lûl u saķîm
- Bir yigitlik virdi size Zül'-celâl
 Olmaya pîrlige daği intikâl
- 2495 Size bir ni'met virüpdür pādşâh
 Eksilüp olmaya daği ol tebâh
- Bunı bilmek isteseñ iy mu'teber
 Var bu âyet ma'nâsına kııl nazâr

2489a diye iy cennet ehli : ayda yâ ehl-i cennet S.

2489b itdüm : idem B.

2490b nice in'âm ider : ne ihsân gösterür S.

2492a dirlik : dirilmek S.

2492b ölümü görmeyesiz : ölüm görmeyisersiz A, ölüm görmeyesiz S.

2493a sağlık : sağlık B, S.

2493b ma'lûl u : ma'düm u A, melûl hem S.

2494b pîrlige daği : daği pîrlige S.

2495b daği ol : ol daği S.

2496b Vezin tutmuyor.

و نودوا ان تلکم الجنة اورثتموها بما کنتم تعملون*

Pes yine ol dem Hudā-yı Müste'ān
Diye şālih kullarumçün bil 'ayān

Cennet içre bil yarağ olmuş durur
Anda ni'met ol kadar tölmiş durur

Kimse bir anuñ gibi görmiş degül
Kimse vaşfına anuñ irmiş degül

2500 Dañi anı kimse işitmiş degül
Kimsenüñ qalbinden ol geçmiş degül

A 62b İsteseñ kim bilesin bunu 'ayān
Oğugıl bu āyeti ol şādmān

فلا تعلم نفس ما اخفى لهم من قرۃ اعين جزاء بما كانوا يعملون**

* “Ve bir ses işte geçmişte edip eyledikleriniz sayesinde kazandığınız cennet bu diye yankılanacak.”.

Kur'ân-ı Kerîm, A'raf, 7/43.

2497a yine : diye B.

2497b kullarumçün : kulum için B.

2498a yarağ : yarağ B, S.

2498b tölmiş : dolmuş B, S.

2499a Kimse bir anuñ gibi : Kimsene anuñ kimi B.

2499b vaşfına anuñ irmiş : vaşfını anuñ virmiş A.

2500. beyit S'de yoktur.

2501a kim bilesin : ki bulasın A, bilesüñ S.

2501b Oğugıl : Oğugıl B, S / ol şādmān : hoş hoş revān S.

** “Onlara tahsis edilen nimetleri hiç kimse bilemez. Bu onlara dünyadayken yaptıkları güzel işlerin karşılığıdır.”. Kur'ân-ı Kerîm, Secde, 32/17.

B 77a Böyle didi hem yine fahrü'l-enām
S 69a Cennet içre ol kadar olsa maķām

Ķamçısını anda ķoysa bir kişi
Bu kadar olsa hem anuñ ülişi

Olur ol efđal bu dünyādan ķamu
Dağı dünyāda ne vardur iy ulu

2505 Ger bunu sen ķılmaķ isterseñ yaķın
Ķıl nażar bu āyete iy nāzenin

فمن زحزح عن النار و ادخل الجنة فقد فاز و ما الحيوۃ الدنيا الا متاع
الغور*

Cennet içre bir aĝaç vardur yine
Vaşfin anuñ söyleyem diñleyene

Bir kişi atın segirdse ger yüz ıl
Gölgesinden çıķmaz anuñ bellü bil

2502a didi hem : buyurđı S.

2502b olsa : ola B.

2503a ķoysa : ķosa A.

2503b Bu kadar : Ol kadar A, Bu kadarca B / hem : - B.

2504a Olur ol efđal : Efđal olur ol S.

2504b ulu : 'amü A.

2505a isterseñ : istersen B.

2505b nāzenin : pāk-din S.

* "Her kim ateşten korunur ve cennete sokulursa muhakkak kurtulmuştur. Dünya hayatı ancak bir aldanmadan ibarettir." Kur'an-ı Kerim, Al-i İmrân, 3/185.

2506a Cennet içre : Cennetde S.

2507a atın segirdse ger yüz ıl : çaparsa atın yüz yıl A, ger atın segirdse yüz yıl S.

2507b Gölgesinden çıķmaz anuñ bellü : Çıķamaz anuñ gölgesinden eyle A, Gölgesinden çıķabilmez bellü S.

Ol ağacūñ gölgesinden çıkmaya
Anı koyup özge yire bakmaya

Ben özümden söylemem bunu kamu
Uşbu āyet ma'nāsıdur iy ulu

2510 Hālīkuñ kullara fazlı bol durur
Daḥi kim var evvel āḥir ol durur

Hem buyurdu yine ol faḥr-i cihān
Ol ḥabīb-i Ḥaḳ resūl-i ins ü cān

A 63a Ol kişi kim şoñra gire cennete
Cümleden şoñra irişe ni'mete

Olmaya andan naşibi kem daḥi
Söyleyem vaşfını anuñ iy aḥī

S 69b Ol kişi ḥalka ziyāfet eyleye
Ādemi ol ni'met ile toylaya

2508b bakmaya : baḥmaya B.

2509a söylemem bunu kamu : söylemen bunu yaḳīn B, dimez bunu kamu S.

2509b ma'nāsıdur iy ulu : ma'nāsında iy emīn B, ma'nāsından iy ulu S. Vezin tutmuyor.

2510a fazlı : - S.

2510b āḥir ol durur : ü āḥir dūrür A.

2511a buyurdu yine : yine buyurdu S.

2511b ins ü cān : *kūn fe-kān* A, B.

2512a kim : ki A.

2512b şoñra irişe : öñdin irişür A.

2513a naşibi : naşib S.

2513b vaşfını anuñ : vaşfin anuñ da A, vaşfin anuñ bil S.

2514. beyit B'de yoktur.

2514a ḥalka : ḥalkı S.

2514b ol ni'met ile toylaya : zürriyet ile doylaya S.

2515 Ol kişi ol işde ‘aciz almaya
Ni‘met olur mı ki anı bulmaya

B 77b Yidüre amuya dürlü ni‘meti
Ni‘meti kim vaşfa gelmez lezzeti

Cümle esbbın mheyy eyleye
Anları yüz tertb ile toylaya

hirine böyle olıcağ ‘at’
Evveline gr ne fazl eyler Hd

Y İlh raşmetni ılma kem
ullarundan iy Kerm  pr-kerem

El-Hadiş's-Sdis ve'l-‘İşrn

2520 Gş ılgıl ez-ħadiř-i erba‘n
Bu yigirmi altısıdur iy emn

‘yişedendr rivyet bu şariş
Hem resldendr yine nağlı şaşh

Didi kim didi nebiyyü'l-Muştafa
Seyyid's-sdt u ĥatm'l-enbiy’

2515a ol işde : hĉ anda B.

2516b Ni‘meti kim : Ni‘meti ki A, Ni‘met olur B.

2517b Anları : İlleri A / ile toylaya : ile dileye A, ilen doylaya S. Vezin tutmuyor.

2520a ılgıl : ıl kim S.

2521a ‘yişedendr rivyet bu : Ftıma durur rvsi bunu B.

2521b resldendr yine nağlı : reslu'llh buyurmuşdur A, atasından yine nağlı S.

2522a kim didi : bir gün ol A.

2522b Seyyid's-sdt u : Seyyid-i sdt u B, Seyyid'l-kevneyn  S.

Kim saḥī k̄ul cennete olur qarīb
Hem ḥalāyıklar ḡatındadır ḥabīb

Ehl-i cennetden dūrūr hem ol sa'īd
Hem cehennemden daḥi olur ba'īd

2525 Tañrıdan ıraḡ olur didi baḥīl
Hem ḥalāyıklar ḡatındadır zelil

Meskeni anuñ yine hem nār olur
Nār içinde işi āh u zār olur

Ḳanḡı cāhil kim saḥā'dur pīşesi
Kim saḥāvetdür anuñ endīşesi

S 70a Sevgülüdür Ḥaḡ ḡatında eyle bil
Ḳanḡı 'ālimden kim ola ol baḥīl

Hem yine söyler Muḥammed Muştafā
Cennet içre bir aḡaç durur saḥā'

A 63b 2530 Yayılupdur dünyeye şāḥı anuñ
B 78a Bil ki maḡşūdı nedür daḥi anuñ

2523b ḥalāyıklar : Ḥālīḡ S.

2524a Ehl-i cennetden dūrūr : Cennetīlerdendür S.

2525a ıraḡ olur didi : didi ıraḡdur ol B, daḥi ıraḡ olur S.

2525b ḡatındadır : yanındadır B.

2527a Ḳanḡı : Ḥansı B, S.

2528a ḡatında eyle : ḡatında şöyle A, yanında eyle B.

2528b Ḳanḡı : Ḥansı B, S.

2529b aḡaç durur : aḡaç adı A, aḡaçdur dir S.

2530a dünyeye şāḥı : şāḥı dünyeye A.

2530b Bil ki : Añla A.

Kim anuñ bir budağına yapışa
Ya'nī kim kılsa saĥāveti pīşe

Ol budağ ol kılı yider cennete
İletür anı firāvān ni'mete

Hem baĥīl daĥi cehennemde yaĥīn
Bir ađaçdur dir resūl-i pāk-dīn

Yayılpdur şāĥı dünyāya tamām
Kim tıtarısa bir budağın iy hümām

2535 Yidüben anı iletür sūy-ı nār
Pes cehennem içre qalır ĥ'ār u zār

Ĥikāyet-i Behrām-ı Mecūsī*

Bir ĥikāyet diñlegil benden yine
Söyleyem ben bu ĥadīşüñ üstine

Diñle Behrām-ı Mecūsīden ĥaber
Ĥađ qatında nice oldu mu'teber

2531b Ya'nī kim kılsa saĥāveti : Ya'nī kim eyler saĥāveti A, Bilgil ol eyler saĥāvetini B. Vezin tutmuyor.

2532a ol kılı : bil anı B / budağ : budağ B, S.

2532b İletür : Aparur B.

2533a Hem baĥīl daĥi : Baĥīl daĥi hem S.

2533b ağaçdur dir : ağaç dir ol B.

2534a tamām : anuñ B.

2534b tıtarısa : dutarsa B, S / budağın iy hümām : budağını anuñ B.

2535a Yidüben anı iletür : Yider anı iletür ol A, Yidüben anı aparur B.

2535b Pes : Hem A.

* Ĥikāyet A, Ĥikāyet-i Uĥrā B.

2536. beyit S'de yoktur.

2536a diñlegil benden : aydayum diñle A.

Şol Mübārek oğlu 'Abdu'llāh be-nām
Hacc iderdüm didi bir yıl ol hümām

Ben Hāṭīm-i İsmā'ilde bir gice
Uyumışdum gör ki iş oldı nice

2540 Düşde gördüm ol resūlu'llāhı ben
Ol münevver yüzlü bedr-i mähı ben

Pes didi ol dem baña hayrü'l-beşer
Kayıdup Bağdāda ger kılsañ sefer

Eyle Behrām-ı Mecūsīyi taleb
Şol fülān gūşe içinde bī-ta'ab

S 70b Var aña benden irişdürgil selām
Hālını ikrām ilen şorgıl tamām

B 78b Söyle kim rāzī durur senden Hudā
Rāzīdur daḥi Muḥammed Muştafā

2545 Pes uyandum uyķudan ol demde ben
Bu düş için ķatı ķaldum ğamda ben

2538b ıl ol : yıl iy A, gün ol B.

2539a Hāṭīm-i İsmā'ilde : Makām-ı İbrāhīimde A. Vezin tutmuyor.

2539b iş : hāl S.

2540b yüzlü : yüzi A, S / mähı : mäh S.

2541b Kayıdup : Turuban A / sefer : güzer B.

2542a Mecūsīyi : Mecūsī'i A, Mecūsīni B.

2542b gūşe : gūçe B.

2543a irişdürgil selām : selām itgil be-nām B.

2543b ilen : ile A.

2544a Söyle kim rāzī durur : Söylegil ki rāzīdür B.

2544b Vezin tutmuyor.

2545a uyķudan : uyħudan B.

Söyledüm bu vâkı'a şeytânîdür
Böyle düşi kim diye Raḥmânîdür

Ol zamānda ıurdum aldum dest-namāz
Ḥālîka kıldum namāz ile niyāz

A 64a Ka'be'i daḥi yine kıldum tavāf
Ḥaqq ile kıldum çü bāzārumı şāf

Bir yire geldüm yine kıldum qarār
Çeşmüme uyku bıraqqdı Kirdgār

2550 Düşüme girdi yine ḥayrül-beşer
Didi peygāmumdan olma bî-ḥaber

Pes uyanup yine *lā-ḥavle* diyüp
Fikre batdum bu düş için ğam yiyüp

Fikr ilen vardum uyquya yine
Gördüm üç kerre bunu döne döne

Gönlüme düşdi benüm uşbu ḥayāl
Tā bilem ki nicedür aşl-ı maqqāl

2546a/b Vezin tutmuyor.

2546b diye : dir B, S.

2547a ıurdum : durdum B, S.

2648a daḥi yine kıldum tavāf : daḥi tavāf itdüm yine A, durdum revān kıldum tavāf S.

2549b uyku bıraqqdı : uyḥu bıraqqdı B, uyku virdi S.

2551a uyanup : uyandum B.

2551b düş : iş S.

2552a ilen vardum uyquya : ile uyquya vardum A, ilen vardum uyḥuya B.

2553a uşbu : pes bu S.

2553b bilem ki : bilesin A.

Haccı itmām eyleyüp döndüm girü
Kāfile Bağdāda irdi iy ulu

2555 Ben anı Bağdād ara kıldum taleb
Güşelerde isteyüp çekdüm ta'ab

Gördüm anı oturur şeyh-i kebīr
'Ömri geçmiş olmuş ol gāyetde pīr

Buldum anı çün añā virdüm selām
Pes selām ardınca başladum kelām

S 71a Ben anuñla söz açup şordum haber
Didüm iy şeyh-i büzürg ü mu'teber

Söyle Behrām-ı Mecūsī sen misin
Şol Mecūsīler ulusı sen misin

2560 Pes cevāb idüp revān didi ne'am
Bil ki Behrām-ı Mecūsī uş benem

2554a itmām eyleyüp : çün kıldum tamām S.

2555-2557. beyitler arası B'de yoktur.

2555a Bağdād ara : Bağdādda A.

2555b Güşelerde : Güçelerde S.

2556. ve 2557. beyitler S'de yer değiştirmiştir.

2556b geçmiş olmuş ol : uzanmış dağı A.

2557a Buldum : Dapdum S.

2558a anuñla : anuñlan S / şordum : sordum B, S.

2558b ü : hem A.

2559a misin : mistüñ S.

2559b Şol : Ol B.

2560a idüp revān didi : virtüp didi ki ol A.

2560b uş : hem A.

Şordum aña Hax katında çok u az
Ne kılupsın hayr anı söyle yaz

B 79a Söyledi ki bir ulu hayr itmişem
Hem sevābına anuñ göz tutmuşam

Halka borç virmek dūrür işüm müdām
Onını on ikiye iy nīk-nām

Ben bu işi bilürem hayr u sevāb
İsterem ki bundan ola feth-i bāb

2565 Ben didüm kim bu harāmdur iy kişi
Bunu iden oda yanmağdur işi

Daħi nedür fi'lüñ anı söylegil
Özge hayruñ var ise şerħ eylegil

Didi vardur bir ulu hayrum daħi
Söyleyem sen gūş tutgıl iy aħī

Dört kızum var idi benüm görki bay
Yine dört oğlum daħi mānende ay

2561a Şordum : Sordum B, S / katında çok : katında çoğ A, yanında çoğ B.

2561b kılupsın : kılupsıñ B, S.

2562a ki : kim S.

2562b tutmuşam : dutmuşam B, S.

2563a müdām : benüm A.

2563b Onını on ikiye iy nīk-nām : Hem de hayr itmekte teşvīşüm benüm A, On ikiye onını iy nīk-nām S.

2564. ve 2565. beyitler A'da yoktur.

2566a fi'lüñ : virdüñ S.

2566b hayruñ var ise : var ise daħi A.

2567-2581. beyitler arası A'da yoktur.

2568a var idi benüm görki : vardur benüm görk ile S.

2568b mānende ay : mişl-i hümāy B.

Kızlarımı virmişem oğlanlara
Hoş ulu toy eylemişem anlara

2570 Söyledüm ki bu daği andan beter
Bil harāmdur bil ki küfr ü şūr u şer

Daği hayruñ var mıdur söyle baña
Tā bilem sen anı şerh eyle baña

Didi vardur bir ulu hayrum ‘azīm
Ol baña olmuş kamu işden kerīm

S 71b Bir kızum vardur ki maħbūb-ı zamān
Virmemiş kimse mişālinden nişān

Görmedüm hem-tā aña bir kimseni
Kim aña tezvīc ideydüm ben anı

2575 Pes özümçün ben anı ‘ağd eyledüm
Nefsümi ol ‘ağd birle toyladum

Diñle kim ben anı alduğum gice
Şol Mecūsī kavmini uçdan uca

B 79b Cümle da’vet eyledüm çekdüm ta’ām
Da’vetüme biñ kişi geldi tamām

Bir ulu toy eyledüm anda çatı
Anlara çekdüm firāvān ni’meti

2570b Bil : Kim B.

2571b Tā : - S.

2573a: maħbūb-ı zamān : bir maħbūb-zebān B.

2576a kim : ki S.

Didi hayrātum egerçi çok durur
Daħi bundan ulu hayrum yoğ durur

2580 Ben didüm ki cümlesinden bu yaman
Bunda yoğdur hayr işi iy nā-tüvān

Daħi hayruñ var ise söyle baña
Bileyüm hālūñi ‘arz eyle baña

Var gümānum yine bir hayra daħi
Anı daħi söyleyem bil yā aħī

Ol gice katına vardum kızumuñ
Añla imdi şerhini bu sözümüñ

Var durur bir konuşumuz hātün kişi
Diñle imdi kim nice oldu işi

A 64b 2585 Ehl-i İslāmdur tutar sizüñ dīni
İşit imdi söyleyem ben hālini

2579a Didi : Didüm S / çok : çoğ B.

2579b Daħi : Līk B / yoğ : yoğ B.

2580b yoğdur : yoğdur B / işi : işüm S.

2581b ‘arz eyle baña : güş idem aña B.

2582a yine : daħi B, didi S.

2582b yā : iy B.

2583. beyit A'da yoktur.

2583a katına vardum kızumuñ : kim yanına vardum kızuñ B.

2583b bu sözümüñ : sen bu sözüñ B.

2584a durur : idi S / konuşumuz : konuşumuz A.

2585a Ehl-i İslāmdur tutar : Ol Müselmāndur dutar B, Bir Müselmāndur dutar S. Vezin tutmuyor.

2585b ben : hem S.

Otururdum evde ben hâtır-ferâğ
Geldi od yandırmağa bizden çerâğ

Pes çerâğın yandırup döndi revân
Söndürüp geldi kapudan ol zamân

S 72a Yine yandırup anı döndi girü
Kapuya çünkü irişdi yügürü

Yine söndürdi vü girdi içerü
Geldi yandırdı çerâğı kaygulu

2590 Kayıdup kapuda söndürdi yine
Fikr kıldum ben anuñ ahvâline

Söyledüm yâ Rab ne işdür kıldı bu
Bu hayâl ile revân tırdum örü

B 80a Söyledüm ki bu meger cäsüs ola
Anuñ için kim baçar şağa şola

Gönderüpdür bunı uğrılar 'ayân
Anuñ için çizginür bunda hemân

2586a ferâğ : firâğ B.

2586b od yandırmağa : yandırmaklığa B.

2587a çerâğın : çerâğı S.

2588a yandırup : yandırdı B.

2588b çünkü irişdi : çün kim irişdüm A.

2589b çerâğı : çerâğın A.

2591. beyit S'de yoktur.

2591a yâ Rab : ben ki A.

2591b tırdum : durdum B.

2592a Söyledüm ki : Didüm ol dem B.

2592b baçar şağa şola : baçar şağa sola B, baçar şağa şola S.

2593a bunı : beni A.

2593b çizginür : çizginüp A.

Çıkdum ardınca yürüdüm gözleyü
Çünkü girdi kapusından içerü

2595 Varuban tırdum kapuda bir zamān
Tā anuñ aḥvālını bilem ‘ayān

Var imiş anuñ iki üç kız ‘ıyāl
Cümlesi olmuş be-gāyet şa‘b-ḥāl

Çün anasın gördi bunlar cümlesi
Ağlayup feryād kıldılar besī

Didiler bize getürdüñ mi ta‘ām
Tākatümüz gitdi açlıktan tamām

Şabrumuz kalmadı yā ana bizüm
Döndi eşk-i çeşmümüz kana bizüm

2600 Kızlarından çün işitdi bu sözi
Āh kıldı yaş ile tıldı gözi

Didi iy uşaklarum kıldum ḥayā’
Ḥaḫdan özge kimseden idem recā’

2594a Çıkdum : Çıkdum B.

2595a tırdum : durdum B, S / bir : ol B.

2595b bilem : bildüm A, bile S.

2597. ve 2598. beyitler A'da yer değiştirmiştir.

2597a bunlar : anlar A.

2600b ile tıldı : ile doldı B, ilen doldı S.

2601a uşaklarum : uşaklarum B, S.

2601b recā’ : revā B.

Ḥaḫ Te'ālādan utandum bu mecāl
Anı oyup özgeden idem su'āl

Hāṣṣa andan kim ola Ḥaḫ düşmeni
Ṣabr idūñ iy uzılar oyuñ beni

A 65a Eyleyince ol Mecūsīden su'āl
S 72b Öldüğümüz yig dürür bī-ıl ü āl

2605 Çünki ben anuñ sözini diñledüm
Cümle aḥvālın ser-ā-ser añladum

ayıdup vardum evüme ol zamān
Bir aba aldum ele ol dem revān

B 80b Dürlü ni'metden anı kıldum olu
Anlara anı götürdüm iy ulu

Pes didi İbni Mübārek kim aña
Uṣbu ḥayr için beṣāretdür saña

Gördügi düşi aña ṣerḥ eyledi
Muṣtafa her ne dimiṣdi söyledi

2602a bu : bī- A.

2602b özgeden : ayrıdan S.

2604a ol : bu B.

2604b Öldüğümüz yig dürür bī-ıl ü āl : Ölmegümüz yig dürür bī-ıl ü āl A, Yig dürür ölmek acımızdan lā-muḥāl S.

2605b aḥvālın : aḥvālını S.

2606a ayıdup : Dönüben A.

2607a olu : dolu B, S.

2608a İbni Mübārek : İbnü'l-Mübārek B.

2608b beṣāretdür : işāretdür S.

2609a Gördügi düşi : Gördüğünü ol B.

2610 Aḥmedüñ didi selāmını aña
Ḥaḳ rızā'sınuñ kelāmını aña

Çünkü Behrām bu sözi bildi yaḳīn
Didi kim zihī ḥaḳīḳat ṭođrı dīn

Didi zihī mu'cizātı çoḳ resül
Kim benüm ḥayr itdügümi bilmiş ol

Pes ki dīni Muştafānuñ ḥaḳ durur
Kim sözi anuñ ḳamu muṭlaḳ durur

Çünkü ḥatm oldu arada bu kelām
Ṭuruban ĩmāna geldi ol hümām

2615 Ḥaḳḳ aña çün kim hidāyet eyledi
Ṭav'-ı rağbetlen şehādet eyledi

Ya'nī *lā-ilāhe illa'llāh* didi
Hem *Muḥammedün resūlu'llāh* didi

Şıdḳ ile çünkü Müselmān oldu ol
Küfri ḳoyup ehl-i ĩmān oldu ol

2610a didi : virdi A.

2611b Didi kim : Pes didi S / ṭođrı : doğrı B, S.

2612a çoḳ : çoḳ B.

2612b Kim : Gör A / itdügümi : itdügümni B.

2613a ki : - S.

2613b Kim : Her A.

2614a arada bu : bu arada A.

2614b Ṭuruban : Duruban B, S.

2615b rağbetlen : rağbetle A / eyledi : söyledi S.

2616. beyit B'de yoktur.

2616a Ya'nī *lā-ilāhe illa'llāh* didi : Fe-ḳāle *eşhedü enlā ilāhe illa'llāh* S. Vezin tutmuyor.

2616b Hem *Muḥammedün resūlu'llāh* didi : *Ve eşhedü enne Muḥammeden resūlu'llāh* S.

2617a ile : ilen S.

- Bu sözüñ üstinde bağlandı nefes
Cân kuşu seyr itdi boş kaldı kafes
- S 73a Seyr kıldı murğ-ı rûhı cennete
Ėark oldu dürlü dürlü ni'mete
- 2620 Didi pes İbni Mübârek ol zamân
Yuyuban kıldum namâzını revân
- Öz elümle defn kıldum ben anı
Vâşıl oldu rahmet-i Haqqâ cânı
- Pes didi İbni Mübârek ki yaqîn
Tañrınıñ halkına rahm idüñ hemîn
- A 65b Tañrınıñ kullarına rahm eyleyen
Ol durur rahmetle cânın toylayan
- B 81a Kim ki Tañrı kullarına rahm ider
Dirilüp düşmân döst olup gider
- 2625 Niceler dünyâda kâfir gezdiler
Ehl-i İmân oldılar vaqt-i sefer

2618b Cân kuşu seyr itdi : Murğ-ı rûhı uşdı S.

2619a Seyr kıldı murğ-ı rûhı : Murğ-ı rûhı seyr kıldı S.

2619b ni'mete : rahmete S.

2620a Didi pes İbni Mübârek : Pes didi İbni Mübârek A, Didi pes İbnü'l-Mübârek B.

2620b revân : hemân A.

2621a elümle : elümlen S / anı : bunı A.

2621b rahmet-i : cennete A. Vezin tutmuyor.

2622. ve 2623. beyitler A'da yer değiştirmiştir.

2622a İbni Mübârek ki : İbnü'l-Mübârek ki B, İbni Mübârek kim S.

2623. beyit S'de yoktur.

2623b rahmetle : rahmetde B.

2624a Kim : Her A.

2624b Dirilüp : Dirilür B / olup : olur B.

Hayr u şerre dünyede yoqdur qarār
Hātımeye olısar pes i'tibār

İy Hudāyā rahmet eyle kamuya
Şalma mü'min kullaruñı tamuya

Hātımesin kullaruñuñ iy Hudā
Hayra hatm eyle be-haqq-ı Muştafā

S 73b

El-Ḥadīşü's-Sābi' ve'l-İşrūn

Bīst heftüm erba'inden uşbudur
Kim kulağa almaludur iş budur

2630 İkrimedür bu hadīşi söyleyen
Uşbu sözi ol durur naql eyleyen

İbni 'Abbāsdan durur hem bu haber
Böyle buyurmuş yine ol mu'teber

Dir işitdüm Muştafādan bu sözi
Kim haber virdi baña ol kendözi

Didi çün ola kıyāmet sā'ati
Maşşerūñ kim heybeti ola qatı

2627b Şalma : Salma S / tamuya : damuya B.

2628. beyit S'de yoktur.

2628a kullaruñuñ : kullaruñ sen A.

2629b Kim kulağa almaludur iş budur : Kulağa almalu durur işbudur A, Hoş kulağa almalu söz işbudur S.

2631a hem bu : işbu B.

2632b Kim : Hem A / ol kendözi : dir kendözi A, kendü özi S.

2633a çün ola : ola çün A.

2633b kim : hem A.

Her uluñ kim ora ef'ālin İlāh
Gör anuñla ne ılır ol pādāh

2635 Halk ile anuñ arasına eker
Bir hicābı ol Hudā-yı dādger

Kimsenüñ hālını kimse bilmeye
Tā anuñ 'aybına kimse gülmeye

Pes evābınuñ kitābın ol zamān
ıkarup unar eline nā-gehān

B 81b ün kitābında görür a'mālini
Hayr işden ıldığı ef'ālini

Hak orar kim bu kitābuñda digil
Ne görindi gizleme er eylegil

2640 ul ayıda yā İlāhe'l-'ālemīn
ıldığum hayr u evābumdur yaın

A 66a Hakk ayıda toğrı söyle yozlama
Var mıdur noānı anuñ gizleme

2634a Her : Bir B / ef'ālin : a'mālin B.

2634b anuñla : anuñlan S.

2635a ile : ilen S.

2635b hicābı ol : hicāb ola S.

2637b ıkarup : ıharup B / nā-gehān : bil 'ayān S.

2638. beyit S'de yoktur.

2638a ün : Pes A.

2639a orar : sorar B, S.

2639b er eylegil : tız söylegil S.

2640a ul ayıda : Pes dir kim B, Pes ayıda S.

2641a ayıda toğrı : aydur ki doğrı B, aydur kim doğrı S.

S 74a Evvel āhir kılduğūñ hayr u şevāb
Zerre mişķālince kim min-küllī bāb

Var mı kim yazılmamış ola buña
Togrı söyle sözüñi şimdi baña

Ayda kim yā Rabb noķşān olmamış
Kalmamışdur hayr işüm yazılmamış

2645 Pes günāhınuñ kitābını şunar
Ayda kim buña daħi kılgıl nazār

Aluban çün kim nazār kıla aña
Göre anda kılduğı cürm ü haṭā'

Haķķ ayıda bu kitābuñda digil
Ne görürsin anı daħ şerħ eylegil

Ayda kılduğum günāhumdur ķamu
Cümlesi yazılmış anda mū-be-mū

Haķķ ayıda kılduğūñdan bīş ü kem
Hīç ziyāde var mı anda söyle hem

2642b kim min : ol fī A, sen min B.

2643b Togrı : Doğrı / sözüñi şimdi : şimdi sözüñi S.

2644a kim : ki B, - S / noķşān : noķşānı S.

2645a Pes günāhınuñ : Hem günāhınuñ A, Pes yine günāhuñ S.

2645b kim buña daħi kılgıl : ki algıl buña kılgıl A, kim algıl buña daħ kılgıl S.

2647a kitābuñda : günāhuñda B.

2647b daħ şerħ eylegil : da şerħ eylegil A, daħ söylegil S.

2648-2655. beyitler arası B'de yoktur.

2648a Ayda : Diye / günāhumdur : günāhdur hep A.

2648b mū-be-mū : şū-be-şū A.

2649a kılduğūñdan : ķulluğūñdan A.

2649b anda : anı A.

2650 Ayda kılduğum ḥaṭā'lardur hemān
Olmamış bir noḡta artuḡ bu zamān

Pes yine bir ruḡ'a daḡi Kirdgār
Şunuban ayıdur oḡu gör ne var

Aluban çün kim aña kıla nazar
Göre anda çoḡ şevāb ol mu'teber

Ḥaḡḡ ayıda bu kitābuñda ne var
Söylegil anı daḡi sen āşkār

Ayıda yā Rab buña çoḡ çoḡ şevāb
Yazılıpdur görürem min-küllü bāb

2655 Ḥaḡḡ ayıda bu kitāb içindekin
Tanıyabilür misin söyle yaḡīn

Pes ayıda bu nāmede her ne var
Hīç birisin tanımam iy Kirdgār

S 74b Bu şevābuñ birisini kılmadum
Daḡi ḡandan yazılıpdur bilmedüm

2650. beyit A'da yoktur.

2651a ruḡ'a : nev'e A.

2652a kim : ki A.

2652b ol : - S.

2653. beyit A'da yoktur.

2654b görürem : gördüm kim S.

2655a kitāb : kitābuñ S.

2656a Vezin tutmuyor.

2657a birisini : hīç birini S.

2657b ḡandan yazılıpdur : ḡandan yazılıpdur B, ḡandan yazılmışdur S.

Ḥaḫ Te'ālā kendü luḫfundan aña
Ayda kim ben söyleyem ŧimdi saña

Ol durur kim ḫulm ile senden anı
Aluban çoḫ incidürlerdi seni

2660 Hem dögerlerdi seni çoḫ zecr ile
Eyleyüp rencide yüz biñ hecr ile

A 66b Daḫi uğrı aparın mālūñ ki var
B 82a Gider idi senden ol bī-iḫtiyār

Bilmez idüñ kimsenüñ alduḫını
Ol saña böyle 'amel ḫılduḫını

Cümlesi budur ki uḫ yazdurmuşam
Kim senüñ envā'uña düzdürmişem

Ḷılmamışam zerrece žāyi' ḫamu
Uḫ kitābuñda yazılmış mū-be-mū

2658a kendü : ḫōd S.

2659a kim : - S / ile : ilen S.

2659b çoḫ incidürlerdi : çoḫ incidüpdürler B.

2660a seni çoḫ : seni çoḫ B, çoḫ S.

2661a aparın : ileten S.

2661b Gider idi : Giderüpdür B.

2662a alduḫını : olduḫını A, B.

2662b Ol saña : Hem senüñ A, Kim saña S.

2663a ki : kim S.

2663b envā'uña düzdürmişem : dīdāruña ben ḫurmuşam A.

2664a zerrece : zerre hīç A.

2664b Uḫ kitābuñda : Hem kitābuñda A, Uḫ günāhuñda B / mū-be-mū : sū-be-sū A.

Hikāyet-i İbrāhīm İbni Edhem*

2665 Bu hadīşüñ üstine iy mu'teber
Diñle İbrāhīm Edhemden haber

Döndi Haḫḫa çünki tevbe kıldı ol
Cānib-i Haḫḫa yitürdi toğrı yol

Yitmiş iki ḫulı var idi meger
Cümlesi zer-tāḫiye sīmīn kemer

Ḳamusını çünki āzād eyledi
Āḫiretiçün anı zād eyledi

Ḳullarınıñ biri bir gün nā-gehān
Ḥamr içüben esrimiş idi yaman

2670 Didi ki yūri öñümce bu zamān
Sen beni tīz eve yitürgil revān

S 75a Söyledi kim hoş ola gelgil berü
Kim evüñi göstereyüm rü-be-rü

* Hikāyet B, Hikāyet-i İbrāhīm Edhem Ḳaddesa'llāhu Rūḫahu S.

2666. beyit A'da yoktur.

2666a çünki : çün kim S.

2666b Cānib-i : Ḥazret-i S / toğrı : çünki B.

2667b Cümlesi : Cümle S / sīmīn : zerrīn B, S.

2668a çünki : çün kim A.

2668b Āḫiretiçün anı : Anı āḫiret için A, Āḫiret günü için S.

2669b esrimiş idi : esrik olmuşdı S.

2670a ki : kim S / bu : bir B.

2670b Sen beni tīz eve yitürgil : Tīz evüme başlagıl S.

2671a Söyledi kim hoş ola : İbrāhīm aydur hoş S.

2671b göstereyüm : göstereyin A.

Düşdi öñine anı aldı gider
Diñle İbrāhīm anuñla kim n'ider

Yürüyüp öñince kaç' itdi yolu
Maqbereye aldı gitdi ol qulı

Çün qubūrı gördi esrük ol zamān
Acıǵı geldi didi kim iy fülān

B 82b 2675 Ben didüm ki sen beni ilet eve
Qabre başlarsın beni ive ive

Didi kim iy 'aqlı kem bed-fi'l sen
Kim haqıqat ev budur bilmez misen

Özge evler bil mecāzīdür yaqın
Cümlesi fānī dūrūr bil hem-çünīn

İbrāhīmden qul işitdi bu sözi
Acıǵından qan ile ıoldı gözi

2672a Düşdi öñine anı aldı : Anuñ düşdi öñine aldı B, Öñine düşdi anı alır S.

2672b anuñla kim : anuñ ile A, anuñlan kim S.

2673a Yürüyüp : Yüridi S / yolu : yolın B.

2673b qulı : qulın B.

2674a Çün qubūrı : Çünkü qabri A, Baqıp qabri S.

2674b Acıǵı : Açığı B, S.

2674b didi kim iy fülān : aña söǵdi yaman S.

2675a Ben : Tīz S / ilet : apar B, başla S.

2675b başlarsın : iltürsin A.

2676a kim : - A / fi'l : ef'āl A.

2676b ev budur : evidür B.

2678a Vezin tutmuyor.

2678b ile ıoldı : ile doldı B, ilen doldı S.

Başladı dögmeklige çün kim anı
Diñle h̄āce ile ul avālını

A 67a 2680 Anı ururdı çomağ ile atı
Gel sen imdi diñlegil bu ‘ibreti

Her nice kim urur idi ul anı
Dir idi kim yarlıgasun H̄a seni

Ol urur arb ile bu eyler du‘ā’
Kim bu h̄āl ile ılurlar m̄ā-cerā

Uşbular bu h̄āl içinde n̄ā-gehān
Bir kişi geldi didi kim yā fülān

H̄iç bilür misin ne işdür işledüñ
Özüñi oda elüñle tuşladuñ

2685 Bu senüñ mevlāñ durur kim iy denī
ul iken āzād ılmışdur seni

Tanımazdı ul meger mevlāsını
Ol kişiden çünki işitdi buni

2679b Diñle : Diñlegil B, S / ul avālını : ul h̄ālını B, uluñ h̄ālını S.

2680a ururdı : urardı B / ile : ilen S.

2681a urur : urar B, S.

2681b Dir idi kim : Ol aydur ki S.

2682a urur : urar B, S.

2682b Kim : Hem A / ile ılurlar : ile iderler A, ilen ılurlar S.

2684a işdür : işler B.

2684b tuşladuñ : daşladuñ B, S.

2686b çünki : çün kim A.

- S 75b Didi bu kimdür baña söyleñ revān
Bileyüm aḥvālını anuñ ‘ayān
- Didi İbrāhīm Edhemdür yaḳīn
Kim senüñ mevlāñdı bil bunı çünīn
- Çünki bu sözi işitdi ol ğulām
Düşdi atdan ‘aḳlı maḥv oldı tamām
- B 83a 2690 Ayağına düşdi hem öpdı elin
Didi ‘afv it cürmümi iy pāk-dīn
- Tanımadum ben saña kıldum sitem
Luṭfuñ ile ‘afv kııl iy muḥterem
- Söyledi ol ḳula İbrāhīm o dem
‘Afv kııldum çekme anuñçün nedem
- Ḳul didi var ḥidmetüñde bir su’āl
Virgil iy ḥı̇āce cevābum bu mecāl
- Ben uruban inciden demde seni
Yād iderdüñ sen du‘ā’ ile beni

2687a söyleñ : söyle B, S.

2687b Bileyüm : Bileyin A / anuñ : idüñ A.

2688b mevlāñdı bil bunı çünīn : mevlāñ durur bilgil hemīn A.

2690a hem : pes S.

2691b ile : ilen S.

2693a didi : aydur B, S.

2693b bu mecāl : bī-muḥāl A.

2694b ile : ilen S.

2695 Her çomağ urduķca sen dirdüñ revān
Kim seni Haķ yarlıgasun iy fülān

Ne sebebden sen baña kılduñ du'ā'
Ben bu işüñi görüp kıaldum taña

Didi İbrāhīm Edhem pes aña
Nişe kılmayam du'ā' ben hem saña

Sen beni urduķca yüz ecr ü şevāb
Yazılır divānuma bī-ıztırāb

A 67b Ol şevāb iltür beni çün cennete
Ĝark ider hażretde dürlü raħmete

2700 Çün senüñ āzāruña ben şabr idem
Bu şikeste gönlüme çok cebr idem

Bu kadar müzde olasın çün sebep
Ben du'ā' kılsam saña olmaz 'aceb

S 76a Dünyede böyle sülük itdi olar
Anuñ için Haķķa kırbet buldılar

2695a çomağ : ağaç S.

2695b iy : yā A.

2696a sen baña kılduñ du'ā' : pes du'ā' kılduñ baña A.

2696b bu işüñi görüp : işüñi görüben A / taña : daña B.

2697b Nişe : Nite A / ben hem : ol dem A, ben kim S.

2698a Sen : Kim A.

2698b bī-ıztırāb : min-küllü bāb A.

2699b hażretde dürlü raħmete : çün dürlü dürlü ni'mete A.

2700. beyit A'da yoktur.

2700b şikeste gönlüme çok : dil-i miskīne çoğ çoğ B.

2701a olasın çün : çün olasın A.

2702a olar : bular A.

Rahmet isterseñ şabūr ol zaḥmete
Şabr idenler tīz irişür rahmete

İster iseñ Haḫ rızā'sını i yār
Rāḫatı koy zaḥmeti kıl ihtiyār

B 83b 2705 Ol rızā' ehli ḫaḫıçün iy Kerīm
Eyleme me'vāmuzı nār-ı caḫīm

El-Ḥadīşü's-Şāmin ve'l-İşrūn

Bīst heştüm bu durur ez-erba'ın
Diñle bunı şıdk ile iy pāk-dīn

Bunı bir ḫātūn didi Esmā' adı
Kim 'Amīşūñ kızıdur rāvī didi

Dir işıtdüm Muştafādan iy emīn
Lafz-ı dūr-bārından anuñ bil yaḫīn

Didi yavuz ḫuldur ol ider gurūr
İşi dā'im ola anuñ cebr ü zūr

2703a şabūr ol : şabr it A, şabūr it S.

2703b Şabr idenler tīz irişür : Tā iresūñ aḫiretde S.

2704b koy : қо A.

2705. beyit S'de yoktur.

2705b me'vāmuzı : yirümüzi A.

2706b ile : ilen S.

2707a Bunı : - S.

2707b kızıdur rāvī : kızı durur ol A, kızı durur adı S.

2708b dūr-bārından : deryāsından A, B.

2709a ḫuldur ol ider : ḫul odur ki ide A, ḫuldur ol kātib B.

2709b dā'im ola anuñ : anuñ da'im ola A.

2710 Unıda Cebbār-ı a'lāyı daḥi
Ḳul ki eyle ola olur düzahī

Daḥi yavuz ḳul odur kim kibr ide
Yola ser-keşlik ḥayāliyle gide

Ol kebīrū'l-'ālīyi yād itmeye
Ḳorḳusın göñlinde bünyād itmeye

Daḥi yavuz ḳuldur ol ki dünyede
Yüce ḳaşr u köşkler bünyād ide

Unıda ḳabri ölümün şanmaya
Ĝaflet uyḳusından ol uyanmaya

2715 Daḥi yavuz ḳul o ki bī-bāk ola
Ḥalka cevr itmeklige çālāk ola

Unıda maḥşer 'azābını ḳamu
Olmaya ol günler için ḳorḳulu

S 76b Daḥi yavuz ḳul odur kim dünyeni
Eyleye dīnden güzīde ol denī

2710b ki : kim S.

2711. ve 2712. beyitler B'de yoktur.

2711b ḥayāliyle : ḥayāliyen S.

2712a Vezin tutmuyor.

2713a ḳuldur ol ki : ḳul oldur A, ḳul odur kim S.

2713b Yüce : 'Ālī A, B / köşkler : köşkeri A.

2714a şanmaya : sanmaya B, S.

2714b Ĝaflet uyḳusından ol : Ĝaflet uyḳusından ol B, Ĝaflete maḡrūr olup S.

2715a Daḥi yavuz ḳul o ki : Bir de ḳuluñ yavuzı A.

2715b cevr : zılm A.

2716b ol günler için : āḥir gününden S / ḳorḳulu : ḳorḳulu B.

2717a odur kim dünyeni : oldur dünyede A.

2717b Eyleye dīnden güzīde ol denī : Dīnden ide dünyeyi ol güzīde A.

- A 68a Daħi hem yavuz dimişdür ol ula
Dünyenüñ lezzetine meşgöl ola
- Daħi yavuz ul odur kim dünyede
Āb-ı ‘iřyāna ama’ idüp gide
- 2720 Ol durur ullarda yavuz kim hevā
Azdurup egri yola ide uvā
- Daħi yavuz ul odur kim eyle yād
Halkı aygulu görende ola řād
- B 84a uvveti ola anı řād itmege
Anı ol aygudan āzād itmege
- ılmaya ħalāř anı ol aygudan
Bamaya ölrse ez-renc ü mişen
- Olmaya andan yavuz ullarda bir
Bunda ħāce ola vü anda faır
- 2725 Hā Muħammed ümmetini dün ü gün
Fi’l-i bedden lufi ile şalasun

2718. beyit B’de yoktur.

2718a Daħi hem : Hem daħi A.

2718b meřgöl : mağrūr S.

2719a odur kim : oldur A, oldur kim S.

2719b Āb-ı ‘iřyāna ama’ idüp : Günāh işine ama’ idüp A, Her yaña ama’ anı yidüp S.

2720a kim : ki A.

2721a odur kim eyle yād : oldur ki ola yād A, odur iy ħoř-nihād S.

2722b ol aygudan : aygusından B.

2723b Bamaya : Bamaya B, S / ez-renc ü mişen : renc ü mişenden A.

2724b ħāce ola vü : bay ise olur S.

2725b Fi’l-i bedden lufi ile şalasun : Lufi ile fi’l-i bedden saħlasun B, Fi’l-i bedden lufi ilen saħlasun S.

Hikāyet*

Bir hikāyet diñle iy ehli temiz
Kim ħalīfeydi meger ‘Abdü'l-‘azīz

Ol ħilāfet mesnedindeyken meger
Kāfir idi mülk-i Rūm iy mu‘teber

Seçdi leşker ol şaĥābeden ki tā
Rūm iline varuban ide ġazā’

Rūma çün leşker çeküben gitdiler
Ķayşer-i Rūmī bile ceng itdiler

2730 Ġālib oldu leşker-i kāfir ne-ġāh
Başdı İslām leşkerin ol kīne-ĥ’āh

S 77a Oldı anda çoĶ Müselmānlar şehīd
Oldılar maġfūr u mergüb u sa’īd

Oldı çün kim anda çoĶ çoĶ dār u ġīr
Oldı aşĥabuñ yigirmisi esīr

* Hikāyet-i Uĥrā S.

2726b ħalīfeydi meger : ħalīfe idi bil B.

2728a leşker ol şaĥābeden ki tā : leşker ol şaĥābeden meger A, ol dem baĥuban leşker tāze B.

2725b iline varuban ide ġazā’ : ehliyle ġazā’ ide olar A, ehliyen varup ideler ġazā’ S.

2729a leşker çeküben : ‘asker seçüben S.

2729b Rūmī bile : Rūm ile A, Rūm ilen S.

2730. beytin mısraları A’da yer deġiştirmiştir.

2730a leşker-i : ‘asker-i S.

2730b Başdı : Basdı B, S.

2731a anda çoĶ Müselmānlar : çün kim anda çoĶ kimse A, çoĶ kimse Müselmāndan B.

2731b maġfūr u mergüb : maġfūr u mebrūr A, maĥhūr mīr ü vezīr B.

2732a çün kim anda çoĶ çoĶ : çoĶ çoĶ anda çün kim B, anda çoĶ çoĶ S.

2732b aşĥabuñ yigirmisi : Müselmāndan yigirmi B.

Leşker-i İslām hezīmet buldı çün
Çayşer-i Rūmīye ‘īd oldu düğün

Bārgāhın dikdi pes anda revān
Tahtına oturdu gönli şādmān

2735 Ol Müselmānlar ki olmışdı esīr
Yanına yığıldı çün mīr ü vezīr

A 68b Hāzır itdiler araya cümlesin
B 84b Çayşerūñ içi töludur küfr ü kīn

Bunları cellāda ister tıpşura
Cümlesinūñ tīg ile boynın ura

Birisine söyledi Çayşer revān
Gel benüm dīnūme girgil bu zamān

Secde eyle bütlere bī-ters ü bāk
İster iseñ olmayasın sen helāk

2733a Leşker-i : ‘Asker-i S / hezīmet : ‘azīmet S.

2733b ‘īd : doy B.

2734a dikdi pes anda : anda tikdürdi B, dökdi pes anda S.

2734b Tahtına oturdu : Tahta oturdu vü A.

2735. beytin mısraları S'de yer değıştirmiştir.

2736a araya : oraya A.

2736b töludur küfr : doludur küfr B, doludur buğz S.

2737a cellāda ister tıpşura : ister ki cellāda vire B.

2737b ile : ilen S.

2738. beyit S'de yoktur.

2739a bütlere : putlara A / bāk : pāk S.

2739b sen : tā S.

2740 Gel sücüd idüp büte dīnūme gir
Bir ulu şehre seni kılam vezīr

Vireyüm kūs u naķāre hem ‘alem
Dağı çok ħil‘at bile iy muĥterem

Eyleyem dağı seni begler begi
Leşkerümde olmaya senden yigi

Yoķsa ger dīnūmi kılmazsañ ħabūl
Arada sensin kılıçdur bilmiş ol

Söylerüm cellāda şimdi bī-dirīğ
Kim helāk eyler urup boynuña tīğ

2745 Didi sen bil her ne işlerseñ baña
Dīn yolında cānumı kıldum fedā’

Dīnūmi dünyādan ötrü şatmazam
Sen işüñ bitür ki sözüñ tütmezam

S 77b Cānumı virdüm Muĥammed ‘aşķına
Var iken bu özge kimse ‘aşķı ne

2740a idüp büte : eyle benüm A.

2740b kılam vezīr : idem vezīr A, kılam emīr S.

2741a Vireyüm : Vireyin A.

2741b çok : çok B / ħil‘at bile iy : ni‘met bile iy A, ħil‘at ola senüñ S.

2742a begi : gibi B.

2742b Leşkerümde : ‘Askerümde S.

2743a Yoķsa : Yoķsa A, B.

2743b Arada sensin kılıçdur : Ölüdürürem kılıç ile A.

2744b Kim : Hem A / eyler urup : idüp urar B.

2745b yolında : yolına S.

2746a şatmazam : satmazam B, S.

2746b ki sözüñ : sözüñi A / tütmezam : dutmazam B, S.

2747b bu özge kimse : bu özgenüñ pes A, ol bu özge S.

Şad hezārān cānum olsa bī-ḥaṭā'
Dīn yolında eyler idüm ben fedā'

Bu sözi işitdi Ḳayşer ol zamān
Hışm ile cellāda emr itdi revān

2750 Didi ur boynın aqıtıgıl ḳanını
Ḳıl cüdā cisminden anuñ cānını

B 85a Pes ayağa ṭurdu cellād-ı pelīd
Urdı boynını anı ḳıldı şehīd

Çünki başı oldı cisminden cüdā
Üç kezin devr eyledi meydān ara

Oḳur idi dem-be-dem bu āyeti
Ḥālīḳa irişmek idi ḥasreti

Ya'nī kim nefesine dirdi ol zamān
Ḥaḳḳa dön bulgıl ḥayāt-ı cāvidān

2755 Dāḥil olgıl Tañrınıñ ḳullarına
Müttefik ol anlaruñ yollarına

2748b Dīn yolında eyler idüm ben : Eylerem dīn yolına anı A, Eyleyeydüm dīn yolına ben B.

2749b ile : ilen S.

2750a aqıtıgıl : aḥıtıgıl B, S.

2751a ṭurdu : durdu B, S.

2752a Çünki başı oldı : Başı çünki oldı A, Oldı çün kim başı S.

2752b kezin : kerre A, S / devr : seyr B.

2753. beyit A'da yoktur.

2753a Oḳur : Oḥur B.

2754a nefesine dirdi : nefisini virdi A. Vezin tutmuyor.

2754b dön bulgıl : döngil bul S.

2755a Tañrınıñ : Ḥālīḳuñ A.

A 69a Tā giresin anlar ile cennete
İresin anda firāvān ni‘mete

يا ايها النفس المطمئنة ارجعى الى ربك راضية مرضية فادخلى فى
عبادى وادخلى جنتى*

Çünkü Kayşer bunu işitdi yaķın
Acıĝı tıtdı vü oldı hışm-gın

Pes birisin daĝ getürdi ilerü
Söyledi yine aña daĝ rü-be-rü

Didi kim gel dınımı eyle şabül
Bütlere eyle sücüd iy pür-uşül

2760 Eyleyem begler begi kim ben seni
Şılmamış olam senüñ tek kimseni

Yoķ dir iseñ buyuram cellāda ben
Başuñı eyler cüdā şimdi zi-ten

S 78a Ol seni daĝ yoldaşuñ tek öldürür
Leşüñ üste çoķ kişiler güldürür

2756a ile : ilen S.

* - S. “Ey mutmain nefis! Sen Rabb’inden razı, Rabb’in senden razı olarak Rabb’ine dön. Haydi kullarım arasına katıl. Haydi sen de cennetime gir.”. Kur’ân-ı Kerım, Fecr, 89/28-30.

2757b Acıĝı tıtdı vü oldı hışm-gın : Doldı göñli şerr ü şür küfr ü kın B.

2758a daĝ : de B.

2758b yine aña daĝ rü-be-rü : aña daĝ ol zışt-rü S.

2759a kim : ki B.

2759b Bütlere : Putlara A / sücüd : secde S.

2761a Yoķ : Yoĝ B / buyuram : söylerem S.

2762a Ol seni daĝ : Seni daĝı A.

2762b Leşüñ üste çoķ : Başuñ üstine A, Başuñ üste çoĝ B.

Didi kim dünyāya ŧatmazam dīni
Sür iŧūñi dađi incitme beni

Dīn yolına cānumı kıldum fedā'
Başumı virem be- 'aşq-ı Muştafā

B 85b 2765 Başuma geçer senüñ ħükmüñ revān
Dīnüme ħöd ħükmüñ olmaz iy fülān

Başumı cismümden eylerseñ cüdā
Dīnümi kimdür ayıran iy gedā

İşidüp Çayşer bunu emr eyledi
Ŧur bunuñ dağ boynını urgıl didi

Ŧurdı cellād urdı boynını revān
Başı çün meydāna düşdi ol zamān

Devr kıldı ol daği meydān ara
Çizginür üç kerre bağup dört yaña

2770 Oğuyup bu āyeti ol dağ yine
Geldi ŧurdı ol dağ ol baş yanına

2763a ŧatmazam : satmazam B, S. Vezin tutmuyor.

2763b Sür iŧūñi : İŧle iŧūñ A, Sen iŧūñ sür S.

2764b Başumı virem : Başumı virdüm B, Başı terk itdüm S.

2765a revān : hemān A.

2765b iy : yā A.

2766b Dīnümi kimdür ayıran : Kim cüdā eyler dīnümi A, S.

2767b Ŧur : Dur B, S / dağ : da A.

2768a Ŧurdı : Durdı B, S.

2768b ol zamān : revān S.

2769. beyit A'da yoktur.

2770a Oğuyup : Oğuyup B, S.

2770b ŧurdı : durdı B, S / yanına : ŧatına B.

فهو في عيشة راضية في جنة عالية*

A 69b Didi oldum Hâk rızâ'sıçün şehîd
Ehl-i cennetden olup oldum sa'îd

Cennetüñ 'ayşî ilen rāzî olam
Hâzret-i Hâkdan nice 'izzet bulam

Ṭurdı ol baş katda çün kim bu daḥî
Hışma geldi pes yine ol dūzaḥî

Didi kim birini daḥî getürüñ
Bu siyâset meclisine yitirüñ

2775 Şordı pes Kayşer aña daḥî yine
Sen girer misin didi bizüm dîne

S 78b Bir ulu şehre seni kılam emîr
Hem muḳarreb sen teki olmaya bir

Nâ-gehân şeyṭân aña buldı mecâl
Pes şeqâvet irişüp şa'b oldı ḥâl

* - A. "Ve o, kendini böylece mutlu bir hayatın içinde bulacak, yüce bir cennette, yaptıklarının meyvelerine kolayca ulaşabileceği." Kur'ân-ı Kerîm, Hâkka, 69/21-23.

2771a Didi : Ya'nî A, B.

2772a ilen : ile A. Vezin tutmuyor.

2772b nice : yine A, öküş S.

2773a Ṭurdı : Durdı B, S / katda : ile A.

2774a birini daḥî : ol birisin de A.

2774b meclisine : meydânına A.

2775a Şordı : Sordı S.

2775b Sen : Pes A. Vezin tutmuyor.

2776b sen teki olmaya : olmayasın teki A.

Vesveseyle oldu çünkü bî-ķarār
Dünyeyi dīn üste kıldı ihtiyār

B 86a Pes didi kim dīnūñi kıldum ķabūl
Nice kim ĥükmüñdür eyle olsun ol

2780 Çün şekāvet tutdı ol yüz la'nete
Kāfir oldu vü sücūd itdi büte

Pes didi Ķayşer vezīrine revān
Tīz buña ĥil'at getürüñ bu zamān

Ol fülān şehre bunı idüñ emīr
Virüñüz tūğ u naķāre vü nefīr

Pes vezīr aytdı aña iy pādşāh
Bir sözüm var söyleyem olgıl āgāh

Didi kılmayınca bunı tecrübe
Biz buña nice virelüm mertebe

2785 Didi Ķayşer tecrübe nedür digil
Ķılduralum biz buña tīz söylegil

2778a oldu çünkü : çünkü oldu B.

2778b Dünyeyi : Dünyeni B.

2779b kim ĥükmüñdür : nice ĥükmüñdür B.

2780a Çün : Çıķdı S / tutdı ol yüz : dutdı o yüz B, dutdı yüz ol S.

2780b büte : puta A.

2782a idüñ : kıluñ S.

2782b Virüñüz : Hem virüñ A / tūğ : tavķ B.

2783b Vezin tutmuyor.

2784-2786. beyitler arası S'de yoktur.

2784a kılmayınca bunı : bunı kılgıl evvel A.

2784b Biz buña nice virelüm : Şoñra virelüm buña bir A.

2785b tīz : sen A.

Didi ger oğru ise szinde bu
Ben diduğuğm iŐlesuđ ursun r

ursun ursun yoldaŐınuŐ boynını
Bilelm gerekdr anuŐ oynını

T bilem gerek ttupdur dnmz
Her ki vardur mezheb  ynmz

urdu ol mel'un u mağbn ol zamn
YoldaŐınuŐ boynın urdu dkdi kan

A 70a 2790 Pes vezrn szi ile ol peld
Urdu bir yoldaŐını ıldı Őehd

Didi pes ayŐer vezre Şimdi ur
BuŐa ok il'at getrsnler buyur

Dağı yazđıl sen bunı begler begi
Beglermde olmaya bundan yigi

PdŐha pes yine didi vezr
Syleyem bir sz dağ anı diŐle bir

2786a ger oğru ise szinde bu : gerek oldısa dnden ber A.

2786b diduğuğm : ne dirsem A.

2787a ursun : Dursun B, S.

2788. beyit B'de yoktur.

2788a ttupdur : dutmıŐdur S.

2788b Her ki vardur : Heri ki var S.

2789a urdu : Durdu B, S / mağbn : mağzn S.

2789b YoldaŐınuŐ boynın urdu : YoldaŐınuŐ urdu boynın A, YoldaŐınuŐ boynını urdu B.

2790a ile : ilen S.

2790b Urdu : Durdu B, S.

2791a ur : dur B, S.

2791b ok il'at : oğ il'at B, oŐ ni'met S.

2793b dağ anı diŐle bir : anı diŐle emr A.

- S 79a Didi bir kişi ki öz yoldařınıñ
Kim ri'āyet itmeye haqqın anuñ
- 2795 Böyle toğmışdur yine gitmiş bile
Gör aña pes n'eyledi bu ĥāl ile
- B 86b Kılmadı yoldaşına çün kim vefā
Ol vefā kaçan kıla bu dem saña
- Olmaya bunu büyötmek 'aql işi
Pes ölüp yoğ olsa yigdür ol kişi
- Pādřāha çün bunu didi vezīr
İşidüp gördi müvecceh dil-pezīr
- Pes yine cellāda emr itdi revān
Didi ur boynını dökgil yire kan
- 2800 Vardı cellād urdı boynını anuñ
Tīđine didi ki 'ömrin kes bunuñ
- Düşdi meydāna anuñ başı meger
Ol dağı meydān içinde devr ider

2794a bir kişi ki : kim bir kişi A.

2795a toğmışdur yine gitmiş : doğmış dünyede gezmiş S.

2795b aña pes : ki aña S.

2796b Ol vefā kaçan kıla bu dem saña : Pes bize nice kılır ol bī-řafā' S.

2798b İşidüp gördi müvecceh dil-pezīr : İşidüben pādřāh sözün vezīr B.

2799. beyit B'de yoktur.

2799b ur boynını dökgil yire : urđıl boynını dök tīz S.

2800a Vardı : Yine B, Durdı S / boynını : boynın pes S.

2800b bunuñ : anuñ S.

2801b meydān içinde devr ider : geldi aralığda gezer A.

Üç kere devr eyledi meydān ara
Oğudı bu āyeti ur'ān ara

* افمن حق عليه كلمة العذاب افانت تنقذ من في النار

Āyetũn mefhũmı budur gālibā
Bir işāretdür dinilür řālibe

Kime şaqq oldı ise nār-ı saşar
Kim dũrür kim anı oddan men' ider

2805 Oğudı bu āyeti ol hem-çünin
Gelmedi ol başlara hergiz yaqqin

A 70b Vardı bir yirde dağı kıldı řarār
Oldı kāfir gitdi mağbũn řermsār

Ehl-i ĩmān gezdi dũnyāda meger
Āřirinde oldı fi'n-nār-ı saşar

S 79b Sen Muşammed ũmmetini yā ĩlāh
Şaşlagıl āřir nefesde ol penāh

2802b Oğudı : Oğudı B.

* “Peki ya Allah'ın azabına çarpılmış olan kimseyi insanlar kurtarabilir mi? Ateşi hak eden kimseyi sen kurtarabilir misin?”. Kur'ān-ı Kerim, Zümer, 39/19.

2803a Āyetũn : Kim bunuñ B.

2803b dinilür : delildür B, diyilür S.

2804a Kime şaqq oldı ise : Kim eger şaqq oldısa A, Her kime kim şaqq oldı S.

2804b kim anı oddan : odı andan S.

2805a Oğudı : Oğudı B / ol : pes A, çün S.

2806a Vardı bir yirde dağı : Varuban bir gũşede S.

2807b Āřirinde : Gıtdügi vaqt A, Gıtdüginde B / fi'n-nār-ı saşar : fi-nār-ı saşar A.

2808. beyit A'da yoktur.

2808b Şaşlagıl : Saşlayup B.

El-Hadīşü't-Tāsi' ve'l-'İşrūn

Bu yigirmi toğuzuncı oldu çün
Erba'ından bil yakīn iy reh-nümün

2810 Bunu ol 'Abdü'l-'azīz ibni Şuheyb
Didi işitdüm Enesden kıılma reyb

B 87a Kim Enes didi ki günlerde meger
Bir cenāze nā-gehān geldi geçer

Bir nice şahş anuñ ardınca turup
Hayr sözler didiler cankı kıurup

Yahşılığın söyleyüp aña du'ā'
Pes kıılurlardı aña medħ ü şenā'

Çün işitdi bu sözi anda resül
Pes didi kim vācib oldu bu kıabül

2815 Bu söz üste bir cenāze daħ 'ayān
Geldi geçer ol aradan hem-çünān

2809a toğuzuncı oldu çün : doğuz oldu bu demin B.

2809b reh-nümün : merd-i dün A, merd-i dīn B.

2810. beyit B'de yoktur.

2810a Şuheyb : Veheb A.

2811a Kim : Pes B.

2812a turup : durup B, S.

2812b sözler didiler : söz söylediler B, söz dirler idi S.

2813b Pes kıılurlardı aña medħ ü şenā' : Kim iderlerdi kıılıp taħsīn aña S.

2814a bu sözi anda : anda bu sözi S.

2814b Pes didi kim vācib oldu bu : Vācib oldu didi ħazretde S.

2815a üste : üzre B / daħ 'ayān : de 'ayān A, daħ hemān S.

Pes anuñ yavuzlığından söyleyüp
Kim yürürlerdi anuñ şerrin diyüp

Didi Aḥmed vācib oldı bu daḥi
Pes 'Ömer şordı resūlden iy aḥī

Yā nebī didi nedür vācib olan
Bu sözüñ remzin bize kılgıl beyān

Pes resūlu'llāh didi kim diñlegil
Söyleyem remzini anuñ añlagıl

2820 Ol ki ḥayrından anı yād itdüñüz
Yaḥşısı sözler aña bünyād itdüñüz

Vācib oldı cennet ü ḥūr u kuşūr
Bil yaḥīn ol kul için yevmü'n-nüşūr

S 80a Ol cenāze kim anuñ ardınca siz
Ṭurubanı şerlü sözler didüñüz

Pes cehennem vācib oldı ol kıla
Olmasa Ḥaḫ fazlı kaçan kırtula

2816b Kim : Hem A / yürürlerdi : durarlardı B, dirler idi S.

2817b 'Ömer şordı : 'Alī sordı B.

2818a didi nedür : nedür didi B.

2818b kılgıl : eyle A.

2819. ve 2820. beyitler A'da yer deḡiştirmiştir.

2819a kim : ki A.

2819b remzini anuñ : remzin anuñ sen B, anuñ remzini S.

2820a ḥayrından : ḥayrdan A, B.

2821a cennet ü : cennete A.

2822b Ṭurubanı şerlü sözler didüñüz : Durubanı şer sözünü dirdüñüz B.

2823b kaçan : ḥaçan B.

Tañrınıñ şāhidlerisiz çünki siz
Eyle olur kim şehādet kılduñuz

Hikāyet-i Uhṛā*

A 71a 2825 İbni Esved dañi bir söz söyledi
‘Ömerü'l-Ḥaṭṭāb ile bir gün didi

B 87b Muştafā yanına varmışduğ meger
Böyle didi anda ol ḥayrū'l-beşer

Bir kişi ölse didi bilüñ yaķın
Üç kişi olsa güvāh aña hemīn

Pes şehādet virseler şāliḥ diyü
Vācib eyler cenneti ol ferd hū

Ben didüm ki yā resūla'llāh digil
İki kişinüñ güvāhın söylegil

2830 Ol zamānda pes yine didi resūl
Olur ikinüñ sözi dañi ḳabūl

2824a çünki : çün kim S.

* - A, B.

2825a dañi bir söz : Erbīlī A, ez-Zebīlī S.

2825b bir gün : bile B.

2827a ölse didi bilüñ yaķın : fevt olsa dünyādan eger S.

2827b güvāh aña hemīn : şāhidi iy mu'teber S.

2828a virseler : ḳılsalar S.

2829b kişinüñ güvāhın söylegil : kişinüñ güvāhlıgın digil B, şāhidlikden dañ söylegil S.

2830a Ol zamānda pes yine didi : Pes cevāb aytdı yine ol dem S.

2830b ikinüñ : ikiligüñ S.

Pes 'Ömer didi resûlden şormadum
Bu işüñ taḥḳîḳine ben irmedüm

Şāhid olsa bir kişi nice olur
Bilmedüm ki Muştafā ne buyurur

El-Ḥadīşü's-Şelāşün

Bu otuzıncı ḥadīş oldı 'ayān
Güş kılgıl sen bunı ez-dil ü cān

'Āmirī ibni Rebī'a söyledi
Muştafādan bu sözi naḳl eyledi

S 80b 2835 Muştafā didi ki bir kişi eger
Fevt olsa dünyeden kılsa güzer

Ḥaḳḳ anuñ şerr işlerinüñ cümlesin
İşlemezden ilerü bilür yaḳīn

Aña mü'minler şehādet eylese
Şālih idi diyübeni söylese

Ger anuñ ḥayrına şāhid olsalar
Aña bu nev'e şehādet kılsalar

2831a 'Ömer : Enes B.

2831b Bu işüñ taḥḳîḳine ben : Ben bu işüñ taḥḳîḳine B, Bir kişintüñ taḥḳîḳine S.

2832b ki : kim S.

2834a 'Āmirī : 'Āmir B, S.

2834b bu sözi : ol bunı A.

2835b olsa : oluban B.

2836a işlerinüñ : işinüñ hem B.

2837b diyübeni : diyüben söz B, bu diyüben S.

Ḥaḵ Te'ālā bildügin şerr işlerin
'Afv ider cürmin anuñ cümlesin

B 88a 2840 Yā melā'ikler işidüñ dir Ḥudā
Ol ıulumuñ cürmini kıldum 'aḫā'

Ḳullarum çün kim anuñ ḥayr işine
Uş şehādet kıldılar döne döne

Anlaruñ şāhidliğini bu mecāl
Yarlıgadam cürmini bī-ḳıl ü ḳāl

A 71b Şerr işini zerre zerre bilürem
Anlaruñ söziyle raḥmet kıluram

Görmezem ben fazluma lāyık bu dem
Anlaruñ şāhidliğin zāyi' idem

Ḥikāyet-i Ṭarrār*

2845 Bunuñ üste bir ḥikāyet geldi hem
Güş kılgıl söyleyem saña bu dem

2839a Ḥaḵ Te'ālā bildügin şerr işlerin : Bildügin Ḥaḳḳ işlerinüñ şerr işin A, Bildügiylen Ḥaḵ Te'ālā şerr işin B.

2839b cürmin anuñ cümlesin : cürmini cümlelerin S.

2841a çün kim : çünki B.

2841b Uş : Çün S / kıldılar : virdiler A.

2842a şāhidliğini : şāhidliğine A, şāhidliğin S / bu mecāl : bī-muḥāl A.

2842b Yarlıgadam : 'Afv kıldum S.

2843a Şerr işini zerre zerre : Zerre zerre şerr işlerin S.

2843b söziyle : sözine B.

2844b idem : kılam A, B.

* Ve 'Alā-Hāzā Ḥikāyet S.

2845a üste bir : üstine A.

2845b söyleyem saña : cān u dil sen S.

Bir kişi var idi bil öñdin zamān
Hıle ile dirilürdi der-cihān

Hıle ilen eyler idi ol ma'āş
Adı țarrārlıđ ile olmuşdı fāş

Böyle olmuşdı anuñ adı 'ayān
Dirler idi aña țarrār-ı fülān

S 81a Bu idi 'ömrinde anuñ 'ādeti
Böyle geçerde anuñ her sā'ati

2850 Çünkü bāzāra varurdu ol kişi
Aldamağ olur idi ĥalkı işi

Çünkü bāzāra varur köylü görer
Yoldaşından ism ü resmini şorar

Hem şorardı atasınuñ adını
Mevlidini yirini bünyādını

Varuban virür idi aña selām
Eyler idi şad hezārān iřtirām

B 88b Hem görüşürdi şorardı ĥalini
Rūzgārını řamu aĥvālını

2846b ile : ilen S.

2847a ilen : ile A.

2848b Dirler idi : Diyilürdi B.

2850b ĥalkı : anuñ B.

2851a Çünkü bāzāra varur köylü : Çün bāzārda ehl-i rüstā'ı B, S.

2852a şorardı : sorardı S.

2853a Varuban virür idi : Virür idi varuban S.

2854a görüşürdi : görüşüben B.

2855 Aydur idi tanımaz mısın beni
Tanıram ben aşl u fer' ile seni

Yahşı dōst idük atañla iy fülān
Yahşılığın görmüşüz çok bī-gümān

Ol dir idi ben seni tanımazam
Hem atañ ne kişidür ben bilmezem

Aña ʔarrār aydur idi gel berü
Tanımışam ben seni iy mäh-rü

Yahşılık çok kılmış atañ atama
Şükr Hakkā kim irişdüñ bu deme

2860 Bāşed unitmiş olasın sen bizi
Tā ölince ben unitmazam sizi

A 72a Gidelüm bāzāra alalum ʔa'ām
İdeyüm hıdmet saña iy nīk-nām

2855a Aydur idi tanımaz mısın : Aydur idi tanımaz iseñ A, Dir idi niçün tanımazsıñ S.

2855b fer' ile : fūrū'lan S.

2856a atañla iy fülān : atañ ile senüñ A.

2856b çok bī-gümān : hayli anuñ A, çok çok 'ayān S.

2857a Ol dir idi ben : Ol aydurdı ben A, Ol aydurdı kim S.

2857b kişidür ben : kişi idi A, kişidür S.

2858a aydur : aydup S.

2859a çok kılmış : kılmış çün B.

2860a Bāşed : Şāyed S.

2860b ben unitmazam : biz unitmazuz A.

2861a Gidelüm bāzāra alalum : Āş-bāza gidelüm alayum B, S.

2861b İdeyüm : İdelüm A.

ılduğuğuz eylũđũ biğde birin
İsterem kılam sağa iy merd-i dđn

ũnki işitdi yimek adın kişi
İrgũrek kim umaya ʻaklı kışı

ũn iletũr anı āř-bāz-đāneye
Đoř řaʻām alur anuđũn kim yiye

S 81b 2865 Alur idi āř u etmek her řaʻām
Aydur idi yağşıca yi iy hũmām

Yitũrebilmem senũn ben đidmetũn
Bundan artuğdur yanumda đũrmetũn

Yimegi yir idi ikisi bile
ʻŖz-đʻāhlık eyleyũp teklif ile

oyururđı kıarnını ũn kim tamām
Bir iki loğma kıalan demde řaʻām

B 89a oyurup kıarnını řururđı Ŗrũ
ıķar idi đile ile řařķaru

2862. beyit S'de yoktur.

2862a ılduğuğuz eylũđũ biğde : ılduğuğ yađřılıđũn biğden B.

2863b kim : ki B.

2864a ũn iletũr : İletũr ũn A, ũn aparur B.

2864b Đoř : oķ A.

2866a Yitũrebilmem : Yitũrebilmen B, S.

2866b artuğdur : artuğdur B / yanumda : kıatumda S.

2867a Yimegi yir idi : Ol yimegi yirdi A.

2868a oyururđı : Doyururđı B, S.

2868b kıalan demde : kıalana deķ A.

2869a oyurup : Doyurup B, S / řururđı : dururđı B, durardı S.

2869b ıķar : ıķar B / řařķaru : dařķaru B, dařķaru S.

2870 Şehr içinde bu idi 'âdet yaķın
Yimedın yimeği almazlar ھاķın

Şād u ħurrem gider idi işine
Daĥi konađuñ ھاında işi ne

Bir zamāndan soñra ھاırdı konaķ
Taşķaru ھاımađa başardı ayak

ھاıtar idi anı āş-bāz ol zamān
Yimeđüñ virgil bahā'sını revān

'Āciz olup aydur idi ol kişi
Ben özümden itmemişem bu işi

2875 Bunda ben mihmān oluban gelmişem
Ol ھا'āmı şanma özüm almışam

Ben ھا'ām almaz idüm senden didi
Bir kişi bunda beni ağırladı

Didi āş-bāz tanımazam ben konaķ
Aķçe'i vir taşķaru başgıl ayak

2870a yaķın : hemīn S.

2870b Yimedın yimeği almazlar : Yimeği yimedın almazlar A, Almaz idi yimedın yimek B.

2871b konađuñ : mihmānuñ S / ھاında : yanında B.

2872a ھاırdı : durardı B, S.

2872b Taşķaru ھاımađa başardı : Daşķaru başmağa ھاıyardı B, Daşķaru ھاımaķlıķa basardı S.

2873a ھاıtar : Dutar B, S / ol : bu A.

2873b Yimeđüñ virgil bahā'sını : Yidüğüñ ni'met bahā'sın vir A.

2874a aydur : söyler S.

2874b itmemişem : ھاımamışam A, ھاılmamışam S.

2875b özüm : ki ben A.

2877b taşķaru başgıl : daşķaruya bas B, daşķaru başgıl S.

Tanımam mihmān u mihmāndārı ben
Aqçe'i alsam gerekdür bārī ben

Alur idi aqçe'i her bāb ile
Gider idi yolına yüz tāb ile

S 82a 2880 'Ömri bu nev' ile olmuşdı tamām
Hīle idi işi anuñ şubḥ u şām

A 72b Nā-gehān bir gün aña irdi marāz
Gör ki imdi eyledi nice ğaraż

Çün yaqın bildi ki irişdi ecel
Yine bir dürlü daḥi düzdi ḥiyel

Çağırup iki kişiyeye söyledi
Bir nice söz anlara 'arz eyledi

B 89b Vireyüm dir her birine bir dīnār
Bu işe eyleñ benümle i'tibār

2885 Aytdı ol dem ki baña irür ecel
Kim cenāzem götürüp giden maḥal

2878. beyit A'da yoktur.

2878a mihmān u mihmāndārı : mihmānı ol dirdi ki B.

2878b Vezin tutmuyor.

2879b yolına yüz tāb : yola yüz 'adet A.

2880b idi : ile A.

2881a Nā-gehān : Nā-gāh S.

2881b imdi eyledi nice : nice eyledi şimdi S.

2884a Vireyüm dir her birine : Vireyin her birüñüze A. Vezin tutmuyor.

2884b eyleñ : idüñ B.

2885a Aytdı : Didi S / irür : ire A.

2885b götürüp : götürülüp B, S.

Siz cenāzemüñ yanınca yürüyüñ
Yahşı şālih kişi idi bu diyüñ

Şālih idi zāhid idi müttakī
Lāyık idi Tañrıya her revnakı

Söyleyüñ siz anca bu nev'e kelām
Defn ideler tā beni qabre tamām

Bir zamāndan şoñra ki irdi vefāt
Şavdı başından anı daḡ bī-sebāt

2890 İdüben techīzini anuñ revān
Defnine meşgöl oldılar hemān

Geldi ol iki kişi ol dem meger
Çünkü anuñ öldüğünü gördiler

Ol cenāze götürilüp ol zamān
Düşdiler ardına anuñ hem revān

Didiler kim şālih idi bu kişi
Haqq ile olmuş idi dün gün işi

2886a yanınca yürüyüñ : öñinde gidüñüz A.

2886b bu diyüñ : diyüñüz A.

2888a Söyleyüñ siz anca bu nev'e : Söyleyüñüz siz pes bu nev' ile A.

2888b tā beni qabre : beni qabrtime A.

2889a irdi : dapdı B, S.

2889b daḡ : ol A.

2890a revān : tamām S.

2890b Defnine meşgöl oldılar hemān : Anı defn itmege itdiler kıyām S.

2892a Ol : Çün S.

2893b ile : ilen S.

Şālih idi zāhid ü perhīzkār
Ṭā'at idi pīşesi leyl ü nehār

S 82b 2895 Tā anı defn eyleyince qabrine
Böyle didiler bunu döne döne

Çün bunu defn eyleyüp qayıtdılar
Pes gelüp menzillerine yitdiler

Var idi anda meger bir ehl-i hāl
Bildirdi anda nice oldu qıl ü qāl

Geldi qabrine anuñ iki melek
Ne getürdüñ didi dünyādan be-lek

B 90a Dilediler ideler aña su'āl
Bir nidā' geldi ne-gāhın bu mecāl

2900 Didi hātif ol qulumı terk idüñ
Şormayuñ andan su'āli güng gidüñ

A 73a Dünyede çün hīle idi pīşesi
Halkı aldamaq idi endīşesi

Hīle ile geldi uhrāya yine
Vāy anuñçün kim aña kimse dine

2894. beyit A'da yoktur.

2894b Ṭā'at : 'Ādet B.

2896a Çün : Çünki S / bunu : anı A.

2897a Var idi anda : Anda var idi A.

2899b bu mecāl : bī-muḥāl A, ol mecāl S.

2900a ol qulumı : ki qulumı A, ki qulumı B.

2900b Şormayuñ andan su'āli güng : Hīç su'āl şormañ aña gelüñ A, Şormañuz aña su'āli güng B.

2902b Vāy anuñçün kim aña kimse dine : Qoyuñ anı yitsün öz hālne S.

Yarlıgadam cürmini anuñ 'ayān
İki şāhid hürmetine bu zamān

Eyle şāhid ki tütülmüş ücreti
Fikr kılgıl şimdi sen bu kudreti

2905 Fikr kılgıl Kirdgāruñ luṭfını
Kim ne işden raḥmet eyler ol Ğanī

El-Ḥadīşü'l-Ḥādī ve's-Şelāşün

Erba'inden bu otuz birincidür
Diñlegil kim iki 'ālem gencidür

Rāvīsidür İbni 'Abbās iy 'azīz
Güş kılgıl bu söze aydam temiz

İbni 'Abbās söyledi kim Muştafā
Buyurupdur şadr u bedr-i enbiyā'

S 83a Ümmetüme kim iner Ḥaḳdan ğāzab
Gör ki redd olduğına nedür sebep

2910 Ol kişiler kim kıılır dün gün namāz
Dā'imā olur işi 'arz-ı niyāz

Kim olaruñ hürmetine dādger
Kılmayanlardan belāyı def' ider

2904a Eyle : İki A / tütülmüş : dütülmüş B, S.

2905b Kim : Gör A.

2906b Diñlegil kim : Diñle kim bu B.

2907a Vezin tutmuyor.

2907b söze : sözi A.

2909b redd olduğına : olmaduğına S.

- Ger amusı eylese terk-i niyāz
Cümlesi ılmaz olur ise namāz
- B 90b Hā Te'ālā anlara ılmaz nazār
Cümlesini eyleye zīr ü zeber
- Ümmetümden dai anlar kim zekāt
Kim virüben ideler 'ahde Őebāt
- 2915 Hürmetine anlaruñ ol pādŐāh
Virmeyenlere dai eyler nigāh
- Yosa kim amu zekātın virmeye
Hergiz anlar Hā rızā'sın görmeye
- Anlara hergiz nazār ılmaz Hūdā
Anlara gökden iner dürlü belā
- Dai ol ümmetlerüm Őā'im ola
Kim İlähuñ emrine kā'im ola
- A 73b Anlara hürmet ılup ferd ü Ehad
Tutmayanlara dai olur meded
- 2920 Yosa ger amusı Őā'im olmaya
Emrine Hāuñ mülāyim olmaya

2912. beyit S'de yoktur.

2914a dai anlar kim : kim virürse ol A.

2914b Kim virüben ideler : Hem virürler idüben A.

2915b Virmeyenlere : Virmeyenleri B, S.

2916a Yosa : Yosa A, B.

2917b Anlara gökden : Gökden anlara A, Hādan anlara S.

2919b Tutmayanlara : Dutmayanlara B, Dutmayanlardan S / dai olur meded : belāyı ide red S.

2920a Yosa : Yosa A, B.

ılmaya hergiz nazār ol pādşāh
ahra virüp cümle eylerdi tebāh

Dağı ol ümmetlerüm ki ĥacc ide
Allāhuñ emrini tıutup yol gide

Ĥaccı kılmayanlara dağı Ĥudā
Ĥürmetine anlaruñ virmez belā

Ger kāmı ümmetlerüm ĥacc itmeye
Ĥālıkuñ emrini tıutup gitmeye

S 83b 2925 Ümmetüme ol Ĥudā-yı dādger
arfetü'l-'ayn içre kılmaya nazār

Dağı ol ümmetlerüm ki cum'aya
Varuban emre itā'at eyleye

Ĥürmetine anlaruñ hem ol Ġanī
Hem belādan kurtarur kılmayanı

B 91a Ümmetüm ger varı cum'a kılmaya
Tañrıdan anlar 'ināyet bulmaya

Uşbu āyet ma'nāsıdur bu şaĥīĥ
Buyurupdur Muştafā rüşen şarīĥ

2921b ahra virüp cümle eylerdi : ahr idüben cümlesin ider S.

2922a ol : - S.

2922b tıutup : dutup B, S. Vezin tutmuyor.

2923a Ĥaccı : Ĥacc B, S / kılmayanlara : itmeyenlere B.

2923b anlaruñ : anlara A.

2924b Ĥālıkuñ : Allāhuñ A, B / tıutup : dutup B, S.

2927b kılmayanı : cümlesini B.

2929a Vezin tutmuyor.

ولو لا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض ولكن الله ذو فضل
على العالمين*

2930 Ba'zısından kullarınıñ ol Çalap
Ba'zısıyla şavmaz olursa ğazab

Yir yüzinden eksük olmazdı fesād
Ol fesāddan olmayaydı kimse şād

Ḥikāyet-i Fuḍayl İbni 'Iyāz**

A 74a Bir ḥikāyet diñle imdi şıdķ ile
Ḳalbūñe virüp şafā' rüşen kıla

Gör Fuḍayl ibni 'Iyāzuñ ḥālını
Nice oldı diñlegil aḥvālını

Gör ne fi'l ile cihānda gezdi ol
Tevbesi āḥir nice oldı ḳabūl

2935 Rāvīlerden böyle gelmişdür ḥaber
Kim ḥarāmīydi Fuḍayl iy mu'teber

* “Şayet Allah insanlardan bir kısmının maruz kaldığı belayı başkaları eliyle defetmeseydi yeryüzünde fesat çıkardı. Ama Allah bütün âlemlere ikram eder.”. Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/251.

2930a Ba'zısından : Ba'zısınıñ A.

2930b şavmaz : sevmez A, S.

2931a Yir yüzinden : Yir yüzinde A.

** Ḥikāyet B, S.

2932a imdi : şimdi S.

2933a Gör : Gel S / 'Iyāzuñ : 'Abbās B.

2933b Nice oldı diñlegil aḥvālını : Diñle imdi nice oldı ḥālını A.

2934a ile : ilen S.

2935a Vezin tutmuyor.

2935b iy : - S.

- ‘Ādeti idi anuñ kaṭ’-ı tarīk
Olmış idi baħr-ı ‘iṣyāna ġarīk
- S 84a Kārbān urup iṣi ħūn eylemek
Kim Müselmānları maġbūn eylemek
- Dirmiş idi üstine leṣker öküş
Özine yol urmaġı kılmışdı iṣ
- Yollar üstinde gezerdi rūz u ṣeb
Kārbān urmaġı eylerdi ṭaleb
- 2940 Bu idi ‘ömrinde anuñ pīṣesi
Bundan özge yok idi endīṣesi
- B 91b Şalmış idi il içinde daġdaġa
Kaçar idi kārbān ṭaġdan ṭaġa
- Bir gice leṣkeri ile ol meger
Bir busu yirinde atdan indiler
- 2943 Kūlını çağırdı ol dem yanına
Tā meger kim rāḥat ola cānına

2937a iṣi : iṣin A.

2937b Kim : Hem A.

2938a Dirmiş : Yıġmış B / öküş : yöġüş B.

2939b urmaġı : urmaġa A, S.

2940b yok : yoġ A, yoḥ B.

2941a Şalmış : Salmış B, S.

2941b ṭaġdan ṭaġa : daġdan daġa B, S.

2942a leṣkeri ile ol : ol leṣkeri ilen S.

2942b busu yirinde : kemīngāḥ yirde S / indiler : düşdiler B.

2943a çağırdı ol dem : ol dem çağırdı B.

2943b rāḥat : raḥmet A.

Ƙoydı pes başını dizi üstine
Uyuyuban rāḫat olmaḫ ḫaşdına

2945 Geldi andan ötmege bir kārḫān
Gördiler bunda Fuḫaylı nā-gehān

Fıkr ḫıldılar ki ṣimdi n'idelüm
Bundan ötüp ṣimdi nice gidelüm

Leṣker ile uṣta ḫılmıṣdur kemīn
Oldılar bu işde ḡāyet sehmgīn

Cem' olup bir yire tedbīr itdiler
Cümle ol tedbīre dil bir itdiler

Var idi ol kārḫānda üç ḫiṣi
'Aḫl u tedbīr idi anlaruñ işi

2950 Didiler kim siz bize virüñ rızā'
Her birimüz atalum bir oḫ aña

A 74b Ola kim ol oḫ ile ide rücū'
Yolumuza idevüz biz daḫ ṣürū'

2944a Ƙoydı : Ƙodı A.

2945a ötmege : gitmege A.

2945b bunda : anda S.

2946a ki ṣimdi : ki imdi A, kim ṣimdi S.

2947a Leṣker ile : Leṣkerini A / uṣta ḫılmıṣdur kemīn : busuya girmiṣ hemīn B.

2948b tedbīre dil : tedbīrde el A.

2950b oḫ : oḫ B.

2951. beytin mısraları A'da yer deḡiṣtirmiṣtir.

2951a ide : idüp A, ḫıla S.

2951b Yolumuza idevüz biz daḫ : Yolumuzda idelüm biz de A.

S 84b Dönme ol biz dönüben kaçalum
Tağ u şahrâ'ya düşüben geçelüm

Birisi yayına oğın gizledi
Bağladı hoş uz atuban gözledi

Uşbu âyetdür ki atdı ol oğı
Ma'nāsını fikr idüp sen dağ oğı

الم یأمن للذین امنوا ان تخشع قلوبهم لذكر الله *

B 92a 2955 Atdı çünkü Tañrınıñ oğın aña
Pes Fuđayl işidüben qaldı taña

Na'ra urup çağırup bî-ihtiyâr
Gitdi ol dem 'aqlı oldı bî-qarâr

Çünkü bu hâlini gördi kul 'ayân
Mužtarib qaldı vü oldı nâ-tüvân

2952. ve 2953. beyitler A'da yer değıştirmiştir.

2952a dönüben : dönölüm S.

2952b Tağ : Dağ B, S.

2953a oğın : oğın B.

2954a ki : - B.

2954b dağ : de A. Vezin tutmuyor.

* “İman edenlere hâlâ vakti gelmedi mi ki, kalpler Allah'ı zikretmeye coşsun.”. Kur'ân-ı Kerîm, Hadîd, 57/16.

2955a oğın : oğın B, S.

2955b işidicek qaldı taña : işitdi vü qaldı daña B.

2956a urup çağırup : urup çağırur A, urdı hâyırur S.

2956b Gitdi ol dem 'aqlı oldı : Uyandı 'aqlı başından A, 'Aqlı gitdi oldı gâyet S.

2957a Çünkü bu : Çün anuñ S / kul : - S.

Eyle şağındı ki degdi oğ aña
Kolların gezdürdi anda dört yaña

Çünkü endāmında gezdürdi elin
Bulmadı oğdan eşer anda yaķın

2960 Kula didi degmemişdür oğ baña
Elüñi ne gezdürürsin dört yaña

Tańrı oğıdur baña iren bu dem
Degmemişdür özge oğ çok çekme ğam

Biri dağı atdı bir oğı yine
Ya'nı bu āyet dūrür oğı yine

Oğugıl kim Tańrınıñ oğı budur
İster iseñ āyeti oğı budur

ففروا الى الله انى لكم منه نذير مبين*

2958a şağındı ki degdi oğ : sandı ki sağından degdi S.

2958b Kolların gezdürdi anda : Pes elin gezdürdi anda A, Gezdürür andāmına el S.

2959. ve 2960. beyitler A'da yoktur.

2959a endāmında : endāmına S.

2959b oğdan : oğdan B / anda yaķın : kaldı ħazın S.

2960a didi : söyler B / oğ : oğ B.

2960b Elüñi : Sen elüñ S.

2961a oğıdur : oğıdur B / iren : degen A, irdi S.

2961b oğ çok : oğ çoğ B, S.

2962a Biri dağı : Birisi de A, Birisi dağı S.

2962b Vezin tutmuyor.

2963a/b oğı : oğı B.

* “Böylece Allah’a sığın! Gerçek şu ki, ben onun tarafından görevlendirilmiş açık bir uyarıcıyım!”.
Kur’ân-ı Kerim, Zâriyât 51/50.

Āyeti çün kim oꞑudı ol kişi
Gör Fuđayluñ kim nite oldu işi

S 85a 2965 Çün *feſirrū* āyetini oꞑudı*
Eyle degdi kim şanasın oꞑ idi

Nevħa urdı yine feryād eyledi
'Aklı başdan gitdi seyrān eyledi

A 75a Yine oꞑ degmiş şağındı ol ğulām
İstedi endāmını anuñ tamām

Ꞓul anuñ cisminde çün oꞑ bulmadı
H̄ācesine ne řoꞑındı bilmedi

B 92b Pes Fuđayluñ geldi 'aklı başına
Cismi ğarꞑ oldu ğözünüñ yaşına

2970 Hem yine ol dem ꞑulına söyledi
Kim baña Tañrı oꞑı degdi didi

Bu söz üstindeydi bunlar nā-geħān
Birisi daħı yine atdı revān

2964a oꞑudı : oꞑudı B.

2964b kim nite oldu : nice oldu hem A.

* 2963. beyitten sonra verilen ayet.

2965a oꞑudı : oꞑudı B, S.

2965b degdi kim şanasın oꞑ : şandı cāna çün kim oꞑ B.

2966b başdan gitdi seyrān eyledi : başından revān yād eyledi A, başından hemān-dem cayladı S.

2967a oꞑ : oꞑ B, S / şağındı : şığındı A, şandı S.

2968a Ꞓul : Çün A / oꞑ : oꞑ B, S.

2968b H̄ācesine : Cesedine A / řoꞑındı : toꞑındı B, toꞑındı S.

2969a Pes : Çün S / geldi 'aklı başına : 'aklı başından yine A.

2969b Cismi ğarꞑ oldu ğözünüñ : Cismini ğarꞑ itdi ğözi B.

2970b oꞑı : oꞑı B.

2971a söz üstindeydi bunlar : sözüñ üstinde idi A.

Oğudı bu āyeti ol dem meger
Na'ra urdı ol zamān ol ŧır-i ner

Ođudı çün kim *enībū* āyetin*
Gel gör imdi ol Ĥudānuñ kudretin

و انیبوا الی ربکم و اسلموا له من قبل ان یأتیکم العذاب ثم لا تنصرون**

Āyetüñ ma'nāsı bu kim Tañrıya
Dönüben oluñ Müselmān bī-riyā'

2975 Na'ra urdı işidüp bī-ihtiyār
Gitdi 'aqlı oldı ol dem bī-ğarār

Bir iki dem geçdi çün ol dem yine
Pes Fuđayluñ geldi 'aqlı başına

Tañrıdan çün ĥavf irişdi cānına
Leşkerin çağırdı ol dem yanına

Pes didi kim ŧāhid oluñ siz baña
Tevbe kıldum döndüm Allāhdan yaña

2972a Oğudı : Oğudı B.

2972b zamān ol : yine çün S.

* Beyitten sonra verilen ayet.

2973a Oğudı : Oğudı B.

2973b ol : sen S.

** "Öyleyse yalnız Rabb'inize yönelin ve ölümün ve yeniden dirilmenin azabı başınıza gelmeden önce ona teslim olun, sonra hiç kimse sizi koruyamaz." Kur'ân-ı Kerîm, Zümer, 39/54.

2974b Dönüben oluñ Müselmān bī-riyā' : Oluban peşimān dönüñüz Tañrıya A.

2975. beyit S'de yoktur.

2975b oldı ol dem : ol dem oldı A.

2976b 'aqlı : ol dem A.

Tevbe idüñ siz dañi dönüñ girü
Cürmüñüzi 'afv ide ol ferd hū

S 85b 2980 Kılduğum işe peşīmān olmışam
Kātı bed-ḥāl ü perīşān olmışam

Cānuma düşdi İlähuñ korqısı
Rāḥatumı kesdi cürmüm kayğısı

Tevbe kıldı şıdķ ile ol pehlevān
Oldı soñra kişver-i ehl-i ĩmān

B 93a Ka'be kaçdın eyleyüp oldı revān
Geçdi cürminden Ḥudā hem ol zamān

Ka'beye çün kim teveccüh itdi ol
Bir nice menzil meger kim gitdi ol

A 75b 2985 Geldi Bağdāda yakın çün ol sa'īd
Kārsuladı anı Hārūnūr-Reşīd

Pes aña ikrām ile virdi selām
Dir saña olsun beşāret iy hümām

Yā Fuḍayl uyķuda gördüm bu gice
Bir münādī çağırup işit nice

2979a idüñ : eyleñ A, idüp S.

2981a korqısı : korqısı B.

2981b Rāḥatumı : Raḥmetini A.

2982b Vezin tutmuyor.

2983a Ka'be kaçdın : Ka'beye 'azm S / oldı : gitdi B.

2985. beyit B'de 2988. beyitten sonra yazılmıştır.

2987a Yā Fuḍayl uyķuda : Tā Fuḍaylı uyķuda A, Yā Fuḍayl uyķuda B / gice : dem A.

2987b çağırup : çağırurdı A, çağırur S / işit nice : der-ķadem A.

Tañrıya döndi Fuḍayl oldı sa'îd
Oldı ahlâk-ı zemîmi nâ-bedîd

Tañrınıñ havfi irişdi cānına
Āyet-i rahmet oқundı şānına

2990 Hıdmetini kıldı Hāḳḳuñ ihtiyār
Hāḳḳ katında oldı kendü bahtiyār

Oldı Allāhdan cüdā iken qarīb
Oldı maḥbūb u muḥibbi hem ḥabīb

Dōst idüñ anı ki Hāḳḳa dōst durur
Şimdi mişl-i mağz-ı ender-pōst durur

Urdı na'ra ol Fuḍayl-ı nāmdār
Didi kim iy fazlı çoḳ Perverdgār

Bu ne elṭāf u keremdür iy Kerīm
Bu ne fazldur bu ne luṭf-ı 'amīm

2995 Nice yıllardur ki 'āşiyem saña
Ṭutmamışam yüzümi senden yaña

2988b ahlâk-ı zemîmi nâ-bedîd : tevbe ile günāhdan ba'îd B.

2989b oқundı : irişdi A, oḥundı B.

2990a Hıdmetini kıldı Hāḳḳuñ : Kıldı Hāḳḳuñ kulluḡını S.

2991a cüdā iken : yaña hem ol A.

2992. beyit B'de yoktur.

2992a idüñ : idüp A.

2992b mişl-i mağz-ı ender-pōst : bu dem bil ki mağz-ı pōst A.

2993a ol : o S.

2993b çoḳ : çoḥ B.

2994a ne : - A.

2994b Vezin tutmuyor.

2995. beyit A'da yoktur.

S 86a Bir yüzi qara günāhkār bendeyem
Bende-i şermende vü efgendeyem

Şimdi kırk yıl oldı ki 'iştān ile
Kulluğundan kaçmışam tuğyān ile

Rū-siyāham geldüm imdi hıdmete
Tutmuşam şimdi yüzümi hāzrete

B 93b Yā İlāhī uş benem bir 'āşī kul
Şimdi geldüm kulluğa eyle kabūl

3000 Çün bu sözi söyledi ol bu zamān
Ka'benūñ yolın tıutup oldı revān

Bārḥā ol Ka'beni kıldı tavāf
Pes ḥalāş olup günāhdan oldı şāf

Çün ire tevfiķ Ḥaḫdan bir kula
'Āşī iken āḫiri maḫbūl ola

Kullaruñuñ iy Kerīm ü Zü'l-minen
Ḥātimesin eylegil tevfiķ ilen

2996a günāhkār : günāhlu S.

2996b Bende-i şermende vü efgendeyem : Kātı şermsār u 'āşī bendeyem A.

2997a kırk : kırḫ B.

2998b Tutmuşam : Dutmuşam B, S / hāzrete : hıdmete B.

2999a Vezin tutmuyor.

2999b geldüm : geldi B.

3000b tıutup : dutup B, S.

3001a Bārḥā ol : Bārī çün kim A, Uş şimdi ol S.

3002a Çün ire tevfiķ : Çünki tevfiķ ola B.

3002b āḫiri : ol kişi B. Vezin tutmuyor.

3003a iy Kerīm ü : āḫirin iy A.

3003b Ḥātimesin : Sen 'ināyet A.

A 76a El-Hadīşü's-Şānī ve's-Şelāşūn

Bu hadīse kıl nazār iy ehl-i dil
Erba'ından otuz ikincisi bil

3005 Gūş kılgıl şıdk ile añla haber
Rāvīsidür Bū Hureyre mu'teber

Didi kim didi resūl-i ins ü cān
Maqşad-ı maqşūdı cümle *kūn fe-kān**

Ümmetümüñ yahşısıdur ol kişi
Kim şehādet söylemek ola işi

'Ādeti ola şehādet söylemek
Tañrıyı peygamberi yād eylemek

Şād ola hem kılduğı demde şevāb
Kim beşāretle irişe fetḥ-i bāb

S 86b 3010 Cürm idicek daḥi istiğfār ide
Ġamlu olup tevbe-i tekrār ide

Hem namāzın kaşr ide kılcağ sefer
Yiye orucın be-emr-i dādger

3004b Erba'ından : Erba'inüñ S.

3005a ile : ilen S.

3005b Vezin tutmuyor.

3006a resūl-i : şefī'-i B.

* 3006b "Ol, hemen oldu." Bu söz Kur'an'da "kūn fe-yekūn (Ol, hemen olur)" şeklindedir. Yasin suresi 82. ayette ve daha birçok yerde geçmektedir. Mehmet Yılmaz, age., s. 98.

3007b Kim : Hoş A.

3009a Şād ola hem : Şāyed ola B.

3009b Kim : Hem A.

3010a daḥi : hem S.

3011a namāzın : namāzı S / kılcağ : kılsa A.

Ümmetüm içinde anlardur güzîn
Vire bu haşletlere ol kendözin

B 94a Daħi didi Muştafa vü müctebā
Aħmed-i Muhtār u ħatm-i enbiyā'

Ümmetümüñ şerlüsi dürür olar
Özlerin ni'met içinde göreler

3015 Ola dā'im ni'mete himmetleri
Yimek içmekle ola ülfetleri

Yiyeler mağrūr olup dürlü ta'ām
Yimek ü içmek ola işi müdām

Söz diyicek maşharalık ideler
Özlerini cümleden yig bileler

İşleri hem yürüyicek kibr ola
Şalınuban yürüye anlar yola

Çatı söylemek ola hem pîşesi
Halka cevır itmek ola endîşesi

3013b ħatm-i : ħatmü'l- B.

3014a şerlüsi dürür olar : şerlüsüdür ol kişi B.

3014b Özlerin ni'met içinde göreler : Ni'meti içinde ola teşvîşi B.

3015b içmekle : ü içmek B, içmeklen S.

3017a ideler : kıllalar A.

3018a hem yürüyicek kibr : yürücek kibr ile A.

3018b Şalınuban : Salınuban B, S.

3020 Her kimüñ ki bu şıfatludur işi
Ümmetümüñ şerlüsidür ol kişi

Bu gürühtar kim Muḥammed Muştafa
Vaşf kıldı her birini bî-ḥafa'

Birine medḥ ile taḥsîn eyledi
Şoñına zemm ile nefrîn eyledi

A 76b Ümmetin taḥrîs iderdi tã'ate
Tã olar meşgûl olaydı ḥidmete

Der-Ḥaberest ez-Resûl-i Ḥudâ 'Aleyhi's-selâm *

Tã ki bir dün Aḥmed-i ḥayrû'l-beşer
Kim receb ayı idi anda meger

S 87a 3025 Geçmiş idi gicenüñ nişfi yaḳîn
Çıkdı evden ol resûl-i pâk-dîn

Gitdi mescidden yaña kıldı nazâr
Göre ki hîç uyanuḳ var mı beşer

Mescidüñ ḳapusına yitdi revân
İstimâ' itdi ḳapudan bir zamân

3020. beyit A'da yoktur.

3020a şıfatludur : şıfatlardur S.

3022b Şoñına zemm ile : Şoñraya eşrâr u A, Birisine zemm ü S.

3023b olar : anlar S / olaydı : olalar A, olurdu S.

* - B, S.

3024a Tã ki bir dün : Bir de geldi A.

3025b Çıkdı : Çıhdı B / pâk-dîn : meh-cebîn S.

3026b Göre ki : Göre kim A, Tã göre S.

3027a revân : meger A.

3027b İstimâ' itdi ḳapudan bir zamân : İstimâ'a tıtdı yüzün pür-hüner A.

B 94b Gördi Ebū Bekr-i Şiddīk Yār-ı Ğār
Kim namāz içinde ağlar zār zār

Kaşdı bu Qur'ānı hatm ide tamām
İki rek'at nāfilede ve's-selām

3030 Çünkü Şiddīk okudu bu āyeti
Bir dem anda ağladı katı katı

ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم و اموالهم بان لهم الجنة*

Ma'nīsi bu āyetüñ kim ol Ğanī
Toğrı mü'minlerden alur nefsin

Mālını hem anlaruñ alur yine
Cenneti erzānī ider mü'mine

Māl u nefsin anlaruñ şatun alur
Kim bahā'sını anuñ cennet kıılır

Oқuyup bu āyeti ağlar idi
Hasret ile bağrını tağlar idi

3028a Ebū Bekr-i Şiddīk Yār-ı Ğār : mescid bucađında ol 'Ömer B.

3028b zār zār : zār ider B.

3029b nāfilede : namāzda A, S.

3030a Şiddīk okudu : 'Ömer oğıdı B.

* “Allah müminlerden cennet karşılığında canlarını ve mallarını satın aldı.”. Kur'ân-ı Kerīm, Tevbe, 9/111.

3031a kim : - S. Vezin tutmuyor.

3031b Toğrı : Doğrı B, S.

3032a Mālını hem anlaruñ alur : Hem alur mälların dağ anlaruñ S.

3032b ider mü'mine : kıılır döstına B, eyler müzdine S. Vezin tutmuyor.

3033a şatun : satun B, S.

3033b bahā'sını : bahā'sına B / kıılır : virür B.

3034a Oқuyup : Oğuyup B, S.

3034b tağlar : dağlar B, S.

3035 Gözlerinüñ yaşı olurdu revān
Dökilürdi ol haşır üste 'ayān

Bir zamān kıldı tevaqquf Muştafā
Anuñ aḥvālını bildi bī-ḥafā'

Bir bucaqda hem yine gördi 'Alī
Kim namāz içinde ağlar ol velī

A 77a Ol daḥi Qur'ānı ister ḥatm ide
Kim iki rek'at namāzda iy dede

S 87b Oğudı çün āyet-i *hel yestevī**
Oğuyuban bunı ağlardı kavī

قل هل يستوى الذين يعلمون و الذين لا يعلمون**

3040 Uşbu āyet ma'nāsın bil iy emīr
Bilür ilen bilmeyen olur mı bir

B 95a Bunı daḥi çünki bildi Muştafā
Gördi bir bucaqda ol kān-ı şafā'

Kim Mu'āz anda kıılır idi namāz
Eyler idi ağlayup Ḥaḫḫa niyāz

3035b Dökilürdi : Tökilürdi B / üste : üzre A.

3036b bildi : kııldı S.

3038a daḥi Qur'ānı ister : da ister Qur'ānı kim A.

3039a Oğudı çün āyet-i : Oğudı bunı ki *ku*/A, Oğudı bu āyeti B.

* Beyitten sonra verilen ayet.

3039b Oğuyuban bunı ağlardı : Oğuyup bu āyeti ağlar A, Oğuyup bunı ki ağlardı B.

** "De ki, hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?". Kur'ân-ı Kerīm, Zümer, 39/9.

3040a Uşbu āyet ma'nāsın bil : Bu āyet ma'nası budur A, Āyetüñ mefhümü bil S.

3040b ilen : ile A.

3042a Kim : Hem A.

Ol daħi ur'ānı atm itmek diler
Kim iki rek'at namāz ire meger

Sūre'i lākin oumazdı tamām
Nıfin our ya ulūin iy hūmām

3045 Our idi anda bu tertīb ile
Cān u dilden alayup tergīb ile

Dōkilūr anuñ daħi yaı yine
atre atre ol arūñ ūstine

Hem yine gōrdi resūl-i bī-miāl
Bir bucada daħi urmidı Bilāl

Alar idi ol daħi ılup namāz
azret-i aa idüp 'arz-ı niyāz

Bunlaruñ aladuın gōrdi resūl
Kendū daħi aladı ol yirde bol

3050 ūn namāzdan fāri oldılar amu
aydup gitdi eve ol māh-rū

3043b Kim : Ol A.

3044a oumazdı : oumazdı B.

3044b our ya : our daħi A, our yāhū B.

3045a Our : Our B / ile : ilen S.

3045b ile : ilen S.

3046a Dōkilūr : Tōkilūr B, S.

3047b urmidı : durmidı B, S.

3049b yirde bol : pūr-uūl A.

- Böyle gördi bunları çün Muştafa
Şād oldu ğamdan ol kân-ı şafa'
- S 88a Bilmedi bunlar resülün geldügin
Bunların 'arz-ı niyâzın bildügin
- Çün şabâh oldu yine fahr-i cihân
Mescide geldi irişdi ol zamân
- A 77b Tañ namâzın kıldılar anda kamu
Muştafa ardınca hep kiçi ulu
- 3055 Çün resül ardınca kıldılar namâz
Okuyup da'vet idüp 'arz-ı niyâz
- B 95b Çün namâz ile du'â' oldu tamâm
Tutdı aşhâba yüzini ol hümâm
- Pes Ebû Bekre didi ol dem resül
Toğrı söyle şimdi iy şâhib-uşül

3051a bunları çün : çün bunları S.
3051b Şād oldu ğamdan ol : Kayğudan şād oldu S.
3052b 'arz-ı niyâzın : ağladuğın A.
3053b ol : der- S.
3054a Tañ : Dañ B, S.
3054b ardınca hep : ile bile B, ardınca bil S.
3055a ardınca kıldılar : ile olar kıldı B.
3055b Okuyup : Okuyup B / idüp 'arz : 'arz idüp S.
3056a ile du'â' : ile niyâz B, ilen du'â' S.
3056b Tutdı : Tutdı B, S / yüzini ol : yüz ol bedr-i S.
3057a Ebû Bekre didi ol dem : vezîr yine buyurdu ol B.
3057b Toğrı : Doğrı B, S / şimdi : imdi B.

Oğuyanda sen bu āyeti digil
Niçün ağıarduñ beyān it söylegil

Söyledi Bū Bekr-i Şiddīk ol zamān
Niçün ağılardum işit diyem 'ayān

3060 Yā resūla'llāh nice ağlamayam
Āh idüp cān u ciger tağlamayam

Hağ buyurdi kullarumuñ nefsinı
Şatun almışam didi Hayy u Ğanī

Zāhir olsa bir kuluñ 'aybı eger
Müşterīsi şāhibine redd ider

Ger alandan soñra 'aybı biline
Şāhibine redd olur ol dağ yine

Qorqaram alğaç beni ol pādşāh
'Aybuma ol muṭṭali' ola ne-gāh

3058a Oğuyanda : Oğuyanda B / sen bu āyeti digil : söyle kim bu āyeti S.

3058b beyān it söylegil : digil qatı qatı S.

3059. beyit B'de yoktur.

3059a Bū : Ebū S.

3059b diyem : bunı A.

3060a nice ağlamayam : niçün ağlamayam A, anuñ çün ağlaram S.

3060b ciger tağlamayam : ciger dağlamayam B, cismüm dağlaram S.

3061b Şatun : Satun B, S.

3063a Ger : Yā B, S / 'aybı biline : 'aybını bile B.

3063b dağ : kul A.

3064a Qorqaram : Qorqaram B.

3064. beyit A'da şöyledir:

Qorqaram cürmüm olanın Hağk bilür

Hağretine varmamışken redd kıılır

- 3065 ‘Aybuma vāqıf olandan şoñra ol
Pes beni redd ide kılmaya kabul
- Çünkü kılmaya kabul ol Kirdgār
Redd idenden şoñra olam ehl-i nār
- S 88b Bundan ötrü ağlaram ben zār zār
Budur ađvālüm ki didüm āşkār
- Bu sözüñ üstinde geldi Cebrā’ıl
Ĥāmil-i vağy-i Ĥudā peyk-i Celil
- Pes didi kim yā Muĥammed söylegil
Ol Ebū Bekre bunı ‘arz eylegil
- 3070 Müşterī ger bilse kuluñ ‘aybını
Küllü ‘ayb ile kabulitse anı
- Anı dağı redd idebilmez yağın
Lāzım olur ki ala anı hemin
- B 96a Kullarınıñ ‘aybını ol ferd hū
Pes yaratmadan bilüpdür ol kamu

3065. beyit A'da yoktur.

3065b Pes : Kim S.

3066b idenden : olandan A.

3067a Bundan ötrü : Bunuñ için B.

3067b didüm : kıldum A.

3068a Vezin tutmuyor.

3069a kim yā : ki yā B, kim S.

3069b Ebū Bekre : vezire sen B.

3070a Müşterī ger : Müşterisi A.

3071a Anı dağı : Dağı anı S.

3072b bilüpdür ol : bilür idi A, bilmişdür ol S.

İlerüden çün anuñ 'aybın bile
Pes kabül eyler kamu 'aybı ile

A 78a Şer' içinde böyledür bilgil yaķın
Söyleyem şimdi işitgil iy em̄n

3075 Bir kişi şatun alıcaķ on kulu
Bunda gör kim nicedür şer' uñ yolu

Doķuzı ma'yüb sağ olsa biri
Anları redd idebilmez müşteri

Onını dağı kabül itmek gerek
Yoķsa döndermek gerekdür tutma şek

Yağsısın alup yamanın şalmağı
Şer' cā'iz görmez eyle almağı

Çünkü ādem katda olmadı revā
Pes anı lāyık görür mi ol Hūdā

3080 Haķ cenābına nice lāyık olur
Haķ katında bu nice bayık olur

3073b kamu : anı A.

3075a şatun alıcaķ : ger satun alsa S.

3075b gör kim : görgil B.

3076a Doķuzı : Doğuzı B.

3077a itmek : itse A.

3077b Yoķsa : Yoğsa B / tutma : dutma B, S.

3078b almağı : kılmağı A, olmağı S.

3079a Çünkü : Çün A, S / katda : katında A, S.

3079b anı lāyık görür mi ol : nice lāyık görür anı S.

3080a Haķ cenābına : Hażret-i Haķķa A, Haķ cānibine B.

3080b katında : yanında B.

- Kim cemî'î kulları alup bile
Yahşısın alup yamanın red kıla
- S 89a Enbiyâ'yı evliyâ'yı ol Hudâ
Hem şehîdlerüñ daği iy reh-nümâ
- ‘Ăşî kullar ile almışdur bile
Diñlegil bu nükte’i hoş şıdk ile
- ‘Ăşîleri redd idicek ol Şamed
Anları daği gerek kim ide red
- 3085 Anları höd redd kılmaklık muhâl
Pes kabûl eyler kamu bî-kîl ü kâl
- Buni işitdi resûl-i pâk-dîn
Şâd olup ref` eyledi gönlin ğamın
- B 96b Hem yine şâd oldı aşhâbı kamu
Orada hâzır olan kiçi ulu
- Muştafâ döndi ‘Alîye söyledi
Söylegil sen niçün ağladuñ didi

3082a Enbiyâ'yı evliyâ'yı : Enbiyâ' vü evliyâ'nı B, Enbiyâ'ı evliyâ'yı S.

3082b şehîdlerüñ daği : şehîd olanları S.

3083a Vezin tutmuyor.

3084a ‘Ăşîleri redd idicek : ‘Ăşîyi redd eyleyicek B. Vezin tutmuyor.

3084b ide : kıla S.

3085b kamu bî-kîl : kamuyı kîl A.

3086b gönlin : gönli A, gönül S.

3088b Söylegil : Söyledi ki S.

Pes didi kim anuñ için ağladum
Bağrumı hasret odıyla tağladum

3090 Hağ buyurdi ki bilür ile yaqın
Bilmeyen olmaz ber-ā-ber iy Emīn

Atamuz Ādem Şafiyu'llāh ki var
Çamulardan ol bilici ihtiyār

Bizde anuñ gibi kudret yoğ durur
İlmi anuñ çamulardan çoğ durur

A 78b Pes anuñla biz nice bir olavuz
Lāzım oldı biz ki tağşir olavuz

Cebra'ıl didi yine yā Muşafā
Olmasun ğamgīn bu işden Murtażā

3095 Bil ki āyet ma'nāsı eyle degül
Kim 'Alī fikr eylemişdür yā resül

Kim bu āyetden murād iy pāk-dīn
Mü'min ile kāfir oldı bil yaqın

3089a Pes didi kim : Pes didi ki A, Söyledi S.

3089b tağladum : dağladum B, S.

3091a ki :- B.

3091b ol bilici : bilicidür S.

3092a yoğ : yoğ B.

3092b çoğ : çoğ B.

3093a anuñla : anuñlan S.

3093b biz ki : ki biz A, bize ki S.

3094a Vezin tutmuyor.

3095a Bil ki : Belki A. Vezin tutmuyor.

3096a Kim : Bil B.

3096b oldı bil : olmuşdur S.

S 89b Kim bilenler ehl-i ĩmān oldılar
Cān u dilden hoş Müselmān oldılar

Bilmeyenler bil ki kāfirler dūrūr
Dūnye vū 'uqbāda ebterler dūrūr

Ṭańla maḥşerde olar iy pāk-dīn
Īkisi olmaz ber-ā-ber bil yaqīn

3100 Nişe kim küffār qavmi ser-be-ser
Kim qoyarlar cümle hāc öñinde ser

Hāca tapmaqdur olaruñ pīşesi
Büt-perestlik oldı pes endīşesi

B 97a Tańrıya çün kim inanmaya olar
Maḥşere hem daḥi münkir olalar

Mü'min olan qulluq eyler Tańrıya
Gice vū gündüz qamusı bī-riyā'

Ṭurmadan dilinde zıkrū'llāh ola
Virdi *lā-ilāhe illa'llāh* ola

3097. beyit A'da yoktur.

3099a Ṭańla : Dańla B, S / olar iy pāk- : olur iy ehl-i S.

3100a ser-be-ser : ser-te-ser A.

3101a tapmaqdur : tapmaqdur B, dapmaqdur S.

3101b pes : hep S.

3102a inanmaya : inanmadı S.

3102b Maḥşere hem daḥi : Daḥi maḥşere A, Maḥşere daḥi çü S.

3103a qulluq eyler : qullar ile B.

3103b vū gündüz qamusı : gündüz cān u dilden S.

3104a Ṭurmadan : Durmadın B, Rüz şeb S.

3105 Çünkü hayrı işleyende şād ola
Çayğudan ol demde bil āzād ola

Hem günāh idende istiğfār ide
Çok nedāmet birle āh u zār ide

Her kişide kim olursa bu hışāl
Yarlıgar maşşerde anı bī-zevāl

Lā-cerem pes kāfir ile bil yaqīn
Ehl-i İslām olmaya bir iy Emīn

Anlaruñ yiri olur idi şamu
Ehl-i cennet ola mü'minler şamu

3110 Cümle mü'min kullaruñ sen yā İlāh
Cennet eyle meskenin iy pādşāh

El-Ḥadīşü's-Şāliş ve's-Şelāsūn

S 90a Erba'ından otuz üçüncü budur
Pes kulağa almaludur iş budur

'Abdu'r-raḥmān rāvīsidür bu sözüñ
Yaşşı diñle açıla gönüñ gözüñ

3105a Çünkü hayrı işleyende şād ola : Ḥayr işleyende çün şād olalar A, Hem şevāb işleseler şād olalar S.

3105b Çayğudan ol demde bil āzād ola : Çayğudan ol demde āzād olalar A, Ḥaqqā biliş eylese yād olalar S.

3106b Çok : Hem A, Çoş S.

3107. beytin mısraları A'da yer değıştirmiştir.

3107b bī-zevāl : Zü'l-celāl S.

3108a pes kāfir ile bil yaqīn : kāfirler ilen ehl-i dīn S.

3108b Ehl-i İslām olmaya bir : Rüz-ı maşşerde bir olmaz S.

3109a şamu : damu B.

3111b Pes : Hem A, Hoş S.

3112a Vezin tutmuyor.

- A 79a Kıldı Mekhūlden rivāyet ol yine
Rahmet irür şıdķ ile dinleyene
- Didi Mekhūl kim resūlu'llāh didi
Ol kamu aşhāba bunı söyledi
- 3115 Cum'a günü ğusl kılsa her kişi
Ol kişi ger irkek olsa ger dişi
- B 97b Cisminūñ tūginde řu kim dōkilür
Rūz-ı maŗşer nūr oluban balķ urur
- Cismi nūrı rūz-ı maŗşer balķ ura
Ola hayrān maŗşer ehli çün göre
- Ol zamānda yine ol Hāyy u Ğanī
İde ādem řūretinde cem'ini
- Başınıñ üstinde nūrdan tāc ola
Her kişi anı göre muŗtāc ola
- 3120 Pes gelüp karşıısına vire selām
Ol 'aleyk alup revān ide kıyām

3113b irür : eyler A / ile : ilen S.

3115a Cum'a günü ğusl kılsa : Ğusl kılsa cum'a günü A, S.

3115b kişi ger irkek olsa ger : yā irkek ola yāhud A, gerek irkek ola yā S.

3116a tūginde řu kim dōkilür : tūyinde řu kim ıřladur A, tūyinde su kim bekler dūrür S.

3116b balķ : berķ A, B.

3117a nūrı : nūrdan B / balķ : berķ A.

3118. beyit A ve B'de yoktur.

3119a Başınıñ üstinde nūrdan : Başı üzre nūrdan bir B, S.

3119b kişi anı : her kim ki S.

Diye sen kimsin baña bir söylegil
Tanımazam ben seni aduñ digil

Bu güzel şūret ki şimdi sende var
Görmemişem sen teki iy şehryār

Ayda ben ol cum'ayam ki bende sen
Ġusl idüp kılduñ namāz iy bü'l-ḥasen

Gelmişem yoldaş olam saña bu ḥāl
Kim senüñle olmağa fī-küllī ḥāl

3125 Ḥaḳ ḳatında şāhid olam hem aña
Raḥmet ide tā Ḥudā bu dem saña

S 90b Pes varam vire şehādet ol zamān
Raḥmet ide ol Ḥudā-yı Müste'ān

Vāşıl ola cennete ol ḳul yaḳīn
Dürlü raḥmet ḳıla Rabbü'l-'ālemīn

Hem diyüpdür Muştafā vü müctebā
Ol cihān faḥri nebī ḥayrū'l-verā

Cum'a günü her kişi ḡusl eyleye
Pāk idüp cümle libāsını geye

3121a kimsin : kimsüñ B, S.

3122a şimdi : imdi A.

3123a bende : anda A.

3124a yoldaş olam saña bu ḥāl : Ḥaḳk emri ilen bu mecāl S.

3124b Kim senüñle olmağa : Yoldaş olmağa saña S.

3125a hem aña : ben saña A, B.

3126a varam vire şehādet : varup vire şehādet B, varup şehādet ide S.

3129a ḡusl : ḥayr B / eyleye : eylese B, S.

3129b idüp cümle libāsını geye : ide cümle libāsın geysel B, idüben hem libāsını geysel S.

3130 Çün çıķup evden yola düşüp gide
Cum'aya varmaķlık için sa'y ide

Cum'a için her adım ki ada ol
Gör ne müzde irişür uķrāda ol

A 79b Hāķ yazar añā bir ılıñ tã'atin
B 98a Żayi' itmemiş ola bir sã'atin

Gündüz oruç gicesi kıla namāz
Eylemiş ola Hūdāya çok niyāz

Virür ol ķula şevābını anuñ
Yaķşı diñle kim şafā' bula cānuñ

3135 Didi yine Aķmed-i faķr-i cihān
Şāfi'-i maķşer ümīd-i mücrimān

Cum'a günü kim iki rek'at namāz
Kıluban ol eylese Hāķķa niyāz

Ol iki rek'at namāz içre eger
Sūretü'l-Kehf oķusa iy mu'teber*

3130a çıķup : çıķup B.

3131a her : bir B / ada : adar B.

3131b uķrāda : dünyāda S.

3132a Hāķ yazar añā bir ılıñ : Yazar añā bir yılıñ Hāķ A.

3132b bir : her A.

3133b çok : çoķ B.

3134-3136. beyitler arası S'de yoktur.

3134a Virür : Virüp A.

3134b Vezin tutmuyor.

3136a kim : ki A.

3136b Kıluban ol : Kılubanı A.

3137b oķusa : oķuya B.

* 3137b Kur'ân-ı Kerīm'in 18. suresi.

Dikile mescid içinde bir direk
Nürdan ola ol direk sen tutma şek

Varuban ol nür irişe Mekkeye
Er gerek kim bunı cāndan diñleye

3140 Mekkeden hem Beyt-i ma'mūra 'ayān
Bir direk dikile nürdan ol zamān

Ol diregüñ üste yine iy hümām
Kim nice yüz biñ melek ide kıyām

Oğuyalar cümle tesbīh ü du'ā'
Daħi tekbīr ile tehlīl ü şenā'

Tā gelen cum'a günine dek bular
Didügüm nev' ile tesbīh ideler

S 91a **El-Ḥadīşü'r-Rābi' ve's-Şelāşün**

Erba'inden bu otuz dördincidür
Dīn erinüñ bu haķīkat gencidür

3145 Rāvīsi dūrür 'Alī zeynü'l-'ibād
Güş kılgıl ḥaṭıruñı eyle şād

3138a Dikile : Tikile S.

3138b direk sen tutma : direği dutma B, direk sen dutma S.

3140a Mekkeden : Mekkede B / Ma'mūra : Ma'mür B.

3140b dikile : tikile B, S.

3141a üste yine : üstine bil A.

3142a Oğuyalar : Oğuyalar B.

3142b ile : ilen S.

3144b Dīn erinüñ bu : Ehl-i ĩmānuñ S.

3145a Vezin tutmuyor.

B 98b Atasından kim Hüseyn-i Kerbelâ
Ol rivāyet eyledi ender-melâ

Hem Hüseyn aytdı 'Alīden bu sözi
Ol 'Aliyyü'l-Murtażādan kendözi

Muştafādan hem 'Alī kıldı yine
Diñleyüben vir şafâ' cān u tene

Didi kim didi resül-i Zü'l-celâl
Çankıñuzda kim olursa dört hışâl

3150 Dört hışâli kim özine iş ide
Dilde anı dün ü gün endiş ide

Kāmil olur pes ki İslāmı anuñ
Hayra olur şubḥ ile şāmı anuñ

Ger başından ayağına ol kişi
Pür-günāh olup ḥaḫā' ise işi

Çün bu dört ḥaşlet ki anda bulunur
Pes ki İslāmı anuñ kāmil olur

Toğrılığdur biri ol dördüñ yaḫīn
Şükrdür ikincisi daḫ hem-çünīn

3146b rivāyet : velāyet B.

3148b Diñleyüben : Diñle bunı S.

3149b Çankıñuzda : Hansıñuzda B, S.

3150-3187. beyitler arası varaklardan birinin kopması nedeniyle A'da yoktur.

3150b Dilde anı dün ü : Göñli içre dīni S.

3151b olur şubḥ ile : ola şubḥ ilen S.

3153b ki : - S.

3154b daḫ hem-çünīn : daḫi hemīn S.

3155 Hem yine üçüncüsü anuñ hayā'
Hulķı hoş dördüncüsü iy meh-likā'

Her kimüñ ki hulķı hüyı hüb ola
Tañrınıñ katında ol maħbüb ola

Uşbu dört haşlet ki şimdi kimde var
Pes anuñ İslāmı kāmildür i yār

S 91b **Ve 'Alā-Hāzā Hikāyet-i Ca'fer-i Tayyār***

Bunuñ üste bir hikāyet bu zamān
Güş kılgıl söyleyem ben yā fülān

Bir karındaşı 'Alīnüñ var idi
Adı anuñ Ca'fer-i Tayyār idi

B 99a 3160 Virmiş idi Haķķ aña iki kanat
Kim gören hayrān olup kalurdı māt

Rengi anuñ yaşıl idi iy ulu
Dürr ü yāķüt ile bezenmiş kamu

Ol zamān ki göñli eylerdi huruş
Uçar idi ol hevāda hem-çü kuş

3155a yine üçüncüsü anuñ : üçüncüsü yine oldu S.

3155b dördüncüsü iy meh- : dördüncü iy hoş- S.

3156a hulķı hüyı : hüyı hulķı S.

3157a Uşbu dört haşlet ki şimdi kimde : Her kişide uşbu dört haşlet ki S.

* Hikāyet B.

3159b anuñ : ile ol S.

3161b yāķüt ile : yāķütlan S.

3162a ki : kim S.

3162b Uçar idi ol hevāda : Ol hevāda uçar idi S.

Uçar idi kuş kimi pervāz idüp
Kim meleklerle özin dem-sāz idüp

Şordı aña bir gün ol fahr-i cihān
Didi yā Ca'fer baña eyle 'ayān

Tañrıya lāyık ne kılmışsın 'amel
Bu kerāmete yitüpsin bu maḥal

3165 Didi Ca'fer bilmezem yā Muştafā
Ne 'amelden virilüpdür bu baña

Līk üç ḥaşlet özümde bulmuşam
Ben sebep bu işe anı bilmişem

Yıgmış idüm ben üç işden özümü
Yā resūla'llāh işitgil sözümi

Kılmamışam dünyede ben üç 'amel
Üç 'amel kim ol durur aşl-ı dağal

Kāfir iken daḥi İslām içre hem
Ol üç işi kılmadum iy muḥterem

3170 Pes resūlu'llāh yine şordı aña
Ol üç iş nedür beyān eyle baña

S 92a Didi evvel dimemişem ben yalan
'Ömrümüñ içinde iy fahr-i cihān

3163b meleklerle : melā'iklen S.

3164a Şordı : Sordı S.

3164b Didi : Aytđı S.

3169b Ol üç işi : Ben ol üçü S.

3170a şordı : sordı S.

Hem ikinci kılmamışam ben zinā'
Küfr ü İslām içre bil yā Muştafā

Hem üçüncü ben şarābı içmedüm
Esrük ādemüñ yanından geçmedüm

B 99b Yā resūla'llāh bunu bildüm sebab
Kim kıanatlanup uçaram bī-ta'ab

3175 Muştafā didi ki bu işler kıamu
Dīn-i İslāmda harāmdu iy ulu

Dīn-i İslāmda anuñçün bunları
İşlemedüñ terk idüp iy dīn eri

Kāfir iken ne sebebden söylegil
İşlemedüñ bunları şerh eylegil

Ca'fer-i Tayyār pes virdi cevāb
Didi ki diñle cevāb-ı bā-şavāb

Bir kışi gördüm yalan söz söyledi
Halk içinde özini hōr eyledi

3173b Esrük ādemüñ : Esrik olanuñ S.

3174b kıanatlanup : kıanatlandum S.

3175a Muştafā didi ki bu işler : Bu Muştafā didi ki bu işde S.

3175b harāmdu iy ulu : harām oldu bu S.

3176b terk idüp : cümlesin S.

3177a iken ne sebebden söylegil : içinde bunları hem nişe sen S.

3177b bunları şerh eylegil : söyle bilem anı ben S.

3178a Ca'fer-i Tayyār pes : Pes yine Ca'fer aña S.

3178b ki : kim S.

3179a Bir : Her S.

3180 Çün yalan çıkdı sözi oldı hacîl
İl içinde oldı hõr u münfa' il

Fikr kıldum özüme ol dem revān
Halk ara hõr u hacîl olmağ yaman

Tevbe kıldum ben yalandan ba'd-ezîn
Dimedüm daği yalan iy pāk-dîn

Fikr kıldum hem zinā' hālinde ben
Hem zinā'nuñ cümle ef'ālinde ben

Böyle fikr itdüm ki bir kişi eger
Ehlüme şalsa benüm egri nazār

3185 Kim baña ol işde 'ār olur çatı
Pes revā olmaya bunuñ ülfeti

A 80a Özgenüñ ki çün baña hoş gelmeye
S 92b Kim ola dünyāda 'arı olmaya

Ben revān anı daği terk eyledüm
Tõgrılığa gönlümi berk eyledüm

Bir daği kim içmemişem bāde ben
Virmedüm 'ömri anuñla bāda ben

Anuñ için kim hālāyık dem-be-dem
Cümle ister olmaya 'aqlında kem

3180a çıkdı : çıhdı B.

3181. beyit B'de yoktur.

3182a Tevbe : 'Ahd S.

3187a revān anı daği terk : revānī tîz anı terk A, revān anı berk S.

3187b Tõgrılığa : Doğrılığa B, Doğrılığa S.

3188b anuñla : anuñlan S.

B 100a 3190 Dem-be-dem ister ola 'aklı ziyād
'Aklı olanlar bulur dā'im murād

'Aklı noķşān oldu kim nūş eyledi
Bildügin cümle ferāmūş eyledi

Çünkü gördüm 'aklı noķşān eyler ol
Kim içerse ehl-i hūsrān eyler ol

Güldürür halkı özine her zamān
Sözi hezeyān olur işi ziyān

Andan ötrü anı daħi içmedüm
Kim içerse çevresinden geçmedüm

3195 Uşbu nev' ilen geçer hālüm benüm
Vird ü gerdüm cümle ef'ālüm benüm

Geldi hāzretten hem ol dem Cebrā'īl
Muştafānuñ katına peyk-i Celīl

Didi Cebrā'īl resüle ol zamān
Togrı söyler didi Ca'fer bil 'ayān

3190b bulur : bular B.

3191. beyit B'de yoktur.

3193a her : ol B.

3193b Sözi : Sözlere B, S.

3195a ilen : ile A.

3195b gerdüm : şüglüm A.

3196. ve 3197. beyitler S'de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Geldi hāzretten hem ol dem Cebrā'īl

Doğrı söyler Ca'fer didi 'ayān bil

3196a Vezin tutmuyor.

3196b katına : yanına B.

3197b Togrı : Doğrı B.

Ol üç işden çünki yıgđı nefsinı
Bu kerāmeti aña virdi Ğanī

Ĥürmetine anlaruñ sen iy Ĥudā
Eylegil sen bize Īmānı ‘aṭā’

El-Ĥadīşü'l-Ĥāmis ve's-Selāsün

3200 Bu otuz bişincidür ez-erba‘īn
Diñler iseñ söyleyem yā Müslimīn

S 93a Bu ḥadīşüñ rāvīsidür Bū Sa‘īd
Şıdk ile diñle bunı sen yā sa‘īd

Muştafādan naql kıldı ol daḥi
Muştafā böyle buyurmuş iy aḥī

Döşegine her kişi kılgaç qarār
Bu du‘ā’yı oḡusa iy şehryār

A 80b Ger pey-ā-pey oḡusa üç kez bunı
Yarlıgaya Tañrı anuñ cürmini

B 100b 3205 Ol kişinüñ cürmi olursa eger
Bu deñizler köpügince ser-be-ser

3198a nefsinı : özini S.

3199b sen bize Īmānı : Īmānı sen bize A.

3200b yā Müslimīn : iy ehl-i dīn S.

3201a Bū : Ebū S. Vezin tutmuyor.

3201b ile : ilen S.

3202b buyurmuş : buyurmuşdur S.

3203a kılgaç : kılsa A, kılcaç S.

3203b du‘ā’yı oḡusa iy şehryār : du‘ā’yı oḡusa iy doḡru yār B, du‘ā’ı kim oḡursa üstüvār S.

3204a Ger pey-ā-pey oḡusa : Gerçi tekrār oḡusa A, Ger pey-ā-pey oḡusa B.

3205b Bu deñizler : Hem deñizler A, Bu deñiz S.

Ger ağaçlar yaprağınca ola hem
Daği kum kayır şanı iy pür-kerem

Daği dünyā günlerinüñ sağışı
Cürmi olsa yarlıgana ol kişi

استغفر الله العظيم الذى لا اله الا هو الحى القيوم و اتوب اليه*

Hem Sa'îd oğlu Muḥammed söyledi
Ol daği böyle rivāyet eyledi

Cāmi'inde dir Buḥārānuñ meger
Bir mu'arrif var idi hoş mu'teber

3210 Bir ulu şālih kişiydi müttakī
Var idi cānında hoş dīn revnaķı

Didi bir gice düşümde iy emīn
Tā ki gördüm Muştafāyı ben yaķīn

Kim yüzi on dört gicelik ay gibi
Balķ urup rüşen kılurdi 'ālemi

3206a ola : olsa S.

3206b kum kayır şanı iy : kayır sağışınca A, kayırlar şanı iy S.

3207a Daği : Dār-ı A / sağışı : sağışın A.

3207b ol kişi : iy emīn A.

* - A. "Allah'tan bağışlanma dilerim; kendisinden başka ilah olmayan, diri ve daim olan yüce Allah'tan mağfıret diler, ona karşı günahlardan tövbe ederim."

3208b böyle : eyle A.

3209b hoş : iy A.

3210b hoş dīn : dīnün A.

3211b ben yaķīn : ol emīn A.

3212a Kim : Hem A.

3212b Balķ : Berķ A.

Şağ yanında hem yine gördüm i yâr
Ol Ebū Bekr-i Şiddîk Yâr-ı Ğâr

Şol yanında ben yine gördüm meger
Oturur hem yine ol 'âdil 'Ömer

S 93b 3215 Muşafāya pes selām itdüm revān
Öpdüm anuñ ayağını ol zamān

Pes yine Bū Bekr-i Şiddîküñ daḡi
Ben elini öpdüm ol dem iy aḡī

'Ömerüñ öpdüm elini ben yine
Cümle ikrām eyleyüp döne döne

Pes resūlu'llāha şordum ol zamān
Didüm iy Tañrı ḡabībi mihrbān

Bu ḡadīşi naḡl kılmış Bū Sa'īd
Kim işitmişdür anı İbnü'l-Velīd

3220 Böyle didi ki Muḡammed Muşafā
İki 'ālem mihteri şāḡib-vefā

3213. ve 3214. beyitler B'de yoktur.

3213a hem yine gördüm : gördüm hem yine S.

3213b Ebū : Ebā A. Vezin tutmuyor.

3214b Oturur hem : Otururdu S.

3216a yine Bū Bekr-i Şiddîküñ : Ebū Bekr ile ol 'Ömer B.

3216b Ben elini öpdüm ol dem : Anuñ ile bile idi B.

3217a 'Ömerüñ öpdüm elini ben : Anlaruñ daḡ öpdüm ayagın B.

3217b Cümle ikrām eyleyüp : Cümleye ikrām idüp A.

3218a şordum : sordum B, didüm S.

3219a Bū : Ebū S.

3220. beyit A'da yoktur.

3220a ki : kim S.

Böyle buyurmuş durur kim bir kişi
Döşegine girse irkek ger dişi

Bu du'ā'yı oğusa ol dem revān
Yarlığar anı Ĥudā-yı Müste'an

B 101a Gerçi olsa cürmi anuñ iy ulu
Yidi deryānuñ köpügince kamu

A 81a Dağı sahrā'lar kamu şanınca hem
Olur ise yarlığar ol zül-kerem

3225 Yaprıgınca hem ağaçlaruñ yağın
Cürmi olsa yarlığaya ol hemin

Pes didüm ki yā resūla'llāh digil
Sen mi dimişsin bunu bir söylegil

Pes işāret kıldı baş ile resūl
Ben dimişem didi ol şāhib-uşūl

El-Ĥadīşü's-Sādis ve's-Şelāşūn

Bu otuz altıncıdur ez-erba'in
Şıdğ ilen kıl istimā' iy pāk-din

3221a kim : ki B.

3221b girse : - S.

3222. beyit B'de yoktur.

3222a du'ā'yı oğusa : du'ā'ı oğuyup S.

3224a sahrā'lar kamu şanınca : dünyā kamu sağışınca A.

3225a Yaprıgınca hem ağaçlaruñ : Hem ağaçlar yaprıgınca bil S.

3225b hemin : mu'in A.

3227a ile : ilen S.

3228a ez-erba'in : ez-çihil genc A, çihil genc B.

3228b Şıdğ ilen kıl istimā' iy pāk-din : Güş kılgıl görmeyesin derd ü renc A, Güş kıl tā görmeyesin derd ü renc B.

S 94a Rāvīsi anuñ ‘Aliyyü'l-Murtażā
Söyledi ol kim buyurdı Muştafā

3230 *Fātiḥayla** *Āyete'l-Kürsī* i cān
İki āyet *Āl-i ‘İmrāndan* ‘ayān*

Birisidür *şehida'llāhu* anuñ*
Şıdḳ ile diñle şafā’ bula cānuñ

Hem *ḳuli'llāhümm*dür biri daḫi*
Diñle kim nedür işāret iy aḫī

Bunları çün kim Ḥudāvend-i cihān
Ḳādir ü Ḳahhār u Ḥayy u cāvidān

Diledi ki yir yüzine indüre
Ḳullarını ṯā’atine ḳındura

3235 ‘Arşa yapışdı ḳamusı yir yirin
Didiler ki yā İlähe'l-‘ālemīn

3229a anuñ ‘Aliyyü'l- : bunuñ ‘Aliyyü'l- A, bunuñ ‘Alīdür S. Vezin tutmuyor.

3229b Söyledi ol : Böyle didi S.

* 3230a Kur’ân-ı Kerîm'in 1. suresi.

* 3230b Kur’ân-ı Kerîm'in 3. suresi.

* 3231a “Allah ile melekler ve hak ve adaleti gözeten ilim sahipleri ondan başka tanrı olmadığına şahittir. Ondan başka tanrı yoktur, kudret ve hikmet sahibidir.” (Kur’ân-ı Kerîm, Âl-i ‘İmrân 3/18) anlamındaki ayet.

3231a Birisidür *şehida'llāhu* : Biri *şehida'llāhu* āyeti B.

3231b ile : ilen S. Vezin tutmuyor.

* 3232a “De ki, ey mutlak egemenlik sahibi Allah’ım! Sen egemenliğini dilediğine verirsin, dilediğinden alırsın; dilediğini yüceltirsin, dilediğini alçaltırsın. Bütün iyilikler senin elindedir. Doğrusu sen istediğini yapmaya kadırsın.” (Kur’ân-ı Kerîm, Âl-i ‘İmrân, 3/26) anlamındaki ayet.

3232a *ḳuli'llāhümm*dür biri : *ḳuli'llāhümme* birisi B.

3232b Diñle kim : Diñlegil B, Diñle S.

3233a Bunları : Ḳulları A / Ḥudāvend-i cihān : Ḥudā-yı Müste’ân S.

3234a ki : kim S.

B 101b Bizi isterseñ bu dem iy pādşāh
 Yir yüzine indüresin yā İllāh

 ‘Āşī kullaruñ dilinde biz tamām
 İRte gice oꞗnavuz şubḥ u şām

 Ḥaꞗ didi ‘izzüm celālüm ḥaꞗkıçün
 Ḳudretüm şun’-ı kemālüm ḥaꞗkıçün

 Sizi her kim ki oꞗursa rüz u şeb
 Her namāzuñ āḥirinde bī-ta‘ab

3240 Cenneti mesken kılam ben ol ꞗıla
 Veh ne cennet belki dīdārum bula

 Günde yitmiş kerre daḥi hem yine
 Kim naꞗar kılam aña dōne dōne

A 81b Günde yitmiş ḥācetin idem revā
 Ola ğufrān bil kiçisi muṭlaḳā

3236a isterseñ : istersen B.

3237a Vezin tutmuyor.

3237b oꞗnavuz : oḥnavuz B.

3238a ‘izzüm : ‘izz ü S.

3238b şun’-ı : şun’ u B.

3239a oꞗursa : oḥursa B.

3240b belki : veh ki S.

3241b Kim : Hem A.

3242a revā : ꞗabül S.

3242b Ola ğufrān bil kiçisi muṭlaḳā : Ola ğufrān kiçisi hem muştafā A, Anuñ kimi ğufrān ola iy pür-uşül S.

Hem 'adūsını anuñ maḫhūr idem
Hem belālarını andan dūr idem

S 94b Her işinde ben aña nuşret kılam
Dünye vü 'uqbāda hem raḥmet kılam

3245 Yā İlāhī bize Kur'ān ḥürmeti
Dünye vü 'uqbāda kılgıl raḥmeti

Ḥikāyet-i Der-Devr-i 'İsā 'Aleyhi's-şalātü ve's-selām*

Diñle imdi bir ḥikāyet mu'teber
Ol Veheb ibni Münebbihden ḥaber

Söyledi kim 'İsā-yı Meryem 'ayān
Rūzgārınuñ içinde bir zamān

Ol ḥavārīden birine söyledi
Fāris iqlīmine sen vargıl didi

Var oları dīne da'vet eylegil
Dīn yolu şaru hidāyet eylegil

B 102a 3250 Nevf dirlerdi cihānda ad aña
Böyle ad virmiş idi üstād aña

3243. ve 3244. beyitler A'da birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Hem 'adūsını anuñ maḫhūr idem
Dünye vü 'uqbāda hem eyle kılam

3243a 'adūsını : va'desini S.

* Ḥikāyet-i min-Teyver Binti Muḫammed Külāganī B, Ḥikāyet-i Nevfel ez-Ḥavāriyyān-ı 'İsā 'Aleyhi's-selām S.

3247a Vezin tutmuyor.

3248b sen vargıl : 'azm itgil S.

3249b şaru : saru B, S.

3250a Nevf dirlerdi : Nevf dinilür A, Nūḥ dirlerdi B.

Çünkü 'İsā böyle buyurdu sözi
Nevf tırdı ayāğa ol dem özi

Ṭuruban oldu revān ol dīn eri
Geldi bir şehre irişdi āhiri

Pādşāhuñ şehri idi bu meger
Bir kişiden şoruban aldı haber

Gördi şehriñ kapusunda ol ulu
Her yaña oynar uřaqlar sū-be-sū

3255 Geldi havārī bularuñ katına
Nāzır oldu bunlaruñ hālātına

Çün bularuñ lu'bına kıldı nazar
Der-zamān öğrendi anı nāmver

Gördi her kim oynar ğālib gelür
Her birinden cümle kırk dirhem alır

S 95a Didi iy oğlanlarum bilüñ 'ayān
Oynaram sizüñle ben dağ bu zamān

3251b Nevf tırdı : Nuğ durdı B, Nevf durdı S.

3252a Ṭuruban oldu revān : Duruban oldu revān B, Çün revān oldu yola S.

3252b bir şehre irişdi : ol bir şehre irdi B.

3253b aldı : aldum B.

3254b uşaqlar : uşağlar B.

3256b anı : şeyh-i S.

3257a Gördi : Görse A / oynar : oynasa A, oyuna S.

3257b kırk dirhem alır : kırk tenge olur A, kırđ dirhem alır B.

3258a bilüñ 'ayān : ben bu zamān S.

3258b sizüñle ben dağ bu zamān : sizüñ ilen bilüñ 'ayān S.

Oynar iseñ ilerü gel didiler
Oynayalum nice ki göñlüñ diler

A 82a 3260 Kim re'īs oğlı kimi ibni vezīr
Anlaruñla oynadı şeyh-i kebīr

Cümlesini utdı aldı aqçesin
Cümle kıldı anları hōr u hazīn

Bir vezīrūñ ođlı anda var idi
Hüsñ ü hulķı hūb hoş-girdār idi

Didi iy baba benümle gel berü
Bize mihmān ol bugün iy mäh-rū

Didi havārī yūri var iy cūvān
Dilegil destūr atañdan bu zamān

B 102b 3265 Ger izin virse senüñle varalum
Maşlahat ne olsa anda görelüm

Vardı oğlan atasına söyledi
Şeyhüñ ahvālını ma'lüm eyledi

3260a Kim : Kimi S / oğlı : oldı B.

3260b Anlaruñla : Anlar ile A.

3261a Cümlesini utdı aldı aqçesin : Cümlesin yuddı vü aldı aqçesin B, Cümle utdı aldı aqçesin S.

3261b hōr : h̄ār B.

3262b Hüsñ ü : Hüsni B / hoş- : hem A.

3263a benümle : benümlen S.

3263b Bize : Bizde S.

3264a Didi havārī yūri var : Şeyh didi kim var yūri S.

3265a senüñle : senüñlen S.

Didi şehriñ kapusunda bu zamān
Kim uşaklar birle oynarduk 'ayān

Hāzır oldu anda bir pīr iy ata
Gör anuñla hālümüz oldu nite

Gelüp oynadı bizümle ol ulu
Cümlemüzi kıldı anda kaygulu

3270 Utdı bizüm cümlemüzi bī-ta'ab
Görüben ahvālını kıldum 'aceb

Didüm aña gel benüm ile bile
Gidelüm bu gice bizüm menzile

Didi var ızın al atañdan iy oğul
Virse destür ideyüm sözüñ kabül

S 95b İznüñ olursa varayum bu zamān
Eyleyem evden yaña anı revān

Pes vezīr aytdı var anı sen getir
Ne kişidür görelüm bunda yitür

3267b uşaklar : uşaklar B, S.

3268b anuñla : anuñlan S.

3269a bizümle : bizümlen S / ol : iy A.

3270a Utdı bizüm : Yuddı bizi B.

3271a Didüm : Didı A / benüm ile : bizüm ile A, benüm ilen S.

3272a var : - A / atañdan : babañdan S.

3272b Virse destür ideyüm sözüñ : Vire destür ideyin sözün A.

3273a İznüñ : İzn S / varayum : varayın A.

3273b Eyleyem evden yaña : İlteyin evden yaña A, Getirem evümüze B.

3274a var anı sen : ki var anı A, yürü var anı S.

3275 Çıkdı oğlan evlerinden yögürü
Vardı şeyhe didi ki iy mäh-rü

Virdi destür uş atam iy muhterem
Tur ayağa eylegil renc ü kadem

Şeyh turdı ayağa çün gitdiler
Ol vezirüñ işigine yitdiler

Kapuya koydı ayağın ol kerim
Didi *bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥim*

A 82b Tolmuş idi ev içi şeytān ile
Hem daği cinn ü perī ğıylān ile

B 103a 3280 Tağıluban cümlesi kıldı firār
Oldı şeytānlar orada bī-ķarār

Şeyhe ikrām eyledi anda vezir
Didi kim hoş geldüñ iy şeyh-i kebir

3275a Çıkdı : Çııdı B / evlerinden : ol zamānda B.

3275b ki : kim A, - S.

3276b Tur : Dur B, S / renc ü : rence A.

3277a turdı : durdı B, S.

3277b işigine : menziline S.

3278a koydı : kodı A.

3278b Vezin tutmuyor.

3279a Tolmuş : Dolmuş B, S / ile : ilen S.

3279b ğıylān ile : tuğyān ile A, ğıylān ilen S.

3280a Tağıluban : Dağıluban B, S.

3280b Oldı şeytānlar orada : Çıkdı şeytānlar ol evden S.

3281b kim : ki B.

Pes buyurdu ortaya geldi ta'ām
Süfre geldi cümle esbābı tamām

Ortaya konıldı çün kim mā-ḥazar
Görgil imdi kim şeyātīnler n'ider

Yir yirin uçdı şeyātīn ol zamān
Ol yimekten yimek isterler hemān

3285 Böyle idi dā'imā 'ādetleri
Bunlar ile var idi ülfetleri

Yimege çün şeyḫ iḳdām eyledi
Pes elin uzatdı *bi'smi'llāh* didi

Pes yine tağıldı şeytānlar kamu
Kaçubanı çıkdı cümle taşkaru

S 96a Birinüñ zehresi yoḫ durur i yār
Ev içinde eyleye bir dem qarār

3282a ortaya geldi : geldi ortaya A.

3282b Süfre : Şofra A / cümle esbābı : esbābı bile S.

3283a konıldı çün kim : çünki getürdi B, geldi çün kim S.

3283b kim şeyātīnler : gör ki şeytānlar A, şeytānlar S.

3284a uçdı : uşdı A, S.

3284b hemān : 'ayān A, B.

3285b Bunlar ile : Bunlarıñla A, Bunlarıñlan S.

3286a çün şeyḫ : şeyḫ çünki A.

3287a yine tağıldı şeytānlar : yine dağıldı şeytānlar B, dağıldı şeyātīnler S.

3287b Kaçubanı çıkdı cümle taşkaru : Kaçubanı cümle çıhdı daşharu B, Dağıluban çıkdı cümle daşharu S.

3288a yoḫ : yoḫ B.

3288b Ev : Tam A.

Çün şeyāṭīn gitdi yidiler ṭa'ām
Fāriḡ oldılar yimekten çün tamām

3290 Söyledi andan vezīr aña revān
Didi iy şeyḡ-i büzürg ü pehlevān

Ben senüñ işüñde ḡayrān ḡalmışam
Bu ḡayāl içre perīṣān olmışam

Ben 'aceb gördüm senüñ aḡvālüñi
Gizleme aytgıl baña sen ḡālüñi

Ol zamān kim sen eve başduñ ḡadem
Ev içi ṭolmışdı şeyṭāndan o dem

Sen gelenden soñra ṭaḡıldı ḡamu
Her biri bir yaña gitdi sū-be-sū

B 103b 3295 Hem ṭa'āma bulmadı anlar sebīl
Ṭaḡıluban oldılar ḡōr u ḡacīl

Senden öñdin ortaya gelgeç yimek
İş virürlerdi bize olmaz dimek

3289b çün tamām : iy hümām S.

3290a andan vezīr aña revān : andan vezīr-i kārdān A, B.

3291b içre perīṣān olmışam : içinde perīṣān ḡalmışam S.

3292b aytgıl baña sen : luṭf eyle benden S.

3293a kim sen eve başduñ : ki evüme basduñ B.

3293b ṭolmışdı : dolmuşdı B, S.

3294a ṭaḡıldı : daḡıldı B, S.

3295a anlar : bunlar B.

3295b Ṭaḡıluban oldılar : Daḡılup oldı bular B, Daḡıluban gitdiler S.

3296a gelgeç : gelse A, gelcek S.

- Bize virmezlerdi yimekte mecāl
Hālümüz böyle geçerdi mäh u sāl
- A 83a Bizüm ile her zamān anlar ʿaʿām
Yimedın olmazlar idi iy hümām
- Var durur bir hāl sende iy ʿazīz
Gel haber virgil bize eyle temiz
- 3300 Gel bize eyle ʿayān aḥvālūñi
Gel yaşurma şimdi bizden hālūñi
- Kılmağıl iy şeyḥ hālūñi nihān
Söyle rüşen eylegil bize ʿayān
- Şeyḥ didi ki hālūmi ʿarz eyleyem
Ser-güzeştümi nicedür söyleyem
- S 96b Līk bu şart ile kim iy muʿteber
Virmeyesin kimseye hergiz haber
- Ol zamān ki ben saña destür virem
Fāş idesin sen beni iy muḥterem

3297a yimekte : yimekten A.

3297b Hālümüz böyle geçerdi mäh u sāl : Böyle geçerdi günümüz fī-küllü hāl A, Böyle geçerdi olar fī-küllü hāl B.

3298a ile : ilen S.

3299a sende : anda A.

3301b Söyle rüşen eylegil bize : Söylegil rüşen eylegil A.

3302a ki : - S.

3302b Ser-güzeştümi nicedür : Ser-güzeştüm nicedür ben B.

3304a ki ben saña : ki ben size A, kim ben saña S.

3304b beni : baña A.

3305 ‘Ahd kıldı şeyh ile ol dem vezīr
Didi hālūñ söyle iy şeyh-i kebīr

Şeyh ol dem perde’i ref` eyledi
Hālını ol dem vezīre söyledi

Didi kim ‘İsā nebī iy pūr-uşūl
Beni sizden yaña gönderdi resūl

Sizi Tañrıdan yaña irşād idem
Sizi İslām dīni ile şād idem

Gelmişem sizden yaña kim iy vezīr
Terk idüp şirki diyesiz Hāḫḫı bir

B 104a 3310 Hāḫ Te‘ālāya ‘ibādet kılasız
Birdür Allāh anı birle bilesiz

Bütleri oda yaḫasız ser-be-ser
Cümlesin Hāḫdan bilesiz ḫayr u şer

Cümle bütlerden olup bīzār siz
Eyleyesiz Tañrıya iḫrār siz

3305a ile : ilen S.

3305b hālūñ söyle : eyle olsun S.

3307a kim ‘İsā nebī : ki ‘İsā didi B, kim nebī S.

3307b Beni sizden yaña gönderdi : Sizden yaña beni ayırdı S.

3308a Tañrıdan yaña : Hāḫḫdan yaña ben A.

3308b ile : ilen S.

3309b diyesiz : aydasız B.

3310a ‘ibādet : tevekkül A.

3310b Birdür Allāh anı birle bilesiz : Anı bir bilüp ‘ibādet kılasız A, Bir dürür Tañrı bir bilesiz S.

3311a Bütleri : Putları A / yaḫasız : yaḫasız B.

3311b Cümlesin : Bir dürür A.

3312. beyit S'de yoktur.

3312a bütlerden : putlardan A.

Terk idüp küfri Müselmān olasız
Hem haq̄ikat ehl-i ĩmān olasız

Dilde *lā-ilāhe illa'llāh* diyüp
Yoq ŧeriki bir dūrūr Allāh diyüp

3315 Bilesiz Rezzāq u Hāllāq ol durur
Hem dirildici dūrūr hem öldürür

Çün vezīr iŧitdi bunı ol mecāl
Geldi ĩmāna revān bī-ķīl ü ķāl

A 83b Ehl-i beyti hem Müselmān oldılar
Küfri koyup ehl-i ĩmān oldılar

S 97a Sırr ile ĩmāna geldi cümlesi
Gezdiler bunlar bu hāl ile besī

Geçdi bu hāl ile birķaç rūzgār
Kıldılar bunlar bu hāl ile ķarār

3320 Pādŧāhdan hem vezīr bir gün ne-gāh
Geldi göñli ķaygulu hāli tebāh

İzīrāb ile ķatı göñli melūl
Ķatı ğamgīn nā-tüvān āŧüfte ol

3313b Hem : Bā- S.

3314b Yoq : Yoq B.

3315. beyit A ve B'de yoktur.

3316a vezīr iŧitdi bunı ol : bunı iŧitdi vezīr bī- A.

3317a hem : hep B.

3318a/b ile : ilen S.

3319a/b ile : ilen S.

3320a Pādŧāhdan hem : Pādŧāh ķatda B, Pādŧāh ķatından S.

Şeyh şordı ol vezīre iy emīn
Ne sebebdendür 'aceb göñlüñ hazīn

Söylegil ki böyle ğamgīn nişesin
Kim çekersin mekr ile endīşesin

Söyledi şeyhe vezīr kim iy ulu
Pādşahuñ atları çok sevgülü

3325 Bir atı var idi līkin cümleden
Yig severdi şāh anı ez-cān u ten

B 104b Cümle mālı bir yaña ol bir yaña
Atı binüp seyr iderdi dört yaña

Öldi nā-geh ol bidev atı anuñ
Göñli ğamgīndür bu dem ıatı anuñ

Topıolu göñli ğam u teşvīş ile
Oturupdur ol hezār endīş ile

Kayğudan göñli açılmaz bir zamān
Bir belādur kim irişdi nā-gehān

3322a şordı : sordı S.

3322b 'aceb göñlüñ hazīn : digil göñül ğamın S.

3323a nişesin : nitesin A, niçünsin S.

3323b Kim : Hem A / mekr ile : fikr ile A, böyle çok S.

3324a Söyledi şeyhe : Pes cevāb itdi S.

3324b Pādşahuñ atları çok : Var idi bir atı şahuñ A.

3325a līkin : līk A.

3326. beyit S'de yoktur.

3327a nā-geh ol bidev : nā-gāh ol eyü S.

3328a Topıolu : Dopdolu B, S / ile : ilen S.

3328b ol : şad S / ile : ilen S.

3329a bir : bu A.

- 3330 Şehr ehli cümlesi kiçi ulu
Ol sebebden oldı cümle kaygulu
- Şeyh didi kim ırgıl imdi iy vezir
Pādşāhı eylegil benden habir
- Söylegil kim bir konuğ geldi bize
Bir nice gündür ki geldi evmüze
- Didi ger sultān muıı' olsa baña
Bir 'acā'ib gösterürem ben aña
- S 97b Ger benüm sözümi eylerse kabul
Her ne kim ben söyleyem fer' ü uşul
- 3335 Ben anuñ atın yine kılam diri
Ola hayrān kim işitse bu sırrı
- A 84a Çün vezir işitdi bunı oldı şād
Bī-nevādur şanasın buldı murād
- Yügürüben gitdi sultāndan yaña
Didi iy sultān beşaretdür saña

3330b oldı cümle : cümle oldı B.

3331a kim ırgıl : ki dur var B, kim dur S.

3332a kim : ki B / konuğ : konağ S.

3332b geldi evmüze : mihmān hem bize A, geldi ol evmüze B.

3333a ger : ki B.

3333b 'acā'ib : kerāmet A.

3334a sözümi : sözümnü B.

3334b kim : ki B.

3335a yine : - S.

3335b kim : - S.

3336a işitdi bunı : bunı işitdi A.

3336b buldı : dapdı B, S.

3337a Yügürüben : Kālhubanı B / sultāndan : pādşāhdan S.

Bizüm evde bir konuḡ var bu zamān
Oldı andan çoḡ ta'accüb iş 'ayān

Ḳıṣṣasından şeyḡüñ āgāh eyledi
Ne ki anda görmiş idi söyledi

3340 Sözümi sulṡān ḡabül itse eger
Atını diri ḡılam dir der-naḡar

Pādṣāh işitdi ṣād oldı 'azīm
Didi kim anı getürgil göreyüm

Her ne kim dirse ḡabül itdüm anı
Anca olsun kim sevindürsin beni

B 105a Pes revān döndi vezīr ḡitdi yine
Yügürüben geldi şeyḡüñ yanına

Didi kim sulṡān muṡī' oldı saña
Var getür didi anı benden yaña

3345 Her ne söylerseñ anı eyler ḡabül
Gel anı ṣād eylegil iy pür-uṣül

3338. ve 3339. beyitler B'de yoktur.

3338a var : vardır S.

3339a āgāh eyledi : aña söyledi A.

3339b ki anda görmiş idi söyledi : kim andan görmiş idi hep didi A.

3341b getürgil : getürüñ S.

3342a kim dirse : söyler ise S / itdüm : ḡıldum A.

3342b Anca : Ancaḡ A / sevindürsin : sevindürgil A.

3343a döndi vezīr ḡitdi : oldı vezīr girü B.

3344a kim : ki A, - S.

3345b anı ṣād eylegil : ṣād eylegil anı A.

Şeyh ayağa tırdı gitdi der-zamān
Pādşāh işigine yitdi revān

Girmek istedi kapudan çün o dem
Didi *bi'smi'llāh* pes başdı kadem

Yine cinniler şeyātınler kamu
Pādşāhuñ dağ evinde toptolu

S 98a Şeyh gördi çün tağıldı cümlesi
Kalmadı şeytānuñ anda kimsesi

3350 Ayağa tırdı melik şeyhi görüp
Dürlü ikrām eyledi hālin şorup

Didi iy şeyh-i büzürg ü mu'teber
Kim baña sizden irişdi bir haber

Sizi dirler ölüyi diri kıılır
Bu işüñ muhtācıyam ben Hāğ bilür

3346a tırdı : durdı B, S.

3347a Girmek istedi kapudan : Kapudan girmek diledi B.

3347b başdı : basdı S.

3348a cinniler şeyātınler : cinn ile şeytāndan B, S.

3348b dağ evinde : eblerine A, evleriydi S / toptolu : dopdolu B, S.

3349a gördi çün tağıldı : çün gördi dağıldı B, S.

3349b kimsesi : birisi B.

3350a tırdı : durdı B, S.

3350b ikrām : i'zāz S / şorup : sorup B, S.

3351a büzürg ü : kebīr-i A.

3351b baña : bize B.

3352a diri : dirü S.

3352b ben Hāğ : tapuk A.

Zātuñuzda var ise ger bu kemāl
Hoş demidür bize göster bu mecāl

İki gündür bir atum ölmüş dürür
Hâtırım andan melül olmuş durur

A 84b 3355 Ger baña didi muṭī' olsañ şehā
Sizi ben idem bu ğamlardan rehā

Tañrı izniyle kılam anı diri
Tīz ola kim añlayasın bu sırı

Didi sulṭān ne buyurursañ baña
Ben muṭī' em emrūñe öñdin şoña

B 105b Şeyḥ didi kim var mı evlāduñ senüñ
Daḥi ata ana ecdāduñ senüñ

Didi sulṭān yoḡ durur oḡlum kızum
Bir atum var bir hātūnum bir özüm

3360 Bu ikiden özge yoḡdur kimsenem
Ehl-i beytüm ol ikidür bir benem

3353b bu mecāl : bī-muḥāl A.

3354a gündür bir : gün dürür B.

3355b Sizi ben : Ben sizi A, Sizi S.

3356a Tañrı : Allāh A.

3356b Tīz ola kim añlayasın : Añlayasın tīz ola kim A.

3357a sulṭān ne buyurursañ : sulṭān ne buyurursın B, ne buyurursañ S.

3357b muṭī' em emrūñe : muṭī' sözüñe S.

3358a didi kim : aydur ki B, didi S.

3359a yoḡ : yoḡ B / kızum : benüm B.

3359b Vezin tutmuyor.

3360a özge yoḡdur : ğayrı yoḡdur A, özge yoḡdur B.

3360b ol ikidür bir : ol ikiden bir A, bu ikidür bil B.

Didi şeyh anları hâzır eylegil
Hem ra'yyet daħi gelsün söylegil

Pādşāh anları çağırdı revān
Hem ra'yyet daħi geldi der-zamān

Çünkü hâzır oldu anda hūşş u 'ām
Oldı ol yirde bir ulu izdiḥām

S 98b Şeyḥ tırdı geldi ol dem ilerü
Tıtdı atıñ bir ayağın iy ulu

3365 Didi *lā-ilāhe illa'llāh* revān
Kıldı taḥrīk ol ayağ ender-zamān

Didi sulṭāna yine kim söylegil
Ḥātūnuñla ataña emr eylegil

Her biri tıtsun atıñ bir ayağın
Birisini daħi sen tıtgıl hemīn

Şeyḥ nice didiyse eyle itdiler
Her birisi bir ayağın tıtdılar

3361b ra'yyet : re'āyā S.

3362b ra'yyet : re'āyā S / der- : ol A.

3364a tırdı : durdı B, S.

3364b Tıtdı : Dıtdı B, S.

3365b mısrası B'de yazılmamıştır.

3366b Ḥātūnuñla : Ḥātūnuñlan S. Vezin tutmuyor.

3367a tıtsun : dıtsun B, S.

3367b sen tıtgıl : sen dıtgıl B, dıtgıl sen S.

3368a nice didiyse : nice didi B, ne buyırdı S.

3368b tıtdılar : dıtdılar B, S.

Pes buyurđı pādşāha ol zamān
Söyle *lā-ilāhe illa'llāh* revān

3370 Didi *lā-ilāhe illa'llāh* pes
Ol ayak kıldı taħarrük der-nefes

Didi atasına sen daħ söylegil
Şimdi *lā-ilāhe illa'llāh* digil

Ol daħi tevħīd kıldı şıdķ ile
Ol ayak deprendi hem kudret ile

B 106a 'Avrete daħi buyurđı söylegil
Şimdi *lā-ilāhe illa'llāh* digil

A 85a Ol daħi tevħīd çün kim söyledi
Dört ayağı cümle taħrīk eyledi

3375 Dört ayakdur deprenür cismi ölü
Didi bir iş daħi kıldı iy ulu

Şimdi buyurgıl kamu kavm ü haşem
Böyle disünler olar daħi bu dem

3369b Söyle : Söylegil B, Söyle dir S.

3370a Didi : Hem didi B.

3370b taħarrük : taħrīk A, S.

3371a daħ : de A, daħi S.

3371b Şimdi *lā-ilāhe illa'llāh* : Her ne sultān didi sen daħ B, S.

3372b deprendi : teprendi B.

3375b kıldı : geldi A.

3376a Şimdi : İmdi A.

3376b olar : anlar S / bu : o A.

Çün bunı diye kamu kavmüñ bile
Tañrınıñ emriyle atıñ dirile

Qavmine sultān revān emr eyledi
Cümle *lā-ilāhe illa'llāh* didi

S 99a Tañrı emriyle ayağa tırdı at
Zāhir oldı anda bu hoş mu'cizāt

3380 Ulu kiçi hep Müselmān oldılar
Cān u dilden ehl-i ĩmān oldılar

Mu'cizāt ehli haqıçün iy Hudā
Şoñ nefesde qılma ĩmāndan cüdā

El-Hadīşü's-Sābi' ve's-Selāşün

Erba'ınüñ gelgil iy ārām-ı dil
Bu otuz yidinci hadīş diñlegil

Bū Hureyre rāvīsi oldı anuñ
Güş qılgıl kim şafā' bula cānuñ

Bū Hureyre didi iy şāhib-vefā
Böyle buyurdı Muḥammed Muştafā

3377a bunı diye kamu kavmüñ : bunı kavmüñ kamu diye A, diye bunı kamu kavmüñ S.

3379a tırdı : durdı B, S.

3379b bu : bir B.

3381b nefesde qılma ĩmāndan cüdā : nefesde qıl bize ĩmān 'aḫā' A, nefes ĩmānı qıl bize 'aḫā' B.

3382a dil : cān B.

3382b yidinci hadīş diñlegil : yidincisini güş qıl A, yidincisidür bu hemān B.

3383. beyit S'de yoktur. Beytin vezni tutmuyor.

3383a anuñ : bunuñ A.

3383b Güş qılgıl : Diñlegil sen A.

3384a Bū : Ebū S / iy : ol A.

3385 Meclis olup oturasız siz kaçan
Söyleyesiz ortada yahşısı yaman

Böyle lâyıkdur size yâ Müslimîn
Yirüñüzden тұrmayasız siz yaķın

B 106b Tā ki üç kez bu du‘ā’yı idesiz
Oқuyup andan çıkasız gidesiz

* سبحانك اللهم و بحمدك اشهد ان لا اله الا أنته إغفرلى و تب على

Meclisüñ şoñında üç kerre eger
Oқusa bil müzdini iy mu‘teber

A 85b Meclisi hayr olsa ger ol iy hümām
Ya‘nī söylenmiş ise yahşısı kelām

3390 Bu du‘ā’ mühri olur anuñ yaķın
Böyle buyurdı resül-i pāk-dīn

Meclisi şerr olsa ol diñle yine
Ya‘nī anda fuħş u ğıybet söylene

Bu du‘ā’ olur kefāret ol söze
Yahşısı diñleñ kim beşāretdür size

3385a kaçan : kaçan B.

3386b тұrmayasız : durmayasız B, durmadın S.

3387b Oқuyup andan çıkasız : Oқuyup andan dūra siz B.

* - B. “Allah'ım seni tesbih ederim ki senden başka ilah yoktur. Beni bağışla ve tövbemi kabul et.”.

3388b Oқusa : Oқusa B.

3389a olsa ger ol : ger olsa A, S.

3389b Vezin tutmuyor.

3390b resül-i pāk-dīn : resülü'l-mürselīn A, şeffī'ü'l-müznibīn S.

3391b Vezin tutmuyor.

3392b diñleñ kim : diñle kim A, diñle S.

Hikāyet-i Hāzret-i Şeyh Bāyezīd-i Bisṭāmī*

S 99b Bir hikāyet var durur yād eyleyem
Güş iderseñ cān u dilden söyleyem

Hāleti içinde bir gün Bāyezīd
Diñlegil kim nice kıldı ol sa'īd

3395 Hāzrete dürlü münācāt eyledi
El götürdi 'arz-ı hācāt eyledi

Qalbi arıtdı olup şevki ziyād
Diñlegil kim nice işler kıldı yād

Perde götürildi ref' oldu hicāb
'Arşa seyrān eyledi min-küllü bāb

Cān göziyle kıldı çün 'Arşa nazar
Bī-ķarār olup didi ol şīr-i ner

Bu maķām maħmüddür didi 'ayān
Aħmede hāşş eyleyüpdür Müste'ān

3400 Şāyed ol Hāyy u Qadīm ü Zü'l-celāl
Ol Hudāvend ü Kerīm ü bī-zevāl

* Hikāyet-i Uḫrā B, - S.

3393a var durur : uş saña S.

3393b Güş iderseñ cān u dilden : Güş kıluñ cān u dilden B, Cān u dilden güş iderseñ S.

3395b 'arz-ı : 'arz u B.

3396a Qalbi arıtdı olup : Qılup arıtdı S.

3396b kim : - S.

3398a göziyle : göziylen S.

3398b ol : iy B.

3399b eyleyüpdür : eylemişdür S.

3400b Kerīm : Qadīm A / bī-zevāl : bī-mişāl B.

- B 107a Rüz-ı maḥşer cennet içre ol Ğanī
Eyleye ḳonşu anuñ birle beni
- Cennet içinde anuñla yār olam
Her bir işde mūnis ü ğam-ḥ'ār olam
- Didi bunı mest ü medhūş oldu çün
Geldi özine ne-gāh ol reh-nümün
- Ol zamānda geldi hātifden nidā'
Bir yüce āvāz ile didi aña
- 3405 Didi ki diñle sözi iy Bāyezīd
Ḳonşuñı diyem ola faḥrūñ mezīd
- Ol fülān şehrūñ içinde bir ulu
Şeyḥ vardur kim odur yüzi şulu
- A 86a Bil ki ol şeyḥūñ bir ulu ḳulu var
Ḳonşuñ ol olsa gerek iy bī-ḳarār
- S 100a Ola hem-sāye saña cennetde ol
Ol durur ḳonşuñ ḥaḳīḳat bilmiş ol

3401b ḳonşu : ḳoñşu A.

3402a içinde anuñla : içre anuñlan S.

3403a Didi bunı : Bunı didi B / oldu : idi S.

3403b ne-gāh : nā-gehān A.

3404b yüce : üce B / ile : ilen S.

3405a ki : - A, kim S / sözi : sözümi A.

3405b Ḳonşuñı : Ḳoñşuñı A / diyem : işid S.

3406b Şeyḥ vardur kim odur yüzi şulu : Anda bir şeyḥ var durur özi sulu B.

3407a Bil ki ol şeyḥūñ bir ulu ḳulu var : Şeyḥūñ anda bilginin bir ḳulu var B.

3407b Ḳonşuñ : Ḳoñşuñ A.

3408b ḳonşuñ : ḳoñşuñ A.

‘Aklı çün başına geldi nā-gehān
Şeyh pes tırdı ayāğa der-zamān

3410 Göreyüm dir varup ol hem-sāyeyi
Bāşed ola alam andan vāyeyi

Ṭuruban kıldı hemān-dem ‘azm-i rāh
Eyledi ol dem tevekkül ber-İlāh

Gitdi yüz fersah yolu ol dīn eri
Geldi ol şehre irişdi āhiri

Uğradı şehriñ kapusunda meger
Bir cemā‘at oturur şordı haber

Ḳandadur didi fülān şeyhüñ kılu
Andan ötrü gelmişem bunca yolu

3415 Hācetüm vardur ḳatında şorayum
Ne buyurur ol baña bir göreyüm

B 107b Didiler anı n'idersin iy kışı
Ḳanda var anuñ saña yarar işi

3409b tırdı : durdı B, S / der- : ol A.

3410a Göreyüm : Göreyin A.

3410b vāyeyi : māyeyi S.

3411a Ṭuruban : Duruban B, S.

3411b ol dem : çün kim S.

3412a fersah yolu : ferseng yol B, ağaç yolu S.

3412b ol : pes A.

3413b şordı : aldı B, sordı S.

3414a Ḳandadur : Hādadur B, S.

3415a şorayum : şorayın A, sorayum S.

3415b göreyüm : göreyin A.

3416a n'idersin : n'idersüñ S.

3416b Ḳanda : Hānda B, S / yarar : lāyık S.

Bir şarāb-hōrdur daḥi fāsık durur
Şormak anı size ne lāyık durur

Bir münāfık kim işi şeytānīdür
İstemez her kim anı Raḥmānīdür

Sende var sīmāsı çün şālihlerüñ
Āşnāsı olmagıl tālilhlerüñ

3420 Çün yüzünde nūr-ı İmān görünür
Baķıcaķ āyāt-ı Raḥmān görünür

Ḥayf ola yād idesin adın anuñ
Añmagıl koy resm-i bünyādın anuñ

Çün olardan şeyḥ işitdi bu sözi
Ḥayrete gitdi hemān-dem kendözi

S 100b Göñli ğamgīn oldı qaldı dil-figār
Bu nice ḥāletdür iy Perverdgār

Şeyḥ bu işden qatı qaldı taña
Vāh meger şeytānī ola bu nidā'

3417a şarāb-hōrdur : şarāb-hōr u A, şarāb-hōr S.

3417b Şormak : Şormağ A, Sormak S.

3418a şeytānīdür : şeytān durur S. Beytin vezni tutmuyor.

3418b her kim anı Raḥmānīdür : anı her kim Raḥmān durur S.

3419a sīmāsı çün : çün sīmāsı S.

3420b Baķıcaķ : Baḥıcaķ B / āyāt-ı : āyet-i S.

3421a idesin : idesüñ B.

3421b koy resm-i : қо resm-i A, koy resm ü B.

3422b gitdi : vardı A.

3423a qaldı : - S.

3423b nice ḥāletdür iy : nice ḥāldür eyā A, ne ḥāletdür dir iy S.

3424a taña : daña B.

3424b Vāh : Dir S. Vezin tutmuyor.

- 3425 Kaşđ kıldı oradan girü döne
Pes evi yolın tıttup gide yine
- A 86b Şoñra fıkr itdi didi kim varayum
Anuñ aħvālin gözümle göreyüm
- Bunca yol kesdüm besī çekdüm ta'ab
Ben anı görmeklige kıldum taleb
- Bu kadar zaħmet çeküp geldüm aña
Görmedin dönmeğ anı olmaz revā
- Şeyħ geldi şehre girdi ol zamān
Tā bile aħvālini anuñ 'ayān
- 3430 Şordı şehri ehlinden anuñ menzilin
Didi kim virüñ haber yā Müslimīn
- B 108a Gösterüñ anuñ maķāmını baña
Ben bu ħāli işidüp kıaldum taña
- Virdiler anuñ maķāmını haber
Didiler kim diñle iy ehl-i nazār

3425a oradan : buradan B, ki oradan S.

3425b Pes : Kim S / tıttup : dutup B, S.

3426a varayum : varayın A.

3426b göreyüm : göreyin A.

3430a Şordı : Sordı S.

3430b kim : ki B.

3431b taña : daña B.

3432b kim : ki A.

Oturup mey-hānede mest ü ħarāb
Gice gündüz nūş idüp cām-ı şarāb

Bir nice özi gibi fāsıķ daħi
Hem-nişīn olmışdur aña iy aħī

3435 İşleridür bāde içmek rüz u şeb
Dem-be-dem 'ayş u temāşā vü țarab

Gitdi andan daħi yine bī-ķarār
Mużtarib olup be-gāyet dil-figār

Gezdi kūy u gūşe'i ol nāmver
Her kime kim uğradı şordı ħaber

S 101a Anca gezdi buldı anuñ menzilin
Diñle aħvālin sen anuñ ba'd-ezīn

Şeyħ çün girdi ķapudan iķerü
Gördi ol dem ol gulāmı rü-be-rü

3440 Böylesince kırķ kişi mest ü ħarāb
Ara yirde şāhid ü şem' ü şarāb

Ķarşularında muğannī sāz ider
Çeng ü ney ķānūn ile āvāz ider

3433a Oturup : Oturur B.

3433b idüp : ider B.

3434a gibi : kimi B.

3435b vü : hem A.

3437a Gezdi kūy u gūşe'i : Gitdi gezdi gūşede A, Gezdi kūy u soķākda S.

3437b kim : ki B / şordı : sordı S.

3438a buldı : dapdı B.

3440a kırķ : kırĥ B.

3441b ney : -S.

Meclis ehlinüñ kamu göñli ferah
Elde sâķī yüridür gülgün kadeh

Şeyh bu hâli görüben döndi girü
Mużtarib oldu kati ol mäh-rü

Gördi bunı kaygulu oldu 'azîm
Toldı göñli guşsa vü teşvîş ü bîm

A 87a 3445 Şeyhüñ aḫvâlini gördi ol sa'îd
Ayağa tırdı ayıdur Bâyezîd

Bu kadar yolu gelüp çekdüñ ta'ab
Böyle kayıtmaklığa nedür sebep

B 108b Bu kadar yol zaḫmetin çekdüñ ki tā
Göresin hem-sāyeñi iy meh-liķā'

Ne revâdur ki bizümle iy ulu
Kılmayasın bir iki dem güft ü gü

Kaçma bizden gelgil iy ārām-ı cān
İdelüm şoḫbet senüñle bir zamān

3450 Çün bunı işitdi şeyh-i rüzgār
Yine kayıtdı hemān-dem bî-ķarār

3442b yüridür : gezdürür B.

3443a görüben : görüp B, S.

3444b Toldı : Doldı B, S.

3445b tırdı : durdı B, S.

3446. beyit A ve B'de yoktur.

3447a yol zaḫmetin : yolu zaḫmet S.

3447b Göresin : Görseñe A.

3448. beyit S'de yoktur.

3449b senüñle bir : senüñle bu B, senüñlen bir S.

Vardı girdi ol ğulāmuñ katına
Çoğ ta'accüb kıldı ol hāletine

Şeyh girdi ol kula virdi selām
Birbirine eyledi in'ām-ı 'ām

Şoruşurlar birbirinüñ hālını
Rūzgārını kamu ef'ālını

S 101b Ehl-i meclis bunlara hayrān olur
Bunlaruñ işinde ser-gerdān olur

3455 Pes ğulāma şordı ol dem Bāyezīd
Bu ne hāletdür baña di iy sa'īd

Kim haber virdi beni söyle saña
Hem bu hāli dağ 'ayān eyle baña

Ėul ayıdur bizi saña kim didi
Pes seni dağı baña ol söyledi

Hem bu hāli dağı diñle söyleyem
Bunda hikmet nicedür şerh eyleyem

3451a katına : yanına B.

3451b Çoğ ta'accüb kıldı ol hāletine : Çoğ ta'accüb kıldı anuñ hālını B.

3452a ol kula : içerü B, çün kula S.

3452b in'ām-ı : in'ām u A, S.

3453a Şoruşurlar : Pürsiş ider B, Şoruşurlar S.

3453b ef'ālını : ađvālını A.

3455a şordı : sordı S.

3455b di : ayt B.

3456a beni söyle saña : saña beni digil A.

3456b hāli dağı 'ayān eyle baña : hāleti baña şerh eylegil A.

Geldi hātifden nidā' bir gün baña
Bāyezīd ҡonşı olur didi saña

3460 Ol durur cennetde hem-sāyeñ senüñ
Olsun anuñ 'aşkı ser-māyeñ senüñ

Fıkr ҡıldum ben özümlen iy sa'īd
Çün baña hem-sāye olur Bāyezīd

B 109a Bu nice himmet ola didüm hemān
Cennete yalñuz girem iy pehlevān

Bir nice kişi gerek ola refīķ
Kim diyildi *er-refīķ şümme't-tarīķ**

Meclis ehlin kim görürsin iy ulu
Oturupdur mest-i lā-ya'ķıl ҡamu

A 87b 3465 Bular idi evvelā seksen kişi
Böyle idi anlaruñ cümle işi

Қırқını ҡıldum bu işden ben felāh
Uş olupdurlar ҡamu ehl-i şalāh

3459b ҡonşı : ҡoñşu A.

3461. beyit S'de yoktur.

3461a özümlen : özümle A.

3462b yalñuz : yalguz B, S.

3463a ola : olam B.

3463b Kim diyildi : Çün dinildi A.

* 3463b “Önce yoldaş, sonra yol”.

3464a ehlin : ehli A / görürsin : görürsüñ B, S.

3465a Bular : Bunlar A, S.

3466a Қırқını : Қırқını B, S.

Tevbe kıldılar elümden cümlesi
Hem merâtib daħi buldılar besî

Haḡḡa ṭā'at eylemekdür işleri
Haḡ rızā'sıdur hemān teşvîşleri

Bu ḡalan kırḡı senüñçün ḡoymışam
Anuñ için sen gelince küymişem

S 102a 3470 Bunlara sen tevbe virgil iy 'azîz
İşleri tā kim şalāḡ ola temiz

Bu ikisi söyleşürler rû-be-rû
Çevrede anlar baḡarlar sū-be-sū

Bunlaruñ aḡvālını çün bildiler
Cümlesi ol dem ayaḡa geldiler

Bildiler kim budur ol sulṭān-ı dīn
Bāyezīd ol ma'den-i şıdḡ-ı yaḡīn

Cām şındı yire dökildi şarāb
Tevbe ḡılmaḡa iderlerdi şitāb

3468b hemān : ḡamu A.

3469a Bu ḡalan kırḡı : Kim bu kırḡı B / ḡoymışam : ḡomişam A.

3469b küymişem : durmuşam B.

3471b baḡarlar : baḡarlar B.

3472b geldiler : durdılar B.

3473a kim : ki A.

3473b Bāyezīd ol : Bāyezīddür B.

3474a şındı yire dökildi : şındı yire tükildi B, S.

3474b iderlerdi : iderdi B.

3475 Çeng ü ney gitdi hemân-dem aradan
Anlara tevfiķ virdi Yaradan

Bāyezīdūñ karşıısına geldiler
Cümlesi ol demde tevbe kıldılar

B 109b Anlara tevfiķ virdi Kirdgār
Gūşe-i zūhd itdi cümle ihtiyār

İşlerine hep nedāmet kıldılar
Dīn içinde istikāmet kıldılar

Himmet-i merdānı gör iy pür-uşūl
İki iken seksen iki oldı ol

3480 Seksen iki kişi dürür kim bular
Cennet-i A'lāda қоnşı oldılar

Kāmil ile her kim ola hem-nişīn
Ol kemālinden eşer bulur yaķīn

Sen olaruñ hürmetine yā İlāh
Қılmağıl maħşerde bizi rü-siyāh

3475a ney : mey B.

3477a tevfiķ virdi : virdi hidāyet A.

3480a kişi dürür kim : kişidür uş kim B, kişi dürür S.

3480b қоnşı : қоñşı A.

3481a ile : ilen S.

3481b bulur : alur S.

3482a Sen : Pes A.

A 88a **El-Hadîşü's-Sâmin ve's-Selâşün**

Erba'îndendür otuz sekizi bu
Güş kılgıl şıdık ile iy nîk-hû

S 102b Ol Sa'îd ibni Ebî Bürde i yâr
Râvîsidür bu hadîşüñ güşdâr

3485 Atasından naql ider ol dağ 'ayân
Bu dağî naql itdi ez-fahr-i cihân

Didi kim didi resûl-i Kirdgâr
Dûzağ içre cem' olanda ehl-i nâr

Dûzağa kim gire kâfirler kamu
Na'ra vü zârî kıllalar sū-be-sū

Ehl-i İslâmuñ dağî 'aşîlerin
Hem bırağalar tamuya yir yirin

Kâfir ol günde Müselmâna diye
Bunda siz niçün gelüpsiz söyleye

3490 Siz Müselmân idüñüz pes iy 'aceb
Oda yanmağüñüz imdi ne sebeb

3483a Erba'îndendür otuz sekizi : Erba'înden otuz sekizinci A, S.

3483b ile : ilen S.

3484b güşdâr : güşvâr A. Vezin tutmuyor.

3485a naql : güş A.

3485b Bu : Ol S.

3486a kim : ki A.

3488a İslâmuñ : İmânuñ S.

3488b bırağalar tamuya : bırağalar damuya B.

3489b siz niçün : niçün siz A.

3490a Müselmân idüñüz : Müselmânlarduñuz A.

B 110a Aydalar kim biz Müselmānlar idük
 Ḥaḫ bilür kim ehl-i ĩmānlar idük

Aydalar kim pes sizũ ĩmānuñuz
Ehl-i ĩmān söylenen ol nāmuñuz

Sizi oddan nişe kırtarmadı pes
Size ümmĩd olmadı mı hĩç-kes

Aydalar bilũñ Müselmānuz kıamu
Biz ḫaḫĩḫat ehl-i ĩmānuz kıamu

3495 İşlemişdük lĩk biz çok çok günāh
 Ḥaḫ kıatında olmiş idük rũ-siyāh

şimdi bu anuñ cezā'sıdur bugũn
Nār elinde olmişuz böyle zebũn

Bunlaruñ sözin işide çũn ĩlāh
Luḫf ile raḫm eyleye ol pādřāh

Mālike emr ide ol dem Kırdgār
Var cehennemden ĩmān ehlin çıķar

3491a Aydalar : Diyeler B.

3491b Ḥaḫ bilür kim : Cümlemüz hep S.

3492. beyit S'de yoktur.

3492b ĩmān : ĩslām A.

3493a nişe : nite A.

3493b ümmĩd olmadı mı hĩç-kes : ĩmān uymadı mı hĩç bes A.

3495a İşlemişdük : İşlemişüz S / çok çok : bĩ-ḫadd A, çoḫ B.

3495b Ḥaḫ kıatında olmiş idük : Olmiş idük Ḥaḫ kıatında S.

3496a bu anuñ : anuñ bu A.

3496b elinde : elinden S.

3497a Bunlaruñ sözin işide : Bunları işide ol dem S.

3497b ile raḫm eyleye : ile raḫm ide A, idüp raḫm eyleye S.

3498b çıķar : çıķar B. Vezin tutmuyor.

Ehl-i ĩmān çün cehennemden çıķa
Küfr ehli bunlara karşı baķa

S 103a 3500 Bunlaruñ çün çıķduđını göreler
Başlarına elleriyle uralar

Zār u efgān ide anda cümlesi
Kıla bu nev'e temennā her kesī

A 88b N'ola olsayduķ Müselmān biz dağı
Olmayayduķ tā ebed biz dūzahī

Bunlaruñla biz çıķayduķ nārdan
Kurtulayduķ böyle āh u zārdan

Uşbu söz bu āyetuñ tefsīridür
Kim buyurmuşdur bunı ol sözi dūr

ربما یود الذین کفروا لو كانوا مسلمین*

B 110b 3505 İsteye anlar Müselmān olmağı
Küfri koyup ehl-i ĩmān olmağı

3499a Ehl-i ĩmān çün cehennemden : Çün cehennemden ĩmān ehli S / çıķa : çıķa B.

3499b baķa : baķa B.

3500. beyit A'da yoktur.

3500a çıķduđını : çıķduđını B.

3500b Başlarına elleriyle : Başlarını elleriyle S.

3502a N'ola olsayduķ Müselmān : N'ola olayduķ sizüñ tek B, Kāş olmuşduķ Müselmān S.

3502b Olmayayduķ tā ebed biz : Tā ebed biz olmayayduķ S.

3503a Bunlaruñla biz çıķayduķ : Bunlar ile çıķa idüķ B, Bunlaruñ tek çıķa idüķ S.

3503b Kurtulayduķ : Kurtula idüķ S.

3504a Uşbu söz bu āyetuñ tefsīridür : Bu söz uş tefsīridür bu āyetuñ S.

3504b Kim buyurmuşdur bunı ol sözi dūr : Kim kelāmı oldı Rabbü'l-'izzetüñ S.

* “Bir vakit gelecek ki bu gerçeği inkāra kalkışanlar keşke Allah'a boyun eğip Müslüman olsaydık diye yerinecekler.”. Kur'ân-ı Kerīm, Hicr, 15/2.

3505a/b olmağı : olmaķı B.

Lîk sūd itmez çü vaqt ötmişdürür
Çün İmānsız dünyeden gitmişdürür

Fî-Ĥadîş-i Āĥer-i Resûl 'Aleyhi's-selām*

Yine bir āĥer ĥaberde geldi bu
Muştafādan hem yine naql oldu bu

Ol zamānda kim ola yevmü'l-ķıyām
Fi'linüñ göre cezā'sın ĥāşş u 'ām

Maĥşer ehlinüñ içinde Cebrā'îl
Tırmayuban ĥavf ide dir kırķ biñ ıl

3510 Kulağına ire anuñ her zamān
Bir nidā' kim el-amān dir el-amān

Diye yā Ĥannān u yā Mennān daĥi
Zārîsi zār ide ehl-i dūzaĥı

Çağıra ol dem yine yā Zü'l-celāl
Bu ola virdi dilinde māĥ u sāl

S 103b Ümmetümden ola ol didi resûl
Söyleyem vaşfını olmazsañ melûl

3506b Vezin tutmuyor.

* Fî-Ĥadîş-i Āĥer 'ani'n-Nebiiyi 'Aleyhi's-selām S. B'de bu kısım boş bırakılmış başlık yazılmamıştır.

3508a kim : pes A, ki B.

3509b Tırmayuban : Durmayuban B, S / ĥavf ide dir : ĥavāf ide A, S. 3509a'nın vezni tutmuyor.

3510b nidā' kim el-amān dir el-amān : āvāz kim çağıra dā'im amān A, B.

3511b Zārîsi zār : Zārî zārî B. Vezin tutmuyor.

3512a yine : ayda B.

3512b Bu ola virdi dilinde māĥ u sāl : Her zamān dilinde bu ola maķāl S.

Cebrā'īl çün bu nidā'yı işide
Muştafā ile diler bir iş ide

3515 'Arşa seyrān ide açup bāl ü per
'Arşa irende sücūda kıoya ser

Diye iy Ğaffār u Ğayy u Zü'l-celāl
Vey Kerīm ü pādşāh-ı bī-mişāl

Қırқ biñ ıldur işidürem ben yaқın
Kim gelür bir ün cehennemden hazın

A 89a Sözi bu Ğannān u Mennān her zamān
Қırқ biñ ıldur bu durur virdi hemān

Ger Muḡammed ümmetiye yā Ğanī
Sen baña luḡ eyle bağışla anı

B 111a 3520 Yā İlähī sen bilürsin ḡälümi
Ol Muḡammedden benüm aḡvālümi

Aramuzda nice döstluḡ var durur
Kim benümle nicesi ol yār durur

3514a Vezin tutmuyor.

3514b ile : ilen S.

3515a açup : uçup B.

3517a Қırқ : Қırқ B / ıldur : yıldur A, yıldur ki S.

3517b bir ün cehennemden : cehennemden bir ün S.

3518a Sözi bu : Diyer ol B, Ol dir S / her : ol B.

3518b Қırқ : Қırқ B / ıldur : yıldur A, S.

3519a Ger Muḡammed ümmetiye : Kim Muḡammed ümmetine B.

3519b eyle bağışla : it bağışlagıl S.

3520b Muḡammedden benüm : Muḡammed ilen S.

3521a döstluḡ : döstluḡ B.

3521b Kim : Hem A / benümle : benümlen S.

İsterem ki ümmeti hakkında ben
İşleyem bir yahşılık iy Zü'l-minen

Döslüğümüz arada ola 'ayān
Rāzī ola benden ol fahr-i cihān

Sen baña bağışla anı yā İlāh
Aḫmed ile tā ki olam nīk-ḫāh

3525 Hāḫ diye kıldum seni aña şefī'
Var çıkargıl olmasun kimse menī'

Ol kulumı ben saña bağışladum
Hācetüñ bu ise anı işledüm

Yüri var Mālik katına bu zamān
Kim çıkarsun anı dūzahdan revān

S 104a Saña tapşursun iletgil cennete
Anı cennetde irişdür ni'mete

Vara çün Mālik katına Cebrā'īl
Ayda yā Mālik sözümü diñlegil

-
- 3522a ki ümmeti : ümmetinüñ A.
3523a Döslüğümüz arada : Döslük tā orada B.
3523b Vezin tutmuyor.
3524b Aḫmed ile : Aḫmede ben A.
3525a Hāḫ diye : Diye Hāḫ A.
3525b çıkargıl : çıkargıl B.
3526b anı : bunı S.
3527a katına : yanına B.
3527b çıkarsun : çıkargıl A, çıkarsun B.
3528a tapşursun iletgil : dapşursun apargıl B, dapşursun iletgil S.
3528b cennetde irişdür : irgür cennet içre B.
3529a katına : yanına B. Vezin tutmuyor.

3530 Şol fülānı Hāḡ bağışladı baña
Kim beni evürdi uş senden yaña

Şimdi var anı çıḡargıl nārdan
Anı ḡurtargıl bu āh u zārdan

Gire Mālik çün cehennem içine
Araya biñ yıl anı dōne dōne

Şoñra biñ yıldan gele çün taşḡaru
Ayda Cebrā'īle kim iy sevgülü

Söyleye yā Cebrā'īl bilgil 'ayān
Ol cehennem ehlinüñ ḡāli yaman

B 111b 3535 Cūş idüp ḡaynar cehennem sū-be-sū
Taşı ḡızdurmış demür nisbet ḡamu

Hem demür daḡ taşa dönmiş ba'd-ezīn
Ādemī ḡızmış demür nisbet yaḡīn

3530a bağışladı baña : baña bağışladı A.

3530b Kim beni evürdi uş senden yaña : Uş beni senden yaña hem ündedi A.

3531a var anı çıḡargıl : anı ḡur çıḡargıl A, var anı çıḡargıl B.

3531b Anı ḡurtargıl : ḡurtar anı hem A.

3532a çün : hem A.

3532b yıl : ıl B.

3533a Şoñra biñ yıldan gele çün taşḡaru : Kim biñ ıldan şoñra çıḡa daşḡaru B.

3533b sevgülü : māh-rū S.

3534a Söyleye : Ayda kim S. Vezin tutmuyor.

3535b Taşı : Daşı B, S / ḡamu : ḡamu B, S.

3536a taşa dönmiş : daşa dönmiş B, daş S.

3536b Ādemī ḡızmış : ḡızmış hem ādem S.

A 89b Gezdüm od içinde biñ yıldur tamām
Anı bulabilmedüm iş oldu hām

‘Arşa gide yine ol dem Cebrā’ıl
Secde kıla diye yā Rabb-i Celīl

Diye iy Cebbār Mālik ol kulu
Bulmadı gerçi geçürdi biñ yılı

3540 Nirdedür anuñ mekānı iy Kerīm
Anı bildürgil bize sen iy Raḥīm

Pes diye ol fazlı çok Perverdgār
Sen yūri ol Mālikūñ katına var

Ol fülān ev ki cehennemde hemān
Var durur Mālik bilür anı ‘ayān

S 104b Hem ol ev içre fülān çāhuñ yine
Mālike söyle ki varsun қа’rına

3537a yıldur : ıldur B.

3537b Anı bulabilmedüm iş oldu hām : Ol kişiyi bulabilmezem iy hümām S.

3538a gide : gitdi B. Vezin tutmuyor.

3538b kıla diye : ide diye A, kıla yine S.

3539a Diye iy : Diye yā B, Ayda iy S.

3539b gerçi : gezdi B.

3540b iy : yā A.

3541a ol : iy A / çok : çoḡ B.

3541b katına : yanına B.

3542a ki : kim S.

3542b ‘ayān : revān A.

3543a ol ev içre : od içre ol A.

Ol kuyı içre fülân bucağ ki var
Söylegil ki anda tutmuşdur qarār

3545 Bu sözi çün kim işide Cebrā'īl
Vara Mālik katda bā-emr-i Celīl

Ayda yā Mālik ta'allül eyleme
Var çıkar anı te'emmül eyleme

Var anı oddan çıkargıl bu zamān
İşide Mālik ola ol dem revān

Çün vara ol menzile anı göre
Luṭf ile pes anuñ aḥvālin şora

Başı aşağa göre kim kaygulu
Cismi 'aḳrebdür yılandur toṭṭolu

3550 Daḫi boynında anuñ aḡlāl ola
Hem selāsıl ile daḫ angal ola

B 112a Bir yirinden tuta çün Mālik anı
Göre kaḫkara kömür olmuş teni

3544b ki : kim S / tutmuşdur : dutmuşdur B, S.

3545. beyit A'da yoktur.

3545a Vezin tutmuyor.

3545b katda : katına S.

3546b çıkar : çıkar B.

3547. beyit S'de yoktur.

3547a çıkargıl : çıkargıl B.

3548b ile pes : ile hem A, ilen pes S / aḥvālin şora : ḫālın sora S.

3549a göre : görür A.

3549b 'aḳrebdür yılandur : 'aḳreble ılandan B / toṭṭolu : dopdolu B, S.

3550b ile daḫ : ü daḫi A, hem yine S.

3551a tuta : duta B, S.

3551b kaḫkara kömür olmuş : kaḫara kömür olmuş ol B.

Anı taḥrīk ide çün silke revān
Dökile ‘aḳreb ile mār ol zamān

Silke anı bir daḫi Mālik girü
Gide aḡlāl ü selāsiller ḳamu

Ol zamānda baḳa Mālik yüzine
Ṭoldurup ḫasret yaşını gözine

3555 Ayda Mālike niye geldüñ digil
Geldüğüñi bileyüm bir söylegil

Sen ḳılur mısın benümçün fetḫ-i bāb
Yoḳsa arturmaḡa mı geldüñ ‘azāb

Sen ḳılur mısın ‘azābumı ziyād
Ḳurtarup ider misin sen beni şād

A 90a Ayda Mālik kim bunı ben bilmedüm
Ben saña bil ki özümden gelmedüm

S 105a Söyleye kim Cebrā’īl ister seni
Seni çıkarmaḡa göndermiş beni

3552b ‘aḳreb ile mār ol zamān : ol ‘aḳreb ü mār u yılan A.

3553a anı bir daḫi Mālik : Mālik bir daḫi anı A.

3553b ü selāsiller : selāsil daḫ S.

3554a baḳa : baḡa B, S.

3554b Ṭoldurup ḫasret yaşını : Doldurup ḫasret yaşını B, Doldurup ḫasretlü yaşı S.

3555a Mālike : yā Mālik A, Mālik S.

3555b bir : sen B.

3556b Yoḳsa : Yoḡsa A, B.

3557. beyit A’da yoktur.

3557b ider misin sen beni : ḳılur mısın yoḳsa S.

3558a Ayda : Diye S / kim : ki A.

3559a Söyleye kim : Bil yaḳīn ki S. Vezin tutmuyor.

3559b Seni çıkarmaḡa göndermiş : Seni aparmaḡa göndermiş B, Kim seni iletmege saldı S.

3560 Bunu diyüp pes elin tuta revân
Cebrâ'îl kıtına ilte der-zamân

Cebrâ'îl tuta elini hem yine
Pes getüre anı 'Arşuñ yanına

Bunu her kim görür ise söyleye
Halk içinde böyle ma'lûm eyleye

Aydalar bu ol kişidür kırk biñ il
Kim cehennem içre ol h'âr u zelîl

Oda yanup yüregi biryân idi
Sözi yâ Hannân u yâ Mennân idi

3565 'Arş yanında kıla bir dem qarâr
Ola Cebrâ'îl aña mûnis ü yâr

B 112b Hâzret-i 'izzet nidâ' ide aña
Ayda yâ kulum kulağ urgil baña

Ben size göndermemiş miydüm kelâm
Sen anı işitmedüñ mi şubh u şâm

3560a diyüp : diye B / tuta revân : duta hemân B, duta revân S.

3560b kıtına : yanına B / der-zamân : ol zamân A. Vezin tutmuyor.

3561a tuta elini : duta elinden B, duta elini S. Vezin tutmuyor.

3562a görür ise : ki görürse A, görüp S.

3563a kırk biñ il : kırk biñ yıl A, kırh biñ il B.

3563b cehennem içre ol h'âr u : cehennem içre olmışdur A, cehennemde kalup h'âr u S.

3564a yüregi : çigeri A.

3565b Ola Cebrâ'îl aña : Aña ola Cebrâ'îl S.

3566b Ayda yâ kulum kulağ urgil : Yâ kulum ayda kulağ tutgil A.

Size hem göndermemiş miydüm resûl
Dimemiş miydi size fer' ü uşûl

Emr-i ma'rûf itmemiş miydi digil
Nehy-i münker itmedi mi söylegil

3570 Ayda yâ Rabb itmiş idi cümlesin
Şermsâram yâ İlâhe'l-'âlemîn

Şüm nefsum zûlm kıldı kim baña
Kim 'ibâdet kılmadum iy Hâk saña

İki ismüñ hürmetiçün iy Ğanî
Kırk biñ ıldur çağıruram ben seni

Çağıruram nâr içinde inleyüp
Dilde yâ Hânnân u yâ Mennân diyüp

S 105b Luţf idüp bağışla cürmüm yâ İlâh
Hâzretüñde gerçi oldum rû-siyâh

3575 Yarlıgadum diye ol demde Ğanî
Cebrâ'île hem bağışladum seni

3568a hem : - A, ben S.

3569a itmemiş miydi digil : itmedi mi söylegil B.

3570a itmiş idi : buyurduñ B, S.

3570b Şermsâram : Şermsâruz A.

3571a kim : hem A.

3571b Kim 'ibâdet kılmadum iy Hâk, Kim 'ibâdet idebilmedüm B, 'İbâdet kılmadum iy Hâk S.

3572b ıldur çağıruram : yıldur ki añaram A, yıldur kim anuñlan S.

3573a nâr : od B.

3574a Luţf idüp : Raħm idüp B, Luţf eyle S.

3575a demde : dem ol A, dem S.

3575b Vezin tutmuyor.

Çün saña kıldı şefâ'at Cebrâ'îl
Seni bağışladum aña bellü bil

A 90b Cebrâ'îl elini tuta ol zamân
Anı cennetden yaña ilte revân

Nehr-i hayvâna varuban ğusl ide
Dūzahî sîmâsı cisminden gide

Cebrâ'îl tuta yine anuñ elin
Muştafâya ilte ol Rūhu'l-emîn

3580 Muştafâya diye ol dem Cebrâ'îl
Senüñ içün işledüm bu işi bil

B 113a Ol Ḥasan Başrî imâmü'l-Müslimîn
Bu ḥadîşe çün nazâr kıldı yaqîn

El götürdi didi iy Perverdgâr
Yazmış olsañ sen beni ger ehl-i nâr

Ol kişi kılgıl beni kim iy Ğanî
Kırk biñ ıl oda yaqarsañ sen beni

3576a saña kıldı : kıldı saña S. Vezin tutmuyor.

3576b bellü : şöyle A.

3577a elini tuta ol : duta elini der- B, duta elini ol S. Vezin tutmuyor.

3579a tuta : duta B, S. Vezin tutmuyor.

3580. beyit A'da yoktur.

3580a Vezin tutmuyor.

3580b Senüñ içün : Senden ötrü S.

3582b Yazmış olsañ sen beni ger : Sen beni ger yazmış olsañ S.

3583a beni kim iy Ğanî : beni sen iy Kerîm B, kim beni iy Ğanî S.

3583b ıl : yıl A, S / yaqarsañ sen beni : yaqasın iy Raḥîm B, yaqarsañ sen anı S.

Kırk biñ ıldan soñra raħm itdüñ aña
Gönderürsin anı cennetden yaña

3585 Raħmetüñle yā İlāhe'l-'ālemīn
Nār-ı düzaħdan bizi kılğıl emīn

El-Ĥadīşü't-Tāsi' ve's-Şelāsün*

Cān u dilden gūş kıl iy ehl-i dil
Erba'inden bu otuz toķuzı bil

Rāvīsi dürür Mücāhid mu'teber
Ol daħi Selmāndan işitmiş ħaber

S 106a Didi Selmān ki buyurdu Muştafā
Faħr-i 'ālem şāħib-i tēcü'l-verā

Ümmetümden her kişi dir ol resül
Şaķlasa bu kırk ĥadīşi bilmiş ol

3590 Dāħil olur cennete ol şeksizin
Ĥaşr olur ol enbiyā'larla yaķın

3584a ıldan : yıldıan A, S / itdüñ aña : idüp baña A, idersin aña S.

3584b Gönderürsin anı : Gönderürsin beni A, Gönderürsüñ anı S.

3585a Raħmetüñle : Raħmetüñlen S.

3585b düzaħdan : zaħmetden S.

* B'de bu kısım boş bırakılmış başlık yazılmamıştır.

3586a kıl iy ehl-i dil : kılğıl iy hümām B.

3586b bu otuz toķuzı bil : otuz toķuzıncı bil A, bu otuz doķuz tamām B.

3587a Vezin tumuyor.

3588a ki : kim S.

3588b tēcü'l-verā : tēc-ı livā' A, tēc-ı müctebā S.

3589a dir ol : didi S.

3589b Şaķlasa bu kırk : Saħlasa bu kırğ B, Saħlasa bu kırğ S.

3590a cennete ol : ol cennete S.

3590b Ĥaşr olur ol : Ĥaşrı olur S / yaķın : hemīn A.

Didi Selmān biz didük kim yā resūl
Luṭf idüp bildür bize kim nedür ol

Didi kim ben söyleyem tutuñ kulağ
Bir zamān eyleñ gönül gözin uyağ

Evvelā ol kim getüresiz ĩmān
Ḥağ Te'ālāya ki Ḥayy u cāvidān

Yoğ durur anuñ şerīki bir dürür
Ol cemī'i işlere kādır dürür

B 113b 3595 Hem şerīki yoğdur anuñ bī-naẓīr
Cümle kalmışlara olan dest-gīr

A 91a Hem bilesiz Ḥağ durur yevmü'l-cezā'
Hem melā'ik hem kütüb hem enbiyā'

Hem yine Ḥağdan bilesiz ḥayr u şer
Ḥayr u şer Ḥağdan olur bil iy beşer

Hem dilüñüzde şehādet dem-be-dem
Tā ölince cehd idüñ olmaya kem

3591a kim : - S.

3591b kim : ki S.

3592a kim : ki S / tutuñ kulağ : dutuñ kulağ B, S.

3592b eyleñ : idüñ B.

3593a ol : oldur B. Vezin tutmuyor.

3594a Yoğ : Yoğ B.

3595a Hem şerīki yoğdur anuñ : İntihā'sı yoğdur oldur B, şibhi yoğdur oldur S.

3595b olan : oldur B.

3596b kütüb hem : kütüb ü A, kütübler B.

3597a bilesiz : bile ol B.

3597b u şer Ḥağdan olur bil : u şer Ḥağdan bilesiz B, ilen şer Ḥağdan olur S.

Hem ikinci kılasız biş vaqt namāz
Eyleyesiz Hālīka dün gün niyāz

3600 Cümle erkānın şerā' iğin kamu
Vaқtlü vaқtinde kılasız iy ulu

Hem üçinci māluñuz olsa zekāt
Kim viresiz idüben 'ahde şebāt

Daği dördinci oruç ayın tamām
Tutasız Hāq rāzī ola iy hümām

S 106b Yine bişinci bu durur kim yaқın
Māluñuz olsa eger yā Müslimīn

Hāq Te'ālānuñ evin hacc idesiz
Şorgusız dārü'l-cināna gidesiz

3605 Bu durur altıncısı anuñ yine
Söyleyelüm hem anı diñleyene

Қıla her gün on iki rek'at namāz
Hāzret-i Hāққа ide zār u niyāz

3600a erkānın : erkān B, S.

3600b ulu : 'amū A.

3601b Kim : Hem A.

3602b Tutasız : Dutasız B, S / iy hümām : ve's-selām S. Vezin tutmuyor.

3603a Yine bişinci bu durur : Hem yine bişinci budur B.

3604a Te'ālānuñ evin : Te'ālā evini A.

3604b Şorgusız dārü'l- : Tutasız andan A, Şorgusız dārü'l- S.

3605a Bu durur altıncısı anuñ yine : Hem budur altıncısı anuñ tamām B.

3605b Söyleyelüm hem anı diñleyene : Söyleyem sen diñlegil şimdi be-nām B, Anı daği söyleyem diñleyene S.

3606b zār u : 'arż u B.

Sünnetümdür didi anı Muştafâ
Şadr u bedr-i 'âlem ü şâhib-vefâ

Vitr oldu yine üç rek'at daği
Diñle bunı şıdk ile sen iy ağı

Bu durur yidincisi ata ana
Râzî ola senden iy ehl-i şafâ'

B 114a 3610 Sekizinci yimeye māl-ı yetīm
Anı yimekte haṭâ' vardur 'azīm

Söyledi hem toğuzıncı Muştafâ
Ol durur kim yimeye māl-ı ribâ'

Hem onıncı bu ki ḥamrı içmeye
Ḥamr içenüñ çevresinden geçmeye

On birinci içmeye and-ı yalan
Kalmaya tā dūzaḥ içre cāvidān

On ikinci şāhid-i zūr olmaya
Tā ki cennetden meger dūr olmaya

3607b Şadr u : Şadr-ı A / şâhib-vefâ : şıdk-ı şafâ' A.

3608b ile sen iy : ilen sen yâ S.

3606a yidincisi : yidinci kim S.

3609b Vezin tutmuyor.

3610b vardur : çokdur S.

3611a Söyledi hem toğuzıncı : Söyledi toğuzıncısın B, Toğuzıncısın didi S.

3611b kim : ki B.

3612a onıncı bu ki ḥamrı : onıncı bu durur ḥamr A, onıncısı bu kim ḥamr S.

3612b Ḥamr içenüñ : Kim içerse B.

3613a içmeye and-ı : söylemeye hem B.

3613b tā : nār-ı S.

3614b cennetden meger : cennetden o gün A, ol cennetden S.

- A 91b 3615 On üçüncü kılmaya eyle 'amel
Kim ola anda hevā ile dağal
- Dimeye on dördü hem ğıybet sözün
Öz eliyle oda atmaya özin
- Oldur on bişincisi iy dīn eri
Sögmeye ol muhsine 'avretleri
- S 107a Muhsine ya'nī nedür iy mu'teber
Şāliḫa vü pāk-dāmen olalar
- Oldur on altıncı iy ārām-ı dil
Bir Müselmāna ziyānī dimegil
- 3620 Bilmez iken bāḫının bir kimsenüñ
Eyleme rencide sen göñlin anuñ
- Oldur on yidinci lu'b u lehv ile
Bāda vire 'ömrini ol sehv ile

3615b hevā ile : hevāyile A, hevā ilen S.

3616a Dimeye on dördü hem : On dördüncü dimeye A, Dimeye on dördü ol S.

3616b eliyle : eliylen S.

3617. ve 3618. beyitler B'de yoktur.

3617a Oldur on bişincisi : On bişinci ol durur A.

3617b 'avretleri : ḫātūnları A.

3618b Şāliḫa vü pāk-dāmen olalar : Pāk-dāmān şāliḫa seng ü güher A.

3619b Müselmāna ziyānī dimegil : Müselmānı söz ile incitmegil A.

3620. beyit B'de yoktur.

3620a Bilmez iken bāḫının bir : Bilmeyesüñ çün bāḫının S.

3621a ile : ilen S.

3621b Bāda vire 'ömrini ol sehv ile : Virmeye 'ömrini bāda sehv ile A, Virmegil 'ömrünü bāda sehv ilen S.

On sekizinci hem oldur kimseye
Boyuñ uzun ya kışadur dimeye

On toközuncı odur hezl itmeye
Kimseyi taşğır idüp incitmeye

Ol durur yigirmisi iy muşterem
Aña Allāhuñ 'azābın dem-be-dem

3625 Olmaya Hāqquñ 'iķābından emīn
Ola tamu korķusıyla dil-ħazīn

Oldur igirmi biri diñle yine
Hüb naşīhatdür bu söz diñleyene

İki ķardaş arasında söz diye
Böyle iş itmeklige terk eyleye

B 114b İlete bunuñ sözün her dem aña
Hem anuñkin yitüre bundan yaña

3622a On sekizinci hem oldur : Oldur on sekizinci kim B, Oldur on sekizincisi ki S.

3622b kışadur : kışadur B, S.

3623a On toközuncı odur hezl : Oldur on doközuncı herze B, Ol on toközuncı kim hezl S.

3623b Kimseyi taşğır idüp : Hem temerrüd idüben A.

3624a iy : k'ey B.

3624b 'azābın dem-be-dem : 'azābını o dem A.

3625a 'iķābından : 'azābından B.

3625b Ola tamu korķusıyla dil- : Tamu korķusıyla ola dil- A, Ola tamu korķusıyla ol B.

3626a Oldur igirmi biri : Ol durur yigirmi bir A.

3626b Hüb : Hoş S / bu söz diñleyene : bunu diñleyene A, bu sözi añlayana S.

3627b iş itmeklige : hüy var ise A, B.

3628. beyit A'da yoktur.

3628a İlete : Apara B.

Oldur igirmi ikinci Tañrıya
Cümle hâlde şükr ide ol bî-riyâ'

3630 Ni'met ü miñnet muşîbetde kamu
Şâkir ola Tañrıya ol bahtlu

Hem yigirmi üçü bu durur saña
Şabr ide irse muşîbet hem belâ

Bil yigirmi dördü oldu iy sa'îd
Kesmeye hîç nev'e rahmetden ümîd

S 107b Hem yigirmi bişi oldur bilesin
Kim kazâ'dan sen hâzer çok kılasın

Bilesin taqđır bir nesne saña
Yazmış ola eylemez hergiz hañâ'

A 92a 3635 Ger saña bir nesne taqđır olmaya
Bil seni ol ister ise bulmaya

3629a Oldur igirmi ikinci : Ol durur yigirmi iki A.

3629b hâlde : işde A.

3630b ol : iy B.

3631a yigirmi üçü bu durur : igirmi üçüncisin diyem B, igirmi üçüncü diyem S.

3631b Şabr ide irse muşîbet hem belâ : Yağşı diye hem saña vü hem baña A.

3632a yigirmi dördü oldu : budur yigirmi dördü A.

3632b hîç nev'e : bir lahza S.

3633a bişi oldur : bişi budur A, bişinci oldur S.

3633b Kim : Ger A, S / çok : çoğ B.

3634a Bilesin taqđır bir nesne saña : Çünkü taqđır bil ki bir nesne yaza A.

3634b Yazmış ola : Hîle ile A, Yazılmış olsa S.

3635. beyit B'de yoktur.

3635a nesne : iş S.

3635b ise : olsa S.

Uş yigirmi altısı budur ‘azîz
Bunı daħi öğrenüp kılgıl temiz

Eyleyüp Hakkıñ rızâ’sını taleb
Gelmeye cehd ide Allâhdan ğazab

İlden ötrü Hakk rızâ’sın koymaya
Nefs ile şeytâna uyup gezmeye

Ol durur yigirmi yidinci i yâr
Dünyeyi ‘uqbâdan itme ihtiyâr

3640 Oldur igirmi sekizi bil anuñ
Diñle bunı kim şafâ’ bula cânuñ

Bir Müselmân kardaşuñ gelse eger
Yanuña bir hâcete iy mu’teber

Hâcetini idesin anuñ revâ
Hakk rızâ’sıçün baħîl olma aña

3636a budur : bu iy S.

3637a Eyleyüp Hakkıñ : Eyleye Hakkıñ A, Eyleyüp halkıñ S.

3637b Gelmeye cehd ide Allâhdan : Cehd ide halkuma gelmeye A, Gelmeye cehd eyleye Hâlıkdan S.

3638a İlden ötrü : Ğayrı için A / koymaya : koyasın A, S.

3638b uyup gezmeye : taħkîk uyasın A, S.

3639a Ol durur yigirmi yidinci : Oldur igirmi yidincisi S.

3639b Dünyeyi : Dünyeni B.

3640a Oldur igirmi sekizi bil : Ol durur yigirmi sekizi A, Oldur igirmi sekizinci bil iy S.

3640b Vezin tutmuyor.

3641b Yanuña bir hâcete iy mu’teber : Bir hâcet için saña iy mu’teber A, Yanuña bir hâcete aña haber S.

3642a idesin : idesiñ S.

3642b rızâ’sıçün baħîl olma aña : rızâ’sıçün degül ola riyâ’ A, rızâ’sın gözleyüp hoş bā-şafâ’ S.

- Oldur igirmi toquzu diñlegil
Söyleyem anı daħi hoş añlagıl
- B 115a Dīn içinde ger özüñden yuqaru
Görseñ anı gözlegil iy mäh-rū
- 3645 Cehd kılgıl kim sen aña yitesin
Bil ki andan daħ ilerü ötesin
- Dünyelikde kim ki senden dūn ola
Hāli teng ü hātırı maħzūn ola
- Bağ anuñ hāline artur şükrüñi
Kıl müdāvim dilde Haqqa zıkrüñi
- S 108a Otuzıncısın daħi bilgil ‘ayān
Cehd idüben söyleme hergiz yalan
- Oldur otuz biri lāyık her kula
Görse şeytān işi andan dūr ola
- 3650 Eyleye şeytān işinden ihtiyāt
Kılmaya fişq ehli ilen ihtilāt

3643a Oldur igirmi toquzu : Ol durur yigirmi toquz A, Oldur igirmi doquzu B.

3644a içinde : işinde S / yuqaru : yuqaru B.

3644b Görseñ anı gözlegil : Göresin gözle A / mäh-rū : nık-hū S.

3645b Bil : Tā A / daħ : - A, daħi S.

3646b Hāli teng ü hātırı : Hātırı ğamġin hāli B.

3647a Bağ : Bağ B.

3647b müdāvim : mülāyim B, S / Haqqa : Haqkuñ B.

3648a Otuzıncısın daħi : Otuzıncısı daħi B, Otuzıncısın daħ S.

3648b idüben : ideñüz A.

3649b şeytān işi : şeytān işin A, şeytānī işi S.

3650a şeytān : şeytānī S.

3650b ilen : ile A.

Oldur otuz ikisi kim her kişi
Cehd idüben kılmaya bātıł işi

Fi'linüñ bātılını terk eyleye
Göñlini haqq işlere berk eyleye

Oldur otuz üçi kim iy mu'teber
Örtmeye haqq sözi işitse eger

A 92b Ne dürür bilgil otuz dördincisin
Yahşı ide ehl-i beyti sîretin

3655 Anlara ta'lîm ide ol nesneni
Haq Te'âlâya kıla nezdîk anı

Ehl-i beytine vire dün gün edeb
Anlaruñ ola necâtına sebeb

Senden ola râzî cîrānuñ senüñ
Anlara irişe ihsānuñ senüñ

3651a kim : - S.

3651b idüben : ide kim A.

3652a Fi'linüñ bātılını : Külli bātıł işini A, Bātılını fi'linüñ S.

3652b Göñlini haqq işlere : Qalbini haqq işlere A, Göñlini Allāh ile B.

3653a kim iy mu'teber : ki iy mu'teber B, kim ez-ğayr-ı beşer S.

3653b haqq sözi işitse : işitse haqq sözi S.

3654a Ne dürür bilgil otuz dördincisin : Bilgil otuz dördinci keyfîyyetin A, Ne dürür bilgil dördincisin S.

3654b ide : dînle A.

3655a nesneni : nesneyi A.

3655b Te'âlâya : Te'âlâ pes A.

3656a dün gün : her dem A.

3657a Senden ola râzî cîrānuñ : Ehl-i beytüñ râzî ola A. Vezin tutmuyor.

- Diñle otuz bişini hem söyleyem
Ne dūrūr anı dađı ‘arz eyleyem
- B 115b Qonşuñı cehd ile hoşnūd idesin
Özüñi Haq katda mes‘ūd idesin
- 3660 Eylegil hem şıla-ı raħm iy ‘aziz
Akrabāñı görmege var tiz tiz
- Gel otuz altıncısın diñle yine
Anı dağı söyleyem diñleyene
- Tañrınuñ halkından ol bir kimseye
La‘net adını getirüp sögmeye
- S 108b Ol durur otuz yidincisi dağı
Eyleye tesbiħ ü tehliil iy aħi
- Dağı taħmīd ile tekbir eyleye
Olmasun bu işde taqşir eyleye
- 3665 Ol durur otuz sekizinci müdām
Qırā‘at-ı Qur‘ān ide şubħ u şām

3658. beyit S'de yoktur.

3659a Qonşuñı : Qonşuñı A / idesin : eylegil S.

3659b Haq katda : Haqqa sen A, Haq katında S / idesin : eylegil S.

3661a Gel otuz altıncısın : Otuz altıncısın B.

3661b diñleyene : aňlayana B, S.

3662a halkından ol bir : yaratduğından S.

3663a Ol durur otuz yidincisi : Budur otuz yidinci bil sen B.

3664a ile tekbir eyleye : eyleye tekbir ile A.

3665a sekizinci : sekizi ki A, sekizi S.

3665b Qırā‘at-ı Qur‘ān ide : Qırā‘at-ı Qur‘ānla ola A, Qırā‘at ola işi anuñ S. Vezin tutmuyor.

Gel otuz toğuzını iy ehl-i dil
Diñler iseñ söyleyem sen anı bil

Kim kıla her dem cemā'atle namāz
Hālıķa dñn gñn kıla 'arz-ı niyāz

Kıla biş vağti cemā'atlen bile
Hālıķa ide tazarru' şıdķ ile

Cum'aya daği yine hāzır ola
Vara hem 'īdññ namāzını kıla

3670 Müstemi' olgıl baña sen iy hñmām
Aydayum kırķıncısın saña tamām

Bir kimesne ger saña bir söz diye
Ya senññ haķķuñda bir iş işleye

Rence olur hāđıruñ andan senññ
Acıģuñdan ditreye cānuñ tenññ

A 93a Kimseye sen daği anı söyleme
Göñlüni anuñ perīşān eyleme

3666a Gel otuz toğuzını : Diñle otuz doğuzın B / dil : dñn S.

3666b Diñler : Diler A / sen anı bil : bil anı çñn A, bil anı yaķñn S.

3667a kıla : kılsa S / cemā'atle : cemā'atlen S.

3667b 'arz-ı : 'arz u B.

3668a cemā'atlen : cemā'atle A.

3668b ide : kılup S.

3669b Vara hem 'īdññ : 'īdñññ daği A, İki 'īdññ hem S.

3670a sen : hem A.

3670b Aydayum kırķıncısın saña : Tā ki kırķıncısını idem B, Tā ki kırķıncı hadīş ola S.

3671a kimesne ger saña bir söz : kimse ki bir sözi saña B.

3672b ditreye cānuñ tenññ : acıya cān u tenññ A, titreye cānuñ senññ B.

B 116a Çünki sen bu kırk hadîsi diñledüñ
Cümlesin ne olduğını añladuñ

3675 Gel yine diñle şevābını anuñ
İşidende tā şafā' bula cānuñ

Didi Selmān kim didi faħr-i cihān
Eyledüñ bu kırk hadîsi çün beyān

Gel bunuñ şimdi şevābın söylegil
Luţf idüben cümle taķrİR eylegil

S 109a Ol zamānda pes yine ħayrū'l-beşer
Açdı ağzın ħarc idüp dürr ü güher

Ol Ĥaķuñ 'izz ü celāli ħaķķıçün
Kim beni kıldı cihāna reh-nümün

3680 Kim bunuñla kılsa dünyāda 'amel
'Ömrini böyle geçürse her maħal

Ĥaķ Te'ālā ol ħuluñ ħaşrın kıla
Enbiyā'lar daħi 'ālimler bile

3674a kırk : kırĥ B.

3674b Cümlesin : Cümlesi B.

3675b Vezin tutmuyor.

3676a kim didi : ki didi A, aytdum iy S.

3676b kırk : kırĥ B.

3677a şevābın söylegil : şevābını digil S.

3678b dürr ü : dürlü A.

3679b cihāna : cihānda S.

3680b böyle geçürse her maħal : kılsa bunuñla māh u sāl A.

3681a ħuluñ ħaşrın kıla : kişinüñ ħaşrını S.

3681b Enbiyā'lar daħi 'ālimler bile: Enbiyā'larlan kıla bilgil anı S.

Kim ki uşbu kırk hadîsi ögrene
Halka ta'lîm eyleye anı yine

Ol kadar eyler şevâbın ol Ğanî
Hak yolına vire dünyâ mâlını

Hem yine didi Muḥammed Muştafâ
Şadr u bedr-i 'âlem ü şâhib-vefâ

3685 Her kişi bu kırk hadîsi hıfz ide
Hem yine mü'minlere de ögrede

Hak Te'âlâ ol kula rûz-ı şümâr
Boynına nûrdan anuñ bir tavk urar

Maḥşer ehli cümle ḥayrân olalar
Kim bunu görüp ta'accüb kıllalar

Görelers ḥüsn ü cemâlini anuñ
Ol kerâmet ü kemâlini anuñ

B 116b Görelers anuñ yüzini rû-be-rû
Kim aña ḥasret ileteler kamu

3682a ki : - S / kırk : kırh B.

3683a şevâbın : şevâb S.

3685a kırk : kırh B.

3685b de : daḥ S.

3686b Boynına nûrdan anuñ bir tavk urar : Gerdenine nûr tavkın uralar B, Dînine nûrdan bir tavk urar S.

3687b Kim bunu görüp : Görüben bunı S.

3688a Görelers ḥüsn ü : Taḥsîn iderler B.

3688b kerâmet ü : kerâmetle A.

3689b Kim : Hem A / ileteler : aparalar A, B.

3690 Hem yine bu kırk hadîsi her kişi
Ögrenüp olsa ‘amel kılmak işi

Menzilini Hakk anuñ eyler refi’
Yine kırk biñ kişiye olur şefi’

Cümlesi ola ‘azāba müstaḥak
Anları bağışlaya ol şahşa Hakk

A 93b Yine ol kırk biñ kişinüñ her biri
S 109b Ola kırk biñe şefi’ iy dīn eri

Anlaruñ daḥ her birisi hem-çünān
Ola kırk biñe şefi’ iy dōstān

3695 Daḥi kim bu kırk hadîsi hıfz ide
Dünyeden uḥrāya bunuñla gide

Halk ider Hakk anuñ için biñ melek
Mü’min iseñ tutmayasın buña şek

Ol melekler maḥşer olunca aña
Cennetüñ içinde eylerler şenā’

3690a kırk : kırk B.

3691b Yine kırk : Hem de kırk A, Yine kırk B / olur : eyler A, ola S.

3692a ola : olur B.

3692b şahşa : kıula B.

3693a/b kırk : kırk B.

3694a daḥ : da A.

3694b kırk : kırk B.

3695a kırk : kırk B.

3695b Dünyeden uḥrāya bunuñla : Uḥrāya bu ‘amel ile ol A.

3696b Mü’min iseñ tutmayasın buña : Kim ki mü’mindür buña dutmaya B, Mü’min iseñ kılmagıl sen
baña S.

3697a Ol : Bu A.

İde bünyād köşkler ü şeh̄r ü kuşūr
Anuñ içi toptolu ğilmān u hūr

Hem ağaçlar dikeler anuñ için
Mīvesi elvān u elvān ğün-e-ğün

3700 Muştafā bunuñ şevābını ‘azīm
Çok buyurmuşdur egerçi ol kerīm

Nazm içinde līk kıldum muhtaşar
‘Ākile bir harf işāretdür yiter

El-Hadīşü'l-Erba‘ün

Gel yine gön̄lüñi kılgıl müctemi‘
Cān kulağıylan baña ol müstemi‘

B 117a Uşbu kırkıncı hadīşi diñlegil
Nazma gelsün anı daħi añlagıl

İbni ‘Abbāsdan rivāyet oldı bu
Muştafādan naql ider ol nīk-hū

3705 Söyledi ki didi hatmü'l-mürselīn
Ol şeffī‘-i ‘āşiyān u mücrimīn

3698a İde bünyād köşkler ü şeh̄r : Şehrler bünyād hem köşk B, S.

3698b Anuñ içi toptolu : İçi anuñ dopdolu B, S.

3699a dikeler : tikeler B.

3700b Çok : Çoħ B.

3701a Nazm içinde līk kıldum : Tercemede kılmışam ben S.

3702b kulağıylan : kulağıyla A.

3703a kırkıncı : kırkıncı B.

3705a ki : kim S.

3705b Ol şeffī‘-i ‘āşiyān u mücrimīn : Sākī-i kevşer şeffī‘ü'l-mü‘minīn A, Sākī-i kevşer şeffī‘ü'l-müzribīn B.

- Ol maḥal kim irişe āhir zamān
Ola bir ḳavm ümmetüm içre ‘ayān
- S 110a Gerçi ola yüzleri ādem yüzi
Söyleyeler gerçi ādem tek sözi
- Ḳalbi ola anlaruñ ŝeytānveŝ
Bil ki anlardan ola ŝeytān hoş
- Diyeler gördüklerini herçi var
Sünnet ehlini ḳılalar ḥ̣ār u zār
- 3710 Dillerinde zerre raḥmet olmaya
Daḥi āŝār-ı mürüvvet olmaya
- A 94a Dün gün ola işleri ḥün eylemek
Hem Müselmānları maḡbūn eylemek
- Yahŝı işden dā’imā dūr olalar
Hem ḳabāyiḥ işe maḡrūr olalar
- Meclisinde oturanda bir kişi
Yahşı söz dimek ola aña işi

3706a maḥal kim : zamān ki A.

3706b ‘ayān : hemān B.

3708a anlaruñ ŝeytānveŝ : bunlaruñ ŝeytāniveŝ A.

3708b Bil ki anlardan ola ŝeytān : Belki anlar ola ŝeytāna A.

3709a herçi : gör ki A, gerek S.

3709b ḥ̣ār : ḥōr A.

3710b āŝār-ı : anlarda A.

3711a Dün gün ola : Ola dün gün B.

3711b Hem Müselmānları : Özlerinden dün gün B, Özlerinden dün S.

3712b Hem : Çün S / maḡrūr : meŝḡül A.

3713a oturanda : oluracak S.

3713b aña : anuñ A.

Kim aña yüz dürlü taḥsīn ideler
Şad hezārān ʿizz ü temkīn ideler

3715 Yanlarından gāʿib olsa bir zamān
Ġıybet idüp diyeler yüz biñ yaman

Yanlarında ger emānet koyasın
Bu işüme sen emīn ol diyesin

Aña elbette ḥıyānet ideler
Daḥi yüz dürlü ihānet ideler

B 117b Hem uşakları ola bed-baḥt u şūḥ
Nefʿi kem ola olaruñ şerri çoḥ

Hem yigitleri ide fişḳ u fücür
Diye süst bidʿate ḥoş pür-ḥuzūr

3720 Pīrleri şerʿ ü ṭarīkat bilmeye
Emr-i maʿrūf nehy-i münker kılmaya

Her kişi kim emr-i maʿrūf eyleye
Cürʿet idüp nehy-i münker söyleye

S 110b Aralarında ola ḥōr u zaʿīf
Bulmaya bir kimse özine ḥarīf

3714a Kim : Hem A, Pes S.

3714b ʿizz : ʿözü A.

3715b Ġıybet idüp diyeler : Ġıybetinde didiler S.

3716b sen emīn ol : emīn ola S.

3718a uşakları : uşakları B / şūḥ : şüm A.

3718b olaruñ : anlaruñ S / çoḥ : büm A.

3719b Diye süst : Dünyāsından B. Vezin tutmuyor.

3721b söyleye : eyleye A.

3722b bir kimse özine : üzerine kimse A, özine bir kimse S.

Döne sünnet içlerinde bid'ate
Cümle bid'atler döner hem sünnete

Bu 'alâmetler ola çün âşkâr
Anlara ide musallaḥ Kirdgâr

3725 Bir yavuz cebbâr zâlim pâdşâh
İşleri ola dün ü gün zâr u âh

Çok kıllalar ḥâzrete gerçi du'â'
Yüz biñinden olmaya biri revâ

Hem yine buyurdı bir daḥ Muştafâ
Şâfi'-i yevmü'l-cezâ' ḥayrû'l-verâ

Tîz ola kim ümmetüm üzre 'ayân
Kim geliserdür ḥaḳîḳat bir zamân

Sünnetümi terk idüben ḳoyalar
Nirde bid'at olsa aña uyalar

A 94b 3730 Sünnetüme meyl iderse bir kişi
Dem-be-dem ḥavf u ḥaḫar ola işi

3723a içlerinde : işlerinden A.

3724a çün : çü S.

3725b zâr : âh B.

3726a Çok : Çoḫ B.

3726b biñinden : biñinde A.

3727. ve 3728. beyitler B'de birleştirilerek tek beyit haline getirilmiştir:

Hem yine buyurdı bir daḥ 'ayân

Kim geliserdür ḥaḳîḳat bir zamân

3727a daḥ : de A.

3727b Şâfi'-i : Şeffi'-i S.

3729b bid'at olsa aña : kim bid'at olsa A, bid'at var ise S.

Ol arada oluban ħ̣ār u ħ̣arīb
Özine bir kimse bulmaya ħ̣abīb

Kim ki bid'atkar u hem fāsıķ ola
Yüz muşāħib özine her gün bula

Ĥazrete bir gün şaħābe şordılar
Yā resūla'llāh bize virgil ħ̣aber

B 118a Şoñra bizden ümmetüñ içre digil
Eyle kimse ħ̣iç gelür mi söylegil

3735 Dīn içinde bizden efđal ola ol
Luřf idüp bunı beyān it yā resūl

S 111a Muştafā didi belī bir bir olur
Bu cihāna sizden efđal hem gelür

Didiler bize beyān eyle bunı
Yā resūla'llāh görürler mi seni

Hem daħi ħ̣iç vaħy iner mi ol zamān
Anlara gökden bize eyle 'ayān

3731a oluban ħ̣ār : şaluban ħ̣ōr A, şala ħ̣ār S.

3731b ħ̣abīb : ħ̣arīf A, B.

3733a şordılar : geldiler B, sordılar S.

3733b bize : - S.

3735a bizden : bizde S.

3735b bunı : bize S.

3736a belī : ki ol A.

3736b hem : mi A.

3737a bize beyān eyle : beyān eyle bize S.

3737b resūla'llāh : resūl anlar B.

3738a ħ̣iç : - A.

3738b Anlara gökden bize : Anlara gökden yire B, Gökden anlara bize S.

Didi görmezler beni bilũñ yağın
Vağy gelmez olara bil hem-çũnĩn

3740 Didiler kim ol zamān içre olar
Nice dirilür bize virgil ĥaber

Didi kim nice ki Şu içinde tuz
İdeler yüz zārĩ birle sāz u söz

Eriye şalbi olaruñ tıtma Şek
Nicesi kim ola Şu içre nemek

Didiler anlar nice eyler ma'āŐ
Ol zamān içinde bize eyle fāŐ

MuŐtafā didi size virem ĥaber
Ol zamānda eyle dirilür olar

3745 Sirke içine dũŐe bir cānever
Nice ola anda ol zĩr ü zeber

Bu daği eyle dirilür bĩ-gũmān
Belki andan Şa'bter bilgil 'ayān

3739a beni bilũñ : bilũñ beni S.

3739b gelmez olara bil hem-çũnĩn : daği gelmez anlara hemĩn A, daği gelmez anlara hem-çũnĩn S.

3740a kim : - S / olar : bular A.

3740b bize : bular A.

3741a Şu : su S / tuz : duz B, S.

3741b İdeler yüz zārĩ : İde yüz zār B, İdeler yüz zār S. Vezin tutmuyor.

3742a Eriye şalbi olaruñ tıtma : Anlaruñ şalbi eriye dutma B, Řalbi anlaruñ eriye dutma S.

3742b Nicesi kim ola Şu içre : Su içinde nice kim erir S.

3743a eyler : anlar A.

3743b bize eyle : eyle bize B.

3745a cānever : cānver B, S.

3745b ola : olsa S.

3746b Şa'bter bilgil : daği Şa'b ola S.

Didiler ĩmānı anlar ol zamān
Nice Őaqlar yā resūl eyle beyān

MuŐtafā didi ki diñleñ söyleyem
Nicedür anı dağı Őerĥ eyleyem

A 95a Avcına od ala didi bir kişi
B 118b Nice olur ĥāli artar teŐvīŐi

3750 Ger elinde Őutsa yandurur elin
Őalsa elden ĥōd dūŐer sōner yađın

S 111b Dīn işi dağ böyle olmiŐdur hemān
Dīni Őoysa kāfir olur bī-gümān

Őoymayup ger Őaqlasa ĥōd dem-be-dem
Her Őarafdan iriŐür yüz dūrlü ĥam

Őādīķü'l-ķavl ol Muĥammed MuŐtafā
Böyle buyurmiŐdur ol ĥayrū'l-verā

Ol zamān budur ki uş biz gelmiŐüz
Ne ķatı bed-rūzgāra ķalmiŐuz

3747b Şaqlar : Şaqlar B, S.

3749a ala didi : alanda B.

3749b artar : artur B. Vezin tutmuyor.

3750a Őutsa yandurur : dutsa yandura B, dutsa yandurur S.

3750b Şalsa : Salsa B, S / yağın : hemīn A.

3751a işi dağ : işde A / hemān : hemīn A.

3751b Őoysa : Őosa A / bī-gümān : bil yağın A.

3752a Őoymayup : Őomayup A / Őaqlasa : Őaqlasa B, S.

3753a Őādīķü'l-ķavl : Őādīķü'l-va'd B.

3755 Rağbet ile bir varan yok dīn yolın
Bir kişi yok kim yiye maşer gamın

Bāb-ı dīnde bir kişi söz söyleye
Yüz kişi aña haķāret eyleye

‘Ālem içre toptoludur şūr u şer
Gün gele karşı olur yevmü'l-beter

Hātmetü'l-Kitāb*

Şimdi gel iy Haķ rızā’sın isteyen
Hālīkuñ fazl u ‘aṭā’sın isteyen

Hayra düriş cehd idüp dünyāda sen
Ġaflet ile virme ‘ömri bāda sen

3760 İrmagıl göñlüñi Haķdan bir nefes
Andan özge nesneye kılma heves

Terk kıl hırş u hevāyı zīnhār
Dünyeyi koy ‘uķbāyı kıl ihtiyār

Dünyeyi sevmek hisābın virmege
Degmez anuñ bu ‘azābın görmege

3755a/b yok : yoķ B.

3757a toptoludur : dopdoludur B, S.

3757b gele : - S / olur : ola A.

* Fī-Hātmeti'l-Kitāb A. B'de bu kısım boş bırakılmış başlık yazılmamıştır.

3758a Haķ : - A.

3759b ile : ilen S.

3760a İrmagıl : Yırmagıl S.

3760b Andan : Andın B / nesneye : nesteni B, nesteye S.

3761b Dünyeyi koy ‘uķbāyı : Dünyeni koy ‘uķbā B. Vezin tutmuyor.

3762a Dünyeyi : Dünyeni B.

3762b bu : bir A.

- B 119a Dünye için dīni elden şalmagıl
Aldanup biş gün hayāta qalmagıl
- Bu fenā'nuñ sevgüsin terk eylegil
Göñlüni Allāh ile berk eylegil
- S 112a 3765 Terk kılmayınca dünyā şöhretin
Bulmağ olmaz bilgil uhrā devletin
- Bu hiṭābı şanma ğayra söylerem
Cümle öz hālüm dürür 'arz eyleyem
- A 95b Ne diyem ben ğayra ki ol bende yoğ
Kim dürür benden haṭā'sı ola çoğ
- Hırşa mağrūr oluban dünyāda ben
Hayf kim 'ömrümi virdüm bāda ben
- Dilde ger tesbīḥ ü tehlīl ola pes
Toṭtolu göñlüm benüm ārzü heves
- 3770 Ḳavlüme fi'lüm mülāyim olmadı
Emr-i Ḥaḳḳa nefis ḳā'im olmadı

3763a şalmagıl : salmagıl B, S.

3763b biş gün hayāta : rengine mağrūr A.

3765b Bulmağ olmaz bilgil uhrā : Bulmağ olmaz bil ki uhrā A, Sen bulam sağınma 'uḳbā B.

3767a Ne diyem ben ğayra ki ol bende yoğ : Özgeye ne söyleyem ki bende yoğ B.

3767b çoğ : çoğ B, S.

3768b Hayf kim 'ömrümi : Vāh hayf ki 'ömri A, Hayf 'ömrümi S.

3769a ger : pes A.

3769b Toṭtolu : Doludur B, Dopdolu S / ārzü : hırş u A.

3770a mülāyim : muvāfiğ A.

3770b Emr-i Ḥaḳḳa nefis ḳā'im : Emr-i Ḥaḳḳa nefse dāfiğ A, Nefs Ḥaḳḳ emrine ḳā'im S.

Gerçi a'mālümde süstem Hâk bilür
İ'tikâdumda dürüstem Hâk bilür

Hâkka lâyıķ yokdur a'mālüm benüm
Tañla maḥşerde n'ola ḥālüm benüm

Hâk meger tevḥîdüme ḥürmet kıla
Ben ḳulına luḫ idüp raḫmet kıla

Fazlı olmazsa Ḥudānuñ ger baña
Tañla maḥşerde ḳara günler baña

3775 Muştafānuñ ḥürmetine ol Ğanī
Yarlıĝaya luḫ u raḫmetlen beni

Ümmetüm diyüp şefā'at eyleye
Cānuma luḫfını minnet eyleye

Ol zamānda kim ḳılam cürmümi yād
Ṭamu ḥavfindan olur derdüm ziyād

3771a a'mālümde : a'mālde S.

3772a yokdur : yoḫdur B, yoḫ durur S.

3772b Tañla : Dañla B, S / ḥālüm : aḫvālüm S.

3773. beyitten sonra B'de sadece aḫaĝıdaki beyit vardır. Metnin bütünlüĝü dikkate alınarak bu beyit metne dahil edilmemiştir.

Raḫmet eylesün Ḥudā ol kişiyē

Du'ā' kıla bunı yazan kişiyē

3773b luḫf : raḫm A.

3774a baña : bize A.

3774b Tañla : Dañla S / baña : bize A.

3775b luḫf u raḫmetlen beni : cümle ĩmān ehlini A.

3776b Cānuma luḫfını minnet eyleye : Cānumuzı raḫmet ile ṫoylaya A.

3777b Ṭamu : Damu S / olur derdüm : olurdum S.

Yoğ Őevābum çoğ günāhum bī-‘aded
Hağdan irişe meger baña meded

Őermsāram hağretüñde yā İlāh
Rū-siyāham hağılum cümle günāh

S 112b 3780 Cem‘ idersem yidi deryāyı kamu
Yüzümi kılmaz sefid ol ferd hū

Veh meger kim bağr-i rağmet ide mevc
Ben tek olsa Şad heğārān fevc fevc

Ol deñizden olsa ger bir kaçre Şu
Yüzlerin ağarda ol kaçre kamu

Men‘ kıлма yā İlähe‘l-‘ālemīn
Rağmetüñ deryāsınuñ bir kaçresin

Pāk-zātuñ hağkıçün iy Zü‘l-minen
Rağmetüñlen cürmümi ‘afv eyle sen

3785 Cümle tağŐirümle ben iy Kirdğār
Ümmet oldum MuŐtağāya herçi var

3778a Yoğ Őevābum çoğ : Bir Őevābum çün S.

3778b baña : bize A.

3779b hağılum cümle günāh : rū-siyāham rū-siyāh S.

3780a Cem‘ idersem yidi deryāyı kamu : Bu ‘āciz kuluñ cihānda derdi bu A.

3780b Yüzümi kılmaz sefid ol : Yarlığa fağluñ ile iy A.

3781a Veh meger kim : Vāh meger ki A.

3782a olsa ger : ger ola A.

3783b deryāsınuñ : kaçresinüñ A.

3784b Rağmetüñlen cürmümi : Fağluñ ile cürmümüz A.

3785a tağŐirümle ben : tağşir ile A.

3785b oldum MuŐtağāya herçi : olduğ MuŐtağāya her ki A.

A 96a Muştafānuñ hürmetine iy Hudā
Şoñ nefesde eyle ĩmānı 'atā'

Bu Hazīnī bir kemīne hāksār
Ehl-i 'ilm ayağı altında ğubār

Çün Hadīs-i Erba'īni bu ğarīb
Türke kıldı terceme uş dil virip

Tākatümce sa'y idüp nazm eyledüm
Uş şikeste beste bunı söyledüm

3790 Özi tek bir nice 'āşī mübtedī
Tā meger kim fā'ide ala didi

Mübtedī olanlara ben dil-figār
Nazm idüp koydum cihānda yādgār

Ehl-i dillerden temennā eylerem
'Arz idüp hıdmetlerinde söylerem

Luţf idüp her kim nazār kılsa buña
Nazmına fikr itse bunuñ her yaña

3787b 'ilm : 'ilmüñ S.

3788b Türke kıldı : Türkī kıldum A.

3789a idüp : virüp S.

3789b bunı : budur S.

3790a 'āşī : 'āmī A.

3790b Tā meger kim fā'ide ala : Buña baķup fā'ide alsun A.

3791a olanlara ben dil-figār : olanlar için āşkār A.

3791b koydum : kodum A.

3792a dillerden : diller S.

3792b hıdmetlerinde : hıdmetinde S.

Bula ger nazmında bunuñ bir saķam
‘Afv idüben çekmeye buña raķam

3795 Yāhū ma‘nāsında bula bir ҳalel
‘Aybın örtüp müşkilini ide ҳal

Luṭf idüben yañlışın ıslāh ide
Kim dūrūr kim kāmīl ola dünyede

Қанқı meclisde oқunsa bu kelām
Bir du‘ā’ durur temennā ve's-selām

Üç biñ oldı hem sekiz yüz beyt bu
Haққа irişdi bi-‘avn-i ferd hū

Muştafānuñ hicretinden iy hümām
Kim toқuz yüz otuz ıl geçdi tamām

3800 Nazma geldi çün tamām oldı kitāb
Pes didüm v'Allāhü a‘lem bi‘ş-şavāb

3794a Bula : Dapsa S.

3794b ‘Afv idüben çekmeye buña : Çekmeye buña vü ‘afv ide A.

3795. beyitten sonraki kısım S'de varağın kopması nedeniyle yoktur.

3795a Vezin tutmuyor.

SONUÇ

Bu çalışmayla, Hazînî'nin kırk hadis tercümesinin 3 nüshasından hareketle tenkitli metni ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında eserin, çeşitli açılardan incelenmek suretiyle, kırk hadis türü içindeki yerinin de tespiti amaçlanmıştır.

15. yüzyılın ikinci yarısıyla 16. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını tahmin ettiğimiz Hazînî'nin hayatıyla ilgili bir bilgiye ulaşamamıştır. Onun hakkındaki tek bilgi, eserini 1524 yılında tercüme ettiği'dir. Elimizdeki kırk hadis tercümesinin sahibi olan Hazînî dışarıda tutulduğunda, 16. yüzyılda yaşadığı bilinen bu mahlastaki kişilerin sayısı 5'tir. Tercümenin bu kişilerden herhangi birine ait olabileceği de akla gelmektedir, ancak bu konuda net bir sonuca ulaşmak mümkün olmamıştır. Bu yüzden, diğer Hazînî mahlaslı kişiler hakkında bilgi verilmekle yetinilmiştir.

Hazînî'nin tercümede, Usfûrî'nin eserini seçmesi tesadüf değildir. Çünkü bu kırk hadis şerhinin, Türkiye, Mısır ve Avrupa kütüphanelerinde birçok yazma ve matbu nüshası vardır ve bunlardan bir kısmı yakın dönemde basılmıştır. Bu da Usfûrî'nin şöhretinin son zamanlara kadar devam ettiğini göstermektedir. Eser, Hazînî'den başka Sâdikî tarafından da tercüme edilmiştir. Sadece 39. hadisin tercümesinin yapıldığı 85 beyitlik bu mesnevi, Hazînî'nin eseriyle karşılaştırıldığında oldukça başarısız bir örnektir. Ayrıca eserin, Muhammed Abdüsettar Tunkî tarafından Urduçaya da tercümesi yapılmıştır. Usfûrî'nin kırk hadisinin biraz genişletilmiş şekli'den ibaret olan eser 160 sayfadan oluşmaktadır.

3800 beyit tutarındaki bu mesnevi, Türk edebiyatında manzum kırk hadisler arasında, bilinenlerin en hacimlisidir. Eserde, serbest bir tercüme yolu seçilmiş, bunun sonucunda da hacim hemen hemen iki misli artmıştır. Tercümede bazı yerler şerhin şerhi durumundadır.

Hâzînî'nin eserinde, zaman zaman vezin hatalarına rastlanmaktadır. Bu hataların genellikle, içinde uzun "î" bulunan kelimelerde yoğunlaştığı görülür. Vezin gereği *pes*, *çün*, *kim*, *iy* gibi doldurma kelimelere çokça başvurulmuştur. Bu bakımdan vezin konusunda pek başarılı olduğu söylenemez.

Eserin, mesnevilerin genel planına büyük oranda uyduğu görülür. 35 beyit tutan mukaddime ile eserin yazılış sebebinin açıklandığı 36 beyitlik *Sebeb-i Nazm-ı Kitâb* kısmı ilk bölümü oluşturur. Bunu, 40 hadisin ayet, başka hadisler ve hikâyelerle açıklandığı 3686 beyit tutan ana bölüm takip eder. Son bölüm ise nasihat, münacat ve duadan oluşan 43 beyitlik *Hâtimetü'l-Kitâb* bölümüdür.

Eserde anlaşılır bir dilin kullanıldığı görülür. Okuyucuyu bilgilendirmeyi ve eğitmeyi amaçlayan kırk hadis türündeki eserlerde, sanat göstermekten ziyade didaktik bir amaç güdülmüştür. Şair de eserini yazarken bunun farkındadır.

Bugün için kullanımdan düşmüş arkaik kelimeler eserde önemli yer tutar. Bu kelimelerden bir kısmı inceleme kısmında verilmiş, bunlardan *başlamak* ve *yozlamak* kelimelerinin eserde kullanılan anlamlarıyla sözlüklerde yer almadığı görülmüştür. Yine *tañ* kelimesinin de sözlüklerdeki *şafak vakti*, *şaşma* gibi anlamlarının yanında, *yarın*, *gelecek*, *ilerideki zaman* anlamlarında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Eserde, akıcı bir dil ve ifade özelliği dikkati çeker. Gerek hadislerin açıklandığı kısımlarda gerekse bu hadislere uygun hikâyelerin anlatıldığı bölümlerde beyitlerin birbiri ardınca, zahmetsiz bir söyleyiş ve akıcı bir üslupla sıralandığı görülür. Hem hadis hem de hikâye başlıklarından sonraki beyitler, kendi aralarında genellikle benzerlik gösterir ve bu beyitlerde çoğunlukla hitap ifadeleri yer alır. Yine her bölümün sonunda çoğunlukla dua vardır. Ayrıca asıl konuya da bazı kalıp ifadelerle giriş yapılmıştır. Aynı fikrin farklı yerlerde birkaç kez geçmesinden ve içerik değişse bile konunun hadis gibi belli bir husus etrafında dönmesinden kaynaklanan bu tekrarlar, eserde göze batmamakta, tersine bölümler arasında söyleyiş bakımından bir bütünlük sağlamaktadır.

Eser, bir kırk hadis kitabı olduğundan ana çatısını hadisler oluşturur. 40 ana hadisin altında, bunları açıklamak üzere, ayetler, başka hadisler ve hikâyeler vardır. Eserde bazıları birbirinin tekrarı olan 32 ayet yer alır. Kırk hadisten sadece 3'ünün metni verilmiştir. Hadis olarak verilen başlıklardan sonra hikâye anlatıldığı gibi, bunun tersi durumlar da söz konusudur. Anlatılan hikâyeler, eserin içeriğine uygun olarak dinî konuludur ve genellikle yapılan iyi bir işten dolayı bağışlanmayla veya kahramanların Müslüman olmalarıyla son bulur. Çoğu zaman Hz. Muhammed ve ashabı ile İslam büyüklerinin hikâyelere konu olduğu görülür. Anlatılan hikâyelerin bir kısmı, Alaaddin Züdü'sî'nin **Ravzatü'l-Ulemâ** adlı eserinde geçmektedir.

Üzerinde çalışma yapılan eser, şimdiye kadar çok fazla tanınmamasına rağmen, hacim, şekil, dil, üslup, muhteva yönlerinden ve türün özelliklerini yansıtmaması bakımından kırk hadisler içinde öne çıkmış bir eserdir. Türk edebiyatında manzum kırk hadislerin çoğunun kıt'a nazım şekliyle tercüme edildiği düşünülürse, Hâkânî'nin eseriyle birlikte bu mesnevinin, iki önemli örnekten birini oluşturduğunu söylemek mümkündür.

DİZİN

A

‘Abdu'llāh bin Mes‘ūd, 370
‘Abdu'r-rahmān ibni ‘Avf, 174, 175, 176, 457
‘Abdü'l-‘azīz, 408
‘Acem, 63
‘Alī, 89, 90, 91, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 149, 180, 195, 207, 208, 209, 211, 213, 215, 224, 226, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 420, 448, 455, 461, 462
‘Alkame, 95, 96, 369, 370
‘Āmirī, 310
‘Āmirī ibni Rebī‘a, 422
‘Amiṣ, 405
‘Arab, 63, 114, 209, 211, 212, 213, 214, 315, 332
‘Arafāt, 106
‘Arş, 109, 118, 151, 225, 240, 248, 472, 493, 508, 511, 514
‘Atīk, 114
‘Āyişe, 191, 199, 200, 203, 204, 215, 381
‘Azrā’īl, 351, 352, 353
Ādem, 62, 96, 111, 151, 156, 158, 244, 266, 294, 342, 366, 455
Ādem Şafıyyu'llāh, 455
Aḥmed, 64, 76, 111, 120, 131, 149, 167, 222, 245, 249, 267, 317, 328, 364, 393, 420, 446, 460, 493, 509
Aḥmed-i Muḥtār, 445
Āl-i ‘İmrān, 472
Allāh, 72, 79, 91, 108, 128, 139, 146, 150, 166, 170, 199, 203, 207, 208, 214, 217, 221, 236, 253, 278, 284, 286, 292, 298, 302, 310, 347, 350, 356, 433, 440, 442, 482, 483, 488, 522, 524, 526, 540, 544
Āyete'l-Kürsī, 360, 472

B

Bağdād, 384, 386, 441
Başra, 124
Bāyezīd-i Biştāmī, 493
Behce (Behcetü'l-Ḥadā’iḳ), 190
Behrām-ı Mecūsī, 383, 384, 386
Benī Hāşim, 117
Benī İsrā’īl, 74, 293
Berr, 95
Beyt-i ma‘mūr, 152, 461
Bilāl, 181, 182, 183, 449
Bū Bekr İsmā’īl, 255
Bū Duḥā, 114
Bū Hureyre, 78, 444, 491
Bū Sa‘īd, 168, 250, 468, 470
Bū Ūmāme, 288
Buḥārā, 469
Burāḳ, 247, 248
Bü'l-‘Āliye, 277

C

Ca‘fer-i Şādıḳ, 206
Ca‘fer-i Ṭayyār, 463, 465
Cābir ibni ‘Abdu'llāh, 277
Cebbār, 336, 406, 511
Cebrā’īl, 64, 90, 153, 173, 174, 177, 214, 231, 259, 284, 286, 287, 302, 313, 317, 324, 357, 370, 371, 372, 452, 455, 467, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 516
Celīl (Allāh), 63, 64, 265, 302, 313, 317, 336, 360, 362, 370, 371, 372, 452, 467, 511, 512
Cennet-i ‘Adn, 370

Ç

Çalap, 185, 220, 264, 359, 360, 364, 376, 434

- D**
Dār-ı Nedve, 318
Dāvūd, 142
- E**
Eba'l-Kāsim, 243, 373
Ebū Bekr, 66, 114, 116, 180, 191, 193, 224, 255, 260, 264, 316, 447, 450, 452, 470
Ebū Cehl, 304, 331
Ebū Maṣṣūr, 93, 94
Ebū Naṣr, 114
Ebū Zerr, 105
Eḥad, 169, 228, 243, 259, 377, 432
Emīn, 64, 176, 215, 283, 285, 287, 301, 326, 337, 455, 457
Enes (İbni Mālik), 88, 143, 172, 259, 266, 359, 361, 419, 422
Esmā', 405
Esved ibni Yağuş, 319
- F**
Fāṭıma, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 191, 197, 198, 201, 207, 208, 209, 212, 381
Fātiḥa, 472
Fir'avn, 98
Fuḍayl ibni 'Iyāz, 434
Furkān, 223
- G**
Ġaffār, 94, 156, 221, 508
Ġafūr, 223, 36
Ġanī, 66, 75, 82, 88, 95, 112, 123, 131, 150, 151, 166, 185, 190, 202, 212, 222, 235, 266, 291, 292, 297, 299, 372, 431, 433, 447, 451, 458, 468, 494, 508, 515, 516, 530, 541
Ġassān ibni Mālik, 310
- H**
Ḥadīş-i Erba'in, 68, 543
Ḥakḳ, 70, 72, 77, 78, 80, 83, 84, 89, 96, 109, 110, 112, 116, 139, 140, 142, 148, 151, 152, 168, 171, 173, 186, 187, 188, 189, 190, 203, 209, 217, 218, 219, 222, 231, 232, 258, 260, 264, 269, 279, 283, 285, 286, 293, 296, 299, 308, 314, 323, 328, 336, 337, 338, 339, 353, 354, 357, 359, 360, 363, 364, 368, 377, 380, 382, 383, 387, 392, 393, 396, 399, 402, 404, 405, 414, 420, 423, 432, 451, 453, 455, 459, 460, 473, 482, 487, 502, 505, 509, 510, 515, 518, 519, 524, 526, 527, 529, 530, 531, 539, 541
Ḥakīm, 61
Ḥamza, 316
Ḥannān, 507, 508, 514, 515
Ḥasan, 198, 207, 209, 211
Ḥasan Başrī, 516
Ḥaṭīm-i İsmā'il, 384
Ḥassān oğlu 'Abdūş-şamed, 367
Ḥavz-ı Kevşer, 219
Ḥayy, 61, 70, 94, 156, 159, 221, 235, 248, 299, 356, 364, 372, 451, 458, 472, 493, 508, 518
Ḥazīnī, 206, 543
Ḥüseyn, 198, 207, 209, 225, 226, 462
Ḥadīce, 121, 188, 215, 316
Ḥadimū'l-lezzāt, 251
Ḥalīḳ, 65, 94, 96, 107, 128, 129, 130, 131, 147, 159, 161, 188, 205, 208, 214, 248, 258, 266, 380, 382, 385, 411, 433, 519, 528, 539
Ḥallāk, 483
Ḥāmān, 98
Ḥārūnū'r-Reşīd, 441
Ḥāşimī, 314
Ḥorāsān, 172
Ḥudā, 62, 66, 70, 72, 74, 77, 80, 84, 85, 89, 92, 95, 104, 106, 108, 109, 111, 113, 118, 120, 121, 131, 140, 145, 146, 148, 154, 158, 161, 166, 169, 171, 176, 180, 183, 185, 196, 208, 210, 212, 214, 215, 222, 225, 226, 248, 249, 252, 260, 263, 264, 266, 268, 274, 276, 291, 294, 296, 297, 299, 301, 317, 340, 343, 348, 364, 365, 370, 374, 375, 376, 378, 381, 383, 395, 396, 423, 432, 433, 440, 441, 446, 452, 453, 454, 459, 460, 468, 471, 472, 491, 541, 543

Ḥudāvend, 145, 329, 330

I

‘Irāk, 172

‘Iṣām, 311, 312

İ

‘İkrime, 223, 277, 395

‘İsā, 475, 482

‘İsā-yı Meryem, 474

‘İblīs, 86

İbni ‘Abbās, 144, 172, 223, 228, 255, 301, 342, 395, 431, 532

İbni Mes‘ūd, 76, 325, 334, 369, 370

İbrāhīm Edhem, 161, 400, 403, 404

İlāh, 75, 82, 85, 86, 110, 131, 155, 166, 169, 170, 179, 183, 184, 186, 201, 202, 205, 221, 222, 226, 228, 234, 235, 236, 259, 272, 281, 291, 360, 364, 367, 381, 396, 418, 432, 441, 443, 457, 473, 474, 495, 503, 505, 508, 509, 515, 517, 542

İncīl, 118

İslām, 116, 118, 124, 126, 131, 136, 284, 308, 310, 312, 333, 389, 408, 409, 457, 462, 463, 464, 465, 482, 505

İsrāfīl, 153, 154, 214, 257

K

Ḳa‘b ibni Eṣref, 319

Ka‘be, 151, 165, 166, 235, 271, 305, 306, 307, 385, 441, 443

Ḳadīm, 61, 159, 239, 364, 372, 493

Ḳadīr, 61, 472

Ḳahhār, 472

Ḳārūn, 98

Ḳayṣer, 176, 333, 408, 409, 411, 412, 413, 414, 415, 416

Kerbelā, 462

Kerīm, 80, 86, 94, 95, 96, 169, 203, 214, 221, 226, 239, 287, 359, 377, 381, 405, 442, 443, 493, 508, 511, 516

Kināne, 319

Kirāmen Kātībīn, 337

Kirdgār, 79, 92, 95, 111, 158, 202, 225, 280, 336, 385, 398, 431, 452, 503, 504, 505, 535, 542

Kisrā, 176, 333

Ḳubeys, 317

Ḳur‘ān, 169, 225, 234, 238, 255, 276, 360, 418, 447, 448, 449, 527

Küleyb ibni Ḥuzem, 167

Kürsī, 118

M

Ma‘ḳal oğlu ‘Abdü’ş-ṣamed, 141

Maḥmūd, 167

Mālik (melek), 232, 234, 235, 236, 237, 240, 242, 245, 246, 247, 248

Mālik-i Dīnār, 121, 124

Maṣṣūr ibni ‘Ammār, 184, 189

Māturīdī, 93

Medīne, 71, 279, 285

Mehīn, 328

Mekhūl, 458

Mekke, 117, 119, 277, 279, 304, 312, 314, 317, 319, 324, 330, 461

Mennān, 507, 508, 514, 515

Merve, 327, 333

Mevlā, 366

Mıṣr, 172

Mi‘rāc, 63

Mīkā’īl, 153, 155

Mu‘ammer, 76

Mu‘āz ibni Cebel, 155

Muḥammed, 62, 66, 80, 107, 110, 117, 119, 120, 125, 146, 155, 167, 192, 203, 215, 228, 229, 230, 231, 232, 243, 246, 247, 248, 250, 264, 266, 278, 279, 288, 309, 315, 317, 318, 319, 320, 323, 324, 330, 333, 335, 336, 337, 338, 342, 361, 364, 366, 375, 382, 384, 393, 407, 410, 418, 446, 452, 469, 470, 474, 491, 508, 530, 538

Muḥammed bin Ebū Bekr, 66

Muğīre, 169

Mūsā, 80, 81, 82, 83, 84, 87, 88, 111, 112, 113, 169, 170, 293, 294, 298, 299, 362, 363
Muştafā, 62, 63, 64, 65, 76, 95, 96, 97, 98, 105, 106, 111, 115, 119, 120, 143, 146, 149, 153, 155, 167, 168, 169, 173, 174, 176, 177, 178, 182, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 200, 206, 209, 213, 216, 221, 222, 231, 243, 245, 247, 248, 250, 259, 260, 261, 262, 263, 266, 279, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 301, 303, 304, 307, 310, 313, 314, 315, 317, 325, 329, 332, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 342, 351, 356, 357, 361, 366, 370, 374, 375, 381, 382, 384, 392, 395, 413, 421, 422, 431, 433, 445, 446, 448, 450, 454, 455, 459, 464, 465, 468, 470, 472, 491, 508, 517, 520, 530, 532, 535, 536, 537, 538
Mübārek ibni ‘Abdu’llāh, 344, 384, 392, 394
Mücāhid, 517
Müselmān, 82, 92, 119, 125, 127, 144, 148, 249, 284, 307, 308, 315, 354, 393, 409, 435, 440, 456, 483, 491, 504, 505, 506, 521, 524, 533
Müsfer, 323, 325, 327, 329, 333
Müste‘ān, 66, 80, 81, 85, 113, 186, 260, 284, 297, 338, 378, 459, 471, 472, 493

N

Naşrānī, 90, 92, 118, 136, 333
Nevf, 474, 475
Nūḥ, 152, 326, 474

O

‘Osmān, 191, 194, 195, 225, 226, 255, 316

Ö

‘Ömer, 70, 71, 174, 175, 176, 177, 179, 191, 194, 195, 224, 226, 420, 421, 422, 447, 470

P

Perverdgār, 95, 152, 159, 202, 442, 496, 511, 516

R

Rabb, 75, 77, 83, 84, 113, 146, 151, 161, 169, 189, 204, 218, 219, 222, 227, 238, 244, 275, 354, 364, 376, 377, 390, 398
Raḥīm, 73, 80, 86, 87, 94, 95, 214, 221, 287, 511, 516
Raḥmān, 496
Ravḷa-i Rıdvān, 258
Rebī‘a, 319
Refīk-i Ğār, 191
Rezzāk, 483
Rūḥu'l-emīn, 63, 64, 66, 168, 244, 516

S

Sa‘īd ibni Ebī Bürde, 504
Sa‘īd ibni Müsebbib, 349
Şābit, 268, 270, 272, 273, 274
Şādık, 116
Şafa, 327, 333
Şafvān, 319
Şahr, 319
Şamed, 367, 454
Selmān, 167, 180, 181, 207, 349, 350, 351, 353, 355, 517, 518, 529
Seyyid, 78
Şiddīk, 116, 119, 191, 193, 194, 224, 226, 260, 264, 280, 281, 316, 447, 451, 470
Şırāt, 230, 231
Sidrü'l-müntehā, 64
Sūretü'l-Kehf, 460
Süfyān, 266, 367, 369, 370
Sürāqa, 280, 281, 283

Ş

Şām, 116, 120, 172
Şeddād, 98
Şeybe, 319
Şihāb, 306, 307
Şīr-i Hudā, 89, 196, 206, 212, 225
Şīr-i Raḥmān, 191

Şîr-i Yezdân, 226

Şu‘be, 277

T

Ṭalḥa, 316

Ṭārık, 304, 307, 312, 313

Ṭūr-ı Sīnā, 328

Tañrı, 61, 76, 91, 122, 123, 144, 147, 161, 177,

190, 208, 217, 219, 237, 248, 263, 277, 278,

282,283, 286, 301, 302, 307, 309, 310, 317,318,

320,327, 334, 341, 354, 362, 365, 367, 382,394,

411,421, 429, 433, 437, 438, 439, 440, 442,444,

456,463, 464, 468, 470, 482, 488, 491, 523, 527

Tevrāt, 118, 362, 363

Türk, 69, 543

U

‘Ubeyde ibni Cerrāḥ, 316

‘Utbe, 319

‘Uzzā, 145

Ü

Übeyy ibni Ka‘b, 276, 277

V

Vāsiṭī, 114

Veheb ibni Münebbiḥ, 141

Velīd, 319, 321, 322, 323, 324, 470

Y

Yaradan, 503

Yār-ı Ğār, 116, 224, 447, 470

Yehūdī, 333

Yemen, 172

Z

Zahīre, 316

Zebūr, 118, 141

Zehrā, 177, 212

Zeyd, 316

Zeyd Eslem, 76

Zübeyr, 316

Zül-celāl, 61, 94, 132, 156, 171, 221, 292, 297,

356, 364, 370, 372, 377, 457, 462, 493, 507, 508

Zül-minen, 88, 111, 113, 150, 176, 443, 509, 542

KAYNAKÇA

- Akay, Hasan: “Nâbî’nin Manzum Kırk Hadis Tercümesi”, **İslâmi Edebiyat**, Sayı 2, 1989, s. 9-13.
- Aksoy, Hasan: **Mustafa Ali’nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümeleri**, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1991.
- Aksoy, Hasan: “Fevrî’nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi”, **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 13-15, 1995-1997, s. 121-130.
- Aksoy, Ömer Asım: **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, 2 Cilt, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, t.y.
- Aksu, Cemal: “Hanîf’in Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi Şerhi”, **İlmî Araştırmalar**, Sayı 17, 2004, s. 17-34.
- Aşkın, Mehmet: **Darekutnî’nin Kırk Hadîs Adlı Eseri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.
- Ata, Aysu: **Nehcü’l-Ferâdis, Cennetlerin Açık Yolu III (Dizin-Sözlük)**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.
- Bayraktar, İbrahim: **Edebî ve İlmî Açından Hadîs**, İzmir: Işık Yayınları, 1993.
- Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler I-II**, Ankara, TDK Yayınları, 2004.
- Bursalı Mehmed Tâhir: **Osmanlı Müellifleri I-II-III ve Ahmed Remzî Akyürek Miftâhu’l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi (Tıpkıbasım-**

- Dizin)**, Haz.: Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 2000.
- Ceyhan, Âdem: “Harîmî’nin Hz. Ali’den Kırk Vecize Tercümesi”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, 2003, s. 45-58
- Ceyhan, Âdem: “Usûlî’nin Hadis ve Vecize Tercümeleri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Sayı 30, 2003, s. 147-188.
- Ceyhan, Âdem: **Türk Edebiyatı’nda Hazret-i Ali Vecizeleri**, Ankara, Öncü Kitap, 2006.
- Cihan, Sadık: “Taşkoprüzâde Ahmed Efendi’nin ‘Letaifü’n-Nebî’ İsimli Kırk Hadîsi” **Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 4, 1980, s. 41-77.
- Cihan, Sadık: “Nüzhet Ömer Efendi ve Hadîs-i Erba’în Tercümesi”, **On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 5, 1991, s. 35-67.
- Cihan, Sadık: “Şeyhî ve Hadîs-i Erba’în Tercümesi”, **On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 9, 1997, s. 5-27.
- Çakan, İsmail Lütfi: **Hadis Edebiyatı, Çeşitleri-Özellikleri-Faydalanma Usulleri**, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2003.
- Çelebioğlu, Âmil: “Türk Edebiyatında Manzum Dînî Eserler”, **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları**, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1998.
- Çelebioğlu, Âmil: **Türk Edebiyatı’nda Mesnevi (XV. Yüzyıla Kadar)**, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 1999.

- Çelik, İsa: “Tasavvufî Şerh Edebiyatı Bağlamında Mesnevî Şerhlerinden Kırk Beyit Yorumu Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 23, 2004, s. 33-56.
- Devellioğlu, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 1997.
- Dölek, Adem: **Edebî Açından Hadîslerde Teşbîh ve Temsiller**, Erzurum, Ekev Yayınları, 2001.
- Durak, Hasan Hüseyin: **Usfûrî'nin Kırk Hadîs Şerhinin Tahkîk, Tahrîc, Terceme ve Tenkidi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Durmaz, Ahmet: **Urfalı Nüzhet Bin Ömer Efendi (Hayatı, Eserleri) ve Erbaîni**, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi, 1976.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as: **Sünenü Ebi Dâvud**, I-IV, Beyrut, Dârü'l-Fikr, t.y.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh el-Esbehanî: **Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Asfiyâ**, I-X, Beyrut, Darü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1984.
- el-Hindî, Alaaddin Müttekî: **Kenzu'l-Ummal fî Süneni'l-Akvâl ve'l-Ef'âl**, I-XVIII, Halep, 1969-1977.
- Eyüboğlu, E. Kemal: **On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler**, 2 Cilt, İstanbul, Doğan Kardeş Matbaacılık, 1973.
- Fırat, İbrahim: **Beyhakî'nin Kitâbü'l-Erba'in'i (Tahkîk, Tahrîc ve Takdîm)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

- Gülhan, Abdülkerim: **Hakanî Mehmed Bey Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- Gültekin, Ayşe: **İsmail Hakkı Bursevî'nin Kırk Hadîs Şerhi Üzerine Tahrir ve Tenkid Çalışması (Son 20 Hadis)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- Gültekin, Hikmet: **İsmail Hakkı Bursevî, Kırk Hadîs Şerhi Transkripsiyonu ve Hadîslerin Tahrîc ve Tenkîd Kiriği (İlk 20 Hadis)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- Hazînî: **Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi**, Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi İsmail Saib Sencer Koleksiyonu, Nu.: 738, vr. 1b-96a.
- Hazînî: **Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi**, Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesi Orhan Kitaplığı, Nu.: 328, vr. 1b-119a.
- Hazînî: **Manzum Şerh-i Hadîs-i Erbaîn Tercümesi**, Sivas Ziya Bey Kütüphanesi Eski Yazılı Eserler Bölümü, Nu.: 100, vr. 2a-112b.
- İbni Mâce, Muhammed b. Yezid el-Kazvinî: **Sünenü İbni Mâce**, I-II, Beyrut, Dârü'l-Fikr, t.y.
- İbnü'l-Cevzî: **el-İlelü'l-Mütenâhiye**, I, t.y.
- İslâm Ansiklopedisi**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, Cilt 25, 2002.
- İsmail Hakkı Bursevî: **Şerh-i Hadîs-i Erbaîn**, Haz.: Mustafa Utku, Bursa, Uludağ Yayınları, 1999.

- Kandemir, M. Yaşar: **Mevzû Hadîsler, Menşe’i, Tanıma Yolları ve Tenkîdi**, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1980.
- Karahan, Abdülkadir: “İslâmiyette 40 Adedi Hakkında”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Cilt IV, Sayı 3, 1951, s. 265-273.
- Karahan, Abdülkadir: “Kırk Hadîs Tercümelerine Umûmî Bir Bakış ve Ankaralı İsmail Rûsûhî’nin Tercüme-i Hadîs-i Erba’în’i”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Mecmuası**, Cilt X, 1951-1953, s. 235-242.
- Karahan, Abdülkadir: “Hadîs-i Erba’în Nev’inin Doğuşu ve Âmilleri”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt I, Sayı 1, 1952, s. 76-82.
- Karahan, Abdülkadir: “Tercüme Edebiyatından Nümûneler Üzerine Çalışmalar I: Câmî’nin Erba’în’i ve Türkçe Tercümeleri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Cilt IV, Sayı 4, 1952, s. 345-371.
- Karahan, Abdülkadir: “Hakanî’nin Kırk Hadîs Tercümesi”, **Türk Dili**, Sayı 16, 1953, s. 199-203.
- Karahan, Abdülkadir: “Tercüme Edebiyatından Nümûneler Üzerine Çalışmalar II: Türk Edebiyatında Arapçadan Nakledilmiş Kırk Hadîs Tercüme ve Şerhleri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Dergisi**, Cilt V, 1953, s. 59-84.
- Karahan, Abdülkadir: “Abdurrahman Câmî’nin Seyyid Osmanzâde Tarafından Tercüme Edilmiş Bilinmeyen Bir Kırk Hadîs Tercümesi”, **Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi Prof. M. Tayyib Okiç Armağanı**, 1978, s. 71-86.

- Karahan, Abdülkadir: **İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadîs**. Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- Kaşıkcı Ali Rıza: **Kırk Hadis**, Haz. Mahmut Kanık-Fatma Z. Kavukçu, Ankara, Hece Yayınları, 2006.
- Kavakçı, Yusuf Ziya: **Hadîs Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, İrfan Yayınevi, 1966.
- Kazan, Ramazan: **Edebî Üslûp Açısından Hadis Metinleri**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- Kılıç, Müzahir: **Hâkânî: Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Hadîs-i Erba'in'in Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- Kılıç, Müzahir: "Edebiyat Tarihi Bakımından Kırk Hadîsler", **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Prof. Dr. M. Sadi Çöğenli Özel Sayısı**, Sayı 8, 2001, s. 93-101.
- Korkmaz, Seyfullah: "Atebetü'l-Hakâyık Türk İslâm Edebiyatında İlk Türkçe Manzum Hadis Tercümesi midir?", **Türk Kültürü**, Sayı 450, 2000, s. 603-613.
- Korkmaz, Seyfullah: "Nâbî'nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümeleleri", **Türk Kültürü**, Sayı 459, 2001, s. 404-420.
- Koyunoğlu Müzesi'nde Kırk Hadis Mecmuası, Şehrî İbrahim**, Haz. Mustafa Çıpan-Ahmet Efe, Konya, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2003.
- Köprülü, Fuad: **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.

- Köse, Semra: **Nev'î'nin Üç Eseri: Nevâ-yı Uşşâk, Faslün fi-fazîlet'il-Işk, Terceme-i Hadîs-i Erba'în**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- Kunt, İbrahim: **Hazînî ve Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Küçük, Sebahattin: "Münîf'in Kırk Hadîs Tercümesi", **Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi**, Cilt XII, Sayı 1, 1997, s. 89-107.
- Kürkçüoğlu, Kemal Edip: **Fuzûlî Kırk Hadis Tercümesi**, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1951.
- Levend, Agâh Sırrı: **Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar**, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1984.
- Macit, Muhsin: "Molla Câmî'nin Osmanlı Edebiyatına Tesiri I", **Erdem**, Cilt VII, Sayı 20, 1991, s. 519-529.
- Mahmudova, Samire: **Hazînî'nin 'Menba'u'l-Ebhâr fî Riyâzi'l-Ebrâr' Adlı Eserinin Tahkîk, Neşir ve Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.
- Millî Kütüphane Başkanlığı: **Türk Atasözleri ve Deyimleri**, 2 Cilt, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001.
- Müstakîm-zâde Süleyman Sa'deddin Efendi: **Mecelletü'n-Nisâb (Tıpkıbasım)**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.
- Nâlî Mehmed: **Tufetü'l-Emsâl (İnceleme-Metin)**, Haz.: Bahattin Kahraman, Konya, Selçuk Üniversitesi Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Yayınları, 1999.

- Necip Asım: “Hadîs-i Erba’în Tercümeleri” **Millî Tettebbular Mecmuası**, Cilt II, Sayı 4, 1331, s. 143-165.
- Necip Asım: “Kırk Sayısının Aslı”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Mecmuası**, Cilt II, 1926, s. 390-392.
- Nehcü’l-Ferâdis, Cennetlerin Açık Yolu I (Metin), II (Tıpkıbasım)**, Haz.: Janos Eckmann, Yayımlayanlar: Semih Tezcan-Hamza Zülfikar, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2004.
- Nevevî: **Kırk Hadîs Tercüme ve Şerhi**, Trc.: İbrahim Hatiboğlu, İstanbul, İnsan Yayınları, 1990.
- Nev’îzâde Atâî: **Hadâyıku’l-Hakâyık fî Tekmileti’ş-Şakâyık (Şakâyık-ı Mu’mâniye ve Zeyilleri)**, Haz.: Abdülkadir Özcan, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1989.
- Niyazioğlu, Ahmed Cemâl: **Tirmizî’den Erbaûn Hadîs**, İzmir, Anadolu Matbaası, 1994.
- Okuyucu, Cihan: **Hazini, Cevâhirü’l-Ebrâr min Emvâc-ı Bihâr (Yesevî Menâkıbnamesi)**, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1995.
- Özaşar, Mehmet Emin: “Osmanlı Eğitim, Kültür ve Sanat Hayatında Hadis”, **Türkler**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, Cilt XI, s. 356-369.
- Özkeş, İhsan: “Somuncu Baba (Şeyh Hamid Veli) ve Kırk Hadis Şerhi”, **Somuncu Baba ve Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Sempozyumu Tebliğleri**, (Mayıs 1991, Darende/Malatya), Ankara, 1997, s. 25-28.
- Özkürkçüler, Ayşe: **Şeyh Sadreddin Konevî’nin Hadisçiliği ve Şerhu’l-Erba’îne Hadîsen Adlı Eseri**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

- Öztoprak, Nihat: **Klasik Türk Edebiyatında Manzum Yüz Hadisler**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- Pala, İskender: **Divan Edebiyatı**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1997.
- Palabıyık, Abdülkadir: **Hadis Açısından İlk Devir İslâmî Türk Edebiyatı Eserleri Üzerine Bir İnceleme (Başlangıçtan XIII. Yüzyıl Sonlarına Kadar)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.
- Sadreddin Konevî: **Şerh-i Hadîs-i Erbaîn**, Trc.: Ekrem Demirli, İstanbul, İz Yayıncılık, 2002.
- Sait, Mehmetrahim: **Kitâb-ı Kırk Suâl (Metin ve İndeks)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.
- Schimmel, Annemarie: **Sayıların Gizemi**, Çev.: Mustafa Küpüşoğlu, İstanbul, Kabalcı Yayınları, 2000.
- Sevgi, Ahmet: “Âşık Çelebi’nin Kırk Hadîs Tercümesi Üzerine Bir İnceleme”, **Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 2, 1988, s. 43-53.
- Sevgi, Ahmet: “Azmi’nin Hadîs-i Erba’in Tercümesi”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 9, 2001, s. 107-132.
- Sevgi, Ahmet: “Câmî’nin Kırk Hadîsi’nin Türkçe ve Arapça Manzûm Bir Tercümesi Üzerine”, **Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi Âmil Çelebioğlu Armağanı**, Sayı 7, 1993, s. 517-536.
- Sevgi, Ahmet: **Latîfi, Sübhatü’l-Uşşâk**, Konya, 1993.

- Sevgi, Ahmet: “Mevlânâ Cemâl Efendi’nin Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi”, **İslâmî Edebiyat Dergisi**, Sayı 3, 1988, s. 25-27.
- Sevgi, Ahmet: **Molla Câmi’nin Erba’în’i ve Manzûm Türkçe Tercümeleri**, Konya, 1999.
- Sevgi, Ahmet: “Müfid’in Arapça Manzûm Kırk Hadîs Şerhi”, **İslâmî Edebiyat**, Cilt III, Sayı 1, 1990, s. 9-13.
- Sevgi, Ahmet: **Tuhfetü’l-İslâm (Manzûm Kırk Âyet ve Kırk Hadîs Tercümesi)**, Konya, 1993.
- Sevgi, Ahmet: “Okçu-zâde’nin Manzum Kırk Âyet Tercümesi”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 1, 1994, s. 145-155.
- Sırma, İhsan Süreyya: “II. Abdülhamid’in Hilafeti Hakkında Yazılmış Bir Risale ve Bununla İlgili Kırk Hadis”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, Sayı 33, 1980-1981, s. 375-400.
- Şemseddin Sami: **Kâmûsu’l-A’lâm**, I-VI, İstanbul, 1306-1314 H.
- Şeyh Hâmid-i Velî, Hadîs-i Erbaîn (Tuhfetü’l-İhvân), Kırk Seçme Hadîs-i Şerîf, Meâli-İzahı**, Çev.: M. Şeyhmus Alkoç, İstanbul, 1977.
- Şinasi: **Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye**, Haz.: Süreyya Beyzadeoğlu, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2003.
- Şükûn, Ziya: **Farsça-Türkçe Lûgat Gencinei Güftar Ferhengi Ziya**, 3 Cilt, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1996.
- Tatçı, Mustafa: **Edebiyattan İçeri: Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1997.
- Uğur, Mücteba: **Hadis İlimleri Edebiyatı**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.

- Unat, Faik Reşit: **Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu**, Ankara, TTK Yayınları, 1994.
- Usfûrî, Muhammed b. Bekr: **Şerh-i Hadîs-i Erbaîn**, Balıkesir İl Halk Kütüphanesi, Nu.: 87, vr. 34a-77b.
- Ünal, İsmail Hakkı: “İslâm Kültüründe Kırk Hadîs Geleneği ve Şeyh Hâmid-i Velf’ nin Hadîs-i Erba’în Şerhi”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt XXXIX, 1999, s. 137-146.
- Ünver, İsmail: “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, **Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi**, Cilt X, 1992, s. 51-89.
- Ünver, İsmail: “Mesnevî”, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Sayı 415-416-417, 1986, s. 432.
- Yeni Tarama Sözlüğü**, Düz.: Cem Dilçin, Ankara, TDK Yayınları, 1983.
- Yıldırım, Selahattin: **Osmanlı’da Kırk Hadîs Çalışmaları 1**, İstanbul, Osmanlı Hadîs Araştırmaları, 2000.
- Yıldırım, Suat: **Kur’ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meali**, İstanbul, Feza Gazetecilik, 1998.
- Yıldız, Âlim: “Okçu-zâde Mehmed Şâhî ve Manzûm Kırk Hadîs Tercümesi: Ahsenü’l-Hadîs”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt XVII, Kış-İlkbahar 2003, s. 115-148.
- Yılmaz, Ali: “Edebiyatımızda Kırk Hadisler”, **İlim ve Sanat**, Sayı 15, 1987, s. 85-88.
- Yılmaz, Hasan Kâmil: **Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevî’nin Kırk Hadis Şerhi**, İstanbul, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1990.

- Yılmaz, Mehmet: **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlere (Ansiklopedik Sözlük)**, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1992.
- Yund, Kerim: “Türk Dilinde Kırk”, **Türk Dili**, Cilt II, Sayı 23, 1953, s. 749-752.
- Yüksel, H. Avni: “Türk Folklorunda Kırk Sayısı”, **Milli Kültür**, Sayı 9, 1982, s. 43-46.

ÖZ GEÇMİŞ

24.12.1979 tarihinde Balıkesir'in Sındırgı ilçesinde doğdu. İlkokul ve liseyi burada tamamladı. 1997 yılında girdiği Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 2001 yılında mezun oldu. Aynı yıl Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak Bigadiç (Balıkesir)'te üç ay çalıştıktan sonra, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. 2003 yılında Ahmetli ve Turgutlu (Manisa)'da kısa dönem olarak askerliğini tamamladı. Hâlen adı geçen fakültede görev yapmaktadır.